

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ANDERSEN MASALLARI

pinhan

Çocuk

2.
BASIM

AMDEFTEN MAYSAJRI

CILT 1

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

ANDERSEN MASALLARI, Cilt 1

HANS CHRISTIAN ANDERSEN, Danimarkalı yazar Hans Christian Andersen 2 Nisan 1805'te Odense'de dünyaya geldi. Bir ayakkabıcının tek oğlu olan Andersen babasının ona anlattığı İskandinav masallarını dinleyerek büyüdü. 11 yaşındayken babasını kaybetti, okulu bıraktı ve annesiyle birlikte temizlikçi ve çamaşırcı olarak çalışmaya başladı. 1819'da tiyatro oyuncusu olmak ümidiyle gittiği Kopenghag'da başarılı olamadı. Başka alanlarda da istediğini bulamayan Andersen 1835'te yayınlanan *Çocuk Masalları* kitabıyla ünlendi. Kendi yaşamından da izler taşıyan masallarının bazılarında iyiliğin ve güzelliğin kazanacağına dair iyimser bir inanç hissedilirken, bu masalların bazıları oldukça kötümser ve acıklıydı. Gündelik dilin deyimlerini ve kalıplarını kullanan yazar kendine özgü masal anlatma yöntemiyle çocuk edebiyatına gerçek bir yenilik getirdi. Eserleri 150'den fazla dile çevrilen Andersen 1872 yılında yataktan düşerek ciddi biçimde yaralandı. O günden sonra hiçbir zaman tam olarak iyileşemeyen yazar 4 Ağustos 1875'te Kopenghag'da hayata veda etti.

SAFFET GÜNERSEL 1930 yılında İstanbul'da doğdu. 1948 yılında Pertevniyal Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirerek doktor oldu. Askerliğinin ardından 1961'de Almanya'ya gitti. Orada 23 yıl kaldı. Bu arada Çocuk Hastalıkları Uzmanı oldu. 9 yıl Alman kliniklerinde 10 yıl da serbest çalıştıktan sonra 1984'te kesin dönüş yaptı. İlk çevirileri (Fransızcadan öyküler ve kısa roman) zamanının *Hafta* dergisinde ve *Son Saat* gazetesinde yayınlandı. Almanca'dan çevirilerine 1992'de başladı. Çevirilerinden bazıları şunlardır: *Egoist olma Sanatı*, J. Kirschner; *Korkusuz Yaşama Sanatı*, J. Kirschner; *Bitmeyecek Öykü*, M. Ende; *Demir Elli Şövalye* (Piyas), Goethe; *Gece Masalcısı*, Rafik Schami; *Arsen Lüpen*, Maurice Leblanc; *Sherlock Holmes Ölüm Döşğinde*, A. C. Doyle .

PiNHAN YAYINCILIK

Litros Yolu, Fatih San. Sitesi No: 12/214-215

Topkapı/Zeytinburnu/İstanbul

Tel: (0212) 259 27 60 Faks: (0212) 565 16 74

www.pinhanyayincilik.com

info@pinhanyayincilik.com

Sertifika No: 20913

Hans Christian Andersen

Sämtliche Märchen ©

© Hans Christian Andersen

© Pinhan Yayıncılık, Ağustos, 2013

Türkçe çeviri © Saffet Günersel, 2013

Yayın Yönetmeni: Mahmut Sever

Birinci Basım: Ağustos, 2013

İkinci Basım: Mayıs, 2016

Son Okuma: Adem Beyaz – Tunca Üçer

Kapak Tasarım: Umut Özçelik

Teknik Hazırlık, Baskı ve Cilt:

Yaylacık Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.

Litros Yolu Fatih San. Sitesi No: 12/197-203

Topkapı-İstanbul Tel: (0212) 567 80 03

Sertifika No: 11931

Kataloglama Bilgisi:

Andersen, Hans Christian / Andersen Masalları, Cilt 1

1.Çocuk 2.Masal 3. Edebiyat

Pinhan Yayıncılık: 51 Edebiyat Dizisi: 8

ISBN 978-605-5302-32-0

ANDERSEN MASALLARI

Cilt 1

Hans Christian Andersen

Çeviren

Saffet Günersel

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
1 Çakmak	11
2 Küçük Claus ile	21
Büyük Claus.....	21
3 Gerçek Prenses	36
4 Küçük İda'nın Çiçekleri	38
5 Parmak Çocuk	48
6 Yaramaz Oğlan.....	62
7 Yoldaş	66
8 Denizkızı	90
9 İmparatorun Giysisi.....	119
10 Uğurlu Pabuçlar	125
11 Papatya	162
12 Kurşun Asker	168
13 Yabani Kuğular	174
14 Cennet Bahçesi.....	196
15 Uçan Sandık	215
16 Leylekler	221
17 Metal Domuz.....	228
18 Arkadaşlık Bağı.....	243
19 Homeros'un Gülü	254
20 Ole Luköie.....	257
21 Güldeki Elf	272
22 Domuz Bakıcısı	279
23 Karabuğday	286
24 Melek	289
25 Bülbül.....	293
26 Sevgililer	306
27 Çirkin Ördek	310
28 Çam Ağacı.....	324
29 Karlar Kraliçesi	336
30 Mürver Kız	378

31 Yorgan İğnesi	389
32 Çan	394
33 Büyükanne	401
34 Elfler Tepesi	404
35 Kırmızı Pabuçlar	413
36 Yaramazlar	422
37 Çoban Kızı ile Baca Temizleyicisi.....	425
38 Danimarkalı Holger.....	432
39 Kibritçi Kız.....	438
40 Kale	442
41 Vartou'daki Pencereden	444
42 Eski Sokak Feneri	447
43 Komşular	455
44 Küçük Tuk.....	467
45 Gölge	473

ÖNSÖZ

Romandan seyahat güncesine, tiyatro oyunundan şiire kadar birçok farklı türde eserler vermiş olan Hans Christian Andersen'i dünya çapında üne kavuşturan masal ve hikâyeleri olmuştur. Toplamda 156 adet olan bu masal ve hikâyeler ilkin 1835'te *Çocuklar için Masallar* adıyla basılmış ve 1842'ye kadar altı cilde ulaşmıştır; bu eseri *Yeni Masallar* adında yeni bir seri takip etmiştir. 1852'den itibaren ise masalların yerini *Hikâyeler* almıştır ki, bu hikâyelerin çocuklar için olduğuna dair herhangi bir ibareye yer verilmemiştir. Bu durum günümüzde çocuk edebiyatının en büyük isimlerinden biri olarak sayılan Andersen'in yerini ve önemini anlamak adına dikkat etmemiz gereken bir noktadır. Zira Andersen kendisinden önce gelenler gibi sözlü geleneğe ait olan halk masallarını tarihsel ve antropolojik çalışmalar adına derleyip yazılı olarak kayıtlara geçirmek yerine masal ve hikâyeleri kendi yazmıştır.

Çocukken kendisine anlatılan masallar en büyük esin kaynağı olsa da, onun yazdığı masal ve hikâyelerde gerçekçilik ağır basmaktadır. Günlük yaşama dair yaptığı gözlemler, yaşanmış olaylara yaptığı göndermeler, gerek mekân gerekse karakter seçimi ile gerçekçiliği hiç elden bırakmamış ve bunu kuğuya dönüşen prens ve prensesler, canlanan oyuncaklar, denizkızları gibi fantastik öğelerle mükemmel bir şekilde harmanlamıştır. Hiciv, ironi ve mizah ile bezenen, kimi zaman bir romanı andıran, kimi zaman ise masalın içinde masal anlatan bu eserler hikâyeciliğe evrensel bir biçim kazandırmış ve edebiyatla iç içe geçirdiği bu türü zenginleştirmiştir. Kullandığı basit dil, yalın anlatım, doğrudan hitap tarzı, kısa ve özlü cümleler ile okurla samimi bir

ilişki yakalayan Andersen tüm dikkatleri üzerine çekmiş ve kalıcı bir başarı elde etmiştir.

Bazı masal ve hikâyelerinin otobiyografik öğeler taşıdığı da bilinmektedir. Örneğin *Kibritçi Kız*, küçüklüğünde dilendirilmeye zorlanan ve kimi zaman yiyecek yemeği bile olmadan sokaklara terk edilen büyükannesinin çektiği sefaletle bir ağıt niteliğindedir. *Çirkin Ördek Yavrusu*'nun ise küçükken gerek görünüşü gerekse başarısızlıkları yüzünden dışlanan Andersen'in geç kabul gören dehasına bir gönderme olduğu kabul edilir.

Dikkat çekmekte yarar gördüğümüz bir başka özellik ise masal ve hikâyelerin hatırı sayılır derecede şiddet içerdiğidir. Şiddet unsurları, nasıl davranılması gerektiği ve davranışların ne gibi sonuçlar doğurabileceği üzerine çocukları düşünmeye iterek doğruyu ve yanlış, iyiyi ve kötüyü kavratmayı hedefleyen ahlakçı bir yapı tarafından araç olarak kullanılsa da *Papatya*'da bir kuşun çocuklar tarafından ölüme terk edilmesi, *Leylekler*'in sonunda çocuğun ölmesi, *Güldeki Cin*'de kesilen kellenin saklanması gibi örnekler günümüzde çocuklar tarafından ve çocuklar için okunan bu türün sınırlarını biraz zorlamaktadır.

Masal ve hikâyelerin eğitici ve öğretici bir yanı da vardır. *İda'nın Çiçekleri*'nde doğa, *Cennet Bahçesi*'nde coğrafya, birçok yerde adı geçen Danimarkalı Holgar gibi kahramanlarla tarih, Holberg gibi yazarlarla edebiyat Knidos Afroditi gibi eserlerle sanat ve kültür hakkında çocukları bilgilendirilmeyi amaçlamıştır. Kadın, çocuk, engelli, yoksul gibi ana karakterler üzerinden Andersen, Kilise hiyerarşisiyle, bürokratik açmazlarla, soylulukla, servet sahibi olmakla alaya edip onları yermiş ve kadın-erkek ilişkileri, sınıf farkları, toplumsal dışlanma gibi güncelliğinden hiçbir şey kaybetmemiş olan sorunlara eğilerek mevcut düzeni eleştirmiştir.

Yüzden fazla dile çevrilmiş olan, tiyatroya, müzikal komedilere, çizgi filmlere uyarlanan, dünya çocuk edebiyatının bu vaz-

geçilmez eserini üç cilt halinde sizlere sunmaktan gurur duyarız.

Pinhan Yayıncılık 2013

Çakmak

Toprak yolda bir asker, sırt çantası ve belindeki kılıcıyla bir-kii, bir-kii diye uygun adım yürümekteydi. Savaştan dönmüş evine gidiyordu. Derken yaşlı bir cadıyla karşılaştı. Kadın gerçekten de çok çirkindi; alt dudağı ta göğsüne kadar sarkıyordu.

“İyi akşamlar asker! Ne güzel kılıcın var senin, sırt çantan da öyle. Tam bir askersin yani! İstersen çok para kazanabilirsin” dedi kadın.

“Sağol kocakarı!”

“Şu kocaman ağacı görüyor musun?” diyen kadın, yanlarında duran ağacı gösterdi. “Bunun içi bomboştur! Ta tepesine kadar çık, orada bir oyuk göreceksin. O oyuktan aşağı kayarsan ağacın köküne varırsın. Ben beline bir ip bağlayayım ki, seslendiğin zaman seni yukarı çekebileyim.”

“Ağacın kökünde ne yapacağım ki?” diye sordu asker.

“Para toplayacaksın!” dedi cadı karı ve ekledi: “Bak şimdi, oraya varınca büyük bir koridor göreceksin; yüzden fazla lamba yandığı için aydınlık mı aydınlıktır orası. Karşına üç tane kapı çıkacak; onları açabilirsin, anahtarları üzerinde. Önce birinci kapıyı aç! Odanın ortasında koca bir sandık göreceksin; üzerinde gözleri çay fincanı kadar büyük bir köpek oturuyor olacak, ama sen ona aldırış etme! Hemen içeri gir, yanına mavi damalı önlüğümü vereceğim; onu yere serersin. Köpeği önlüğün üzerine oturt, sandığı aç, içinden istedi-

ğın kadar para al! Hepsi bakırdan yapılmıştır. Eğer gümüş para istersen öbür kapıyı aç. Orada da yine sandığa oturmuş bir köpek göreceksin, gözleri değirmen çarkı kadar büyük, ama sen ona aldırma! Onu yere sereceğın önlüğüme oturt ve istediğın kadar para topla! Altın para istiyorsan, ona da sahip olabilirsin. Hem de istediğın kadar! Ama bunun için üçüncü odaya gir. Orada öyle bir köpek var ki, aklın durur! Gözleri yuvarlak kule kadar büyük! Ama boş ver, onu da önlüğüme oturt ve sandıktan ne kadar istersen o kadar altın para al!”

“Fena fikir değil” dedi asker. “Peki bunun karşılığında sana ne vereceğım ben kocakarı? Herhalde bir şeyler isteyeceksin?”

“Hayır” dedi cadı, “Metelik istemem. Sadece büyükanne-

min oraya son gidişinde unuttuğu eski çakmağı al getir bana!”

“Demek öyle! Dola o zaman şu ipi belime!” dedi asker.

“Tamam, şu mavi önlüğümü de al!” dedi cadı.

Ve asker ağaca tırmandı. Kendisini yukarıdaki oyuktan aşağı bırakarak cadının tarif ettiği, yüzlerce lambanın aydınlattığı koridora vardı.

Ve ilk kapıyı açtı. Offf! Köpek oradaydı, gözleri çay fincanı kadar büyüktü.

“Uslu dur bakayım oğlum!” diyen asker, onu cadının önlüğüne oturttu ve ceplerini alabildiğince bakır parayla doldurdu. Sandığı kapayarak köpeği yine onun üzerine oturttu.

Sonra ikinci odaya geçti. Ayy, orada ne görsün, gözleri değirmen çarkı kadar kocaman bir köpek.

“Bana öyle bakma, yoksa gözlerin acıyacak!” dedi asker.

Ve sonra onu yere serdiği önlüğün üzerine oturttu. Sandıktaki gümüş paraları görünce cebindeki bakırları attı ve bu kez sadece ceplerini değil, sırt çantasını da gümüşle doldurdu.

Derken üçüncü odaya geçti. Gördüğü şey müthişti, içerdeki köpeğin iki gözü de yuvarlak birer kule kadar büyüktü.

“İyi akşamlar!” diyen asker, elini şapkasına götürerek hayvanı selamladı. O zamana kadar hiç böyle bir köpek görmemişti. Etrafına şöyle bir bakındıktan sonra onu yere indirdi ve sandığı açtı. Aman Tanrım, sandığın içi altın para doluydu! Bu parayla tüm Kopenhag’ı, şehirdeki tüm fırıncı kadınların yaptığı kurabiyeleri, kurşun askerleri, kamçıları ve oyuncak atları satın alabilirdi. Çizmelerini altınla öyle bir

doldurdu ki, neredeyse adımını atamayacaktı! Eh, sonunda paraya kavuşmuştu işte! Köpeği yine sandığa oturttu, kapıyı kapadı, sonra da ağacın içinden cadıya seslendi:

“Cadı karı, çek beni yukarı!”

“Çakmağı aldın mı?” diye sordu cadı.

“Haa, tamam! Unutmuşum!” diyen asker gidip çakmağı aldı.

Cadı onu yukarı çekti. Asker az sonra cepleri, çizmeleri, sırt çantası ve şapkası altın paralarla dolu olarak yola çıkmaya hazırlandı.

“Bu çakmakla ne yapacaksın?” diye sordu cadıya.

“Sana ne be! Sen paranı aldın işte, ver çakmağı bana!” dedi kadın.

“Hava alırsın! Bununla ne yapacağını hemen söyle bana yoksa kılıcımın kafanı uçururum” diye karşılık verdi asker.

“Söylemem!” dedi cadı.

Bunun üzerine asker onun kellesini uçurdu ve kadın olduğu yere yığıldı!

Asker bütün parasını doldurduğu önlüğünü sırtladı, çakmağı cebine attı ve dosdoğru şehre yollandı. Vardığı yer güzel bir şehirdi. En güzel hana yerleşti, en güzel odayı seçti, en güzel yemeği ısmarladı. Artık zengindi; dünya kadar parası vardı.

Onun çizmelerini parlatan uşak, böylesine zengin birinin böyle eski çizmeler giymesine akıl erdiremedi. Bu adam neden yeni çizme satın almamıştı ki? Ama ertesi gün asker kendisine yeni çizme ve takım elbise satın almayı ihmal etmedi; artık tam bir centilmen olmuştu.

Hizmetçiler ona şehrin en görkemli yapıtlarını gösterdi-

ler. Kralın kızının ne harika bir prenses olduğunu anlattılar.

“Onu nerede görebilirim?” diye sordu asker.

“Onu kimse göremez!” dediler. “Kendisi bakırdan koskoca bir sarayda kalıyor, etrafı duvarlarla ve kulelerle çevrili! Kraldan başka kimse oraya girip çıkamıyor. Falcıların söylediğine göre prensesle evlenecek kişi rütbesiz bir asker olacakmış. Bu da kralın işine gelmiyor işte!”

“Ben onu görmek istiyorum!” diye aklından geçirdi asker, ama buna izin verilmezdi!

Neyse, vaktini hep eğlenceyle geçirdi; tiyatroya gitti, kraliyet parkını gezdi. Fakirlere para dağıttı, iyi de yaptı! Cebinde meteliği olmamanın ne demek olduğunu çok iyi bilirdi çünkü! Kendisi artık zengindi, giysileri yepyenyidi.

Bu arada pek çok dost edinmişti; hepsi onun iyi bir adam olduğunu ve centilmence davrandığını söyleyip duruyordu. Bu da hoşuna gidiyordu doğrusu!

Ancak öyle bir gün geldi ki, ona buna borç verip bir daha geri alamadığı için cebinde sadece iki şilini kaldı. O güzel odasını terk etmek zorundaydı, sonunda tavan arasındaki ufacık bir odaya yerleşti. Çizmelerini kendisi silip, yırtık yerlerini kendi elleriyle dikti. Dostlarından hiçbiri onu ziyaret etmiyordu çünkü o kadar merdiven çıkmayı kimse göze alamıyordu.

Kapkaranlık bir akşamdı. Parası olmadığı için bir mum bile satın alamamıştı. Derken aklına, ağaç kovuğundan aldığı ve cadıya vermediği çakmak geldi. Çakmağı çaktığında kapı açılıverdi ve karşısına, ağacın dibinde gördüğü çay fincanı gözlü köpek çıkıverdi.

“Efendim ne emreder?” diye sordu köpek.

“Vay be!” diye söylendi asker. “Amma garip bir çakmakmış bu! Yani her istediğimi yerine mi getiriyor? Hadi öyleyse bana biraz para ayarla!” der demez köpek hooop gözden kayboluverdi ve biraz sonra hooop geri döndü. Ağzında içi para dolu bir kese taşıyordu.

Asker o zaman bu çakmağın ne harika bir şey olduğunu anlayıverdi. Bir çakışta köpek çıkageldi, iki defa çakınca gümüş para, üç defa çakınca da altın para getirdi.

Ondan sonra asker yine o güzel odasına yerleşti, kendine yeni giysiler getirtti. Tüm dostları onu yine hatırlayıp sevdiler.

O zaman kendi kendine şöyle söylendi: “Şu prensesi görememek de ne demek yani? Herkes onun çok güzel olduğunu söylüyor. Etrafı kulelerle çevrili bakır sarayda kapanıp kalmasının ne anlamı var ki? Yani ben onu hiç göremeyecek miyim? Nerede şu benim çakmak?”

Çakmağı çaktı ve hoop çay fincanı gözlü köpek karşısına çıkıverdi. Asker, “Akşam olmasına hâlâ akşam, ama bir anlığına da olsa şu prensesi görmek istiyorum!” dedi.

Köpek kapıdan dışarı çıktı. Asker onu bir daha gördüğünde hayvan prensesi sırtında taşımaktaydı. Kız o kadar güzeldi ki, bundan daha güzel bir prenses olamazdı! İçinden onu öpmek geldi! Dileğine ulaştı ama köpek prensesi hemen geri götürdü.

Ertesi sabah kralla kraliçe kahvaltı ederken prenses rüyasında bir köpekle bir asker gördüğünü, köpeğin sırtına bindiğini ve asker tarafından öpüldüğünü anlattı.

“Bu çok tuhaf bir rüya!” dedi kraliçe.

Ancak ertesi gece, anlatılanların rüya mı yoksa gerçek mi olduğunu saptamak üzere yaşlı bir nedime prensesin odasında nöbet tuttu.

Asker o güzel prensesi bir daha görebilmek için yanıp tutuşuyordu. O gece köpek yine çıkageldi. Yaşlı nedimeye fark ettirmeden prensesi sırtına attığı gibi kaçmaya başladı. Ama nedime durumu fark etti ve uzun çizmelerini ayağına geçirerek onların peşine takıldı. Büyük bir eve girdiklerini görünce, evin kapısına tebeşirle kocaman bir çarpı işareti çizdi. Sonra saraya dönerek yatağına yattı. Köpek daha sonra prensesi geri getirdi. Ancak askerin oturduğu hana döndüğünde kapıdaki çarpı işaretini gördü. Bunun üzerine eline bir tebeşir alarak şehirdeki tüm kapılara birer çarpı işareti çizdi. Doğru bir şey yapmıştı; böylece nedime aradığı kapıyı

bulamayacaktı.

Ertesi sabah kral, kraliçe, yaşlı nedime ve tüm subaylar prensesin hangi evde kaldığını araştırdılar. Çarpı işaretli kapıyı gören kral, “İşte burası!” dedi.

Çarpı işareti olan öbür kapıyı gösteren kraliçe, “Hayır burası” diye karşılık verdi.

Ama her kafadan “Hayır burası!” ya da “Yoo, burası!” gibi sesler çıktı; çünkü her kapıda bir çarpı işareti vardı. Sonunda hiçbir işe yaramayacağını düşündükleri bu aramadan vazgeçtiler.

Ama kraliçe çok zeki bir kadındı; kafası çalışıyordu. Eline altın bir makas alarak ipek bir kumaştan ufak bir kese diki-verdi. İçini bulgur taneleriyle doldurduktan sonra onu prensesin sırtına astı. Sonra keseye ufak bir delik açtı; buradan yere düşecek olan bulgur taneleri prensesin gittiği yolu gösterecekti.

O gece köpek yine geldi, prensesi sırtına aldı ve onu askerin yanına götürdü. Asker prensese abayı yakmıştı; onunla evlenerek prens olmayı o kadar istiyordu ki!

Köpek, saraydan askerin kaldığı evin önüne gelinceye kadar yere dökülen bulgur tanelerinin farkına varmadı.

Ertesi sabah kral ile kraliçe kızlarının kaldığı evi buldular ve askeri tutuklatarak hapse attırdılar. Asker şimdi deliğe tıkılmıştı. Ufff, burası amma karanlık ve can sıkıcıydı! “Yarın asılacaksın!” dediler askere. Bunu duymak hiç de hoş değildi. Çakmağını da handa unutmuştu.

Ertesi sabah demir parmaklıklı ufak penceresinden, nasıl asılacağını görmek üzere toplanan halka baktı. Trompet sesleri duydu; askerler yürüyordu. Her taraftan insan geliyor-

du. Elinde pabuç taşıyan önlüklü bir ayakkabıcı çırağı, uygun adımlarla en önde yürüyor ve her seferinde bir pabucu, askerin dışarı baktığı demir parmaklıklı pencerenin duvarına fırlatıyordu.

“Heey çırak, dur biraz!” diye seslendi asker ve ekledi: “Ben daha asılmadım. Kaldığım evde unuttuğum çakmağı alıp bana getirir misin? Karşılığında sana dört şilin veririm, ama çabuk olmalısın.”

Dört şilin kazanmak çırağın işine geldi. Koşa koşa giderek çakmağı alıp getirdi. Bakın bundan sonra ne olacak!

Şehir dışında kocaman bir darağacı hazırlanmıştı. Etrafı askerlerle çevriliydi. Kral ile kraliçe, yargıç ve mahkeme heyetinin karşısındaki görkemli tahtlarına oturdular.

Asker darağacına çıkarıldı. Boynuna ip geçirildiği sırada, bir suçlunun idam edilmeden önce son isteğinin yerine getirilmesinin adet olduğunu hatırlattı ve zararsız bir istekte bulundu: ölmeden önce bir pipo içecekti!

Kral buna hayır diyemedi. Bunun üzerine asker, cebinden çakmağını çıkararak üç kez çaktı. Aynı anda üç köpek beliriverdi: biri çay fincanı gözlü, biri değirmen çarkı gözlü ve biri de yuvarlak kule gözlüydü.

“Bana yardım edin de asılmayayım” dedi asker. Köpekler yargıca ve mahkeme heyetine saldırdı; kimini bacağından, kimini burnundan yakalayıp metrelerce öteye fırlattılar. Hepsi yere düştü ve paramparça oldu.

“Bırakın beni” dedi kral, ama en büyük köpek hem onu hem de kraliçeyi savurup diğerlerinin üzerine attı. Tüm bunları seyreden halk, “Asker bizim kralımız olsun ve prensesle evlensin!” diye bağıştı.

Askeri kralın faytonuna bindirdiler. Üç köpek dans etmeye başladı. Herkes “Yaşasın!” diye haykırdı. Gençler ısıklıklar çaldı, askerler silahlarıyla selama durdu.

Prenses bakır saraydan ayrılarak kraliçe oldu ve bu durum çok hoşuna gitti!

Düğün sekiz gün sürdü. Üç köpek gözlerini fal taşı gibi açarak düğün sofrasında yer aldı.

2| Küçük Claus ile Büyük Claus

Bir köyde aynı ismi taşıyan iki adam yaşıyordu; ikisinin de adı Claus idi. Birinin dört beygiri, diğerininse sadece bir beygiri vardı. Onları birbirinden ayırmak için dört beygiri olana Büyük Claus, tek beygiri olana da Küçük Claus diyorlardı. Bakın onların başına neler geldi neler!

Küçük Claus bir hafta boyunca Büyük Claus'a hizmet edecek ve biricik beygirini de bu iş için kullanacaktı. Sonraki hafta da Büyük Claus dört beygiriyle ona hizmet edecekti, ama sadece bir gün; pazar günü.

Küçük Claus o beş beygiri öyle kamçıladı ki, sorma gitsin!

Güneşli bir pazar günü, çanlar durmadan çalarken herkes en güzel giysisi ve kollarının altına sokuşturduğu dua kitabıyla rahibin vaazını dinlemek üzere kilisenin yolunu tutmuştu. Beş beygiri güden Küçük Claus'a bakmaktan hiç kimse kendini alamadı. Oğlan keyfinden dört köşe olmuştu. “Hüü” diye kırbacını şaklatırken “Hadi canlarım!” diye haykırdı.

Büyük Claus, “Öyle deme! Beygirlerden sadece biri senin” dedi.

Diğerleri kiliseye doğru ilerlerken Küçük Claus kendini

tutamadı ve “Hadi canlarım benim!” diye kamçısını yeniden şaklattı.

Büyük Claus, “Sana yapma dedim. Bir daha böyle söyler-sen senin beygirinin kafasını ezerim, ona göre!” dedi.

“Vallahi bir daha söylemem!” dedi Küçük Claus. Ama önünden başkaları geçerken, tarlasını sürecektik beş beygiri varmışçasına öyle bir keyiflendi ki, kendisini tutamadı ve “Hüü, hadi benim canlarım!” diye seslendi yine.

“Ben sana gösteririm canlarını!” diyen Büyük Claus, eline geçirdiği demir bir kazıkla beygirin kafasına öyle bir vurdu ki, hayvancağız düşüp öldü.

Küçük Claus, “Eyvah, artık hiç beygirim kalmadı!” diye ağlamaya başladı. Daha sonra beygirin derisini yüzdü, kuruttu ve sırtındaki torbaya koyarak satmak üzere şehre yollandı.

Yolu çok uzadı; koskoca, karanlık bir ormandan geçti. Derken hava bozdu ve oğlan yolunu şaşırdı. Doğru yolu buluncaya kadar akşam oldu; şehre varmak ya da geri dönmek için artık çok geçti.

Derken karşısına bir köy evi çıktı. Evin tüm pancurları kapalıydı, ama yukarıdaki pencereden bir ışık sızıyordu. “Herhalde geceyi burada geçirebilirim” diye düşündü ve gidip kapıyı çaldı.

Kapıyı köylü bir kadın açtı. Adamın ne istediğini duyunca ona çekip gitmesini söyledi; çünkü kocası evde yokmuş, yabancı kimseleri de eve alamazmış!

Kadın da kapıyı yüzüne kapadı. “O zaman avluda yatarım” dedi Küçük Claus.

Avluda eve bitişik, samandan yapılmış, damı alçak, kocaman bir sundurma vardı. Küçük Claus bunu görünce, “Bu-

rada uyuyabilirim, harika bir yatak. İnşallah leylek bacaklarımı gagalamaz” diye düşündü. Çünkü bu damda bir leylek yuva yapmıştı.

Neyse, Küçük Claus sundurmanın damına çıkarak orada kendine bir yer ayarladı. Pencere pancurları ister açık ister kapalı olsun, bulunduğu yerden evdeki odanın içini görebiliyordu. Odada kızarmış et ve balığın yanı sıra bir şişe de şarabın yer aldığı büyük bir masa kurulmuştu. Köylü kadın bir adamla birlikte yemek yiyordu; bu adam kadının, kilise zangocu olan kuzeninden başkası değildi! Kadın ona şarap ikram ediyor, o da tabağındaki balığın kılçıklarını kendi bildiğince ayıklıyordu.

“Kimin evinde bu kadar yemek var ki!” diyen Küçük Cla-

us'un, içerdeki yemekleri görünce aklı gitti! Evet, bu bir bayram yemeğiydi sanki!

Derken birinin at üstünde yaklaştığını duydu. Gelen köylü kadının kocasıydı; evine dönüyordu.

Bu adamcağız aslında iyi kalpliydi, ama tuhaf bir hastalığı vardı; zangoç görmeye hiç tahammülü yoktu! Ne zaman bir zangoç görse tepesi atardı. Aslında zangocun köylü kadını ziyaret etmesinin nedeni buydu; adamın o sırada evde olmadığını biliyordu. Kadıncağız bu yüzden ona en güzel yemekleri hazırlamıştı. Kocasının geldiğini duyunca ikisi de çok korktu. Kadın zangoca odanın bir köşesindeki kocaman, içi boş sandığa girmesini söyledi. Kocacığının zangocu görmeye tahammülü olmadığını biliyordu. Bu arada o güzel yemeklerin hepsini fırına soktu, çünkü kocası görürse bunların ne anlama geldiğini soracaktı.

Küçük Claus bunu görünce “Vay anasını!” diye söylendi.

Claus'un olduğu tarafa bakan köylü, “Yukarıda biri mi var?” dedi ve ekledi, “Ne duruyorsun orada? Aşağı gelsene!”

Küçük Claus adama yolunu nasıl kaybettiğini anlattı ve geceyi burada geçirip geçiremeyeceğini sordu.

“Elbette, ama önce bir tek atalım!” dedi köylü.

Kadın ikisini de güzel ağırladı. Uzun bir masa hazırladı, koca bir tabak muhallebi getirdi. Köylü çok açtı, büyük bir iştahla yedi. Ama Küçük Claus'un aklı hep fırındaki et ve balıktaydı.

İçinde beygir derisinin bulunduğu torbayı masanın altına, ayaklarının ucuna koymuştu. Hani beygiri öldükten sonra yzdg ve evden ayrılırken yanına aldığı deriyi; onu pazarda satmak için bir torbaya koymuştu ya! O torbaya aya-

ğıyla basınca, içindeki deri gıcırtılı bir ses çıkardı.

“Şşt!” dedi Küçük Claus torbaya bakarak. Bu arada ayağıyla bir daha bastı torbaya.

“Heey, ne var o torbada?” diye sordu köylü.

“Şey, onun içinde bir büyücü var!” diye cevap verdi Küçük Claus. “Bana muhallebi yemememizi, çünkü bize fırında kızarmış et ve balık hazırladığını söylüyor.”

“Nee?” diyen köylü fırının kapağını açtı; karısının koyduğu yemekler orada duruyordu, ama o bunları büyücünün hazırladığına inanmıştı. Kadın bir şey söyleyemedi, yemekleri hemen masaya getirerek paylaştırdı. Önce etle balığı, sonra da muhallebiyi yediler.

Küçük Claus torbaya bir daha bastı, torba gıcırdadı.

“Şimdi ne dedi?” diye sordu köylü.

“Bizim için üç şişe şarap hazırlamış, ama onları fırının yanına koymuş” diye cevap verdi Claus.

Kadın bu kez saklamış olduğu şarapları getirdi. Köylü içtikçe kafayı buldu ve neşelendi; Claus’un torbasındaki büyücüden çok hoşlanmıştı!

“Şeytanı da çağırabilir mi?” diye sordu. “Şimdi keyfim yerindeyken onu görmeyi isterim çünkü!”

“Elbette, benim büyücüm her şeye kadirdir. Öyle değil mi?” diyerek torbaya bastı Küçük Claus. Aynı gıcırtılı ses duyuldu. “Beyin ne dediğini duydun mu? Ama şeytan öyle çirkin ki, hiç görmesek daha iyi olur onu!” dedi Küçük Claus.

“Yoo, ben korkmuyorum. Neye benziyor acaba?” diye sordu köylü.

“Şey, aynen bir zangoca benziyor!”

“Yuh!” dedi köylü. “Bu iğrenç bir şey. Biliyor musun, benim zangoç görmeye hiç tahammülüm yoktur. Ama boş ver. Madem bu şeytan işi, çıksın karşıma. Şimdi korkmuyorum. Yine de yanıma fazla yaklaşmasın!”

“Bunu büyücüme sorayım bir kere!” dedi Küçük Claus. Ve torbaya basarken kulağını ona yaklaştırdı.

“Ne diyor?”

“Gidip şu köşedeki sandığı açınca, şeytanın orada nasıl büzülüp saklandığını görecekmışsınız. Kaçmaması için de sandığın kapağını sıkı tutmalıymışsınız” dedi Küçük Claus.

“Bunu yaparken bana yardım eder misin?” diye soran köylü, içinde korkuyla gizlenen zangocun bulunduğu sandığa yaklaştı. Sonra kapağı biraz aralayarak içine baktı.

“Amanın!” diye haykırarak geri çekildi. “Evet gördüm onu, tıpkı bizim zangoca benziyor. Müthiş bir şey bu!” dedi.

Bunun şerefine gece yarısına kadar içtiler.

“Şu büyücüyü sat bana. Karşılığında ne istersen veririm. Evet, sana bir kova dolusu para veririm!” dedi köylü.

“Hayır bunu yapamam” dedi Küçük Claus. “Düşünsene, bu büyücüden ne kadar yararlanıyorum ben!”

“Ama ben de onu çok isterdim!” diyen köylü yalvarınca Küçük Claus dayanamadı. “Peki, sen bana yuvanı açtın. Bu yüzden bir kova para karşılığında büyücü senin olsun!” dedi.

“Kabul” dedi köylü ve ekledi: “Ama şu sandığı al giderken, onu bu evde istemiyorum artık; belki şeytan hâlâ içindedir.”

Küçük Claus deriyi koyduğu torbayı köylüye verdi. Karşılığında da bir yığın para aldı. Hatta köylü ona hem parasını

hem de sandığı taşıması için bir de el arabası verdi.

“Hoşçakal” diyen Küçük Claus hem parayı hem de içinde zangocun bulunduğu sandığı arabaya yükleyerek oradan ayrıldı.

Ormanın öbür yanında kocaman ve derin bir dere ak-maktaydı. Akıntıya karşı yüzmek imkânsızdı; bu yüzden bu-
raya bir köprü yapmışlardı. Küçük Claus köprünün ortasın-
da durduktan sonra, sandığın içindeki zangocun duyabilece-
ği kadar yüksek sesle, “Ne yapayım ben bu sandığı şimdi? Öyle ağır ki, sanki içinde taş var! Taşımaktan yoruludum. En iyisi onu şu dereye atayım, yüze yüze evime kadar kendili-
ğinden gelir. Gelmezse de sağlık olsun!” diye söylendi.

Ve sandığı tek eliyle kaldırıp suya atacakmış gibi yaptı.

“Sakın yapma. N’olur, bırak beni de çıkayım!” diye bir ses geldi sandıktan.

“Vay canına!” diye bağırarak Küçük Claus korkmuş gibi yaptı. “İçinde biri var. Hemen suya atayım da boğulsun!”

“Hayır, hayır. Sakın yapma! Bak, sana bir kova dolusu pa-
ra veririm!” diye seslendi zangoç.

“O zaman iş değişir!” dedi Küçük Claus ve sandığın ka-
pağını açtı. Zangoç içinden çıktığı sandığı hemen suya fırlat-
tı ve evine yollandı. Küçük Claus’a köylünün verdiğiinden
daha çok para verdi. Artık el arabası parayla dolmuştu!

Küçük Claus kendi evine dönünce, “Bir beygir karşılığın-
da dünyanın parasını kazandım!” diyerek el arabasındaki pa-
raları yere boşalttı. “Tek bir beygir sayesinde ne kadar zen-
gin olduğumu duyunca Büyük Claus deli olacak! Ama bunu
ona hemen söylemeyeyim!” diye düşündü.

Büyük Claus'a birini göndererek ödünç bir kova istetti.

“Bununla ne yapacak acaba?” diye düşünen Büyük Claus kovanın dibine biraz zift sürdü ki, içine konan şey kovaya yapışıp kalsın. Nitekim geri geldiğinde kovanın dibine sekiz tane gümüş şilinin yapışmış olduğunu gördü.

“Bu da nesi?” diye düşünen Büyük Claus hemen Küçük Claus'un yanına vardı ve “Bu kadar çok parayı nereden buldun?” diye sordu.

“Geçen gün beygirimin derisini sattım!” diye cevap verdi Küçük Claus.

“İyi para ödemişler doğrusu!” diyen Büyük Claus hemen eve koştu. Eline bir balta alarak dört beygirinin de kafasını kopardı. Derilerini yüzdükten sonra onları alıp şehre yollandı.

“Deri var, deri var. Kim deri satın almak ister?” diye sokak sokak dolaştı. Bir sürü deri tabakçısı ve ayakkabıcı gelecek fiyat sordu.

“Her biri için bir kova dolusu para!” dedi Büyük Claus.

“Deli misin sen! Kova dolusu para bizde ne arar?” dedi hepsi.

“Deri var, deri var. Kim deri satın almak ister?” diye seslenmeyi sürdürdü Büyük Claus. Fiyat soranlara da, “Bir kova dolusu para!” diye cevap verdi hep.

Kendileriyle dalga geçtiğini düşündükleri adama ayakkabıcılar ellerindeki kayışlarla, deri tabakçıları da hayvan postlarıyla meydan dayığı çektiler.

“Deri, deri!..” diye onun taklidini yaptılar ve “Sana öyle bir dayak atacağız ki, her tarafın moraracak! Defol git

buradan!“ diye bağıriştılar.

Büyük Claus hemen oradan kaçtı; ömründe böyle bir dayak yememişti!

Eve vardığında, “Küçük Claus’u öldüreceğim!” diye söylendi.

O sırada Küçük Claus’un yaşlı ninesi ölmüştü. Aslında bu kadın oğlana karşı öyle kötü davranmıştı ki! Yine de çok üzüldü Küçük Claus kadının ölümüne. Ölmüş kadını belki yine canlanır diye sıcak yatağı yatırdı! Kendisi de bir köşeye çekilip sandalye üzerinde uyuyakaldı ki, böyle uyumaya alıştı.

Gece olunca kapı açıldı ve içeriye baltasıyla Büyük Claus girdi. Küçük Claus’un yatağının nerede olduğunu biliyordu. Hemen o yatağı yanaşarak baltasını ölü kadına sapladı; onu

Küçük Claus sanmıştı.

“Hadi bakalım, artık bana numara yapamazsın!” dedi ve sonra evine döndü.

“Amma kötü adammış; beni öldürmek istedi. Ninem iyi ki ölmüş, yoksa herif onu diri diri öldürecekti!” diye söylendi Küçük Claus.

Sonra ninesine elbiselerini giydirdi, kendi de bayramlıklarını giydi. Komşudan ödünç aldığı beygiri arabaya koştı ve kadını, düşmesin diye arka koltuğa oturttu. Sonra yola koyularak ormandan geçti.

Güneş doğarken büyük bir hana vardı, önünde arabayı durdurdu ve bir tek atmak için içeri girdi. Hancının çok, ama çok parası vardı, çok zengindi. Ancak çok çabuk öfkeleliyordu.

“Günaydın. Bugün bayramlıklarını giymişsin?” dedi Küçük Claus’a.

“Evet, ninemle birlikte geldim. Kendisi arabada, onu buraya getiremem. Ona bir bardak bira verir misin? Ama yüksek sesle konuş çünkü ağır işitir.”

“Olur!” dedi hancı ve elinde büyük bir bardak birayla arabanın arkasında oturmakta olan nineye yaklaştı.

“Oğlun sana bira ısmarladı, al bakalım!” dedi. Ama ölü kadıncağızın ağzından tek kelime çıkmadı elbette. Hiç ses çıkarmadan orada öylece oturuyordu.

“Duymadın mı? Oğlundan sana bir bardak bira!” diye yüksek sesle konuştu hancı.

Bir kere daha aynı şekilde bağırdı, sonra bir daha! Ama kadıncağız hiç yerinden kımıldamadı. Bunun üzerine hancı çok öfkelendi ve bardağı kadının yüzüne fırlattı. İçki kadı-

nın burnundan aşağı aktı. Zavalılık aynı anda geriye kaykıliverdi çünkü zaten doğru dürüst oturtulmamış ve bağlanmamıştı.

“Şu işe bak!” diyen Küçük Claus hemen handan çıkarak hancının yakasına yapıştı.

“Ninemi öldürdün!” diye bağırdı.

“Ah, ama bu bir kazaydı!” diyen hancı ellerini kavuşturdu. “Hep benim öfkem yüzünden! Bak Clausçuğum, sana bir kova dolusu para vereyim de ninenin cenazesini kaldır. Ona sanki benim ninemmiş gibi davran. Ama sakın kimseye bir şey söyleme, yoksa kellemi uçururlar!”

Böylece Küçük Claus bir kova dolusu daha para kazanarak eve döndü. Hemen Büyük Claus’a birini göndererek ondan kovasını ödünç istedi.

“Nee? Ben onu öldürmedim mi yahu? Gidip kendim bakayım” diye söylendi Büyük Claus. Ve kovayı alarak Küçük Claus’un yanına vardı.

“Vay be, bu kadar parayı nereden buldun?” diye sordu gözlerini kocaman açarak.

“Sen ninemi öldürdün, beni değil! Ben de onu satarak bir kova dolusu para kazandım” dedi Küçük Claus.

“Gerçekten iyi para almışsın!” diyen Büyük Claus hemen eve koştu ve eline geçirdiği bir baltayla kendi ninesini öldürdü. Onu bir arabaya koydu, şehre indi ve eczacının oturduğu eve vararak, bir ölü satın almak isteyip istemediğini sordu.

“Kim bu ölü, onu nereden buldun?” diye sordu eczacı.

“O benim ninem. Onu ben öldürdüm; karşılığında bir kova dolusu para kazanmak için!” diye cevap verdi Büyük

Claus.

“Aman Tanrım, amma boşboğazsın! Sakın böyle bir şey söyleme, yoksa bu senin kellene mal olur!” dedi eczacı.

Sonra ona ne feci bir şey yaptığını, ne kadar kötü bir adam olduğunu, cezayı hak ettiğini anlatmaya çalıştı. Büyük Claus o kadar korktu ki, hemen eczacının yanından ayrıldı, arabasına atlayarak doğruca eve yollandı. Eczacı ve diğer insanlar onun deli olduğuna hükmettiler ve ne cehenneme giderse gitsin diyerek onu saldılar.

Büyük Claus anayola çıktığında “Seni gidi Küçük Claus, ben sana gösteririm!” diye söylendi. Ve eve gelir gelmez bulabildiği en büyük çuvalı yanına alarak Küçük Claus’un yanına vardı.

“Benimle yine dalga geçtin. Önce beygirlerimi, sonra da ninemi öldürdüm. Hep senin yüzünden! Bundan sonra benimle asla dalga geçemezsin!” diyerek Küçük Claus’u çuvala soktu ve ona şöyle seslendi: “Şimdi seni götürüp suya atacacağım!”

Dereye varıncaya kadar bir hayli yol yürüdü. Küçük Claus’u taşımak pek de kolay değildi. Derken kilisenin önünden geçti. İçeride org çalınıyor, çok güzel ilahiler okunuyordu. Büyük Claus yoluna devam etmeden önce içeri girip ilahilere katılmak istedi; çuvalı kilise kapısının önüne koydu. Küçük Claus nasıl olsa çuvalın içindeydi, kaçamazdı. Millet de zaten kilisedeydi; hiç düşünmeden o da içeri girdi.

Küçük Claus çuvalın içinde “Vay başıma gelenler!” diye söylenerek içini çekti. Sağa döndü, sola döndü, ama çuvalın ağzındaki ipi çözemedi. Tam o sırada elinde kocaman boğumlu bastonuyla beyaz sakallı bir sığırtmaç çıkageldi; bir

sürü inek ve boğa gütmekteydi. Hayvanlar, içinde Küçük Claus'un bulunduğu çuvala doğru koşuşarak onu yere devirdi.

“Vay başıma gelenler!” diye içini çekti Küçük Claus ve şöyle düşündü: “Cennete gitmek için çok gencim aslında!”

Bu sırada sığirtmacı, “Zavallı ben, o kadar yaşıyım, yine de cennete gidemiyorum işte!” diye söylendi.

“Aç şu çuvalı, benim yerime içine sen gir, seni hemen cennete alırlar!” diye seslendi Küçük Claus.

“Olur, hemen gireyim o zaman!” diyen sığirtmacı çuvalı açtı. Küçük Claus hemen dışarı sıçradı.

“Sen hayvanlarıma bakar mısın?” diye sordu sığirtmacı, “bakarım!” cevabını alınca da çuvalın içine girdi. Küçük Claus da çuvalın ağzını bağladı. Daha sonra inekleri ve boğaları güderek yola düştü.

Derken Büyük Claus kiliseden çıktı. Çuvalı yine sırtladı, ama bu kez yükü hafif buldu, çünkü yaşlı sığirtmacının kilosu Küçük Claus'unkinin yarısı kadardı. “Amma da hafiflemiş. Yaa, ilahi okuduğum için güç geldi kollarıma!” diye düşündü.

Sonra dereye vardı. Su çok derindi. Yaşlı sığirtmacı suya fırlattı; onu hâlâ Küçük Claus sanıyordu.

“Al bakalım, benimle dalga geçersen böyle olur!” diye seslendi.

Sonra eve yollandı. Tam eve yaklaşırken dört yol ağzında sürü gütmekte olan Küçük Claus'la karşılaşmasın mı!

“Yahu, ben seni suya atmadım mı?” dedi.

“Attın!” dedi Küçük Claus. “Yarım saat önce beni dereye

attın!”

“İyi de, bu kadar hayvanı nereden buldun?” diye sordu Büyük Claus.

“Bunlar sulak hayvanı” dedi Küçük Claus ve ekledi: “Sana bütün hikâyeyi anlatayım. İnan bana, beni suya attığın için sana çok müteşekkirim. Çuvalın içindeyken çok korkmuştum önce. Beni köprüden suya attığın sırada esmekte olan o sert rüzgâr kulaklarımı kesiyordu. Hemen dibe vardım, ama yere çarpmadım. Çünkü zemin yumuşacık ekinlerle örtülüydü. Dibe varır varmaz çuvalın ağzı kendiliğinden açılıverdi. Beyazlar giyinmiş ve başında yeşil bir çelenk bulunan dünya güzeli bir denizkızı elimden tutarak, ‘Sen Küçük Claus’sun, değil mi? İşte sana bir sürü! Bir kilometre ötede de bir otlak var, onu da sana hediye edeyim!’ dedi. Baktım, denizciler için bir köprü kurulmuştu ve su üzerinden dere-nin bitimine kadar uzayıp gidiyordu. Ondan sonra öyle güzel ağaçlar ve taze çimler çıktı ki karşıma! Suda yüzen balıkların çıkardıkları ses kulaklarıma kadar geliyordu ve havada da kuşlar uçuşuyordu. Oradaki halk o kadar nazikti ki! Hele hele tepelerde ve su yolunda otlayan sürüye diyecek yoktu!”

“Madem o kadar güzeldi, o zaman niye geri geldin sen?” diye sordu Büyük Claus ve ekledi: “Senin yerinde olsaydım dönmezdim!”

“Öyle deme!” dedi Küçük Claus. “Özellikle böyle yaptım! İyi dinle! Denizkızı bana derede, bir kilometre kadar ötede bütün bir otağı kaplayan bir hayvan sürüsü bulunduğunu söyledi. Ama işte ben dereye pek güvenemiyorum, çünkü hep kıvrıntılar yaparak akıyor; yani yol uzadıkça uzuyor. Karadan kestirme gidersem karşıma dere yine çıkacak

nasıl olsa. O zaman en azından yarım kilometre kazanmış olacağım!”

“Amma kısmetlisin be!” dedi Büyük Claus. “Yani ben derenin dibinden gidersem hayvanlara kavuşabilir miyim?”

“Neden olmasın?” dedi Küçük Claus. “Ama ben seni dereye kadar bu çuvala taşıyamam, çünkü çok ağırsın. Önce yaya gidip sonra çuvala girersen, o zaman seni köprüden suya atmak benim için işten bile değil!”

“Sağ ol. Ama aşağıya inip de hayvan falan göremezsem döverim seni ona göre!” dedi Büyük Claus.

Ve birlikte dereye kadar yürüdüler. Bu arada susamış olan hayvanlardan birkaçı suya doğru koştu.

“Bak nasıl acele ediyorlar dibe varmak için!” dedi Küçük Claus.

“Evet, sen şimdi bana yardım et. Yoksa dayağı yersin!” diyen Büyük Claus, hayvanlardan birinin iki yanında asılı çuvalardan birinin içine girdi. Sonra da Küçük Claus’a “Öteki çuvala da bir taş koy ki, iyice batayım!” dedi.

“Olur” dedi Küçük Claus ve koskoca bir taşı diğer çuvala yerleştirdi. Sonra o çuvalın da ağzını sıkı sıkı bağladı. Hepsi-ni bir tekmeyle suya attı ve Büyük Claus cuuuup diye suyun dibini boylayıverdi.

“Korkarım hayvan falan bulamayacak!” diye söylenen Küçük Claus elindekilerle evin yolunu tuttu.

31 Gerçek Prenses

Bir zamanlar bir prens vardı. Kendisine gerçek bir prenses aramaya çıktı. Bu maksatla bütün dünyayı dolaştı, ama kime baktıysa hep bir kusur buldu. Oysa yeterince prenses vardı bu dünyada. Yine de en iyisinde bile ufacık da olsa bir kusur gördü. Sonunda evine döndü. Çok üzgündü, istediği prensesi bulamamıştı.

Bir akşam hava fena halde bozdu; gök gürlüyor, şimşek çakıyordu. Korkunç bir havaydı!

Derken sarayın kapısı çalındı. Yaşlı kral gidip kapıyı açtı. Dışarda bir prenses durmaktaydı. Bu havada, yağmur altında öyle bir görünüşü vardı ki! Saçları ve giysileri sırlıklamıştı; topuklarına kadar ıslanmıştı. Kız kendisinin gerçek bir prenses olduğunu söyledi.

“Tamam, bunu anlarız!” diye düşündü yaşlı kraliçe. Kıza hiçbir şey söylemedi; yatak odasına giderek bütün yatak takımını değiştirdi. Karyolanın zeminine tek bir bezelye koydu, üzerine de yirmi tane döşek; üzerine de ördek tüyünden yapılma yirmi tane yorgan serdi.

Prenses geceyi bu odada geçirecekti. Ertesi sabah kendisine nasıl uyuduğunu sordular.

“Çok kötü uyudum, ama çok kötü” diye cevap verdi. “Bütün gece gözümü bile kırpmadım! Bu yatakta ne var, Tanrı bilir! Sert bir şeyin üzerinde yattım sanki. Her tarafım çürük içinde kaldı.”

İşte o zaman kızın gerçek bir prenses olduğunu anladılar. Ne de olsa yirmi kat yatak ve yirmi kat yorgana karşın bezelyeyi fark etmişti! Ki, bunu ancak gerçek bir prenses anlayabilirdi.

Bunun üzerine prens onunla evlendi; gerçek bir prenses bulduğuna o da inanmıştı. O bezelyeyi müzeye kaldırdılar; hâlâ orada duruyorsa ve de kimse çalmadıysa bugün bile görülebilir.

Al sana gerçek bir hikâye işte!

41 Küçük İda'nın Çiçekleri

Küçük İda, “Yazık oldu çiçeklerime, hepsi ölmüş” dedi. “Daha dün ne güzeldiler, oysa şimdi tüm yaprakları sararıp solmuş. Neden dersin?” diye divanda oturan öğrenciye sordu. Ondan çok hoşlanıyordu. Oğlan hem çok güzel öyküler biliyor hem de bu öyküleri kağıt keserek yaptığı figürlerle canlandırabiliyordu: kalplerin içinde dans eden ufacık kızlar, çiçekler, kapısı açılan kocaman saraylar falan. Çok güler yüzlü bir öğrenciydi bu!

“Çiçekler bugün niye böyle kötü görünüyor?” diye sordu yine İda, tamamen sararıp solmuşlardan bir demet çiçek göstererek.

“Onların sorunu ne biliyor musun?” dedi oğlan ve ekledi: “Çiçekler dün gece bir balodalarmış; bu yüzden başları eğik!”

“Ama çiçekler dans edemez ki!” dedi küçük İda.

“Ederler” dedi öğrenci. “Hava kararınca ve bizler uykuya yatınca onlar yerlerinden fırlayarak baloya giderler. Hemen hemen her gece baloları vardır onların.”

“Çocuklar da onlarla birlikte baloya gidemez mi?”

“Giderler” diye cevap verdi öğrenci ve ekledi: “Küçücük papatyayla inciçiçeği; onlar da gelir!”

“En güzel çiçekler nerede dans eder?” diye sordu küçük İda.

“Kralın içi çiçek dolu bahçesindeki yazlık sarayının kapı-

sından hiç dışarı çıkmadın mı sen? Ekmek kırıntısı attığında sana doğru yüzen kuğuları görmüşsündür! Orada büyük balolar olur, inan bana!”

“Ben dün annemle bahçeye çıkmıştım!” dedi İda. “Ama ağaçlardaki bütün yapraklar yere dökülmüştü ve hiç çiçek kalmamıştı! Nerede onlar şimdi? Yazın bir sürü görmüş-tüm!”

“Hepsi sarayın içinde!” dedi öğrenci. “Bahçedeki bütün çiçekler, kral ve tüm saray erkânı buradan şehre geçince saraya dolar. Hepsi neşe içindedir. Bir görsen! En güzel güllerden ikisi tahta çıkıp kral ve kraliçe olur. Tüm kırmızı güller önlerinde eğilirler; bunlar oda hizmetçileridir. Derken en güzel çiçekler de çıkagelir ve artık balo başlar. Mavi menekşeler bahriyeliler içindi; sümbüller ve ‘bayan’ diye hitap ettikleri safranlarla dans ederler. Laleler ile iri, sarı zambaklar yaşlı hanımlardır; onlar doğru düzgün dans edilmesine dikkat eder ve her şeyin zarif olmasını sağlarlar.”

“Peki, sarayın içinde dans ettikleri için kimse onlara bir şey yapmaz mı?” diye sordu küçük İda.

“Bunu bilen kimse yok ki! Sadece sarayın yaşlı kâhyası geceleri etrafı kolaçan etmek için çıkagelir; elinde bir deste anahtar vardır hep. Çiçekler anahtar şıkırtısını duyunca hemen susar, uzun perdeler arkasına saklanır ve sadece başlarını çıkarırlar. ‘Burnuma çiçek kokusu geliyor’ diye söylenir kâhya, ama onları göremez.”

“Çok tuhaf” dedi küçük İda ellerini çırparak. “Peki o çiçekleri ben de mi göremem?”

“Sen görürsün” dedi öğrenci ve ekledi: “Bir daha dışarı çıkarsan önce pencereden içeriye bir bak. O zaman onları

kesinlikle görürsün. Ben bugün baktım; divanda bir nergis çiçeği vardı. Gerinip duruyordu. İşte o, saray nedimesi.”

“Botanik bahçesindeki çiçekler de gelir mi? O kadar yol yapabilirler mi?” diye sordu İda.

“Evet. İnan bana, isterlerse uçabilirler de. Kırmızı, sarı ve beyaz kelebek yavrularını hiç mi görmedin? Tıpkı bir zamanlar oldukları çiçeklere benzerler. Sonra çiçeğin sapından havaya doğru kanat çırparak uçarken yaprakları da sallarlar. Uslu davrandıkları için onların gün boyunca orada burada uçuşmasına izin verilir. Evlerine dönmek zorunda değildir; herhangi bir çiçeğin sapına konar, orada tam bir kelebeğe dönüşürler. Görmüşsündür canım! Botanik bahçesindeki çiçeklerin saraya hiç girmemiş ve oradaki cümbüşü hiç görmemiş olması mümkün. Sana bir şey söyleyeyim mi, şu yan tarafta oturan botanik profesörü var ya, çok şaşıracak. Sen onun bahçesine gidersen, oradaki çiçeklerden birine sarayda büyük bir balo verildiğini söyle! O da bunu öbür çiçeklere söyler, sonra hepsi oraya uçarlar! Profesör geldiğinde bahçede hiç çiçek bulamayacak ve bu işe akıl erdiremeyecek!” dedi öğrenci.

“Ama bir çiçek nasıl konuşur ki?”

“Aslında konuşamaz elbette” diye cevap verdi öğrenci. “Ama pandomim yapar! Rüzgârlı havalarda karanfillerin eğildiğini, tüm yapraklarının kımıldadığını görmedin mi hiç? Aralarında işte böyle konuşurlar!”

“Profesör pandomimden anlar mı?”

“Evet, inan ki anlar! Bir sabah bahçeye indi ve kocaman bir ısırganın çok güzel, kıpkırmızı bir karanfile pandomim yapmakta olduğunu gördü. ‘Öyle güzelsin ki, senden çok

hoşlanıyorum' demek istiyordu çiçek. Ama profesör ondan hiç hoşlanmadı ve ısırganın yapraklarına eliyle şöyle bir vurdu. Bu arada ısırgan onun parmaklarını daladı. İşte o günden beri profesör hiçbir ısırgana dokunmuyor.”

“Bu çok komik” diyen küçük İda gülmekten kendini alamadı.

Onları ziyarete gelen ve divanda oturmakta olan kurul üyesi, “Neler anlatıyorsun çocuğa böyle? Aptalca şeyler!” dedi. Kurul üyesi bu öğrenciden hiç hoşlanmazdı, ona sinir olurdu. Çocuğun dergilerden kestiği darağacında sallanan adam, elinde kalp tutan ‘gönül hırsızı,’ kocasını burnunda taşıyan çalı süpürgesine binmiş büyücüler gibi komik resimlerden de hoşlanmazdı.

“Kim böyle palavralar sokar ki bir çocuğun aklına!” diye yineledi.

Küçük İda oğlanın çiçekler hakkında anlattıklarını hâlâ komik buluyordu. Anlatılanları düşündü. Bütün gece dans ettikleri için çiçeklerin başı öne düşmüştü; kesinlikle hastalar. Küçük kız onları alıp oyuncaklarının bulunduğu masaya gitti; çekmecelerde bir sürü şey vardı. Bebek yatağında oyuncak bebeği yatmaktaydı ve uyuyordu. Küçük İda ona, “Hadi Sophie kalk bakalım, bu geceyi çekmecedeki geçireceksin. Zavallı çiçekler hasta. Onları senin yatağına koyacağım, o zaman belki iyileşirler” dedi ve bebeği yerinden kaldırdı. Bebek kendi yatağında yatamayacağı için bir tuhaf baktı, ama hiçbir şey söylemedi.

İda çiçekleri bebeğin yatağına yerleştirdi ve üzerlerine bir örtü attı. Sonra çabuk iyileşmeleri ve ertesi güne ayağa kalkmaları için onlara çay yaptı. Sonra güneş gözlerini kamaştırmasın diye perdeleri iyice kapadı.

O akşam hep öğrencinin anlattıklarını düşündü. Yatağa yatmadan önce perdelerin arkasına baktı. Annesi en güzel çiçekleri hep oraya koyardı, yani sümbüllerle laleleri. Onlara yaklaşıp, “Biliyorum bu gece baloya gideceksiniz” diye fısıldadı. Çiçekler hiçbir şey anlamamış gibi yaptı, yaprak bile kıpırdatmadılar. Ama küçük İda çiçeklerin onu duyduğunu biliyordu!

Tekrar yatağına yattığında uzun süre uyanık kaldı. Saray bahçesinde dans eden o harika çiçekleri seyretmenin ne güzel bir şey olduğunu düşünüp durdu. “Benim çiçeklerim de orada mı olacak acaba?” diye düşündü. Sonra uyuyakaldı. Gece yarısı tekrar uyandı; rüyasında çiçekleri ve çocuğa

'Kim böyle palavralar sokar ki bir çocuğun aklına' diyen kurul üyesini görmüştü. İda'nın yattığı oda çok sessizdi. Masanın üzerindeki gece lambası hâlâ yanıyordu. Yandaki odada İda'nın anne ve babası uyuyordu.

"Çiçeklerim de Sophie'nin yatağında uyuyor mu acaba?" diye söylendi. "Bilmek isterdim doğrusu."

Yatağında doğrularak yarı aralık kalmış kapıya baktı; çiçekler ve bütün oyuncakları duruyordu. Kulak kabarttı, ona odada sanki biri piyano çalıyormuş gibi geldi. Bu ses çok hafifti ve o zamana kadar hiç böyle güzel bir şey duymamıştı.

"Herhalde yan odadaki çiçekler dansa kalktı, görmeyi o kadar isterim ki!" dedi. Ama yerinden kalkmaya çekindi, yoksa çiçekleri uyandırabilirdi. "Keşke buraya gelseler!" diye söylendi, ama çiçekler gelmedi. Müzik devam etti. O kadar güzel çalıyordu ki, dinlemeye devam etti.

Derken usulca yatağından inerek kapıya yöneldi ve odaya baktı. Vay canına, gördüğü şey o kadar eğlenceliydi ki!

Gece lambası olmadığı halde oda çok aydınlıktı; pencereden giren ay ışığı her tarafı aydınlatmıştı. Sanki gündüz gibiydi! Lalelerle sümbüller iki sıra halinde dizilmişlerdi. Pencere önünde hiç çiçek kalmamıştı, sadece boş saksılar vardı. Döşeme üzerinde bütün çiçekler çember halinde dönüyor, döndükçe yeşil yaprakları birbirine değiyor ve uzun bir zincir oluşturunuyordu.

Kocaman, yeşil bir zambak piyanonun başına geçmişti. Küçük İda onu yazın bir kere görmüştü, şimdi iyice hatırlıyordu. Hatta öğrenci ona bakarak "Tıpkı Bayan Line'ye benziyor!" demişti. Sonra ikisi de bu lafa gülmüştü. İda çiçeğin gerçekten de Bayan Line'ye benzediğini gördü. Şimdi müzik

çalarken o da yüzünü bir sağa bir sola yatırarak o şahane ezgiyle uyum sağlamaya çalıştı. Kimse küçük İda'yı fark etmedi. Derken oyuncak masasının üzerindeki koskoca, mavi bir safranın sıçrayarak bebek yatağına yaklaştığını ve perdeleri yana çektiğini gördü; oradaki hasta çiçekler vardı ya, şimdi yerlerinde dikilmiş, birbirlerine başlarını sallayarak dans ediyorlardı. Alt dudağı patlamış olan tütsüçiçeği ayağa kalkıp güzel çiçeklerin önünde eğilerek selam verdi. Hiçbiri hasta gibi görünmüyordu. Hepsi yerlerinden fırladı; hepsi neşe doluydu.

Derken masadan yere bir şey düştü. İda baktı; bu bir karnaval değneğiydi. Herhalde çiçeğe aitti. Aslında güzel bir değnekti; başında tıpkı kurul üyesinin ki gibi geniş kenarlı bir şapka vardı. Bu değnek birden üç ayağı üzerinde çiçeklerin arasına fırlayarak hoplayıp zıplamaya başladı; mazurka yapmasını çok iyi biliyordu. Diğer çiçekler çok hafif oldukları için bu dansı beceremiyordu.

Değneğin üzerine binen balmumundan bebek birden büyüdü ve kâğıttan çiçeklerin etrafında dolanıp durdu. Bir yandan da, “Ne palavra atıyorsun, uydurup durma!” diye yüksek sesle bağırdı. Ve balmumundan bebek bir anda geniş kenarlı şapkasıyla tıpkı o çirkin kurul üyesi gibi göründü. Ama kâğıttan çiçekler bacaklarına vurup durdular, balmumundan bebek büzülerek yeniden ufacık kaldı. Seyretmesi o kadar hoştu ki! Küçük İda gülmekten katıldı. Karnaval değneği durmadan dans etmekteydi ve kurul üyesi de ister ufalsın, ister geniş kenarlı şapkasıyla büyüsün, hep onunla birlikte dans etmek zorunda kaldı. Öbür çiçekler, özellikle bebek yatağındakiler duaya başlayarak onun hep

değnek olarak kalmasını dilediler.

Bu arada İda'nın bebeği Sophie'nin ve öbür oyuncakların bulunduğu çekmecedan, içerde birileri tepiniyormuş gibi bir ses geldi. Tütsü otu hemen masaya koşarak çekmeceyi birazcık çekti. O anda Sophie dikilerek şaşkınlıkla etrafına bakındı. "Balo burada galiba" dedi. Sonra çekmecenin içinde oturdu ve çiçeklerden birinin gelip kendisini dansa kaldırmasını bekledi. Kimse gelmeyince de öh-hö, öh-hö, öh-hö diye kesik kesik öksürdü. "Niye kimse bana bir şey söylemiyor?" dedi.

Tütsü otu "Benimle dans eder misin?" diye sordu.

"Bir sen eksiktin!" diyen Sophie ona sırt çevirdi. Sonra kendini çekmecenin dibine bırakarak oturdu, ama çok gü-rültü yaptı. Bütün çiçekler onun bulunduğu yere gelerek çember oluşturdu ve ona 'Bir yerin acıdı mı?' diye sordular. Hepsi o kadar nazikti ki, özellikle yatağında yatan çiçekler. Ama hiçbir yeri acımamıştı. İda'nın çiçekleri bu güzel yatak için teşekkür ettikten sonra onu ayın aydınlattığı odanın ortasına çektiler ve dansa başladılar. Bütün çiçekler onun etrafında dönmeye başladı. Artık Sophie de memnundu. Çiçeklere onun yatağında yatmaya devam etmelerini, kendisinin çekmecedan uyuyacağını söyledi.

Ama çiçekler, "Çok teşekkür ederiz, ama biz fazla yaşamayacağız, yarın ölmüş olacağız! Ama sen küçük İda'ya söyle, bizi kanaryanın bulunduğu bahçeye gömsün. Yaz gelince çok daha güzel açarız" dedi. "Hayır ölmemelisiniz!" dedi Sophie ve sonra onları öptü.

Aynı anda salonun kapısı açıldı ve harika güzellikte bir sürü çiçek dans ede ede içeri daldı. İda onların nereden gel-

diğini anlayamadı; bunlar herhalde saray bahçesinin çiçekleriydi. En önden iki tane şahane gül gidiyordu. Bunlar kral ile kraliçe olmalıydı çünkü başları altın sarısıydı. Sonra en göz alıcı şebboylar ile karanfiller çıkageldi ve herkesi selamladı. Yanlarında çalgıcılar da vardı. Gelinciklerle şakayıklar bezelye kabuklarına üflerken başları kızarıyordu. Mavi yüksükotları ve beyaz kardelenler, ellerinde zil varmış gibi çınlayıp duruyordu. Bu neşeli bir müzikti. Derken öbür çiçekler de çıkageldi; hep birlikte dansa başladılar. Mavi menekşeler, inciçiçekleri, papatyalar... Hepsi öpüştü ve sevgiyle bakiştı!

Sonunda çiçekler birbirlerine iyi geceler diledi. Küçük İda da gidip yatağına yattı ve rüyasında hep onları gördü.

Ertesi sabah kalkınca hemen çiçekler hâlâ orada mı, perdeler çekilmiş mi diye masaya gidip baktı. Evet, hepsi oradaydı, ama dünkünden daha fazla sararıp solmuşlardı. Sophie bıraktığı gibi çekmecedeyatıyordu, uykuya doyamamış gibiydi.

“Bana ne diyeceğini unuttun mu?” diye sordu küçük İda, ama Sophie aptal aptal bakıp hiçbir şey söylemedi.

“Hiç de nazik değilsin. Oysa hepsi seninle dans etti” dedi İda.

Sonra üzerinde kuş resmi çizili bir karton kutuyu açarak çiçekleri onun içine yerleştirdi. “Bu sizin tabutunuz olsun!” dedi. “Norveçli yeğenlerim geldiklerinde sizi bahçeye gömeriz. Yaz gelince daha da güzel açasınız!”

Norveçli yeğenler iki genç oğlandı; isimleri Jonas ile Adolf’tu. Babaları onlara birer tane yepyeni ok ve yay hediye etmişti. İda’ya göstermek için yanlarında getirmişlerdi.

İda onlara zavallı çiçeklerin nasıl öldüğünü anlattı.

“Onları birlikte gömelim” dedi.

Oğlanlar yaylarını omuzlarına astılar. İçinde çiçeklerin bulunduğu karton kutuyu koltuğunun altında taşıyan İda'y-la birlikte bahçeye gittiler. Orada ufak bir mezar kazdılar. İda önce öptüğü çiçekleri karton kutuyla birlikte toprağa gömdü. Adolf ile Jonas da mezar başında, tüfekleri ya da topları olmadığı için havaya iki kez ok attılar.

51 Parmak Çocuk

Bir zamanlar bir kadın vardı. Hep bir çocuğu olsun istiyordu, ama nereden bir çocuk bulacağını bilmiyordu. Bunun için yaşı bir cadıya başvurdu. “Ben bir çocuk istiyorum, ama nereden bulacağım?” diye sordu.

“Buluruz!” dedi cadı kadın. “Sen al şu arpa tanesini. Bu arpa, tarladaki arpalara ya da tavukların yediğine benzemez. Sen bunu bir saksıya ek, bak göreceksin!”

“Sağol” dedi kadın ve büyücüye on iki şilin verdi. Sonra eve giderek o arpayı saksıya ekti. Çok geçmeden saksıda şahane güzellikte büyük bir çiçek filizlendi. Laleye çok benziyordu, ama çanak yaprakları kapalıydı; bu haliyle hâlâ bir tohumcuk gibiydi.

“Çok hoş bir çiçek!” diyen kadın onun o güzel kırmızı ve sarı yapraklarını öptü; ama bunu yapar yapmaz çiçek birden çatlayıp açılıverdi ve ortaya bir lale çıktı. Bu çiçeğin tam göbeğinde, yeşil bir iskemleye oturmuş mini minnacık bir kız göründü. O kadar güzeldi ki! Boyu başparmak kadar bile değildi, bu yüzden kadın ona Parmak Çocuk adını verdi.

Bu kızın ceviz kabuğundan bir beşıği, menekşe yapraklarından bir yatağı, gül yaprağından bir yastığı oldu. Geceleri burada yatıyor, gündüzleri de kadının çelenkle süslediği bir tabağı koyduğu masanın üzerinde oynuyordu. Çiçek sapları tabaktaki suyun içine batmıştı ve bu suda kocaman bir lale yaprağı yüzüyordu. Parmak Çocuk bu yaprağın üstüne otu-

rup tabağın bir ucundan öbür ucuna gidiyordu; kürek yerine iki tane beyaz at kılı kullanıyordu. Hepsi çok güzel görünüyordu.

Parmak Çocuk o kadar güzel şarkı söylüyordu ki, o zamana kadar hiç böyle bir şey duyulmamıştı.

Parmak Çocuk bir gece yatağında yatarken çirkin bir kurbağa pencereye tırmandı; cam ikiye bölündü. Kurbağa çirkin, kocaman ve sırılsıklamdı. Doğruca masanın üstüne atladı, sonra da gül yaprağı üzerinde yatan Parmak Çocuğun yatağına yaklaştı.

“Senden de oğluma güzel bir eş olur” diye söylendi ve minicik kızın yattığı ceviz kabuğuna uzandı. Onu aldığı gibi pencereden bahçeye indi.

Burada büyük ve geniş bir dere akmaktaydı, ama sahili çamurlu ve bataklıktı. Yaşlı kurbağa, eşi ve oğluyla burada oturuyordu. Amanın! Oğlu da babası gibi çirkindi. Hele annesi ondan da betardi!

Ceviz kabuğundaki minicik güzel kızı görünce oğlanın ağzından “vrak, vrak, vrak, vrak”tan başka bir şey çıkmadı.

“O kadar yüksek sesle konuşma, yoksa kız uyanacak!” diye uyardı yaşlı annesi ve ekledi: “Yoksa çekip gider! Baksana, kaz tüyü kadar hafif. Onu deredeki nilüferlerden birinin yaprağı üzerine koyalım; o kadar minik ve hafif ki, bu yaprak ona bir adaymış gibi gelecek! Oradan kaçamaz. Çamurlukta size ileride kalacağınız bir ev yapana kadar orada kalsın.”

Derede, geniş yeşil yapraklarının su üstünde yüzdüğü çok sayıda nilüfer vardı. En büyük yaprak en uzaktakiydi. Anne kurbağa bu yaprağa kadar yüzerek, içinde Parmak Çocuğun bulunduğu ceviz kabuğunu oraya yerleştirdi.

Minik kız o sabah çok erken uyandı. Nerede olduğunu fark edince acı acı ağlamaya başladı çünkü o koskocaman yeşil yaprağın her tarafı suyla çevriliydi; bu yüzden karaya çıkamazdı.

Anne kurbağa sahildeki çamurlukta oturmuş, yeni gelinine sazlardan yaptığı evciği sarı nilüfer yapraklarıyla süslüyordu. Daha sonra çirkin oğluyla birlikte bir nilüfer yaprağına binerek Parmak Çocuğun bulunduğu yaprağa gittiler. Onun o güzel yatağını alıp, kız gelmeden önce yeni eve bir gelin yatağı yapacaklardı.

Anne kurbağa su içinde, minicik kızın önünde bir reverans yaparak “Bak bu benim oğlum; senin de kocan olacak. Aşağıdaki bataklıkta güle güle oturursunuz” dedi.

Oğlanın ağzından da “vrak, vrak, vrak, vrak”tan başka laf çıkmadı.

Anne oğul o güzel yatağı aldıktan sonra geri döndü. Parmak Çocuk nilüfer yaprağının üzerinde tek başına kalınca ağlamaya başladı. O iğrenç anne kurbağanın yanında kalmak ve oğluyla evlenmek istemiyordu.

Suda yüzen balıklar anne kurbağayı görmüş ve ne dediğini duymuş olmalıydılar. Bu yüzden başlarını sudan çıkararak küçük kıza baktılar ve onun ne kadar güzel olduğunu gördüler. Çirkin kurbağanın yanında kalacak olmasına çok üzüldüler. Hayır, buna asla izin veremezlerdi! Hemen kızın bulunduğu nilüferin sapını kemirmeye başladılar. Sapı kopan yaprak derenin sularına kapılarak yüzmeye başladı ve böylece Parmak Çocuk kurbağanın bulamayacağı kadar uzak bir yere gitti.

Parmak Çocuk öyle yerlerden geçti ki! Çalılıklar arasına konan kuşlar cıvıldaşıp duruyor ve “Ne tatlı kız!” diye söylüyor.

Yaprak yüzdükçe yüzdü, derken ülke dışına çıktı. Bu arada ufacık beyaz bir kelebek yaprağın üzerine kondu ve Parmak Çocuğa eşlik etti; minik kızıdan çok hoşlanmıştı! Kız da hayatından memnundu, çünkü kurbağa artık ona yetişemeyecekti.

Gittiği her yer o kadar güzeldi ki! Güneş su yüzünde altın gibi parılıyordu. Parmak Çocuk elbisesinin kuşağını çözecek bir ucunu kelebeğin gövdesine, öbür ucunu da yaprağa sımsıkı bağladı. Şimdi ikisinin de üzerinde bulunduğu yaprak daha hızlı yüzüyordu.

Aynı anda koca bir mayısböceği uçarak geldi. Minik kızı gördü ve pençeleriyle onu ince belinden yakalayarak bir ağaca tünedi. Yeşil nilüfer yaprağı kendisine bağlı olan kelebekle uzaklaştı gitti; kelebek bağlı olduğu için kendisini bir türlü kurtaramadı.

Parmak Çocuk mayısböceğiyle ağacın tepesine uçarken öyle korktu ki! Ama en kötüsü kelebeğin kendini bir türlü

kurtaramamış olmasıydı; zavallılık açlıktan ölecekti. Mayıs-böceğinin buna aldırış ettiği yoktu. Büyük bir dala tünedikten sonra Parmak Çocuğa çiçek balı verdi ve yemesini söyledi. Minik kız mayısböceğine hiç benzemiyordu; öyle ciciydi ki!

Derken ağaçta oturan öbür mayısböcekleri de gelip onları ziyaret etti. Hepsi Parmak Çocuğa baktı ve dokunaçlarını oynata oynata “Ama bunun sadece iki bacağı var, dokunaçları bile yok.” “Beli de öyle ince ki, üfff! İnsandan farkı yok!” “Ne kadar da çirkin!” diye söylendiler. Oysa Parmak Çocuk o kadar hoş, o kadar güzeldi ki! Onu çalan mayısböceği de aynı fikirdeydi, ama diğerleri minik kızın çirkin olduğunu söyleyince buna o da inandı ve minik kızı artık istemedi. Kendisine nereye gitmek istediğini sordu. Birlikte ağaçtan aşağı uçtular ve mayısböceği onu bir kır papatyasının üstüne bıraktı.

Minik kız çirkin olduğu ve bu yüzden mayısböceği kendisini istemediği için ağlamaya başladı. Oysa o en güzel gülden daha da güzel, daha da saf ve narindi!

Zavallı Parmak Çocuk bütün yaz koca ormanda yalnız yaşadı. Kendine sazdan bir yatak örerek onu bir devetabanının altına astı. Artık yağmur yağdığında ıslanmayacaktı. Çiçeklerin nektarını topladı ve her sabah yaprakların üzerindeki çiylerin suyunu içti. Böylece yaz da sonbahar da geçiverdi; uzun süren, soğuk bir kış geldi çattı. Önceleri cıvıldaayan kuşların hepsi kendi yoluna gitti; ağaçlar ve çiçekler sararıp soldu. Altında barındığı devetabanı kendi içine kıvrılıp dönerek sarı ve kuru bir sapa dönüştü.

Minik kız soğuktan neredeyse dondu, çünkü üzerindeki giysileri parçalanmıştı. O kadar küçük ve narindi ki, zavallı-

cık soğuktan ölecekmiş gibi oldu. Derken kar başladı. Üzerine düşen her kar tanesi, bizim başımızdan aşağı bir kova dolusu su dökülmüş gibi etkiliyordu onu. Öyle ya, ne de olsa bizler erişkin insanlarız, oysa minik kız parmak büyüklüğündeydi. Sararmış bir yaprağa sarınıverdi zavalıcık, ama bu onu ısıtmadı. Soğuktan tir tir titremeye başladı.

Bulunduğu ormanın dışında büyük bir otlak vardı, ama ekinler çoktan toplanmıştı; sadece çorak topraktan fışkıran çıplak ve kupkuru anız kalmıştı geriye. Minik kız onların arasından yürürken kendini koskoca bir ormanda gibi hissediyor ve soğuktan donuyordu. Derken bir tarla faresinin karpısına geldi. Hububat anızında ufak bir delik gördü. Tarla faresi burada rahatça barınıyordu. Bütün yuva hububat doluydu. Hele mutfağına ve ambarına diyecek yoktu! Zavallı Parmak Çocuk bir dilenci gibi davranarak bir parça buğday istedi, çünkü iki günden beri bir şey yememişti.

“Vah zavallı! Gel benim sıcak yuvama, benimle yemek ye!” dedi aslında iyi biri olan tarla faresi.

Parmak Çocuktan çok hoşlandığı için ona, “Senden çok hoşlandım. Bütün kışı burada, benim yanımda geçirebilirsin. Ama burayı temiz tutacaksın ve bana hep öykü anlatacaksın” dedi.

Parmak Çocuk fare ne dediyse onu yaptı. Artık keyfine diyecek yoktu.

“Az sonra bir misafirimiz olacak! Benim komşum her gün buraya uğrar. Onun evi benimkinden daha iyi aslında; odaları kocaman. Kendisi hep siyah kadife bir palto giyer. Sen ona kocaya varsan rahat edersin. Ama kendisi kördür. Bildiğin ne kadar öykü varsa, anlat ona!” dedi tarla faresi.

Ama Parmak Çocuk bu işe pek yanaşmadı. Komşudan hoşlanmamıştı, çünkü bu bir köstebekti! Siyah kadife palto-suyla onları ziyarete geldi. “O çok çok zengindir, çok okumuştur” demişti tarla faresi. Evi de fareninkinden yirmi kez daha büyükmüş. Çok da bilgiliymiş! Ama güneşten ve güzel ağaçlardan hoşlanmazmış. Onları bir kere bile görmediği halde haklarında hep kötü konuşurmuş!

Neyse, Parmak Çocuk şarkı söylemek zorunda kalınca “uç ağustos böceği uç”u ve “rahip gitti ormana”yı söyledi. Köstebek sesine bayıldığı kıza âşık oluverdi, ama bir şey söylemedi; ne de olsa görgülü bir adamdı!

Köstebek toprak altında, kendi evi ile farenin evi arasında bir tünel açmıştı; tarla faresi ile Parmak Çocuk burada istedikleri zaman yürüyüşe çıkıyordu. Bu arada köstebek onlara, tünel girişinde yatan ölü kuştan korkmamalarını söyledi. Bu kuş geçenlerde ölmüştü ve tüyleriyle gagası hâlâ duruyordu. Aslında kış başlarken ölmüş ve gömülmüştü, ama şimdi tam köstebeğin delik açtığı yerdeydi.

Köstebek ağzına, karanlıkta ateş gibi parlayan çürük bir tahta parçası aldı. Önden yürüyerek uzun ve karanlık koridoru bununla aydınlattı. Ölü kuşun olduğu yere vardıklarında geniş burnuyla tavanı yokladı, toprağı yukarı kaldırarak büyük bir delik açtı. Buradan içeriye ışık girdi. Kapı ağzında ölü bir kırlangıç yatmaktaydı; güzel kanatları iki yana açılmış, bacaklarıyla kafası tüylerin arasında kaybolmuştu. Zavallı kuş soğuktan ölmüş olmalıydı.

Parmak Çocuk buna çok üzüldü, çünkü kendisi bütün kuşları seviyordu ve kuşlar yaz boyunca hep cıvıdayıp ötmüşlerdi. Ama köstebek kısa bacaklarıyla onu iteleyerek,

“Artık ötmüyor işte! Yavruyken çok sefalet çekmiş olmalı. İyi ki benim çocuklarım böyle değil! Bunlar bütün yaz öter, kışın da açlık çekerler!” dedi.

“Doğru, senin gibi akli başında biri hep böyle söyler zaten” dedi tarla faresi. “Kış gelince cik cik ötmenin bir yararı mı olacak sanki? Üşüyüp donacaklar hep. Ama işte bu böyle gelmiş, böyle gider!”

Parmak Çocuk bir şey demedi. Diğerleri kuşa sırt çevirirken o, yere eğildi ve kuşun başını kaplayan tüyleri bir yana çekerek kapalı gözlerini öptü. “Belki de bütün yaz bana öten kuş buydu!” diye düşündü. “Beni ne kadar da neşelendirmişti sevimli kuş!”

Bu arada, köstebek gün ışığının sızdığı deliği kapadı ve sonra hanımları evlerine götürdü. Parmak Çocuk o gece hiç uyuyamadı. Yatağından kalktı, samandan büyük ve güzel bir yorgan örerek onu aşağıya taşıdı ve kuşun üzerine örttü. Üşümesin diye de tarla faresinin odasında bulduğu yünlerle yatağın her iki tarafını doldurdu.

“Hoşçakal sevgili kuş, hoşçakal! Yazın tüm ağaçların yeşillendiği ve güneşin açtığı günlerde söylediğin şarkılar için de sana teşekkür ediyorum” dedikten sonra başını onun göğsüne dayadı ve aynı anda öyle bir irkildi ki! Çünkü kuşun kalbi atıyordu! Kuş ölmemişti; önce ölüm uykusuna yatmış gibiyken vücudu sıcak görünce canlanmıştı.

Sonbaharda bütün kırlangıçlar sıcak ülkelere uçarlar. Eğer içlerinden bir tanesi geç kalırsa o kadar üşür ki, ölü gibi yere düşer ve düştüğü yerde kalır. Karlar da üzerini örter.

Parmak Çocuk tir tir titredi, çünkü çok korkmuştu. Kuş o kadar büyüktü ki! Ne de olsa kız bir başparmak büyüklü-

ğündeydi. Yine de bütün cesaretini toplayarak yünleri kuşun her tarafına sıkıştırdı, sonra örtü olarak kullandığı nane yapraklarını da onun başına yerleştirdi.

Ertesi gece yine kuşun yanına indi. Kuş bu kez iyice canlanmıştı, ama hâlâ bitkindi. Gözlerini ancak açtı ve lambası olmadığı için elinde yanmış tahta parçası tutan Parmak Çocuğu gördü.

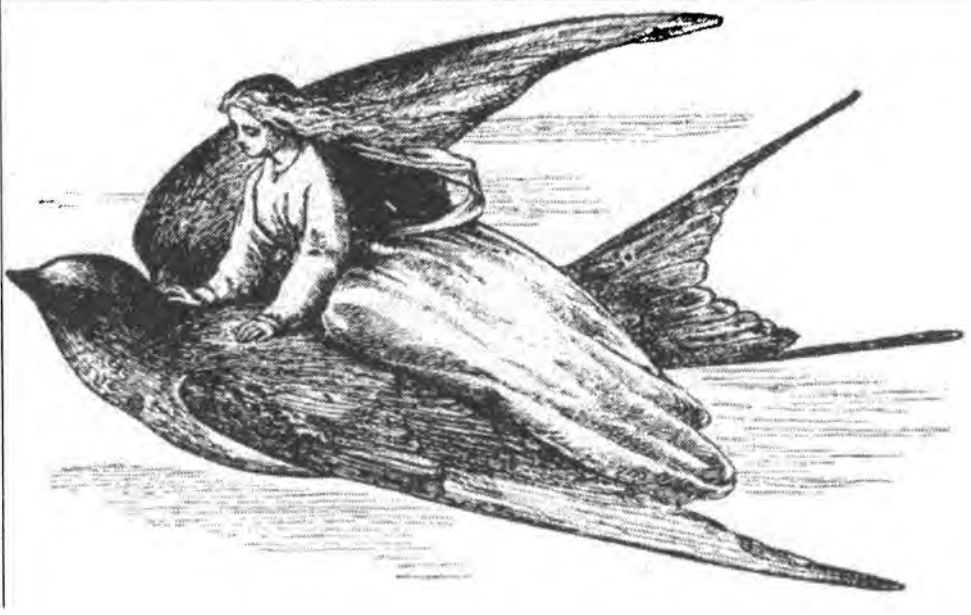
“Sana teşekkür ederim sevimli kız. Sayende öyle güzel ısındım ki, yakında gücüme kavuşur, güneşli ve sıcak havaya çıkarım!” dedi kırlangıç.

“Sakın ha! Dışarısı çok soğuk, kar yağıyor. Sen şu sıcak yatağında yatmaya bak, ben sana bakarım” dedi minik kız.

Ve bir çiçek yaprağı içinde ona su getirdi. Kuş suyu içti ve kanadının nasıl dikenli tele takılarak sakatlandığını, sıcak ülkelere uçan öbür kırlangıçlara nasıl yetişemediğini anlattı. Önce yere düşmüştü, ama daha sonrasını ve buraya nasıl geldiğini hatırlamıyordu.

Bütün kış aşağıda kaldı kırlangıç. Parmak Çocuk ona o kadar iyi davrandı ki! Tarla faresinin de, köstebeğin de bu olan bitenlerden hiç haberi olmadı, çünkü onlar yaralı kuştan hoşlanmamışlardı.

İlkbahar gelip de güneş toprağı ısıtmaya başlayınca kırlangıç Parmak Çocukla vedalaştı. Minik kız köstebeğin kapattığı deliğı açmıştı ve böylece güneş ışınları içeriye sızmıştı bile. Kırlangıç ona, kendisiyle beraber gelmek isteyip istemediğini sordu; onu sırtında taşıyabilir ve birlikte yeşil ormana dalabilirlerdi. Ama minik kız habersiz çekip gitmenin fareye karşı nankörlük olacağını düşünmüştü ve bu yüzden “Hayır gelemem” dedi.

Kırlangıç da “Hoşçakal sevimli kız, hoşçakal!” diyerek havalara uçtu. Parmak Çocuk onun arkasından bakarken gözleri doldu; zavallı kırlangıcı o kadar sevmiştir ki!

Cik, cik diye öten kuş uçarak ormanın içine daldı.

Parmak Çocuk çok üzgündü. Çünkü dışarıya, açık havaya çıkmasına hiç izin yoktu. Köstebek yuvasının üzerindeki tarlaya ekilen buğdaylar yeşermişti; minik kız onların arasında kendini ormandaymış gibi hissedecekti.

Tarla faresi minik kıza, “Yazın çeyizini hazırla artık” dedi; kızı kadife paltolu, can sıkıcı komşusu köstebekle evlendirecekti ya! “Sana sandık ve dolap gerek; köstebeğin karısı olunca yatıp oturacak bir şeylerin olsun!” diye ekledi.

Parmak Çocuk gece gündüz iplik eğirmek zorunda kalıyordu. Köstebek her akşam ona uğruyor ve her akşam aynı şeyleri söylüyordu: yaz sona erince, güneş eskisi gibi yakmaz hale gelince düğün yapılacaktı. Minik kız buna hiç sevinmedi, çünkü bu can sıkıcı köstebekten hiç hoşlanmamıştı. Her sabah güneş doğarken ve akşamları da batarken kapıya yaklaşıyordu. Rüzgâr ekinlerin başını eğerken gökyüzünü göre-

biliyor, dışardaki havanın ne denli aydınlık ve güzel olduğunu düşünüyordu. Sevimli kırlangıcı tekrar görmeyi o kadar istiyordu ki! Ama kuş bir türlü çıkıp gelmedi; herhalde çok uzaklara gitmiş, ormanın derinliklerine dalmıştı.

Sonbahar geldiğinde minik kızın çeyizi tamamlanmıştı. Tarla faresi “Dört hafta sonra düğün olacak” dedi. Parmak Çocuk ağlıyor ve köstebekle evlenmek istemediğini söylüyordu.

“Ağlamayı kes!” dedi tarla faresi ve ekledi: “İnatçılık etme, yoksa seni dişlerim ha! Yakışıklı bir adam alacaksın işte. Onun kadife paltosu gibi bir palto kralda bile yok. Adamın mutfağı ve kileri yiyecek dolu. Otur yerine de dua et!”

Yani düğün olacaktı. Köstebek Parmak Çocuğu almaya geldi. Minik kız onunla yerin altında yaşayacak ve asla güneş yüzü görmeyecekti. Çünkü köstebek güneşten hoşlanmıyordu. Zavallı çocuk öyle üzgündü ki! Tarla faresiyle yaşarken hiç değilse kapı ağzından görebildiği güneşle vedalaşma sırası gelmişti.

“Hoşçakal aydınlık güneş!” diyerek kollarını havaya kaldırdı. Sonra tarla faresinin evine kadar biraz yürüdü. Buğdaylar çoktan toplanmış ve geride sadece kupkuru sapları kalmıştı. “Hoşçakal, hoşçakal!” diye seslendi onlara minik kız. Önünde duran kırmızı renkli bir çiçeği ufacık kollarıyla sardıktan sonra ona, “Ufak kırlangıcı görürsen eğer benden selam söyle” dedi.

Aynı anda başının üzerinde “cik cik” diye bir ses işitti. Yukarıya baktı ve gelenin küçük kırlangıç olduğunu gördü. O da minik kızı görünce çok sevindi. Parmak Çocuk ona çirkin bir köstebekle evlenmek zorunda olduğunu, bundan

böyle toprak altında, hiç güneş görmeyen bir yerde yaşayacağını, elinden bir şey gelmediği için de durmadan ağladığını anlattı.

“Kış yaklaşıyor” dedi kırlangıç ve ekledi: “Ben sıcak ülkelere uçmak zorundayım, benimle gelir misin? Sırtıma binersin. Kendini elbisenin kuşağıyla vücuduma bağla, birlikte uçalım. Böylece o iğrenç köstebekten ve onun karanlık yuvasından kurtulmuş olursun. Dağı taşı aşarak sadece yaz mevsiminin hüküm sürdüğü, güneşin hiç eksik olmadığı ve harika çiçeklerin bulunduğu sıcak ülkelere gideriz. Gel benimle toprak altındaki karanlık mahzende beni donmaktan kurtaran sevimli minik kız!”

“Tamam, seninle geliyorum” diyen Parmak Çocuk kırlangıcın sırtına bindi. Ayaklarını onun açık kanatlarına uzattı, belindeki kuşağı güçlü tüyelerine sıkıca bağladı. Sonra birlikte uçtular; ormanlardan, denizlerden ve karlı dağların üstünden geçtiler. Parmak Çocuk serin havada üşüdükçe kuşun sıcacık tüyelerinin arasına sığındı ve tüm güzellikleri görmek için sadece başını çıkarması yetti.

Böylece sıcak ülkelere vardılar. Burada güneş gerçekten de çok parlaktı ve gökyüzü masmaviydi. Su yollarında veçalılarda çok nefis sarı ve kara üzümler yetişmişti. Ormanlar limon ve elma ağaçlarıyla doluydu. Her taraf mersin ağacı ve nane kokuları içindeydi. Yollarda çocuklar oynuyor ve kelebeklerin peşinde koşuyordu.

Ama kırlangıç durmadı, uçmayı sürdürdü. Her şey daha da güzelleşti. Masmavi denizi çevreleyen karadaki yemyeşil ağaçların altında eski zamanlardan kalma, beyaz mermerden yapılma bir saray gözüktü. Asma yaprakları sütunlar boyun-

ca yukarıya yükselmekteydi. Bunların üzerinde birçok kırlangıç yuvası vardı ve bu yuvalardan birinde de minik kızı taşıyan kırlangıç kalıyordu.

“Burası benim evim!” dedi kırlangıç. “En güzel çiçeklerden birini koparmak istersen seni oraya indireyim; istediğin kadar alabilirsin.”

“Harika!” dedi minik kız ellerini çırparak. Orada kocaman, ama yıkık, beyaz mermerden yapılma bir sütun vardı; üç parçaya ayrılmıştı. Ama aralarında işte bu bembeyaz, harika çiçekler açmıştı.

Kırlangıç Parmak Çocuğu bu çiçeklerin geniş yapraklarından birinin üzerine indirdi. Minik kız o kadar şaşırdı ki! Çünkü o çiçeklerin arasında küçücük bir adam oturmaktaydı; tamamen beyazlar giyinmişti ve sanki camdan yapılmış gibi şeffaftı! Başında şahane güzellikte bir altın taç vardı; omuzlarında da kanatların en güzeli! Boyu da Parmak Çocuğunkinden daha uzun değildi. ‘Çiçek meleği’ydi bu! Her bir çiçekte böyle bir dişi ya da erkek barınıyordu ve bu onların prensiydi.

“Aman Tanrım, ne kadar da güzel!” diye fısıldadı Parmak Çocuk kırlangıca.

Ufak prens kırlangıçtan çok ürktü; kendisi çok küçük olduğu için kuş ona çok büyük görünmüştü. Ama Parmak Çocuğu görünce çok sevindi; bu şimdiye kadar gördüğü en güzel kızdı! Hemen başındaki tacı çıkararak kıza taktı ve ona, kendisiyle evlenmek isteyip istemediğini sordu; böylece tüm çiçeklerin kraliçesi olacaktı!

Evet, bu adam gerçek bir insandı; yani kurbağanın çirkin oğlundan ya da kadife paltolu köstebekten başkaydı! Bu

yüzden “Evet” dedi yakışıklı prenze. Derken her bir çiçekten birer kadın ve erkek çıkarak onların yanına vardı. Bu öyle eğlenceliydi ki! Her biri onlara birer hediye verdi; bu hediyelerden en güzeli kocaman beyaz bir sineğin iki kanadıydı. Bunları Parmak Çocuğun sırtına tutturdular; böylece minik kız çiçekten çiçeğe uçabilecekti.

Bu arada küçük kırlangıç yuvasında oturmuş, var gücüyle ötüyor ve en güzel şarkıları söylüyordu. Parmak Çocuğu o kadar seviyordu ki, ondan hiç ayrılmak istemiyordu.

Çiçeklerin meleği prens minik kıza, “Artık senin adın Parmak Çocuk değil. Bu çirkin bir isim, oysa sen fevkalade güzel bir kızsın; senin adın Maya olsun!” dedi.

“Hoşçakal, hoşçakal” diye şakıyan kırlangıç sıcak ülkeyi terk ederek yine Danimarka’ya döndü. Orada, pencere kenarında bir yuvası vardı. İşte o pencerede de bu masalı anlatan adam oturmaktaydı.

Kırlangıç ona “cik cik” diye ötmeye başladı. İşte biz de bu masalı o adamdan dinledik.

6|Yaramaz Oğlan

Vaktiyle çok iyi kalpli, yaşlı bir ozan vardı. Bir akşam dışarda berbat bir hava varken evde oturuyordu. Rüzgâr esiyor, şakır şakır yağmur yağıyordu, yaşlı adam ocağın karşısında hem ısınıyor hem de cızır cızır elma kızartıyordu.

“Bu havada sıırıslıklam olmak işten bile değil!” diyerek dışarda kalanları düşündü; yani aslında iyi bir adamdı.

“N’olur kapıyı açın, çok üşüyorum, sıırıslıklam oldum!” diye seslendi küçük bir çocuk. Rüzgâr pencereleri zangırdattırken, yağmur bardaktan boşanırcasına yağarken o hem ağlıyor hem de kapıyı yumrukluyordu.

“Vah zavallı çocuk!” diye söylenen yaşlı ozan kapıyı açtı. Karşısında cırılçıplak, küçücük bir oğlan duruyordu. Yağmur, uzun ve sarı saçları arasından aşağı süzölüyordu. Çocuk tir tir titriyordu; yani içeri alınmazsa herhalde dışarda ölürdü.

“Gel bakayım oğlum!” diyen ozan onun elinden tuttu. “Gel içeri de seni ısıtalım! Biraz şarapla bir elma vereyim de kendine gel. Gürbüz bir oğlansın!” dedi.

Gerçekten de öyleydi, gözleri yıldız gibi parlıyordu. Sarı saçları yağmurda sıırıslıklamdı, ama güzel bir oğlandı. Tıpkı küçük bir melek gibiydi, ama yüzü soğuktan bembeyazdı ve bütün vücudu tir tir titriyordu. Elinde yağmurdan berbat olmuş bir okla yay vardı; güzel okun boyaları akmıştı hep.

Yaşlı ozan ocak başına geçerek oğlanı dizine oturttu, onun saçlarını kuruladı, ellerini ellerine alarak ısıttı ve ona tatlı şarap kaynattı.

Oğlan çabuk toparlandı, yüzüne renk geldi. Hemen yerinden fırlayarak oynamaya başladı.

“Sen çok neşeliymişsin yahu! Adın ne senin?” dedi yaşlı ozan.

“Adım Amor!”* diye karşılık verdi oğlan. “Beni tanımıyor musun? Bak, okla yayım şurada duruyor. Ben öyle ok atarım ki, şaşarsın! Bak şimdi dışarda hava düzelecek, ay çıkacak.”

“Ama senin yayın bozulmuş, baksana” dedi yaşlı ozan.

Oğlan okla yayı eline alarak baktı ve “Bu kötü işte!” dedi.

Sonra da “Aa, kurumuş ama. O zaman bozuk sayılmaz. Kirişi de oldukça gergin; şunu bir deneyeyim bakalım!” deyip yayı eline aldı. Bir ok yerleştirdi ve yaşlı ozanı tam kalbinden vurdu. “Gör bakalım okla yayım bozuk muymuş!” diyerek bir kahkaha attı ve sonra oradan uzaklaştı.

Ah yaramaz oğlan! Seni sıcacık evine alan, sana o kadar iyi davranan ve sıcak şarapla elma veren adamı nasıl vurursun!

Yaşlı ozan yere düştü ve ağlamaya başladı; çünkü tam kalbinden vurulmuştu:

“Ah, şu Amor amma da yaramaz oğlanmış!” dedi ve ekledi: “Bunu diğer bütün çocuklara anlatacağım ki, ayaklarını denk alsınlar. Kimse onunla oynamasın artık, çünkü huyu kötü!”

* Romalıların aşk tanrısı –çn.

Bunu hangi çocuğa anlattıysa hepsi Amor'a çok dikkat etti. Ama o hepsini parmak şıklatarak aldattı, çünkü çok zeki-ydi. Siyah ceket giyip koltuğunun altına bir kitap sıkıştırdıktan sonra, dersten çıkan öğrencilerin yanına yanaşıyordu hep. Onlar Amor'u tanımıyor ve kendileri gibi öğrenci sanıyorlardı. Ama yaramaz oğlan okuyla onları kalbinden vuruyordu.

Rahibin takdis ettiği kızların peşine takılıyordu hep. Evet, aslında o her zaman herkesin peşinde olmuştur! Örneğin tiyatrodaki hep kocaman avizelerin altında oturur, cayır cayır yanar. Herkes de onu lamba sanır, ama daha sonra insan başka bir şey hisseder.

Evet, o vaktiyle senin anne ve babanın da kalplerine sapladı okunu! Sor onlara, anlatsınlar sana.

Ya, bu Amor çok yaramaz bir oğlan işte! Sen en iyisi onun yoluna çıkma. Zaten o herkesin peşinde! Hatta senin

yaşlı büyükannenin bile kalbine sapladı okunu, ama bunun üzerinden çok zaman geçti. Yine de büyükannen bunu bugün bile unutmaz!

Ne oğlanmış bu Amor, deme gitsin! Artık onun ne yaramaz olduğunu sen de biliyorsun.

Yoldaş

Zavallı Johannes çok üzgündü, çünkü babası çok hastaydı, ölecekti. Küçücük odada ikisinden başka kimse yoktu. Masanın üzerindeki lamba sönmek üzereydi; vakit çok geç olmuştu.

Hasta adam, “Sen iyi bir çocuksun Johannes. Tanrı senin yardımcın olsun!” dedikten sonra ona sevgiyle, ama ciddi ciddi baktı. Derin bir nefes aldıktan sonra da öldü. Sanki derin bir uykuya dalmıştı.

Johannes ağlamaya başladı. Bu dünyada artık kimsesi yoktu; ne babası, ne annesi ne de kardeşi!

Zavallı Johannes! Yatağın önünde diz çökerek ölmüş babasının elini öptü ve sıcak gözyaşları döktü. Derken göz kapakları ağırlaştı, başını yatağın sert tahtasına dayayarak uyuyakaldı.

Tuhaf bir rüya gördü: güneşle ay birleşmişti. Babası yine sapasağlamdı ve neşelendiği zaman nasıl gülüyorsa öyle gülüyordu. Simsiyah, çok güzel saçları olan ve başında bir taç taşıyan çok güzel bir kız Johannes’e elini uzatıyordu. Babası da ona “Bak nasıl bir gelin geldi sana; dünyanın en güzel kızı!” diyordu.

Derken oğlan uyanıverdi; tüm bu güzellikler yoktu artık. Babası ölmüştü, kaskatı kesilmişti. Odada başka hiç kimse yoktu. Zavallı Johannes!

O hafta içinde babası toprağa verildi. Johannes tabutun arkasından yürüdü. Çok sevdiği babacığı yoktu artık! Tabutun üzerine toprak atılışını seyretti; bir köşesi açık kalmıştı, ama son bir kürek toprakla o köşenin de üzeri örtüldü. O anda yüreği öyle burkuldu ve koronun okuduğu güzel ilahi oğlana o kadar dokundu ki, gözleri doldu ve ağlamaya başladı. Güneş yeşil yapraklar üzerine ışıldarken, “Bu kadar üzülme Johannes. Baksana, masmavi gökyüzü ne kadar güzel! Senin baban şimdi orada ve iyi biri olabilmen için Tanrı’ya yalvarmakta” demek ister gibiydi.

“Her zaman iyi biri olacağım. O zaman cennete, babamın yanına giderim. Tekrar buluşmak ne güzel olur; ona anlatacak o kadar çok şeyim olacak ki! O da bana bir sürü şey anlatıp, bana öğrettiği cennetin tüm güzelliklerini gösterir. İkimiz de ne kadar sevineceğiz!” dedi Johannes.

Johannes bunu gözünde öylesine canlandırdı ki, bir yandan yanaklarından gözyaşları süzülüyor, bir yandan da gülü-

yordu. Kestane ağacındaki küçük kuşlar cik, cik diye ötüşüyordu. Cenaze olmasına karşın neşeyle cıvıldaşıyorlardı çünkü biliyorlardı ki, ölen kişi semada, cennetteydi; onlarınkinden çok daha güzel ve büyük kanatlar takmıştı. Orada mutluydu, çünkü kendisi dünyadayken iyi bir adamdı. İşte bu nedenle kuşlar seviniyordu. Johannes onların yemyeşil ağaçlardan uçarak nasıl başka dünyalara gittiğini gördü ve o anda içinden onlarla birlikte uçmak geldi. Ama daha önce, babasının mezarına dikmek üzere tahtadan bir istavroz yonttu. Aynı akşam onu getirip diktiğinde mezar kumlarla ve çiçeklerle bezenmişti; bunları başkaları yapmıştı, çünkü babasını herkes severdi.

Johannes ertesi sabah erkenden küçük torbasını sırtladı; babasından kalan tek miras olan elli lira ve birkaç gümüş kuruşu kuşağına yerleştirerek yola çıktı. Niyeti dünyayı dolaşmaktı, ama önce babasının mezarına gitti ve “Hoşçakal baba! Ben hep iyi bir insan olmak istiyorum; bunun için sen de Tanrı’ya dua et!” dedi.

Johannes’in yürüdüğü yol boyunca, sıcak güneşin altında açmış taptaze çiçekler rüzgârda hafifçe sallanırken “Aramıza hoşgeldin! Burası güzel değil mi?” demek ister gibiydi.

Johannes, vaftiz edildiği ve her pazar babasıyla gidip ilahiler okuduğu kiliseye bir kez daha dönüp baktı. Kilisenin kulelerinden birinde sivri kırmızı külahıyla oturan ve güneşten gözleri kamaştığı için büktüğü kollarıyla yüzünü örtmeye çalışan kilise cücesini gördü.¹ Johannes ona başıyla selam verdi, cüce kırmızı külahını sallayarak karşılık verdi. Bir elini

¹ Her kilisede bulunduğu inanılan hayali bir yaratık –çn.

kalbine koyup diğeriyle de öpücük göndererek yolculuğunun mutlu geçmesini diliyor gibiydi.

Johannes bu görkemli dünyada kim bilir ne güzel şeyler göreceğini hayal ede ede yola çıktı. Günlerce yürüdükten sonra, o zamana kadar görmediği yörelere geldi. Buraları ve karşılaştığı insanları hiç tanıımıyordu; böylece evinden çok uzaktaki yabancıların arasına karıştıverdi.

İlk geceyi, başka bir yatak bulamadığı için bir tarladaki saman yığınının üzerinde geçirdi burasını çok sevmişti. Kral bile bundan daha görkemlisini bulamazdı. Dere ve saman yığınlarıyla bütün tarla ve onun üzerindeki masmavi gökyüzü oğlana kral yatağı gibi gelmişti. Ufacık kırmızı ve beyaz çiçeklerle dolu yemyeşil çimenler de sanki bir halı gibiydi. Mürver ağaçlarıyla yabangülü tarhları arasından akan berrak deredeki sazlar öne doğru eğilirken sanki Johannes'e iyi geceler diliyordu. Ay, ta yukarıda, masmavi bulutların altında koskoca bir gece lambasından farksızdı, ama perdeleri yakmıyordu!

Johannes çok rahat uyudu ve güneş doğarken uyandı. Bütün kuşlar çevresinde uçuşarak "Günaydın, günaydın, uyandın mı?" diyerek onu selamladılar.

Günlerden pazardı; kilise çanları çalıyor, halk papazın vaznını dinlemeye gidiyordu. Johannes de bir ilahi söyleyerek onlara katıldı ve Tanrı'nın sözlerini dinledi. Kendini, bir zamanlar vaftiz edildiği ve babasıyla birlikte ilahiler okuduğu eski kilisede sandı.

Dışardaki mezarlıkta bir sürü mezar vardı. Mezarların bazılarında uzun otlar türemişti. Johannes babasının mezarını düşündü; yabaniotları ayıklayıp taze çiçekler ekemeyeceğine

göre şimdi o da buradakiler gibiydi herhalde. Yere çömeldi, çimleri yoldu, eğilip düşen istavrozları düzelitti. Rüzgârın savurduğu çelenkleri yerlerine yerleştirirken “Bu yaptığımı belki birisi babamın mezarına da yapar!” diye aklından geçir-di.

Mezarlığın başında koltuk değneğine dayanmış yaşlı bir dilenci duruyordu. Johannes ona bir gümüş para verdikten sonra içi rahatlamış olarak oradan uzaklaştı.

Akşama doğru müthiş bir gök gürültüsü duyuldu. Johannes bir çatı altına sığınmak için koşmaya başladı. Akşam olmuştu bile. Derken bir tepedeki ufak bir kiliseye vardı. Neyse ki kapısı aralıktı; hemen içeri daldı. Hava düzeline kadar burada kalacaktı.

“Şöyle bir köşeye çekileyim. İyice yorulдум, biraz dinlensem iyi olacak!” diye mırıldandıktan sonra ellerini kavuşturarak akşam duasına başladı. Daha etrafına bile bakınmadan dalıp gitti; dışarda gök gürleyip şimşek çakarken o uyu-yuverdi ve rüya gördü.

Tekrar uyandığında gece olmuştu. Gök gürültüsü kesilmiş, ay çıkmıştı. Kilisenin tam ortasında üstü açık bir tabut duruyordu; cenaze henüz gömülmemişti. Johannes hiç korkmadı, çünkü vicdanı hiç sızlamıyordu. Gayet iyi biliyordu ki, ölümler kimseye bir şey yapmaz! Asıl kötülük yapanlar hayatta olanlar, yani insanlardır! İşte böyle kötü niyetli iki kişi tabutun başına geçti ve gömülmeden önce burada konulmuş ölü-yü dışarıya, kapı önüne atmaya kalkıştı.

“Bunu niye yapıyorsunuz?” diye sordu Johannes: “Bu kötü bir şey, Tanrı aşkına! Bırakın onu rahat uyusun!”

“Kapa çeneni!” dedi adamlar. “O bizi dolandırdı; ödeye-

meyeceği kadar borçlandı bize! Şimdi de ölüp gitti işte, metelik bile alamayacağız. Bu yüzden öç almak istiyoruz; köpek gibi yatsın kapı önünde!”

“Bende sadece elli lira var!” dedi Johannes. “Bana miras kaldı. Bunu size vereyim, ama zavallı adamı rahat bırakacağız nıza söz verin. Ben parasız kalsam da başımın çaresine bakarım; nasılsa sağlığım yerinde. Tanrı bana yardım edecektir.”

“Onun borcunu sen ödeyeceksen mesele yok. O zaman bir şey yapmayız. Umarız, ne yaptığının farkındasındır?” dedi iğrenç adamlar ve Johannes’in verdiği parayı alıp, onun enayiliğine kahkahalarla güldükten sonra çekip gittiler.

Johannes ölüyü dikkatlice tabuta yerleştirip ellerini göğsünün üzerinde kavuşturduktan sonra onunla vedalaştı ve içi rahatlamış olarak oradan ayrıldı.

Etrafındaki ağaçlar arasından sızan ay ışığında ufacık, sevimli elflerin oynadığını gördü. Onun hiç kimseye zararı dokunmayan, iyi bir insan olduğunu biliyorlardı sanki! Kötü adamlar bu elfleri zaten göremiyordu. Bazısı parmak büyüklüğündeydi, bazısı uzun saçlarını altın bir tarakla tepesinde toplamıştı. Birkaçı, öbür küçük yaratıklarla birlikte yaprakların ya da çimenlerin üzerindeki iri çiy damlalarından uzun sazların üstüne düşerken eğleniyordu. Hepsi öyle neşeliydi ki! Şarkı söylüyorlardı ve Johannes küçükken öğrendiği tüm ezgileri yine anımsıyordu. Başlarında gümüş taçları olan renkli, kocaman örümcekler ağlarıyla, bir çitten öbürüne asma köprüler ve saraylar örüyordu; bunların üzerine çiy düştüğünde ay ışığında cam gibi pırıl pırıl parlıyordu.

Bu böylece güneş doğana kadar sürdü. Bütün elfler çiçek tomurcuklarının içine daldı ve rüzgâr onların bütün şatolarını ve köprülerini havaya uçuruverdi.

Derken Johannes ormandan dışarı çıktı. Tam bu sırada arkadan gelen bir erkek sesi duydu.

“Merhaba kardeş, nereye böyle?”

“Aldım başımı gidiyorum işte. Ne annem var, ne babam; tek başıma yaşıyorum. Ama Tanrı bana yardım edecektir herhalde!” dedi Johannes.

“Ben de dünyayı dolaşmak istiyorum!” dedi yabancı ve ekledi: “Sana yoldaş olayım mı?”

“Neden olmasın?” dedi Johannes ve birlikte yola koyuldular. Kısa zamanda iyi anlaştılar, çünkü ikisi de iyi insanlardı. Ama Johannes bu yabancının kendisinden çok daha zeki olduğunu hemen anladı; çok görmüş geçirmiş biriydi bu.

Bir ağacın altına oturup kahvaltıya başladıklarında güneş çoktan yükselmişti. Bu sırada çok yaşlı, kamburu çıkmış bir kadın göründü; koltuk değneğiyle yürüyordu. Ormandan topladığı çalı çırpı dolu bir torbayı sırtlamıştı, torbanın bağı çözüktü. Üç tane kocaman eğreltiotu sapıyla söğüt dalları torbadan dışarı fırlamıştı. Kadın yanlarına yaklaşıncaya tökezleyip yere düşüverdi ve aynı anda bir çığlık attı, çünkü zavalının bacağı kırılmıştı.

Johannes onu hemen oturduğu eve taşımak istedi, ama yabancı oğlan kendi zembilini açarak içinden ufak bir kutu çıkardı. Yaşlı kadına bunun bir merhem olduğunu ve bacağını hemen iyileştireceğini, sanki hiç kırığı yokmuş gibi kendi başına evine gidebileceğini söyledi. Ama bunun karşılı-

ğında kadın ona, önlüğündeki üç sopayı hediye edecekti.

“Buna değer!” diyen yaşlı kadın tuhaf bir şekilde kafasını salladı. Sopalarını seve seve vermedi doğrusu, ama kırık bacakla yatmak da işine gelmemiştir. Merhemi bacağına sürer sürmez hemen ayağa kalktı; eskisine göre çok daha iyiydi şimdi! Merhem etkisini göstermişti, doğrusu bu merhem eczanelerde bulunanlardan değildi.

Johannes yoldaşına “Bu sopaları ne yapacaksın?” diye sordu.

“Bunlar üç demet çiçek, onları çok seviyorum. Ben acayip bir herifim işte!” dedi yoldaş.

Ve sonra yola koyuldular. Derken Johannes, “Üüüf, şu yükselenlere bak, amma da korkunç bulutlar!” dedi.

Yoldaşı, “Hayır, onlar bulut değil dağ!” dedi: “Onlar o kadar yüksek ki, zirvelerine varınca bulutlara ulaşmış gibi olursun! En taze hava da oradadır. İnan bana bu şahane bir şey! Yarın oraya varırız.”

Ama yol o kadar yakın değildi; dağlara varıncaya kadar bütün gün yürüdüler; ağaçları ta gökyüzüne kadar yükselen, şehir büyüklüğündeki taşlarla dolu kara ormandan geçtiler. Oradan çıkıncaya kadar bir hayli dolaştılar; sonra biraz dinlenmek ve güç toplamak için bir hana uğradılar.

Hanın birahanesinde bir sürü insan toplanmıştı; bir adam kukla oynatıyordu. Ufak bir sahne kurmuştu; herkes onu seyretmek için etrafını çevirmişti. En ön sırada yaşlı ve şişman bir kasap yer almıştı; en iyi yeri kapmıştı; yanında da kocaman bir buldog köpeği vardı – uff, korkunç bir şeydi! O da öbür insanlar gibi gözlerini dört açmıştı!

Derken oyun başladı; bu hoş bir temsildi. Bir kral ve kra-

liçe görkemli tahtlarına oturmuştu, başlarında altın taçları vardı ve giysileri yere kadar uzanıyordu; ne de olsa zengindiler. Cam gözlü ve bıyıklı en güzel tahtadan kuklalar içeriye temiz hava girsin diye durmadan kapıları açıp duruyordu. Oyun gerçekten de çok hoştu; öyle acıklı falan değildi. Ama kraliçe yerinden kalkıp da sahnede dolaşırken koca buldog – Tanrı bilir aynı anda kafasından neler geçti!– şişman kasabın onu sıkı tutmamasından dolayı sahneye atıldı, kraliçeyi ağzına aldı ve “knik-knak!” diye bir ses işitildi.

Oyunu yürüten zavallı adam kraliçesine çok üzüldü, çünkü bu onun en güzel kuklasıydı! Köpek onun kafasını koparmıştı.

Seyirciler dağılıp gittikten sonra Johannes'in yol arkadaşı kuklayı iyileştireceğini söyledi ve cebinden yine o kutuyu çıkardı; yaşlı kadını iyileştiren merhemi sürer sürmez kukla iyileşiverdi; eli ayağı oynamaya başladı. Artık onu zincire vurmaya gerek yoktu. Bu kukla tıpkı insan gibiydi, sadece konuşmıyordu. Sahibi o kadar sevindi ki! Artık onu elinde tutmasına gerek kalmamıştı; çünkü o kendiliğinden dans edebilirdi. Diğer kuklalar bunu beceremiyordu.

Gece olup da handaki müşteriler yatmaya gittikten sonra birisi öyle inlemeye başladı ki, inleyenin kim olduğunu görmek için herkes uyandı. Kuklacı ufak tiyatrosuna gidip baktı; inleme sesi buradan geliyordu. Tüm kuklalar üst üste yığılmıştı. Başta kral olmak üzere tüm erkânı acı acı inleyip duruyordu. Hepsi cam gözlerini dört açmış, kendi kendine hareket edebilmek için merhemle yağlanmayı bekliyordu!

Kraliçe yere diz çökerek o şahane tacını eline alıp uzattı ve “Al şunu, ama n’olur kocamla tüm adamlarımı yağlayıver!” dedi. Kukla sahibi ağlamaya başladı, çünkü onlara gerçekten acımıştı. Johannes’in yol arkadaşına, yardım etmesi için yalvardı. Ertesi akşamki temsili oynayabilmek için en azından dört beş kuklayı iyileştirirse ona ne isterse vereceğini söyledi.

Adam bunun karşılığında kuklacıdan sadece belindeki kocaman kılıcı istedi. Sonra altı tane kuklayı yağladı. Bunu

yapar yapmaz kuklaların hepsi dansa başladı. Bu öyle güzeldi ki, insanlar da onlara katıldı. Önce arabacıyla aşçı, sonra garsonlarla hizmetçiler ve tüm müşteriler; kömür küreğiyle ateş maşası da dansa kalktı. Bu gerçekten de keyifli bir akşamdı!

Ertesi sabah Johannes'le yoldaşı oradan ayrılarak yüksek dağlara vardılar, bu arada koskoca çam ormanlarından geçtiler. Dağın tepesine ulaştıklarında kilise kulelerini tüm yeşillikler içinde bir çilek kadar ufak görüyorlardı; keza kilometrelerce uzağı seçebiliyorlardı ki, böyle bir şey hiç başlarına gelmemişti.

Harika dünyanın tüm güzelliklerini Johannes o zamana kadar görmemişti; masmavi gökyüzündeki güneş öylesine ısıtıyordu ki! Bu arada dağlar arasında avlanan avcıların boru sesleri geldi kulağına; bu öylesine hoş ve neşeli bir ezgiydi ki, sevinçten gözyaşlarını tutamadı. Elinde olmadan “Tanrım! Dünyadaki tüm bu güzellikleri bana gösterdiğin için sana ne kadar teşekkür etsem azdır!” diye söylendi.

Yoldaşı da ellerini kavuşturmuş, ormanın üzerinden sıcacık güneş altındaki şehirlere bakıyordu. Derken başlarının üstünden çok hoş bir ses geldi; yukarı baktılar; kocaman beyaz bir kuğu gördüler; havada süzülerek uçuyordu; o zamana kadar hiçbir hayvandan duymadıkları kadar da güzel ötüyordu. Ama bu ötüşü gitgide azaldı ve kuş, başını öne eğerek yavaşça yere doğru düşüverdi: ölmüştü!

“Şu beyaz kanatlara bak, ne güzel! Bu kadar kocaman ve beyaz kanatlar çok para eder. Onları yanıma alayım! İyi ki bir kılıcım var!” diyen yoldaşı, kuğuyu havaya kaldırarak kılıcıyla bir vuruşta hayvanın kanatlarını kesiverdi.

Daha sonra dağlar arasından kilometrelerce yol katettiler;

sonunda karşılarına büyük bir şehir çıktı: yüzlerce kulesi güneş altında gümüş gibi parlamaktaydı; bu şehrin ortasında mermerden yapılma görkemli bir saray vardı, çatısı altın kaplıydı; burada kral oturuyordu.

Johannes'le yoldaşı hemen şehre inmek istemediler, önce bir hana uğradılar; biraz temizlenip süsleneceklerdi ki, şehre indiklerinde iyi gözüksünler!

Hancı onlara kralın çok iyi bir adam olduğunu, hiç kimseye bir kötülükte bulunmadığını anlattı. Ama kızı?.. Aman Tanrım, çekilir gibi değildi! Güzellikte üstüne yoktu, ama neye yarar? Öyle kötü bir kız ki! Şimdiye kadar kim bilir kaç prensin canına okumuştı! Gerçi onunla evlenmek için prens olmak şart değildi, bir dilenci de ona talip olabilirdi. Damat adayı kendisine sorulan ve prensesin o an düşünmekte olduğu üç şeyi tahmin edecekti. Bunu başarabilirse prensesle evlenecekti; sonra da yaşlı kral öldüğünde tüm ülkenin kralı olacaktı! Ama bu üç şeyin ne olduğunu tahmin edemezse kafası koparılacaktı; işte prenses böyle zalim biriydi. Babası kral bu yüzden çok üzgündü ve bu kadar zalim olmaması konusunda ona bir türlü söz geçiremiyordu. Öte yandan damat adaylarına da hiç karışmıyordu; yani kızı canı ne isterse onu yapıyordu.

Ne zaman prensesle evlenmek üzere bir prens çıkagelse, daha önce uyarılsa da, sorulanlara cevap veremediği için kellesini kaybediyordu. Tüm bunlar yaşlı kralı fena halde üzüyordu. Askerleriyle birlikte bütün gün iyi davranması için prensese yalvarıp yakarsa da bu bir yarar sağlamıyordu. Yaşlı kadınlar kanyak kaynatıyor ve prensesi protesto edercesine bunu içiyorlardı, ama nafile!

“Ne rezil bir prenses bu!” dedi Johannes. “Ona bir sopa çekmek gerekir ki, düzelsin! Ben kralın yerinde olsam onu öyle bir kamçılarım ki, her yeri yarabere içinde kalır!”

Derken dışarda “Yaşasın!” diye bağrışmalar duyuldu. Prenses geliyordu; kız gerçekten çok güzeldi; herkes onun ne kadar zalim olduğunu unutarak “Yaşasın!” diye haykırdı. Bembeyaz ipekten giysileriyle on iki bakire kız, ellerinde birer altın lale olduğu halde simsiyah atlara binmiş olarak ona eşlik etmekteydi. Prenses elmas ve yakutla bezenmiş beyaz bir ata binmişti; giysisi saf altındandı, elinde tuttuğu kamçı güneş ışını gibiydi; başındaki altın taç da öyle; gökteki yıldızlar gibi parlıyordu. Pelerini binlerce kelebek kanadından dikilmişti, ama prenses tüm bu giysilerden çok daha güzeldi.

Johannes onu görür görmez kıpkırmızı kesildi ve tek laf edemedi. Babasının öldüğü gece gördüğü rüyasındaki altın saçlı kıza o kadar benziyordu ki bu prenses!

Oğlan ona gerçekten hayran kaldı; ne yapıp edip onu elde etmeliydi! Herkesin inandığı kadar zalim olmamalıydı bu kız! Sorulan soruyu cevaplandırmayanın kellesini uçuracak kadar acımasız değildi herhalde.

Pek çok kişi Johannes’e bu işe yanaşmamasını önerdi, yoksa öbürlerinin başına gelen onun da başına gelecekti. Yoldaşı da ona bu işten vazgeçmesini söyledi, ama Johannes buna da aldırmadı; pabuçlarını temizledi, ceketini fırçaladı, elini yüzünü yıkadı; o güzel sapsarı saçlarını da taradıktan sonra şehre, daha doğrusu saraya yollandı.

“Buyur!” dedi yaşlı kral kapıyı tıngırdatan Johannes’e.

Oğlan kapıyı açtı. Yaşlı kral sabahlığını giymişti; ayağında işlemeli terlikleri vardı; altın tacı başındaydı; bir eliyle

hükümdar esasını, öbür eliyle de altın elmayı kavramıştı. “Dur biraz!” diyerek Johannes’le tokalaşabilmek için altın elmayı kolunun altına sıkıştırdı. Ama oğlanın bir damat adayı olduğunu öğrenince öyle bir ağlamaya başladı ki, asa da elma da yere düştü. Gözyaşlarını giysisinin yeniyle kuruladı. Zavalı kral!

“Vazgeç bu işten! Diğerlerinin başına gelen şey senin de başına gelecek! Gel bak, göstereyim!” dedikten sonra Johannes’i prensesin “arzu bahçesi”ne götürdü. Her bir ağaçta prensesin sorularını cevaplayamayan üç dört prens asılıydı. Her rüzgâr esişinde kolları bacakları sallanıp birbirine vurmaktaydı; kuşlar bile bu bahçeye girmeye çekiniyordu, tüm çiçekler insan kemiklerini sarıp sarmalamıştı ve saksılar kurukafalarla doluydu; hepsi sırtıyordu! İşte bu, sözümona bir prenses bahçesiydi!

“Gördün mü, bak!” dedi kral: “Senin de başına bu gelecek! Vazgeç bu işten! Çok mutsuz olacağım sonra, çünkü çok hoşuma gittin!”

Johannes yaşlı kralın elini öptükten sonra kendisine bir şey olmayacağını, çünkü prensesi sevdiğini söyledi.

Tam o sırada prenses maiyetiyle birlikte saraya geldi; günaydın demek için kralla Johannes ona doğru yaklaştı.

Kız çok çekiciydi; elini Johannes’e uzattı. Oğlan şimdi onu eskisinden daha da fazla seviyordu! Bu kız herkesin söylediği kadar iğrenç bir cadı olamazdı canım!

Hep birlikte salona geçtiler; hizmetkârlar hazır yemekle çörek getirdi. Ama yaşlı kralın keyfi hiç de yerinde değildi, çöreği de sert buldu.

Johannes’in ertesi gün yine saraya gelmesi kararlaştırıldı;

o zaman yargıyla tüm danışmanlar toplanmış olacaktı; hepsi oğlanın davranışını izleyecekti. İlk soruyu cevaplarsa iki kez daha gelecekti; ama şimdiye kadar ilk soruyu cevaplandıran çıkmamıştı. Kısacası bugüne kadar hepsi hayatını kaybetmişti.

Johannes başına ne geleceğini düşünse bile hiç de üzgün değildi; şu anda o kadar keyifliydi ki, aklı fikri prenseseydi ve Tanrı'nın kendisine yardım edeceğinden de çok emindi, ama bu nasıl olacaktı, bilmiyordu; bilmek de istemiyordu.

Tekrar yola çıktı, hana vardı; yol arkadaşı onu bekliyordu.

Johannes prensesin ne kadar güzel olduğunu ve kendisine nasıl nazik davrandığını anlata anlata bitiremedi. Ertesi gün saraya varıp bilmeceyi öğrenmeye can atıyordu.

Ancak yoldaşı başını iki yana salladı; canı sikkındı. “Seni çok sevdim!” dedi. “Arkadaşlığımız hep böyle sürüp gidecekti aslında. Ama şimdi seni kaybedeceğim! Zavallı Johannes! Hani içimden ağlamak geliyor! Yine de şu son akşam keyfini kaçırmak istemem. Vur patlasın çal oynasın eğlenelim! Yarın sen gittikten sonra ağlarım artık.”

Şehirde herkes prensese bir talip çıktığını öğrenmişti; bu yüzden herkes üzüntülüydü. Tiyatrolar kapanmıştı; tüm fırıncılar kurabiyelerine siyah şerit takmıştı; kral ve rahip kilisede diz çökmüş dua etmekteydi. Öbür taliplerin başına gelen Johannes'in de başına gelecekti nasılsa!

Akşama doğru yoldaşı, Johannes'e büyük bir kâse punç hazırladı ve prensesin şerefine içmeyi önerdi. Johannes iki bardak içtikten sonra öyle yorgun düştü ki, gözlerini bile açamadan uykuya daldı. Yoldaşı onu yavaşça sandalyesin-

den kaldırarak yatağına yatırdı. Gece olup da ortalık tamamen kararınca, kazdan kestiği iki büyük kanadı kendi omuzlarına taktı; ayağı kırılan kocakarından aldığı sopayı da cebine soktu. Pencereyi açtıktan sonra da şehre doğru uçtu. Taa saraya kadar uçtu ve çatıya kondu; oradan prensesin yatak odasına gidebilirdi.

Şehirde her yer sessizdi. Saat on bir kırk beşi vurdu! Pencere açıldı ve prenses beyaz mantosu, uzun ve siyah kanatlarıyla şehrin üzerinde uçarak yüksek bir dağa vardı. Aynı anda Johannes'in yol arkadaşı kendisini görünmez yaptı, yani prenses onu göremeyecekti! Hemen genç kızın peşinden giderek onasopasıyla öyle bir dayak çekti ki! Vurduğu her yerden kan fışkırdı. Ufff, ne zor bir uçuştur bu! Rüzgâr genç kızın mantosunu her iki yandan yelken gibi şişiriyor ve o, kocaman bir gemi gibi sanki aya doğru yol alıyordu.

Her sopa yiyişinde "Sanki dolu yağıyor! Sanki dolu yağıyor!" diye bağırdı prenses; işte bu, onu iyileştirdi. Sonunda dağa ulaştı ve kapıyı çaldı. Dağ açılırken gök gürültüsü gibi bir ses çıkardı. Prensес içeri girdi; Johannes'in yoldaşı da onunla birlikte girdi; ancak onu hiç kimse göremedi, çünkü görünmez adam olmuştu! Duvarları alışılmamış bir biçimde ışıldayan uzun ve koskoca bir koridordan geçtiler; duvarlar, ışıldayan binlerce örümcekle doluydu ve hepsi ateş gibi parlıyordu.

Derken altın ve gümüşten yapılmış büyük bir salona geldiler. Duvarlarda ayçiçeği büyüklüğünde mavi ve kırmızı çiçekler asılıydı hep. Ama kimse bu çiçekleri koparamıyordu, çünkü saplarına hep zehirli yılanlar dolanmıştı ve çiçekler de canavar ağızından çıkan alevlerden farksızdı. Bütün tavan in-

ce kanatlarını oynatan ateşböcekleri ve gök mavisi yarasalarla adeta sıvanmıştı; hepsi mucize gibi bir şeydi! Salonun ortasında dört at iskeleti üzerinde duran bir taht vardı; atların dizginleri kırmızı ateş örümceklerinden oluşmuştu; tahtın kendisi süt beyazı camdandı ve oturulacak minderler, birbirlerinin kuyruğunu ısırarak ufacık siyah farelerden ibaretti! Bu tahtın üzerindeki çatı da mücevher gibi ışıldayan küçücük kanatlı kırmızı örümceklerin ağıyla kaplıydı. Tahtın tam ortasına çirkin kafasında taç olan yaşlı bir trol oturmuştu ve bir elinde asasını tutmaktaydı. Bu trol prensesi alnından öperek yanındaki kıymetli tahta oturttu. Derken müzik başladı. Kocaman kara cırcırböcekleri ağız mızıkası çalmaya başladı ve baykuş, davulu olmadığı için kendi karnını dövmeye başladı. Bu tuhaf bir konserdi. Önce bataklık perileri olan kara cüceler salonda dansa başladı. Tahtın arkasında yer alan yoldaşı kimse göremiyordu; oysa o her şeyi görüyor ve işitiyordu. Derken saray erkanı gelmeye başladı; hepsi çok şık ve soylu kişilerdi, ama dikkatli bakıldığında hepsinin süpürge sopasından ya da lahanadan oluştuğu görülüyordu, çünkü aslında hepsi troller dünyasında büyüyle bu hale sokulmuştu! Troller hepsine işlemeli giysiler giydirmişti. Ama gelin görün ki tüm bunlar gösteri içindi.

Biraz dans edildikten sonra prenses trole, yeni bir talip bulduğunu söyleyerek ondan, ertesi gün saraya gelecek olan oğlana ne soracağını bilmek istedi.

“Dinle!” dedi trol: “Bak ne diyeceğim sana! Önce ona, aklına gelemeyeceği kadar basit bir soru sor. Örneğin kendi pabucunun tekini düşün ve bunu sor! Tahmin edemeyecektir!

O zaman onun kafasını kestirirsin! Ama yarın gece buraya gelirken onun gözlerini buraya getirmeyi sakın unutma, çünkü onları ben yemek istiyorum!”

Prenses hafifçe öne eğilerek gözleri unutmayacağını söyledi trole. Bunun üzerine trol, dağın kapısını açtı ve prenses sarayına uçtu, ama Johannes’in yoldaşı da hemen onun ardından uçarak kıza hak ettiği sopayı çekti; beriki haykırarak her seferinde dolu yağmasından şikâyetle inleyip durdu. Ve sonra alelacele pencereden yatak odasına girdi.

Yoldaşı daha sonra Johannes’in derin bir uykuya daldığı hana döndü; kanatlarını çıkardı, sonra da yatağına yattı; ne de olsa çok yorulmuştu.

Ertesi sabah erkenden kalktı Johannes; yoldaşı da kalkarak ona dün gece rüyasında prensesi ve onun pabucunu gördüğünü anlattı ve lafı dönüp dolaştırarak oğlana, hiç prensenin pabucunu düşünüp düşünmediğini sordu. Ne de olsa dağdaki trollden duymuştu bunu, ama Johannes'e söylemedi; sadece prensese pabucunu düşünüp düşünmediğini sormasını önerdi.

“Onu da sorarım, başka bir şey de sorarım!” dedi Johannes. “Senin gördüğün bu rüya belki de çok önemli; yine de Tanrı’nın bana yardımcı olacağına eminim ben! Ama önce seninle vedalaşayım, çünkü yanlış bir şey yaparsam geri dönmeyebilirim!”

Sonra kucaklaştılar ve Johannes şehre inerek saraya gitti. Koca salonu insanlar doldurmuştu. Yargıçlar yerlerini almıştı, kafalarını kuştüyü yastıklara dayamışlardı, ne de olsa zihinlerini çalıştıracaklardı!

Yaşlı kral yerinden kalkarak beyaz bir mendille gözyaşlarını kuruladı.

Derken prenses içeri girdi –dünkünden de güzeldi!– ve herkesi güler yüzle selamladı, ama Johannes'e sadece elini uzatarak “Ne haber?” demekle yetindi.

Johannes şimdi onun ne düşündüğünü tahmin edecekti! Aman Tanrım, kendisine öyle dostça bakıyordu ki kız! Ama oğlan “pabuç!” der demez kızın yüzü bembeyaz kesildi, vücudu tir tir titremeye başladı; ancak yapacak bir şey yoktu işte; oğlan doğru tahmin etmişti!

Kral nasıl sevindi, bir görseniz! Takla attı. Bu onun adettiydi. İlk soruyu doğru tahmin ettiği için herkes Johannes'e alkış tuttu.

Her şeyin nasıl geçtiğini duyan yoldaşı da aynı şekilde sevindi; oysa Johannes iki elini birleştirerek gelecek defa da yardım etmesi için Tanrı'ya dua ediyordu. Çünkü ertesi gün yine tahminde bulunması gerekecekti.

O akşam aynen bir gün evvelsi gibi geçti. Johannes uyur uyumaz yoldaşı prensesin peşinden dağa kadar uçtu ve kıza bu kez adamakıllı bir dayak attı, çünkü yanına iki sopa almıştı! Kimse onu göremedi, ama o her şeyi görüyor ve duyuyordu. Prenses bu kez eldivenini aklından geçirecekti! Ve yoldaşı bunu sanki rüyasında görmüşçesine anlattı Johannes'e.

Johannes kolaylıkla doğru tahminde bulundu. Sarayda herkes kralın bir gün önce yaptığı gibi sevinçten takla attı.

Prenses divanda yatmıştı ve tek bir kelime bile etmek istemiyordu.

Şimdi Johannes'in üçüncü kez tahminde bulunması gerekiyordu. Doğru tahminde bulunursa prensesle evlenecekti ve yaşlı kral öldüğünde de tüm krallık ona kalacaktı. Yanlış tahminde bulunursa hayatını kaybedecek ve trol onun güzel gözlerini yiyecekti.

Akşam olduğunda Johannes erkenden yatağa girdi, akşam duasını yaptıktan sonra kaygısızca uykuya daldı. Ama yoldaşı hemen kanatlarını taktı, kılıcını kuşandı, üç sopayı da yanına alarak saraya uçtu.

Gece kapkaranlıktı, fırtına çıkmıştı, kiremitler damlardan uçuşuyordu; bahçedeki iskeletlerin asılı olduğu ağaçlar rüzgârdaki ekinler gibi sallanıp duruyordu; derken şimşek çaktı; gök öylesine gürledi ki, bütün gece sürdü bu.

Derken pencere açıldı ve prenses dışarı uçtu. Yüzü ölü gi-

bi bembeyazdı; ama bu korkunç havaya gülümseyerek baktı, onu hiç de berbat bulmadı; beyaz mantosu koskoca bir yelkenli gibi havada uçuşuyordu. Ama yoldaş ona üç sopasıyla öyle bir dayak attı ki, yerlere hep kan damladı; öyle ki, kız nerdeyse uçamaz oldu. Yine de zar zor dağa ulaştı.

“Hem fırtına var, hem dolu yağıyor! Hiç böyle bir havada yola çıkmamıştım!” diye söylendi.

“Her şeyin bir hikmeti vardır!” dedi trol. Prenses ona Johannes’in ikinci kez doğru tahminde bulunduğunu anlattı. Yarın da başarılı olursa, asla bir daha dağa gelemeyeceğini ve şimdiye kadarki gibi trol marifeti gösteremeyeceğini, işte bu nedenle çok üzgün olduğunu söyledi.

“Doğru tahminde bulunmamalı o! Biraz düşüneyim; öyle bir şey bulayım ki, onun aklına gelmesin! Yoksa benden daha mı iyi bir büyücü o! Neyse, şimdi keyfimize bakalım!” diyen trol prensesin elinden tuttu. Bütün küçük troller balkabağından fenerlerle birlikte dansa başladılar; kırmızı örümcekler de aynı şekilde duvarlarda bir aşağı bir yukarı sıçrayarak gezindiler. Ateşçiçekleri alev fışkırtır gibiydi. Baykuş davul çalıyor, ağustosböcekleri cır cır ötüyor, karaçekirgeler de ağız mızıkası çalıyordu. Bu çok neşeli bir baloydu!

Yeterince dans ettikten sonra prensesin eve dönmesi gerekiyordu; yoksa sarayda onu merak ederlerdi. Trol saraya dönerken ona eşlik edeceğini, bu yüzden daha uzun süre burada kalmasını söyledi.

Neyse, o berbat havada birlikte yola çıktılar. Bu arada Johannes’in yoldaşı, elindeki sopaları kızın sırtında kırdı.

Trol hiç böyle dolu yağın bir havada yola çıkmamıştı. Sarayın önünde prensesle vedalaştı ve aynı anda onun kulağı-

na şöyle fısıldadı: “Kafamı düşün!” Yine de yoldaş bunu duydu; prenses pencereden yatak odasına süzöldükten sonra trol geri dönmeye çalışırken, kılıcını çektiği gibi bir vuruşta onun kafasını gövdesinden ayırırverdi. Trol ne olduğunu bile anlayamadı; kafası yere düştü. Yoldaş onun vücudunu göldeki balıklara attı, ama kafasını suya daldırdıktan sonra onu ipek bir mendile sararak iyice düğümledi ve hana götürdü, daha sonra da yatıp uyudu.

Ertesi sabah Johannes’e bu mendili vererek sakın açmamasını söyledi; ta ki prenses ona ne düşündüğünü sorana kadar.

Sarayın büyük salonunda bir sürü insan toplanmıştı, hani bir demet turp gibi herkes birbirine sarılmıştı.

Danışmanlar yumuşak şilteli koltuklarındaki yerlerini almıştı; yaşlı kral altın tacını takmış, asasını parlatmıştı; bu asayle güzel gözüküyordu ki!

Prensesin yüzü çok solgundu, simsiyah giysiler giymişti, yani cenazeye gider gibiydi.

“Ben şimdi ne düşündüm?” diye sordu Johannes’e, ardından oğlanın elindeki mendilin ağzı açılıp da trolün kellesi görününce dehşete kapıldı. Herkesin tüyleri diken diken oldu. Prenses sanki taş kesilmişti, tek bir sözcük bile çıkmadı ağzından. Derken yerinden kalktı, oğlan doğru tahmin etmişti; Prenses kimseye bakmadı, sadece içini çekerek:

“Artık benim efendim sensin! Bu akşam düğün yapalım!” dedi.

“Bak işte bu hoşuma gitti!” dedi yaşlı kral. “Doğrusu da bu!”

Herkes ‘Yaşasın!’ diye haykırdı; sokaklarda şarkılar söy-

lendi, kilisede çanlar çalındı; börekçi kadınlar çöreklerdeki siyah kurdeleleri çıkardı; artık her yerde neşe saçılıyordu. Eski pazar yerinde içi tavşan ve tavukla doldurulmuş üç tane öküz şişe geçirilerek kızartıldı; herkes bu etten birer parça kesip aldı. Fırınlarda çörek artık bir şiline satılıyordu, yanında da altı tane üzümlü kek veriliyordu.

Akşam olunca bütün şehir aydınlatıldı, askerler yirmi bir pare top attılar; çocuklar çatapatlarla oynadılar. Sarayda hep yenildi içildi, kadeh tokuşturuldu; hoplayıp zıplanıldı; soylu kişiler güzel kızlarla dans etti. Hep bir ağızdan şu şarkıyı söylediler:

*Tüm kızlar toplanmış buraya,
Onları dansa kaldırsan ya!
Davullara ayak uydur, ama
Hiçbir kızı yalnız bırakma!
Hadi hoplayalım, zıplayalım,
Pabucumuz yırtılsa da aldırmayalım!*

Ama prenses hâlâ bir büyücüydü ya? Johannes'ten de hoşlanmamıştı. Yoldaş bunun farkına vardı, bu yüzden Johannes'e kuğu kanadından üç tane tüy ve küçük bir şişe verdi; bu şişedeki damlayı ve tüyleri içi su dolu bir fıçıya boşalttıktan sonra hafif bir dürtüşle prensesi bu fıçının içine düşürmesini söyledi; o zaman kızın üzerindeki büyü kalkacak ve zamanla Johannes'i sevecekti!

Johannes kendisine söyleneni aynen yaptı. Prensese suya düşerken yüksek sesle haykırdı; derken ellerinde pırıl pırıl gözlü simsiyah bir kuğu kılığında çırpınmaya başladı ve prenses ikinci kez su yüzüne çıktığında kuğu bembeyaz olu-

verdi; sadece boynundaki halka siyah kaldı. Johannes Tanrı'ya yalvardı ve kuğu kılığındaki prensesi üçüncü kez suyla yıkadı; işte o anda o kuğu, dünyanın en güzel prensesine dönüşüverdi ve kuştan miras aldığı o harikulade gözleriyle birkaç damla gözyaşı dökerek oğlana teşekkür etti.

Ertesi sabah yaşlı kral saray erkânıyla birlikte bütün gün tebrikleri kabul etti.

Son olarak Johannes'in yoldaşı çıkageldi; elinde sopası vardı, sırtında da zembili. Johannes onu defalarca öptü ve gitmemesini, yanında kalmasını söyledi; ne de olsa tüm mutluluğunu ona borçluydu. Ama yoldaşı başını iki yana sallayarak sakın bir sesle ve dostça ona:

“Hayır, benim zamanım doldu. Ben sadece borcumu ödedim. İğrenç insanların ölü adama ne kötü davrandıklarını unuttun mu? Onu mezarında rahat bırakmaları için sen cebindeki bütün parayı o heriflere vermiştin! İşte o ölü benim!” dedi.

Ve aynı anda çekti gitti.

Düğün şenlikleri bir ay sürdü.

Johannes'le prenses birbirlerini çok sevdiler. Yaşlı kral da mutlu günler geçirdi; torunlarını dizinde salladı, asasıyla oynamalarına izin verdi. Sonunda Johannes tüm ülkenin kralı oldu.

8|Denizkızı

Açık denizde su, kır çiçekleri gibi masmavi ve cam gibi berraktır; derindir de! Hatta o kadar derindir ki, demir atmış bir geminin zinciri bile dibe erişemez; yani bir sürü kilise kulesini üst üste koymanız gerekir ki, o mesafeyi tahmin edebilesiniz. İşte bu yerde deniz insanları oturur...

İnanılacak gibi değil, ama bu suyun dibi tamamen kumluktur. Ayrıca burada harika güzellikte ağaçlar ve bitkiler yetişir hep; bunların sapları ve yaprakları en ufak su akıntısında öylesine eğilirler ki, canlı sanırsınız. Bu dallar arasından hep irili ufaklı balıklar yüzer geçer; tıpkı havadaki kuşlar gibi.

En derin yerinde deniz kralının sarayı vardır ki, duvarları mercandan, uzun ve sivri pencereleri kehribardan yapılmıştır; açılır kapanır çatısıysa istiridyedendir ve her seferinde buradan su girip çıkar. Görünüşü harikadır; her kabuğun içinde parlak inciler bulunmaktadır, bunlardan bir tanesi bile bir kraliçenin tacında olsa o taç paha biçilemez olur!

Aşağıdaki deniz kralı yıllardan beri duldu; ev işlerini yaşlı annesi görüyordu; o akıllı bir kadındı, soylu olmakla övünürdü hep, işte bu yüzden kuyruğunda on iki istiridye taşıyordu; diğer soylularsa sadece altı istiridye! Herkes küçük prensesi çok övüyordu, ne de olsa torunuydu. Oğlunun altı çocuğu vardı, içlerinde en genci ve en güzeli işte bu kızdı.

Cildi öyle güzel ve öyle pembeydi ki! Gözleri denizin derinliklerindeki gibi lacivertti; ne var ki bacakları yoktu, onun yerine vücudu balık kuyruğu olarak bitiyordu.

Kardeşler gün boyunca aşağıdaki sarayda, onun duvarlarında ve gerçek çiçeklerin türediği çok büyük salonlarda oynayıp duruyordu. Sarayın kehribardan yapılma koskoca pencerelerinden hep balıklar girip çıkıyordu; hani bizde, pencereleri açtığımızda nasıl kırlangıçlar içeri dalarsa aynen öyle! Ancak balıklar bu kez prensesin yanına yanaşıyor ve yemlerini onun elinden yerken kendilerini okşatıyordu.

Sarayın önünde ateş kırmızısı ve koyu kahverengi ağaçları, altın renkli meyveleri, alev gibi yanan çiçekleri, sapsarı ve yaprakları durmadan sallanan ağaçlarıyla büyük bir bahçe vardı. Toprağı en ince kumdandı, ama kükürt alevi gibi maviydi. Tüm bunların üstünde de büyüleyici güzellikte masmavi bir ışık vardı; insan kendisini deniz dibinde değil de, sanki yeryüzünde, mavi göğü seyredermiş gibi hissediyordu. Rüzgâr dindiğinde, çanak yapraklarından ışık fışkıran erguvan çiçeği rengindeki güneş fark edilebiliyordu.

Bu bahçede küçük prenseslerden her birinin birer çiçek tarhı vardı. Bir tanesi kendi tarhına balina şeklini vermişti; bir başkası da deniz tanrıçasına benzemesini yeğlemişti, ama en küçüğü bunu güneşe benzetmişti; kırmızı çiçekleri de ön plana çıkarmıştı. Bu acayip bir çocuktü, çok sessizdi ve düşünceliydi; öbür kardeşleri dibe vurmuş gemilerden harika şeyleri alıp tarhlarını onlarla süslerken küçük kız, yukarıdaki güneşi andıran gül kırmızısı çiçeklerin yanı sıra sadece mermer bir heykel seçti. Bu, güzel bir çocuk heykeliydi; beyaz ve temiz bir mermerden yapılmıştı; karaya oturmuş bir geminin enkazından çıkmıştı. Küçük kız bu boy heykelinin yanına bir salkım söğüt dikmişti ki, bu ağaç büyüdükçe büyüdü, gölgelerin koyu lacivert gözüktüğü mavi renkteki kum zemine kadar uzanan taze dalları, aynen gerçek ağaç dalları gibi hareket ediyor ve tepesiyle kökü sanki öpüşüyordu.

İnsanların yaşadığı yeryüzü hakkında bir şeyler işitmeye bayılıyordu küçük kız. Yaşlı ninesi ona gemilerden, şehirlerden, insanlardan ve hayvanlardan bahsetmişti, hele toprakta yetişen ve mis gibi kokan çiçekler harikulade olmalıydı; bunlar deniz dibinde yoktu işte! Yeryüzünde ormanlar yemyeşildi ve dallar arasındaki balıklar, en güzel şarkıları okuyordu. Ama ninesinin anlattığı bu balıklar aslında cıvılcıvıl öten kuşlardan başka bir şey değildi! Ninesi ona kuş dese olmazdı –çünkü bir şey anlayamamaktı– bu yüzden balık diyordu.

“On beş yaşına basınca denizin üstüne çıkmaya izin verilecek” dedi ninesi. “O zaman ay ışığı altında sahildeki kayalıklara oturur, gelip geçen kocaman gemileri seyrederdin. Ormanları ve şehirleri de görürsün!”

Gelecek yıl kardeşlerden biri on beşine basacaktı, ya öbürleri? Çocukların arasında hep birer yaş fark vardı; yani en gencinin on beşine basabilmesi, deniz dibinden ayrılarak yeryüzünde neler olup bittiğini görebilmesi için önünde daha beş yıl vardı. İşte her biri, kendinden bir yaş ufak olana ilk gün gördüğü şeyi ve neyi en güzel bulduğunu anlatacağına dair söz verdi; ne de olsa ninelerinin anlattıkları yeterli değildi.

İçlerinden en genci uslu uslu oturup düşünüyor ve deniz yüzüne çıkmaya can atıyordu. Bazı geceler açık pencere önünde duruyor, balıkların çırpındığı lacivert sulara ve de yukarıya bakıyordu. Çok zayıf ışıldasalar da ay ve yıldızları görebiliyordu, ama onlar –su içinden baktığı için– çıplak gözle görünenden çok daha büyük görünüyordu; önlerinden bir bulut geçtiği zaman küçük kız bunu ya bir balina ya da üzerlerinden yüzerek geçen, içi insan dolu bir gemi sanıyordu. Ancak o insanlar, ta altlarında bembeyaz ellerini geminin omurgasına doğru uzatan küçük kızın farkında bile değildiler.

Neyse, derken en büyük kız on beşine basar basmaz yukarı çıktı.

Geri döndüğünde bir sürü şey anlattı. Ama en güzeli –diyordu– ay ışığında, sakın bir havada, deniz yüzeyindeki bir kum tepesinin üzerine uzanarak sahildeki, ışıkları yüzlerce yıldızı andıran koca şehri izlemek; müziği ve gürültüyü dinlemek, araba gıcırtilarını ve insan sesini duymak, kilise kulelerini seyretmek, çan seslerini işitmek... İşte en çok bunları özlüyordu.

Ahh, en küçük kız bunları nasıl da dinledi! Akşamları

açık pencere önünde oturup lacivert sular arasından yukarıya her bakışında tüm gürültüleriyle kocaman şehri hayal etti hep; kilise çanları kulaklarına gelir gibi oldu.

Bir yıl sonra ikinci kardeş yukarı çıkma iznini aldı; su içinden yüzerek nereye isterse oraya gidebilecekti. Derken yüzeye çıktı, güneş yeni batmıştı. Manzaraya diyecek yoktu! Tüm gökyüzü altın rengini almıştı –öyle diyordu kız– hele o bulutlar yok mu? Ne kadar güzel olduklarını tarif edemiyordu! İşte o bulutlar başının üzerinden geçerken kırmızı ve menekşe rengine dönüşüyordu; tıpkı beyaz bir peçe gibi; su üzerinden uçuşup geçen bir kuğu sürüsü gibi; işte bu sürü onun üzerine doğru geliyordu, ama güneş batıyor ve deniz üzerindeki gül rengi parıltıyla bu bulutları söndürüveriyordu.

Bir yıl sonra üçüncü kız çıktı yukarıya; diğerlerinden daha soğukkanlıydı; bu nedenle önce geniş bir nehri yüzerek geçip denize ulaştı. Üzüm bağlarının süslediği yemyeşil tepeleri, sarayları ve görkemli ormanlarla çevrili avluları gördü; cıvıldaayan kuşları dinledi. Güneş o kadar sıcaktı ki, ateş gibi yanan yüzünü serinletmek için sık sık suya dalmak zorunda kaldı. Ufak bir koyda bir sürü çocuk gördü. Çırılçıplak suya dalıp oynuyorlardı. Onlarla oynamak istediye de hepsi kaçıp gitti. Derken ufak ve siyah renkli bir hayvan çıkageldi: bu bir köpekti; Ama küçük kız daha önce hiç köpek görmemişti; hayvan ona öyle bir havladı ki, kızcağız korktu ve kendisini denize attı, ama o görkemli ormanları, yemyeşil tepeleri ve suda yüzebilen, ancak balık kuyruğu olmayan sevimli çocukları bir türlü unutamadı.

Dördüncü kardeş pek o kadar atılgan değildi, hep denizin

ortasında kalmayı yeğledi. Anlattığına bakılırsa en güzeli de buydu, millerce uzağa bakabiliyordu çünkü; gökyüzü koskoca bir fanus gibiydi. Gemileri de görmüştü, ama çok uzaktaydılar, hepsi martıya benziyordu, komik yunuslar takla atıyor, koskoca balinalar nefes deliklerinden havaya su fışkırtıyordu; hepsine baktığında yüzlerce fıskiye görmüş gibi oluyordu!

Derken sıra beşinci kardeşe geldi. Onun yaş günü kışa rastlamıştı, bu yüzden öbür kardeşlerinin göremediklerini şimdi gördü. Deniz yemyeşildi, çevresinde koskoca buzdağları yüzmekteydi; her biri bir inciye andırıyordu –öyle diyordu kendisi– insanların yaptığı kilise kulelerinden çok daha büyüktü bunlar; göreni hayran bırakan şekillere bürünüyor ve elmas gibi parlıyordu. Kız en büyüğünün üstüne çıkıp oturdu; rüzgâr saçlarını uçururken onu gören yelkenliler korkudan rotalarını değiştirdi. Akşama doğru gökyüzünü bulutlar kapladı, derken şimşek çaktı ve gök gürledi; karanlık deniz yere düşen yıldırımın ışığında kızıl renkli buz parçalarını daha da havaya yükseltti. Tüm gemiler yelkenlerini indirdi, herkes korku içinde bekleşti; ama genç kız sakin sakin oturarak yüzmekte olan buzdağlarını ve zikzak şeklinde suya gömülen şimşekleri izledi.

Kardeşlerden hangisi su yüzüne ilk kez çıkmışsa, bakıp gördüğü şeylere hayran kalmıştı. Ama yaşlanıp da istedikleri zaman su yüzüne çıkabilecek duruma geldikten sonra tüm bunlar onlara sıradan bir şeymiş gibi geldi ve eve döndüklerinde, hele hele bir ay sonra, en güzel yerin kendi yuvaları olduğunda hemfikirdiler.

Bazı akşam saatlerinde beş kız kardeş birbirlerine tutuna-

rak su yüzüne çıkıyordu. Sesleri herhangi bir insan sesinden daha güzeldi; fırtına çıkıp da batmakta olan bir gemi gördüklerinde hemen oraya kadar yüzüp deniz dibinin ne güzel olduğuna dair şarkılar söylüyor ve gemicilere, batmaktan korkmamalarını anlatmaya çalışıyorlardı. Ama tayfalar onların söylediğini anlamıyor ve bunu fırtına sesi sanıyorlardı; daha sonra aşağıdaki güzellikleri de göremiyor ve geminin batmasıyla birlikte boğuluverip ölü olarak deniz kralının sarayına geliyorlardı.

Ablaları akşamları kol kola deniz yüzüne çıktıklarında en küçük kız yapayalnız kalıyor ve arkalarından bakıp duruyordu; içinden ağlamak geliyordu; ama denizkızının gözyaşı olmadığı için ağlayamıyor, bu yüzden daha fazla acı çekiyordu.

“Ah, keşke ben de on beş yaşında olsam! O zaman ben de dünyayı görürüm, insanları tanırım, kendime orada ev yaparım, arkadaş edinirim” diye söylendi küçük kız.

Sonunda o da on beş yaşına bastı.

Ninesi, yani yaşlı dul kraliçe: “Gördün mü, sen de büyüdün artık! Gel de seni kardeşlerin gibi süsleyeyim” dedikten sonra onun saçına beyaz zambaktan bir çelenk taktı; her yaprağında yarım inci vardı. Yaşlı nine denizkızının kuyruğuna altı tane istiridye taktı; bunu gören onun soylu biri olduğunu anlayacaktı böylece.

“Canımı acıtıyor!” dedi denizkızı.

“Güzel görünmek istiyorsan buna katlanacaksın!” diye cevap verdi ninesi.

Öff, elinden gelse bu çelengi başından çıkarıp atacaktı! Bunun yerine bahçedeki kırmızı çiçekler ona daha çok yakıştı! Ama buna cesaret edemedi. “Hoşçakal!” dedikten son-

ra bir köpük gibi kolayca su yüzüne çıkıverdi.

Başını sudan çıkardığında güneş batmıştı. Ama tüm bulutlar hâlâ pembe ve altın rengindeydi; orta kısımdaki gül kurusu rengindeki gökyüzünde yıldızlar ışıldıyordu; öyle güzeldi ki! Hava ılık da olsa biraz serindi ve deniz dümdüzdü. Üç direkli koca bir gemi sadece tek yelken açmıştı; hiç rüzgâr yoktu çünkü. Seren direklerine ve halatların üzerine oturan tayfalar şarkı söylüyordu. Ama akşam olunca hava iyice karardı; yüzlerce renkli ışık yakıldı, sanki tüm milletlerin flamları havada uçuşuyordu.

Denizkızı gemi kamaralarından birinin penceresine kadar yüzdü. Suların onu pencere hizasına kadar her yükseltişinde pırıl pırıl camdan içerdeki insanları görebildi. İçlerinde en güzeli, uzun boylu ve kara gözlü genç prensti! Herhalde on altı yaşından daha büyük değildi. O gün onun yaş günüydü ve her şey ona göre hazırlanmıştı.

Genç prens güverteye çıkar çıkmaz tayfalar hoplayıp zıplamaya başladı; havaya yüzlerce havai fişek atıldı. Her taraf öylesine aydınlandı ki, denizkızı ürkerek suya daldı, ama sonra kafasını yine dışarı çıkardı; ona öyle geldi ki, sanki gökteki bütün yıldızlar başına üşüşmüştü. Hiç böyle bir ışık curcunası görmemişti. Kocaman güneşler çember oluşturarak dönüyor, görkemli ateşbalıkları mavi göğe fırlayarak tekrar suya düşüyordu ve sakın deniz tüm bu cümbüşü aynen yansıtıyordu. Gemi o kadar aydınlıktı ki, değil insanları, en küçük halatı seçmek mümkündü. Ayy, genç prens ne kadar da yakışıklıydı! Genç oğlan bütün gece harika bir müzik eşliğinde tayfalarla tokalaştı, güldü ya da gülümseyip durdu.

Vakit geç de olsa denizkızı gözlerini gemiden ve yakışıklı

prensten bir türlü alamadı. Derken renkli ışıklar söndü, artık havai fişekler havaya atılmaz oldu, top atışları durdu, ama tüm bu sesler deniz dibinde boğuk da olsa duyulmuştu.

Denizkızı suyun yüzeyinde, kamaranın içini görebilecek şekilde bir aşağı bir yukarı sallanmaktaydı. Derken gemi hızını artırdı. Yelkenler art arda katlandı ve gemi yüksek dalgalar arasından yol almaya başladı. Koca koca bulutlar toplandı ve uzakta bir şimşek çaktı. Hava fena bozmuştu! Bu yüzden tayfalar yelkenleri indirdi. Koca gemi azgın denizde son süratle yol almaya çalışıyordu. Sular dağ kadar yükseldi, direkleri devirecek gibiydi. Ama gemi yüksek dalgaların içine kuğu gibi dalıyor, sonra tekrar su yüzüne çıkıyordu.

Denizkızı bunu önce hoş bir gezi gibi algıladı, ama tayfalar hiç de öyle görmedi. Gemi gacırdayıp gucurdadı, sonra şiddetli dalgaların etkisinde kaburgası çatırdadı; derken orta direk bir kamış gibi kırılıverdi.

Sular güverteye dolarken gemi yalpaladı. Onların tehlikede olduğunu gören denizkızı, kendini gemiden kopan kalsaslardan ve tahta parçalarından korumalıydı.

Bir an hava kararıverdi; öyle ki, denizkızı hiçbir şey görmedi; her şimşek çakışında etraf aydınlanıyordu. İşte ancak o zaman bir şeyler fark edebiliyordu. Aslında gözleri sadece genç prensi aramaktaydı; nitekim gemi paramparça olup batarken onu görebildi. Önce çok sevindi, çünkü oğlan onun dünyasına gelecekti! Derken o anda insanların su altında yaşayamayacağını ve babasının sarayına ancak ölü olarak varabileceklerini anımsadı. Hayır, bu oğlan ölmemeliydi! Bu yüzden denizkızı her türlü tehlikeyi göze alıp, tahta parçaları arasından yüzerek dibe daldı, sonra dalgaların etkisiyle yine

yüzeye çıktı; sonunda fırtınalı havada doğru dürüst yüzemeyen prence yaklaşılabildi; ama oğlanın artık eli ayağı tutmaz olmuştu; gözleri kapanmıştı. Yani denizkızı zamanında yetişmeseydi ölüp gidecekti! Kız onun başını su üstünde tutarak kendisini dalgaların akışına bıraktı.

Sabaha karşı hava düzeldi; gemiden geriye en ufak bir parça bile kalmamıştı; derken güneş çıktı ve suyu aydınlattı. Prensın yüzüne renk geldi, ama gözleri hâlâ kapalıydı. Denizkızı onu alnından öptü, ıslak saçlarını parmaklarıyla arkaya taradı; oğlanı küçük bahçesindeki mermer heykele benzetmişti; bu nedenle onu aynı şekilde öptü ve canlanmasını diledi.

Derken önünde kara belirdi; mavimsi yüksek dağların tepelerindeki bembeyaz karı görünce, orada kuğular yüzüyormuş gibi geldi ona. Sahile doğru yemyeşil ormanlar yer almıştı, en önde de bir kilise ya da şapel gibi bir şey gördü; pek emin değildi, ama bu, bina gibi bir şeydi işte! Bahçesinde limon ve portakal ağaçları vardı; kapısının önünde de yüksek palmyeler.

Deniz burada ufak bir koy oluşturmuydu; su ayna gibiydi, ama çok derindi; bembeyaz kumlu sahili, kayalıklarda sonlanıyordu. Denizkızı oraya kadar yakışıklı prensle yüzdü, sonra oğlanı kuma yatırdı ve kafasını güneşe çevirdi.

Derken beyaz binadan çan sesleri gelmeye başladı ve bahçeden gencecik kızlar çıkıverdi. Bunun üzerine denizkızı hemen yüzerek deniz ortasında yükselen bir kayalığın üstüne çıktı; yüzünü kimseye göstermeden deniz köpüğüyle saçlarını ve göğüslerini yıkadı. Ve zavallı prensin yanına kimin varacağına dikkat etti.

Çok geçmedi, genç bir kız ona yaklaştı, bir an için çok ürktü ve hemen öbür kızları çağırdı.

Denizkızı, prensin yaşama döndüğünü gördü; oğlan çevresindekilere gülümseyerek bakıyordu; oysa denizkızına gülmemişti; hayatını onun kurtardığını nereden bilecekti ki!

Oğlanı o büyük binaya götürürlerken derin bir hüzne kapılan denizkızı tekrar suya dalarak babasının sarayına doğru yüzdü.

O günden sonra hep sessiz kaldı, düşüncelere dalmaktan

kendini alamadı. Ablaları ona neler gördüğünü defalarca sorduysa da genç kız cevap vermedi.

Bazı akşamlar ya da güneş doğarken, prensi terk ettiği yere kadar yüzüyordu. Bahçedeki meyvelerin ne denli olgunlaştığını ve toplandıklarını gördü; yüksek dağlardaki karların nasıl eridiğine de tanık oldu, ama oğlanı bir türlü görmedi. Bu nedenle her seferinde eve üzgün döndü. Tek tesellisi ufak bahçesindeki, prene çok benzeyen mermer heykele sarılmaktı; ama onun çiçeklerine bakamadı, hepsi yabanileşti, uzun sapları ve ağaç dalları da hep birbirine sarılarak onun yolunu kapattı. Kısacası her yer kararmıştı.

Daha fazla dayanamadı ve ablalarından birine başından geçenleri anlattı; derken bunu diğerleri de duydu; onlar da en iyi arkadaşlarına bunu söylediler; içlerinden biri gemideki ihtişama tanık olmuştu, prensin kim olduğunu ve nereden geldiğini biliyordu.

“Gel, kardeşim!” dedi ablaları, kol kola ve omuz omuza sudan çıkarlarken; hepsi prensin sarayının nerede olduğunu öğrenmişti çünkü.

Bu saray parlak taşlardan yapılmıştı; koskoca mermer merdivenleri denize kadar uzanıyordu. Çatısındaki kubbe altındandı; binayı çeviren sütunlarda canlı gibi görünen mermer figürler vardı hep. Yüksek pencerelerinin berrak camından içeri bakıldığında tavandan yere kadar uzanan çok değerli ipek perdelerle, yine duvarlarında –bakana gerçekten zevk veren– koskoca tablolarla süslü muhteşem odalar görölüyordu. En büyük salonun tam ortasındaki çeşmeden fıskiyelele kubbeye kadar su fışkırıyordu. Ve güneş ışığı kubbeden yansıyarak havuzdaki güzel çiçeklere hayat veriyordu.

Kız şimdi oğlanın nerede oturduğunu biliyordu; bu yüzden bazı akşamlar ya da geceler kalkıp buraya geliyordu; karaya mümkün mertebe yaklaşıyor, hatta görkemli mermer balkonların gölgesinin düştüğü dar kanala kadar yüzüyordu. Orada kalıyor ve parlak mehtapta kendisini yalnız sanan genç prensi seyrediyordu.

Bazı akşamlar onu, müzik eşliğinde suda giderken flamları rüzgâr etkisinde uçuşan teknelerde görüyordu. Hep yeşil sazlar arasından ona bakarken rüzgâr uzun ve gümüş beyazlığındaki saçlarını dalgalandırıyor. Görenler onu kuğu sanıyordu.

Bazı geceler el fenerleriyle denize açılan balıkçılar genç presten hep övgüyle bahsettikçe denizkızı, dalgaların arasında yarı ölü boğuşan bu delikanlının hayatını kurtardığı için seviniyordu; onun başını nasıl göğsüne yasladığını ve onu nasıl istekle öptüğünü düşünüyordu hep. Oysa oğlanın bundan hiç haberi yoktu, rüyasında bile böyle bir şey görmemişti.

Denizkızı gün geçtikçe insanlardan hoşlanmaya başladı; içinden hep onların yanına varmak geldi; insan dünyası ona kendi dünyasından daha büyükmüş gibi geliyordu. Ne de olsa onlar gemilerle su üstünde gidiyor, bulutları aşarak yüksek dağlara da ulaşıyordu. Ülkeleri göz alabildiğince orman ve tarla doluydu. Oralarda bilmek istediği o kadar çok şey vardı ki! Ama ablaları işte tüm bu sorulara cevap veremediği için genç kız hep ninesine soruyordu; ne de olsa o, yeryüzündeki o gelişmiş yerleri iyi biliyordu.

Genç kız, “İnsanlar boğulmasa...” dedi; “acaba suyun dibinde yaşayabilirler mi?”

“Yaşayamazlar, ölürler!” dedi yaşlı kadın. “Onlar da ölür; hatta onların yaşamı bizimkinden daha kısadır. Biz üç yüz yıl yaşayabiliriz, ama burada yaşamımız sona ererse köpük gibi suyun yüzüne çıkarız ve artık altımızda, sevdiklerimizin yanında bir mezarımız bile olmaz. Bizler ölümsüz ruha sahip değiliz; asla bir daha hayata dönemeyiz; biz aynen yeşil sazlara benzeriz; onların sapları kesilirse bir daha yeşeremez! Oysa insanların hep yaşayan birer ruhu vardır; vücutları toprağa dönüşse bile o yaşar; gökyüzüne yükselerek parlayan yıldızlara karışır! Biz nasıl denizden çıkıp insanların ülkesine bakıyorsak onlar da bizim asla göremeyeceğimiz şahane güzellikteki yerlere giderler.”

“Neden bizim ölümsüz ruhumuz yok?” diye sordu deniz-kızı üzgün üzgün: “Bir günlüğüne insan olup o cennet gibi dünyada yaşamak için ömrümün yüz yılını verirdim!”

“Böyle düşünmemelisin!” dedi yaşlı kadın. “Biz burada, o yukarıdaki insanlara göre çok daha iyi durumdayız ve daha mutluyuz!”

“Öyleyse öleyim ve suyun üstündeki köpük olayım, böylece ne dalgaların müziğini duyarım, ne güzel çiçekleri seyrederim ne de kırmızı güneşi görürüm! Sonsuz bir ruha sahip olmak için hiçbir şey yapamaz mıyım acaba?”

“Hayır!” dedi yaşlı kadın. “Ancak bir insan senden hoşlanır ve sana annesinden babasından daha fazla değer verirse, akli sadece sende olursa yani sana karşı sevgi duyarsa mümkün olur bu! Ve de rahip senin elini sevdiğin adamınkiyle birleştirdikten sonra birbirinize karşı sonsuza dek sadık kalacağınıza dair ikinizden söz alınca, o zaman insanoğlunun şansından bir nebze de sen almış olursun. O sana kendi ru-

hundan bir parça verecek, ama aynı anda kendi ruhunu da muhafaza edecektir. Ama işte bu çok zor! Burada güzel olan bir şey, örneğin senin balık kuyruğun, öteki dünyadaki insanlara çirkin gelir! Onlar bundan anlamaz çünkü! ‘Bacak’ dedikleri iki tane yontulmamış uzun şey onlara daha güzel geliyor işte!”

Genç kız içini çekerek üzgün üzgün kendi kuyruğuna baktı.

“Hadi biraz eğlenelim!” dedi yaşlı kadın: “Şu üç yüz yıllık ömrümüzde hoplayalım zıplayalım. Bu çok önemli bir süre. Aklıma gelmişken bu akşam bizim sarayda balo var!”

Bu, tıpkı dünyadaki gibi görkemli bir baloydu. Büyük dans salonunun duvarları ve tavanı camdandı. Gül kırmızısı ve çim yeşili renkte yüzlerce iri midye kabuğu her tarafta yan yana sıralanmıştı; mavi renkte yanan bir alev, salonu ve duvarları aydınlatıyordu; öyle ki, dışardaki deniz apaydınlık gözüküyordu; irili ufaklı sayısız balıklar cam duvarlara doğru yüzüyordu; bazılarının kıpkırmızı pulları pırıl pırıldı; bazılarınıninkiye altın ve gümüşlendi sanki. – Salonun tam ortasından geniş bir nehir akıp gitmekteydi; işte bu suda deniz erkekleri ve kadınları dans edip eğleniyordu. Bu eğlenceyi dünyada bile göremezdiniz. Denizkızı bir şarkı tutturd ki, sorma gitsin! Herkes onu alkışladı. İşte o anda genç kızın içi acayip rahatladı! Çünkü yeryüzünde de, yerin dibinde de onunkinden daha güzel bir ses yoktu!

Ama çok geçmeden yine yeryüzünü düşünmeye başladı. Yakışıklı prensi, onun gibi sonsuz bir ruha sahip olamayışının verdiği üzüntüyü unutamıyordu. Bu yüzden babasının sarayını usulca terk etti; içerde vur patlasın çal oynasın eğle-

nilirken o, ufak bahçesinde üzgün üzgün oturup durdu. Derken suyun içinden bir korno sesi geldi. “Bu o olmalı!” diye düşündü. “Onu kendi annemden ve babamdan daha çok seviyorum. Aklım fikrim hep onda; onunla evlenmek isterdim! Onun sonsuz ruhuna sahip olabilmek için ne gerekirse yapardım! Kardeşlerim içerde dans ededursun, ben deniz büyücüsüne bir başvursam iyi olacak; kendisinden hep ürkmüşümdür, ama belki o bana yardım edebilir!”

Ve yerinden kalkarak büyücünün oturduğu, durmadan köpüre köpüre dönen girdaba doğru gitti. O zamana kadar bu yoldan hiç geçmemişti; burada ne çiçek yetişiyordu ne de yosun! Anaforun dibine kadar her yer kumluktu; su, sanki binlerce değirmen tarafından döndürülüyor ve her önüne geleni dibe çekiyordu. Büyücünün yanına varabilmesi için bu girdabın içinden geçmesi gerekiyordu ve büyücünün turbalık adını verdiği yol o kadar uzundu ki daha kestirmeden gitmek imkânsızdı; işte onun evi bu yolun sonundaki acayip bir ormanın içindeydi. Buradaki tüm ağaçlar ve çiçekler yarı hayvan, yarı bitki sayılan poliplerden oluşmuştu; hepsi yerden fışkıran yüz başlı yılanları andırıyordu; gövdeleri upuzun olup kaygan dalları ve uçları solucan gibi kıvrıktı; köklerinden uçlarına kadar kıvrır kıvrır hareket ediyor, karşılına çıkan her cismi sarıp sarmalayarak bir daha bırakmıyorlardı.

Denizkızı dehşet içinde kaldı. Korkudan yüreği çarpmaya başladı; nerdeyse geri dönecekti. Ama yine prensi ve insan ruhunu düşününce cesaretlendi. Polipler yakalamasın diye upuzun saçlarını başında sıkı sıkıya topladı; her iki elini göğsünde birleştirdi; balık suda nasıl yüzerse o da ellerini kolla-

rını kendisine sürekli uzatan o iğrenç poliplerin arasından uçarcasına geçip gitti! Aynı polipler batık gemilerden geride kalan kürekleri ve sandıkları sarıp sarmalamıştı bile; yeryüzü hayvanlarından birinin iskeletini ve yakalayıp boğdukları ufak bir denizkızını görünce dehşete kapıldı bizimki. Sonunda ormandaki vıcık vıcık alana ulaştı; burası yılanla doluydu; sarımsı beyaz ve iğrenç karınlarını göstere göstere, kıvrır kıvrır oynayan engerek yılanlarıyla! Bu alanın tam ortasında gemi enkazından yapılmış bir ev vardı; işte bu evin önünde deniz büyücüsü oturmuş bir kaplumbağayı yemekle meşguldü, tıpkı insanların yavru kuşları yediği gibi! Durmadan boynuna dolayıp oynadığı o iğrenç ve şişko yılanlara “benim civcivlerim” diye hitap ediyordu.

“Ne istediğini biliyorum ben!” dedi büyücü karı. “Sen aptalın tekisin! Yine de isteğin yerine gelecek; ama bu sana uğursuzluk getirecek benim cici prensesim! Kuyruğundan kurtulmak ve onun yerine, yürüyebilmek için tıpkı insanlarındaki gibi iki tane güdük eklenti istiyorsun; prens seni böyle görsün de beğensin diye! Onunla birlikte ölümsüz bir ruha sahip olasın diye!”

Ve öyle iğrenç bir kahkaha attı ki, kaplumbağa da, yılanlar da yere düştü. “Tam zamanında geldin!” diye ekledi. “Yarın güneş doğduğu andan itibaren sana bir şey yapamam; hele hele bir yıldönümü gerçekleşmemişse! Şimdi sana bir içki hazırlayacağım, güneş doğmadan önce karaya yüzüp bu içkiyi orada içeceksin. O zaman kuyruğun ikiye ayrılarak güdükleşecek ve senin de tıpkı insanlarınki gibi iki güzel bacağın olacak; ama bu senin canını yakacak, yani kendini hep keskin bir bıçak sırtındaymışsın gibi hissedeceksin. Sana her

bakan, o zamana kadar bu kadar güzel bir kız görmediğini söyleyecek. Süzüle süzüle gidişin değişmeyecek; hiçbir dansçı yürürken senin gibi süzulemeyecek; yani sen sanki bıçak sırtında yürüyeceksin ve attığın her adımda ayaklarından kan fışkıracak! Tüm bunlara dayanabileceksen sana yardım ederim!”

“Olur!” dedi genç kız titrek sesle, prensi ve ruhun ölümsüzlüğünü düşündü.

“Ama şunu sakın unutma,” diye ekledi büyücü. “Bir kere insan kılığına girdin mi bundan asla geri dönüş yoktur! Bir daha kardeşlerine kavuşamayacaksın, babanın sarayına varamayacaksın ve hele eğer prensin sevgisini kazanamazsan, eğer anasını babasını unutup, rahibin de rızasıyla hayatını seninle birleştirmezse, o zaman ölümsüz bir ruha sahip olmayacaksın! Oğlanın başkasıyla evlendiğinin ertesi sabahı kalbin kırılacak ve sen deniz yüzündeki bir köpüğe dönüşeceksin!”

“Olsun!” dedi genç kız ama yüzü ölü gibi bembeyazdı.

“Bu arada bana da borcunu ödemelisin!” dedi büyücü: “Az şey istemeyeceğim senden! Deniz altında yaşayanlar içinde en güzel sesli sensin! Yani bu sesle prensi baştan çıkarabilirsin aslında! İşte bu sesi bana vermen gerekiyor! Ancak senin sahip olduğun en değerli şey de bana pahalıya mal olacak! Sana kanımı kattığım büyülü bir içki vereceğim, böylece ikimiz de karlı çıkacağız.”

“Ama sesimi alırsan...” dedi genç kız, “bana ne kalacak ki?”

“Senin çekiciliğin” dedi büyücü, “vücudun, süzülerek yürüyüşün ve çok şey anlatan gözlerin! Tüm bunlarla bir in-

sanın kalbini çalabilirsin! N'oldu, cesaretini mi yitirdin yoksa? Şimdi şu dilini çıkar da kesivereyim onu! Karşılığında şu içkiyi vereceğim sana!"

"Hadi öyle olsun!" dedi genç kız.

Büyücü karı sihirli içkisini hazırlamak üzere bir kazan su kaynatmaya başladı;

"Temizliğe çok dikkat etmek gerek!" dedi ve çöreklenmiş yılanla kazanı sıvazladıktan sonra kendi göğsünde çizikler oluşturarak siyah kanını içine akıttı; ortaya çıkan buhar çok acayip şekiller aldı; öyle ki, hani herkesi korkutabilirdi bu! Derken büyücü bu kazanın içine çeşitli şeyler attıktan sonra hepsini iyice kaynattı; bir timsah ağlıyormuş gibi sesler çıktı kazandan.

Sonunda içki hazır oldu; berrak sudan farksızdı bu.

"Al bakalım!" dedikten sonra büyücü kadın genç prensesin dilini kesiverdi; kızcağız şimdi dilsiz kalmıştı, ne konuşabiliyor ne de şarkı söyleyebiliyordu!

"Benim ormandan geçerken polipler sana saldırırsa, üzerlerine bu içkiden bir damla fışkırttığın anda hepsi binlerce parçaya ayrılarak mahvolacaktır!" dedi büyücü.

Ama genç kızın bu damlayı kullanmasına gerek kalmadı; onun elindeki yıldız gibi parlayan içkiyi gören poliplerin hepsi korkarak geri çekildi. Böylece denizkızı ormandan, bataklıktan ve sürekli köpüren anafordan çarçabuk geçiverdi.

Şimdi babasının sarayını görebiliyordu; büyük dans salonundaki meşaleler sönmüştü; içerde herkes uykuya dalmış olmalıydı; ama kız onları uyandırmaya cesaret edemedi; nasıl olsa dilsizdi artık ve buralardan çekip gidecekti. Üzüntüden yüreği sıkıştı. Usulca bahçeye geçti, ablalarının çiçek tarhla-

rından birer çiçek kopardıktan sonra saraya doğru binlerce öpücük gönderdi ve sonra karanlık sulara dalarak yeryüzüne çıkmaya başladı.

Prensın sarayını gördükten sonra onun mermer merdivenlerinden yukarı çıkarken güneş henüz doğmamıştı. Ay ışığı her tarafı pırıl pırıl aydınlatmaktaydı. Genç kız sert içkiden içti biraz; narin vücudu iki tarafı keskin bir bıçakla yukarıdan aşağı kesilmiş gibi oldu ve zavalılık düşüp bayıldı; ölü gibiydi!

Güneş deniz üzerine doğunca denizkızı uyanıverdi; her tarafı sanki yanıyor ve acıyordu. Ama karşısında şimdi yakışıklı prens durmaktaydı; kömür gibi kapkara gözlerini kıza dikmişti. Genç kız gözlerini kaçırarak baktı: balık kuyruğu kaybolmuş, onun yerini bir kızın hayal edemeyeceği güzelikte, bembeyaz bir çift bacak almıştı! Kendisi cırılçıplaktı; bu yüzden uzun saçlarıyla örtünmeye çalıştı. Prens ona kim olduğunu ve nereden geldiğini sordu. Kız ona koyu kahverengi gözleriyle öyle saf ve üzgün baktı ki! Konuşmak istedi ama konuşamadı.

Prens onu elinden tutarak saraya götürdü. Genç kızın attığı her adım ona –büyücü kadının söylediği gibi– kunduracı bizine ya da keskin bir bıçağa basıyormuş gibi geldi. Yine de prensin elinde kendisini tüy kadar hafif hissetti. Onun bu cesur ve süzülerek yürüyüşüne herkes hayran kaldı.

Kendisine ipekten ve muslinden yapılmış çok pahalı giysiler verildi; sarayın en güzel kızı oydu şimdi! Ancak ne konuşabiliyor ne de şarkı söyleyebiliyordu! Altın ve gümüş

giysileri içinde harikulade güzel hizmetliler çıkagelip prensin ve onun ailesinin önünde şarkı söylediler. Her biri öbüründen güzel söylemeye çalıştı; prens hepsini alkışladıktan sonra genç kıza bakarak gülümsedi; beriki üzüldü, çünkü kendisi öbür kızlardan çok daha güzeldi! “Ah, onun yanında olabilmek için dilimi kaybetmeye razı olduğumu bir bilse!” diye aklından geçirdi.

Derken şahane müzik eşliğinde hizmetliler dansa başladı; bunun üzerine denizkızı, bembeyaz güzel kollarını açıp parmak uçları üzerinde salonda dansa başladı; bu öyle süzüle süzüle yapılan bir danstı ki, hiçbiri onunla yarışamadı. Genç kız her hareketinde güzelliğini bir kez daha sergiliyor-

du; özellikle gözleri, hizmetlilerin şarkısından daha fazla etkiliyordu insanları.

Denizkızına herkes hayran kaldı; en başta prens olmak üzere! Ayakları zemine her değişinde bıçak kesmişcesine acısa da genç kız dansı bırakmadı.

Prens ona her zaman yanında kalmasını söyledi; onun için kadifeden bir yastık dikilecek ve genç kız onun üstünde uyuyacaktı!

Prens ayrıca denizkızının ata binerken giymesi için bir erkek elbisesi diktirdi. Yemyeşil ağaç dallarının omuzlarına değdiği, açmış yaprakların arasında kuşların cıvıladığı bu güzel kokulu ormanda ikisi de at koşturdu hep.

Denizkızı prensle birlikte yüksek dağlara tırmandı; ayakları kanasa da ve bunu başkaları görse bile aldırış etmedi; gülüp geçerek prensi takip etti; yabancı ülkeye uçan kuş sürüsü gibi genç kız da bulutların arasından süzüldü hep.

Gece olup da prensin sarayında herkes uykuya yatınca, geniş mermer merdivenlerden aşağı inerek dışarı çıktı. Yanmakta olan ayaklarını deniz suyunda serinletti ve sonra deniz dibindeki ailesini düşündü.

Bir gece ablaları kol kola vererek su yüzünde yüzerken ve hep üzgün şarkılar okurken denizkızı onları gördü, el salladı. Ablaları onu tanıdı ve onun için ne kadar üzüldüklerini anlatıp durdular hep. O günden sonra her gece denizkızını ziyarete geldiler.

Genç kız bir gece ta uzaktan ninesini gördü; yaşlı kadın yıllardır su yüzüne çıkmamıştı; kral da yanındaydı. Her ikisi denizkızına el salladıysa da, sahile çocukları kadar yanaşmaya cesaret edemediler.

Gün geçtikçe prens ondan daha da hoşlandı; ama onunla evlenmeyi aklından bile geçirmedi. Oysa denizkızı onun karısı olamazsa, prensin bir başkasıyla evleneceği günün sabahında köpük olup denize karışacaktı!

Prens onu ne zaman kollarına alıp alnından öpse denizkızı gözleriyle “Beni herkesten daha fazla sevmiyor musun?” demek ister gibiydi.

Prens, “Seni herkesten fazla seviyorum!” diyordu. “Sen herkesten çok daha iyi kalplisin; benim bir zamanlar gördüğüm ve herhalde bir daha hiç bulamayacağım bir genç kıza çok benziyorsun. Ben batan bir gemideydim, dalgalar beni karaya attı; bir sürü genç kızın görevlendirildiği bir tapınağa yakın bir yere; o kızların içinden en genci beni sahilde buldu ve hayatımı kurtardı; ben kendisini sadece iki kez gördüm. Bu dünyada tek sevebileceğim kızdı o! Ve sen ona o kadar benziyorsun ki! Hani nerdeyse onun ruhumdaki hayalini siiliyorsun! O, kutsal tapınağa ait biri; neyse ki karşıma sen çıktın! Birbirimizden hiç ayrılmayalım!”

Denizkızı, “Yazık, onu benim kurtardığımı bilmiyor!” diye aklından geçirdi. “Oysa ben onu denizden karaya çıkardım; o tapınağa yakın bir yere! Köpüklerin arkasına gizlenerek birinin gelmesini bekledim. Derken, benden daha fazla hoşlandığı o kıızı gördüm!” diye derin derin içini çekti, ama ağlayamadı. “Prens kızın o tapınağa ait olduğunu söyledi. Demek ki, dışarı hiç çıkmayacak; bir daha hiç karşılaşmayacaklar. Oysa ben onun yanındayım, onu her gün görüyorum, ona iyi bakacağım, onu seveceğim, hayatımı onunla paylaşacağım!”

“Ama şimdi prens evlenecekmiş diyorlar; komşu kralın

kızını alacaktı! Onun için görkemli bir gemi yaptırıyor; ona binerek komşu kralın ülkesini gezecek; yanına da bir sürü adam alacaktı!” diye kafasını sallayan denizkızı güldü; prensin aklından geçenleri herkesten daha iyi biliyordu.

Oğlan ona, “Gitmem gerek!” dedi. “Şu güzel prensesi görmek istiyorum. Annem babam bunu istiyor, ama ille de evleneyim diye baskı yapmıyorlar. Ben onu sevemem ki! Tapınakta gördüğüm o kıza hiç benzemiyor çünkü! Oysa sen çok benziyorsun; hani bir eş seçecek olsam aklıma ilk gelen sen olursun, benim gözleriyle konuşan dilsiz tatlım!”

Ve sonra onu kırmızı dudaklarından öptü, uzun saçlarını okşadı, başını göğsüne dayadı; denizkızı işte o anda insan mutluluğunun ve ölümsüz ruhun rüyasını gördü.

“Sen denizden korkmazsın, değil mi, dilsiz tatlım?” diye sordu, kendilerini komşu ülkelere götürecek olan o görkemli geminin önünde durduklarında. Ve prens ona fırtınadan, sakın denizden, ilginç balıklardan ve dalgıçların deniz dibinde gördükleri şeylerden bahsetti hep. O anlatırken genç kız gülümsüyordu; deniz dibini herkesten fazla o bilmiyor muydu sanki!

Pırıl pırıl mehtapta, dümendeki gemici dışında herkes uyurken denizkızı geminin küpeştesine dayanarak berrak sulara gözlerini dikti; ona öyle geldi ki, sanki babasının sarayını görmüştü! Başında gümüş tacıyla yaşlı ninesi akıntı-giden gemiye bakmaktaydı! Derken ablaları su yüzüne çıkı-verdi, ona endişeyle baktılar; bembeyaz ellerini sallayarak onu selamladılar; hepsi gülümsüyordu; onun hep sağlıklı kalıp mutlu olmasını dilediler. Tayfalardan biri denizkızının yanına gelince ablalarının hepsi suya dalıverdi ve oğlan gör-

düğü şeyin dalgaların oluşturduğu köpükten ibaret olduğunu sandı.

Ertesi sabah gemi komşu ülkenin limanına yanaştı. Kilise çanları durmadan çalmaktaydı; askerler ellerindeki bayraklarla ve parlak süngüleriyle selam dururken yüksek kulelerden trombon sesleri duyuldu. Her gün bayram olarak kutlandı. Balolar ve davetler birbirini izledi; ama prenses hâlâ gelmemişti; onun çok uzaktan, kutsal bir tapınaktan geleceği söyleniyordu; krallığın tüm erdemlerini ve özelliklerini orada öğrenmişmiş! Neyse, sonunda çıkageldi.

Denizkızı durup baktı; çok merak etmişti; ancak kızın çok hoş olduğunu itiraf etmek zorunda kaldı. Cildi çok temiz ve pembeydi; uzun ve siyah kirpiklerinin ardındaki bir çift lacivert gözde sevgi ve sadakat okunuyordu!

“Bu sensin!” dedi prens, “sahilde ölü gibi yatarken beni kurtaran!” Ve yüzü kızaran gelinin koluna girdi. “Ah, öyle mutluyum ki!” dedi denizkızına dönerek. “Hiç umudum yoktu, ama sonunda gerçekleşti işte. Bu mutluluğuma seviyor olmalısın; ne de olsa beni herkesten çok seversin!”

Denizkızı onun elini öptü, aynı anda yüreğine bıçak saplandığını hissetti. Sevdığı adam bugün bir başkasıyla evlenince o, ertesi sabah köpüğe dönüşerek denize karışacaktı, yani ölecekti!

Hep çanlar çalındı, sokaklarda tellallar bağırarak düğünü ilan etti. Her sunakta gümüş lambalar içinde kokulu yağlar yakıldı. Rahipler buhurluklar sallarken gelinle damat el ele tutuşarak kürsüye geldiler. Altın ve gümüş giysiler içindeki denizkızı da gelinin yerde sürünen gelinliğinin eteğinden tutmuştu, ama kulakları bayram şarkılarını duymuyor, göz-

leri düğün törenini görmüyordu. Sadece ölüm gecesini ve bu dünyada kaybettiği şeyleri düşünüyordu çünkü.

Aynı akşam gelinle damat geminin güvertesine çıktı. Toplar patlıyor, bayraklar sallanıyordu. Geminin ortasına altından ve erguvandan bir kral çadırı kuruldu; içinde kuştüyü yatak vardı. Yeni evliler serin geceyi burada geçirecekti.

Rüzgâr yelkenleri şişirdi ve sakın denizde gemi fazla sallanmadan yol aldı.

Hava kararınca renkli lambalar yakıldı; tayfalar güvertede neşeyle dansa başladı. Denizkızı denizden ilk çıkışında aynı görkeme ve eğlenceye tanık olduğu geceyi anımsadı. Bu kez kendisi de dansa katıldı; peşinden gelenleri fark edince kırklangıç gibi süzülüyor ve herkesin takdirini kazanıyordu. Hiç şimdiye kadar böyle içtenlikle dans etmemişti. Narin ayakları bıçakla kesilmiş gibi oluyor, ama o bunu duymuyordu; ne var ki yüreği sızlıyordu hep! Sevddiği adamı bu akşam son kez gördüğünün bilincindeydi; oysa onun uğruna kendisi ailesini ve yuvasını terk etmiş, o güzel sesini feda etmiş, sonsuz eziyetlere katlanmıştı! Ve prens bunların hiç farkına varmamıştı!

Bu, onunla aynı havayı soluduğu, deniz dibine ve gökteki yıldızlara birlikte baktığı son akşamdı! Ruhunu olmadığı için düşünce ve rüyadan yoksun, bitmek bilmeyen ve kimseye nasip olmayan bir geceydi bu!

Gemideki bu neşe ve eğlence gece yarısından sonrasına kadar sürdü. Denizkızı ölüm korkusu içinde durmadan dans etti. Prens sevimli gelini öptü, simsiyah saçlarını okşadı; sonra kol kola o görkemli çadıra doğru yürüdüler. Gemi derin bir sessizliğe gömüldü. Sadece dümende bir gemici vardı.

Denizkızı beyaz kollarını küpeşteye dayayarak doğuya, sabah kızılığına baktı. Güneşin ilk ışıkları onu öldürecek! Bunu biliyordu! Tam o sırada su yüzüne çıkmış olan ablalarını gördü; onların da yüzleri kendininki gibi soluktu; hepsinin saçları kesikti, artık rüzgârda dalgalanmıyordu.

“Biz saçlarımızı, sana yardım etsin de ölmeyesin diye büyücüye hediye ettik. O da bize şu bıçağı verdi. Al bakalım! Görüyor musun ne kadar keskin? Bunu güneş doğmadan prensin kalbine sapla! Onun sıcak kanı senin ayaklarına damlar damlamaz bacak yerine balık kuyruğun olacak ve tekrar denizkızına dönüşeceksin! O zaman hemen suya atla; tuzlu köpük olup öleceğine bizimle gelir ve üç yüz yıl yaşarsın! Çabuk ol! İkinizden birinin ölmesi gerekiyor; ya sen, ya o! Güneş doğmadan! Ninemizin saçları üzüntüden döküldü; bizim saçlarımızı da büyücü kesti. Prensi öldür ve bize dön! Çabuk ol, gökteki kırmızılığı görmüyor musun? Birkaç dakika sonra güneş doğacak, o zaman öleceksin!” diyen abla-ları kederle iç çekerek dalgaların arasına karışıp gittiler.

Denizkızı çadırın perdesini açıp baktı: sevimli gelin başını prensin göğsüne koymuştu.

Öne doğru eğildi, prensin alnına hafif bir öpücük kon-durdu, sonra kızılığın artmakta olduğu gökyüzüne baktı, elindeki keskin bıçağı gözlerini dikti, sonra da rüyasında ge-linin adını mırıldanan prene... Demek onun aklında sadece karısı vardı.

Denizkızının bıçak tutan eli titredi, birden onu denize fırlatıp attı; dalgaların arasından sanki kan fışkırır gibi oldu. Son kez üzüntüyle prene baktı ve sonra geminin güverte-sinden kendini sulara attı, aynı anda köpüğe dönüştüğünü hissetti.

Derken güneş deniz üzerinden doğuverdi, yumuşak ve sıcacık ışınlarını ölü soğukluğundaki köpüğe yöneltti; deniz-kızı ölümü hissetmedi, parlak güneşe bakadurdu; üzerinde yüzlerce şeffaf ve sevimli yaratık süzülmekteydi; onların arasından geminin beyaz yelkenini ve gökyüzündeki bulutları görebiliyordu; sesleri müzik gibiydi, ama öyle farklıydı ki, insan kulağı bunları duyamazdı; keza gördüklerini de insan gözü göremezdi. Bu yaratıklar o kadar hafifti ki, kanatları olmaksızın uçabiliyordu.

Deniz-kızı baktı, vücudu onlarınki gibiydi. Köpüğün içinden dışarı çıktı. “Kime geliyorum ben?” diye sordu. Sesi de öbür yaratıklarınki gibi çıkıyordu; adeta buhar gibiydi, insan sesine hiç benzemiyordu.

Karşısındakiler “Hava kızlarına!” diye cevap verdiler: “Deniz-kızının ölümsüz ruhu yok; asla da olmayacak! Bir insanın sevgisini kazanabilirse o başka! Sonsuz yaşamı da yabancı bir güce bağlı! Hava kızlarının da ruhları yok, ama onlar da iyilik yaparak bir ruha sahip olabilirler. Biz veba hastalığının insanları öldürdüğü sıcak iklimlere uçuyoruz. Orada serin hava yelpazeliyoruz. Çiçek kokularını taşıyor, hasta insanları canlandırarak onlara iyileşme gücü veriyoruz. Bu şekilde üç yüz yıl çalışırsak, bize de ölümsüz ruh verilecek! Ve biz de mutluluğu insanlarla paylaşacağız! Sen, zavallı deniz-kızı, sen de bizim gibi gönlünce çalıştın durdun; acı çektin, sabrettin, ruhların dünyasına kendini vakfettin; şimdi üç yüz yıl burada iyilik yaparsan senin de ölümsüz bir ruhun olur!”

Deniz-kızı, bembeyaz kollarını güneş tanrısına doğru kaldırdı ve ilk kez gözlerinin yaşla dolduğunu hissetti. – Gemi-

den yine gürültüler geldi, orada yaşam devam ediyordu. Derken prensle güzel karısını gördü; ikisi de onun denize atladığını sanıyor, dalgaların oluşturduğu köpüklere bakıyordu.

Denizkızı –görünmez şekilde– prensin alnına bir öpücük kondurarak ona gülümsedi, sonra öbür çocuklarla birlikte havada yoğunlaşan kızılımsı bulutlara yükseldi.

“Üç yüz yıl sonra Tanrı’nın dünyasına biz de varacağız!”

“Oraya daha önce de varabiliriz!” dedi bir tanesi. “Önce görünmez olarak insanların evlerine gireriz; orada hep çocuklar vardır. Her gün anne ve babasını sevindiren ve onların sevgisini hak etmiş olan bir çocuk bulduk mu, Tanrı bizim deneme zamanımızı kısaltır. Çocuk bizim o eve ne zaman geleceğimizi bilmeyecek; eğer tavırlarını neşeyle karşılarsak, üç yüz yıldan bir yıl düşülecektir. Ama kötü bir çocuğa çatarsak o zaman vay halimize! Çünkü o zaman her bir gözyaşı deneme zamanımızı bir gün uzatacaktır.”

9 İmparatorun Giysisi

Bundan yıllar önce, yeni ve güzel giysilerini her şeyden fazla seven bir imparator vardı; onların temiz tutulması için varını yoğunu vermeye razıydı. Askerlerine aldırılmaz, sırf elbisesini göstermek için tiyatroya ya da ormana gezmeye giderdi. Saat başı elbise değiştirirdi. Hani meclise gelen kral danışmanlarla muhatap olur ya! Oysa imparatorun muhatabı elbise dolabıydı!

Yaşadığı şehre durmadan gelenler gidenler oluyordu. Hemen her gün yabancılar uğruyordu.

Nitekim bir gün iki tane dolandırıcı çıkageldi ve kendilerini dokumacı olarak tanıtip en güzel kumaştan giysi dokuduklarını savundular. Sözümona kumaşları sadece renk ve desen olarak fevkalade olmakla kalmayıp şu özelliğe sahipti: İşinde beceriksiz ya da çok aptal olan biri o kumaştan dikilen giysiyi göremiyordu!

“Bu giysiler olağanüstü olmalı!” diye düşündü imparator. “Onları giyersem, emrimde çalışanların gerçekten başarılı olup olmadığını da saptayabilirim; akıllıyı aptaldan ayırt edebilirim. Evet, hemen bu kumaştan kendime bir elbise diktireyim!”

İki dolandırıcı birer tane dokuma tezgâhı kurdurup çalışıyormuş gibi davrandılar. Aslında tezgâhın üzerinde hiçbir şey yoktu! En ince ipek kumaşların yanı sıra en yüksek karat altın istediler; onları ceplerine attılar ve gece yarısına kadar boş tezgâhta sözümona çalıştılar.

“Bir bakayım, ne aşamadalar?” diyen imparator biraz heyecanlıydı. Dikecekleri elbiseyi giyen kişi, saray erkânından hangisinin görevini hakkıyla yaptığını ya da kimin aptal olduğunu anlayabilecekti ne de olsa! Endişelenecek birşeyi olmadığı için adamları kontrol etmek için bir başkasını gönderdi.

Şehirde herkes kumaşın özelliğini biliyordu; herkes komşusunun aptal mı, yoksa zeki mi olduğunu bilmek için can atıyordu.

“Şu dokumacıların yanına benim en yaşlı ve en namuslu nâzırımı göndereyim!” diye düşündü imparator. “Kumaşın ne biçim şey olduğunu en iyi o anlar, çünkü çok zekidir; onun kadar da makamına layık biri yok bu ülkede!”

Böylece yaşlı ve namuslu nâzır boş tezgâhta çalışan dolandırıcıların odasına geldi. “Aman Tanrım!” diyerek gözlerini dört açtı: “Burada hiçbir şey görmüyorum ben!” Ama bir şey söylemedi.

İki dolandırıcı nâzıra yaklaşmasını rica ederek kumaşların rengini ve desenini beğenip beğenmediğini sordular. Sonra da boş tezgâhları gösterdiler. Zavallı nazırın gözleri hâlâ fal taşı gibi açıktı; ancak bir şey göremedi, çünkü ortada hiçbir şey yoktu! “Vay canına!” diye düşündü. “Bu kadar aptal mıyım ben yani? Böyle bir şey aklıma bile gelmemişti! Yani ben makamıma yakışmıyor muyum? Yoo, ben kumaş falan görmedim diyemem kimseye!”

Dokumacılardan biri, “Buna ne dersiniz?” diye sordu.

“Şey, hepsi şahane! Fevkalade güzel!” diyen nazır, gözlüklerinin üstünden baktı. “Şu desenler! Şu renkler! – Evet, imparatora özellikle bunları beğendiğimi söyleyeceğim!”

“Buna sevindik işte!” dedi her iki dokumacı, sonra renklerin adlarını söyleyerek acayip desenleri gösterdiler.

Yaşlı nazır onları iyice dinledi; aynısını imparatorun huzurunda tekrarlayacaktı çünkü. Ve de öyle yaptı.

Dolandırıcılar ihtiyaç olarak daha fazla para, ipek ve altın talebinde bulundu. Hepsini ceplerine attılar; tezgâha tek bir iplik bile konmadı; ama onlar boş kumaşları dokumayı sürdürdü.

İmparator dokuma işi nasıl gidiyor, kumaş hazır mı diye yine namuslu memurlarından birini gönderdi. Nâzırın başına gelenler onun da başına geldi; adam baktı, baktı, ama tezgâhın üzerinde kumaş falan göremedi.

İki dolandırıcı, “Evet, ne güzel kumaş, değil mi?” diyerek olmayan desenli kumaşı gösterdiler.

“Ben enayi değilim!” diye düşündü adam, “Ama bir şey görmedim dersem işimi gereğince yapmadığımı düşünecekler; en iyisi belli etmeyeyim!” Ve sonra, görmediği kumaşı methetti, rengini ve desenini çok beğendiğini söyledi. İmparatora da “Evet, gerçekten hepsi güzelmış!” dedi.

Şehirde herkes o şahane kumaşı konuşuyordu.

Bu kez imparator onu kendisi görmek istedi. Daha önce o kumaşı gören namuslu nâzırını ve memurunu yanına alarak dolandırıcıların yanına vardı. Adamlar çile ve iplik olmadığı halde harıl harıl kumaş dokumaktaydı.

“Evet, şahane, değil mi?” dedi her iki memur. “Majesteleri hangi rengi ve deseni beğendi?” diyerek boş tezgâhı gösterdi.

“Bu da nesi?” diye düşündü imparator. “Hiçbir şey gör-

müyorum! Olacak iş değil, ben aptal mıyım? İmparator olmaya layık değil miyim yani? Başıma gelecek en kötü şey bu!”

Ve sonra, “Şey, gerçekten çok güzel!” dedi imparator. “Alkışı hak etti doğrusu!”

Memnun olarak başını eğdikten sonra boş tezgâha baktı, baktı, ama hiçbir şey görmediğini söylemeye cesaret edemedi. Maiyetindekilere teker teker baktı, ama hiçbirinin ağzından ters bir söz çıkmadı. Hepsi aynen imparator gibi “Yaa, harika güzel!” diyerek ona, yaklaşmakta olan dini bayramda bu kumaştan yaptıracağı elbiseyi giymesini önerdiler.

Herkes artık “Fevkalade! Şahane bir kumaş!” diyordu; herkes memnundu. İmparator her iki dolandırıcıya göğüsle-

rine asacakları birer madalya ve “usta terzi” unvanı verdi.

Dinsel ayinin gerçekleşeceği günün bir gece öncesinde dolandırıcılar uyumayıp on altı tane mum yaktılar. Herkes imparatorun giysileri için nasıl çalıştıklarını görsün istiyorlardı! Raftan kumaşları alıp kocaman makaslarla onu kesiyormuş gibi yaptılar; ortada iplik falan olmadığı halde, varmış gibi ellerindeki sözümona iğnelerle dikişe başladılar.

Sonunda, “Gördünüz mü, giysiler tamamlandı!” dediler.

İmparator en soylu şövalyelerini yanına alarak oraya bizzat geldi.

İki dolandırıcı ellerinde bir şey tutuyormuşçasına kollarını havaya kaldırarak, “Buyurun, bakın! Giysiler tamam! Pelerin de şurada!” diyerek numaralarını sürdürdü:

“Tüy kadar hafif! Giydiğiniz zaman üstünüzde hiçbir şey yokmuş gibi hissedeceksiniz. İşin püf noktası da bu zaten!”

“Yaa!” diye onayladı şövalyeler, oysa hiçbir şey görmemişlerdi; nasıl görsünler ki? Ortada bir şey yoktu ki!

“İmparator hazretleri üzerlerindeki çıkarmak zahmetinde bulunurlarsa, kendilerine en son diktiğimiz giysiyi şuradaki ayna önünde göstermek isteriz!”

İmparator hemen soyundu; dolandırıcılar her bir parçayı sanki onun üzerinde prova ediyormuş gibi davranarak vücuduna tam oturduğunu savundular.

İmparator ayna karşısında bir o yana bir bu yana dönüp durdu.

Herkes, “Gerçekten ne kadar da yakıştı! Şahane olmuş! Ne kalite ama! Şu renge bakın! Şu pelerine paha biçilmez!” diye iltifatta bulundu.

“Dışarda majestelerini taşıyacak olan tahtirevan hazır!” dedi başmabeyinci.

“Tamam, ben hazırım!” diyen imparator ayna karşısında bir kez daha dönerek sordu: “İyi durdu mu üzerimde?” Ne de olsa devlete yakışır bir kıyafet giymişti!

Giysisinin yerde sürünen eteğinin ucundan tutan hizmetkârlar, önce zemini yokladıktan sonra hiçbir şey görmediklerini başkaları fark etmesin diye ellerini biraz yukarı kaldırdı.

İmparator tahtirevana bindikten sonra sokaktaki halk: “Gerçekten de imparatorun yeni giysilerine diyecek yok! Şu pelerine bir bak! Şu yeleğe bak! Üzerine nasıl da şıp diye oturmuş!” diye hayranlıklarını ifade etti hep.

İçlerinden hiçbir şey görmediğini söyleyecek tek kişi çıkmadı! Çıksaydı işinden olacaktı çünkü! Kim bu kadar enayi olabilirdi ki? Şimdiye kadar imparatorun hiçbir giysisi bu kadar beğeni toplamamıştı!

Küçük bir çocuk, “Ama üzerine hiçbir şey giymemiş!” dedi.

“Tanrım, şu masum çocuğun dediğini duydun herhalde?” diye oğlunun sözlerini yineledi babası.

Bunun üzerine herkes birbirine, “Üzerinde bir şey yok, baksana öyle söylüyor çocuk, üzerinde bir şey yok!”

“Üzerinde bir şey yok!” diye haykırdı herkes.

İmparatorun tüyleri diken diken oldu; çünkü halk haklıydı! Ama “Önce şu dini ayın bitsin!” diye düşündü.

Ve sonra kasıla kasıla kiliseye girdi; ardındaki hizmetkârları olmayan giysisinin eteğinden tutuyordu.

101 Uğurlu Pabuçlar

1. Başlangıç

Kopenhag'ın Ostergade kasabasında, Kongens Nytorf'tan pek de uzak olmayan yerdeki evlerden birinde büyük bir davet vardı; buna katılan da daha sonra aynı şekilde bir ziyafet vermek zorundaydı.

Davetlilerin yarısı oyun masalarına oturmuştu bile; diğer yarısı “Ev sahibesi gelene kadar neler oynasak acaba?” diye kafa yormaktaydı. İşte konuşmalar böyle sürüp gidiyordu! Bu arada “Ortaçağ mı daha iyiydi, şimdi yaşadığımız zaman mı?” diye bir laf atıldı ortaya. Bazıları ortaçağın şimdiki zamandan daha iyi olduğunu savundu; hele hukukçu Knap bu tezi öylesine savundu ki! Ev sahibesi hemen ona hak verdi. İkisi de Örsted'in takviminde yer alan eski ve yeni zamanlara ait görüşe bakarak şimdiki zamanın daha iyi olduğu yönündeki karara karşı çıktılar. Hukukçu Knap Kral Hans'ın zamanının daha güzel ve mutlu olduğunu savundu.

Bu tartışmalar sürüp giderken gazete geldi, ama onda da kayda değer bir şey yoktu. Hadi biz paltoların, bastonların, şemsiyelerin ve çizmelerin bulunduğu ön odaya geçelim. Burada biri genç, diğeri yaşlı iki hizmetçi kız vardı; buraya dul ya da evde kalmış hanımlarını almaya gelmiş gibiydiler. Ama dikkatle bakıldığında bunların sıradan hizmetçi olmadıkları görülüyordu. Elleri çok narin ve temizdi, duruşları ve hareketleri saraylı olduklarını belli ediyordu; giyimleri de sade,

ama zevkliydi. Aslında bunlar iki periydi; genç olanı mutluluk perisinin kendisi değil de yardımcısıydı ve az buçuk da olsa mutluluk dağıtmaktaydı; çok ciddi görünen yaşlısı keder perisiydi; hep kendi işini kendi görürdü ve de bunun doğru olduğunu savunurdu.

İkisi de o gün nerede olduklarını konuşular; mutluluk perisi sıradan birkaç iş görmüştü; dediğine bakılırsa yeni bir şapkayı sağnak yağmurdan korumuştı, beş para etmez birinden namuslu bir adama selam getirmişti, ama aslında çok sıradışı bir şeye niyetlenmişti.

“Yine de anlatayım!” dedi. “Bugün benim yaş günüm, işte bunun şerefine bana, insanlara sunulmak üzere bir çift pabuç emanet edildi. Bu pabuçların bir özelliği var: onları giyen kişinin –nerede ve ne zaman olursa olsun– o anki isteği hemen yerine getirilecek! Böylece o insan sonunda mutlu olacak!”

“Öyle mi dersin?” dedi keder perisi. “Bence çok mutsuz

olacak ve pabuçlardan kurtulduğu an Tanrı'ya şükredecek!"

"Amma da yaptın ha!" dedi beriki. "Ben şimdi onları kapının önüne koyuyorum, yoldan geçen biri onu alacak ve mutlu olacak! Bak görürsün!"

Aralarında işte böyle konuştular.

2. Hukukçunun Başına Gelenler

Hukukçu Knap kral Hans konusuna öyle bir dalmıştı ki, vaktin çok geç olduğunu fark edince eve gitmek istedi; ancak kendi pabuçları yerine mutluk perisininkileri giydi ve Östergade'ye doğru yollandı; ama bu büyülü pabuçlar onu çok eskilere, kral Hans zamanına götürdü. İşte bu yüzden de ayakları hep çamura saplandı; çünkü o devirde kaldırım falan yoktu!

"Amma da berbat yermiş burası!" diye söylendi hukukçu: "Kaldırımlar ortadan kalkmış, tüm sokak lambaları da sönmüş!"

Ay ışığı yeterli değildi, ayrıca hava da o kadar pusluydu ki! Her taraf karanlığa gömülmüştü. Karşı köşedeki bir Mer-yem Ana tablosuna asılı bir lamba hemen hemen hiç ışık vermiyordu. Oraya yaklaştığında bu lambanın sadece Mer-yem Ana ile Oğlu'nu aydınlattığını gördü.

Burası bir sanat galerisi olmalı diye aklından geçirdi. "Tabelayı içeri almayı unutmuşlar!"

Aynı anda üniformalı iki adam yanından geçti.

"Şunlara bak! Nasıl şey bunlar! Sanki maskeli balodan geliyorlar!" diye söylendi.

Derken trampet ve flüt sesleri duyuldu, meşaleler görün-

dü. Hukukçu olduğu yerde kalıp kendisine doğru yaklaşan askeri birliği seyretti. En önden trampetçiler geliyordu; mükemmel çalıyorlardı. Onları, sırtlarına astıkları ok ve yaylarla kralın koruyucuları takip etmekteydi. En önde de bir din adamı yürüyordu.

Hukukçu bu alayın ne anlama geldiğini ve bu adamın kim olduğunu sordu.

“O Danimarka piskoposudur!” dediler.

“Vay canına! Piskoposun burada işi ne ki?” diye içini çekti hukukçu ve kafasını iki yana salladı; böyle bir şey olamazdı! Böyle düşünene düşünene, sağına soluna bakınmaksızın önce Östergade'den, sonra da Höjbroplatz'tan geçti. Bu meydana açılan köprüyü bulamadı; sığı bir su kıyısı gördü ve o suda da birkaç sandalcıya rastladı.

“Holm'a geçmek ister misiniz bayım?” diye sordular.

“Holm'a mı?” dedi hukukçu, hangi çağda yaşadığını anlayamamıştı: “Ben Christianhavn'daki Lille Torvegade'ye gitmek istiyorum!”

Adamlar bakıştı.

“Köprü nerede, söyler misiniz?” diye sordu hukukçu. “Ne yazık ki sokak lambalarının hiçbirisi yanmıyor; sokaklar da öyle çamurlu ki, sanki insan bataklıkta yürüyor!”

Sandalcılarla ne kadar konuşursa konuşsun adamlar onu bir türlü anlamadı.

“Sizin şivenizi çözemedim ben!” diye öfkeyle söylenen hukukçu onlara sırtını döndü. “Burası rezalet!” Yaşadığı çağı hiç bu akşamki kadar berbat bulmamıştı.

“En iyisi bir faytona bineyim!” diye düşündü. İyi de fay-

tonlar neredeydi? Hiçbiri görünürde yoktu. “Kongens Nytorv’a döneyim bari, orada hep fayton bulunur. Yoksa Christianshavn’a varamayacağım!”

Böylece Östergade’ye gitti; Ay doğduğunda yolun sonuna varmıştı. Östergade’nin bitimindeki meydana bakınca, “Vay canına, burayı nasıl düzenlemişler!” diye söylendi.

Sonunda giriş kapısını buldu, buradan geçtikten sonra yol normalde bugünkü Nytorf’a açılmalıydı. Oysa şimdi önünde bir ova vardı; bazı yerlerde çiçek açmıştı ve bu ova-dan enlemesine bir kanal ya da nehir geçmekteydi. Karşı sahilde Hollandalı gemicilere tahsis edilmiş çirkin odun depoları vardı.

“Ya ben serap görüyorum ya da kafayı buldum!” diye sızlandı hukukçu. “Bu ne böyle? Bu ne böyle yahu?”

Kesinlikle hasta olmalıydı; sokakta yürürken evlere baktı, çoğu el yapımıydı ve çoğunun çatısı samandandı.

“Kendimi hiç de iyi hissetmiyorum!” diye içini çekti: “Oysa sadece bir bardak punç içmiştim! Kaldıramıyorum herhalde! Sıcak som balığının yanında punç iyi gitmiyor, ama bunu Bayan Agentin’e söyleyemem ki! Geri dönüp de ona artık rahatsızlığımın geçtiğini söylesem mi? Ama ayıp olur! Zaten uyumuşlardır artık.”

Evi aradı, ama bulamadı.

“Bu ne biçim iş yahu! Östergade’yi tanıyamıyorum! Tek bir dükkân bile yok burada! Her yer eski ve yıkık kulübelerle dolu; kendimi sanki Roskilde ya da Ringsted’deymişim gibi hissediyorum! Hastayım ben! Lamı cimi yok bunun! Peki ama, Agentenlerin evi nerede? Şu gördüğüm ev o değil ki! Ama içerdekiler henüz uyumamış! Hâlâ birileri var. Öff, ben

kesinlikle hastayım!”

Yarı açık kalmış bir kapıya yaklaştı; oradan ışık geliyordu. Burası bir handı; birahane de olabilirdi. Taştan yapılmış Hollanda tipi binaları andırıyordu. Müşterilerini de gemiciler, Kopenhaglılar ve birkaç alim oluşturunuyordu; bir arada oturmuşlardı. Herkesin elinde bir bardak vardı; hararetli bir tartışmaya girişmişlerdi; öyle ki yeni gelenin farkına varmadılar.

“Affedersiniz!” dedi hukukçu: “Birden fenalaştım! Bana Christianshavn’a gitmek üzere bir fayton çağırır mısınız?”

Hancı kadın ona bakarak kafasını iki yana salladı, sonra da Almanca cevap verdi. Hukukçu onun Danca bilmediği için Almanca konuştuğunu sandı. Kadın onun kıyafetine bakarak yabancı olduğunu sanmış olmalıydı; ama kendisini

iyi hissetmediğini anlayınca ona hemen bir bardak su verdi; ancak berbat bir suydı bu! Herhalde dışardaki çeşmeden doldurulmuştu.

Hukukçu başını ellerinin arasına sakladıktan sonra derin bir nefes aldı ve çevresindeki değişikliğe baktı.

Sonra kadının koca bir parça kâğıdı çöpe attığını görünce, bir şey söylemiş olmak için:

“Bu akşamki *Der Tag* mı bu?” diye sordu.

Kadın onun ne demek istediğini anlamadı, ama elindeki sayfayı ona uzattı. Büyük bir kağıt parçasına yazılmış bir yazıydı ve Köln şehrindeki hava değişiminden bahsediliyordu.

“Bu çok eski!” dedi hukukçu; böyle kıymetli bir şey bulunduğu için uyanıverdi. “Bu kâğıt nereden elinize geçti? Çok ilginç! Yazılanlar saçma sapan da olsa! Havadaki aydınlığın Kuzey Yıldızlarından kaynaklandığı belirtiliyor; ama bu elektriksel bir olay da olabilir.”

Müşteriler ona hayretle baktı, sonra içlerinden biri saygı göstererek şapkasını çıkardı. “Siz herhalde çok bilge bir kişisiniz, Mösyö!” dedi.

“Yok canım!” diye karşılık verdi hukukçu. “Ben herkesin bildiği bir şeyi söylüyorum, o kadar!”

“Tevazu da bir erdem sayılır!” dedi adam. “Yine de söylediğinize bir şey eklemek isterim.”

“Kiminle tanışmak şerefine nail oluyorum?” diye sordu hukukçu.

“Ben teoloji mezunuyum!”

Bu cevap hukukçuya yetti; adamın giysisinden de belli oluyordu bu zaten diye aklından geçirdi; ancak Jutland'da

rastlanırdı böyle ilginç birine.

Adam, “Burada her ne kadar *locus docenti* (öğrenim yeri) olmasa da sizden rica edeceğim: konuşun benimle, bir zahmet! Eski zamanlar hakkında çok şey biliyorsunuz!”

“Orası doğru!” diye cevap verdi hukukçu: “Ben eski yazılara çok meraklıyım, ama yenilerle de ilgileniyorum. Ama ‘günlük olaylar’la değil! Onları her gün yaşıyoruz zaten.”

“Günlük olaylar mı?” diye sordu yeni mezun.

“Evet, şu yeni romanları kastediyorum.”

“Haa!” diye gülümsedi adam: “Hepsi akıllıca yazılmış, hepsi sarayda okunacak. Hele hele kral Hans, özellikle Kral Artur’la yuvarlak masa şövalyelerinden İffven ve Gaudian’ı ele alan romanlara çok değer veriyor!”*

“Evet, ama ben onları henüz okumadım!” dedi hukukçu. “Yeni çıkmış olmalı; Heiberg bastı herhalde.”

“Hayır!” diye karşılık verdi adam, “Heiberg değil, Godfred von Gehmen bastı.”

“Öyle mi? Bu çok eski bir isim. Danimarka’daki ilk matbaacı o!”

“Evet, bizim ilk matbaacımız!” dedi adam.

Ve bu konuşmalar bir süre böyle devam etti. Derken oradakilerden biri, iki yıl önceki veba salgınından bahsetti; 1484

* Holberg, *Danimarka Krallığının Tarihi* adlı kitabında şunu anlatır: Kral Hans günün birinde Kral Artur hakkında bir roman okuyunca, çok sevdiği meşhur Otto Rud’la dalga geçti: “Bu kiptaki Sir İffvent ile Sir Gaudian çok ilginç şövalyeler doğrusu, böylesine bugün artık rastlanmıyor!” deyince Otto Rud şöyle cevap verdi: “Kral Artur bugün yaşasaydı İffvent’le Gaudian bugün de olurdu” –çn.

yılını kastediyordu; aslında kolera salgınıydı. Neyse, muhabbet gittikçe koyulaştı. 1490'daki korsanlar savaşı gerçekleşteli çok olmadı, ama bunu saymamak gerekir, çünkü İngiliz korsanları gemileri daha limandayken soymuşlardı. Ve hukukçu 1801 olaylarını iyi bildiği için o da İngilizlere verdi veriştir-di. Bundan sonraki konuşmalar pek sakın geçmedi; herkesin suratı asıldı. Çünkü yeni mezunpek fazla bir şey bilmiyordu. Hukukçu ne söylese onlara çok cüretkar ve sıradışı geliyor-du. Birbirlerine bakıp durdular hep; öyle ki hukukçu Latince konuşma gereğini duydu, herhalde o zaman kendisini daha iyi anlayacaklardı. Ama bunun da bir yararı olmadı.

Hancının karısı hukukçunun kolunu çekiştirerek:

“Şimdi nasıl oldunuz?” diye sordu. Yavaş yavaş hukukçunun aklı başına geldi, çünkü deminden beri konuşurken neler olup bittiğini tamamen unutmuştu.

“Aman Tanrım, nerelere düştüm ben!” diye söylendi ve bunu düşündükçe başı döndü.

“Şarap içelim! Met* ile Bremen birası da iyi gider!” diye seslendi birisi: “Ama siz de için!”

İki tane kız çıkageldi; birinin şapkası iki renkliydi.* İçkileri servis ederken hafifçe diz büktüler. Hukukçunun sırtından buz gibi ter aktı aşağıya.

“N’oluyor? N’oluyor yahu?” diye söylendiyse de onlarla birlikte içmek zorunda kaldı. Onunla biraz dalga geçtiler; kafayı bulduğunu söylediklerinde adamların sözüne kesinlikle inanmadı ve fayton çağırmaları için tekrar ricada bulundu. Onlarsa bir şey anlamadıklarını, çünkü onun Rusça konuş-

* Balla yapılan alkollü bir içki –çn.

* O zamanlar hafifmeşrep kadınların işaretiydi bu! –çn.

tuğunu savundular.

Hukukçu hiç böyle kaba ve ilkel bir toplulukta bulunmamıştı. “Bu ülke sanki yeniden batılılaşmış! Hayatımın en kötü anlarını yaşıyorum!” diye düşündü. Ve aynı anda masanın altına saklanmayı sonra da oradan sıvışmayı düşündü. Tam kapıdan çıkıp gidecekti ki onun bu niyetini sezen adamlar, hukukçuyu bacaklarından yakaladılar. Neyse ki aynı anda pabuçlar ayaklarından çıkıverdi ve büyü de birden bozuldu!

Hukukçu, şimdi önündeki sokak lambasının ışığını fark etti; bu lambanın arka tarafında kocaman bir ev vardı; bu evi ve onun yanındaki komşu evleri tanıdı: burası hepimizin bildiği Ostergade’ydi işte!

“Vay canına, ben şu kaldırımda yatıp rüya gördüm herhalde?” diye söylendi: “Evet, burası Ostergade! Ne kadar ıslıl ıslıl ve ne kadar da renkli! Bir bardak punç beni nasıl da berbat etti!”

İki dakika sonra faytona binmiş, Christianshavn’a doğru yol almaktaydı. Korktuğu anları ve nasıl paçayı kurtardığını düşündü. Sonra da tüm eksikliklerine karşın şimdiki zamanın, gençliğini yaşadığı eski zamandan çok daha iyi olduğuna karar verdi ki, doğrusu da buydu!

3. Bekçinin Macerası

“Bir çift pabuç!” dedi bekçi. “Bunlar bu evde oturan teğmenin olmalı. Kapının önüne koymuşlar!”

Bu namuslu adam kapıyı çalıp bunları vermek istedi, çünkü yukarıda ışık yanıyordu, ama öbür kiracıları rahatsız etmemek için vazgeçti.

“Bunlar kıyak bir şey! Herhalde sıcak tutar!” diye söylendi. “Derisi de öyle yumuşak ki!”

Pabuçlar ayağına uyunca teğmeni düşündü: “Şu dünya bazen ne kadar da komik! İstese yatıp uyur, ama bunu düşünmüyor bile! Odasında bir aşağı bir yukarı geziniyor, ama uyumayı aklına bile getirmiyor! Kismetli adam! Ne karısı var ne de çocuğu! Her akşam bir davete gidiyor; ah, onun yerinde olmak isterdim; o zaman ben de mutlu olurdum!”

Tam bu isteğini dile getirmişken ayağındaki pabuçlar hemen etkisini göstermeye başladı. Bekçi teğmenin kimliğine bürünüverdi. Şimdi yukarıdaki odada durmuş, teğmenin pembe renkte bir kâğıda yazdığı şiiri parmaklarının arasında tutmaktaydı. İnsan, hayatında bir kez olsun düşüncelerini kâğıda döktü mü, ortaya bir şiir çıkar işte! Şunlar yazılıydı:

Zengin olsam diye ne kadar dua ettim anlı şanlıyken,

Yıllar ve yıllar önce, daha delikanlıyken.

Subay olursam zengin olurum diye düşünüp dururdum,

Kendi kendime, o zaman üniforma giyer, miğfer taşırım

derdim.

Gel zaman git zaman, günün birinde subay oldum,
Ama zengin olamadım diye de saçlarımı yoldum.
Tanrı bundan sonra yardımcım olur elbet!

Genç ve mutluymken bir akşam oturmuş bekliyordum,
Yedi yaşındaki kızcağz beni niye öptü diyordum.
Belki de pek çok masal ve öykü biliyordum da ondan.
Cebimde metelik bile yoktu, oysa sesim çıkıyordu her ton-
dan.

Zenginliğim buydu aslında, altınım falan yoktu;
Ne var ki, Tanrı'ya güvenim çoktu!
Zengin olsam diye hep dua ettim durdum;
Bugün o kız yedi yaşını aştı diye kudurdum,
Ne kadar güzel, akıllı ve sevimli oldu görseniz,
Aşk acısı ne kadar da zormuş, bir bilseniz!
Kız onu ne kadar beğendiğimi bilmiyor.
Fakir olduğum için de sesim duyulmuyor!
Tanrı bile bana artık yardım etmiyor!
Talihim yaver gidip de zengin olsaydım,
Derdimi dökmeden sararıp solsaydım!
Beni anladın mı şimdi? Aklın almadı mı yoksa?
O zaman bu şiiri gençliğimizin anısı için sakla.
Ne demek istediğimi anlamasan da beni anla!
Çünkü ben fakirim, geleceğim de karanlık.

Evet, insan âşık oldu mu hep böyle şiirler yazar işte! Oysa akıllı adam baskıya gelmez. Teğmen, aşk ve arzu; aslında bu

bir üçleme ya da mutluk perisinin kırık zarı! Teğmen bunu hissetmekteydi; bu yüzden başını pencere pervazına dayayarak derin derin içini çekti. “Kapı önündeki fakir bekçi benden çok daha mutlu! Benim yokluk dediğim şeyden haberi bile yok! Onun bir yuvası, bir eşi ve çocukları var; dertlendi mi onlar da onunla dertleniyor; sevindi mi onlar da onunla seviniyor! Ahh, yine eskisi gibi mutlu olsam keşke! Hemen onunla yer değiştirebilsem! Çünkü o benden daha mutlu!” diye aklından geçirdi.

Aynı anda bekçi yine bekçi oldu; hani uğurlu pabuçlar sayesinde teğmen olmuştu ya! Ama gördüğümüz gibi teğmenlik onu mutlu kılmamış ve yine aslına dönmek istemişti.

Neyse, sonunda bekçi yine bekçi kimliğine döndü. “Berbat bir rüyaydı bu!” diye söylendi. “Aynı zamanda komikti de! Kendimi önce yukarıda gerçek bir teğmen gibi hissettim, ama bu hiç hoşuma gitmedi! Hep annemi ve de beni gözlerimden öpmek isteyen küçük kızı düşünüp durdum!”

Bekçi yine kapı önünde oturmuş, başını öne eğmişti; rüyayı kafasından bir türlü silip atamıyordu; pabuçlar hâlâ ayağındaydı! Aynı anda gökte bir yıldız kaydı.

“Bitti gitti!” diye söylendi. “Yine de daha bir sürü yıldız var! Bunları yakından görmek isterdim! Özellikle de ayı; çünkü o elden hemen kaçmaz! Karıma çamaşır gününde yardım eden öğrenci, bizlerin bir yıldızdan ötekine uçtuğumuzu söylemişti! Ufacık bir sıçrayış yapabilsem daha ne isterim ki!”

Bakın, dünyada öyle şeyler oluyor ki, bunları anlatırken dikkat etmek gerek; hele hele ayağınızda uğurlu pabuç varsa özellikle dikkatli olmalısınız! Şimdi dinleyin, bekçinin başı-

na neler geldiğini!

İnsan olarak hız elde etmek için buhar gücü kullanırız ya! O gücü ya trende ya da gemide denemişizdir. Ama bu hız ışık hızının yanında devede kulak kalır! Işık hızı, en süratli koşucunun hızından milyon kere fazladır. Ölüm dediğimiz şey de aslında kalbe vurulan elektriksel bir darbedir; bu elektrik gücüyle ruh bedenden ayrılarak uçup gider. Güneş ışığı yirmi milyonluk bir mesafeyi sekiz dakika ve birkaç saniyede alırken elektriksel güçle ruh, bu işi birkaç dakikada halleder. Gökteki iki yıldız arasındaki mesafe, onlara göre, tıpkı bizim dünyamızdaki komşu iki ev arasındaki mesafe gibidir. İşte kalbimize işleyen o elektriksel darbe de –eğer ayağımızda şu bekçinin pabuçları yoksa– aşağıdakinin vücuduna geçecektir.

İşte bekçi de dört yüz bin kilometrelik mesafeyi birkaç saniye içinde katederek aya vardı; bilindiği gibi ay bizim dünyamıza nazaran çok daha hafif bir maddeden oluşmuştur; hani taze kar yağarken her bir kar taneciği ne kadar hafifse o kadar hafif bir maddeden! Bekçi şimdi kendisini aydaki o halka şeklindeki dağlardan birinde –Dr. Madler’in o kocaman ay haritasını bilirsiniz ya!– buluverdi. Bu dağın orta kısmı birkaç Danimarka mili derinliğe çökerek bir çukur oluşturmuştu. Ve o çukurlukta bir şehir kurulmuştu; görünümü, bir bardak sudaki yumurta akını andırıyordu; onca kuleleri, kubbeleri ve orak şeklindeki balkonları şeffaf olup havada yüzer gibiydi. Bizim dünyamız da sanki kıızıl bir küre şeklinde bekçinin başı üzerinde seyretmekteydi.

Şimdi burada bir sürü canlı vardı; herhalde onlar da bizim gibi insandı, ancak bize hiç benzemiyorlardı. Hiç duyma-

dığımız bir dili konuşuyorlardı; bekçinin ruhu bunu anlamaya çalıştıysa da başaramadı.

Oysa bekçinin ruhu aydakilerin dilini sökmüştü. Ay sakinleri, dünyada birilerinin oturduğunu, havanın orada daha yoğun olduğunu ve birtakım ay yaratıklarının orada da bulunup bulunmadığını tartışıyordu. Onlara göre sadece ayda hayat vardı ve en eski canlı varlıklar ayda oturanlardı.

Ama biz şimdi Östergade'ye dönelim ve bakalım bizim bekçi ne yapıyor?

Kapı önündeki merdivene oturup kalmıştı, cansızdı; tüfeği elinden düşmüştü; gözleri aya dikilmişti, orada dolaşan ruha bakıyordu.

“Saat kaç, bekçi?” diye sordu yoldan geçen bir adam. Bekçiden ses seda çıkmadı. Adam onun yanına yaklaştı, burnuna bir çimdik attı; beriki dengesini kaybederek yana kaykıldı, çünkü ölmüştü! Ve öyle kaldı.

Herkese haber verildi ve o sabah cesedi hastaneye taşındılar.

Ruh geri dönüp de Östergade'deki vücudu yerinde bulamayınca çok şaşıracaktı. Herhalde önce karakola, daha sonra nüfus müdürlüğüne gidecek ve orada arayıp sorduktan sonra hastaneye yollanacaktı. Ama sizi üzmeylem; ruh tek başına çalışırken zekidir hep, ancak bedene girince aptallaşır.

Dediğimiz gibi, cesedi hastaneye taşındılar, sonra morga kaldırdılar, elbette ilk yapılan şey onun pabuçlarını ayağından çıkarmak oldu; artık ruh o vücuda girebilirdi! Nitekim girdi de! Ve adam hemen canlandı.

Adam hayatının en kötü gecesini geçirdiğini itiraf etti. İki mark bile verseler aynı şeyleri bir daha yapmazmış!

Neyse, hepsini atlattı işte!

Aynı gün onu taburcu ettiler, ama pabuçlar orada kaldı!

4. Önemli Bir An, Söylev, Çok İlginç Bir Gezi

Her Kopenhaglı Frederiks Hastanesi'nin giriş kapısını bilir; ama bu öyküyü yabancılar da okuyacağı için önce şu kapıyı anlatalım.

Hastane anacaddeden koskocaman bir demir kapıyla ayrılmıştır. Söylenenlere bakılırsa, bu kapının demir parmaklıkları arasından ince vücutlu biri geçiverip dışarda ufak bir gezinti yapabiliyordu. Ancak vücut bu parmaklıklar arasından geçse bile kafa bir türlü geçemiyordu; Hani dünyada da “Küçük baş uğur getirir!” derler ya!

İşte böyle genç stajyerlerden birinin kocaman bir kafası vardı; oğlan o akşam nöbetçiydi!

Dışarda yağmur yağıyordu; oğlan ne olursa olsun on beş dakikalığına dışarı çıkmak istedi; parmaklıklar arasından geçilebildiği için kapıya haber vermeye lüzum görmedi. Bekçinin unuttuğu pabuçlar oradaydı; bunlar kendisine uğur getirebilirdi. –En azından böyle düşündü!–

Hele bu havada o pabuçlar iyi iş görecekti! Hemen onları giyerek parmaklıklar arasından geçmeyi denedi, daha önce hiç böyle bir şey yapmamıştı. Ama afalladı kaldı!

“Bir de başımı geçirebilsem!” diye söylendi; kafası, kocaman olduğu halde demir parmaklıkların arasından kolaylıkla geçti; herhalde pabuçların sayesinde! Vücudunu da geçirmek isterken kalakaldı!

“Uff, çok şişmanmışım meğer!” dedi. “Oysa ben sadece

kafamı geçirmedi zorlanacağımı sanmıştım! Ama olmuyor işte!”

Hemen başını geri çekmek istedi, ama bu da olmadı. Boyununu rahatça oynatabiliyordu, ama hepsi o kadar. Önce çok içerledi, daha sonra hevesi gırtlığında kaldı. Uğurlu pabuçlar onu berbat bir duruma sokmuştu ve şimdi oğlan nasıl kurtulacağını bir türlü bilemiyordu; yerinden kıpırdayamaz oldu. Yağmur gitgide şiddetlendi; sokakta kimseler görünmüyordu.

Kapının ziline de uzanamadı; peki ama nasıl kurtulacaktı buradan? Anlaşılan sabaha kadar burada kalacaktı. O zaman belki bir demirci gelir ve parmaklıkları keserdi. Ama işte kliniktekilerin uyanıp kalkması ve komşu binalardakilerin onu fark etmeleri o kadar çabuk olmadı.

“Öff, burada çıldıracağım!” diye söylenen oğlanın sinirleri tepesine çıkmıştı: “Şuradan bir kurtulabilsem! Gerisi kolay.”

Bunu daha önce düşünseydi ya! Tam bunları aklından geçirirken başı kurtuluverdi; pabuçların başına neler açtığını

anlayınca çok korktu elbette.

Ama her şey geçti sanmayın! Şimdi daha kötüsü olacaktı!
Gece geçti ve ertesi gün hiç kimse gelip pabuçları almadı.

O akşam Kannikestraede'deki tiyatroda bir temsil vardı.
Her yer doluydu. Tirat olarak yeni bir şiir söylendi. Şöyleydi:

“Büyükannenin Gözlüğü”

Büyükannemin ne akıllı olduğunu herkes bilir,
Ortaçağda onu cadı diye yakanlar kaç kişiydi, kim bilir?
Ne yaptığını iyi bilir o; hep bize tüyo verir,
Gelecek yıl neler olacağını anlatır bir bir.
Evet, hep fal bakarak ‘kırklı yıllara’ kadar indi;
O inkâr etse de inanmayın, çünkü içimize sindi.
Gelecek yıl neler olacak diye düşünüp duruyorum,
Kim bilir neler? Bunu hep aklımda kuruyorum.
Ama büyükannemin ağzından tek laf çıkmadı;
Yanı başına oturup bekledim, bu da işe yaradı.
Önce sustu, ama sonra canlandı, şöyle bir dönendi;
Söyledikleri benim için bir vaazdı, çünkü her telden çaldı;
Torununa ne anlatsa azdı! Bundan da memnun kaldı.
“Bu kez isteğini yerine getireceğim!” derken bana,
Yerinde doğrularak gözlüğünü uzattı ve kaykıldı yana.
“Şimdi nereye istersen oraya git!” dedi sitem ederek,
“Ama gideceğin yer kalabalık olsun!” diye uyardı gülümseyerek.
“Gir onların arasına, tanıt kendini! Korkma sakın!
Gözlüklerimi taktın mı, onların düşündüğünü okuman ya-

kın.

Ellerindeki kâğıtları açacaklardır, hiç merak etme,
Hepsini önüne serecekler, sakın bu oyunu terk etme!
Bu kartlara bakarak göreceksin geleceğini, ama bana küf-
retme!”

Ben teşekkür ederim diyerek hemen gitmek istedim ama,
O insanları nerede bulacaksın diye sorarlar adama.
Langelinie’de mi? Uff, orada rüzgârdan durulmaz!
Östergade’de mi? Oradaki bataklık bir türlü kurumaz!
Yoksa tiyatroda mı? Bak bu işime gelir işte!
Akşam eğlenmeyi severim, her davete gidişte.
Başkaları da böyle şeye bayılır aslında;
Çıktım geldim işte, onca kalabalık arasında,
İzninizle şu gözlüklerini takayım da,
Sırf denemiş olmak için. Aa, gitmeyin sakın!
İskambil oynamayı severseniz, dinleyin bakın.
Zamanın ne göstereceğini kartlardan okurum,
Sustuğunuza göre buna razısınız sanırım.
İyi ki katıldınız bana, yani kehanete,
Aynı yolun yolcusuyuz, gerek yok ihanete.
Gerçeği söylüyorum: hem kendime, hem size hem de ülkeme!
Hadi bakalım, kartta neler yazılmış, sakın anlatmam de-
me!

(Ve böyle diyerek gözlüğünü takar.)

“Yapma yahu? Hayır, beni güldürme!
Bu komik şeyi göstereyim de inadını sürdürme!
Bak şurada valeler, şurada kızlar;

Bir şeyler görüyorum, ama hep içim sızlar.
 Maça kızı şurada karonun üstüne geliyor,
 Buna bakmak bile yüreğimi deliyor!
 Sizin eve çok para girecek!
 'Beriden' de bir sürü misafir gelecek.
 Bu da pek hoşumuza gitmeyecek!
 Şimdiki duruma bir baksak nasıl olur dersin
 Oo, korkarım çok zaman kaybolacak, affedersin.
 Şimdi dedikodu yaparsam gazeteye iş kalmaz!
 Asıl haber şimdi geliyor, yoksa olmaz!
 Tiyatrodan ne haber? Ne yenilik var? Sesler nasıl?
 Yoo, idareyle başım dertte olmasın! Önemli olan bu asıl.
 Ya benim geleceğim? Nasıl olacak benim geleceğim?
 Bir bakayım, – Haa, bunu sana söylemeyeceğim!
 O iş olduktan sonra nasılsa duyacaksınız.
 Aranızdaki talihliyi bulun, o zaman ayacaksınız.
 Bu o mu yoksa? Hayır, aman o olmasın!
 En uzun kim yaşayacak dersin? Bir düşün bakalım!
 Geride kalanın başı daha da dertte olacak, n'apalım!
 Yani baştan mı başlasam? –Hayır! – Evet? – Hayır! –
 Evet? – Hayır!
 Evet mi? Ben kimin gidip kimin kalacağını artık biliyorum,
 Sizi kırmak istemem ama, sakın hasta olmayın diyorum.
 Ne düşündüğünüzü bir bilsem,
 Kehanetimi size verebilsem?
 Benimki gibi mi olsun, nasıl isterseniz!
 Çevremdeki imansızlara bakıyorum da,

*Hepsi eriyip yokluğa karışıyor aslında.
 En sağlam adam bile dayanamaz buna diyorlar,
 Biz ancak çan sesi duyarmışız deyip geçiyorlar.
 Tamam o zaman, ben de susuyorum, sağolun!
 Hoşçakalın, bayanlar baylar; bu da benden caba,
 Gerektiği gibi değerlendirdim mi acaba?”*

Şiir mükemmel okundu, okuyan da çok alkış aldı. Seyircilerin arasında hastanedeki stajyer de vardı; bir akşam önce başına gelenleri unutmuş gibiydi; pabuçlar ayağındaydı, çünkü daha önce kimse gelip onları almamıştı; sokak çok çamurlu olduğuna göre oğlanın işine yarayacaklardı.

Şiir hoşuna gitti.

Bu fikir onu çok meşgul etti; öyle bir gözlüğe sahip olmak isterdi; onu doğru kullanınca, karşısındakinin kalbinden geçenleri okuyabilirdi ki; gelecek yıl neler olacağını bilmek de ilginç olurdu; başkasıysa asla bunu başaramazdı. “İlk sırada oturan bayanlar ve bayları tasavvur ediyorum da; onların göğüslerine bakılabilir o zaman; evet, bunun bir giriş kapısı olmalı, mağaza kapısı gibi! Eh o zaman, gözlerim nasıl da mağazanın içini görüyor? Şu kadının mağazası sinek avlıyor! Öbürününkiyse tam moda alışverişinin yapıldığı bir yer! Sağlam mağazalar da olmalı! Elbette ya!” diye söylenerek içini çekti. “Bir tanesini biliyorum, hep sağlam mal satar! Ama şu tezgâhtara bak! Tüm mağazanın adını kirletiyor! Her dükkândan ‘Buyrun, buyrun!’ sesleri. Yaa, hani biraz daha yaklaşısam kalplerinden neler geçtiğini anlayacağım!”

Görüyorsunuz ya! Stajyerin mırıldanışı yetti pabuçlara; şimdi oğlan sıradışı bir geziye çıktı; ilk sırada oturanların kalplerinden geçecekti! Önce yaşlı bir hanımın yüreğine yer-

leşti ve orada, Ortopedi Kliniğinden geldiğini, hastanenin ismini ve doktorun insanları nasıl acıdan kurtardığını, yürüyemeyen hastaları nasıl yürüttüğünü anlattı. Kendisi şimdi hastalıklı kol ve bacakların alçıya alındığı bir odadaydı. Aradaki fark şuydu: dışardaki kliniğe kim gelse orada hastalıklı organı kesip atıyorlardı; buradaysa saklıyorlar ve hasta yakınları gittikten sonra duvara asıyorlardı. Burada saklananlar kızların organlarına yapılan alçılardı.

Hemen başka bir kadının kalbine girdi; ama orası ona kocaman, kutsal bir kilise gibi geldi. Kürsünün üzerinde bir beyaz güvercin uçmaktaydı; içinden yere diz çökmek geldi, ama geziye devam etmesi gerekiyordu; kulağına hâlâ org sesleri geliyordu. Derken kendisinin yepyeni bir kişiliğe büründüğünü hissetti, yani öteki kilise girecek kadar benliği arınmıştı. Ancak kilisenin çatısında hasta bir anne gördü; açık pencereden içeriye güneş ışığı sızıyordu, çatıdaki saksılarda yetişen şahane güller boyunlarını öne eğmişti; gök mavisi renkte iki kuş, bir çocuk sevinciyle cıvı cıvı öterken zavallı kadın, ardında yalnız bırakacağı kızına hayırdualar ediyordu.

Şimdi stajyer emekleye emekleye bir mezbahadan geçti; burada etten bol şey yoktu; bu çok saygın birinin kalbiydi; ismi şöhretler kitabında geçiyor olmalı!

Ama bu adamın karısının kalbi, eski ve harap olmuş bir güvercin barınağından farksızdı; kocasının resminden bir rüzgâr fırılacağı yapılmıştı; adam yerinden oynadıkça barınağın kapısı açılıp kapanıyordu.

Derken oğlan bir aynalı salona girdi; aynısı Rosenberg Şatosunda var, bilirsiniz ya!

Ama aynalar inanılmaz büyüklükteydi. Salonun tam or-

tasında Dalay Lama gibi; naçiz bedeni kendi büyüklüğüne hayranlıkla bakakaldı.

Daha sonra kendisini iğne dolu bir iğnedenlikte hissetti. “Bu herhalde evde kalmış bir kızın kalbi!” diye söylendi. Ama öyle değildi; bu, pek çok madalya kazanmış genç bir subayın kalbiydi; hani cesur ve akıllı derler ya, öyle birinin!

Sırada oturanların sonuncusunun da kalbinden çıkan oğlan uyuşmuş gibiydi; düşüncelerini sıralamak bile istemedi, ama sonunda hayal gücünü haddinden fazla çalıştırdığı kanısına vardı.

“Aman Tanrım! Galiba aklımı kaçırıyorum! Bu içersi dayanılmayacak kadar sıcak! Kan beynime çıktı!” diye içini çekti, sonra da bir akşam önceki olayları hatırladı; başının nasıl demir parmaklıklar arasına sıkıştığını falan! “Bana olan oldu!” diye söylendi: “Boyun eğmekten başka çarem yok! Rus saunasında bir banyo yapmak iyi gelirdi; en üst ranzada ben yatardım belki de!”

Aynı anda kendisini saunada en üst ranzada yatar buldu; ama orada üstündeki giysileriyle yatmaktaydı; ayağındaki çizmeler ve pabuçlarla; tavandan akan kızgın damlalar yüzüne damlıyordu hep.

“Uff!” diye haykırdı ve soğuk duş almak için aşağıya koştu; ona hizmet veren adam da içerde giyinik birini görünce aynı şekilde haykırdı.

Stajyer soğukkanlılığını toplayarak ona şöyle fısıldadı: “Bir iddiaya girmiştin de!”

Ama kendi odasına döndüğünde yaptığı ilk iş ensesine koskoca bir sinek plasteri yapıştırmak oldu; ikincisini de sırtından aşağı yapıştırdı ki, deliliği üzerinden atabilsin!

Ama ertesi sabah sırtı kan içinde kalmıştı! Uğurlu pabucun ona sağladığı tek kazanç buydu işte!

5. Yazıcının Değişimi

Bekçiyi hatırlayacaksınız; hani pabuçları bulmuş ve hastaneye getirmişti ya! Ne teğmen ne de sokaktan geçen biri onlara sahip çıkmayınca bu pabuçları alıp karakola götürdü.

“Bu benim pabuçlara benziyor!” dedi karakoldaki yazıcılardan biri. Onları eline alıp kendininkilerin yanına koyarken, “Bunları birbirinden ayırt etmek için kunduracının dik âlâsı olmak gerek!” diye söylendi.

Elindeki evrakla içeri giren bekçi, “Memur bey!” diye seslendi.

Yazıcı dönüp onunla konuştu; konuşmaları bitince pabuçlara baktı, ama sağ tekinin mi yoksa sol tekinin mi kendisine ait olduğuna karar veremedi. “Hangisi ıslaksa o benim!” diye düşündü; aslında ne oydu, ne de bu! Bunlar uğurlu pabuçlardı. Niye polis de yanılmasın sanki? Onları giydi, cebine birkaç evrak soktu, kalanını da koltuğuna sıkıştırdı; bunları evde temize çekecekti. Ancak günlerden Pazardı ve hava da öyle güzeldi ki! “Frederiksberg’e bir gezi yap-sam fena olmaz herhalde! Biraz canlanırım!” diye düşünerek karakoldan dışarı çıktı.

Bu adamdan daha sakın ve daha çalışkan biri olamazdı aslında! Bu geziyi ona bahşedelim çünkü onca mesaiden sonra kesinlikle ona iyi gelecekti.

Önce hiçbir şey düşünmeden yola çıktı; bu yüzden pabuçlar büyü yapamadı!

Anacaddede bir tanıdığına rastladı: bu bir şairdi. Ertesi

gün yıllık izne çıkacakmış!

“Galiba yolculuk var!” dedi yazıcı, “Ne kısmetli adamsınız! İstedığınız yere uçuyorsunuz! Oysa bizim ayağımızda hep bir köstek oluyor!”

“Ama bu sizin ekmekağacınız!” diye karşılık verdi şair. “Yarın endişesi yok sizlerde! Yaşlanınca da emekli maaşınız olacak!”

“Sizin durumunuz daha iyi!” dedi yazıcı. “Oturduğunuz yerde şiir yazıyorsunuz, zevkli bir iş! Herkes sizi övüyor ve kendi kendinizin patronusunuz! Bir gün mahkemeye gelip de onca saçmalıkları dinleseniz!..”

Şair başını iki yana salladı, yazıcı da aynısını yaptı; ikisi de kendi görüşünü savundu. Sonra ayrılıp gittiler.

“Şu şairler çok tuhaf!” diye söylendi yazıcı: “Hani bir gün ben de şair olmak isterdim! O zaman başkaları gibi acıklı şiirler yazmazdım herhalde! – Tam şairlere göre bir ilkbahar günü bugün! Hava o kadar açık ki! Bulutlar o kadar güzel ki! Her taraf yemyeşil ve mis gibi kokuyor! Evet, yıllardan beri böyle bir hisse kapılmamıştım!”

Fark ettik değil mi, yazıcının şairleştğini? Pek belli olmuyor, ama zaten bir şairin diğer insanlardan farklı olduğunu düşünmek saçma bir şey! Bazı insanlar isim yapmış şairlerden daha fazla duygulu olabilir. Aradaki fark şu: Şairin belleği daha kuvvetlidir, düşüncelerini ve duygularını daha iyi saklar ve onları satırlara döker; başkaları bunu yapamaz. Sıradan birinin bir anda yetenekli bir kişiye dönüşmesi aslında bir değişimdir! İşte yazıcı bu değişime uğrayıverdi.

“Mis gibi hava!” dedi: “Hep Lone Teyze’nin menekşelerini hatırlatıyor bana! Yaa, daha o zamanlar küçük bir çocuk-

tum! Aman Tanrım, uzun zamandır böyle bir şey düşünmemiştim! Ah, o yaşlı teyzem! Karşıdaki borsa binasının arkasında otururdu. Elinde bir filiz ya da bir sürgün eksik olmazdı, kış ne denli sert de geçse! Sıcak demir paraları buz tutmuş pencereye yapıştırarak gözetleme deliği yaparken o menekşeler nasıl da kokardı! O delikten bakınca ne güzel görünürdü her şey! Kanal buzlanır, gemiler yerinden kıpırdamazdı; tayfalar karaya çıkardı; güvertede gaklayan kargalardan başka bir şey kalmazdı. Ama ilkbahar gelince orada bir faaliyet başlardı; şarkılar söyleyip ‘yaşasın!’ diye haykırarak buzları kırarlardı hep. Gemiler katrana bulanır, ekipman kontrol edilir ve sonra denize açılırdı. Bense evde kaldım; kalmak zorundaydım; hep karakolda oturup, yabancı ülkelere gideceklerin pasaport işlemlerini yaptım. Kısmetim böyleymiş!”

Ve sonra derin derin içini çekti: “Vay canına, bana ne oluyor yahu? Şimdiye kadar hiç böyle şeyler düşünmemiş ve kendimi hiç bugünkü gibi hissetmemiştim! İlkbahar çarptı galiba! Biraz ürkütücü, ama hoş bir duygu!” diye söylendikten sonra cebindeki evrakı yokladı: “Bu benim aklıma başka bir şey getirdi!” diyerek birinci sayfaya göz attı: “*Bayan Sigbrith, beş perdelik orijinal dram*” diye okudu: “Bu da nesi? Bu benim kendi el yazım. Yani bu dramı ben mi yazdım? *Setteki Entrika* ya da *Tövbe Günü, bir vodvil* – Ama nereden çıktı bu? Birisi cebime sokmuş olmalı. Bu da bir mektup galiba?”

Evet, tiyatro müdüründen geliyordu, eserleri reddedilmişti ve mektupta da çok ağır cümleler vardı. “Hmm! Hmm!” diye mırıldandı yazıcı ve bir sıraya oturdu. Zihni gayet açıktı, yüreği ferahlamıştı. Elinde olmadan diğer çiçek-

lerden birine el attı; bu, sıradan bir kır papatyasıydı; botanik hocasının pek çok derste anlattıklarını bu çiçek bir dakikada açıklıyordu; doğuşunun efsanesini anlatıyordu, güneş ışığının kudretini anlatıyordu, güzel yapraklarını açmış, mis gibi kokuyordu; işte o zaman var oluş mücadelesini ve aynı zamanda içimizde uyanan duyguları düşündü. Hava ve ışık çiçeklerin sevgilisiydi; ışık daha çok seviliyordu, çünkü çiçekler hep ona yöneliyordu; ışık yok olunca da yapraklarını büzüp kendilerini havanın kollarına bırakıyorlardı. “Beni ışık süsler!” dedi çiçek; şair de: “Ama hava da sana nefes aldırır!” diye fısıldadı.

Yanı başında genç bir oğlan durmuş, elindeki sopayı çamurla kaplı yere vurmaktaydı. Su damlaları ağaçların yeşil dallarına kadar sıçradı; yazıcı, bir su damlası içinde havaya fırlatılan ve gözle görünmeyen milyonlarca hayvanı düşündü; hani bizi nasıl bulutlara savururlarsa onlara da öyle geliyordu. Yazıcı bunu ve kendisindeki bunca değişimi düşündükçe gülümsedi: “Uyuyorum ve rüya görüyorum! Yine de tuhaf bir şey! İnsan nasıl rüya görüyor da sonra bunun rüya olduğunu biliyor! Keşke ertesi gün bunları hatırlasam uyanır uyanmaz! O zaman kendimi öyle zinde hissedeceğim ki! Şu anda her şeyi daha açık ve seçik görüyorum; kafam tamamen yerinde; ama yarın bir şeyler hatırlamaya kalktım mı her şey bana saçma geliyor! Bu birkaç defa başıma geldi çünkü! Yeraltındaki altın gibi rüyada akıllıca ya da mükemmel sandığımız şeyler örneğin: Eline geçirirsen zenginsin ve keyfine diyecek yok; ama gün ışığına çıktığında elindekilerin taştan ya da solmuş yapraktan başka bir şey olmadığını görüyorsun! Off!” diyerek acıyla içini çekti ve bir daldan öbür dala sıçrar-

ken cıvıldaayan kuşlara baktı: “Onlar benden çok daha iyi durumda! Uçabilmek, harika bir sanat! Öyle doğanlar ne mutluymuş meğer! Evet, aynı mutluluğu tadabilmek için kuş olmak varmış!”

Aynı anda ceketinin ucu kollarıyla birlikte büzülüvererek kanada, kıyafetleri tüye, pabuçları da pençeye dönüşüverdi!

“Galiba gerçekten rüya görüyorum! Ama şimdiye kadar hiç böyle bir saçmalık görmedim!” diyen bekçi yeşil dallardan birinin üstüne uçarak kondu ve ötmeye başladı; ama şarkısı hiç de şiirsel değildi; doğuştan şair yoktu artık! Pabuçlar bir isteği ancak belirli bir süre için yerine getirebiliyordu. Nitekim bekçi önce şair olmak istemişti, sonra da kuş olmak. Ama ikinci isteği yerine geldiği anda ondan önceki özelliklerini kaybediyordu.

“Bak sen şu işe!” diye söylendi. “Gündüz karakolda evrak dosyalarına dalmışken gece rüya görüyorum; bir de bakıyorum Frederiksberg Have’de uçan bir tarlakuşu olmuşum! Hani tiyatro eseri yazsam yeridir!”

Derken başını her iki yana döndürdükten sonra eğik ekinlerin saplarından birini gagaladı ki, bu ona Kuzey Afrika’daki palmiye büyüklüğünde geliyordu. Bu çok kısa sürdü; derken etrafı zifiri karanlık bastı. Sanki üzerine koskoca bir şey düşüyor gibi geldi ona; Nyboderli bir oğlan siperli kasketini kuşun üzerine fırlatmıştı. Ve bir el uzanarak yazıcıyı kanatlarından ve sırtından yakaladı; kuş korkuyla cıyakladı: “Acemi çaylak! Ben karakol yazıcısıyım!” Ama sesi oğlana “cik! cik! cik!” gibi geldi! Ve kuşun gagasına bir fiske kondurduktan sonra oradan uzaklaştı.

Caddede üst sınıftan iki öğrenciyle karşılaştı; aslında

bunlar zekâ bakımından bir alt sınıfa ait olmalıydı. Sekiz şi-
lin karşılığında kuşu satın aldılar. Böylece yazıcı, Kopen-
hag'ın Gothersgade caddesindeki bir ailenin evine girmiş ol-
du.

“İyi ki rüya görüyorum!” diye söylendi yazıcı: “Yoksa bo-
zuk çalacağım gerçekten! Ne bu be! Önce şairdim, şimdi kuş
oldum! Evet, beni kuş yapan şey de şiirselliğe özenmiş ol-
mam! Ama iki oğlanın eline düşeceğimi hiç hesaba katma-
mıştım! Bu işler nasıl oluyor, artık bilmek istiyorum doğru-
su!”

Oğlanlar onu çok şık bir odaya getirdi; şişko ve güler yüz-
lü bir kadın onları karşıladı; ama sıradan bir tarla kuşunu gö-
rünce hiç de sevinmedi; yine de o gün için bir şey demedi;
oğlanlar onu pencere kenarındaki boş kafese koydu. Ev ka-
dını, “Bizim Poppi’nin hoşuna gidecek!” diyerek pirinçten
yapılma ve pırıl pırıl parlayan halkasına tünemiş olan yeşil
renkli kocaman bir papağana bakarak gülümsedi: “Poppi’nin
bugün yaş günü!” diye ekledi aptal aptal: “Şu tarla kuşu onu
tebrik etsin bakalım!”

Poppi hiç umursamadı, sağa sola sallanmaya başladı; aynı anda, geçen yaz sıcacık yuvasından alınıp buraya getirilmiş olan kanarya yüksek sesle ötmeye başladı.

“Sen sus bakayım!” diyen ev kadını onun kafesinin üzerine beyaz bir örtü attı.

“Cık! cık!” diye içini çekti beriki: “Tam kar havası! Kış bastırdı herhalde!” Ve sesini kesti.

Yazıcı ya da ev kadınının ifadesiyle çayırkuşu, papağan-
dan pek de uzak olmayan kanaryanın yanına koyuldu. Pop-
pi’nin sık sık tekrarladığı şey, insan ağzından çıkan bir cüm-
leydi: “Hadi, bırak da insan gibi yaşayalım!” Onun dışında
seslenişleri, kanarya şakıması gibi anlaşılmazdı; ancak yazıcı
hepsini anlıyordu.

“Yeşil palmiyenin altından kalkıp badem ağacına kon-
dum!” şarkısını şöyle bitirdi kanarya: “Kardeşlerimle o güzel
çiçeklerin üstünden uçarak, dibinde bitkilerin sallandığı
cam gibi şeffaf denizin üzerinden geçtim. En komik masalları
anlatan bir sürü kanarya gördüm.”

“Onlar yabanıl kuşlardı!” diye karşılık verdi papağan:
“Hiç eğitim görmediler! Hadi, bırak da insan gibi yaşayalım!
– Niye gülmüyorsun? Hanımefendiyle misafirler güldüğüne
göre sen de gülsene! En komik öykü bile tat vermiyor artık,
bir eksiklik var işte. Hadi, bırak da insan gibi yaşayalım!”

“Yemyeşil ağaçların altına kurulmuş çadırlarda dans eden
güzel kızları hatırlıyor musun? Yabanıl otların o tatlı meyve-
lerini unuttun mu yoksa?”

“Unutmadım!” dedi papağan: “Ama burada kendimi çok
daha iyi hissediyorum! Her gün yemeğim önüme geliyor ve
aileden sayılıyorum. Onlarla iyi geçiniyorum; kafam çalışır

benim! Başka bir şey istediğim de yok zaten! Bırak da insan gibi yaşayalım! Hani nasıl derler, ‘sende şair ruhu var!’ Ben de zekiyim ve şakadan anlarım. Sende deha var, ama basiret yok! Sesini çok yükseltiyorsun, onun için üstünü örtüyorlar. Oysa bana bunu yapamazlar; hayır, çünkü ben onlara pahalıya patladım; onları gagamla etkiliyorum; espri de yapabiliyim.”

“Ah, benim sıcacık anavatanım!” diye öttü kanarya. “Yemyeşil ağaçlarını, dallarının suyla öpüştüğü körfezleri, kardeşlerimin seslerini şarkıya dökmek istiyorum!”

“Bırak bu yalvarmayı!” dedi papağan. “Gülünecek bir şeyler anlat! Gülmek zekânın doruğa ulaştığının kanıtıdır! Bak, bir köpek ya da bir at gülebilir mi hiç! Hayır; ağlamasına ağlar, ama o kadar; gülmek insanlara özgü bir şeydir!” “Hah-hah-haaa” diye gülen Poppi şunu da ekledi: “Bırak da insan gibi yaşayalım!”

“Vay Danimarkalı kuş!” dedi kanarya. “Sen de yakalandın! Senin ormanların herhalde daha soğuk, ama oralarda özgürlük var! Uç git buradan! Kafesini kapamayı unuttular; en üstteki pencere de hâlâ açık! Kaç, kaç!”

Ve yazıcı öyle yaptı. Prrr! Kafesten uçuverdi; aynı anda yandaki odanın yarı aralık kapısı açıldı, içeriye yeşil gözlü ev kedisi usulca daldı ve kuşa doğru sıçradı. Öbür kafesteki kanarya çırpındı, papağan kanatlarıyla alkış tutarken şöyle seslendi: “Bırak da insan gibi yaşayalım!” Yazıcıyı ölüm korkusu sardı ve hemen üstteki pencereden dışarı uçtu; evlerden ve sokaklardan geçtikten sonra durup biraz dinlendi.

Karşısındaki ev güven vermekteydi, bir penceresi açıktı; oradan içeri uçtu, kendi odasına gelmişti. Masa başına otur-

du.

“Aman Tanrım!” diye mırıldandı: “Buraya nasıl geldim ben? Ne kadar da derin bir uykuya dalmışım! Tüm olanlar amma saçmaymış!”

6. Pabucun Yaptığı En İyi Şey

Ertesi gün erkenden, yazıcı daha yatağındayken kapı çalındı; gelen aynı kattaki komşusuydu; teoloji okuyan bir öğrenciydi; içeri girdi.

“Bana pabuçlarını ödünç versene!” dedi. “Bahçe öyle ıslak ki! Ama güneş çıktı şimdi. Aşağıda bir pipo içmek istiyordum da!”

Pabuçları ayağına geçirdikten sonra içinde bir erik ve bir armut ağacı bulunan bahçeye indi. Kopenhag’da bunun kadar küçük bile olsa bahçelere hep rağbet edilir.

Öğrenci bahçeyi gezerken saat altı olmuştu; sokaktan geçen bir posta arabasının boru sesi duyuldu.

“Ah, bir geziye çıkabilsem!” diye söylendi delikanlı. “Dünyanın en büyük mutluluğu bu bence! Çok istediğim bir şey! O zaman içimdeki huzursuzluk kaybolacak! Ama çok uzaklara gitmeliyim! İsviçre’yi görmek, İtalya’yı gezmek isterim yani ...”

Evet, pabuçlar hemen etkisini gösterdi. Yoksa oğlan daha da uzaklara gidecekti belki de. Ve yola çıktı. Kendini İsviçre’de buldu; sekiz kişilik bir posta arabasıyla gidiyordu şimdi. Baş ağrıyordu; yorgunluğu ensesinde hissediyordu; bacakları şişmişti, çizmeleri vuruyordu. Yarı uyur yarı uyanıktı. Sağ cebinde kredi mektubu, sol cebinde pasaportu bulu-

nuyordu; boynuna astığı ufak bir deri çantada da birkaç Louis altını vardı. Gördüğü her rüyada bunlardan biri kayboluyordu; bu yüzden uyurken, her şey yerli yerinde mi diye, sağdan sola ve sonra da ortaya doğru üçgen şeklinde bir el hareketi yapıyordu. Başının üzerindeki filede şemsiyeler, bastonlar ve şapkalar vardı ki, hoş bir manzara sunuyordu. Onlara kaçamak bakarken yüreği coşuyor ve bizim de tanıdığımız bir şairin İsviçre’de söylediği ancak henüz yayınlamadığı dizelerini okuyordu:

*Evet, burası güzel, tam istediğim gibi,
İşte çok sevdiğim Montblanc’ın dibi;
Gerektiği kadar param olsa eğer,
Burada daha fazla kalmaya değer!*

Çevresi doğal güzelliklerle kaplıydı. Çam ormanları yüksek kayalıklardaki fundalıkları andırıyordu; tepeleri bulutlarla çevriliydi. Derken kar yağmaya başladı; soğuk bir rüzgâr esti.

“Üff!” diye içini çekti öğrenci: “Keşke Alplerin öbür tarafında olsaydık! O zaman yaz olmuş olurdu. O zaman kredi mektubumu paraya çevirirdim! İsviçre’de korktuğum gibi korkmazdım. Ah, keşke öbür tarafta olsaydım!” diye söylendi.

Ve o anda kendini öbür tarafta buldu. İtalya’da, Floransa ile Roma arasında bir yerdeydi.

Gurup vaktinde kızılık saçan Trasimen Gölü koyu kahverengi dağlarla çevriliydi. Hannibal işte Flaminius’u burada yenmişti! Buradaki asmalar huzur içinde parmaklarını birbirine uzatmıştı sanki. Yolda yarı çıplak çocuklar, mis gibi ko-

kan bir grup defne ağacının altında simsiyah domuzları gütmekteydi. Hani bu tabloyu layıkıyla verebilsek herkes “Yaşasın İtalya!” diye bayram ederdi, ama ne teolog ne de arabadakilerden biri laf etti.

Derken binlerce sinek ve sivrisinek arabanın içine doldu. Herkes elindeki bir çubukla onları kovmaya çalıştı, ama nafile! Sivrisinekler öyle sokuyordu ki! Soktukları yer şişiyor ve oralardan kan çıkıyordu ki, herkes bundan nasibini aldı. Zavallı atların leşten farkı yoktu; sinekler tezeğe konar gibi bu hayvanlara konuyor, arabacı inip de atların sırtını kaşıyınca birazcık da olsa rahat ediyorlardı. Derken güneş battı, kısa bir süre için hava buz gibi oldu ki, hiç de hoş değildi; ama dağlarla bulutlar, doğanın o yeşil rengini özümseyince her yer pırıl pırıl oldu. –En iyisi sen git, kendin gör! Ben ne kadar yazsam azdır!– Daha önce böyle bir şey görülmemiştir! Yolcular da aynı fikirdeydi. Ama teoloji öğrencisinin karnı açtı; çok yorgun düşmüştü; tüm isteği geceyi bir yerde geçirmekti. Ama nasıl olacaktı bu? Artık herkes o nefis doğayı unutmuş, oraya buraya bakıyordu.

Yolları bir zeytinlikten geçiyordu, oğlan kendisini –tıpkı yurdundaki gibi– söğüt ağaçlarının bulunduğu bir otlakta hissetti. Burada tek bir han vardı. Kapısı önünde bir düzine sakat dilenci sıralanmıştı; içlerinde en sağlamı bir deri bir kemikti! Öbürleri ya kördü ya topal; bazıları dört ayak üzerinde yürüyordu, bazısının elleri yoktu. Tam bir sefalet içindeydiler. “Ekselansları, zavallılar...” diye inliyor ve sakat organlarını gösteriyorlardı. Hancının karısı bile yalınayaktı, saçları darmadağındı, kirli bir bluz giymişti; müşterileri bu şekilde ağırliyordu.

Kapılar iple tutturulmuştu; yerler tuğla döşeliydi, bazıla-

rının arası açık kalmıştı. Tavanda yarasarlar uçuşuyordu ve mekan pis kokudan geçilmiyordu.

Yolculardan biri, “Evet, masayı ahıra yerleştirelim! En azından soluduğumuz havanın ne olduğunu biliriz” dedi.

Pencereleri açtılar, içeri biraz temiz hava girsin diye; ama hemen sakat dilenciler oraya koşuşup “*Ekselansları, zavallılar...*” diye sızlanmaya başladılar.

Duvarlara akıl almadık yazılar yazılmıştı, yarısı “Güzel İtalya”yı yerden yere vuruyordu!

Derken yemek dağıtıldı; menüde kötü yağlı ve biberli bir çorba vardı, aynı kötü yağ salata için de kullanılmıştı. Ana yemek ise horoz ibiği kızartmasıyla çürük yumurtadan ibaretti; şarap bile neyle karıştırılmışsa, berbattı!

Gece olunca bavullar kapı önüne konuldu; yolculardan biri nöbete geçti, diğerleri uyudu. Ama etrafta öyle çirkef bir koku vardı ki! Hava dayanılmaz sıcaktı! Dilenciler uykularında bile *miserabili* (zavallılar) deyip duruyordu.

“Evet, seyahat etmek güzel şeymiş!” diye içini çekti öğrenci: “Ama keşke insanın bedeni olmamış olsa! Onun yerine ruhu seyahat etse! Nereye gitsem sefalet hüküm sürüyor; bu da yüreğimi daraltıyor! Şu andakinden daha iyi bir şey olsa! Ben çok daha iyi bir şey istiyorum! Ama nerede ve nasıl olacak bu, bilmiyorum! Mutlu bir sona ulaşmak istiyorum ben! Her şeyden daha mutlu bir sona!”

Tam ağzından bu sözler dökülmüştü ki, kendini baba evinde buldu. Pencerelere uzun ve beyaz perdeler asılmıştı ve odanın ortasında bir kara tabut vardı: işte kendisi bu tabutta ölüm uykusuna yatmıştı; yani dileği yerine gelmişti!

Bedeni dinleniyor, ruhuysa geziyordu. Solon'un* dediği gibi: Kimseyi ölmeden mutlu sayma! Nitekim burada bu, kanıtlıyor.

Her ceset ölümsüzlük sfenksidir! Burada siyah tabutta yatan sfenks bile bize ölmeden iki gün önce yazılan şu yazının cevabını veremez:

*Ey güçlü ölüm, ancak korku bozar sessizliğini
Ve de kilise mezarlığında bıraktığın izini.
Cennete götüren merdiven falan yok mu diyeyim?
Çim olarak ben, sadece senin evinde mi yeşereyim?
En büyük acılarımız dünyanın ne umrunda!
Sen ki, son gününe kadar kalmışsın çukurunda.
Yaşarken çok daha fazla sıkışır yüreğin,
Tabutunu taşıyacak olan toprağa değin.*

Odada iki kişi vardı; biz ikisini de tanıyoruz; bunlar keder perisi ile mutluluk elçisiydi; ikisi de ölünün üzerine eğildi.

“Gördün işte!” dedi keder perisi: “Pabuçların insanlara nasıl mutluluk getirdiğini!”

“En azından şurada yatana sürekli bir mutluluk getirdi!” diye karşılık verdi mutluluk perisi.

“Yoo, yoo!” dedi beriki. “O kendiliğinden gitti öte tarafa; çağrılmadı! Bu dünyadaki ruhu yine bu dünyadaki hazineleri keşfedecek güçte değildi. Ben ona bir iyilikte bulunacağım!”

Böyle diyerek ölünün ayağından pabuçları çıkardı; aynı anda ölüm uykusu sona erdi verdi ve öğrenci yerinde doğ-

* MÖ 640-560 yıllarında Atina'da yaşamış bir yasa koyucu-çn.

ruldu. Keder perisi ortadan kayboluverdi, ama pabuçlar da yok olmuştu; herhalde onları kendi için aldı.

Papatya

Ş

imdi iyi dinle bakalım! Kırsal kesimde, yol kenarında bir çiftlik evi vardı, mutlaka görmüşsündür! Onun önünde, çitlerle çevrili ve çiçek dolu küçük bir bahçeyle hemen yanındaki mezarlığı bilirsin! İş-

te bu mezarlığın olduğu yerdeki çimlerin tam ortasında küçük bir papatya vardı; güneş, bahçedeki o güzelim çiçeklerin yanı sıra bu papatyayı da ışınlarıyla öyle ısıtıyordu ki! Bu yüzden bu papatya saatten saate gelişiverdi. Bir sabah beyaz taç yapraklarını açıverdi! Bu haliyle güneş ışınlarını andırıyordu ve sarı göbeği de aynen güneş gibiydi. Kendisinin sıradan ve dikkate alınmayan bir çiçek olduğunu hiçbir zaman düşünmemişti. Hayır, keyfi yerindeydi; durmadan sıcacık güneşe yöneliyordu, bazen başını kaldırıp havada cıvıldaayan kuşlara bakıyordu.

O gün papatya öyle mutluydu ki, sanki bayram havası yaşıyordu. Günlerden pazartesiydi; bütün çocuklar okuldaydı; onlar sıralarına oturmuş bir şeyler öğrenirken, papatya ufak yeşil sapı üzerinde doğrulup etrafına bakındı. Bir kez daha güneşin sıcaklığını hissetti ve Tanrı'nın ne kadar iyi olduğunu düşündü; küçücük tarlakuşu da o sessizlikteki duygularını iyice anlatırcasına ötüyordu. Papatya hem uçup hem ötebilen bu mutlu kuşa bir tür saygıyla baktı, ama bunu kendisi yapamadığı için hiç de üzgün değildi. "Ben de görebiliyorum ve işitebiliyorum ya!" diye düşündü: "Güneş beni ısıtı-

yor, rüzgâr öpüyor! Tanrı her şeyi vermiş bana işte!”

Çitin bahçe kısmında bir sürü dik başlı ve soylu çiçek vardı. Şakayıklar gülden de büyük olmak istercesine açmıştı. Ama büyük olmanın ne önemi var ki! Laleler renk renkti, ama bundan haberleri yoktu; daha iyi görülebilmek için dik duruyorlardı. Çitin öte tarafındaki genç papatyaya bakmadılar bile! Oysa papatya gözlerini onlardan ayırmadan: “Ne kadar da zenginler ve güzeller! O görkemli kuş mutlaka onları ziyaret edecektir. İyi ki ben de burada, onlara yakınım. O kuşu ben de görebilirim!” diye düşündü.

Tam bunu düşünürken “tiri-li-li” diye tarlakuşu ortaya çıkıverdi, ama ne şakayığa, ne de laleye kondu. Tam tersine çimenlere inerek papatyanın yanına geldi. Papatya öyle korktu ki, aklı başından gitti.

Küçük kuş hem dans ediyor hem de şarkı söylüyordu: “Çimler ne de yumuşakmış! Şu ufacık çiçeğe bak! Yüreği altından, giysisi de gümüşten!”

Papatyanın sarı renkteki göbeği ona altın gibi gelmişti, taç yaprakları da bembeyazdı çünkü.

Papatya öylesine mutlu oldu ki, anlatamam! Kuş onu gagasıyla öptü, ona şarkı söyledi ve sonra mavi göğe doğru uçup gitti. Papatya kendine gelinceye kadar en azından on beş dakika geçti. Hem mahcup, ama için için sevinerek yan bahçedeki çiçeklere baktı; onlar, kuşun papatyaya bahsettiği şerefe ve mutluluğa tanık olmuşlardı; onun ne kadar sevindiğinin de farkındaydılar. Ancak laleler yine dimdik durdular, suratlarını sivrileştirerek kıpkırmızı kesildiler; çünkü kızmışlardı. Şakayıkların da başı şişmişti! Pöh! İyi ki konuşamıyorlardı, yoksa papatyaya küfür yağıdırırlardı.

Zavallı papatya onların keyfini kaçırdığı için çok üzüldü. İşte o sırada bahçeye, elinde pırıl pırıl parlayan keskin makasıyla ufak bir hizmetçi kadın geldi; doğru lalelerin yanına vardı ve hepsini birer birer kesti.

“Off!” diye içini çekti papatya, “Yazık, hepsi öldü gitti!”

Ve hizmetçi kadın lalelerle birlikte oradan uzaklaştı. Papatya çitin beri tarafında bulunduğu ve sıradan, küçücük bir çiçek olduğu için sevindi, Tanrı’sına şükretti! Güneş batarken yapraklarını katladı, bütün gece rüyasında hep güneşi ve küçük kuşu gördü.

Ertesi sabah mutlu olarak uyandı, hemen beyaz çiçeklerini açarak ışığa yöneltirken temiz havayı da içine çekti. Derken kuşun sesini duydu, ama bu çok üzüntülü bir sestti. Evet, zavallı tarlakuşunun geçerli nedeni vardı; çünkü onu hapsedmişlerdi! Şimdi açık pencerenin önündeki bir kafesteydi. Bulunduğu yerden özgür ve mutlu olarak uçmanın ne keyif verici olduğunu anımsıyor, tarlalardaki yeşil ekinlerden ve onların arasından kanatlarıyla nasıl göğe yükseldiğini anlatıyordu hep. Zavallı kuşun keyfi hiç de yerinde değildi, çünkü kafeste esir tutuluyordu!

Küçük papatya ona yardım edebilmek için can atıyordu, ama ne yapabilirdi ki?

Evet, aklına bir şey gelmiyordu. Etrafındakilerin ne kadar güzel olduğunu unuttu bile! Oysa güneş ne kadar da sıcacıktı ve kendi beyaz yaprakları ne kadar güzeldi! Ama onun aklında sadece kuş vardı, ona yardım edemediği için de perişandı.

Derken bahçeden iki tane oğlan çıkageldi; birinin elinde tıpkı laleleri kesen hizmetçi kadınıninki gibi kocaman ve kes-

kin bir bıçak vardı. Doğru papatyanın yanına vardılar; zaval-
lı papatyacık onların ne istediğini anlayamadı.

“Şuradan kuş için biraz çimen keselim!” dedi oğlanlardan
biri ve papatyanın çevresinden dört köşe şeklindeki çimi
toprağıyla birlikte kesip çıkardı.

“Çiçeği kopar!” dedi beriki. Papatya korkudan titremeye
başladı; koparılmak, ölmek demekti çünkü! Oysa kendisi
hayatta kalmayı ve mahpus kuşun yanına varmayı öyle isti-
yordu ki!

“Hayır, bırak kalsın!” dedi birinci oğlan. “Güzel bir süs
bu!”

Böylece papatya çiftlik evine, tarlakuşunun yanına geti-
rildi.

Ama zavallı kuş, özgürlüğünü kaybetmiş olduğu için ka-
natlarıyla kafesin parmaklıklarına vurup duruyordu.

Küçük papatya o kadar istediği halde konuşamadı ve tek bir avutucu söz söyleyemedi. Öğlene kadar vakit böyle geçti.

“Burada su kalmamış!” dedi mahpus kuş: “Hepsi bitmiş; giderken su kabını doldurmayı unutmuşlar! Ağzım kurudu, içim kâh yanıyor, kâh buz gibi oluyor. Hava da öyle ağır ki! Ah, Tanrı’nın yarattığı sıcacık güneşi ve yemyeşil çimenleri nasıl da öyle özlüyorum!”

Ve biraz kendine gelebilmek için topraklı çimi gagaladı. Derken gözleri küçük papatyaya takıldı, öne doğru eğilerek gagasıyla onu öptü ve “Sen de burada sararıp solacaksın, zavallı küçük çiçek! Dışardaki dünya seni ve senin gibi çiçekleri hep bana bahşetti. Ah, her bir ot sapı bana yeşil bir ağaç olsa, beyaz taç yaprakların da mis gibi kokular saçsa! Neler kaybetmişim meğer ben, söylesene!”

“Onu kim avutabilir ki!” diye düşündü papatya, tek yaprağını bile kıpırdatamadı; ama kendi yapraklarından fışkıran mis gibi koku, bu kez her zamankinden daha yoğundu. İşte bunu kuş da fark etti; o kadar susamış olmasına karşın, yeşil sapı koparmaktan vazgeçti ve çiçeğe hiç dokunmadı.

Derken akşam oldu, ama zavallı kuşa kimse bir damla olsun su getirmedi; o da güzel kanatlarını açarak silkindi. Şarkısı acılı bir “cik, cik”le sonlandı; başını çiçeğe doğru eğdi ve zavallılığın yüreği yoksunluğu ve özlemi kaldıramadı; papatya da bir akşam öncesindeki yapraklarını büzüp uyuyamadı ve gücünü yitirerek yere doğru kaydıldı.

Ertesi gün oğlanlar çıkageldi; kuşun ölmüş olduğunu görünce ağladılar; hem de hüngür hüngür! Ona güzel bir mezar kazdılar ve çiçeklerle donattılar. Kuşun cesedini kırmızı renkli güzel bir kutuya koydular; onu kralmış gibi gömecek-

lerdi! Zavallı kuş! Hayattayken ve durmadan öterken onu unutuyorlar, kafese koyduktan sonra aç ve susuz bırakıyorlardı; şimdi artık şatafatlı bir cenaze töreninin ve akıtılan gözyaşlarının ne değeri kaldı ki!

Topraklı çimi de papatyasıyla birlikte tekrar toz içindeki sokağa attılar; onları düşünen biri de çıkmadı işte! Oysa o, ufak kuşa ne kadar da acımişti ve ona ne kadar da yardım etmek istemişti!

12|Kurşun Asker

Bir zamanlar yirmi beş tane kurşun asker vardı; hepsi kardeşiler, çünkü hepsi eski bir kalay kaşıktan dökülmüşlerdi. Silahları omuzlarındaydı, hep ileri bakıyorlardı; kırmızı ve mavi renkli üniformalarına diyecek yoktu! Kutunun kapağı açıldığında ilk duydukları söz “Aa, kurşun asker!” oluyordu. Böyle seslenen küçük bir oğlandı ve o gün de onun yaş günüydü.

Oğlan onları masaya sıraladı; her biri ötekinin aynısıydı; sadece bir tanesi biraz başkaydı: onun sadece tek bacağı vardı, çünkü en son ona kalay dökülmüştü ve kalay da yetmediği için tek bacaklı kalmıştı. Ancak o, diğer iki bacaklılar gibi sapasağlam ayakta duruyordu.

Dizildikleri masanın üzerinde daha bir sürü oyuncak vardı. En göze çarpanı da kartondan yapılmış bir saraydı. Onun küçük pencerelerinden içerdeki odalar görülebiliyordu.

Sarayın dışında bodur ağaçlar vardı hep, yatay konmuş bir aynanın çevresine sıralanmışlardı; bu ayna göl yerine geçiyordu; mumdan yapılmış yüzen kuğuların aynadaki aksi hoş bir görünüm sunuyordu. Hepsi çok güzeldi, ama içlerinde en güzeli, sarayın açık kapısı önünde durmakta olan genç bir kızdı. O da kartondan yapılmıştı; üzerinde şeffaf bir eteklik vardı; omuzlarının üstüne mavi renkte, eni dar, pelerini andıran bir şal atmıştı; bunun orta kısmını da yüzü kadar büyük bir payet süslüyordu. Genç kız kollarını öne doğru

uzatmıştı, çünkü o bir balerindi ve bir bacağına da öyle yukarı kaldırmıştı ki, kurşun asker onu fark bile edemedi ve onun da kendisi gibi tek bacaklı olduğunu sandı.

“Bu tam bana göre bir eş!” diye düşündü. “Ama soylu biri galiba; çünkü sarayda kalıyor; bense bir kutuda! Bu kutuyu da yirmi beş kişi paylaşıyoruz. Yani bu kıza göre bir yer değil! Ne yapıp edip onunla tanışmalıyım!”

Ve sonra masanın üzerindeki bir enfiye kutusunun arkasına uzunlamasına yattı; şimdi bulunduğu yerden, tek bacağıyla dengesini kaybetmeden ayakta durabilen bu hoş kıza iyice bakabilirdi.

Akşam olunca öbür askerler de kutuya geldi. Evdeki herkes uykuya yattı.

Derken oyuncaklar oyuna başladı; bir kısmı evcilik, bir kısmı top ve bir kısmı da savaş oyunu oynadı. Kurşun askerler de bu oyuna katılmak istedi, ama içinde bulundukları kutunun kapağını bir türlü açamadılar. Fındıkkıran takla attı, kurşunkalem tepindi durdu; bu gürültüye kanarya kuşu uyandı ve çenesini açarak şiirler döktürdü. Sadece kurşun askerle dansçı kız yerinden oynamadı; genç kız ayak parmaklarının ucunda dimdik duruyordu, kolları yana açılmıştı. Asker de tek ayak üstünde duruyor ve gözlerini kızdan ayırmıyordu.

Derken saat on ikiyi çaldı, birden enfiye kutusunun kapağı açıldı ve içinden enfiye yerine ufak bir trol çıktı.

“Kurşun asker!” diye seslendi trol, “Kendine gel!”

Ama kurşun asker onu duymazlıktan geldi.

“Bekle bakalım hele bir sabah olsun da gör!” dedi trol.

Sabah olunca çocuklar da kalktı; kurşun askeri pencere önüne koydular. Trol mü yaptı bilinmez, ama pencere bir anda açılıverdi ve kurşun asker sarayın üçüncü katından baş aşağı düştü. Öyle hızlı düştü ki, bacağına havada ancak uzattı, miğferi yere kakıldı, süngüsü de kaldırım taşlarının arasına saplandı.

Hizmetçi kadınla küçük oğlan kurşun askeri aramak üzere hemen aşağı indiler, ama onu göremediler. Asker “Ben buradayım!” diye bağırıyordu onu bulacaklardı, ama bizimki, üniforma taşıdığı için bunu erkekliğe yediremedi.

Derken yağmur başladı, damlalar gitgide irileşti; sanki kurşun dökülüyordu!

Yağmur dindikten sonra iki tane sokak çocuğu çıkageldi.

“Şuraya bak!” dedi bir tanesi: “Bir kurşun asker. Hadi onu yüzdürelim!”

Bunun üzerine gazete kâğıdından bir kayık yaptılar, içine de kurşun askeri oturtular.

Oğlanlardan biri onu su oluğuna bırakarak yüzdürdü. Sonra ikisi de el çırpımağa başladı. Aman Tanrım, bu olukta öyle bir akıntı vardı ki! Eh, ne de olsa bardaktan boşanırcasına yağmur yağmıştı! Kâğıt kayık sallana sallana gidiyor, ara sıra yüz seksen derece dönüşler yapıyordu. O kadar hızlı gidiyordu ki, kurşun askerin midesi bulandı. Ama olduğu yerde kaldı, hiç suratını ekşitmedi, hep ileri baktı; silahı da omzundaydı!

Bir seferinde kayık bir borunun içinde kaldı; burası o kadar karanlıktı ki, sanki mukavva kutu içindeydi!

“Nerdeyim ben yahu?” diye düşündü: “Hep bunlar trolün yüzünden! Keşke genç kız da burada olsaydı! O zaman karanlık falan vız gelirdi!”

Aynı anda yağmur oluğunun kalası altında barınan bir su sıçanı gözüktü.

“Pasaportun var mı?” diye sordu. “Pasaportunu göster!”

Ama kurşun asker sustu ve silahını daha sıkı tuttu. Kayık yüzmeye devam etti; sıçan da onun peşinden! Üff! Dişlerini öyle gıcırdattı ki! Tahta parçasıyla samana “Tutun onu! Tutun onu! Gümrük vergisi ödemedi, pasaportunu da göstermedi!” diye seslendi.

Akıntı şiddetini artırdı; kurşun asker kalasın bittiği yerde, boru çıkışındaki ışığı fark etti; bundan sonra büyük bir

kanal başlıyordu; orada cesur bir adamı bile ürkütecek derecede bir fokurtu vardı; sanki koskoca bir şelale varmış gibi, tehlikeli akıyordu su.

Kurşun asker o yere o kadar yakındı ki, artık duramadı. Kayık hızla yol aldı; kurşun asker elinden geldiğince sıkı tutundu; gözünü bile kırpmadığını kimse inkâr edemezdi yani! Kayık üç dört kez dönenip durdu ve ağzına kadar su aldı; bu durumda dibe vuracaktı! Nitekim batmaya başladı, kâğıt git-gide yumuşadı ve sular, askerin başının üstüne kadar yükseldi; o anda bir daha göremeyeceği o sevimli genç kızı düşündü. Ve kulağına şu sesler geldi:

*Savaşçı, yola devam et gülerek,
Artık ölüme katlanmak gerek!*

Derken kâğıt ikiye bölündü ve kurşun asker suya düştü ve anında büyük bir balık onu yutuverdi.

Vay canına, balığın midesi ne kadar da karanlıktı! Kanalizasyondan da beterdi; ayrıca çok da dardı! Ama kurşun asker dayanıklıydı; silahını elinden bırakmadı!

Balık oraya buraya yüzdü, öyle berbat hareketleri vardı ki! Sonunda sus pus oldu ve yıldırım çarpmışa döndü.

Apaydınlık bir ortamda birisi “Kurşun asker!” diye bağırdı.

Balığı alıp pazara götürdüler; orada satıldı. Derken bir mutfağa getirildi, oradaki aşçı kadın elindeki kocaman bıçakla onu kesti. İki parmağıyla kurşun askeri çıkarıp aldı; herkes balığın karnında seyahat eden bu acayip şeyi görmek istiyordu. Ama kurşun asker bununla hiç övünmüyordu. Onu masaya koydular; bir baktı ki –dünyada ne garip şeyler

oluyor!– bir zamanlar çocuklarla oyun oynadığı odadaydı! Sevimli bale dansçısının olduğu sarayda. Aynı oğlanları ve oyun masasını gördü; o şahane sarayı ve hâlâ bir bacağını havada tutmakta olan sevimli balerini! O denli etkilendi ki, neredeyse ağlayacaktı; ama ayıp olurdu. Genç kıza baktı, o da ona baktı; ikisi de bir şey söylemedi.

Aynı anda oğlanlardan biri askeri eline aldığı gibi sobaya attı; aslında bunu yapması için hiçbir neden yoktu. Bu elbette hep trolün kabahatiydi!

Kurşun asker şimdi ıslıl ıslıldı; müthiş bir sıcaklık hissetti, bunun nedeni ateş miydi yoksa aşk mıydı, bilemedi. Üzerindeki renkler gitgide kayboldu; onca seyahatten mi yoksa sıkıntıdan mı, kimse açıklayamadı.

Asker genç kıza baktı, o da askere; asker eridiğini hissetti, ama hâlâ dimdik durmaktaydı ve silahı omzundaydı.

Derken kapı açıldı; rüzgâr balerini alarak onu tüy gibi uçurup kurşun askerin bulunduğu sobanın içine atıverdi; kızcağız alevler içinde yok oluverdi; kurşun asker de eriyerek topaklaştı.

Ertesi sabah hizmetçi kadın sobanın küllerini boşaltırken onu buldu. Ufacık bir kalbe dönüşmüştü. Balerin kızıdansa geriye sadece payetler kalmış, kalanı kömürleşmişti.

13 Yabani Kuğular

Buradan çok uzakta, bizde kışken orada kırlangıçların uçtuğu bir yerde bir kral vardı. Bu kralın on bir tane oğlu ve bir de kızı vardı; kızının ismi Elisa'ydı. On bir kardeş, ki hepsi prensti, göğüslerine birer yıldız takıp kılıçlarını da kuşanarak okula gidiyordu; karatahtaya elmas kalemle yazıyor ve her şeyi de adamakıllı ezberliyorlardı. Yani prens oldukları belliydi. Kız kardeşleri Elisa'ysa kristal bir taburede oturmuş, eline de her yerde satın alınabilen resimli bir kitap almıştı.

Ooh, çocukların keyiflerine diyecek yoktu yani! Ama bu hep böyle devam etmedi.

Ülkeyi yöneten kral tekrar evlendi; yeni kraliçe aslında cadıydı ve zavallı çocuklara hiç rahat vermedi; daha ilk gününden kendini belli etti.

Sarayda büyük bir tören başladı, derken çocuklar da oynama başladı; daha sonra misafirler geldi. Onlara bol bol pasta ve kızarmış elma dağıtılırken kraliçe çocuklara vere vere bir kâse içinde sadece kum verdi.

Bir hafta sonra da Elisa'yı köydeki bir ailenin yanına yerleştirdi. Aradan çok geçmedi, bir gün krala zavallı çocukları öyle bir çekiştirdi ki, kral da onun sözüne kandı.

“Hadi çıkın gidin buradan, kendi başınızın çaresine bakın!” dedi kraliçe. “Ötemeyen kocaman kuşlar olarak uçun!” Yine de onları istediği kılığa sokamadı. Oğlanlar on bir tane

çok güzel kuğuya dönüştü. Hepsi tuhaf bir sesle sarayın penceresinden uçarak önce parka, sonra da ormana daldı.

Kız kardeşleri Elisa'nın yatıp uyuduğu köy evine vardıklarında sabah olmuştu; evin damının etrafında uçuyorlardı, uzun boyunlarını döndürerek kanat çırpıyorlardı, ama onları ne gören vardı, ne de duyan! Bu yüzden tekrar uçarak gökyüzüne yükseldiler, bulutların arasına karıştılar. Daha sonra da ucu sahile kadar uzanan bir ormana daldılar.

Zavallı küçük Elisa köy evindeki odada şimdi kalkmış, başka bir oyuncak bulamadığı için yeşil bir yaprakla oynamaktaydı. O yaprağa bir delik açtı ve o delikten güneşe baktı; sıcacık güneş ışınları yanağında yansırken sanki kardeşlerinin mavi gözlerini görüyormuş gibi geldi ona ve kendisine kondurdukları öpücükleri anımsadı.

Günler böyle geçip gitti. Rüzgâr evin önündeki güllerin oluşturduğu çiti yalarken küçük kız onlara "Sizlerden daha güzel kim var ki?" diye fısıldadı. Ama güller başlarını iki ya-

na sallayarak “Elisa var!” diye cevap verdi.

Pazar günleri kapı önündeki yaşlı kadının elindeki dua kitabının yapraklarını savuran rüzgâr, kitaba şu soruyu yöneltti: “Senden daha inançlı kim var?”

Kitap “Elisa var!” diye cevap verdi.

Güllerin de, kitabın da dediği doğrudu.

Kız on beş yaşına basınca eve dönebilecekti ancak; kraliçe onun ne kadar güzel olduğunu görünce kıskançlıktan kahroldu ve kızıdan nefret etti. Elinde olsa onu yabankuğusuna dönüştürürdü; keza kardeşlerini de! Ama buna cesaret edemedi; ne de olsa kral, kızını görmek istiyordu ya!

Ertesi sabah kraliçe banyoya girdi; bu oda mermerden yapılmıştı; tavanı çok güzel süslenmişti, oturulacak yerlere kuştüyü yastıklar konmuştu.

Kraliçe eline üç tane kurbağa alarak onları öptü ve birincisine: “Yıkanmaya geldiğinde Elisa’nın başına otur! Otur ki, o da senin gibi dilini yutmuş olsun!” dedi; ikincisine: “Sen de onun alnına yapış! Yapış ki, o da senin gibi çirkin olsun! Öyle ki, babası onu tanıyamasın!” diye tembihte bulunduktan sonra üçüncüsüne de: “Sen onun yüreğine çök!” diye fısıldadı: “Öyle ki ıstıraptan hiç kurtulmasın!”

Derken kurbağaları temiz suya bıraktı; suyun rengi hemen yeşile çaldı. Sonra Elisa’ya seslendi, onu soydu, suya soktu; kız suya girer girmez kurbağalardan biri başına, diğeri alnına, üçüncüsü de göğsüne yerleşti, ama Elisa hiçbir şeyin farkında olmadı; yerinde doğrulduğunda suda üç tane gelincik çiçeği yüzmekteydi; hayvanlar zehirli olmayıp, cadı tarafından da öpülmemiş olsalardı üç tane güle dönüşeceklerdi, ama yine de çiçeğe dönüştüler; ne de olsa kızın başında ve

yüreğinde dinlenmişlerdi. Genç kız o kadar saf ve temizdi ki, büyü yapacağını yapamamıştı.

Kötü kalpli kraliçe bunu görünce genç kızın vücudunu ceviz suyuyla ovaladı; kızcağızın cildi koyu kahverengi oluverdi. Daha sonra da yüzünü pis kokulu bir merhemle yağlayarak o güzel saçlarını keçeletirdi. Güzel Elisa'yı tanımak artık imkânsızdı.

Bu yüzden babası onu görünce dehşete kapıldı ve “Bu benim kızım değil!” dedi; hiç kimse de onu tanımak istemedi; zincire bağlı köpek ile kırlangıçlar dışında; ama zavallı hayvanların dili yoktu ki!

Elisa ağlamaya başladı ve çekip gitmiş olan on bir kardeşini düşündü. Üzgün bir şekilde saraydan ayrılarak bütün gün tarlalardan ve bataklıktan geçerek daldığı ormanda dolaştı. Nereye gideceğini bilmiyordu, ama öylesine üzgündü ki, kardeşlerinin hasretini çekiyordu hep. Onlar da kendisi gibi evden kovulmuştu. Ama onları arayıp bulacaktı!

Ormanda fazla kalmamıştı ki, gece oluverdi. Anayoldan oldukça uzaklaşmıştı; yumuşak yosunlar üzerine uzandı; akşam duasını da yaptıktan sonra başını bir ağaç köküne yasladı. Her taraf o kadar sakindi ki! Hava da ılıktı; çevresindeki çimenlerde ve yosunlarda yüzlerce ateşböceği ışıldayıp duruyordu. Bir dal kıpırdattığında bu böcekler yıldız kayması gibi aşağı kayıyordu.

Genç kız bütün gece rüyasında kardeşlerini gördü; onlarla ufak çocuklar gibi oynuyordu; herkes elindeki elmas kalemle altın yazı tahtasına bir şeyler çiziktiriyor ve hep birlikte krallığın yarısı değerindeki o güzel resimli kitaba bakıyordu. Ama o tahtaya eskiden olduğu gibi sıfırlar, artılar, eksiler

falan yazmıyorlardı; hayır, sadece cesurca yaptıklarını ve gördüklerini çiziyorlardı. Ayrıca resimli kitaptaki şeyler de canlıydı. Kuşlar şarkı söylüyor, insanlar kitaptan çıkıp Elisa ve kardeşleriyle konuşuyordu; ama sayfa çevrilir çevrilmez hepsi, resimler karışmasın diye tekrar kitabın içine giriyordu.

Genç kız uyandığında güneş tepede çoktan yükselmişti, ama o göremedi, çünkü yüksek ağaçların geniş dalları o kadar birbirine girmişti ki, dışardan gelen ışınlar bükülmüş altın iplikleri andırıyordu; tüm yeşilliklerden mis gibi bir koku yükselirken kuşlar genç kızın omzuna konup duruyordu. Su şırıltısı işitiliyordu; burada pek çok kaynak vardı, akan suların hepsi, dibi en güzel kumla kaplı bir gölde toplanıyordu. Bu gölün etrafında da çiçek tarhları vardı, ama bir yerinden geyik geçmiş ve büyük bir delik oluşturmuştu. İşte bu delikten geçen Elisa suya ulaştı; su o kadar berraktı ki, güneş alan ya da gölgede kalan ağaç dallarıyla yaprakları –rüzgâr esmedikçe– aynen aynadaki gibi dibe yansıyor.

Genç kız kendi yüzünü görür görmez dehşet içinde kaldı; öyle kahverengi ve çirkindi ki! Ama ellerini ıslatıp da gözlerini ve alnını ovuşturduğunda beyaz teni yine meydana çıktı. Hemen soyunarak temiz suya dalıverdi. Böylesine güzel bir prenses o güne kadar daha görülmemişti!

Tekrar giyinip de uzun saçlarını ördükten sonra şırıl şırıl akan kaynaktan bir avuç su içti; daha sonra da nereye gittiğini bilmeden ormanın derinliklerine daldı. Kardeşlerini düşündü, “Yüce Tanrı kesinlikle beni unutmaz!” diye aklından geçirdi. Acıkanların karnını doyursun diye yabani elmayı O yarattı herhalde! Kendisine üzeri meyve dolu ağaçları elbette

O gösterdi! Genç kız durup öğlen yemeğini yedi, aşağı sarkan dallara birer destek koyduktan sonra ormanın en karanlık kısmına daldı. Burası o kadar sessizdi ki, attığı her adım duyuluyordu; ezdiği her solmuş yaprağın hışırtısı geliyordu kulağına; burada kuş falan görünmüyordu. Sık ve kocaman dallardan güneşi görmek de mümkün değildi. Yerden yükselen ağaç kökleri öyle yan yanaydı ki, genç kız bir balkon korkuluğundan ileri bakıyormuş gibi bir hisse kapıldı. Burada öyle bir yalnızlık hüküm sürmekteydi ki şimdiye kadar hiç böyle bir şey görmemişti.

Gece kapkaranlıktı; çimenler arasında tek bir ateşböceği görünmüyordu. Genç kız uyumak için yere uzandı; başının üzerindeki ağaç dalları ayrılmıştı ve müşfik gözlerini dikmiş yukarıdan ona bakan bir melek vardı sanki!

Ertesi sabah uyandığında tüm bu gördükleri rüya mıydı, yoksa gerçek miydi, bilemedi.

Biraz yürüdükten sonra kolunda çilek sepeti taşıyan yaşlı bir kadınla karşılaştı. Yaşlı kadın ona biraz çilek verdi. Elisa ona ata binmiş on bir prence rastlayıp rastlamadığını sordu.

“Hayır! Ama dün on bir tane kuğu gördüm, başlarında altın taçları vardı; şu yakındaki dereye yüzüyorlardı” diyen kadın, Elisa’yı bir bayırın başına götürdü. Oradan aşağıya bir dere akmaktaydı; her iki yakasındaki ağaçların uzun dalları ve yaprakları öylesine birbirine girmişti ki, kökleri sanki yerinden çıkmış da suya doğru eğilmişti.

Elisa yaşlı kadının yanından ayrıldıktan sonra dere boyunca yürüyerek sahile vardı.

Şimdi o muhteşem deniz gözlerinin önünde seriliydi, ama suda hiçbir gemi görülüyordu. Peki nereye ve nasıl gide-

cekti genç kız? Sahildeki sayısız çakıl taşlarına baktı; dalgalar hepsini yuvarlaklaştırmıştı. Cam parçaları olsun, demir ve taş olsun, su hepsine yumuşak birer biçim vermişti.

“Dalgalar yorulmaksızın gelip gidiyor ve tüm sertlikleri aşındırıyor; ben de böyle yorulmak bilmez biri olmak istiyorum! Çalkalanan, berrak dalgalar! Bana verdiğiniz ders için teşekkür ederim! İçimden öyle geliyor ki, sevgili kardeşlerimi bana sizler getireceksiniz!”

Karaya sürüklenen yosunlarda on bir tane beyaz kuğu tüyü gördü genç kız; onları bir demet yaptı; üzerlerinde su damlacıkları vardı; bunlar çiğ miydi, yoksa gözyaşı mıydı, belli olmuyordu. Sahil ıssızdı, ama kız bunun farkına varmadı, çünkü deniz öyle değişime uğruyordu ki! Güzelim göllerinin bütün bir yılda yaptıkları değişimi deniz birkaç saatte gerçekleştiriyordu.

Kocaman bir karabulut yaklaşırken deniz, ‘Ben de korkutucu görünebilirim!’ demek ister gibiydi.

Derken rüzgâr çıktı ve dalgalar yine beyaza dönüşerek yükselmeye başladı; bulutların rengi kızıla çaldı, rüzgâr sakinleşti ve deniz önce gül rengini aldı, sonra yeşil oldu, daha sonra da beyazlaştı, ama öyle sakindi ki! Yine de sahilde hafif dalgalanmalar görülüyordu. Derken su, uyumakta olan bir çocuğun göğsü gibi hafifçe yukarı yükseldi.

Güneş batır batmaz Elisa on bir tane yabankuğusunun karaya doğru süzülerek uçtuğunu gördü; hepsinin başında altından birer taç vardı; hepsi peş peşe uçarken beyaz bir şeridi andırıyordu.

Elisa bayıra çıktı ve bir çalılığın arkasına saklandı; kuğular ona yakın bir yere konduktan sonra beyaz kanatlarını çırpıtlar.

Güneş ufukta batar batmaz hepsinin tüyleri döküldü ve on bir tane yakışıklı prens, yani Elisa'nın kardeşleri ortaya çıktı.

Genç kız haykırdı; çok değişmiş de olsalar onları hemen tanıdı, daha doğrusu kardeşleri olduğunu hissetti. Kollarını açarak onlara doğru koştu ve adlarıyla seslendi; kız kardeşlerini görüp, onun ne kadar büyüdüğünü ve güzelleştiğini fark eden oğlanların keyfine diyecek yoktu. Gülüştüler, ağlaştılar; hepsi üvey annelerinin kendilerine karşı ne kadar acımasız davrandığını düşündüler.

İçlerinden en yaşlısı, “Biz güneş gökтейken hep kuğu olarak uçarız; batar batmaz da insan kılığına gireriz” dedi. “Bu yüzden güneş batarken ayaklarımızın yere basmasına dikkat etmeliyiz; o durumda havaya uçarsak, insan olarak yere düşer çakılırız. Biz burada oturmuyoruz, denizin öbür yakasında burası kadar güzel bir ülke var; ama oraya giden yol çok uzun, bunun için denizi aşmamız gerekiyor. Yol üstünde de geceyi geçirebileceğimiz hiçbir ada yok, sadece denizin tam ortasında yükselen küçük ve ıssız bir kayalık var ki, oraya hepimiz birden ancak sığarız, yani pek büyük değil! Deniz çok dalgalı olduğu zaman sular hep üzerimizden aşar, ama buna da şükür! Orada geceyi insan olarak geçiriyoruz; hani bu kayalık olmasa anavatanımıza asla ulaşamayız; oraya ancak yılın en uzun olduğu iki günde varabiliyoruz. Yılda ancak bir kere evimizi görmemize izin var; orada on bir gün boyunca koca ormanın üstünden uçarak babamızın yaşadığı ve bizim doğduğumuz sarayı, gölgesinde annemizin gömülü olduğu kilise kulesini görebiliriz. – Oradaki ağaçlar ve çalılıklar bize akraba sayılır; tepelerinde vahşi atlar dolaşır, hani çocukken hep görürdük ya! Kömürcüler eski türkülerini söylerken onları dinler ve dans ederdik eskiden! Burası bizim anayurdumuz! Burası bizi çekiyor, ne de olsa seni burada bulduk, sevgili kardeşimiz! İki gün daha burada kalabiliriz, sonra denizin üzerinden uçarak güzel bir ülkeye varmak zorundayız, ama orası anavatanımız değil! Seni nasıl yanımızda götürsek acaba? Ne gemimiz var, ne de sandalımız!”

“Sizi nasıl büyüden kurtarabilirim ben?” diye sordu genç kız. Bütün gece aralarında konuşup durdular, sadece birkaç saat uyuyabildiler...

Elisa kanat çırpmaları yüzünden uyanıverdi. Kardeşleri yine kuşa dönüşmüştü. Önce havada büyük daireler çizdiler, sonra da uçup gittiler; içlerinden en genci bulunduğu yerde kaldı; başını kızın dizine dayadı; o da onun beyaz tüylerini okşadı. Bütün günü birlikte geçirdiler. Akşama doğru, güneş battıktan sonra öbürküler döndü; şimdi yine insan kılığında daydılar.

“Yarın buradan uçup gidiyoruz, ancak bir yıl sonra yine buraya dönmemize izin var. Ama seni burada böyle yalnız bırakamayız! Bizimle gelmeye cesaretin var mı? Benim kolum güçlüdür, seni ormanın üzerinden uçururum; sonra da hep birlikte deniz aşırı uçar gideriz!”

“Tamam, o zaman beni de alın yanınıza!” dedi Elisa.

Genç kız bütün gece söğüt ağacı kabuklarından oldukça büyük ve sağlam bir hasır ördü. Sonra bu hasırın üzerine yatıp uyudu. Güneş doğup da kardeşleri yabankuğusuna dönüşünce, hepsi birden gagalarıyla bu hasırı havaya kaldırıp uçmaya başladılar; sevgili kardeşleri hâlâ uyumaktaydı. Güneş ışınları onun yüzüne çarpıyordu; kuğulardan biri ona gölge yapmak için geniş kanatlarını yana açarak uçuşunu sürdürdü.

Elisa uyandığında karadan çok uzaklaşmışlardı; deniz üzerinden havada uçmak ona bir tuhaf geldi, hâlâ rüya gördüğünü sandı. Yanı başında dut ağacından koparılmış bir dal vardı; üzeri nefis ve olgunlaşmış dutlarla doluydu; onun yanında da bir yerelması! Bunları en küçük kardeşi toplamıştı; genç kız teşekkür edencesine gülümseyerek baktı ona; kendisine gölge yapanın da o olduğunu anlamıştı.

Çok yüksekte uçtukları bir sırada altlarında gördükleri ilk gemi, denizin üzerindeki beyaz bir martıyı andırıyordu. Arkalarında kocaman bir bulut vardı sanki, ama aslında bu bir dağdı. Bunun üzerinde Elisa hem kendi gölgesini, hem de oraya doğru süzülen on bir kuğunun gölgesini gördü. Bu, o zamana kadar görmediği güzellikte bir tabloydu. Ama güneş yavaş yavaş yükseldiğinde bulutları geride bıraktılar ve o güzel tablo kayboldu.

Bütün gün havada ok gibi uçtular, yine de her zamankinden daha yavaştlar, çünkü Elisa'yı taşıyorlardı. Derken hava bozdu; akşam yaklaştı; genç kız güneşin batışını ürkerek izledi; denizdeki kayalık hâlâ görünürde yoktu. Kuğular daha güçlü kanat çırpmağa başladılar gibi geldi ona. Ah! Onların hızlı uçamamaları hep onun yüzündendi! Güneş batar batmaz hepsi suya düşecek ve boğulacaktı! Genç kız bütün kalbiyle Tanrı'ya yalvardı, ama hâlâ kayalığı göremedi. Kara bulutlar gitgide yaklaştı, rüzgâr hızlandı; fırtına çıkacaktı! Bulutlar, onları arkadan iten koskoca dalgalara benziyordu; şimşek şimşek üstüne çakıyordu!

Güneş şimdi neredeyse batmak üzereydi. Elisa'nın yüreği çarpmağa başladı; kuğular aşağıya doğru tüm hızlarıyla uçmaktaydı; öyle ki, genç kız düşmekte olduklarını sandı. Ama düşmediler, havada süzölmeye devam ettiler. Güneş yarı yarıya denize gömölmüş gibiydi; işte tam o sırada genç kız altlarındaki kayalığı gördü.

Güneş hızla batmaya devam etti; şimdi bir yıldız kadar küçölmüştü! Aynı anda Elisa, ayaklarının yere bastığını hissetti. Ve güneş saman alevi gibi birden söndü. Şimdi kardeşleriyle kol kola kayanın üzerindeydiler. Ama daha faz-

la yerleri de yoktu!

Dalgalar kayaya çarpıyor, onları yağmur yağmışçasına ıslattıktan sonra uzaklaşıyordu; gökyüzü durmadan çakan şimşek yüzünden apaydınlıktı. Genç kız ile kardeşleri hem teselli hem de cesaret bulabilmek için el ele vererek hep birlikte bir ilahi okumaya başladılar.

Şafak vakti hava tertemizdi ve sakindi. Güneş doğar doğmaz kuğular Elisa'yı da yanlarına alarak kayalıktan ayrıldılar. Derken deniz hareketlendi; havadan bakıldığında beyaz köpükleri, koyu yeşil bir gölde yüzen milyonlarca kuğuyu andırıyordu.

Güneş iyice yükselince Elisa etrafına bakındı; havada süzülürken, üzerleri ışıldayan kar tabakalarıyla kaplı dağlara baktı; bunların ortasında bir saray vardı. Kilometrelerce uzun olmalıydı, dizi dizi sütunlar değirmen çarkı kadar büyük palmiye ağaçları ve göz alıcı çiçeklerle çevriliydi. Gitmek istedikleri ülkenin burası olup olmadığını sorunca kuğular kafalarını iki yana salladı; çünkü bu harika saray seraptan başka bir şey değildi! Orada elbette insan yaşayamazdı. Elisa tekrar baktı; derken dağlar da, ormanlar da, saray da çöküverdi; geriye yirmi tane kilise kaldı; bunların hepsi birbirine benziyordu; kapıları çok yüksek olup pencereleri öne çıkıktı. Genç kızın kulağına org sesi gelir gibi oldu, ama bu denizin sesiydi.

Şimdi kiliselere çok yaklaşmışlardı, derken bunlar altlarında seyreden bir filoya dönüştü. Genç kız aşağıya baktı, ama su üzerindeki sisten başka bir şey göremedi. Gözlerinin önündeki manzara durmadan değişiyordu. Derken gitmek istedikleri ülkeyi gördü. Şimdi, içinde sedir ağaçlarının bu-

lunduğu ormanlar, şehirler ve saraylar görülüyordu.

Genç kız güneş batmadan önce dağdaki büyük bir mağaranın önüne oturdu; mağaranın kapısını sarmaşıklar sarmıştı. “Bakalım bu gece burada ne rüyalar göreceksin!” dedi en küçük kardeşi, ona yatağını göstererek. “Üzerinizdeki büyü nasıl bozacağımı görebilsem rüyamda ne iyi olur!” dedi genç kız; akli fikri hep bundaydı. Yardım etmesi için Tanrı’ya dua etti; hatta duasını rüyasında bile sürdürdü; işte o rüyada kendisini serap gördüğü sarayda buldu; çok güzel ve pırıl pırıl ışıldayan bir peri karşılıyordu onu; derken bu peri, kendisine ormanda çilek veren, altın taçlı kuğulardan bahseden yaşlı kadına dönüşüverdi. Kadın ona, “Kardeşlerin büyüden kurtulabilir!” dedi. “Ama o cesaret ve sabır var mı sende? Deniz suyu senin ellerinden daha da yumuşak olmasına karşın sert kayaları yumuşatır, ama senin parmaklarının duyacağı acıyı duymaz, çünkü onun yüreği yoktur; ne korku tanır, ne acı! Şu elimde tuttuğum ısırgan otunu görüyor musun? Yatıp uyuduğun mağarada onlardan bir sürü var; sadece oradaki ve de kilisenin önündeki ısırgan otları işe yarar, buna dikkat et! Onları koparacaksın, elini kanatıp kabartsa-lar bile! Onların gövdelerini ayaklarınla basarak ez, elde edeceğin keten ipliklerle on bir tane uzun kollu zırhlı kazak ör! Bunları on bir yabankuğusunun üzerine attın mı büyü bozulacaktır. Ama sakın unutma, bu işin başından sonuna kadar konuşmayacaksın! Yıllar sürse de! Ağzından tek bir kelime çıktığı anda öldürücü bir hançer kardeşlerinin kalbine saplanacaktır! Onların hayatı dilini tutup tutmamana bağlı yani! Sakın unutma!”

O anda ısırgan otunu genç kızın eline dokundurdu. Eli-

sa'nın eli ateş değmişçesine yandı. Bunun üzerine diz çökerek Tanrı'ya dua eden genç kız mağaradan çıkarak işe koyuldu.

Narin elleriyle iğrenç ısırganları topladı, hepsi ateş gibiydi. Elleriyle kollarındaki kabarcıklar hep yanıyordu. Ama bunlara katlanacaktı, yeter ki kardeşlerine yapılan büyü bozulsun!

Her bir ısırganı ayaklarıyla ezip kopardıktan sonra onlardan yeşil iplik çıkarmaya başladı.

Güneş batarken kardeşleri çıkageldi; onu öyle sessiz görünce çok şaşırdılar; üvey annelerinin yeni bir büyü yaptığını sandılar, ama genç kızın ellerini görünce, onun tüm bunlara kendileri için katlandığını anladılar. En küçükleri ağlamaya başladı; göz yaşları kızın hangi koluna düşmüşse orasını iyileştirdi.

Genç kız bütün gece çalıştı, çünkü büyüü bozuncaya kadar içi rahat etmiyordu. Ertesi gün kardeşleri gittikten sonra tek başına oturup işine baktı; vakit hiç bu kadar çabuk geçmemişti. Bir kazağı bitirince ötekine başlıyordu.

Bu sırada dağlar arasında av borularının sesi yükseldi. Genç kız ürktü; sesler gittikçe yaklaşıyordu. Köpek havlamaları duyuldu. Elisa korkarak mağaraya girdi, toplayıp tarakladığı ısırganları bir iple bağladı ve onların üstüne oturdu.

Derken çalılıklar arasından koskoca bir köpek çıktı, derken bir köpek daha ve bir daha; hepsi yüksek sesle havladuktan sonra geri döndüler ve sonra tekrar göründüler. Birkaç dakika sonra da avcılar mağaranın kapısı önüne geldiler; içlerinde en yakışıklısı o ülkenin kralıydı; Elisa'ya yaklaştı;

ömründe bu kadar güzel bir kız görmemişti.

“Sen nereden çıktın böyle, sevimli çocuk?” dedi.

Elisa kafasını iki yana salladı; konuşmaması gerekiyordu ya! Kardeşlerinin hayatı buna bağlıydı. Ellerini önlüğünün altına sakladı, kral ne acı çektiğini görmesin diye.

“Benimle gel!” dedi kral: “Burada kalamazsın! Sen çok iyi bir kıza benziyorsun. Çok da güzelsin. Bu yüzden sana kadi-fe ve ipekten giysiler yaptırıp başına da altın bir taç yerleştireceğim; sarayımın en güzel yerinde oturacaksın; orası senin yuvan olacak!”

Ve sonra onu atına bindirdi. Kız ağlamaya başladı, ümitsizlikle ellerini kavuşturdu, ama kral:

“Ben sadece senin mutlu olmanı istiyorum! Daha sonra bana teşekkür edeceksin!” dedi.

Ve atını koşturarak dağlar arasından geçti; genç kıızı da sımsıkı tutuyordu. Avcılar da onun peşinden geldi.

Güneş batarken kiliseleri ve kubbeleriyle o görkemli saraya vardılar. Kral genç kıızı saraya soktu; mermer salonlardaki fıskiyelelerden su fışkırıyordu. Duvarlar ve tavanlar hep resimlerle süslüydü, ama genç kızın bunları görececek hali yoktu; durmadan ağlıyordu ve acı çekiyordu; nedimeler tarafından giydirilmesine isteksizce razı oldu; saçlarına inciler takıldı, hâlâ yanmakta olan parmaklarına ince ve zarif bir çift eldiven geçirildi.

Tüm bunlardan sonra o kadar güzel oldu ki, saray halkı derin bir saygıyla onun önünde eğildi. Kralın onu kendine eş olarak seçmiş olmasına karşın başpiskopos başını iki yana sallayarak buna karşı çıktı. Bu genç kızın aslında büyücü bir cadı olduğunu ve büyüyle kralın gözlerini kamaştırdığını,

gönlünü çaldığını fısıldadı.

Ama kral onu dinlemedi, müziği başlattı, en nefis yemekleri getirtti, en güzel kızları önünde dans ettirdi, genç kızı görkemli salonlara götürüp gezdirdi. Ancak Elisa'nın ne gözlerinde ne de dudaklarında bir gülümseme belirdi; sanki hep kederli doğmuştu!

Kral genç kızın yatak odasını açtı; yerlere çok kıymetli yeşil halılar serilmişti, aynen daha önce yaşadığı mağaraya benzemişti burası. Bir köşeye ısırgandan taraklanmış bir yığın iplik konmuştu ve tavandan aşağı kendi ördüğü zırlı kazak asılmıştı. Bunu avcılardan biri –merak ettiği için– mağaradan alıp getirmişti.

“Burada kendini eski evindeki gibi hissedeceksin!” dedi kral. “Orada yaptığın işi burada da yapabilirsin. Tüm bu uğraşlar sana zevk verecek ve hep eski zamanları anımsayacaksın!”

Elisa çok hoşlandığı şeyleri bir arada görünce gülümsedi, yanaklarına renk geldi; kardeşlerinin büyüsünü nasıl bozacağını hatırladı. Ve kralın elini öptü. Kral da onu bağrına bastı ve tüm kiliselerdeki çanları çaldırarak düğünü ilan etti. Ormandan gelen sevimli, ama dilsiz kız şimdi ülkenin kraliçesi olmuştu.

O sırada başpiskopos kralı ne kadar kışkırttıysa da bir işe yaramadı. Düğün yapıldı ve başpiskopos kraliyet tacını genç kızın başına kendi elleriyle koymak zorunda kaldı. Ve bunu yaparken tacın çemberini kasten öyle bir bastırdı ki, kızın canı yandı; ama yüreğindeki çember bundan da dardı; akli fikri hep kardeşlerinde olduğu için acıya katlandı. Hiç ağzını açmadı, çünkü tek bir kelime kardeşlerinin hayatına mal ola-

caktı! Ancak kendisini sevindirmek için elinden geleni ardına koymayan bu yakışıklı ve iyi kalpli krala karşı duyduğu sevgi gözlerinden okunuyordu. Ona olan saygısı günden güne artıyordu; ah, keşke ona içini dökebilseydi! Ama susması gerekiyordu işte! İşini sessizce bitirmesi gerekiyordu. Bu nedenle geceleri eşinin yatağından usulca kalkıp kendi küçük odasına gidiyordu; orası aynen mağara gibi döşenmişti. İşte orada zırhlı kazakları peş peşe örüyordu. Ancak yedinciye başlarken ipliği bitti.

İhtiyacı olan ısırgan kilisenin avlusunda vardı, bunu biliyordu; ancak hepsini kendi koparmak zorundaydı; iyi de, oraya nasıl gidecekti?

“Yüreğimdeki acının yanında parmaklarımdaki acının lafı mı olur!” diye düşündü. “Bunu denemeliyim! Tanrı bana yardımını esirgemeyecektir!”

Sanki kötü bir şey yapıyormuş gibi kalbi çarpa çarpa, gizlice bahçeye çıktı: Ay ışığında uzun caddelerden ve sokaklardan geçerek kilisenin avlusuna vardı. Orada, en geniş mezar taşına oturmuş bir sürü çirkin cadı gördü; hepsi, banyo yapmak istercesine üzerlerindeki yırtık pırtık giysileri attıktan sonra ince ve uzun parmaklarıyla yeni mezarların toprağını kazarak çıkardıkları cesetleri yemeye başladı. Elisa onların yanından geçmek zorundaydı. Cadılar gözlerini ona dikti, ancak genç kız dua etmekle yetinerek ısırganları toplama-ya başladı ve sonra da onları saraya taşıdı.

Sadece tek bir kişi onu gözetledi ki, bu başpiskopostu. Herkes uyurken o uyanık kalmıştı; şüphelerinde haklı çıkmıştı! Yani kraliçenin olması gerektiği gibi biri olmadığını

anlamıştı, ona göre genç kız bir büyücüydü! Bu yüzden hem kralın hem de herkesin gözünü boyamıştı.

Başpiskopos gördüklerini ve sakıncalarını günah çıkarma kürsüsünde krala anlattı; ağzından çıkan onca lafa karşın kutsal figürler başlarını sallayarak “Bunlar doğru değil, Elisa masumdur!” demek ister gibiydi. Ne var ki başpiskopos bunu başka türlü yorumladı. O figürleri hep kıza karşı kullandı, onun işlediği günahlar karşısında başlarını salladıklarını anlattı. Bunun üzerine kral yanaklarını ıslatan iki damla gözyaşını durduramadı. İçi şüphe doluydu; saraya yollandı. Artık geceleri uyurmuş gibi yapıyordu, ama aslında rahat uyuyamıyordu ve Elisa’nın her gece yataktan kalktığını fark ediyordu.

Her gece genç kızı usulca takip etti ve onun odasından dışarı çıkmasını izledi.

Kralın günden güne suratı asıldı; Elisa bunu fark ettiyse de nedenini bulamadı; yine de içine bir korku düştü; kardeşleri yüzünden nasıl da üzülüyordu! Kadife giysileri üzerine damlayan gözyaşları, elmas parçacıkları gibi parlıyordu; ona bakan herkes içinden “Keşke ben de kraliçe olsam!” diye geçiriyordu.

İşin artık sonuna gelmişti, örmediği tek bir gömlek kalmıştı, ama iplik de tükenmişti, ısırgan da! Bu yüzden bir daha – son kez– kilisenin avlusundan ısırgan toplamak zorundaydı. Ama mezarlıktaki cadıların dansını düşündükçe içine bir korku girdi. Ancak çok kararlıydı ve Tanrı’ya da güveniyordu.

Elisa yola çıktı, kral ve başpiskopos da onu takip ettiler; onun kilisenin avlusuna açılan kapıdan nasıl girip kayboldu-

ğunu gördüler; oraya yaklaşıncı Elisa gibi onlar da mezar taşına oturan cadıları gördüler. Kral geri döndü. Aynı gece başını göğsüne dayayan genç kızın da o cadılardan biri olduğuna kanaat getirdi.

“Onu halk yargılamalı!” dedi.

Ve halk kızı yargılayıp kararını verdi, diri diri yakılacaktı!

Elisa’yı sarayın o görkemli odalarından alıp pencerelerini rüzgârın zangırdattığı karanlık ve nemli bir deliğe soktular; ipek ve kadife giysilerini çıkardılar ve toplamış olduğu ısırganlardan yapılma bir yastık verdiler ona; başını bunun üzerine koyacaktı. Örmüş olduğu zırhlı kazakları da hem yatak hem de yorgan olarak kullanacaktı. Ama bu kızın işine geldi, hemen sonuncu kazağı örmeye başladı ve de Tanrı’ya dua etti. Dışardaki sokak çocukları şarkı söyleyerek onunla alay ediyordu. Kimse onu avutacak bir laf etmiyordu.

Derken akşama doğru demir parmaklıklarda bir kanat çırpıntısı duyuldu; gelen en küçük kardeşti; ablasını bulmuştu sonunda. Genç kız sevinçle hıçkırdı; son gecesini yaşamakta olduğunu bilse de! Ama örgü işi de bitmek üzereydi ve işte kardeşleri şimdi buradaydı!

Kızı son saatlerinde yalnız bırakmamak için başpiskopos çıkageldi, çünkü krala söz vermişti. Ama kız istemedi; kafasını iki yana sallayarak bakışlarıyla ve el kol hareketiyle ona gitmesini işaret etti. Bu son gece işini tamamlamalıydı, yoksa her şey boşa gidecekti; onca acı, gözyaşı ve uykusuz geçen gece.

Başpiskopos gitti, gitmeden de kıza hakaret yağdırdı. Ama Elisa kendisinin suçsuz olduğunu biliyordu, bu yüzden işini sürdürdü.

Yerde sıçanlar dolaşıyordu; genç kıza az buçuk da olsa yardım edebilmek için ısırganları sürükleyerek onun önüne yığdılar. Demir parmaklıklı pencere önüne bir bülbül konarak genç kızı eğlendirebilmek ve ona cesaret vermek için bütün gece şakıdı durdu.

Şafak söktü, ama güneşin çıkmasına daha bir saat vardı. On bir kardeş sarayın kapısına vararak kralın yanına çıkmak istedi. Ama bu imkânsızmış, çünkü daha geceymiş; kral da uyuyormuş, rahatsız edilmek istemezmiş! Oğlanlar rica etti, tehditte bulundu ve derken nöbetçi asker çıkageldi; hatta kral da dışarı fırladı ve tüm bunların ne demek olduğunu sordu. Aynı anda güneş çıktı ve kardeşlerden eser kalmadı; on bir beyaz kuğunun sarayın üzerinden uçup gittiği görüldü.

Şehrin kapısı dışında halk toplanmıştı; herkes cadının nasıl yakılacağını görmek istiyordu. Kızın içinde bulunduğu arabayı bakımsız bir katır çekmekteydi; genç kıza bir keten elbise giydirmişlerdi; o harika güzellikteki saçları dağınıktı,

yanakları çok soluktu, parmakları yeşil ipliği örerken dudakları hafifçe kıpırdıyordu. Ölüme giderken bile işini elinden bırakmamıştı; ayaklarının altında on tane zırhlı kazak seriliydi, on birinciye hâlâ örmekteydi.

Halk ise onunla alay ediyordu “Şu cadıya bak, nasıl da mırıldanıyor! Elinde dua kitabı da yok; yoo, büyücülük yapıyor; alın onun elinden şu şeyi, paramparça edin!”

Kalabalık ona yaklaşarak kazağı parçalamaya çalıştı. Derken on bir tane beyaz kuğu, uçuşarak arabanın kenarlarına kondu ve koca kanatlarını açarak çırpındı. Herkes dehşet içinde kalarak geriledi.

“Bu, ilahi bir uyarı! Kızcağız kesinlikle masum!” diye mırıldandı pek çoğu, ancak kimse bunu yüksek sesle söylemeye cesaret edemedi.

Derken cellat genç kızı elinden tuttu; aynı anda kız on bir kazağı birden kuğuların üzerine attı. İşte o anda on bir tane yakışıklı prens ortaya çıktı; içlerinden en gencinin bir kolu yoktu, onun yerinde bir kuğu kanadı sallanıyordu, çünkü Elisa kazağı sonuna kadar örememişti!

“Şimdi konuşabilirim!” dedi genç kız, “Ben masumum!”

Herkes olanları gördükten sonra kutsal bir azizin önünde eğilir gibi genç kızın önünde eğildi. Elisa cansız olarak kardeşlerinin kollarına düşüp kaldı. Onca gerilime, korkuya ve acıya yüreği dayanmamıştı.

“Evet, o masumdur!” dedi en büyük ağabeyi ve sonra neler olup bittiğini anlattı; o konuşurken etrafa milyonlarca gülün kokusu yayıldı, çünkü bir yığın odun çıra gibi yanıp tutuşmuştu. Birden o yerde kırmızı güllerden yüksek mi yüksek, geniş mi geniş bir demet oluşuverdi. En üstteki çi-

çek beyazdı, pırl pırl parlamaktaydı; tıpkı bir yıldız gibi! Kral o çiçeği kopararak Elisa'nın göğsüne ilıstırdı; aynı anda genç kız uyandı, artık yüreği huzur ve mutluluk doluydu.

Ve kilise çanları kendiliğinden çalmaya başladı; bir kuş sürüsü geldi. Düğün alayı saraya doğru ilerledi. O zamana kadar hiçbir kralın göremediği kadar görkemli bir kraliyet düğünü gerçekleşti.

14! Cennet Bahçesi

Bir zamanlar bir prens vardı, başka hiç kimsenin onun kadar çok ve güzel kitabı yoktu. Oğlan dünyada neler olup bittiğini hep bu kitaplardan ve şahane resimlerinden öğreniyordu. Bu kitaplar her ülke ve ulus hakkında bilgi veriyordu; ancak hiçbirinde cennet bahçesinin nerede olduğuna dair tek bir kelime yoktu. Oysa prensin akli fikri hep bundaydı.

Daha çok küçükken, yani okula yeni başlarken büyükanesi ona, cennet bahçesindeki her çiçeğin çok tatlı bir pasta olduğunu anlatmıştı. Tarih, coğrafya ya da matematik sorularına cevap verebilmek için bir parça pasta yemenin de yeterli olduğunu söylemişti. Ne kadar pasta yerse her şeyi aklında daha iyi tutacağını söylemişti.

O zamanlar buna inanmıştı, ama büyüyünce ve kafası daha iyi çalışınca, cennet bahçesinde çok daha fazla güzelliklerin olabileceğini biliyordu.

“Havva Anamız ağaçtaki elmayı neden kopardı? Âdem Baba yasak meyveyi niçin yedi? Onun yerinde ben olsaydım böyle yapmazdım! O zaman yeryüzünde günah diye bir şey olmazdı!”

Küçükken böyle düşünüyordu, on yedi yaşına basınca da aynı şeyleri söyledi. Artık kafasını cennet bahçesine takmıştı.

Bir gün ormana gitti; tek başınaydı, çünkü o zaman daha

fazla keyif alıyordu.

Akşama doğru hava bozdu ve bardaktan boşanırcasına yağmur başladı; her taraf bir kuyunun dibi gibi zifiri karanlıktı. Derken yaş çimenler üzerinde ayağı kayarak düştü ve başını düz bir taşa vurdu. Sırılsıklam olmuştu. Yosun tutmuş kayalıklara tırmanmak zorunda kaldı.

Yoksa neredeyse batacaktı. O sırada acayip bir rüzgâr çıktı ve oğlan kendisini içi aydınlık bir mağaranın önünde buldu. İçerde bir geyiği kızartabilecek büyüklükte bir ateş yanıyordu; aslında bir geyik kızartılıyordu da. Birisi, hayvanı boynuzlarından iki ağaç dalına takmış yavaş yavaş döndürüyordu. Bu yaşlıca bir kadındı; iri yarıydı ve güçlüydü; ocağa odun üstüne odun atıyordu.

“Gel yaklaş!” dedi: “Geç şu ocağın başına da elbiselerini kurut!”

“Burası bayağı esiyor!” diyen prens yere oturdu.

“Oğullarım dönünce neler esecek sen bir gör!” diye cevap verdi kadın. “Burası rüzgâr mağarası; oğullarım da bu dünyadaki dört rüzgârı temsil ediyor. Anlıyor musun?”

“Nerede oğulların?”

“Böyle tepeden inme sorarsan cevap vermesi zor! Benim oğullarım serbest çalışır. Yukarıdaki kocaman evde onlar bulutlarla top oynar!” diye karşılık verdi kadın.

“Haa, anladım!” dedi prens. “Sen çok kaba konuşuyorsun; şimdiye kadar gördüğüm öbür kadınlara hiç benzemiyorsun!”

“Elbette, onların yapacak işleri yok da ondan! Oğullarımı

zaptedebilmem için sert olmam gerekiyor. Öyle olmalıyım ki, onlar da herkese boyun eğmesin! Şu duvarda asılı dört çuvalı görüyor musun? Bundan çok korkar onlar, tıpkı senin aynanın arkasındaki değnekten ürktüğün gibi. Yani ben oğullarımı istediğim an ufaltıp o çuvalların içine sokabilirim; hiç gözlerinin yaşına bakmam! Ve ben çık deyinceye kadar hep orada kalırlar. “Aa, işte biri geliyor!”

Gelen, buz gibi soğuğu içeri taşıyan Poyrazdı! Şimdi yere ebe bulguru dediğimiz dolu tanecikleri düşmüştü, lapa lapa kar da etrafta saçılmıştı. Adam ayı postundan pantolon giymişti, ceketini de öyleydi. Fok balığından yapılmış kasketini kulaklarının üzerine çekmişti; sakalları buzlanmıştı ve kasketinin korkuluğundan buz parçacıkları sarkmaktaydı.

“Hemen ateşe yaklaşmayın!” dedi prens, “Yoksa yüzünüzle elleriniz buz kesilir!”

“Buz mu?” diyen Poyraz bir kahkaha attı, “Buz benim en çok sevdiğim şey! Sen de nereden çıktın bacaksız? Rüzgâr mağarasına nereden geldin böyle?”

“O benim misafirim!” dedi kocakarı, “İşine gelmezse seni çuvala sokarım haa, ona göre!”

Bu laf bayağı etkili oldu. Poyraz nereden geldiğini anlattı; bütün bir ay evde değilmiş!

“Kuzey Denizi’nden geliyorum ben!” dedi. “Rus balıkçılarla birlikte Ayılar Adası’ndaydım. Kuzey kutbundan yelken açarak dönerken dümeni hep ben kullandım ve ayakta uyudum. Arada bir uyandığımda fırtına kuşu bacaklarıma dolanıyordu. Bu çok acayip bir kuş! Kanatlarını önce bir çırpıyor, sonra hep açarak havada süzülüyor! Ona rağmen hızlı uçuyor!”

“Konuyu saptırma!” dedi Rüzgâr ana, “Demek daha sonra Ayılar Adası’na vardın!”

“Orası harika! Tabak gibi dümdüz; tam dans edilecek yer! Etrafta yarı erimiş kar, yosunla karışmıştı; sert kayalıklara deniz ayısı ve fok balığı iskeletleri seriliydi ki bunlar kollarını ve bacaklarını açmış devleri andırıyordu; üzerleri pas tutmuş gibi yeşilimsi renkteydiler. Sanki hiç güneş yüzü görmemişlerdi. Ben barınağı göreyim diye sisi üfleyerek biraz araldım. Derme çatma bir ev çıktı karşıma; gemi enkazından ve fok balığı dersinden yapılmıştı; derinin içyüzü dışa çevrilmişti, rengi kırmızı ve yeşildi; çatısında canlı bir kutup ayısı oturmuş, homurdanıp duruyordu. Sahile gidip kuş yuvalarına baktım, ağızlarını ardına kadar açarak bağırان tüysüz yav-

rulara baktım; binlerce gırtlığa rüzgâr üfledim, o zaman gagalarını kapamayı öğrendiler. Ta aşağıda fok balıkları birbirinin etrafında yuvarlanıp durmaktaydı, tıpkı canlı solucanlar ya da upuzun dişli ve domuz kafalı dev kurtçuklar gibi!

“Ne güzel de anlatıyorsun oğul!” dedi rüzgâr ana. “Seni böyle dinledikçe ağzımın suyu akıyor!”

“Derken av başladı! Zıpkın fok balığının göğsüne saplandı, sıcak kan fıskiye gibi fışkırarak buzlara sıçradı. Kendi oyunum geldi hatırıma! Öyle bir üfürdüm ki, yelkenlilerim – ki bunlar kaya gibi yükselen buz dağlarıydı– avcı gemilerini sıkıştırdı. Eh, bir görseydiniz, çığlık atanlar mı, bağırانlar mı istersiniz! Ölü fokları, sandıkları ve gemi halatlarını, hepsini attılar. Ben bu kez üzerlerine tipi yağdırdım; gemileri işlemez oldu ve güneye doğru sürüklendi. Bir daha asla Ayı Adası’na gelmezler!”

“O zaman kötü bir şey yaptın?” dedi rüzgâr ana.

“Ne iyilik yaptığımı ötekiler anlatsın!” dedi beriki: “Derken batılı kardeşimiz geldi, ben en çok ondan hoşlanırım; biraz deniz kokar, serinlik verir.”

“Günbatısından mı bahsediyorsun?” diye sordu prens.

“Elbette Günbatısından!” diye cevap verdi rüzgâr ana: “Ama o hiç de küçük değildir. Bir zamanlar yakışıklı bir oğlandı, ama artık değil.”

Adam yabani gibi gözüküyordu, ama canı yanmasın diye kafasına bir kask geçirmişti. Elinde amerikan maunundan yapılma bir topuz vardı. Onunla hava atıyordu!

“Nereden geliyorsun?” diye sordu anası.

“Balta girmemiş ormandan; oradaki sarmaşıklar ağaçlar

arasında duvar örmüş durumda; ıslak çimenlerde hep suylanları dolaşmakta; insan falan göremezsın!”

“Peki sen ne yaptın orada?”

“Nehre baktım, çok derinmiş; kayalıklardan nasıl aşağı aktığına baktım! Akınca sanki bir toz kalkıyor havaya ve gökkuşağı oluşuyor. Bu nehirde yüzen bir yabanimanda gördüm, akıntıya kapılmıştı; suyun şelale oluşturduğu yerde yabanördeği sürüsü de ürkererek havaya uçtu. Manda da şelaleye kapılarak uçurumdan aşağı düştü. Bu da hoşuma gitti; derken fırtına çıkardım, koskoca yaşlı ağaçlar yerlerinden kopup akıntıya kapılarak uçurumdan aşağı tel gibi döküldü.”

“Yani daha başka bir şey yapmadın mı?” diye sordu rüzgâr ana.

“Çayırdaki takla attım, yabanatlarını şöyle bir sıvazladım, hindistancevizi ağaçlarını salladım! Daha neler yapmadım ki! Anlatsam doyamazsın! Ama herkesçe bilinen şeyleri her yerde anlatmamalı! Sen de bilirsin ya, anacığım!” dedikten sonra annesini öyle bir öptü ki, kadıncağzı neredeyse yere düşüyordu. İşte böyle yabani bir oğlandı bu!

Derken Lodos çıkageldi; başında sarık vardı ve rüzgârdan uçuşan bir bedevi kaftanı kuşanmıştı.

“Burası da amma soğuk yahu!” diyerek ocağa ağaç kütüğü attı. “Poyrazın benden önce geldiği belli oluyor.”

“Burası öyle sıcak ki, ayı bile kızartılır!” dedi Poyraz.

“Ayı sensin!” diye karşılık verdi Lodos.

“Siz çuvala sokulmak mı istiyorsunuz yoksa?” diye sordu anaları: “Otur şu taşın üstüne de, anlat bakalım neredey-

din?”

“Afrika’daydım, anne!” diye cevap verdi beriki. “Hotantolarla aslan avına çıktım! Ovadaki ekinleri bir görsen, insan boyunda; renkleri de zeytin gibi yemyeşil! Orada bir antilop zıplıyordu; devekuşu benimle yarışa başladı, ama ben daha hızlıydım. Derken sarı kumlu çöle geldim, her şey denizin dibiydi sanki. Ve bir kervana rastladım! İçecek su ihtiyacını gidermek üzere bir deve kesmişlerdi, ama bundan elde ettikleri su çok azdı. Yukarıdan güneş, aşağıdan da kum insanı kavuruyordu. Bu çölün başı sonu yoktu! Yüzüm gözüm hep kum içinde kaldı; fırtına çıktığında hortum oluştu, bu öyle bir danstı ki! O çift hörgüçlü develerin nasıl çöktüğünü bir görseydin! Kervancı başı kaftanını başına sarmıştı. Adam benim önümde namaz kılıyordu. Ama işte hepsi öldü gitti; üzerlerini örten kum birer piramit oluşturdu. Bir üfledim mi, hepsi uçup gidecek; arta kalan kemikler güneş altında saracak. Daha sonra gelenler burada vaktiyle insanların yaşamış olduğunu anlayacaklar!”

“Yani sen hep kötü şeyler yaptın!” dedi rüzgâr ana. “Hadi bakalım çuvala!”

Ve oğlan daha ne olduğunu bilemeden anası onu çuvala tıkıverdi; yerde de debelenmeye devam edince üzerine çıkıp oturdu, böylece sesi çıkmaz oldu.

“Bayağı yaramazmışlar!” dedi prens.

“Öyledirler!” diye cevap verdi kadın, “Ama dizginler bende! İşte dördüncüsü geliyor!”

Gelen Gündoğusuydu; Çinli kıyafetindeydi.

“Nereden çıktın böyle?” dedi anası. “Ben seni cennet

bahçesinde sanıyordum.”

“Oraya yarın uçacağım!” dedi Gündoğusu. “En son tam yüz yıl önce oradaydım! Şimdi Çin’den geliyorum; Porselen Kulesinin etrafında şöyle bir dönendim, hemen tüm çanlar çalınmaya başladı. Aşağı sokakta memurlara dayak atılıyordu; bambu kamışlar sırtlarında paralanıyordu. Yediden yetmişine kadar herkes ‘Sağ ol, vakıf babamız!’ diye haykırıyordu, ama aslında bunu demek istemiyorlardı. Bense çanları çalıyor ve çin-çan-çu diye şarkı söylüyordum!”

“Sen yabaninin tekisin!” dedi rüzgâr ana. “İyi ki yarın cennet bahçesine gidiyorsun, orada biraz yontulursun! Bilgelik Kaynağı’ndan iç içebildiğin kadar, gelirken de bana ufak bir şişe o sudan getir!”

“Olur!” dedi Gündoğusu. “Ama Lodosu niye çuvala tıktın? Çıkar onu oradan! Bana Anka Kuşunu anlatacaktı! Ne zaman cennet bahçesine gitsem, yani her yüzyılda bir, prenses bu kuşu merak ediyor. Aç şu çuvalı! Aç da anacığım, hatırımı kırma! O zaman sana iki cep dolusu çay hediye edeyim; hem yeşil hem de çok taze! Kendim topladım!”

“Hem çay getirdiğin hem de en sevgili oğlum olduğun için çuvalı açacağım!” dedi rüzgâr ana ve de açtı. Lodos çuvaldan çıktı, karşısında yabancı prensi görünce çok utandı.

“Al şu palmiye yaprağını, prensese verirsin!” dedi Lodos. “Bunu bana yeryüzünde tek olan ve de eşi bulunmayan Anka Kuşu hediye etmişti; üzerine de gagasıyla yüz yıllık hayat hikâyesini yazmıştı; prenses kendi okusun! Ben Anka Kuşunun kendi yuvasını nasıl yaktığını ve nasıl Hintli kadın gibi yandığını gözlerimle gördüm. Kuru odunların nasıl ateşe verildiğini, yükselen dumanları ve de etrafa yayılan kokuyu!”

Önce alevler havaya yükseldi, derken yaşlı Anka Kuşu yanıp kül oldu, ama ateşin üstünde kalan kıpkırmızı yumurtası patlayıverdi ve içindeki yavru kuş uçup gitti; işte o günden beri tüm kuşların hükümdarı oluverdi ve dünyadaki tek Anka Kuşu o işte! Kendisi sana verdiğim palmiye yaprağına bir delik açtı; prensese benden selam olsun!”

“Hadi yemek yiyelim!” dedi rüzgâr ana. Hep birlikte sofraya oturarak kızarmış geyiği yediler. Prens, Lodos’un yanına oturmuştu, bu yüzden çok geçmeden arkadaş oldular.

“Söylesene!..” dedi prens, “Nasıl bir prenses bu? Hep onu konuşuyorsunuz. Cennet bahçesi nerede ki?”

“Ha! Ha!” dedi Gündoğusu. “Oraya gitmek ister misin? O zaman yarın benimle birlikte uç! Ama sana bir şey söyleyeyim, Âdem ve Havva’dan bu yana daha hiç kimse oraya ayak basmadı. Bu hikâyeyi İncil’den bilirsin herhalde?”

“Elbette!” dedi prens.

“Onlar cennetten kovulduklarında cennet bahçesi de yeryüzüne indi ve sıcacık güneş ışınlarını, ılık havayı ve tüm güzellikleri de beraberinde getirdi. Periler kraliçesi orada oturur; Mutluluk Adası da oradadır, her şey o kadar nefistir ki, ölüm oraya hiç uğramaz! Yarın sırtıma bin, götüreyim seni oraya; yani olmayacak iş değil! Ama artık konuşma, çünkü ben uyumak istiyorum!”

Ve sonra hepsi uyudu.

Ertesi sabah prens erkenden uyandı; kendisini bulutların üzerinde görünce çok şaşırdı.

Kendisini sımsıkı tutan Gündoğusunun sırtına binmişti; o kadar yüksekte uçuyorlardı ki, kıtalar, nehirler ve denizler koskoca bir haritadaki gibi görünüyordu.

“Günaydın!” dedi Gündoğusu. “Biraz daha uyuyabilirsin,

şu sırada yeryüzünde görülecek fazla bir şey yok. Kiliseleri sayacaksan o başka; hepsi aşağıdaki yeşil yazı tahtasında birer tebeşir gibi görünüyor.”

Onun yeşil yazı tahtası dediği şey aslında tarlalarla otlaklardı.

“Annen ve kardeşlerinle vedalaşamadığım için biraz ayıp oldu!” dedi prens.

“Uyuyakaldığın için mazursun!” dedi Gündoğusu ve bu kez daha hızlı uçtular. Üzerinde uçtukları ormanlardaki ağaçların tepeleri şimdi daha iyi seçiliyordu; tam tepelerinden geçerken dalları ve yaprakları hışırdıyordu. Denizin ve gölün sesini de duyuyorlardı; uçtukları yerde denizin dalgaları yükseldikçe yükseliyor, kocaman gemiler yüzen kuğular gibi batıyorlardı.

Akşama doğru karanlık basarken şehirler hoş göründü göze, orada burada ışıklar yanmaktaydı; sanki ufak bir kâğıt parçasını yakmışsın da etrafa kıvılcımlar saçılmıştı; hani okul kapanışında her yana dağılan çocuklar gibi.*

Prens ellerini çırpıtı, ama Gündoğusu alkışlayacağı yerde ona sıkı sıkı tutunmasını yoksa düşerek bir kilisenin tepesine oturabileceğini söyledi.

Kara ormanlar üzerinde uçan kartal öyle rahat ve kolay uçuyordu ki! Ama Gündoğusu ondan da hafif uçuyordu. Taya binmiş bir Kazak ava çıkmıştı, ama prens bambaşka bir avın peşindeydi.

* Danimarka’da, ‘yanıp sönen kıvılcımlar’ yerine halk ağzında bu tâbir kullanılır –çn.

“Şimdi Himalayaları görüyorsun!” dedi Gündoğusu: “Asya’nın en yüksek dağları! Yakında cennet bahçesinde olacağız!”

Bu kez güneye doğru yol aldılar; derken burunlarına ot ve çiçek kokuları geldi. Yabaniincir ve narlardan geçilmiyordu. Bağlar beyaz ve siyah üzümlerle doluydu. İşte orada yere indiler ve yeşil çimenlere uzanarak gerindiler; rüzgârdan boynları eğik çiçekler onlara “Hoş geldiniz!” der gibiydi.

“Şimdi cennet bahçesine mi geldik?” diye sordu prens.

“Yok canım!” diye karşılık verdi Gündoğusu: “Ama yakında geliriz. Şu sarp dağı görüyor musun? Oradaki büyük mağarayı? O mağara ağzında yeşil bir perde gibi aşağı çekilmiş asmayı? İşte oradan geçmemiz gerekiyor! Pelerinine iyice sarın! Çünkü orada güneş insanı yakar, ama bir adım ötesi buz gibi soğuktur. Oradan geçen kuşun bir kanadı içerde, yani yazdadır; öbür kanadı dışarda, yani kıştadır!”

“Yani cennet bahçesine giden yol oradan mı geçiyor?” diye sordu prens.

Neyse, mağaraya daldılar. Brrr! Burası öyle soğuktu ki! Ama bu uzun sürmedi. Gündoğusu kanatlarını açtı; ateş gibi

parlıyorlardı; mağara nasıl da aydınlandı! Damla damla su akıtan kocaman taşların sergilediği acayip figürler görüldü. Bazı yerlerde tavan o kadar basıktı ki, çömelerek yürüyüp geçmek gerekiyordu; bazı yerler de sanki açık havadaymışsınız gibi geniş ve yüksekti. Burası sessiz orgları ve taşlaşmış heykelleriyle bir şapeli andırıyordu.

“Ölüm yolunda cennet bahçesine gidiyoruz galiba?” diye sordu prens, ama Gündoğusu ona cevap vermedi, onun yerine ileriye gösterdi. Şahane güzellikteki mavi ışık gözlerini kamaştırdı, tepelerindeki taşlar yavaş yavaş sise büründü, ama sonunda öyle aydınlandı ki, mehtaptaki bulutları andırdı. Aynı anda hava ılıklaşarak dağ havası gibi temiz oluverdi, vadideki güllerin kokusuna büründü.

Buraya bir nehir akmaktaydı, suyu hava kadar berraktı; içindeki balıklar altından ve gümüşlendi; erguvan renkli yılan balıkları su altında her kıvrılışta mavimsi ateş rengini yansıtıyordu, nilüfer yapraklarında da gökkuşağının tüm renklerini görüyordunuz; çiçekleri de sarı kırmızı ışık saçıyordu; tüm bu çiçekler, hani lambanın yanması için gaz denli gerekliyse, su için de öyleydi. Sağlam ama sanki dantelden ve cam boncuktan yapılmış bir köprü suyun üzerinden geçip, içinde cennet bahçesinin bulunduğu Mutluluk Adası'na kadar ulaşıyordu.

Gündoğusu prensi kollarına alarak öbür tarafa taşıdı. Tam bu sırada çiçekler ve yapraklar prensin çocukluğundan kalma en güzel türküleri söylemeye başladılar; ama bu o kadar güzeldi ki, hiçbir insan sesi böylesine güzel söyleyemezdi.

Bu ses palmiyelerden mi, yoksa burada büyüyen koca ko-

ca bitkilerden mi geliyordu? Prens şimdiye kadar hiç böyle etli ve uzun boylu bir bitki görmemişti. Tepelerinden aşağı harika sarmaşıklar, o renkli resimli kutsal kitapların kenarındaki altın yaldızlı süsler ya da bölüm başlıklarındaki büyük harfler gibi kıvrılarak aşağı sarkıyordu. Kuşlar, çiçekler ve süslü yazılar, hepsi bir aradaydı sanki. Çimenlerde yan yana duran bir sürü cennetkuşu geniş kanatlarını açarak kuyruklarını gösteriyordu. Evet, evet, gerçekten böyleydi! Ama prens onlara dokununca, kuş olmadıklarını anladı; bunlar, tıpkı kuyruğunu açmış tavuskuşu gibi şahane renkler saçan kuzukulaklarıydı. Yeşil otlar arasında aslanla kaplan, zeytin ağacının çiçekleri gibi kokan yeşil çalılıklar arasında kedi gibi oynaşıyordu. İnci gibi parlayan yabani üveyikler kanatlarıyla aslanın yelesine sataşsa da hayvanın buna aldırmış ettiği yoktu. O kadar ürkek olmasına karşın antilop bile orada durmuş, kafasını öne eğerek sanki o da bu oyuna katılmak istiyordu.

Derken cennet perisi çıkageldi; giysisi güneş gibi parlıyordu; yüzü, çocuğuna şefkatle bakan mutlu bir anneninki gibi ılımlıydı. O kadar genç ve güzeldi ki! Saçlarına pırıl pırıl parlayan birer yıldız takmış sevimli kızlar da ona eşlik etmekteydi.

Gündoğusu ona Anka Kuşunun gönderdiği yazılı yaprağı verdi. Perinin gözleri sevinçle parladı; prensi elinden tutarak kendi sarayına götürdü; sarayın duvarları en güzel lale yapraklarıyla bezenmişti; o yaprakları güneşe tutulduğunda pırıl pırıl parlıyorlardı. Sarayın tavanı da tıpkı yeni açmış kocaman bir çiçek gibiydi, insan ona baktıkça çanak yaprakları daha da derinde kalıyordu sanki.

Prens pencereye yaklaştı ve camlardan birinden dışarı baktı: Bilgi Ağacı, yılan, Âdem ve Havva, hepsi yan yanaydı.

“Onlar cennetten atılmadı mı?” diye sordu.

Peri gülümsedi ve ona her pencere camına zamanın nakşedildiğini anlatarak, bunun bizim gördüğümüz sıradan bir cam olmadığını, tam tersine bu camda bir hayat olduğunu söyledi. Burada ağaçların yaprakları kımıldıyordu, tıpkı ayna hayali gibi! Prens bir camdan öbürüne baktı ve başka bir merdivenle cennete çıkan Yakub’un rüyasını gördü; kocaman kanatlarını açan melekler de onun yanı sıra havada süzülüyordu. Evet, yeryüzünde her olan biten buradaki camlara yansımaktaydı ve her şey canlıydı; böylesine sanatsal bir resmi ancak “zaman” nakşedebilirdi.

Peri gülümsedi ve onu büyük ve tavanı çok yüksek bir salona götürdü; duvarları şeffaf resimlerle süslüydü, insan suratları durmadan değişiyor ve daha güzel oluyordu. Bunlar, sayısı milyonları bulan mutlu kişilerdi; hepsi gülüyor ve oynayıyordu; hepsi aynı şarkıyı söylüyordu. En üsttekiler o kadar küçüktü ki, en küçük filizden daha da ufak görünüyordu; hani bir dosya kâğıdına konulmuş bir nokta gibi! Salonun ortasında iri dalları aşağı sarkan koskoca bir ağaç vardı; yemyeşil yaprakları arasından –tıpkı portakal gibi– irili ufaklı altın elmalar sarmaktaydı. Bu, Bilgi Ağacıydı ki, Âdem ile Havva onun meyvesini yemişlerdi. Bu ağacın her yaprağından pırıl pırıl kan damlıyordu; sanki bu ağaç kanlı gözyaşı dökmekteydi!

“Gel, sandala binelim!” dedi peri. “Dışarda çağılayan suda biraz serinleyelim! Sandal yavaşça sallanıyor, ama olduğu yerde duruyor; yeryüzündeki tüm ülkeler gözlerimizin önünden geçip gidiyor.”

Bütün sahilin nasıl yerinden oynadığını görmek tuhaf bir şeydi. Derken üzerleri karla örtülü, etrafı bulutlarla çevrili, siyah çamlarıyla yüksek Alpler göründü; avcı borusu hüzünlü ötüyordu, vadideki çobanın türküsü kulağa hoş geliyordu. Şimdi de muz ağaçları uzun dal ve yapraklarını sandalın üzerine eğiyor, siyah kuğular suda yüzüyor, sahilde acayip hayvan ve bitkiler göze çarpıyordu. Burası Yeni Hollanda'ydı, yani dünyanın beşinci kıtası! Mavi dağların ardındaki ülke! Rahibin okuduğu ilahiler duyuluyor, boru ve tuba sesiyle dans eden hayvanlar görülüyordu. Bulutlara kadar yükselen Mısır piramitleri, yıkık sütunlar ve Sfenks sahildeki kumlara gömülü vaziyette geçip gitmekteydi. Kuzey ışığı kuptaki buzulları aydınlatıyordu; bu, kimsenin yapamayacağı bir tür havai fişekti!

Prens kendinden geçmişti; evet, bu manzaraya yüzlerce defa baktı, doyamadı.

“Ben hep burada kalabilir miyim?” diye sordu.

“Bu sana bağlı!” diye karşılık verdi peri. “Âdem’in işlediği günahı işlemezsen burada kalabilirsin!”

“Ben Bilgi Ağacındaki elmaya hiç dokunmayacağım!” dedi prens. “Burada binlerce meyve var, hepsi birbirinden güzel!”

“Yeterince güçlü olup olmadığını sına, ondan sonra seni buraya getiren Gündoğusuyla gidersin; o şimdi geri dönüyor, yüz yıl sonra bir daha gelecek. Ama bu sana yüz saatmiş gibi gelecek; yani Şeytana uymak ve günaha girmek için bu uzun bir zaman. Her akşam yanından ayrılırken sana ‘Benimle gel!’ diye sesleneceğim. Sana el işareti yapsam bile olduğun yerde kal. Benimle gelme, yoksa attığın her adımda

istediğin şeyler senden bir o kadar uzaklaşır. Sen şimdi Bilgi Ağacının bulunduğu saraya geliyorsun; ben onun mis kokulu dallarının altında uyuyor olacağım. Sen benim üzerime eğileceksin ve ben gülümseyeceğim. Dudağıma bir öpücük kondurursan cennet yeryüzünün derinliklerine gömülecek ve sen kaybetmiş olacaksın. O kuvvetli çöl fırtınası etrafında dolanacak ve soğuk yağmur saçlarından damla damla akacak. Acılardan ve üzüntülerden asla kurtulamayacaksın.”

“Ben burada kalıyorum!” dedi prens.

Gündoğusu onu alnından öperek şöyle dedi:

“Sıkı dur! Yüz yıl sonra tekrar bir araya geleceğiz! Hoşça kal! Hoşça kal!”

Sonra uçmak üzere kocaman kanatlarını açtı; hasat zamanı parıldayan buğdayları ya da karakışta görülen kuzey ışığını andırıyordu bu kanatlar. “Hoşçakal! Hoşçakal!” sesleri çiçeklerde ve ağaçlarda yansıdı. Leyleklerle pelikanlar sıra halinde kanat çırparak cennet bahçesinden çıkmaya hazırlandılar.

“Şimdi bizim dansımız başlıyor!” dedi peri. “En sonunda ben seninle dansa başlayınca güneş batmış olacak. O sırada sana işaret yaparak ‘Gel benimle!’ diye sesleneceğim. Ama sakın gelme! Yüzyıl boyunca her akşam aynı teklifi yapacağım, ama her geçen gün sen bu teklifi reddettikçe daha da güçleneceksin. Ve bir zaman gelecek ki, artık bunu düşünmeyeceksin bile. Benden sana söylemesi!”

Ve peri onu bembeyaz ve şeffaf leylakların süslediği koca bir salona götürdü; o leylakların her birinin ipçiklerinden birer altın arp oluşmuştu, bu arpın tellerinden çıkan ses flütünki gibiydi. Süzüle süzüle dans eden ince belli en güzel kız-

lar dalgalanan çiçekleri andırıyordu. Cennet bahçesi sonsuza dek çiçek açacaktı!

Derken güneş battı, gökyüzü altın gibi oldu ve en nefis güllerin ışıltısını leylaklara yansıttı. Prens, kızların sunduğu köpüklü şaraptan içti, o zamana kadar duymadığı bir keyif aldı. Ve salonun arka kısmının açıldığını gördü: Bilgi Ağacı tüm görkemiyle oradaydı ve göz kamaştırıyordu. Oradan gelen şarkılar o kadar tatlı ve sakinleştiriciydi ki! Sanki bir anne çocuğuna “Yavrum benim!” diye ninni söylüyordu.

Derken peri bir işaret yaparak baştan çıkarıcı bir sesle prence, “Benimle gel! Benimle gel!” diye seslendi.

Oğlan ona doğru atıldı, yeminini unuttu, hem de daha ilk akşam! Peri ona hâlâ işaret yapıyor ve gülümsüyordu. Etrafa nefis bir koku yayıldı, arp sesleri çok daha etkileyici olmuştu. Ağaç kovuğundaki ve salondaki milyonlarca güler yüz başlarını eğerek şöyle bir şarkıyı söyler gibiydi: “Her şeyi öğrenmek gerek! İnsan dünyanın efendisidir!”

Artık Bilgi Ağacının yapraklarından kanlı gözyaşları yerine ıslıl ıslıl parlayan kırmızı yıldızlar döküldüğünü sandı prens. “Benimle gel! Benimle gel!” diye titreşen sesi duyan oğlan her adımda daha da heyecanlandı; yüreği pır pır atıyordu. “Gitmeliyim!” diye söylendi: “Bu günah değil ki! Günah olamaz! Neden güzelliğin ve zevkin peşinde koşmayayım ki? Onu uyurken görmek istiyorum! Onu öpmediğim sürece bunda kötü bir şey yok ki! Ve ben onu öpmeyeceğim, çünkü güçlüyüm ve irademe sahibim!”

O anda peri üzerindeki giysileri atarak ağacın iki dalını birbirinden ayırdıktan sonra sanki onun içine girdi ve kayboldu.

“Henüz günaha girmedim!” diye fısıldadı prens. “Ağlama sen güzel kadın! Cennetteki mutluluğu şimdi anlıyorum, bu benim kanımda ve beynimde artık! Keruv’un* gücünü ve sonsuz yaşamını dünyevi bedenimde hissediyorum, yaşadığım gece hiç bitmeyecek gibi geliyor bana; bu zenginliği bir dakikalığına yaşasam bana yeter!”

Böyle dedikten sonra periye yaşlı gözlerinden ve dudaklarından öptü.

Aynı anda gök gürledi; bu, o zamana kadar duyulmamış derecede şiddetli ve korkunçtu.

Her yer yıkılıp harabeye döndü. O güzel peri ve o çiçek cenneti çököverdi, öyle derine gömüldü ki, prens hepsinin kapkaranlık bir gecede kaybolduğunu gördü. Cennet artık çok uzaklarda ışıldayan ufacık bir yıldızdan ibaretti.

Oğlanın kolları ve bacakları ölününki gibi soğudu; gözlerini kapadı ve orada uzun süre ölü gibi kaldı.

Soğuk yağmur yüzünü kamçıladi, sert rüzgâr başının

* Adı İncil’de geçen dört başlı (insan, aslan, öküz ve kartal) bir varlık –çn.

etrafında döndü; derken aklı başına geri geldi. “Ne yaptım ben!” diye içini çekti. “Tıpkı Âdem Babamız gibi günaha girdim! Öyle bir günaha girdim ki, cennet battı!”

Ve gözlerini açtı, ta uzaktaki yıldız baktı; o yıldız derinlere gömülmüş cennet gibi parlıyordu. Oğlan hâlâ gökyüzündeki Çobanyıldızına bakıyordu.

Derken yerinde doğruldu; şimdi rüzgâr mağarası yakınındaki ormandaydı; bir tarafında rüzgâr ana vardı; kadın ona kızgın bakıyordu; ellerini havaya kaldırarak, “Daha ilk akşamda günah işledin, oğul! Benim çocuğum olmuş olsaydın, seni çuvala sokardım!” dedi.

“Oraya girsin!” dedi Azrail. Bu yaşlı ama güçlü bir adamdı; elinde siyah sancaklı kocaman bir tırpan vardı. “O bir tabuta konulacak. Ama şimdi değil! Bir süre daha dünya üzerinde dolaşsın dursun bakalım. Günahlarını affettirsin, günden güne daha iyi bir adam olsun! – İşte o zaman ben çıkageleceğim! Hiç beklemediği bir anda onu büyük bir tabuta sokacağım! Sonra o tabutu başımın üzerine koyup yıldızla doğru uçacağım; orada da bir cennet bahçesi var; eğer o zamana kadar hep iyilik yapmış ve namuslu yaşamışsa, bu cennete girebilir. Ama aklı fikri kötülükteyse ve kalbi günah doluyorsa, tabutla birlikte derine gömülecektir; hani tıpkı cennetin yıkılıp derine gömülmesi gibi! Her bin yıl dolduğunda onu tekrar alıp bakacağım, bakalım daha mı derine gömülecek, yoksa yukarıda ışıldayan yıldızda mı kalacak!”

15 Uçan Sandık

Bir zamanlar bir tüccar vardı; o kadar zengindi ki, istese bütün bir caddeyi, hatta ona bağlı olan çıkmaz sokağı da gümüş parayla döşeyebilirdi. Ama bunu yapmadı; parayı başka yere kullandı. Bir şilin harcıyorsa onun yerine dört lira kazanıyordu; yani böyle bir tüccardı o. Ama bir gün ölüverdi.

Bütün parası oğluna kaldı. Oğlan kendini eğlenceye verdi; her gece bir maskeli baloya gitti; kâğıt paralardan uçurtma yapıp uçurdu; altın paraları suda zıplatarak kaydırды. Böylece paralar suyunu çekti. Sonunda elinde dört şilinden başka bir şey kalmadı. Giysi olarak da bir çift terlikle eski bir sabahlık! Arkadaşları da ona yüz vermez oldu; hiçbirisiyle sokakta dolaşamadı. Sadece iyiliğini isteyen biri ona bir sandık vererek “Pılını pırtını bunun içine koy!” dedi. Ama hiçbir şeyi olmadığı için sandığın içine kendisi girdi.

Bu acayip bir sandıktı, kilidine basar basmaz uçuyordu. Ve oğlan öyle yaptı. Pırrr! diye bacadan uçup giderek hiç durmadan bulutlara yükseldi. Önce sandık parçalanacak diye çok korktu, çünkü o zaman yere çakılacaktı! Tanrı korusun! Ve böylece Türklerin yaşadığı ülkeye geldi. Sandığı ormandaki dökülmüş yaprakların altına sakladıktan sonra şehre indi; sabahlık giymişti, ama bunda bir sakınca görmedi, çünkü Türkler de onun gibi gecelik entarisi ve terlikle dolaşıyordu. Derken kucağında çocuk taşıyan bir dadiya rastladı.

“Baksana dadı!” dedi. “Şehre yakın, şu pencereleri yüksek saray kimin?”

“Orada kralın kızı kalıyor!” diye cevap verdi kadın. “Falcıların söylediğine göre, biri onu severse kız bedbaht olacakmış! Bu yüzden kral ve kraliçenin olmadığı zamanlarda hiç kimse onun yanına giremiyor!”

“Sağ ol!” dedi tüccarın oğlu ve ormana gitti, sonra sandığın içine girerek önce çatıya uçtu ve sonra prensesin penceresinden içeriye süzüldü.

Kız divanda yatmış uyuyordu; o kadar sevimliydi ki, oğlan ona bir öpücük kondurmaktan kendini alamadı. Kız uyandı ve öyle korktu ki! Ama beriki ona, kendisinin Türk

tanrısı olduğunu ve havada uçarak buraya geldiğini söyledi; bu kızın hoşuna gitti.

Yan yana oturdular; oğlan onun gözlerini övdü: en güzel denizlerin lacivert rengindeymişler! Aklından deniz kızları geçti. Sonra kızın alnını da görkemli resimlerle bezenmiş sarayların olduğu karlı dağlara benzetti! Daha sonra da ona yeni doğmuş çocukları getiren leylekleri anlattı.

Evet, bunlar çok güzel masallardı! Sonunda prensesin elinden tutarak ona evlenme teklifinde bulundu, kızın cevabı “Evet!” oldu.

“Ama Cumartesi akşamı gelmelisin!” dedi kız. “O zaman kralla kraliçe benimle birlikte çay içiyor olacak. Bir Türk tanrısıyla evleneceğim için çok gurur duyacaklar; güzel bir masal anlatmalısın, çünkü onlar masalı çok sever. Annem öğretici olmasını, babam da gülünecek bir şey olmasını ister hep!”

“Tamam o zaman, düğün hediyesi olarak bir masal anlatacağım!” dedi oğlan. Sonra ayrıldılar. Prens ona altın paralarla bezenmiş bir pala hediye etti ki, bu onun çok işine yarayacaktı.

Oğlan uçup gitti, kendine yeni bir gecelik satın aldı, sonra ormana giderek kendi kendine bir masal düşündü. Cumartesiye kadar hazır olmalıydı ki, bu hiç de kolay değildi.

Derken masalı bitirdi. Günlerden Cumartesiydi. Kral, kraliçe ve saray erkânı prensesin odasında çay içerek bekliyorlardı. Oğlanı çok kibar karşıladılar.

Kraliçe, “Bize bir masal anlatır mısınız? Ama çok anlamlı ve öğretici bir şey olsun!” dedi.

“Hem de gülünç olsun!” diye ekledi kral.

“Pekâlâ!” diyen oğlan anlatmaya başladı. Şimdi siz de iyi dinleyin!

Bir zamanlar bir deste kibrit vardı, soylu bir kökenden geldikleri için çok, ama çok gururluydular. Ormandaki çok iri ve çok eski bir karaçamdan yapılmışlardı. Şimdi bir raf üzerinde, bir çakmak ile pirinçten yapılma bir sigara tablası arasında yer almışlardı ve hep gençliklerini konuşuyorlardı. “Yaa! Bir zamanlar yeşil bir dal üzerindeydik. Her sabah ve akşam elmas çayı içerdik; yani çiy. Bütün gün güneş alırdık; küçücük kuşlar bize masal anlatırdı. Zengin olduğumuzun farkındaydık; çünkü yapraklı ağaçlar sadece yazları üzerlerine bir şeyler giyerdi; oysa bizim ailemizin fertlerinin yazın da, kışın da üzerlerinde mutlaka yeşil giysileri bulunurdu. Ama bir gün oduncular çıkageldi; büyük bir devrim oldu; ailemiz dağıldı. En büyüğümüz görkemli bir geminin orta direği oluverdi; istendiğinde bütün dünyayı dolaşabilecekti. Ben de tüm iskambil oyunlarına eşlik edecektim!”

“Hadi, baş kaldıralım!” dedi hepsi. Aynı anda kapı açıldı. Gelen hizmetçi kadındı; bunun üzerine kibritler sustu. Kimsenin ağzından tek bir laf çıkmadı. Onca atıp tutmasına karşın sigara tablası bile ne yapacağını bilemiyordu. Herkes “İsteseydik hoş bir gece geçirirdik!” deyip duruyordu.

Hizmetçi kadın kibritleri alarak onlarla ateş yaktı. Aman Tanrım! Hepsi de nasıl alev aldı!

“Şimdi herkes birbirini görüyor!” diye düşündüler. “İlk yanan bizleriz! Ne de güzel ışık saçtık!”

Ama hepsi yanmıştı işte!

“Bu güzel bir masal!” dedi kraliçe. “Kendimi mutfaktaki kibritlerin yerine koydum da, ne hissettiklerini anladım. Sen

kızımızla evlenebilirsin!”

“Elbette, elbette!” dedi kral. “Pazartesi günü kızımızı alabilirsin!”

Aileye katılacağı için daha şimdiden onunla senli benli olmuşlardı.

Düğün hazırlıkları başladı; bir akşam öncesinde tüm şehir ışıklılandırıldı; halka kurabiye ve pasta dağıtıldı. Sokak çocukları parmak uçlarında yükselirken parmaklarıyla ıslık çaldılar ki, görülmeye değerdi!

“Evet, ben de bir şeyler yapmalıyım!” diye düşünen tüccarın oğlu havai fişekler, çatapatlar ve daha akla gelen bir sürü şey satın aldı; hepsini sandığa koyduktan sonra onunla havalandı.

Vızıldayarak öyle bir uçtu ki!

Bütün Türkler havaya sıçradı, terlikleri de kulaklarının hizasına kadar çıktı. Şimdiye kadar hiç böyle bir şey görmemişlerdi. Az sonra sandıktakinin gerçekten de prensesle evlenmek isteyen oğlan olduğunu anladılar.

Tüccarın oğlu sandığıyla birlikte yine ormana döndüğünde: “Şehre inip bakayım, neler görmüşler, neler anlatıyorlar göreyim?” diye aklından geçirdi.

Ah, millet neler anlatmıyordu ki! Herkes gördüğü şeyi bir başka anlatıyordu, ama hepsi oğlandan hoşlanmıştı.

Birisi “Ben Türk tanrısını kendi gözlerimle gördüm!” diyordu. “Gözleri göz kırpan yıldızlara benziyordu ve köpürmüş su gibi sakalı vardı!”

“Ateşten bir pelerini vardı!” diyordu bir başkası. “Kıvrımlarının arasından dünyanın en güzel çocukları bakıyor-

du!”

Evet, oğlan nereye gitse hep hoş şeyler işitti.

Ertesi gün düğün olacaktı.

Oğlan yine ormana döndü, tekrar sandığa binmek istedi, ama sandık ortada yoktu! Çünkü yanmıştı! Sadece tek bir kıvılcım sandığı ateşlemiş ve kül haline getirmişti.

Tüccarın oğlu bir daha uçamadı ve nişanlısının yanına varamadı.

Kız da bütün gün çatıda bekleyip durdu. Hâlâ da bekliyor; oysa oğlan bütün dünyayı dolaşıp her yerde masal anlatmaya devam ediyor; ama bir zamanlar anlattığı kibrit masalı gibi eğlenceli değil bunlar.

16|Leylekler

Küçük bir kasabanın en son evinin damında bir leylek yuvası vardı. Leylek ana yuvada, yavrularının yanında kalıyordu; yavrular henüz kırmızılaşmayan siyah gagalı başlarını hep yukarı kaldırıyordu. Az ötedeki çatının tepesinde dimdik duran leylek baba bir bacağını yukarı kaldırmıştı. Nöbet tuttuğu zamanlarda bu daha az yorucu oluyordu. Onu görenler tahtadan yontulmuş sanırdı, yani öylesine sakın ve kıpırdamadan ayakta duruyordu. “Karımin bir nöbetçisi olursa çok soylu görüneceğiz!” diye düşündü. “Onun kocası olduğumu nasıl olsa bilemezler; emirle burada durduğumu sanacaklar. Çok havalı değil mi?”

Aşağıda sokakta, leylekleri gören mahalle çocuklarından biri, eski bir şiiri değiştirerek öylesine bir şarkı yaptı ve hep birlikte söylemeye başladılar:

*Leylek, leylek, kalk yerinden,
Yoksa canın yanacak derinden.
Karı yatıyor, kalkamıyor da;
İşte dört yavrun var yuvada.
Biri asılacak, öbürü kesilecek,
Üçüncünün karnı deşilecek.
Dördüncü de yandım diyecek!*

Yavrular: “Dinleyin bakın, çocuklar ne diyor?” dediler.
“Asılıp kesilecekmişiz!”

“Siz onlara bakmayın!” dedi anaları. “Hiç kulak asmayın!”

Ama çocuklar şarkıyı kesmedi; bir yandan da parmaklarıyla leylekleri göstermekteydiler. İçlerinden sadece bir tanesi karşı çıkarak, hayvanları kızdırmanın ayıp bir şey olduğunu söyledi ve onlara katılmadı.

Leylek ana yavrularını sakinleştirdi. “Boş verin!” dedi. “Bakın, babanız nasıl kımıldamadan tek ayak üstüne duruyor!”

“Ama biz çok korkuyoruz!” diyen yavrular kafalarını iyice yuvaya soktular.

Ertesi sabah mahalle çocukları yine aynı oyuna başladı:

*Biri asılacak,
Öbürü kesilecek...*

“Asılıp kesilecek miyiz sahiden?” diye sordu yavrular.

“Hayır, kesinlikle hayır!” dedi anaları. “Uçmayı öğreneceksiniz, ben size öğreteceğim! Ondan sonra otlağa uçarız; orada kurbağaları ziyaret ederiz; onlar bizi görünce başlarını suya daldıracaktır ‘vrak! vrak!’ diye. O zaman onları yeriz! Çok eğlencelidir bu!”

“Daha sonra?” diye sordu en genç yavru.

“Daha sonra ülkedeki tüm leylekler toplanır ve sonbahar talimleri başlar. Bu yüzden uçmayı iyi öğrenmeli; uçamayacak durumda olanı general gagalar; onun için uçuş talimlerine başladığımızda iyi dikkat edin de iyi öğrenin!”

“Yani çocukların dediği gibi, öyle veya böyle deşileceğiz demektir!”

“Sen benim sözüme bak, onlarınkine değil!” dedi leylek ana. “Büyük bir tur attıktan sonra sıcak ülkelere uçacağız. Oraları buradan çok uzaktadır, dağlardan, ormanlardan geçeceğiz. Mısır’a uçacağız; orada üçgen şeklinde, taştan yapılar var, adına piramit diyorlar; o kadar eskiler ki, hiçbir leylek tasavvur edemez. Bir de nehir var oradan geçen, tüm araziye çamura buluyor. Orada hem yürü, hem de kurbağa ye!”

“Vay canına!” dedi yavrular.

“Evet, o kadar güzel bir yer orası! Bütün gün yemekten başka bir iş yapmayacaksın; hayırlısıyla oraya varırsak hep yeşil yapraklı ağaçlar göreceğiz. Oysa bulutlar üşüyüp de havadan beyaz kâğıt parçacıkları düşerken burası o kadar soğuk olur ki!” “Kar” demek istiyordu, ama doğru dürüst açıklayamamıştı.

“Yaramaz çocuklar o zaman üşüyüp ölürler mi yani?” diye sordu yavrular.

“Hayır, ölmezler. Ama ölümün eşiğinden dönerler, karanlık barınaklarda oturup korkudan sinerler. Oysa sizler hep çiçek ve güneş yüzü göreceğiniz yabancı bir ülkeye uçacaksınız!”

Belli bir süre sonra yavrular büyüdü, artık yuvada ayağa kalkıp uzaklara bakabiliyorlardı. Leylek baba da onlara her gün taze kurbağa, engerek yavrusu ve buna benzer –bulabil-diği kadar– daha bir sürü leylek yemi getiriyordu. Yavrularını beslemesiye görecek şeydi! Önce başını ta kuyruğuna kadar döndürüyor, sonra da gagasıyla kaynana zırlıtısı gibi ötüyor, sonra da onlara masallar anlatıyordu; özellikle bataklıklar hakkında.

“Dinleyin, uçmayı öğrenmeniz şart!” dedi bir gün leylek ana. Bunun üzerine dört yavru da çatıya çıktı; ama dengelelerini bulana kadar öyle yalpaladılar ki, neredeyse damdan aşağı düşeceklerdi!

“Şimdi bana bakın!” dedi anaları. “Başınızı şöyle tutacaksınız! Ayaklarınızla da şöyle konacaksınız! Bir, iki! Bir, iki! İşte böyle, Ancak böyle uçabilirsiniz!” Ve kısa mesafede uçtu. Yavruları da aynısını yapmayı denedi, ama tökezleyip yere çöktüler, çünkü gövdeleri ağır basıyordu.

Yavruardan biri “Ben uçmaktan hoşlanmadım!” diyerek yuvaya yollandı. “Sıcak ülkelere gitmesem de olur!”

“Kış gelince burada donup kalacaksın ama? O zaman sokak çocukları gelip seni assınlar, kessinler, ateşte kızartsınlar mı istiyorsun? O zaman çağırayım onları hemen!”

“Sakın ha!” dedi yavru leylek. Ve zıplaya zıplaya ötekiler

gibi o da dama çıktı. Üçüncü gün hepsi biraz uçabildi; biraz havada kalıp iniş yapabildiler. Ama bu arada hepsi düşüp kalktı ve tekrar kanat açtılar.

Derken mahalle çocukları yine çıkagelerek şarkıya başladı:

Leylek, leylek, kalk ...

“Aşağı inip şunların gözünü çıkarsak mı?” dedi yavrular.

“Hayır, yapmayın!” dedi anaları. “Şimdi söyleyeceklerimi iyi dinleyin, bu çok önemli! Bir, iki, üç! şimdi sağa doğru uçalım! Bir, iki, üç! Şimdi de sola, bacaya doğru! – Gördünüz mü, çok iyi gidiyorsunuz; son kanat çırpışınız çok güzeldi ve tam yerindeydi; yarın benimle birlikte bataklığa gelebilirsiniz. Başka leylek aileleri de çocuklarıyla birlikte orada olacak; o zaman gösterin marifetinizi! O zaman başınızı şöyle yukarı kaldırırsınız, herkes hayran kalacaktır!”

“Şu yaramaz çocuklardan öcümüzü almayacak mıyız?” diye sordu yavrular.

“Bırakın bağırsınlar istedikleri kadar! Nasılsa sizler yüksekte uçacaksınız ve piramitlerin ülkesine varacaksınız; onlar burada titreyecekler ve ne bir yaprak bulabilecekler ne de yiyecek bir elma!”

“Tamam, ama biz yine de öç almak istiyoruz!” diye aralarında fısıldaştı yavrular. Ve daha sonra uçuş talimlerini sürdürdüler.

Sokak çocukları arasında biri vardı ki, hiçbiri onun kadar alaycı değildi. Bu altı yaşlarında bir oğlandı; ama leylek yavruları onu yüz yaşındaymış gibi görüyordu; ne de olsa anne babalarından çok daha büyüktü. Çocuğun ve yetişkinlerin

yaşını nereden bileceklerdi ki! Yavruların tüm öfkesi oğlanaydı, çünkü alay etmeye o başlamıştı ve hâlâ da devam ediyordu.

Yavrular büyüdükçe öfkeleri arttı; artık sabırları tükenmişti. Anaları onlara bu ülkeyi terk edecekleri gün o oğlandan öç alacaklarına dair söz verdi.

“Bakalım büyük tatbikat sırasında nasıl davranacaksınız! Başaramazsanız, general gelip göğsünüzü gagalayacaktır; o zaman bir bakıma sokak çocukları ne dese doğru demektir! Görelim bakalım!”

“Evet, göreceksin!” dedi yavrular ve de ellerinden gelen gayreti gösterdiler. Her gün uçuş talimi yaptılar; artık öyle güzel uçuyorlardı ki, kendileri de bundan zevk alıyordu.

Derken sonbahar geldi çattı. Leylekler sıcak ülkelere uçmak üzere toplandılar. Öyle bir tatbikata başladılar ki! Ne kadar iyi uçabildiklerini görmek için ormanların ve şehirlerin üzerinden uçmaları gerekiyordu; önlerinde uzun bir yolculuk vardı çünkü. Leylek ananın yavruları ödevlerini öyle güzel yaptı ki! “Kurbağa ve Yılan”lı diplomalarını pek iyi dereceyle aldılar. Bundan daha iyi bir karne olamazdı; kurbağayla yılanı yiyebileceklerdi, nitekim öyle yaptılar.

“Şimdi de öcümüzü alalım!” dediler.

“Olur!” dedi anaları. “Düşündüğünüz şey hiç de fena değil! İnsan bebeklerinin bulunduğu küçük gölün yerini biliyorum; leylekler onları alıp anne babalarına götürecektir. O sevimi çocuklar o sırada uyuyup rüya görecekler ki, bu rüyayı ilerde asla bir daha göremezler. Her aile bir çocuk sahibi olmak ister, her çocuk da bir kız veya erkek kardeş! Biz o göle uçalım ve birer tane bebek alıp, çirkin şarkılar söyleyerek

bizlerle alay eden çocuğun ailesine değil de, kız ya da erkek kardeş isteyen öteki çocukların ailelerine verelim! Bizimle alay eden çocuğun bir kardeşi olmasın!”

“Peki bizimle hep alay eden o çirkin çocuk?” diye sordu yavrular. “Onu ne yapalım?”

“Gölde ölü bir bebek yatmakta, ölü doğmuş. Onu alıp o çocuğa verelim; ölü bir kardeşi olduğu için ağlayacaktır, ama içlerindeki o iyi huylu çocuğu unutmayalım! Hani hayvanlarla alay etmenin ayıp ve günah olduğunu söylemişti ya! Ona aynı anda erkek ve kız kardeş veririz. Oğlanın adı Peter olduğuna göre sizin adlarınız da Peter olsun!” dedi anaları.

Ve söylediği de oldu; o gün bugündür bütün leyleklerin ismi Peter’dir işte!

171 Metal Domuz

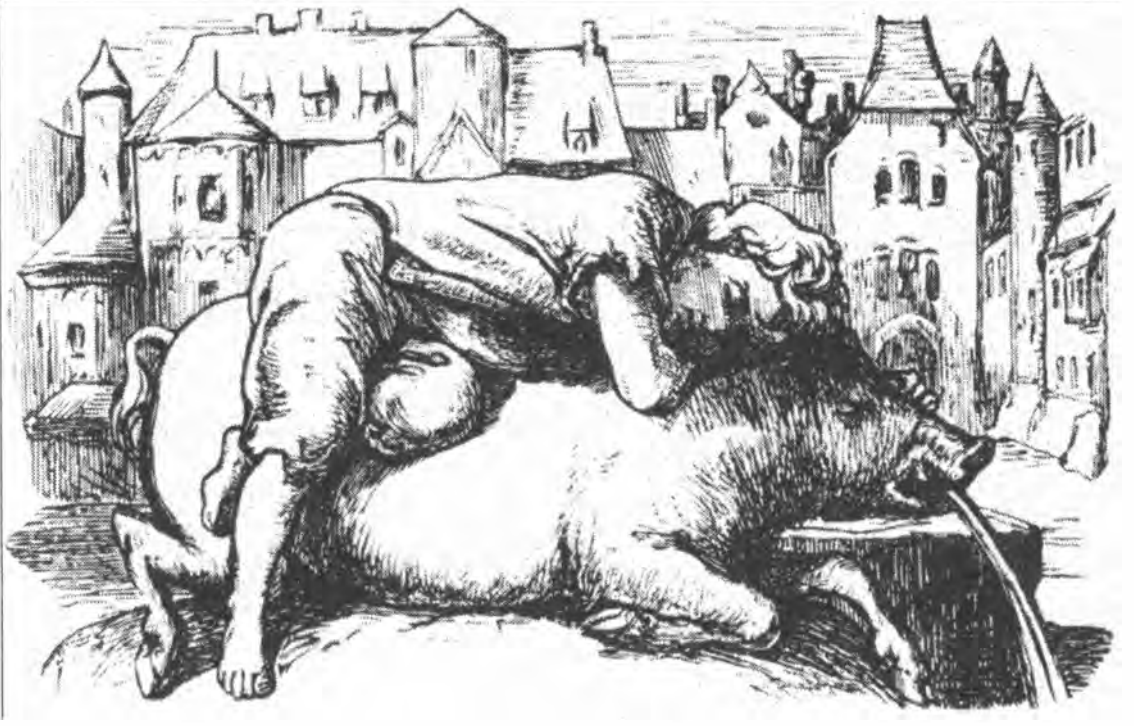
Bir Öykü

Floransa şehrinde, Piazza del Granduca'dan pek de uzak olmayan bir yerde bir yan sokak vardır; yanılmıyorsam ismi Porta Rossa'dır. Burada hep sebze satılan bir pazar kurulur; işte o pazarda tüm ayrıntılarına kadar metalden yapılma bir domuz vardı; hayvanın yaşlılıktan yeşilimsi siyah renge çalan ağzından taze ve soğuk içme suyu akmaktaydı, ama burnu cilalı gibiydi. Bunun nedeni de yüzlerce çocuktur, çünkü hepsi onu elleriyle tutup ağızlarını hayvanın burnuna yaklaştırarak oradan su içmekteydiler. Yarı çıplak bir oğlanın elini hayvanın burnuna dolayarak onun ağzından su içmesi görülecek bir tabloydu.

Floransa'ya her gelen bu yeri kolayca bulur, birisi karşısına çıkan ilk dilenciye metal domuzu sorsa hemen tarif eder.

İşte bir kış günü, geç saatte dağları kar basmıştı, ama ay da doğmuştu. Mehtap İtalya'yı tıpkı kuzey kutbundaki ışık gibi aydınlatmaktaydı, ama hava ılıktı; oysa kuzey kutbunda soğuk hava yeryüzünü kurşundan bir çatı gibi örter ve o buz gibi soğuk ve nemli toprağı tabutunuzun üzerinde bile hissedersiniz.

Kış mevsiminde bile binlerce gülün yetiştiği dükün şatosunun bahçesindeki bir çam ağacının altında kısa boylu, yırtık pırtık giysili bir çocuk gün boyunca oturup duruyordu. Tam bir İtalyandı bu oğlan: öyle güzel ve öyle güler yüzlüy-

dü, ama yine de üzüntülüydü. Çünkü karnı açtı ve susamıştı; o gün kimse ona bir şilin bile vermemişti. Akşam olup da bahçenin kapanma zamanı gelince kapıcı onu kovaladı. Oğlan Arno Nehri üzerindeki köprüde durdu; ışığı suya yansıyan gökyüzündeki yıldızlara, sonra da Della Trinita köprüsüne baktı.

Sonra metal domuza yaklaştı, önünde yarı yarıya diz çöktü, kollarını onun boynuna doladı, ufacık ağzını onun burnuna dayayarak iri yudumlarla taze su içti. Yanında birkaç marulla iki tane kestane vardı, onları akşam yemeği yaptı. Sokakta kimsecikler yoktu; çocuk tek başınaydı. Metal domuzun sırtına binerek öne doğru eğildi, kıvrıcık saçlı başı hayvanınkine değdi ve etrafına bakınırken uyuyakaldı.

Gece yarısı olmuştu. Metal domuz kımıldadı ve duyulabilecek şekilde: “Bak oğlum, şimdi sıkı tutun, koşuya başlıyorum!” diye konuştu ve harekete geçti. Bu acayip bir koşuştu. Önce Piazza del Granduca’ya geldiler ve dükün heykelciğini

taşımakta olan metal domuz at gibi kişnedi. Eski belediye binasının renkli arması şeffaf resimler gibi parlıyordu. Michelangelo'nun Davud heykeli sapan atıyordu; tuhaf bir hayattı burada yaşanan! Zeus'un oğlu Perseus, Sabinelerin kaçırlışı falan, hepsi canlı gibiydi sanki! Hepsinin haykırışı ıssız meydana danda çınlamaktaydı.

Karnaval başlarken herkesin toplandığı *Palazzo delgi Uffizi*'de durdu metal domuz.

“Sıkı tutun!” dedi. “Sıkı tutun, çünkü şimdi merdiven çıkacağız!”

Oğlan hâlâ bir şey söylemiyordu; yarı korkmuş yarı mutluydu.

Uzun bir galeriye geldiler. Oğlan burasını tanıyordu, daha önce gelmişti. Duvarlarında yağlıboya tablolar asılıydı, her tarafta heykeller ve büstler sıralanmıştı; hepsi öyle güzel aydınlatılmıştı ki, sanki her taraf gündüzdü. En görkemli heykeller yan odadaydı. Evet, tüm bu şaheserleri hatırlıyordu oğlan. Ama hiçbir zaman bu geceki kadar güzel gözükmemiştiler.

İşte şurada çıplak bir kadın heykeli vardı; o kadar güzeldi ki, ancak usta bir heykeltıraş daha iyisini yapabilirdi. Bu heykel elini kolunu oynatıyordu, yunus balıkları onun ayakları dibinde oynayıp duruyorlardı, ölmezliği gözlerinden okunuyordu. Dünya onu *Venus de Medici* olarak bilir. Her iki yanında yağlıboya tablolar sıralanmıştı, hepsine birer ruh verilmişti sanki; bunlar çıplak ve yakışıklı erkek resimleriydi; bileyici denen bir tanesi kılıç bilemekteydi; güreş tutan gladyatörler ise ikinci gruptaydı. Derken kılıç bilendi, yiğitler güzellik kraliçesinin etrafında dönmeye başladı.

Tüm bu ihtişam karşısında oğlanın gözleri kamaştı; duvarlar renk renkti, üzerindeki tüm resimler canlıydı ve hareket halindeydi. Venüs iki vücutlu olarak resmedilmişti: biri fani dünyadaki Venüs ki, aynen Tiziano'nun çizdiği gibi gösterişli ve ateşliydi. İki tane harika kadındı bunlar: Giysileri üzerlerinden sıyrılmış vaziyette çıplak kollarını ve bacaklarını yumuşak yatakta uzatmışlardı, göğüsleri yukarı kalkıp inerken uzun ve dalgalı saçları omuzlarına dökülüyordu; koyu renk gözlerinden kanlı fikirler geçiyordu. Ama tüm bu resimlerden hiçbiri çerçevesinden dışarı çıkamıyordu. Hatta güzellik kraliçesi bile! Keza gladyatörler ve bileyici de yerlerinde kaldılar. Çünkü İsa ile Yahya'yı aydınlatan Meryem Ana'nın saçtığı ışık demeti hepsini büyülemişti. Kutsal resimler artık resim değildi; hepsi canlanmıştı!

Salondan salona öyle güzellikler sergilenmekteydi ki! Oğlan bunların hepsini gördü. Metal domuz tüm bunların arasından adım adım ilerlemekteydi. Resimler sanki hep birbirini iteliyordu. İçlerinde bir tanesi vardı ki, oğlanın belleğinde kaldı: bu resimde şen ve kaygısız çocuklar görölüyordu; oğlan gün ışığında bunlardan bir tanesinin önünde eğildi hatta.

Pek çok kişi kesinlikle bu resmin önünden pek aldırmaksızın geçip gider; oysa bu resim bir şiir hazinesiydi. İsa'nın yeraltı dünyasına inişini tasvir ediyordu, ama etrafındakiler ona işkence edenler değil, kâfirlerdi. Bu resmi Floransalı Angiolo Bronzino yapmıştı; en güzel tarafı da cennete gideceğinden emin olan çocukların yüz ifadeleriydi; iki ufak çocuk birbirine sarılmıştı, onların altındaki bir çocuk eliyle kendini gösterirken "Cennete ben gideceğim!" der gibiydi.

Öteki yaşlı çocukların umut dolu bekleyişleri görölüyordu ve hepsi İsa'nın önünde eğilmiş, alçakgönüllülükle dua ediyordu.

Oğlan bu resme sanki başka bir şeymiş gibi uzun uzun baktı; metal domuz da onun önünde sessizce durdu. Hafif bir iç çekiş duyuldu; bu resimden mi gelmişti, yoksa hayvanın göğsünden mi? Oğlan elini gülümseyen çocuklara doğru kaldırdı; aynı anda hayvan onunla birlikte yerinden fırlayarak açık koridora daldı.

“Tanrı senden razı olsun, iyi hayvan!” diyen küçük oğlan metal domuzu okşayınca, bum! bum! bum! diye sıçrayarak merdivenden aşağı indiler.

“Senden de!” dedi metal domuz. “Ben sana yardım ettim, sen de bana yardım ettin. Sırtımda ancak saf ve masum bir çocuk olursa koşacak gücü kendimde bulurum. Evet, bak! Meryem Ana resminin önündeki ışık huzmesine bile varıyorum. Seni her yere taşıyabilirim, ama kiliseye değil! Yanımda kaldığın sürece açık kapısından içeri bakabilirim. Sakın sırtımdan inme! Bunu yaparsan o anda ölürüm ben ve geçen gün Porta Rossa'da gördüğün hale dönerim.”

“Ben senin yanında kalacağım, iyi hayvan!” dedi oğlan. Bunun üzerine Floransa'nın sokaklarından hızla geçerek Santa Croce Kilisesi'nin önündeki meydana geldiler.

Çift kanatlı kapı açılıverdi ve kilisenin içindeki atlardan sızan ışık ıssız meydanı aydınlattı.

Sol tarafta bulunan bir anıtmezardan acayip bir ışık geliyordu. Binlerce kıpırdayan yıldız hep birlikte bir zafer anıtı oluşturmuştu. Lahitin üzerinde, mavi zemin üzerine kırmızı bir merdiven resmedilmiş bir arma vardı, bu arma ateş gibi

yanmaktaydı. Bu Galilei'nin mezarıydı; sıradan bir anıttı aslında, ama armanın mavi zeminindeki kırmızı merdivenin bir anlamı vardı; bu bir sanat gösterisiydi! Yani yeryüzünden cennete giden merdiveni tasvir ediyordu. İsa'dan önceki peygamber İlyas gibi tüm peygamberler cennete bu merdivenden çıkarak gitmişlerdi.

Sağ taraftaki kapı girişinde dikili boy heykellerinden her birisi lahite konmuş bir canlı gibiydi. Şurada Michelangelo, şurada da başındaki defne dalından yapılma çelengiyle Dante vardı işte! Alfieri, Machiavelli de oradaydı; İtalyanların bu göğüs kabartan soyluları ... hepsi yan yanaydı.

Floransa'daki mermer katedral kadar büyük olmasa da bu görkemli kilise ondan çok daha güzeldi.

Tüm bu figürlerin giysileri sanki kımıldıyor, başları sanki daha da yükseliyor ve ilahiler söylenirken gecenin içine, altından tütsülükleri sallayan, beyazlar giymiş yeniyetmelerin bulunduğu renkli ışıklar saçarak parlayan mihraba doğru bakıyordu. Havadaki sert koku kilisenin kapısından çıkıp meydana dağılıyordu.

Oğlan elini görkemli ışığa doğru uzattı, ama aynı anda metal domuz oradan kaçıp gitti.

Beriki ona sıkı sıkı tutundu; rüzgâr kulaklarında uğuldamaktaydı; kapı rezelerinden oynayarak gıcırtyla kapanınca oğlan bilincini kaybetti; buz gibi bir soğuk hissediyordu – derken gözlerini açtı.

Sabah olmuştu, oğlan metal domuzun sırtından yarı yarıya kaymıştı; domuz Porta Rossa'daki yerindeydi şimdi ve kımıldamıyordu.

Oğlan annesinin söylediklerini hatırlayınca müthiş bir

korkuya kapıldı; kadın onu dün evden göndermiş ve para kazanmasını söylemişti. Oysa şimdi cebinde meteliği yoktu; karnı açtı ve susamıştı! Bir kez daha metal domuzun boynuna sarılarak burnuna bir öpücük kondurdu; ona doğru eğildi ve yüklü bir eşeğin ancak geçebileceği kadar dar sokağa daldılar. Derken karşılarına demirden büyük kapı çıktı, yarı açıktı; içeri girince taş merdivenden yukarı çıktılar. Duvarlar pisti, tırabzan niyetine düz bir halat çekilmişti. Derken koridora geçildi, bunun önünde paçavralardan oluşmuş bir perde asılıydı; bu yerden aşağı doğru inen bir merdiven vardı; aşağıda bulunan bir çeşmeden demir çubuklara asılı kovalarla yukarı katlara su veriliyordu. Buraya kırık dökük eski bir taş merdivenle çıkılıyordu.

İki Rus gemicisi kol kola ve güle oynaya aşağı indikten sonra oğlanın etrafında dönendi; dün geceki içkili âlemden dönüyorlardı. Birisi pek o kadar genç değildi, peşinden de siyah saçlı şişman bir kadın geliyordu. Kadın oğlana “Eve ne getirdin?” diye sordu.

“Bana kızma!” dedi beriki: “Hiçbir şey kazanamadım, ama hiçbir şey!” Ve annesinin elbisesine yapıştı, onu öpmek istercesine. Birlikte bir odaya girdiler ki, anlatmasam daha iyi!

Şu kadarını söyleyeyim: odanın ortasında, içinde kömür ateşi bulunan kulplu bir toprak çanak vardı; marito deniyordu buna. Kadın bunu eline alarak parmaklarını ısıttıktan sonra oğlana bir dirsek attı. “Elbette paran var!” dedi.

Çocuk ağladı, ona bir tekme attı ve sızlanıp durdu.

“Kes sesini yoksa kafanı parçalarım!” diyen kadın, elinde tuttuğu çanağı çocuğun başına fırlattı; oğlan haykırarak ken-

dini yere attı. Derken kapıdan içeri komşu kadın girdi, onun da elinde bir marito vardı.

“Felicita! Ne yapıyorsun sen çocuğa!”

“O benim çocuğum!” diye karşılık verdi Felicita. “İstersem onu öldürürüm, hatta seni de Gianina!”

Beriki elindeki çanağı Felicita’ya fırlattı, her iki çanak havada çarpıştı; ikisinin de parçaları, ateşi ve külleri yere saçıldı. Ama oğlan aynı anda kapıdan dışarı fırlamış, avluya çıkmış ve eve doğru koşmaya başlamıştı.

Zavallı oğlan tıknafes kalıncaya kadar koştu, Santa Croce Kilisesi’nin önünde durdu, son gece yüzüne kapanan büyük kapıdan içeri girdi. Her yer ışık içindeydi; sağdaki mezarlardan birinin önünde diz çöktü; bu, Michelangelo’nunkuydu. Derken hüngür hüngür ağlamaya başladı. – İnsanlar girip çıkıyordu. Ayin sürerken hiç kimse oğlana dönüp bakmadı bile. Sadece yaşlı bir vatandaş durup ona baktı, sonra ötekiler gibi çekip gitti.

Açlık ve susuzluk oğlanı perişan etmişti. Duvarla mermer heykel arasına yaslandı ve sonra uyuya kaldı.

Uyandığında akşam olmuştu; biri onu tartaklıyordu. Hemen ayağa fırladı, aynı vatandaş, yani o yaşlı adamdı karşındaki.

“Hasta mısın? Nerede oturuyorsun sen? Bütün günü burada mı geçirdin?” diye sordu adam; yanı sıra da daha bir sürü şey! Oğlan hepsine cevap verdi. Adam onu yanına alarak yan sokaklardan birindeki ufak evine götürdü. Burası bir eldiven atölyesiydi; karısı oturmuş durmadan eldiven dikeyordu. Kısa saçlı ve kırmızı derili bir Bolonyalı çocuk masaya sıçırıyor, sonra orada burada oynuyordu.

“Masum ruhlar birbirini tanır!” diyen kadın köpeğini ve oğlanı okşadı.

Bu iyi kalpli insanlar oğlanı yedirip içirdi, geceyi bu evde geçirmesine izin verdiler. Guiseppe baba ertesi gün onun annesiyle görüşmek niyetindeydi. Önce oğlana ufak bir minder serdiler, hep taş üzerinde yatmaya alıştığı için bu ona kral yatağı gibi geldi. Derin bir uyku çekti ve rüyasında hep o resimleri ve metal domuzu gördü.

Guiseppe baba ertesi gün yola çıktı; oğlan annesinin yanına götürüleceğini anlamıştı; buradan gideceğine sevinmiyordu; ağlayarak ufak yaramaz köpeği öptü; kadın ikisine de bakıp bunu onaylarcasına başını öne eğdi.

Guiseppe baba öyle bir haber getirdi ki! Karısıyla uzun boylu konuştu, beriki hep kafa salladı ve oğlanı okşadı. “Güzel bir çocuk!” dedi. “Bundan iyi bir eldivenci olur, bir zamanlar sen de öyleydin ya! Meryem Ana onun eldivenci olmasına karar vermiş olmalı!”

Ve oğlan onların yanında kaldı; kadın ona dikiş dikmesi-

ni öğretti; çocukcağız iyi yedi, iyi uyudu, neşesi yerine geldi ve Bellissima'ya –köpeğin adıydı bu!– takılarak onunla oynadı; kadın parmağını sallayarak onu azarladı! Bu, oğlana çok dokundu; düşünceli düşünceli küçük odasına çıktı; penceresi sokağa bakıyordu, burada deri kurutuluyordu. Pencere demir parmaklıklıydı. Gözüne bir türlü uyku girmedi, aklı fikri hep metal domuzdaydı. Derken dışardan bir ses geldi: şakır, şakır! Amanın, bu o olmalıydı! Pencereye koştu, ama bir şey göremedi. Ses de duyulmaz oldu.

Sabah olunca kadın, “Resim çantasını taşımada beye yardım et!” dedi. Komşu evde oturan genç ressam çıkagelmişti; çantasının yanı sıra boru şeklinde sarılmış kocaman bir tuval taşımaktaydı. Oğlan çantayı aldı ve ressamın peşinden yürüdü; galeriye giden yola saptılar; metal domuzla birlikte çıktığı merdiveni tanıyıverdi; heykelleri ve yağlıboya tabloları, mermerden yapılmış o harika Venüs heykelini tekrar gördü; Meryem Ana, İsa ve Aziz John'un heykelleri de oradaydı.

Derken Bronzino'nun resmi önünde durdular; bu resimde İsa'nın yeraltı dünyasına inişi tasvir edilmişti; çevresindeki çocuklar cennetteymişçesine gülümsemekteydiler. Zavallı oğlan da gülümsedi, şimdi burada kendi cennetindeydi.

Şövaletini yerleştirene kadar bekleyen çocuğa “Hadi eve dön!” dedi ressam.

“Siz resim yaparken burada kalabilir miyim?” diye sordu oğlan. “Çizeceğiniz şeyi tuvale nasıl aktardığınızı görebilir miyim?”

“Şimdi yapmıyorum!” diye karşılık verdi adam ve karakalemi eline alıp göz hizasında tutarak büyük bir resmin ölçüsünü aldı. Bir iki çizgi karaladığı halde İsa'nın yüzü, tıpkı

renkli resimdeki gibi meydana çıkıverdi.

“Hadi git artık!” dedi ressam. Çocuk hiçbir şey söylemeden eve döndü, masasının başına geçti ve eldiven örmesini öğrendi.

Ama bütün gün akli fikri hep resim galerisindeydi ve bu yüzden iğneyi eline batırdı; dikkatsiz davranmıştı; ancak bir daha Bellissima’yı kızdırmadı.

Akşam olunca açık kapıdan gizlice dışarı çıktı. Hava soğuktu, ama çok açıktı, çok güzeldi ve çok aydınlıktı. Artık sessiz kalan sokaklardan geçti ve az sonra metal domuzun yanına vardı; ona doğru eğilerek parlak burnuna bir öpücük kondurdu, sonra da sırtına bindi.

“Ah seni gidi sevimli hayvan, seni o kadar özledim ki! Bu akşam yola çıkmalıyız!” dedi.

Metal domuz hiç kıpırdamadan öylece duruyor ve ağzından temiz su fışkırtıyordu.

Oğlan onun sırtına bindiği sırada birisi giysisini çekti. Baktı, saçlarını kestirmiş Bellissima’ydı bu! O da evden kaçmış ve hiç fark ettirmeden çocuğun peşinden gelmişti.

Bellissima kesik kesik havladı; “Gördün mü, ben de buradayım; sen niye domuzun üstüne çıktın ki?” demek istercesine. Küçük köpeği burada görmek, oğlanı ağzından alev fışkıran bir canavardan daha fazla korkuttu. Bellissima sokak ortasında; üstünde hiçbir şey yok, hani anadan doğma derler ya, işte öyle! Şimdi ne olacaktı? Kış bastırdı mı köpek, ölçüsü alınarak dikilmiş kuzu postunu giymeden asla dışarı çıkmazdı. O post kırmızı bir kuşakla köpeğin ince boynuna ve bedenine tutturulurdu. Oysa şimdi bu köpek bu kıyafette hanımının karşısına çıksa keçi yavrusu gibi görünecekti. İşte

Bellissima artık buradaydı ve çırcıplaktı! Şimdi ne olacaktı?

Oğlan hayal kurmayı bıraktı, metal domuzu öptü, Bellissima'yı da koltuğuna sıkıştırdı; hayvan soğuktan titriyordu. Bu yüzden oğlan koşmaya başladı.

Karşılaştığı iki jandarma “Nereye koşuyorsun böyle!” diye seslendi. Ve köpek havladı.

“Bu güzel köpeği nereden çaldın?” diyerek hayvanı onun elinden aldılar.

“Onu bana geri verin, n’olur!” diye sızlandı oğlan.

“Eğer çalmadınsa eve git ve köpeğin karakolda olduğunu söyle!” diyen jandarmalar çocuğa karakolun adresini verdikten sonra Bellissima'yı alıp gittiler.

Hadi bakalım, al başına belayı! Nehre mi atlasa, eve mi gitse, bilemiyordu. Eve gidersem bana öldüresiye dayak atarlar diye düşündü.

“Olsun, dayak atsınlar da öleyim bari! Ölürsem İsa ile Meryem Ana’nın yanına varırım!”

Eve gitti; aslında ölesiye dayak yemek için!

Kapı kapalıydı, kapı tokmağına da erişemedi. Sokakta kimseler yoktu, ama yerde bulduğu bir taşı kapıya fırlattı.

“Kim o?” diye bir ses geldi içerden.

“Benim” dedi oğlan. “Bellissima kaçtı! Kapıyı açın ve beni öldüresiye dövün!”

Karı koca dehşet içinde kaldı; özellikle de kadın! Zavallı Bellissima yüzünden! Hemen duvara baktı; ufak kuzu postu duvarda asılıydı.

“Bellissima karakolda!” diye haykırdı. “Ah, yaramaz oğlan! Onu nasıl dışarı salarsın! Soğuktan donup ölecek! Za-

vallı hayvan o kaba jandarmaların elinde!”

Baba hemen yola çıktı –kadın hâlâ sızlanadursun!– oğlan-
sa ağlıyordu. Konu komşu herkes evde toplandı. Ressam da
geldi, oğlanı dizleri arasına alarak ona sorular sordu ve metal
domuz hikâyesini başından sonuna kadar dinledikten sonra
onu teselli etti, karı kocayı da sakinleştirdi. Ama kadın bir
türlü yatışmadı, ta ki kocası jandarmalardan aldığı köpeklerle
geri dönünceye kadar! Herkes sevindi elbette. Ressam da za-
vallı oğlanı okşayarak ona bir sürü resim verdi.

Ah, bunlar öyle güzel resimlerdi ki! Harika yapraklar ve
komik suratlar! Ama tüm bunların ötesinde metal domuzun
da resmi vardı, hem de tıpatıp! Bundan daha iyi hediye mi
olurdu! Bir iki çizgide hayvanı kâğıda aktarmıştı ressam, arka
plandaki evi bile çizmişti.

“Ben de çizebilsem ve boyayabilsem! Tüm dünyayı kâğı-
da aktarırdım!”

Ertesi gün bir ara yalnız kalan oğlan eline bir kurşunka-
lem aldı ve beyaz bir kâğıda metal domuzun resmini yapma-
ya çalıştı. Ve yaptı da! Bazı yeri eğik oldu ya da ölçüsüz; bir
bacak daha kalın, öbürü daha ince, ama olsun; domuz oldu-
ğu belliydi ya! –Ve oğlan kendi kendini kutladı.– Ama işte
kurşunkalem tam düz bir çizgi çizemiyordu, bunu hemen
fark etti.

Bir gün sonra bir metal domuzu diğeri takip etti; çizdiği
üçüncü domuz diğelerinden daha iyi oldu. Artık herkes ona
bakınca domuz olduğunu anlayabiliyordu.

Ama eldiven işi de iyi gitmiyordu; siparişleri getirip gö-
türme işi yavaşladı, çünkü metal domuz ona tüm resimlerin
kâğıda çizilebildiğini öğretmişti. Zaten Floransa resimli kitap

gibiydi, çevir sayfalarını, dal içine! İşte Piazza della Trinita, ince uzun sütun ve tam tepesinde de adalet tanrıçası; gözleri bezle kapalı, elinde bir terazi tutmakta. Çok geçmeden bu tablo kâğıda aktarıldı; bunu çizen de eldivencinin küçük oğluydu!

Resimler biriktikçe birikti, ama şimdiye kadar çizilenler hep cansız şeylerdi.

Bir gün Bellissima oda içinde hoplayıp zıplıyordu.

“Rahat dur!” diye söylendi oğlan. “Rahat dur da güzel güzel resmini yapayım!”

Ama Bellissima rahat durmadı; o zaman onu bağlamak gerekti. Oğlan onun başını ve kuyruğunu bağladı; köpek havladı ve sıçradı; ipi daha gergin tutmak gerekiyordu.

Derken evin hanımı çıkageldi:

“Hain oğlan! Zavallı hayvan!”

Daha fazla laf bulamadı, oğlanı bir kenara çekerek ona bir tekme attı ve evden kovdu; ona göre bu çocuk nankörün tekiydi! Tanrıtanımazdı!

Ve ağlayarak küçük Bellissima’yı öptü, severken neredeyse boğacaktı.

Tam o sırada merdivenden aşağı ressam indi ve – hikâyenin püf noktası burada işte!

1834’te Floransa’da, Academia delle Arti’deki [Sanat Akademisi] bir resim sergisinde yan yana konmuş iki tablo çoğu kişinin dikkatini çekti. Küçük tabloda resim yapan neşeli bir ufak çocuk görölüyordu; model olarak kendisine beyaz ve tüyleri kısa kesilmiş bir köpek seçmişti, ama hayvan rahat durmuyordu; bu yüzden bağlanmıştı; hem başından hem de

kuyruğundan! Resim o kadar canlıydı ve gerçeğe o kadar uygundu ki, ister istemez göze batıyordu. Anlattıklarına göre bunu yapan ressam Floransalıymış; hep sokakta büyümüş; daha sonra bir eldivencinin yanında çalışmış ve zamanının ünlü ressamlarından biri, bu tabloda resmedilen köpeği sokağa saldığı için evden kovulan bu çocuktaki yeteneği keşfetmiş!

İşte bu eldivenci çırağı büyük bir ressam oldu, bu resim onun bir kanıtı. Diğer resim de öyle. Bunda tek bir çocuk görülüyordu: sokakta uyuyan ve sırtını Porta Rossa'daki metal domuz heykeline* dayayan, üstü başı yırtık, güzel bir oğlan. Resmi görenler o yeri tanıdılar.

Çocuk kollarını domuzun boynuna dolayarak dinlendiriyordu, kendisi kaygısızca uyuyordu;

Meryem Ana resminin üzerindeki lamba, çocuğun solgun yüzüne son derece anlamlı bir ışık yansıtıyordu. Bu çok şahane bir resimdi; kocaman çerçevesi altın kaplamaydı, bir köşesinde defneden yapılma bir çelenk asılıydı, ama yeşil yaprakları arasına siyah bir şerit sarılmıştı matem dolayısıyla!

Çünkü genç sanatçı o gün ölmüştü!

* Demir bir heykel; orijinali mermerden olup Palazzo delgi Uffizi'deki galerinin girişindedir –çn.

18 Arkadaşlık Bağı

*Danimarka'dan başladık uçmaya
Sonsuz uzaklara, oldu mu ya!
Yunanistan'a varmışız meğer
Dere tepe aşarak, buna değer!*

*Limon ağacı sarı ışık saçmaktaymış,
Meyvesi de tüm dalları basmış;
Devedikeninin önünde bir taş varmış,
Ondan da hep heykel yaparlarmış.*

*Çoban, köpeğiyle beraber oturmuş yere
Biz de oraya otursak hani, or'da bi' yere;
Arkadaşlıktan bahsedecekmiş, dinleyelim!
Çok eski bir adet geri dönüyor, ne diyelim?*

Evimiz kerpiçten yapılmıştı, ama kapı pervazları mermerdendi; mermeri kazı yapılırken bulmuşlardı. Çatısı neredeyse yere değecekti; rengi siyaha yakındı; çok çirkindi. Ama üzerini örtmek için dağlardan taze defne dalarları ve zakkum getirildi.

Evin etrafı biraz dardı; göğe doğru yükselen bahçe duvarını oluşturan kayalıklar siyahımsı renkteydi, tepelerini çoğu kez çeviren bulutlar beyaz yaratıkları andırıyordu. Ben burada ne öten kuşa rastladım, ne de gayda sesiyle oynayan adamlara; ama burası çok eski bir yer olduğu için kutsal sayı-

lıyordu; o yüzden adını da Delfi koymuşlardı. Buradaki karanlık ve kasvetli dağların tepeleri karla kaplıydı. Akşam güneş batarken en uzakta görünen kırmızımsı renkteki en yüksek dağın ismi Parnassos'tu. Evimizin önünden akan derenin kaynağı da oradaydı. Bir zamanlar bu dere de kutsaldı; eşek sudan geçerken onu bulandırırды, ama dere akışını sürdürür ve suyu tekrar berraklaşırdı. Burada her köşeyi öyle bir hatırlıyorum ki! Bu yerin kutsallığını ve ıssızlığını!

Küçük evimizin ortasında bir ocak vardı; kızgın küller iyice kızarıp parlayınca üzerinde ekmek pişirilirdi.

Evin etrafının karla tamamen örtölüşü annemi sevindirirdi; o zaman başımı elleri arasına alarak alnımdan öper ve başka hiçbir zaman söylemediğı şarkıları mırıldanırdı; yoksa Türkler, yani efendilerimiz, bu şarkıdan hoşlanmazdı. Annemin söylediğı şarkı şöyleydi; "Olimpos'un tepesinde alçak çam ağacının altında yaşlı bir geyik oturuyordu, ağlamaktan gözleri şişmişti, döktüğü yaşlar kırmızı, yeşil, hatta açık mavi renkteydi. Derken bir erkek karaca çıkageldi. 'Neyin var ki böyle ağlıyorsun? Kırmızı, yeşil, hatta açık mavi gözyaşı döküyorsun?' -'Türk şehrimize geldi, yanında vahşi av köpekleri var, müthiş bir sürü!' -'Ben onları bu adadan kovarım!' dedi karaca. 'Onları adadan denize atarım!' Ama daha akşam olmadan karaca öldürüldü. Ve o gece yaşlı geyiğı de kovaladılar, o da öldü!"

Ve annem bu şarkıyı söylerken gözleri sulandı, uzun kirpiklerinde bir damla yaş gördüm, ama o bunu gizlice sildi ve üzerinde siyah ekmeğın piştiğı küllerini eşeledi. Bunun üzerine ben yumruklarımı sıkarak "İçimden Türkleri öldürmek geliyor!" dedim. Ancak o, şarkının şu kısmını tekrarlardı:

“Ama daha akşam olmadan karaca öldürüldü. Ve o gece de yaşlı geyiği kovaladılar, o da öldü.”

Onca gün ve gece hep kulübemizde tek başımıza kaldık; derken babam çıkageldi. Bana Lepanto [İnebahtı] körfezinden midyeyle pırıl pırıl bir çakı getirdiğini sandım. Bu kez onun yerine bir çocuk getirdi: küçücük, çıplak bir kızdı bu. Onu kendi koyun postunun altında taşıyordu; kız bir posta bürünmüştü ve onu annemin kucağında soydukları zaman üzerinden sadece siyah saçlarına dolanmış üç tek gümüş sikke çıktı. Babamın anlattığına göre kızın babasını öldürmüşler! Daha o kadar çok şey anlattı ki, hepsi rüyama girdi. Babam da yaralanmıştı; annem onun yarasını sardı. Yara oldukça derindi; akan kandan sertleşen koyun postu buz tutmuştu. Küçük kız bundan böyle benim kız kardeşim olacaktı! O kadar tatlı ve öyle pırıl pırıldı ki! Gözleri tıpkı anneminki gibiydi! Anastasia –adı öyleydi– benim kardeşim ola-

cakmış, âdete göre de onun babası benim babamla kardeşmiş meğer. İkisi de gençken kan kardeşi olmuşlar ki, bu günümüzde de uygulanmakta. O yörenin en güzel kızı da bu kardeşliklerine tanık olmuş. Bu konuda çok şey duymuştum.

Neyse, küçük kız artık kardeşim sayılıyordu; sık sık kucağında oturuyordu; ben de ona çiçek ve dağ kuşlarının tüylerinden getiriyordum; Parnassos'un kaynaklarında birlikte su içiyorduk. Kulübenin defne dalı ve yapraklarından oluşan çatısı altında koyun koyuna uyuyorduk; o sırada annem kıışları kırmızı, yeşil ve açık mavi gözyaşları şarkısını söylüyordu; ama aslında bunun halkımızın binlerce üzüntüsünü simgelediğini anlamamıştım.

Bir gün Frenk üç adam çıkageldi; bizlerden çok farklı giyinmişlerdi; yataklarını ve çadırlarını atlara yüklemişlerdi. Sayıları yirmiye yakın Türk onlara eşlik etmekteydi; hepsi palalarını ve silahlarını kuşanmıştı; bunlar paşanın adamlarıydı, beraberlerinde bir mektup getirmişlerdi. Sadece bizim bulunduğumuz yerdeki karlı dağlara ve kayalıklara bakmaya gelmişlerdi. Onları kulübeye alamadık; ayrıca tüten sobanın kokusuna da alışamadılar. Bu yüzden çadırlarını bizim evin yanına kurarak kuzularını ve kuşlarını dışarda beslediler; bizlere tatlı şarap ikram ettiler, ama kendileri içmedi.

Yola çıktıklarında bir süre onlara eşlik ettim; küçük kardeşim Anastasia'yı da sırtıma astığım bir keçi postunda taşıyordum. Adamlardan biri beni ve kardeşimi bir kayanın önünde durdurarak resmimizi çizdi.

O kadar benzetti ki! İkimiz birleşmiş, tek bir canlı yaratık olmuştuk sanki! Hiç böyle bir şey düşünmemiştim. Ama işte Anastasia'yla ben tek bir varlıktık; kâh dizime yatıyordu,

kâh sırtımdaydı. Ve ben durmadan rüya görüyordum ve rüyalarım da hep o vardı.

İki gece sonra kulübemize başka adamlar geldi; hepsi bıçaklı ve silahlıydı. Bunlar Arnavuttu; annemin dediğini bakılırsa yiğit adamlardı. Ama az kaldılar; Anastasia onlardan birinin dizine oturdu; adam gittiğinde kardeşimin saçları arasında üç tek gümüş sikke bulduk.

Tütün sarıp içiyorlardı; en yaşlıları gidecekleri yoldan bahsetti, ama tam emin değildi. “Aşağı tükürsem sakal, yukarı tükürsem bıyık!” diyordu. Ama bir seçim yapmaları gerekiyordu.

Yola çıktılar, babam da onlarla gitti; az sonra üç silah sesi duyduk, bunu diğerleri takip etti. Askerler kulübemize geri geldi; beni, annemi ve Anastasia’yı yanlarına aldılar. Anlatıklarına göre haydutlar buralarda saklanıyormuş, babamı esir almışlar; bu yüzden buradan gitmeliymişiz!

Ben haydutların cesetlerini gördüm; babamın cesedini de gördüm; ağladım, ağladım, ta ki uyuyuncaya kadar!

Uyandığımda hapisteydik; ama tıklandığımız yer bizim kulübeden daha beter değildi. Bana soğan ve katranlı bir fıçıdan doldurdukları bozuk şarap verdiler; evde de bundan daha iyisini görmüş değildik ya!

Ne kadar hapis yattık, bilmiyorum. Serbest bırakıldığımızda paskalya zamanıydı. Anastasia’yı sırtımda ben taşıdım, çünkü annem hastalanmıştı, çok yavaş yürüyordu. Denize ulaşınca kadar daha çok vardı; Lepanto Körfezi’ne gitmek istiyordu.

Derken bir kiliseye girdik; altın kaplama bir fon üzerindeki pırıl pırıl resimlerle süslüydü; bunlar melek resimleriydi; o

kadar güzeldiler ki! Ama ben Anastasia'yı onlardan daha güzel buluyordum. Orta yerde güllerle süslü bir tabut vardı; içinde, annemin dediğine bakılırsa güzel bir çiçek biçiminde resmedilen Hz. İsa'ydı. O sırada papaz, "İsa dirildi!" diyordu. Herkes birbirini öptü, herkesin elinde yanmakta olan bir mum vardı; bana ve küçük Anastasia'ya da birer mum verdiler. Gayda sesleri duyuldu; erkekler el ele kiliseden dışarı çıktı, dışarda kadınlar kuzu çevirmekteydiler. Bizi davet ettiler, ben ateşin başına geçtim. Benden daha büyük bir oğlan boynuma sarılarak beni öptü ve "İsa dirildi!" dedi. Aphtanides'le tanışmamız işte böyle oldu.

Annem balık ağı örebiliyordu ve körfezde bu iş çok para getiriyordu. Uzun süre burada yaşadık. Deniz suyu gözyaşımız gibi tuzluydu ve o suyun rengi bana geyiğin gözyaşlarını anımsatıyordu, çünkü zaman zaman kırmızı, yeşil ya da mavi renge bürünüyordu.

Aphtanides kayık kullanmasını biliyordu; ben küçük Anastasia'yla birlikte kayığa biniyordum, kendimizi suya bırakarak havadaki bulutlar gibi süzülerek yol alıyorduk. Güneş battığı zaman mavi dağlar daha da kararıyordu; sıradağlar zincir oluşturunuyordu; akşam güneşi ta uzaktaki karlı Parnassos Dağı'na vurunca, dağın tepesi akkor halindeki demir gibi parlıyordu; bu ışık onun içinden fışkırır gibiydi, çünkü güneş battıktan sonra da hava sanki titriyor ve mavimsi gözüktüyordu. Beyaz martılar kanatlarını su yüzüne değdirerek uçuyordu. Bunun dışında burası da dağlar arasındaki Delfi kadar sakindi.

Kayıкта sırtüstü yatmıştım; Anastasia göğsüme oturmuştu; havadaki yıldızlar kilisedeki lambalardan daha fazla ışık

veriyordu. Bunlar aynı yıldızlardı, tam tepemdeydiler, Delfi'deki kulübemizin önünde oturduğum zamanki yerindeydiler. Bana sanki hâlâ oradaymışım gibi geldi. –İşte, plaçç! diye bir ses duyuldu ve kayık şiddetle sallandı. – Ben haykırdım, çünkü Anastasia suya düşmüştü! Ama Aphtanides de aynı anda suya atladı ve az sonra küçük kızı bana doğru uzattı. Onu soyduk, giysilerinin suyunu sıktık ve onlar kuruyuncaya kadar dışarda kaldık. Üvey kardeşim yüzünden duyduğumuz korkuyu kimse anlamadı; ne de olsa Aphtanides hayatını kurtarmıştı.

Derken yaz geldi. Güneş öyle sıcaktı ki, ağaçların yapraklarını sarartıyordu. Ben bizim serin dağları, oradaki buz gibi suyu düşündüm; annem de aynı özlemi duymaktaydı.

Ve bir akşam geri döndük; ne kadar sessiz ve sakindi burası! Güneş boy atmış kekiklerin yapraklarını kurutsa da kokuları hâlâ etrafa saçılıyordu. Ne tek bir çobana ne de bir kulübeye de rastladık; her şey sessizdi ve terk edilmişti; sadece gökteki yıldızlar bir hayat işaretliydi. Masmavi hava kendiliğinden mi aydınlıktı, yoksa yıldızların ışığından ötürü mü öyleydi, bilmiyorum. Ama bütün dağların ana hatlarını iyice görebiliyorduk. Annem ateş yaktı, yanında getirdiği soğanları kızarttı; ben de ufak kardeşimle birlikte, hadi kurtlarla çakalları bırakın, insanın midesini ağzına getiren o iğrenç Smidraki'den bile korkmadan uyuyakaldık. Nasılsa annem yanımdaydı ya! Bu bana yetiyordu.

Yuvamıza döndük, ama kulübemizin mezbelelikten farkı yoktu; yeniden inşa edilmesi gerekiyordu. Birkaç kadın anneme yardım etti; birkaç gün içinde duvarları çıkıldı; çatı palmiyelerle yenilendi. Annem ağaç kabuklarından ve hay-

van derilerinden şişe kılıfları yaptı; ben rahibin⁴ hayvanlarını güttüm. Anastasia'yla kaplumbağa yavruları yegâne oyun arkadaşımıdı.

Bir gün sevgili Aphtanides bizi ziyaret etti. Bizi özlemiş, görmek istemiş; gemiyle Patras'a ve Korfu'ya gidecekmiş! Bu yüzden bize veda etmeye gelmişti. Anneme de koca bir balık getirmişti. Anlatacak o kadar çok şeyi vardı ki! Sadece Lepanto Körfezi'ndeki balıkçılardan değil, bir zamanlar Yunanistan'da hüküm süren krallardan, kahramanlardan ve şu anki Türklerden bahsetti.

Ben gül fidanlarının tomurcuk verişini izledim, günler ve haftalar geçerken bunların nasıl çiçek açtıklarını gördüm; bu konuda kafa yormama bile zaman kalmamıştı; hepsi kocaman oldu, hepsi çok güzeldi ve hepsi kıpkırmızıydı! Aynı şey Anastasia'da da gerçekleşti. Kendisi güzel ve yetişkin bir kız

⁴ O zamanlar okuma yazma bilen rahip olurdu; herkes onu kutsal sayardı ve kim rastlarsa elini öperdi –çn.

oldu, ben de güçlü bir delikanlıydım artık. Annemin ve Anastasia'nın yatağındaki kurt postlarını, tüfekte vurduğum hayvandan ben kendim yüzmüştüm.

İşte yıllar hep böyle geçti.

Bir akşam Aphtanides geldi; sıırım gibiydi, güçlüydü, cildi güneşten yanmıştı. Hepimizi öptü. Bize Malta Kalesi'nden, Mısır'daki acayip mezarlıklardan falan bahsetti. Anlattıklarına şaşıp kalmamak elde değildi; rahiplerin efsanelerine benziyordu. Kendisini saygıyla dinledim.

“Ne de çok şey biliyorsun!” dedim. “Hem de öyle güzel anlatıyorsun ki!”

“Bir zamanlar sen bana bunlardan daha güzelini anlatmıştın!” dedi. “Bana anlattığın o şey hiç aklımdan çıkmadı; eski geleneklere göre edinilen kan kardeşliğinden falan! Bak kardeşim, gel birlikte kiliseye gidelim; senin babanın ve Anastasia'nın babasının yaptığını biz de yapalım! Anastasia bizi kutlasın! Biz Yunanların bu geleneği başka hiçbir yerde yok!”

Anastasia taze gül çiçeği gibi kızardı, annem Aphtanides'i öptü.

Kulübemizden bir saatlik mesafede kayalıklı, ama verimli bir arazide küçük bir kilise vardı; mihrabın önünde gümüş bir lamba asılıydı.

Benim kıyafetim çok güzeldi; beyaz pelerinim kalçama kadar kıvrılarak iniyordu; kırmızı yeleğim vücuduma iyice yapışmıştı, başlığımın püskülü gümüşlendi. Belime bıçak ve tabanca takmıştım. Aphtanides Yunan denizcileri gibi mavi elbisesini giymişti, boynuna gümüş Meryem Ana madalyonunu geçirmişti; eşarbi tıpkı zenginlerinki gibi çok pahalıy-

dı. Herkes bizim ayine gittiğimizi biliyordu. Küçük kiliseye gittik; tenhaydı; kapısından içeri vuran güneş ışığı altın kaplamalı fondaki tüm resimleri aydınlatmaktaydı. İkimiz de mihrabın basamakları önünde diz çöktük ve Anastasia önümüze geçti; uzun ve beyaz etekliği bol geliyor ve güzel bacakları görünüyordu; beyaz gerdanı ve göğsü, eski ve yeni paralardan birkaç sıra gerdanlıkla oldukça kapanmıştı; siyah saçlarını tepede bir topuz yapmış, başına da yine altın ve gümüş paralardan yapılmış bir bere geçirmişti; bundan daha süslü bir Yunan kızı göremezdiniz. Yüzü parlıyordu, gözleri iki yıldız gibiydi.

Üçümüz usulca dua ettik; Anastasia bize: “Yaşam boyunca ve de öldükten sonra dost kalacak mısınız?” diye sordu. “Evet!” diye cevap verdik. “Her ne olursa olsun, her zaman birbirinizi anacak mısınız? Kardeşim benim bir parçamdır, diyecek misiniz? Benim sırrım onun sırrı, onun sırrı benim sırrım, diyecek misiniz? Kendimi her an onun uğruna feda edebilirim, diyecek misiniz?” – Tüm bu soruları ikimiz de “Evet!” diye cevapladık. Bunun üzerine ellerimizi birleştirdi, alınlarımızdan öptü ve biz kısık sesle dua ettik. Derken kutsal eşyaların saklandığı odanın kapısından rahip içeri girdi, her üçümüzü de kutsadı; azizler mihrabın arkasında bir ilahi söyledi. Yerimizden kalkınca kilisenin kapısında durmakta olan anneme iyice baktım ve hüngür hüngür ağlamaya başladım.

Küçük kulübemizde ve Delfi’nin su kaynaklarında ne neşeli günler geçirdik!

Aphtanides’in ayrılışından bir akşam önce kapı önünde oturmuş düşünüyorduk. Kolunu vücuduma dolamıştı, ben

de başımı onun boynuna yaslamıştım. Yunanistan'ın içinde bulunduğu kötü durumu, güvendiğimiz insanları konuşuyorduk. Aklımızdan geçenleri bir bir sıralıyorduk. Derken onun elini tuttum.

“Bir şeyi bilmen gerek; şu ana kadar bunu bir ben, bir de Tanrı biliyordu! Bu bir sevgi! Sana ve anneme duyduğum sevgiden daha da fazla bir sevgi!”

“Kimi seviyorsun?” diye sordu Aphtanides; yüzü ve boğazı kızarmıştı.

“Anastasia'yı seviyorum!” dedim. Elimin içindeki eli titredi, yüzü bembeyaz kesildi; bunu anladım ve galiba benim de elim titredi. Ona doğru eğilerek alnından öptüm. “Ben kendisine daha söylemedim!” diye fısıldadım. “Belki de beni sevmiyor!” –“Düşünsene kardeşim, onu her gün gördüm ben, elimde büyüdü; ruhumda büyüdü!”

“O zaman senin olsun!” dedi. Bunu söylerken içine bir acı çökmüştü, bunu hissettim; çünkü aynı acı benim de içime çöktü. Bir şey söyleyemedi, Anastasia'nın elini tutarak:

“Bizim kardeş seni seviyor, sen de seviyor musun?” diye sordu. “Onun suskunluğu sevgisinin göstergesidir!”

Anastasia titredi ve hüngür hüngür ağlamaya başladı; ben hep onu görüyor, hep onu düşünüyordum. Kollarımı vücuduna doladıktan sonra, “Evet, seni seviyorum!” dedim. Bunun üzerine dudaklarını dudaklarıma kondururken kollarını boynuma doladı. Derken lamba düştü, etraf karardı, tıpkı sevgili Aphtanides'in yüreği gibi!

Gün doğmadan kalktı, ikimizi de öptükten sonra vedalaştı. Tüm parasını bize verilmek üzere anneme bırakmıştı.

Anastasia önce nişanlım, daha sonra da karım oldu.

Homeros'un Gülü

Doğudaki şiirlerin hepsinde bülbülün güle olan aşkı dile gelir. İşte sessiz ve yıldızlı bir gecede o ötücü kuş, mis gibi kokmakta olan güle şakıyordu.

İzmir'den pek de uzakta olmayan, çınar ağaçlarının altında bir yerde, bir tüccar, yüklü develerini götü; hayvanlar uzun boyunlarını kaldırarak kutsal toprak üzerinde yürüdü. Derken bir gül bahçesi gördüm; yabanigüvercinler boy atmış güllerin arasına dalıp çıkmaktaydı; güneş ışınları üzerlerine düştüğünde sedef gibi parlıyorlardı.

Bu bahçede bir gül vardı ki, diğerlerinden çok çok daha güzeldi. İşte bülbül bu güle karşı duyduğu aşk acısını her gece dile getiriyordu; ne var ki gül sağırdı! Yapraklarında, ona acıdığını gösterecek tek bir çiy damlası bile yoktu çünkü. Sadece büyük bir taşın üzerine doğru boynunu bük müştü, o kadar!

“Burada dünyanın en büyük şairi yatmakta!” dedi gül. “Kokumu onun mezarının üzerine saçacağım, rüzgârın dök tüğü yapraklarımı hep onun üzerine serpeceğim! *İlyada*’nın şairi da benim fışkırdığım topraktan yaratıldı. –Ben de Homeros’un mezarı başında olduğum için kutsal sayılırım! Çiçeklerimi zavallı bülbülün uğruna açıyorum zaten!”

Ve bülbül ölene dek şakıdı.

Deve sürücüsü Arap esirleri ve yüklü hayvanlarıyla çıka-

geldi; oğlu ölü bülbülü buldu ve onu Homeros'un mezarına gömdü. Gül rüzgârın etkisinde sallanıp durdu. Derken akşam oldu; gül çiçeklerini kapatarak rüya görmeye başladı: güzel ve güneşli bir gündü. Yabancı Frank erkekleri gelmişti; Homeros'un mezarına bir tür haç ziyaretiydi bu yaptıkları. Aralarında ta uzaktan, Sisler ve Kuzeyışığı Ülkesi'nden gelen bir şair vardı. Bu şair, mezardaki gülü kopardıktan sonra bir kitabın arasına sokarak ezdi ve daha sonra onu dünyanın bir başka ucundaki yere, yani kendi yurduna götürdü. Gül üzüntüden sarardı; adam evine varıp da kitabını açtığında gül üzüntüden kurumuştı. Adam "İşte Homeros'un mezarındaki gül!" diyordu.

Bakın, güller de rüya görebiliyor demek! Ve gül uyandı; rüzgârın etkisiyle korkudan titredi; yapraklarından akan bir çiy damlacığı şakıyan bülbülün mezarına düştü. Ve gül orada her zamankinden çok daha güzel bir şekilde açtı; havalarda

her gün biraz daha ısındı, çünkü gül ne de olsa Asya'daydı.

Derken ayak sesleri duyuldu; yabancı Franklar gelmişti; bunlar tıpkı gülün rüyasında gördüğü adamlardı! Ve aralarında kuzeyden gelen bir şair vardı; gülü kopardı, çiçeğinin ortasına bir öpücük kondurduktan sonra onu yanına alarak Sisler ve Kuzeyışığı Ülkesi'ne götürdü.

Ölü çiçek şimdi tıpkı bir mumya gibi *İlyada*'nın içinde yatıyor ve tıpkı rüyadaki gibi, şairin kitabı açarak: "Homeros'un mezarındaki gül işte burada!" dediğini duyuyor sanki.

20|Ole Luköie

Dünyada Ole Luköie kadar çok masal bilen başka biri yoktur! – Hepsini de öyle güzel anlatır ki! Akşam oldu mu, bir de çocuklar masa başında ya da taburelerinde uslu uslu oturuyorlarsa, Ole Luköie merdivenden usulca aşağı iner –çünkü ayağında sadece çorap vardır!– fışt! diye çocukların gözlerine tatlı ve süt fışkırtırdı, böylece çocuklar gözlerini açamaz ve bir şey göremezdi; sonra tam arkalarına geçer ve boyunlarına da aynı şeyi püskürttü. O zaman çocukların başı ağırlaşırdı, eveet! Ama canları yanmazdı. Aslında Ole Luköie’nin niyeti kötü değildi, o sadece sakin olmalarını isterdi; bu yaramazlar da tam yatağa gidecekleri sırada ondan hep masal anlatmasını isterdi.

Çocuklar hafifçe uyuklarken Ole Luköie onların yatağına otururdu. Kendisi iyi giyinirdi, ceketi ipektendi, ama rengini söyleyemezsiniz, yeşil, kırmızı ve mavi karışımıydı –Ole Luköie’nin döndüğü yana göre rengi değişirdi. Her iki kolunun altında birer şemsiye vardı; bunlardan biri resimliydi. Onu hangi çocuğun başucuna yerleştirirse o çocuk güzel rüyalar görürdü; yaramaz çocukların başına da resimsiz olanı dikerdi ki, o zaman onlar huzursuz uyur ve ertesi gün hiçbir şey hatırlamazlardı, çünkü rüya görmezlerdi.

Şimdi bakalım Ole Luköie bütün bir hafta çocuklardan en küçüğüne –adı Hjalmar’dı– neler anlattı! Hepsi topu topu yedi öyküydü, çünkü haftanın sadece yedi günü vardı.

PAZARTESİ

O akşam Ole Luköie, Hjalmar'ı yatağa yatırınca, “Bak!” dedi, “şimdi burasını güzelleştireceğim!” O anda bütün saksılardaki çiçekler birer ağaca dönüştü, uzun dalları tavan erişti ve yaprakları hep duvarları kapladı; bütün oda harika bir çardak gibi oldu; tüm dallar çiçek doldu ve her bir çiçek en güzel gülden daha da güzeldi; hepsi nefis kokuyordu, yendiği zaman el yapımı reçellerden daha da tatlıydı; tüm meyveler altın gibi parlıyordu; ayrıca yemek için üzümlü pandispanya da vardı! Ama aynı anda Hjalmar'ın okul kitaplarının bulunduğu masanın çekmecesı feci şekilde sızlanmaya başladı.

“Bu da nesi!” diyen Ole Luköier gidip çekmeceyi açtı. Bu yazı tahtasıydı; yerinde oynayıp duruyordu; çünkü aritmetik ödevinde yanlış bir rakam yazılmıştı! Bu yüzden neredeyse parçalanacaktı! Kalem ufak bir köpek gibi, bağlı olduğu yerden kurtulup aritmetik ödevini kendi yapmak istedi, ama başaramadı! – Hjalmar'ın yazı defteri de oradaydı; içine ne acıklı şeyler yazmıştı oğlan, insan okuyunca ürperiyordu.

Her sayfasında yukarıdan aşağı bütün harfler büyük yazılarak sıralanmıştı; yanlarında da küçük yazılmışlardı; bir sıra, yukarıdan aşağı. Bunlar örnekti; bunların karşısında da o harflere benzeyen harfler görülüyordu ki, bunları Hjalmar yazmıştı.

Ama her biri çizgi üzerine yazılmıştı, sanki harfler öne devrilmesin diye!

“Bak, bunlar böyle dik duracak!” dedi Örnek. “Bak, yana doğru kıvrılacak!”

“Aa, biz de öyle olsun isteriz!” dedi Hjalmar’ın harfleri. “Ama bunu yapamıyoruz, başımız dönüyor!”

“O zaman çocuk pudrası dökerim üzerinize!” dedi Ole Luköie.

“Olmaaaz!” dedi hepsi ve dimdik oluverdiler ki, görülme-ye değerci.

“İyi de, öykü anlatmaya sıra gelmedi! Onun için sizlerle çalışmalıyım! Bir, iki!” dedi Ole Luköie ve harflerle talime başladı; derken bu harfler öyle dikildi ve öyle sağlıklı oldu ki, aynen örnektekilere benzediler.

Ama Ole Luköie gittikten sonra ertesi sabah Hjalmar kal-kıp baktığında hepsi yine eğri büğrüydü!

SALI

Hjalmar yatağa gider gitmez Ole Luköie sihirli şırıngasıyla odadaki tüm eşyaya süt fışkırttı; aynı anda hepsi konuşmaya başladı; her biri kendisinden bahsediyordu; tükürük hokkası dışında! O hiç sesini çıkarmadan öylece durmuş, diğerlerinin kendini beğenmişliklerine kızıyordu; çünkü hepsi

kendisinden bahsediyor, hep kendisini düşünüyordu. Oysa bir köşede sessiz durup kendisine tükürülen hokkaya kimse-
nin aldırış ettiği yoktu!

Komodinin üzerinde altın çerçeveli, büyük bir yağlıboya tablo asılıydı. Bu bir manzaraydı; yaşlı ağaçlar, çimenler üzerine serpilmiş çiçekler ve ormanın yakınından akan ve pek çok şatonun arasından geçerek açık denize dökülen büyük bir nehirden oluşmaktaydı.

Ole Luköie sihirli şıngısıyla tabloya dokundu, hemen kuşlar ötmeye başladı; ağaç dalları kımıldadı, bulutlar hızlı hızlı yol aldı; gölgeleri hep yere düşüyordu.

Derken Ole Luköie küçük Hjalmar'ı tablonun çerçevesine oturttu ve oğlan bacaklarını resme soktu, tam çimenlerin ortasına! Ve orada durdu. Ağaçlar arasından sızan güneş ışınları ona çarpmaktaydı.

Oğlan suya koştu, oradaki ufak bir kayığa atladı; kayık kırmızı renkte olup beyaz çizgileri vardı, yelkenleri gümüş gibi parlıyordu. Boyunlarına altın taç geçirilmiş, başlarında da mavi yıldız parlayan altı tane kuğu kayığı yeşil ormana doğru çekmekteydi; bu ormandaki ağaçlar haydutları ve cadıları anlatırken, çiçekler küçücük sevimli elflerden ve kelebeklerin onlara anlattığı şeylerden bahsediyordu hep.

Pulları altın ve gümüş gibi parlayan en güzel balıklar kayığın ardından yüzüyor, arada bir sıçrayıp sonra da cup diye yine suya dalıyordu. Kırmızı ve mavi renkli irili ufaklı kuşlar da iki sıra halinde onların arasına dalıyordu. Sivrisinekler vızıldarken mayısböceği “Bumm, bumm!” diyordu. Hepsi Hjalmar'a yoldaşlık etmek istiyordu ve her birinin anlatacak bir öyküsü vardı!

Ne geziydi bu ama! Derken orman sıklaştı ve kapkaranlık oldu, az sonra da güneş altında, bol çiçekle bezenmiş şahane bir bahçeye dönüştü. Şimdi burada camdan ve mermerden yapılmış koca koca saraylar vardı; o sarayların balkonlarında prensesler görünüyordu; bunların hepsi küçük kızlardı ve Hjalmar onları tanıyordu; daha önce onlarla oynamıştı.

Kızlar ellerini uzattı; her birinin elinde pastanelerde satılan horoz şekerlerinden birer tane vardı. Hjalmar önlerinden geçerken bir tanesinin kuyruğunu yakaladı; prenses onu sımsıkı tuttu; o zaman şeker ikiye bölündü, kıza küçük parçası, Hjalmar'a da büyük parçası düştü.

Her sarayın önünde küçük prensler nöbet tutmaktaydı ve omuzlarına attıkları altın kılıçlardan kuru üzüm ve kurşun asker yağdırıyordu; bunlar gerçek prenslerdi!

Derken Hjalmar ormana daldı; kocaman salonlardan geçerek bir şehrin ortasına vardı; o şehirde kendi sütannesine rastladı; bu kadın onu küçükken hep kucağında taşımış ve çok sevmişti. Kadın onu görür görmez el salladı ve kendi yazdığı bir şiiri Hjalmar'a gönderdi:

*Bazen seni düşündüğüm saatler oluyor
Sevgili Hjalmar; içim merakla doluyor.
Küçükken seni yanağından öperdim
Ve de alnından; 'Ne tatlı şeysin sen!' derdim.
Bıcır bıcır konuşmanı hiç unutmadım;
Ancak senden ayrılmak zorundaydım
Tanrı yardımcın olsun her gittiğin yerde
Melekler çare bulsun, sokmasın seni derde.*

Ve bütün kuşlar bu şarkıyı birlikte okudu; çiçekler ağaç

dallarında dans etti ve yaşlı ağaçlar boyunlarını eğdi; o zaman Ole Luköie onlara da öyküler anlattı.

ÇARŞAMBA

Olmaz böyle bir şey, dışarda öyle bir yağmur yağıyordu ki! Hjalmar uyurken bile bunu duyuyordu. Ole Luköie bir pencere açtığında sular pencere eşiğini doldurmuştu bile. Dışarının bir gölden farkı yoktu; ama gemilerin en görkemlisi evin içindeydi.

“Sen de geliyor musun, Hjalmarcık?” diye sordu Ole Luköie. “Bu gece yabancı ülkelere varabilirsin, yarın da dönmüş olursun!”

O anda Hjalmar kendisini bayramlık giysisiyle muhteşem bir gemide buldu ve hava da hemen açtı, çok güzel oldu. Gemi sokak aralarından gitmeye başladı, derken kilisenin etrafında dönendi ve birden her yer koskoca ve azgın bir denize dönüştü. Kara artık görünmeyinceye kadar yol aldılar ve derken bir leylek sürüsü gördüler; onlar da aynı yerden geliyor ve sıcak ülkelere gitmek istiyordu; artarda uçmaktaydılar ve şimdiye kadar çok, ama çok yol katetmişlerdi. İçlerinden biri o kadar yorgundu ki, kanatları artık onu taşıyamaz hale gelmişti; sürünün en arka sırasında kalmıştı, az sonra çok daha gerilerde kaldı ve kanatları açık halde gitgide alçaldı; bir iki kez kanat çırpı, ama nafi! Ayakları geminin halatına takıldı, oradan yelkene tosladı, vzz! diye kayarak kendisini güvertede buldu.

Tayfalardan biri onu alarak tavuk, ördek ve hindilerin olduğu kümese tıktı. Zavallı leylek onların arasında süklüm püklüm durmaktaydı şimdi.

“Şuna bakın!” dedi tavuklar.

Hindi kabarabildiği kadar kabardı ve ona kim olduğunu sordu; ördekler geri geri giderek birbirlerine çarptılar.

Bunun üzerine leylek piramitlerin bulunduğu Afrika’yı, çölde aynen yabanatı gibi yürüyen develeri anlattı; ama ördekler onun ne söylediğini anlamadı ve birbirlerine dirsek attılar.

“Hiç şüphe yok; bu, aptalın teki canım!” dediler.

“İncecik bacakların da çok güzelmiş!” diye laf attı hindi. “Kaç arşın?”

“Kah, kah, kah!” diye sırttı ördekler, ama leylek onları duymazlıktan geldi.

“Sen de gülsene!” dedi hindi ona: “Espri güzeldi! Yoksa alındın mı? Hiç de hoşgörülü değilsin! O zaman biz kendi

havamıza bakalım!” diye guruldadı. Diğerleri de ona katıldı; ördekler “vak-vak, vak-vak!” diye öttü. Onların leyleği komik buluşları pek de tekin değildi.

Ama Hjalmar kümese gitti, kapısını açtı, leyleğe seslendi; leylek seke seke güverteye çıktı; en azından biraz dinlenmişti; hatta başını öne eğerken Hjalmar’a teşekkür etmek ister gibiydi. Derken kanatlarını açarak havaya doğru süzüldü ve sonra sıcak ülkelere doğru uçmaya başladı. Tavuklar gıdıkladı, ördekler vakvakladı ve hindinin de başı kıpkırmızı kesildi.

“Size yarın bir çorba yaparız!” dedi Hjalmar ve ... uyanı-verdi; kendi yatağındaydı.

Ole Luköie ona bu gece gerçekten de şahane bir gezi yaptırmıştı!

PERŞEMBE

“Biliyor musun?” dedi Ole Luköie, “artık korkmuyorum! Şu fındık faresini gördün mü?”

Ve eliyle sevimli havyanı gösterdi: “Buraya seni düğüne davet etmeye geldi. Bu akşam iki fare evleniyor. Annenin yemek odasının ahşap döşemesi altında kalıyorlar; çok güzelmiş evleri!”

“İyi ama, ufacık fare deliğinden nasıl geçerim ben?” diye sordu Hjalmar.

“Sen onu bana bırak!” dedi Ole Luköie: “Ben seni ufaltırım!”

Ve sihirli şırıngasıyla Hjalmar’a dokundu; oğlan küçülmeye başladı; o kadar küçüldü ki, sonunda parmak kadar

kaldı. “Şimdi kurşun askerlerin giysilerini ödünç alırsın, onlar sana uyacaktır. Bir topluma girdiğinde üniforma daima iyi izlenim bırakır!”

“Çok doğru!” dedi Hjalmar ve bir anda asker kıyafetine giriverdi.

“Zahmet olmazsa annenizin yüksüğünü başınıza geçirir misiniz?” dedi fındık faresi: “Onu yerine oturtmak şerefini bana verir misiniz?”

“Hanım kız hiç zahmet buyurmasalar!” dedi Hjalmar ve sonra fare düğününe gittiler.

Önce döşemenin altındaki uzun bir koridora vardılar; yüksekliği ancak yüksüğün tepesine kadardı ve tüm yol çürük tahtalarla bayram yeri gibi aydınlatılmıştı.

“Nasıl, güzel kokmuyor mu?” diyen fare oğlanı kolundan çekti. “Bütün yol domuz yağıyla yağlandı. Bundan daha iyisi olamaz!”

Derken düğün salonuna geldiler; sağ tarafta salt dişi fareler sıralanmıştı; durmadan konuşup fısıldaşıyorlardı; sanki aralarında şakalaşıyorlardı. Sol tarafta da erkek fareler vardı, onlar da patileriyle bıyıklarını sıvazlıyordu. Salonun tam ortasında evlenecek çift yer almıştı; oyulmuş bir peynirin kenarında duruyor ve herkesin gözü önünde öpüşüyorlardı; ne de olsa nişanlıydılar ya! Az sonra da düğün başlayacaktı.

Durmadan misafir geliyordu; öyle oldu ki, fareler birbirlerini ezmeye başladı; damatla gelin kapının tam ortasında yer aldı; yani ne içeri girilirdi, ne de dışarı çıkılabilirdi. Salonun her tarafı tıpkı koridor gibi domuz yağıyla sıvanmıştı; bütün ikram buydu! Neyse ki tatlı yerine ortaya bir bezelye geldi, akrabalarından biri bir kenarını ısırmıştı ki, tam o yerde

evlenecek olan çiftin isimleri yazılıydı. Daha doğrusu ilk harf ısırılmıştı. Bu, özel bir şeydi!

Bütün fareler düğünün şahane olduğu konusunda hemfikir. Hepsi çok eğlenmişti.

Ondan sonra Hjalmar yine eve döndü. Davetliler gerçekten de soylu kişilerden oluşmuştu; ama kendisi de elinden geldiğince ufalmış ve kurşun asker üniforması giymişti ya, daha ne olsun!

CUMA

“Bana dert yanan o kadar çok yaşlı kişi var ki, inanılır gibi değil!” dedi Ole Luköie; “Özellikle de hep yaramazlık yapanlar! Bana durmadan: ‘Kuzum Ole!’ diyorlar: ‘Geceleri gözümüzü kırpamaz olduk! Hep yatağın kenarına oturan o muzip trollerin şırıngayla bizlere su sıkmasından bıktık artık! Sen gelip onları kovalasana! Kovala ki, biz de uyuyabilelim. Yani bunun için ücret istiyorsan, verimiz!’ diyorlar. ‘İyi geceler, Ole! Para pencere kenarında!’ diye ekliyorlar, ama ben bunu para için yapmıyorum ki!”

“Bu gece ne yapıyoruz?” diye sordu Hjalmar.

“Bilmem, niyetin var mı? Bu gece de bir düğün var; dünkü gibi değil, biraz başka. Senin ablanın büyük bir oyuncak bebeği var ya! Erkeğe benzediği için adını Hermann koymuşlar; işte o, oyuncak bebek Bertha ile evleniyor; ayrıca bu bebeğin bugün yaş günü; bu yüzden pek çok hediye gelecek.”

“Evet, ben biliyorum bu numarayı!” dedi Hjalmar: “Bebeklerin ne zaman yeni giysilere ihtiyacı varsa, ablam ya doğum günü partisi verir ya da düğün yapar! Şimdiye kadar bu yüz defa böyle oldu!”

“Ama bu gece yüz birinci düğün yapılacak! Yüz birincisi yapıldıktan sonra da bir daha yapılmayacak! O yüzden bu akşamki biraz başka! Şuraya baksana!”

Hjalmar masaya baktı; üzerinde, pencereleri aydınlatılmış bir karton ev vardı ve her tarafta kurşun askerler, silahlarıyla nöbet tutuyordu.

Gelinle damat yere oturmuş ve masanın bacağına yaslanmışlardı; çok düşünceliydiler; bunun da bir nedeni vardı. Ama büyükannenin siyah etekliğini giyen Ole Luköie, onları evlendirdi.

Nikâh bittikten sonra salondaki tüm eşyalar, kurşunkalemle yazılmış olan güzel bir şiiri hep birlikte okudular; tez-kere bekleyen askerlerin ezgilerine benziyordu bu:

*Türkümüz rüzgâr gibi essin,
Evli çiftler evlerine girsin.
Dimdik durmasınlar ayakta,
Eldivenden yapılmış olsalar da.
Yaşasın! Sevimli çocuklar, yaşasın!
Neşeyle şarkı okuyalım ki, sen de şaşasın!*

Ve evli çifte hediyeler yağdı; ama yiyecek şeylere dokunmadılar, çünkü onlar birbirlerine yetiyordu.

“Şimdi yazlığa mı gidelim, yoksa yurtdışına mı çıkalım?” diye sordu damat.

Bunun üzerine çok gezmiş olan kırlangıcın ve de beş kez piliç doğurmuş olan yaşlı tavuğun fikri soruldu. Kırlangıç sı-cak ülkelerden bahsetti: oralarda üzümler kocaman ve de ağır-mış! Hava da çok ılık-mış! Dağların rengi hiç de buradaki gibi değ-ilmiş, çok daha güzelmiş!

“Ama orada yeşil lahana yok ki!” dedi tavuk: “Ben bir keresinde piliçlerimle birlikte yazlığa gitmiştim; orada öyle bir çakıllık vardı ki, hep eşelenip durduk; derken orada bir lahana tarlasına girdik ki, sorma! Hepsi yemyeşildi! Ben bundan daha güzel bir şey düşünemiyorum!”

“Ama lahana kökleri hep birbirine benzer; sonra burada havalar hep kötü gidiyor!”

“Evet, ama alışılıyor!” dedi tavuk.

“Ayrıca soğuk da! Hep üşüyoruz!”

“Ama bu hava lahanaya iyi gelir! Ayrıca burada da sıcak havalar oluyor! Dört yıl önce yaz, burada beş hafta sürmemiş miydi? Hava o kadar sıcaktı ki, nefes alınamıyordu! Oralar-daki zehirli hayvanlar bizde yok! Burada haramiler de yok! En güzel ülke bizimki demeyenin aklına turp sıkarım ben! O zaman burada yaşamasın, gitsin başka yere!” dedi tavuk ve ağlamaya başladı: “Gezmesine ben de gezdim. Bir sandık içinde on iki mil yol katettim! Geziye çıkmak hiç de hoş değil!”

“Evet, tavuk akli başında bir hanım!” dedi Bertha: “Dağlara gitmekten ben de hoşlanmıyorum; oralarda bir aşağı iniyorsun, bir yukarı çıkıyorsun! Hayır, biz yine çakıllığa gidip lahanalar arasında dolaşalım, daha iyi!”

Ve de öyle yaptılar.

CUMARTESİ

Ole Luköie onu yatağına yatırdığında küçük Hjalmar:

“Bana masal anlatacak mısın?” diye sordu.

“Bu akşam zamanımız yok!” dedi Ole Luköie ve en güzel

şemsiyesini oğlanın üzerine açtı: “Şu Çinlilere bak!” diye ekledi. Şemsiye, mavi çiçeklerle bezenmiş kocaman bir Çin ta-bağını andırıyordu; üzerinde sivri köprülerle ufacak Çinliler vardı; hepsi öylece durmuş, kafa sallıyordu.

“Sabaha kadar her yeri temizlemeliyiz!” dedi Ole: “Yarın bayram ya! Ayrıca da günlerden Pazar! Kilisenin kulesine tırmanmam ve iyi ses versin diye çanları parlatan cücelere bir göz atmam gerek! Dışarı çıkıp bakacağım, bakalım rüzgâr, çimlerin ve yaprakların üzerindeki tozu silip süpürmüş mü? En zor iş de, gökyüzündeki tüm yıldızları aşağı indirdikten sonra onları parlatmak! Onları önlüğüme takıyorum, ama her birine birer numara vermem gerekiyor ki, daha sonra yukarıdaki yerlerini bulsunlar! Yoksa yerli yerine oturmazlarsa hep gördüğümüz yıldız kaymalarına sebep olurum!”

Hjalmar’ın yattığı odanın bir duvarında asılı eski yağlıbo-ya tablolardan birindeki portre:

“Bana bakar mısınız Bay Luköie?” dedi: “Ben Hjalmar’ın büyükbabasıyım! Ona masal anlattığınız için size çok teşekkür ederim. Ama onun aklını fazla karıştırmayın! Yıldızları aşağı indirip parlatmak diye bir şey olmaz! Yıldızlar, gökyüzünün birer parçasıdır; tıpkı dünyamız gibi. İyi ki de böyle olmuş!”

“Hay sen aklınla bin yaşa, büyükbaba!” dedi Ole Luköie. “Çok sağ ol! Ne de olsa sen ailenin en yaşlısısın! Ama ben senden daha yaşıyım! Gâvurun da tekiyim! Romalılarla Yunanlar bana ‘rüya tanrısı’ adını taktılar! Ben hep soylu aileler arasında bulundum ve hâlâ da bulunmaktayım. Küçüklerle de büyüklerle de iyi anlaşıyorum ben! Sen ne söylüyorsun be adam!”

İşte böyle konuştuktan sonra Ole Luköie, şemsiyesini alıp gitti.

“Anlaşılan bundan böyle artık fikir beyan edemeyeceğiz!” dedi yaşlı portre.

Ve aynı anda Hjalmar uyandı.

PAZAR

“İyi akşamlar!” dedi Ole Luköie; Hjalmar başını salladı, ama hemen duvardaki büyük büyükbabasının portresini ters çevirdi; dünkü gibi konuşmasın diye!

“Sen şimdi bana bir bezelye kabuğunda barınan beş bezelyenin, horozun tavuğa nasıl kur yaptığını ve örme iğnesinin kendisini nasıl dikiş iğnesi sandığının öyküsünü anlat!”

“İnsan iyi şeylerden de ders alabilir” dedi Ole Luköie: “Bak sana bir şey göstereyim! Sana ağabeyimi göstereyim; onun adı da Ole Luköie. Ama o, birinin yanına ancak bir ke-re gelir, gelirken de hep atını yanına alır ve de masal anlatır. O, iki masal bilir: bir tanesi hiç kimsenin tahmin edemeyeceği kadar güzeldir, ikincisiyse iğrenç mi iğrençtir! Yani tarif bile edilemez!”

Ve sonra Hjalmar’ı alarak pencere kenarına oturttu: “İşte gördün mü ağabeyimi? Öbür Ole Luköie’yi? Onun adına ‘Ölüm’ de diyorlar; ama bak, hiç de resimli kitaplardaki o korkunç iskelet gibi görünmüyor; ceket i gümüş işlemeli, en güzel süvari üniforması giymiş! Siyah kadifeden pelerini arkaya uçuşmakta; kendisi de ata binmiş! Baksana nasıl tırıs kalkmış!”

Ve Hjalmar, o Ole Luköie’nin nasıl genç ve yaşlı insanları atına bindirdiğini gördü. Her binene de: “Söyle bakayım,

karnen iyi mi?” diye soruyordu. Hepsi “İyi” diye cevap veriyordu. “İyi” ya da “Pekiyi” alanlar atın başına doğru, yani önde yer alıyor ve en güzel masalları dinliyordu. “Orta” ya da “Zayıf” alanlarsa en arkaya oturuyor çok iğrenç masallar dinlemek zorunda kalıyordu; korkudan titriyor, ağlıyor ve attan inmek istiyor, ama inemiyorlardı; çünkü hepsi ata sım-sıkı bağlanmıştı!

“ ‘Ölüm’ Ole Luköielerin en güzeliymiş meğer!” dedi Hjalmar, “Ben ondan korkmuyorum!”

“Korkmana gerek yok zaten!” dedi Ole Luköie. “Sen sadece karnenin iyi olmasına dikkat et!”

“Evet, bundan çok iyi bir ders alınır! İnsanın fikrini söylemesi bazen yararlı oluyor işte!” diye mırıldanan büyükbabının portresinin keyfi yerine gelmişti.

Gördünüz mü Ole Luköie’nin masalları nasılmış? Belki bir gün aynısını size de anlatır!

21|Göldeki Elf

Bir bahçenin ortasında bir gül ağacı vardı, üzeri güllerle doluydu; bunlardan en güzelinin içinde de bir elf oturuyordu; bu elf o kadar küçüktü ki, insan gözüyle görülmüyordu. Gölün her bir yaprağının arkasında yatacak bir yeri vardı bu elfin. Çok da yakışıklı bir oğlandı; omuzlarından başlayan kanatları ta yere kadar uzanıyordu. Odası öyle nefis kokuyordu ki! Duvarları da öyle güzel ve aydınlıktı ki! Hepsi açık pembe gül yapraklarından oluşmuştu çünkü.

Bütün gününü sıcak güneş altında eğlenmekle geçiriyordu; çiçekten çiçeğe konuyor, uçan kelebeklerin kanatlarında salına salına yürüyor, tek bir ıhlamur yaprağındaki tüm sokakları ve patikaları gezebilmek için kaç adım atacağını hesaplıyordu. Aslında onun sokak ve patika dediği şey, o yapraktaki damarlardı. Evet, bu yollar ona sonsuz gibi geliyordu. Hazırlanmadan önce güneş batmıştı bile; çok geç kalmıştı.

Hava soğuyuverdi, çığ düştü ve rüzgâr çıktı. Şimdi eve gitse daha iyi olacaktı. Elinden geldikince acele etti, ama gül kapanmıştı; içeri giremedi. – Bir tek gül bile açık değildi; zavallı elf o kadar korktu ki, çünkü o zamana kadar hiç dışarı çıkmamıştı. Hep o sıcacık gül yapraklarının arkasında yatıp uyurdu. Eyvaaaah, bu kez ölümden kurtulamayacaktı galiba!

Bahçenin öbür yanında güzel bir hanımeli olmalıydı, bili-

yordu; çiçekleri kocamandı ve renkli boynuzları vardı; bunlardan birine tırmanıp sabaha kadar orada uyuyabilirdi.

Ve oraya uçtu. Şşşt! Orada iki kişi vardı: genç bir erkekle sevgilisi! Yan yana oturmuşlar, sonsuza dek birbirlerinden ayrılmayacaklarına dair karşılıklı söz vermekteydiler; birbirlerini çok seviyorlardı, hani bir çocuğun kendi anne babasını sevmesi gibi!

Genç adam, “Yine de ayrılmamız gerekiyor!” dedi. “Ağabeyin bu işe pek razı değil; bu yüzden beni görevli olarak çok uzaklara gönderiyor! Dağları, denizleri aşmak zorundayım! Hoşçakal, canım nişanlım! Nişanlım sayılırsın, öyle değil mi?”

Ve öpüştüler. Genç kız ağlayarak ona bir gül hediye etti, ama vermeden önce çiçeğe bir öpücük kondurdu; bunu öyle içtenlikli yapmıştı ki, gül açıverdi. İşte o sırada elf, onun içine uçtu, başını o nefis kokulu yapraklara dayadı. Ama “Hoşçakal! Hoşçakal!” seslerini iyice duydu ve gülün, genç adamın göğsünde yer aldığını hissetti. Üüü-ff, o yürek nasıl da çarpıyordu! Elf bir türlü uyuyamadı, çünkü yürek durmadan atıyordu.

Elf bu göğüste rahat kalamadı; adam gülü çıkardı ve daha sonra tek başına karanlık ormanda yürürken çiçeği o kadar derinden ve sık sık kokladı ki, elf nerdeyse ezilecekti! Yaprakların arasından adamın dudaklarının ateş gibi yandığını hissetti; öyle ki gül, öğlen güneşi altındaymışçasına iyice açıverdi.

Derken bir başka adam çıkageldi; asık suratlıydı ve çok kızgındı. Bu, kızın kötü kalpli ağabeyiydi. Cebinden kocaman ve keskin bir bıçak çıkararak hâlâ gülü koklamakta olan

delikanlıya soktu ve sonra da onun başını kesti. Daha sonra da bu başı, bedeniyle birlikte ıhlamur ağacının dibindeki yumuşak toprağa gömdü.

“Oldu bitti bu iş!” diye düşündü kötü kalpli ağabey. “O artık bir daha dönemez! Dağları, denizleri aşarak uzun bir yolculuğa çıkacağına göre başına her an bir kaza gelmiş olmalı diyecek herkes. Elbette geri dönmeyecek; kardeşim de artık soru sormayacak!”

Sonra ayağıyla ezdiği kabarık toprağın üstünü solgun yapraklarla örttü ve yine karanlık ormandan geçerek evine yollandı. Ama sandığı gibi yalnız değildi; küçük elf onunla

beraberdi: mezar kazdığı sırada adamın başına düşen sararıp bükülmüş bir yaprağın içindeydi. Üzerine şapka geçirildiği için her taraf kapkaranlıktı ve küçük elf, bu feci cinayet yüzünden hem korkudan hem de öfkeden tir tir titriyordu.

Sabahın erken saatinde adam eve vardı, şapkasını çıkardı ve sonra kız kardeşinin yatak odasına geçti; güzel kız uyuyordu ve rüyasında sevgilisini görüyordu: delikanlı hep dağları aşılıyor, ormanlardan geçiyordu!

Ağabeyi genç kızın üzerine doğru eğildi ve pis pis güldü, bir şeytan bile ancak böyle gülebilirdi!

Derken başındaki sararmış yaprak yatak çarşafının üzerine düştü, ama bunu farketmeyerek dışarı çıktı. O da biraz uyumak istiyordu.

Elf yaprağın arasından sıyrılarak genç kızın kulağına işlenen cinayeti ve ağabeyinin bunu nasıl yaptığını anlatarak cesedin yerini tarif etti; açmış hanımeliinden de bahsederek: “Tüm bunların rüya olduğunu sanma, uyanınca yatağında sararmış bir yaprak göreceksin!” diye fısıldadı.

Ve kız uyanınca o yaprağı buldu.

Ne gözyaşları döktü, bir bilseniz! Üzüntüsünü kimseye açamadı.

Pencere bütün gün açık kaldı; küçük elf bahçedeki güllere ve diğer çiçeklere ulaşabilirdi. Ama genç kızı yalnız bırakmaya kıyamadı. Pencere önünde bir yediveren gülü vardı; bu güllerden biri çiçek açmıştı ve zavallı kıza bakıyordu. Ağabeyi sık sık onun yatağına yanaşıyor, kâh sırtıtıyor, kâh öfkeleniyordu; kızcağız ise hiçbir zaman sıkıntısını dile getir-miyordu.

Gece olur olmaz gizlice evden dışarı çıkarak ormana gitti

ve ıhlamur ağacını bularak önündeki yaprak yığınının bir tarafa attı, sonra toprağı kazdı ve öldürülen sevgilisini buluverdi. Öyle ağlamaya başladı ki, keşke ben de ölsem diye Tanrı'ya dua etti.

Cesedi eve taşımak isterdi, ama bunu başaramadı; o zaman gözleri kapalı durumdaki solgun kelleyi eline alarak soğuk dudaklarından öptü ve güzel saçlarındaki toprağı silkelledi. “Bu hep yanımda kalacak!” dedi. Toprağı ve yaprakları ölü bedenine üzerine örttükten sonra oğlanın başını ve o yerde çiçek açan küçük bir yasemin fidanını da alarak eve döndü.

Odasına varır varmaz büyük bir saksı alarak ölünün kafasını onun içine yerleştirdi, üzerini toprakla örttükten sonra yasemin fidanını o toprağa dikti.

“Hoşçakal! Hoşçakal!” diye fısıldadı küçük elf; bunca üzüntüye artık dayanamadı, bu yüzden bahçeye uçarak kendi gülünün yanına vardı; ama o gül sararıp solmuştu; yemyeşil sapında ancak birkaç kuru yaprak kalmıştı.

“Ahh, iyi ve güzel şeyler ne kadar da çabuk gelip geçiyor!” diye sızlandı elf. Sonunda kendine başka bir gül bulmuştu işte! Orası onun evi oldu! İnce ve kokulu yaprakların arkasında oralı biri gibi oldu.

Her sabah zavallı kızın penceresine uçuyordu; kızcağız hep o saksının başında durup ağlıyordu. Sıcak gözyaşları yasemin dalına damlamaktaydı; kızcağız günden güne sararıp solarken bu dal gitgide büyüyüp yeşeriyordu; her gün bir filiz veriyor ve bu filizden de beyaz gonca açıyordu. Genç kız onları öpünce ağabeyi azarlayarak, “Aklını mı kaçırdın sen!” dedi. Kuşkulanmıştı! Kızın neden hep bu saksının önünde

ağladığını anlayamıyordu. Hangi gözlerin kapandığını ve hangi kırmızı dudakların toprak olduğunu bilmiyordu ki! Gülün içine yerleşen küçük elf kızcağızın yanına vardı, onu uykuda bulmuştu. Hemen kulağına girerek ona kameriyedeki akşamı, gülün kokusunu ve elflerin aşkını anlattı. Kızcağız öyle tatlı bir rüya görmekteydi ki! Ve rüyada öldüğünü gördü; öyle sakın ölmüştü ki, işte şimdi o çok sevdiği cennettedir.

Ve yasemin koskoca ve bembeyaz çiçeklerini açmış, mis gibi kokmaktaydı; yas tutarak başka türlü ağlayamazlardı ki!

Ama o kötü kalpli ağabey güzel açmış çiçeği görünce onu kendine miras kaldı sayarak yatağının başucuna yerleştirdi.

Çiçek çok gösterişliydi ve mis gibi de kokuyordu.

Küçük elf de onunla birlikte gitti; çiçekten çiçeğe kondu; çünkü her bir çiçekte bir ruh barınıyordu! Onlara öldürülen genç adamı, kesik başının nasıl toprağa gömülü olduğunu ve kötü kalpli ağabeyin kendi kardeşine yaptıklarını anlattı.

“Biliyoruz!” dedi çiçeklerdeki ruhlar. “Biliyoruz! Her şeyi o kızın gözlerinden ve ağzından okuduk! Biliyoruz!”

Ve sonra tuhaf bir şekilde başlarını öne eğdiler.

Küçük elfin akli bu işe ermedi gitti; nasıl böyle sakın durabiliyorlardı ki! Bu kez bal yapmakta olan arıların yanına uçtu ve kötü kardeşin tüm yaptıklarını onlara anlattı; arılar da bunu kraliçe arıya bildirdiler. Kraliçe de ertesi sabah tüm arılara bu kötü kardeşi öldürmelerini emretti.

Ama bir gece önce –genç kızın ölümünden sonraki ilk geceydi– ağabeyi, mis kokan yaseminlerin yanı başında uyurken her bir çiçek gizlice açtı ve onlardan çıkan görünmeyen, ama zehirli ruhlar, önce adamın kulağına konarak ona kâbu-

su andıran rüyalar anlattılar, sonra uçarak dudaklarına konular ve zehirli oklarıyla dilini soktular. “Nihayet ölünün intikamını aldık!” dediler. Ve sonra yaseminin beyaz çanlarına geri döndüler. Ertesi sabah yatak odasının penceresi birden açılıverdi; elf, kraliçe arı ve sürüsü adamı öldürmek üzere içeri daldılar.

Ancak adam ölmüştü bile! Yatağının etrafında toplananlar: “Yasemin kokusu öldürdü onu!” deyip duruyordu. O zaman elf, çiçeğin intikam almış olduğunu anladı ve bunu kraliçe arıya açıkladı. Kraliçe de tüm arılarla birlikte saksının etrafında dönendi; onları kovmak imkânsızdı. Derken bir adam saksıyı yerinden aldı, ama arılardan biri onun elini soktu; saksı yere düşerek parçalandı ve içinden bembeyaz bir kurukafa çıkınca, yatakta ölü yatan adamın katil olduğu anlaşıldı. Kraliçe arı vızıldayarak havaya uçtu ve çiçeklerle elfin intikam türkülerini okumaya başladı; en küçük yaprakta barınan biri ise hâlâ kötü kişiden ve ondan nasıl intikam alındığını anlatıp durmakta!

22 Domuz Bakıcısı

Bir zamanlar fakir bir prens vardı; boyu posu çok ufaktı, ama evlenecek çağdaydı; işte bu yüzden de evlenmek istiyordu. İmparatorun kızına talip olacak kadar da soğukkanlıydı. Nitekim bir gün kıza “Benimle evlenmek ister misin?” diye sordu; bunu sorabilirdi, çünkü adı her yerde biliniyordu. Ülkedeki yüzlerce kız bu soruya hemen evet derdi, ama bakalım bu kız kabul edecek miydi?

Görelim bakalım!

Prensin babasının mezarında bir gül açmıştı. Bu gül beş yılda bir açıyor ve sadece tek bir gül veriyordu. Ama o kadar güzel kokuyordu ki, onu koklayan tüm sıkıntılarını ve acılarını unutuyordu; yanı başında da bir bülbül vardı ki, durmadan şakıyor ve her türlü melodiyi söyleyebiliyordu. İşte bu gülle bülbülü prensese verecekti oğlan. Her ikisi de birer gümüş muhafaza içinde prensese gönderildi. İmparator bu hediyeyi, prensesin ve nedimelerinin bulunduğu büyük salona taşıttırdı. Prens gümüş muhafazayı görünce sevinçle ellerini cıvrıttı: “Keşke bu bir kedi yavrusu olsa!” dedi. Ama o güzel gülü görünce “Ne kadar da güzel sunulmuş!” demekten kendini alamadı.

“Güzel de laf mı? Harika!” dedi imparator. “Soylu bir gül bu!”

Prens onu eline aldı, nerdeyse ağlayacaktı.

“Bak, babacığım!” dedi. “Yapma çiçek değilmiş! Gerçek bir gül!”

“Vay canına!” dedi nedimeler. “Gerçek bir gül!”

“Kızmadan önce bakalım öbür muhafazada ne var?” dedi imparator.

Ve bülbül meydana çıktı; öyle bir ötmeye başladı ki, kimse olumsuz bir şey söyleyemedi. “Harika! *Charmant* [Büyüleyici]!” dedi nedimeler, ama Fransızcaları dökülüyordu. “Bu kuş bana majestelerinin müzik kutusunu anımsattı” dedi yaşlı bir şövalye: “Aynı ton, aynı sözler.”

“Evet!” dedi imparator ve çocuk gibi ağlamaya başladı.

“İnşallah öten cinstendir?” dedi prenses.

“Evet, cins bir kuş bu!” dedi onu getirenler.

“Bırakın onu ucsun!” dedi prenses; çünkü prensin gelmesini istemiyordu.

Ama prens buna kızmadı; yüzünü kahverengi ve siyaha boyadı; kasketini iyice aşağıya çekti, sonra da kapıyı çaldı.

“İyi günler, imparator!” dedi. “Sarayda herhangi bir iş görebilir miyim?”

“Evet, burada istediğin kadar iş var!” dedi imparator. “Hele bir bakalım! – Bana domuzlara bakacak biri gerekiyor! Çünkü çok domuz var.”

Ve böylece prens sarayın domuz bakıcısı oldu. Kendisine domuz barınağının yanında ufacık ve pis bir oda verildi; hep orada kalacaktı! Ama o bütün gün çalışıyordu ve akşam oldu mu da ufak bir tencerede yemek pişiriyordu; bu tencerenin kenarında ufacık çingiraklar vardı ve yemek pişer pişmez eski şarkılardan biri çalınıyordu:

Ah, sevgili Augustin,

Sen nereye gittin?

En marifetli yanı da, parmağını kaynamakta olan o tencerenin buharına tuttu mu, şehirde her mutfakta pişen her yemeğin kokusunu alabiliyordu.

Neyse bir gün prenses bu şarkıyı duyunca nedimeleriyle birlikte prensin bulunduğu yere gelip kulak kabarttı; kendisi de bu şarkıyı çalabiliyordu çünkü. Zaten tek çalabildiği melodi de buydu, onu da tek parmakla çalıyordu.

“Bunu ben de çalarım!” dedi: “Bu domuz bakıcısı eğitilmiş biri olmalı! Dinleyin bakın! İçeri girip sorun bakalım, bu çalgı kaçaymış?”

Nedimelerinden biri bu işi üstlendi, ama önce tahta ayakkabılarını giydi.

“Bu çingiraklı tencereyi kaç satarsın?” diye sordu.

“Karşılığında prenesten on öpücük isterim!” dedi domuz bakıcısı.

“Deli misin sen?”

“Evet, başka türlü olmaz!” dedi oğlan.

”Ee, ne istiyormuş?” diye sordu prenses.

“Anlatamam!” dedi nedime. “İğrenç bir şey!”

“O zaman kulağıma fısılda!”

Ve nedime onun kulağına fısıldadı.

“Çok ayıp bu!” dedi prenses ve hemen oradan ayrıldı. Fazla uzaklaşmamıştı ki, çingiraklar yine tıngırdadı:

Ah, sevgili Augustin,

Sen nereye gittin?

“Dinle!” dedi prenses. “Sor bakalım ona, nedimelerimden biri on öpücük verirse razı olur mu?”

“Hayır, teşekkür ederim” dedi domuz bakıcısı. “Prenses-ten on öpücük! Yoksa tencereyi satmam!”

“Bu çok can sıkıcı ama! O zaman öyle bir yere gidelim ki, bunu kimse görmesin!”

Bunun üzerine nedimeler önlüklerini yana açarak prensesin etrafını sardılar; domuz bakıcısı on öpücük aldı, karşılığında da tencereyi prensese verdi.

Herkesin keyfi yerindeydi artık! Bütün akşam ve ertesi gün o tencere hep kaynatıldı; artık şehirde hangi ocakta hangi yemek piştiği bilinebiliyordu; ister meclis başkanının, isterse kunduracının mutfağında!

Nedimeler durmadan dans edip el çırpıyorlar.

“Kim sebze çorbası içip bazlama yiyor, biliyoruz! Kim bulgur pilavıyla pirzola yiyor, onu da biliyoruz! Ne kadar ilginç!”

“Gerçekten çok ilginç!” dedi sarayın hanım öğretmeni.

“Evet ama, kapayın çenenizi! Ben imparatorun kızıyım!”

“Hiç merak etmeyin!”

Domuz bakıcısını –yani prensi– herkes gerçek bir bakıcı sanıyordu ve oğlan hiçbir gün boş durmuyordu. Derken bir gün bir kaynana zırlıtısı yaptı: onu çevirince ne valsler, ne oyun havaları ne polkalar çalınmadı ki! Dünya kuruldu kuralı her türlü müziği bu oyuncaktan işitmek mümkündü!

“Bu harika bir şey!” dedi prenses oradan ayrılırken. “Bundan daha güzel bir beste duymadım ben! Dinleyin bir hele! Gidip sorun bakalım bu çalgı için kaç para istiyor? Ama onu öpmem!”

“O prensesten yüz öpücük istiyor!” dedi nedimelerden

biri, içeri girip çıktıktan sonra.

“Galiba kafayı yemiş!” diyen prenses oradan ayrıldı, ama biraz gittikten sonra durdu. “Sanatı desteklemeliyim!” dedi, “Ben imparator kızıyım! Söyleyin ona, benden on öpücük alacaktır, aynen dünkü gibi! Geri kalan öpücükleri nedimelerimden alsın!”

“Evet ama, bu işi biz severek yapmayacağız” dedi nedimeler.

“Saçma!” dedi prenses. “Ben onu öptüğüme göre sizler de öpersiniz! Unutmayın ki, sizleri ben besliyorum!”

Ve nedime yine oğlanın yanına vardı.

“Yüz öpücük prensesten!” dedi. “Başka seçenek yok!”

“Hadi sıraya girin!” diyen prenses kendisini güvenceye aldıktan sonra oğlanı öptü.

“Orada neler oluyor?” diye sordu balkona çıkan kral; gözlerini ovuşturduktan sonra gözlüklerinin camını sildi: “Nedimelerin hepsi orada. Gidip bakayım, neler oluyor?”

Sonra terlik olarak kullanmak üzere topukları kıvırdığı ayakkabılarının arkasını yeniden yukarı kaldırdı.

Öyle bir koşu kopardı ki, sorma gitsin!

İmparator sessizce geldi ancak nedimeler fark etmedi onu; çünkü o sırada öpücükleri saymakla meşgullerdi.

Onların öpüştüklerini görünce “Bu ne böyle?” diye hiddetlendi ve terliğini çıkardığı gibi prense seksen altıncı öpücüğü veren domuz bakıcısının kafasına terliği kondurdu! “Dışarı!” diye haykırdı. Çünkü çok kızmıştı!

Hem prensesi hem de domuz bakıcısını saray dışına attırdı.

Genç kız şimdi ağlıyordu, prens de küfrediyordu; yağmur da durmadan yağmaktaydı.

“Ah, yazıklar olsun bana!” dedi prenses. “Keşke o yakışıklı prensi alsaydım! Ah, ne talihsizim ben!”

Bunun üzerine domuz bakıcısı bir ağacın arkasına giderek yüzündeki kahverengi ve siyah renkleri silip temizledi; üzerindeki berbat giysileri çıkardı ve prens kıyafetinde geri döndü. Öyle yakışıklı oldu ki, prenses ister istemez önünde hafifçe diz bükerek selam verdi.

“Al bakalım ağzının payını!” dedi oğlan. “Gerçek ve namuslu bir prensi almak istemedin. Gülden ve bülbülden de hiç anlamıyorsun! Oysa bir müzik oyuncağına karşılık domuz bakıcısını öpebildin! Artık kendi başının çaresine kendin bak!”

Ve prens kendi sarayına dönerek kapısını kapattı, içer-

den sürgüledi. Kız dışarda kaldı ve

Ah, sevgili Augustin,

Sen nereye gittin?

diye başladı şarkı söylemeye.

23|Karabuğday

Karabuğday ekilmiş bir tarlaya gök gürlemesinden sonra giderseniz, sanki üzerlerinden bir alev geçmişçesine başakların simsiyah alazlandığını görürsünüz. O zaman çiftçi size şöyle diyecektir: “Buraya yıldırım düştü!” Ama niye düştü diye sorarsanız, o zaman size serçe kuşunun bana anlattıklarını anlatayım! Serçe kuşu da bunu o tarlada yetişmiş yaşlı bir söğüt ağacından –belki hâlâ oradadır!– dinlemiş. Bu ağaç öyle soylu ve öyle büyüktü ki! Artık çürümeye yüz tuttuğundan ortasından ikiye ayrılmıştı. Ve bu yarık kısmı da otlarla böğürtlenler sarmıştı. Ağaç öne doğru eğilmişti ve dalları da uzun ve yeşil saç gibi aşağı sarmıştı.

Civardaki tüm tarlalara da çavdar, arpa ve yulaf ekilmişti; hele yulafa diyecek yoktu! Olgunlaştığı zaman bir ağaç dalına tünemiş kanarya kuşları gibi görünüyordu. Tüm bu tahıl çok hoş bir manzara sergiliyordu: hepsi de kadere razı olmuşçasına boyun büker gibiydi.

İşte karabuğday ekilmiş bir tarla vardı! O yaşlı söğüt ağacının bulunduğu tarla yani!

Oradaki karabuğdaylar diğerleri gibi asla baş eğmedi! Boyunları hep dik kaldı ve hep göğe baktılar.

“Ben de öteki buğdaylar kadar zenginim!” dedi karabuğday. “Ayrıca ben daha güzelim! Benim çiçeklerim elmanınkilerden de güzel. Yani beni seyretmek insana zevk verir! Ben-

den daha görkemlisini gördün mü sen, yaşlı söğüt?”

Söğüt ağacı “Evet, ben daha görkemliyim!” dercesine başını öne eğdi.

Ama karabuğday şişinerek, “Aptal ağaç, bunamış artık! Karnında otlar bitmiş!” diye söylendi.

Derken müthiş bir gök gürültüsü duyuldu; fırtına çıkar-ken tarladaki bütün çiçekler yapraklarını kıvrıp birleştirdi, narin başlarını öne eğdi. Ama karabuğday gururla dikildi.

“Sen de bizim gibi boynunu eğsene!” dedi çiçekler.

“Buna ihtiyacım yok!” diye cevap verdi karabuğday.

“Bizim gibi boynunu eğ sen de!” diye seslendi akbuğday. “Şimdi fırtına meleği uçup gelecek! Kanatları bulutlardan yere kadar uzanıyor. Yani yalvarmana zaman kalmadan seni ortadan ikiye böler haa! O zaman Tanrı yardımcın olsun!”

“Tamam ama boyun eğmek istemiyorum ben!” dedi karabuğday.

“Çiçeklerini ve yapraklarını kıvr!” dedi yaşlı söğüt: “Şimşeğe doğru bakma! Hele hele bulutlar yarıılırken. İnsanlar bile bakamıyor, gözleri kamaşıyor! Biz baksak kim bilir başımıza neler gelir!

“Ben bakacağım işte!”

Ve bu işi korkmadan, hem de şişinerek yaptı.

Sanki dünya yıkılırmışçasına öyle bir şimşek çaktı ki!

Bu kasırga geçtikten sonra tüm çiçekler açtı; tüm tahıl sakin, tertemiz ve serinletici havayı soludu. Yıldırımın çarptığı karabuğdaysa tamamen yanmış, kömür olmuştu. Şimdi tarlada hiçbir işe yaramayan bir ayrıkotuna dönüşmüştü.

Yaşlı söğüt rüzgârın etkisiyle dallarını kımıldatarak yeşil yapraklarının üzerindeki su damlalarını silkeledi; ağaç sanki ağlıyordu!

Serçeler “Niye ağlıyorsun?” diye sordular. “Burası cennet gibi. Baksana, güneş çıktı. Bulutlar dağıldı. Çiçeklerin ve çalılıkların kokusunu duymuyor musun? Neden ağlıyorsun, yaşlı ağaç?”

Bunun üzerine söğüt ağacı karabuğdayın gururunu, cesaretini, sonra da uğradığı cezayı anlattı. Hâlâ da anlatmakta...

Ben de bu öyküyü serçeden öğrendim; kendisine bir akşam bana bir masal anlatsana demiştim de!

24 Melek

“**N**e zaman bir çocuk ölse, Tanrı’nın meleklerinden biri yeryüzüne iner, onu kucağına alır, koskoca kanatlarını açarak çocuğun vaktiyle dolaştığı yerlere gider, Tanrı’ya sunmak üzere bir demet çiçek koparır; çünkü o çiçekler cennette daha güzel büyür.”

İşte tüm bunları bana bir melek anlattı; kendisi o sırada bir çocuğu cennete taşıyordu. Ve çocuk tüm bunları rüyadaymışçasına dinledi. Her ikisi her yerde uçup dolaştıktan sonra çocuğun oyun oynadığı eve vardılar, bu arada çiçek dolu bahçeden geçtiler.

“Hangi çiçeği alıp cennette yetiştirelim?” diye sordu melek. Karşılarında boynu bükük bir gül ağacı duruyordu; kötü niyetli bir insan eli, onun gövdesini kırmıştı! Tüm dalları ve goncaları sararıp sarkmıştı.

“Zavallı ağaççık!” dedi çocuk. “Onu al, öte tarafta Yüce Tanrı onu yine canlandırır!”

Melek onu aldı, ama böyle davrandığı için de çocuğu öptü; bunun üzerine çocuk gözlerini araladı.

En güzel çiçeklerin yanı sıra yanlarına hep hor görülen düğünçiçeği ve yabanimenekşe de aldılar.

“Eh, çiçekleri aldık!” dedi çocuk. Melek başını salladı. Ama semaya doğru uçmadılar.

Gece oldu, etraf sessizdi; önce büyük şehirde kaldılar, saman, kül ve çöp dolu daracık sokaklardan süzöldüler; bir gün önce oralardan bayram alayı geçmişti. Her yanda kırık dökük tabaklar, alçılar, paçavralar, yırtık şapkalar görölüyordu, yani ne kadar pislik varsa!

Melek onca çöplük arasında birkaç tane kırık saksı gösterdi; bunlardan birinin içindeki toprak yere dökülmüştü ve bu toprakta kocaman, sararmış bir kır çiçeğinin kökü bulunuyordu; değersiz görüldüğü için sokağa atılmıştı.

Ve uçtular. Melek de anlatmaya başladı:

“Aşağıdaki dar sokakta, bir evin zemin katında fakir ve hasta bir oğlan oturuyordu; kendisi hep yatağa bağlıydı; oda içersinde koltuk değnekleriyle ancak birkaç adım yürüyebi-

liyordu, o kadar! Yazın güneş ışığı, birkaç günlüğüne ve de birkaç saatliğine zemin kata vuruyor, işte o zaman da oğlan sırtını ona vererek ısıniyordu; ince parmaklarını güneşe tutup baktığında onlardaki kırmızılığı, yani kan akışını görür gibi oluyordu. İşte o zaman kendisini dışarda hissediyordu! – Ormandaki o en güzel ilkbahar yeşilini fark ediyordu; komşu çocuğunun getirdiği kayın ağacı dalını başının üstünde tutuyor ve kendisini o ağacın altındaymış gibi hissediyor, güneş altındaki kuşların cıvıltısını duyuyordu sanki.

Bir ilkbahar günü komşu çocuğu ona kır çiçekleri getirdi; bunların arasında bir tanesi köküyle birlikte koparılmıştı; bu yüzden onu saksıya ektiler ve yatağın yanı başındaki pencerenin önüne yerleştirdiler. Çiçeği ekenin eli uğurluymuş! Çünkü hemen büyüyüverdi, pek çok dal saldı ve yıldan yıla pek çok çiçek açtı; oğlanın gözünde yeryüzünün en güzel bahçesi ve hazinesiydi o artık. Onu her gün suladı, pencere öndeki her bir çiçeğin güneş görmesini sağladı. Ve büyümekte olan çiçek artık rüyalarına girmeye başladı. Çünkü çiçek artık onun için açıyor, nefis kokusunu odaya yayıyor ve gözü oyalıyordu. Yüce Tanrı onu yanına çağırdığında çiçek de ölüverdi.

Şimdi oğlan bir yıldan beri Tanrı'nın yanında. Bir yıl boyunca o çiçek pencerede unutuldu gitti, sararıp soldu. Ve ev boşaltılırken de sokağa atıldı. İşte bizim yanımıza aldığımız çiçek, o çiçektir; bu bizi bir kraliçenin bahçesindeki tüm çiçeklerden daha fazla sevince boğdu.”

“Ama bütün bunları nereden biliyorsun?” diye sordu meleğin cennete uçurduğu çocuk.

“Biliyorum!” dedi melek. “Çünkü koltuk değnekleriyle

yürüyen oğlan bendim! Kendi çiçeğimi tanımaz olur muyum!”

Ve çocuk gözlerini kocaman açtı, meleğin o tatlı ve neşeli yüzünü gördü; aynı anda Tanrı’nın o neşe ve mutluluk dolu cennetine geldiler.

Ona da öbür melek gibi kanat takıldı, sonra her ikisi el ele vererek uçtular.

Çiçek aynı anda öyle bir sese kavuştu ki! Tanrı’nın etrafındaki tüm meleklerle birlikte ilahi söylemeye başladı; meleklerden bir kısmı yakında, bir kısmı da uzaktaydı; hepsi döne döne çok daha uzaklara uçtu; hepsi mutluydu. Büyük küçük demeden hepsi ilahi söyledi; o sevimli çocuk ve dar sokaktaki çöplüğe atılmış o zavallı kır çiçeği de.

25|Bülbül

Çin'de, biliyorsundur, imparator hep Çinlidir; çevresindeki herkes de öyle. Aradan yıllar geçti, ama bu masalı unutulmadan şimdi anlatmak daha iyi olacak! İmparatorun bir sarayı vardı ki, dünyanın en görkemli sarayıydı; en pahalı ve en ince porselenden yapılmıştı; işte bu yüzden çok çabuk kırılabilirdi. Ona dokunmak bile çok riskliydi, yani çok dikkat etmek gerekiyordu. Bahçesinde harika çiçekler yetişmişti, bunların içinde en güzeli de gümüş çingiraklı çiçeklerdi ki, önünden bakmadan geçilirse o çingiraklar çalıveriyordu.

Evet, imparatorun bahçesinde her şey inceden inceye düşünölmüştü; bahçenin nerede bittiğini bahçıvan bile bilmiyordu. Durmadan yürünürse, içinde yüksek ağaçların ve derin göllerin bulunduğu çok güzel bir ormana geliniyordu. Ve bu orman denize kadar uzanıyordu. Deniz o kadar derin ve maviydi ki! Kocaman gemiler ağaç dallarının altından geçebiliyordu. İşte bu dallardan birinde bir bülbül yaşıyordu; öyle ilahi bir ötüşü vardı ki, pek çok şeye dikkat etmesi gereken fakir balıkçı, işini bırakıp orada öylece kalıyor ve onu dinliyordu. Geceleri, ağları toplamak üzere dışarı çıktığında da hep bülbülü dinliyordu. “Aman Tanrım, ne kadar güzel!” diyordu. Ama sonra işine koyuluyor ve bülbülü unutuyordu. Ertesi gece yine bülbül ötmeye başlayınca balıkçı yine “Aman Tanrım, ne kadar güzel!” diyordu.

İmparatorun ülkesine her yöreden insanlar geliyor, sarayına ve bahçesine hayran kalıyordu. Ama bülbülün sesini duyar duymaz herkes “İşte bu hepsinden de güzel!” demekten geri kalmıyordu.

Ziyaretçiler kendi ülkelerine döndüklerinde işte hep bunu anlattılar, bilim adamları saray ve bahçesi hakkında kitaplar yazdı, ama hiçbirisi bülbülü unutmadı. Şairler en güzel şiirlerinde hep o ormandaki bülbülden esinlendi. Kitaplar tüm dünyayı dolaştı ve bunlardan birkaçı bir gün imparatorun eline geçti. Altın tahtına oturduktan sonra okudu, okudu; şehir, saray ve bahçe hakkında yazılanları okudukça sevindi ve hep başını salladı. Ama “İşte bu hepsinden de güzel!” cümlesini görünce bozuldu.

“Bu ne böyle?” dedi. “Bu bülbülü tanımıyorum ben! Benim bahçemde böyle bir bülbül mü var yani? Hiç haberim yok! Yani bunu kitaplardan öğreniyorum!”

Ve sonra şövalyesini çağırdı; adam o kadar kibirliydi ki, biri ona bir şey sorsa ‘Pöh!’ deyip cevap verme zahmetine katlanmazdı.

İmparator, “Bu bahçede bülbül dedikleri ilginç bir kuş varmış! Benim imparatorluğumu kapsayan tüm şeylerden daha güzelmış! Neden bunu bana şimdiye kadar kimse söylemedi?”

“Daha önce ben de böyle bir şey duymadım!” dedi şövalye. “Kimse onu bana göstermedi!”

“Onu bu akşam getirsinler, önümde şarkı söylesin!” dedi imparator. “Herkes benim neyim var, neyim yok biliyor, oysa ben bilmiyorum!”

Ama şövalye onu nerede bulacaktı ki? Merdivenlerden

bir aşağı bir yukarı inip çıktı; tüm salonları ve koridorları aradı; kime rastlayıp sorduysa kimsenin bu bülbülden haberi yoktu. Bunun üzerine imparatorun yanına vardı ve bunun, kitaplarda yer almış bir masaldan başka bir şey olmadığını söyledi.

“Ama okuduğum kitabı bana Japon imparatoru gönderdi; o zaman yazılanlar yalan olamaz! Ben şu bülbülü dinlemek istiyorum! Bu akşam burada olmalı. Emrediyorum! Yine de çıkıp gelmezse, tüm saray halkının yediğini burnundan getiririm, ona göre!” dedi imparator.

“Başüstüne!” dedi şövalye ve aynı şekilde merdivenlerden inip çıktı, tüm salonlardan ve koridorlardan geçti; sarayın belki yarısını dolaştı; saray erkânının da yarısı onunla geldi. Sonunda karşılarına mutfaktan gelen küçük ve zavallı bir kız çıktı.

“Şey!..” dedi, “Ben her akşam arta kalan yemeklerden birazını sahilde oturan hasta anneme götürüyorum. Geri döndüğümde yorgun düşüp ormanda dinlenirken işte o bülbülü dinliyorum hep! O zaman gözlerimden yaşlar akıyor ve sanki annem beni öpmüş gibi oluyor!”

“Gel bakayım, kızım!” dedi şövalye. “Sana mutfakta kalıcı bir iş vereceğim, hatta imparatoru yemek yerken görebileceksin; sen şimdi bizi o bülbülün olduğu yere götür, İmparator onu bu akşam görmek istiyor!”

Bunun üzerine hep birlikte ormana, bülbülün öttüğü yere gittiler; saray halkının yarısı oradaydı şimdi. Öyle hızlı yürüdüler ki, o arada inek böğürdü. Genç soylulardan biri:

“Aa, işte orada! Ufacık kuştan amma da yüksek ses çıkıyor! Ama ben bu sesi daha önce de duymuştum!” dedi.

Küçük kız, “Hayır, inekler böğürüyor!” dedi. “O yere daha çok var!”

Bu kez bataklıkta kurbağalar vırakladı.

“Ne kadar güzel!” dedi Çinli rahip. “Şimdi ben de duydum, kilisedeki zillere benziyor!”

“Hayır, bunlar kurbağa!” dedi küçük kız. “Ama yakında duyarız onun sesini!”

Derken bülbül başladı şakımaya!

“İşte orada!” dedi küçük kız. “Dinleyin! Dinleyin! İşte orada!”

Ve bir dala konmuş ufacık, ama gösterişsiz bir kuşu gösterdi.

“Nasıl olur bu?” dedi şövalye. “Hiç böyle bir şeyi aklıma

getirmemiştim! Sıradan bir kuş bu! Karşısında bunca soylu insan görünce tüylerinin rengini kaybetti herhalde.”

“Bülbülcük!” diye seslendi küçük kız. “İmparatorum senin şarkı söylemeni istiyor!”

“Hay hay!” dedi bülbül ve başladı ötmeye; sesi insana öyle bir haz veriyordu ki!

“Fanus sesi gibi bir şey bu!” dedi şövalye. “Şunun gırtlığına bakın, nasıl da zorlanıyor! Bunu daha önce duymamış olmamız çok tuhaf! Sarayda çok sükse yapacak!”

“İmparatora bir kez daha şarkı söyleyeyim mi?” diye sordu kuş; onu burada sanıyordu.

“Sevgili bülbül!..” dedi şövalye. “Sizi bu akşam saraya davet etmekle şeref duyarım; o çok sevimli şarkılarınızla imparatorun gönlünü fethedeceğinizden eminim.”

“Yeşillikte sesim daha iyi çıkar!” dedi bülbül. Yine de imparatorun kendisini dinlemek istediğini duyunca onlarla birlikte saraya seve seve gitti.

Sarayda her yer süslenmişti. Porselenden yapılma duvarlar ve döşemeler, binlerce altın lambayla aydınlatılmıştı. Koridorlara en güzel çiçekler asılmıştı. Koşuşanların haddi hesabı yoktu. Tüm çingiraklar öylesine çalıyordu ki, insanın kendi sesini bile işitmesi imkânsızdı.

Salonun tam ortasında imparator oturmaktaydı; önüne altından bir dal konmuştu; buna bülbül konacaktı. Tüm saray erkânı oradaydı; küçük kız da kapının arkasında bir yerde durmak için izin koparmıştı; bu arada ona aşçı unvanı verilmişti.

Herkes bayramlık giysilerini giymişti; şimdi imparatoru

başıyla selamlayan bülbülü dinleyeceklerdi. Ve bülbül öyle güzel şakıdı ki, imparatorun gözlerinden yaşlar boşandı, bu yaşlar yanaklarından aşağı süzüldü. Bu kez bülbül daha da güzel öttü; sesi imparatorun yüreğine işledi; o da altından terliklerini kuşun boynuna asmalarını emretti. Ama bülbül teşekkür ederek şimdiye kadar yeterince ödüllendirildiğini söyledi.

“Ben imparatorun gözlerinin nasıl yaşardığını gördüm, bu bana en büyük hediye! İmparatorun göz yaşı mucizevi bir güç veriyor bana! Tanrım, ben yeterince ödüllendirildim işte!” diyen bülbül o ilahi sesiyle yürekten şakımayı sürdürdü.

“Böylesine tatlı bir sesi duymadık hiç!” diyen kadınlar kuşun çevresinde, kendileriyle konuşanlara ağızlarına birkaç yudum su alıp guruldayarak, sözümona bülbül gibi öterek cevap vermeye çalıştılar. Evet, uşaklar ve hizmetçiler bundan memnun kaldıklarını açıkladılar; açıklamayıp da ne yapacaklardı ki!

Bülbülü herkes alkışladı. Kuş bundan böyle sarayda kalacaktı, kendi kafesi olacaktı, kısmen de özgür kalacaktı; yani geceleri iki saatliğine dışarda dolaşabilecekti. Yanına on iki hizmetçi verildi, her birinin elinde ipek iplik vardı ve bunları kuşun ayaklarına dolayarak onun kaçmasına engel olacaklardı. Böylesine bir dolaşma hiç de hoş değildi doğrusu!

Şehirde herkes bu ilginç kuştan bahsediyordu; iki kişi karşılaştı mı, biri “Nacht!” diyerek selam çakıyor, öbürü de “Gall!”* diye cevap veriyordu.

Sonra da içlerini çekerek birbirlerini anladıklarını ifade

* Almanca *Nachtigall* “bülbül” demektir –çn.

ediyorlardı. Bakkalın on iki çocuğuna da Bülbül adı takıldı, ama hiçbirinin kulağa hoş gelecek bir sesi yoktu.

Derken bir gün imparatora büyük bir paket gönderildi: üzerinde “Bülbül” yazılıydı.

“Bizim kuş hakkında yeni bir kitap!” dedi imparator. Ama bu bir kitap değildi; mukavva kutu içinde yapay bir bülbüldü, bir sanat eseri idi aslında! Canlısına çok benziyordu, ama üstü başı hep elmas, yakut ve safirle bezenmişti; anahtarı kurulduğu zaman şarkı söylemeye başlıyordu; tıpkı canlı bülbül gibi ötüyor ve aynı zamanda kuyruğunu bir aşağı bir yukarı oynatıyordu. Kuşun boynunda bir kurdele bağlıydı, kurdelenin üstünde de “Japon imparatorunun bülbülü Çin imparatorunun yanında solda sıfır kalır!” diye yazılmıştı.

“Bu harika bir şey!” dedi herkes; hatta bu kuşu getirene “Bülbülgetiren Binbaşı” unvanı verildi.

“Şimdi şu iki kuş beraber şarkı söylesin, güzel bir düet yapsınlar!” denildi.

Ve birlikte şakıldılar, ama sonuç pek iyi olmadı; çünkü gerçek bülbül kendi bildiği gibi söylerken yapay bülbül hep vals temposunda okuyordu.

“Onun kabahati yok!” dedi saray müzisyeni, “Özellikle ölçüyü iyi biliyor ve tamamen benim sistemimde!”

Bu kez yapay bülbül tek başına ötecekti. O da gerçek bülbül gibi herkesin hoşuna gitti, ayrıca dış görünüşü de çok daha güzeldi! Bilezikleri ve broşları harikaydı.

Bir tek şarkıyı hep aynı şekilde otuz üç kez söyledi ve de hiç yorulmadı; herkes onu bıkmadan dinledi, ama imparator

canlı bülbülün de bir şeyler okumasını istedi. Ama o neredeydi ki? Açık pencereden uçup ormana daldığını hiç kimse fark etmemişti!

“Bu da ne demek oluyor?” diye söylendi imparator; herkes bülbülü nankör bir hayvan olarak niteledi. Bunun üzerine yapay bülbülü tekrar söylediler ve o da aynı parçayı otuz dördüncü kez okudu. Kimse ona eşlik edemedi, çünkü melo-

di çok zordu. Saray müzisyeni yapay kuşu öve öve bitiremedi ve onun gerçek bülbülünden daha iyi olduğunu savundu; sadece giysilerini değil, içten gelen sesini de çok beğendiğini savundu.

“Bakınız, bayanlar baylar! Gerçek bülbülün ne zaman geleceği hiç belli değil, oysa yapay bülbülün her şeyi garantili! Ve hep böyle kalacak! Her şey apaçık, istediğiniz zaman onu kurarsınız, insan eliyle yapıldığı için valsın temposu hiç şaşmayacaktır! Melodi ve ölçü hep birbirini tamamlayacaktır.”

“Ben de aynı fikirdeyim!” dedi herkes birbirine. Ve saray müzisyeni, kuşu gelecek pazar halka tanıtmaya iznini kopardı; İmparator “Herkes onu dinlesin!” dedi.

Halk kuşu dinledi ve o kadar beğendi ki, kendilerini çay partisinde sandılar, çünkü kuş tam bir Çin atmosferi sağlamıştı. Herkes “Vay be!” diyerek onu parmakla gösterdi, ama daha önce gerçek bülbülü dinleyen fakir balıkçılar “Güzel, ama sanki bir şey eksik, bilmiyorum!” diye konuştular.

Gerçek bülbül sürgündeydi. Yapay bülbülse onun yerini almıştı; imparatorun yatağının başucunda, ipek bir yastıkta yatıyordu. Altından ve kıymetli taşlardan yapılmış tüm hediyeleri etrafına sıralamıştı; kendisine “imparatorun akşam yemeği sonrası okuyucusu” unvanı verilmişti ve artık hep imparatorun solunda yer alıyordu; çünkü imparator kalbine daha yakın olduğu için o tarafına hep soylu kişileri oturturdu.

Bu arada saray müzisyeni, bu yapay kuş hakkında yirmi beş cilt kitap yazdı. Ciltler çok öğreticiydi, ama çok uzundu; en zor çince sözcüklerle yazılmıştı; herkes onu okuyup anladığını söylemek zorunda kaldı, yoksa imparator yediklerini

burunlarından getirirdi!

Böylece bir yıl geçti; artık imparator da, tüm saray erkânı da kuşun her “cik!”ini ezbere biliyordu ve işte bu yüzden de kuşu bir o kadar daha seviyorlardı. Herkes şarkıya katılıyor ve kuşla birlikte söylüyordu.

Sokak çocukları bile “Çipçipçip! Cikcikcik!” diye öttükçe imparator da onlara katılıyordu. Herkes zevkten dört köşeydi artık!

Ama bir akşam imparator yatakta yatarken odadaki yapay kuş, şarkısının tam ortasında “çat!” diye bir ses çıkardı; bir şey kopmuştu! “Zrrr!” diye bir ses duyuldu, bütün çarklar geri boşaldı ve müzik susuverdi.

İmparator hemen yataktan fırladı ve doktorunu çağırdı, ama o ne yapabilirdi ki? Daha sonra saat tamircisini çağırdılar; adam yapay bülbülü iyice muayene edip bir sürü laf ettikten sonra ona dikkatli davranmalarını önerdi; mili kırılmışmış! Değişmesi lazımmiş, onsuz müzik olmazmış! Herkesi bir üzüntü aldı! Bülbülün ötmesine yılda yalnızca bir kez izin veriliyordu ki aslında bu bile fazlaydı.

Bu kez saray müzisyeni, anlaşılması zor sözcüklerle kuşa bir şeyler söyledi, ama beriki tınmadı.

Böylece beş yıl geçti; ülkenin sorunu gerçekten büyüktü, çünkü sonuçta herkes imparatoru seviyordu. Ama o hastaydı ve daha fazla yaşamayacaktı. Hatta yeni bir imparator bile seçildi.

Halk meydanda toplanarak şövalyeye hasta imparatorun durumunu sordu.

“Pöh!” diye kafasını sallamakla yetindi şövalye. İmparator koskoca, görkemli yatağında yatmaktaydı; üşüyordu ve

yüzü solgundu. Herkes onu öldü sandı ve teker teker yeni imparatorun huzuruna çıkarak onu selamladı. Uşaklar saraydan dışarı fırladı, hizmetçi kadınlar aralarında dedikoduya başladı. Ayak sesi duyulmasın diye salonlara ve koridorlara çarşaflar serildi, her yer sessizliğe gömüldü.

Ama imparator daha ölmemişti; kaskatıydı, yüzü solgundu. Altın ponponlu kadife perdeyle çevrili görkemli yatağında yatıyordu; odanın penceresi açıktı; ay ışığı hem onun yüzüne hem de yapay bülbüle vurmaktaydı.

Zavallı imparator nefes alamıyordu, sanki göğsüne bir şey çökmüştü; gözlerini açtı ve karşısında Azrail'i gördü. Göğsüne ve altın tacının üzerine oturan oydu! Bir elinde imparatorun altın kılıcı, öbür elinde de sancak vardı; yatağın dört bir yanında, kadife perdenin kıvrımlarından acayip kafalar sarmaktaydı; bazıları çirkindi, bazıları da yumuşak yüzlüydü; bunlar imparatorun hayatında işlediği iyiliklerin ve kötülüklerin simgesiydi. Hepsi şimdi kalbinin üzerine çökmüş olan Azrail'e bakıyordu.

Biri: “Şunu hatırladın mı?” diye fısıldıyor, ona benzer bir soruyu bir başkası sordukça da imparatorun alnında terler birikiyordu.

“Hiç bilmiyordum!” diye cevap verdi imparator. “Müzik, müzik, Çin davulu!” diyen imparator “Onları artık kulaklarım duymuyor!” diye ekledi.

Suratlar kayboldu ve Azrail her cevapta başını öne eğdi, tıpkı Çinliler gibi!

“Müzik! Müzik!” diye haykırdı imparator. “Sevimli altın kuşçuk, n'olur şarkı söyle, hadi söyle! Sana bir sürü altın ve kıymetli eşya hediye ettim, kendi altın terliklerimi bile boy-

nuna astım; hadi, şarkı söyle bana!”

Ama bülbül susmuştu; onun zembereğini kuracak kimse olmadığı için sesi çıkmadı. Azrail gözleri çukura kaçmış olan imparatora bakmaya devam etti.

Her yerde bir sessizlik vardı; müthiş bir sessizlik!

Derken pencere yakınından hoş bir şarkı duyuldu; canlı bülbül geri gelmişti! Dışarda bir dala tünemişti. İmparatorun kötü durumda olduğunu haber alınca ona destek olmak için gelmişti. O şakıdıkça imparatorun zayıf vücudunda kan yine dolaşmaya başladı. Azrail bile bu sese kulak kabarttıktan sonra “Öt, bülbül! Öt!” dedi.

“İyi de, karşılığında bana altın kılıcını hediye eder misin? Sancağı da verir misin? İmparator tacını da verir misin?”

Bunun üzerine Azrail her şarkı karşılığında kuşa değerli bir taş verdi. Bülbül beyaz güllerin açtığı, hanımeli kokusunun etrafa yayıldığı ve cenaze sahiplerinin gözyaşlarıyla sula-
dığı yemyeşil ekinlerin bulunduğu sessiz mezarlığı dile getir-
di şarkılarında. O zaman Azrail soğuk ve beyaz bir sis gibi pencereden uçup gitti.

“Sağ ol! Sağ ol! İlahi kuş!” dedi imparator: “Seni tanıdım! Seni ilgisiz bırakmıştım! Buna rağmen sen başucumdaki kötü yüzleri kovdun! İçimdeki Azrail’i uzaklaştırdın! Seni nasıl ödüllendirsem?”

“Ödüllendirdin bile!” dedi bülbül. “İlk ötüşümde gözlerindeki yaşı gördüm ki, bunu hiç unutmuyorum! Şarkı söyleyenin yüreğini taçlandıran mücevherdir bunlar! Sen şimdi uyu ve iyileş! Güçlen! Şimdi şarkı söyleyeceğim sana!”

Ve şakımaya başladı. İmparator tatlı bir uykuya daldı; bu, iyileştirici bir uykuydu.

Ertesi sabah sapasağlam kalktığında güneş odanın içine vurmaktaydı; henüz hiçbir uşak gelmemişti, çünkü herkes onu öldü sanıyordu. Oysa bülbül hâlâ oradaydı ve şakımasını sürdürmekteydi.

“Sen hep burada kalmalısın!” dedi imparator. “Canın ne zaman isterse o zaman öt! Yapay bülbülü bin parçaya böleceğim şimdi!”

“Bunu yapma!” dedi bülbül. “O elinden geldiğince çok iyi şeyler yaptı. Hep sakla onu! Ben sarayda kalamam, ama canım ne zaman isterse buraya gelmeme izin ver! O zaman akşamları gelir, şu dala tünerim ve şarkı söylerim; hem neşelenirsin hem bazı şeyleri düşünürsün. Ben şimdiye dek duyulmamış neşeli ve de kederli şarkılar söyleyeceğim. Kötülüğü ve iyiliği dile getireceğim. Küçük şarkıcı kuş senden ve sarayından çok uzaklardaki fakir balıkçılarla köylülerin yanına da gidecek. Ben senin kalbini tacından daha çok seviyorum. Yine de bu tacın kutsal bir havası var. – Geliyorum ve şimdi senin için şakıyacağım!– Ama bana bir konuda söz vermelisin!”

“Her konuda!” diyen imparator, kendi kendine giyindikten sonra altından yapılmış ağır palayı kalbine doğru tuttu.

“Kimseye bir kuşun seninle konuştuğunu söyleme sakın, o zaman daha rahat edersin!” dedi bülbül.

Ve sonra uçtu gitti.

Ölü imparatoru görmek için odaya giren uşaklar onun “Günaydın!” diyen sesiyle karşılaştı.

26|Sevgililer

Topaç ve top diğer oyuncaklarla birlikte bir çekmecenin içinde bulunuyordu. Bir gün topaç topa dedi ki: “Aynı çekmecedeki kalıyoruz, nişanlansak nasıl olur?”

Ama sahtiyandan yapılmış top genç bir kızın ukalılığıyla bu işe yanaşmadı ve cevap vermedi.

Ertesi sabah bu oyuncakların sahibi olan küçük oğlan topaçı sarı kırmızıya boyadı, ucuna da pirinçten bir kabara çaktı; şimdi topaç sağa sola döndürüldüğünde çok güzel görünüyordu. Topa dönerek:

“Baksana! Ne diyorsun şimdi? Nişanlanmayalım mı yani?” dedi. “Birbirimize uyuyoruz; ben oynarım, sen zıplarsın! Bizden daha mutlu kimse olamaz o zaman!”

“Öyle mi dersin?” dedi top. “Annemle babamın sahtiyandan terliklerden yapıldığını bilmiyorsun galiba? Benim vücudumda bir mantar bulunduğunu da?”

“Olsun, ama ben de şimşirden yapılmışım!” dedi topaç. “Köy muhtarı bizzat tornadan geçirmiş; kendisinin torna tezgahı var; hem iyi iş görmüş, hem de eğlenmiş.”

“Olabilir!” dedi top.

“Yalan söylüyorsam bir daha dönemeyeyim!” diye cevap verdi topaç.

“Çok konuşuyorsun!” dedi top. “Ama istesem de bu olmaz, çünkü ben bir erkek kırlangıçla yarı yarıya nişanlı sayı-

lırım. Ne zaman havada uçsam yuvasından kafasını çıkara-

rak “ciik! ciik!” diyor; ben de içimden evet dedim ve böylece yarı yarıya nişanlı olduk! Ama söz veriyorum, seni de unutmayacağım!”

“Eh, hiç yoktan iyidir!” dedi topaç. Ondan sonra da bir daha konuşmadılar.

Ertesi gün topu aldılar; topaç onun nasıl havaya atıldığını gördü; tıpkı bir kuş gibiydi; önce onu göremedi bile. Ama sonra geri geldi, yere değer değmez yine havaya sıçradı; bunu ya toprağı özlediğı için yaptı ya da vücudunda mantar olduğu için. Dokuzuncu seferden sonra top kayboldu ve geri

gelmedi. Oğlan onu aradı, aradı, ama o yok olmuştu.

“Ben onun nerede olduğunu biliyorum!” diye içini çekti topaç: “O şimdi bir kırlangıç yuvasında; bir erkek kırlangıçla evlendi!”

Topaç onu düşündükçe daha da hayran kaldı; onu elde edemediği için sevgisi de bir kat daha arttı. Topun bir başkasıyla beraber oluşu onu daha özel kılıyordu. Topaç hoplayıp zıplıyor, fırfır dönüyor, durmadan topu düşünüyor ve onu hayalinde daha da güzelleştiriyordu.

Böylece yıllar geçti ve zamanla bu sevgi de azaldı.

Artık topaç eskisi gibi genç değildi. – Ama günün birinde onu birden altın yaldızla boyadılar; şimdiye kadar hiç böyle güzel gözükmemişti; şimdi altın topaç olmuştu! Zıplıyor ve fırrr diye dönüyordu. Çok kıyak bir şeydi bu! Ama bir gün öyle bir zıpladı ki, gözden kayboldu ve onu bulamadılar.

Neredeydi ki?

Herkes onu aradı, aradı, bodruma bile baktılar. Bir çöp tenekesine düşmüştü; bunun içinde neler yoktu ki: Lahana kökleri, her türlü süprüntü, yağmur oluğundan düşen toprak parçaları...

“Şimdi burada güzelce yatıyorum! Altın yaldızım çabuk silinmez artık! Ama dilencilerin eline düştüm işte!” diye söylenen topaç çaktırmadan lahana köküne baktı. Uzunca bir köktü bu, orası burası yenmişti, yuvarlak bir şeydi; elmaya benziyordu, ama elma değildi; bu eski bir toptu, uzun zaman yağmur oluğunda kalmış ve suyun etkisiyle tamamen yumuşamıştı.

“Neyse ki konuşacak biri çıktı karşıma!” diye söylenen top, altın yaldızla sıvanmış topaça iyice baktı:

“Aslında ben sahtiyandan yapıldım, genç kız elinden çıktım, vücudumda da bir mantar var, ama kimse yüzüme bakmıyor! Niyetim bir erkek kırlangıçla evlenmekti, ama yağmur oluğuna düştüm! Orada beş yıl kaldım ve hep içime su işledi. Bu çok uzun bir zaman genç bir kız için, düşünsenize!”

Ama topaç bir şey demedi, eski aşkını düşündü; karşısındaki konuştuğu bu onun o olduğunu anladı.

Derken hizmetçi kadın çıkageldi ve çöp tenekesini boşaltmak istedi.

“Bu da nesi? Altın bir topaç!” diye söylendi.

Topaç yine eve alındı, saygınlığını kazandı, kendisine yaraşır bir yer verildi. Ama topu arayan soran olmadı.

O günden sonra topaç eski sevgilisinin adını hiç ağzına almadı. Elbette insanın en sevdiği şey beş yıl boyunca hep yağmur oluğunda yatar kalırsa unutulur gider! Ya da günün birinde bir çöp tenekesinden çıkıverir!

271Çirkin Ördek

Kırsal kesimde hava çok güzeldi, mevsim yazdı! Buğdaylar sararmıştı, yulaflar yeşildi, kesilen ekinler yeşil çimenler üzerine istif edilmişti. İşte orada leylek, uzun ve kırmızı bacaklarıyla yürüyor ve Mısırlıların diliyle konuşuyordu; bunu annesinden öğrenmişti. Tarlaların etrafı büyük bir ormanla çevrilmişti. Bu ormanın ortasında da bir sürü göl vardı. Bu yöre gerçekten çok güzeldi! Bir çiftlik vardı burada, etrafı derin kanallarla çevriliydi. Evin duvarlarıyla su arasında yeşeren devetabanı bitkilerinin yaprakları o kadar büyüktü ki, küçük çocuklar üzerine binip oynayabiliyordu. Bu bitkilerin arası da balta girmemiş ormanlardaki kadar sıktı. İşte tam burada bir dişi ördek yuvasında kuluçkaya yatmaktaydı; yavrularını doğurmak üzereydi; ama zaman geçtikçe onlardan bıktı, çünkü doğum hem geç oluyordu hem de kendisini ziyarete pek kimse gelmiyordu. Oysa öbür ördekler hep kanalda bir aşağı bir yukarı yüzüyor, onunla çene yarıştırmak için de devetabanı yaprağının altına geliyorlardı.

Sonunda ilk yumurta çatladı, onu diğerleri takip etti. “Piip! Piip!” diye sesler duyuldu ve tüm yumurtalardan birer kafa çıktı.

“Vaak! Vaak!” dedi ördek. Yavrular acele etti; yeşil yaprakların altında her yana baktılar; anneleri onlara istedikleri kadar bakmalarına izin verdi; ne de olsa yeşil, göze iyi gelir.

“Dünya amma da büyükmüş!” dedi yavrular, çünkü şimdi yumurtanın içindekinden çok daha geniş bir alandaydılar.

“Siz bütün dünyanın bu mu olduğunu sanıyorsunuz?” dedi anaları. “O, çok daha büyük; bahçenin ta öte tarafına, rahibin tarlasına kadar uzuyor ki, ben bile oraya hâlâ gitmiş değilim. – Hepiniz buradasınız, değil mi?” dedikten sonra yerinde doğruldu. “Hayır, değilsiniz! En büyük yumurta hâlâ olduğu yerde duruyor! Kırılması daha ne kadar sürecektir ki? Bıktım beklemekten!” diye söylendi ve yumurtanın üzerine tekrar oturdu.

Onu ziyarete gelen yaşlı bir ördek, “Ee, ne haber?” diye sordu.

“Hâlâ kırılmadı!” diye cevap verdi kuluçka ördek. “Ama öbürkölere baksana sen? Şimdiye kadar gördüğüm en sevimli yavrular bunlar! Hepsi babalarına benziyor! O serseri de uğramaz oldu!”

“Göster bakayım bana şu kırılmayan yumurtayı!” dedi yaşlı ördek. “İnan bana, bu bir hindi yumurtası! Bana da bir keresinde aynı numarayı yaptılar. Ben de yavrularıma çok düşkündüm, biliyorsun ya, hepsi doğar doğmaz sudan korkarlar! Onları bir türlü suya sokamamıştım! Ne kadar vakvaklayıp dürttümse de faydası olmadı! – Göster bakayım şu yumurtayı! Evet, bu bir hindi yumurtası canım! Bırak, olduğu yerde kalsın! Sen öbürkölere yüzmeyi öğret şimdi!”

“Biraz daha kuluçkada kalayım istiyorum!” dedi ördek. “Yeterince üzerinde oturmadım, biraz daha sürse de önemli değil!”

“Sen bilirsin!” dedi yaşlı ördek ve sonra çekip gitti.

Sonunda o koca yumurta çatladı. “Piip! Piip!” diyen yav-

ru dışarı çıktı; ama kocamandı ve de çirkindi!

“Amma da büyük bir yavru!” diye söylendi ördek. “Hiç de ötekilere benzemiyor! Sakın bir hindi yavrusu olmasın bu? Neyse, yakında göreceğiz! Şimdi suya girmesi gerek, yoksa ben zorla sokarım onu!”

Ertesi gün hava çok, ama çok güzeldi; güneş tüm yeşil devetabanı yaprakları üzerine vurmuştu.

Ördek ana tüm yavrularıyla birlikte kanalda gözüktü; birden cuup diye suya daldı: “Vaak! Vaak!” deyince yavrular da birer birer suya atladı. Su hepsinin başını aştı, ama hemen sonra kafalarını yine dışarı çıkardılar ve çok şahane yüzmeye başladılar; ayakları kendiliğinden hareket ediyordu; artık hepsi dışardaydı, çirkin ördek de onlarla birlikte yüzdü.

“Yoo, bu hindi değil!” dedi ördek ana. “Baksana, ayaklarını ne güzel kullandı! Nasıl dümdüz tuttu! Bu benim çocuğum! Aslında yakından bakıldığında hiç de o kadar çirkin değil! Vaak! Vaak! Hadi gelin, şimdi sizlere dünyayı göstereyim. Bir ördek çiftliği göstereceğim size, ama sakın yanımdan ayrılmayın! Birbirinizle dalaşmayın, kediye de dikkat edin!”

Ve ördek çiftliğine geldiler. Orada büyük bir kargaşa hüküm sürmekteydi; iki aile bir yılan balığı kafası için birbirine girmişti, ama sonunda onu kapam kedi oldu.

“Gördünüz mü, bu dünyada işler böyle!” diyen ördek ana gagasını yaladı. Ne de olsa yılan balığı kafası ağzını sulandırmıştı. “Şimdi bacaklarınızı kullanın!” dedi. “Hızlı hareket etmeye çalışın, şu karşıdaki yaşlı ördek gibi boynunuzu kısın! O buradaki ördeklerin en saygını. İspanyol asıllı, bu yüzden şişman; dikkat ettiniz mi, bacağına kırmızı bir küpesi var.

Bu özellikle hoş bir şey, bir ördeğin kazanabileceği ve asla ge-

ri vermeyeceği en büyük ödül; hayvanlar da insanlar da bunu öyle görsünler! – Acele edin, ayaklarınızı içe döndürmeyin! Eğitimli bir ördek ayaklarını daima dışa doğru açar; anne babaları gibi! Bakın buraya! Boynunuzu kısın ve vaak deyin bakayım!”

Yavrular öyle yaptı. Öbür ördekler onlara baktıktan sonra: “Tüh! Yeniler geldi! Al başına belayı! Sanki bu kadarımız yetmiyor da!” diye söylendiler: “Vayy, şu çocuğa bakın. Ne biçim şey bu! Onu aramızda görmek istemeyiz!”

İçlerinden biri uçarak onun yanına vardı ve boynunu ga-

galadı.

“Onu rahat bırak!” dedi ördek ana. “Kimseye bir şey yaptığı yok ki!”

“Evet, ama o kocaman bir şey!” dedi gaganayan ördek. “Onu biraz korkutmak gerek!”

“Ama öbür yavruları çok güzel!” dedi bacağı küpeli yaşlı ördek. “Sadece bir tanesi çok büyük işte! O tam bir başarısızlık örneğı. Keşke onu değıştirebilseydi!”

“Olmaz efendim!” dedi ördek ana. “Bu yavrum güzel değil ama gerçekten çok cesur; diğerklerinden çok daha güzel yüzüyor, yani biraz daha iyi demek istiyorum. Sanırım yaşlandıkça da güzelleşecek, daha ufalacak! Yumurtanın içinde çok uzun zaman kaldı, o yüzden iri doğdu.”

Ve sonra o yavrunun boynunu okşayarak tüylerini düzeltti. “Aynı zamanda bir erkek o!” dedi. “Onun için fazla bir şey yapmıyor. Ama çok güçlü! Sanırım kendi başının çaresine bakabilecek.”

“Öbür yavrular çok sevimli!” dedi yaşlı ördek. “Siz burada kendi evinizdeymişsiniz gibi davranın; bir yılanbalığı kafası bulursanız bana getirin!”

İşte o andan itibaren hepsi kendi evlerindeymiş gibi hissetti.

Ama yumurtadan en son çıkan çirkin ördek daha büyükleri tarafından, hatta tavuklar tarafından hep gaganandı, ısırıldı, dövüldü ve alay edildi.

Herkes “Bu çok büyük yahu!” derken dünyaya mahmuzlu gelen baba hindi, kendisinin imparator olduğunu savunarak şişindikçe şişindi ve glu glu yaparak, kıpkırmızı başıyla

palas pandıras ördeğe doğru yürüdü. Zavallı ördek yavrusu nerede duracağını ya da nereye kaçacağını kestiremedi; çok çirkin görüldüğü ve bütün çiftlikte herkes tarafından alay edildiği için o kadar üzgündü ki!

İlk gün böyle geçti, ondan sonraki günler daha da berbat-tı. Zavallı çirkin ördek herkes tarafından hep alaya alındı, kardeşleri bile ona kötü davranarak, “İnşallah seni kedi ka-par da kurtuluruz!” dediler. Öbür ördekler de tavuklar da hep onu gagaladı; hayvanlara yem getiren kız da onu tekme-ledi.

Bunun üzerine çirkin yavru çitin üzerine uçtu; oradaki yavru kuşlar kanat çırparak dehşet içinde kaldılar. “Hep bunlar ben çirkin olduğum için başıma geliyor!” diye düşü-nen yavru ördek, gözlerini kapadı ve yoluna devam etti. Der-ken yabanördeklerinin barındığı büyük bir bataklığa geldi. Bütün geceyi orada geçirdi; o kadar yorgun ve üzgündü ki!

Ertesi sabah yabanördekleri uçuşarak yeni gelen arkadaş-a baktı. “Nasıl bir şeysin sen?” diye sordular. Yavru ördek dört bir tarafına bakındıktan sonra elinden geldiğince herkesi se-lamladı.

“Amma da çirkinmişsin haa!” dedi yabanördekleri: “Aman, bize göre hava hoş! Ama sakın ailemizden biriyle çiftleşmeye kalkma!”

Zavallı çirkin ördek! Oysa böyle bir şeyi hiç aklına getir-memişti! Onun bütün isteği sazlıkta uyumak ve biraz da ba-taklık suyundan içmekti.

Orada iki gün kaldı, derken iki tane yabankazı çıkageldi. İkisi de erkekti; yumurtadan çıkalı çok olmamıştı, bu yüzden çok ses çıkarıyorlardı.

“Heey, arkadaş!” diye seslendiler. “Öyle çirkinsin ki! Ama senden hoşlandık. Sen de bizim gibi uçan kuş olmak ister misin? Şu yakındaki bataklıkta birkaç tane sevimli yabankazı var, hepsi dişi. Hepsi ‘vaak!’ diyebiliyor. O kadar çirkinsin ki, istersen şansını orada bir dene!”

Aynı anda “Bum! Bum!” diye bir ses duyuldu ve her iki yabankazı ölü olarak yere düştü. Yine “Bum! Bum!” diye bir ses işitildi ve bütün kaz sürüsü sazlıkları terk ederek havaya uçtu. Tekrar silah sesi duyuldu. Büyük bir av başlamıştı; avcılar bataklığın etrafında sıralanmıştı; evet, bazıları ağaca çıkmıştı, ta uzaktan görülüyordu. Siyah ağaçların arasından yükselen mavi bir duman suyun üzerine yayıldı; çamurlara bata çıka koşuşan av köpekleri sazları ve kamışları ezip geçti. Bu, zavallı ördek için korkunç bir manzaraydı. Arkasına dönüp başını kanatlarının altına saklamak istedi, ama aynı anda karşısında kocaman bir köpek belirdi; dilini adamakıllı dışarı çıkarmıştı, gözleri korkunç parıldıyordu; ağzını ördekçiğe doğru yaklaştırarak keskin dişlerini gösterdi ve ... çamurlara bata çıka onun yanından geçti gitti.

“Çok şükür!” diye içini çekti yavru ördek. “Öyle çirkinim ki, köpek bile beni ısırarak istemedi!”

Arka arkaya silahlar patlayıp saçmalar sazlıkların arasından dağıldı. Nihayet, gün sona ererken ortalık sessizleşti. Yine de zavallı ördek yerinden kalkmaya cesaret edemedi, birkaç saat etrafına bakınarak öylece bekledi; sonra alelacele bataklıktan ayrıldı. Tarlalardan, otlaklardan geçti; hava çok rüzgârlıydı, bu yüzden güçlkle yürüyordu.

Akşama doğru fakir ve küçük bir çiftlik evine vardı; ev o kadar bakımsız ve köhneydi ki, hangi tarafa yıkılacağı belli

değildi.

Rüzgâr yavru ördeği öyle bir savurdu ki, hayvan kuyruğunun üzerine oturmak zorunda kaldı.

Hava gittikçe bozuldu.

Evin kapısının menteşesi yerinden oynamıştı; yavru ördek aralık kalan kapıdan içeri daldı.

Bu evde yaşlı bir kadın, kedisi ve tavuğuyla birlikte yaşıyordu; kedisine “oğlum” diyordu hep ve hayvan, sırtı sıvazlandıkça kamburunu çıkarıp mırıl mırıl mırıyordu. Tavuğun bacakları çok kısaydı, ona da “bastıbacak” adını takmıştı. Tavuk hemen her gün yumurtluyordu; yaşlı kadın onu kendi evladı gibi seviyordu.

O sabah yabancı yavru ördeği görür görmez kedi tıslamaya, tavuk da gıdaklamaya başladı.

“Hayrola?” diyen yaşlı kadın etrafına bakındı, ama gözleri iyi görmediği için içeri gireni yolunu şaşırmış şişko bir ördek sandı. “Bu iyi bir av işte!” dedi. “Demek artık ördek yumurtam da olacak; eğer bu dişiye! Hele bir bakalım!”

Bunun üzerine yavru ördeği üç hafta boyunca denediler, ama hayvan yumurtlamadı. Erkek kedi evin efendisiydi; tavuk da hanımefendi! Her gün “Dünya ve biz!” diyorlardı; bununla yeryüzünün bir yarısını, hem de en iyi yarısını kendilerinin oluşturduğunu, kendilerinin dışında kalanların da dünyanın öbür yarısını oluşturduklarını kastediyorlardı. Yavru ördek o fikirde değildi, ama tavuğun onu dinlediği yoktu.

“Sen yumurtlayabilir misin?” diye sordu tavuk.

“Hayır!”

“O zaman kapa çenenini!”

Kedi sordu:

“Kamburunu çıkarıp mırdayabilir misin?”

“Hayır!”

“O zaman akli başında kişiler konuşurken sen sakın ağzını açma!”

Böylece yavru ördek bir köşeye çekildi; kalbi kırılmıştı. Temiz havaya ihtiyacı vardı, güneşe çıksa iyi olurdu!

O anda içinden suda yüzmek geldi; daha fazla dayanamadı ve bu isteğini tavuğa açtı.

“Bunu da nerden çıkardın?” dedi beriki: “Yapacak işin yok, onun için fittiriyorsun! Ya kuluçkaya yat ya da uyu! O zaman rahatlırsın!”

“Ama suda yüzmek o kadar güzel ki!” dedi yavru ördek. “Başını önce ıslatıp sonra suya dalmak!”

“Evet, herhalde çok zevkli bir şey olmalı! Sen de bunun için deli oluyorsun. Ama bir de kediye sor! O tanıdığım en zeki hayvan! Suda yüzmeye ya da dalmaya bakalım ne diyecek? Sakın benden bahsetme. – Yaşlı hanımımıza da sor! Ondan daha zeki birini tanımıyorum bu dünyada. Onun suya dalıp kafasını yukarıda tutarak yüzmek isteyeceğine inanıyor musun sen?”

“Beni anlamıyorsunuz!” dedi yavru ördek.

“Evet, seni anlamıyoruz biz. Peki kim anlayacak? Hadi beni bırak, sen kendini bizim hanımdan ve kediden daha mı zeki sanıyorsun yani? Aklını başına topla çocuk! Yaradana şükret ki, seni dünyaya getirmiş! Ama sen zırvalıyorsun, doğrusu seninle arkadaşlık etmek akıl kârı değil! İnan bana! Senin iyiliğini istediğim için böyle acı konuşuyorum. Dost

acı söyler derler ya! Sen şimdi yumurtlamayı, mırlamayı ve gerinmeyi öğren!”

“Galiba dünyayı dolaşmaya kalkışsam iyi olacak.”

Ve yavru ördek oradan ayrıldı; suda yüzdü, dibe daldı, ama çirkin olduğu için kimse onun yüzüne bakmadı.

Derken sonbahar geldi çattı; ormandaki yapraklar sarardı soldu; rüzgârın etkisiyle havada uçtu; hava soğudu. Bulutlardan dolu ve kar yağdı.

Çitin üzerindeki karga soğuktan “gak! gak!” demeye başladı. Evet, insanın soğuktan titreyesi geliyordu. Yavru ördeğin işi gerçekten de zordu.

Bir akşam –güneş çoktan batmıştı– çalılıklar arasından kocaman bir kuş sürüsü çıktı; yavru ördek hiç böyle güzel bir kuş görmemişti; hepsinin tüyleri bembeyaz ve parlaktı, boyunları upuzundu. Bunlar kuğu kuşuydu; hepsi bir acayip bağıırıyordu, geniş ve görkemli kanatlarını açarak soğuk ülkelerden sıcak ülkelere ve açık denizlere uçmak üzere yola çıkmışlardı. O kadar yüksekte uçuyorlardı ki, yavru ördek şaşakaldı. Tekerlek gibi suda dönmeye başlayarak boynunu onlara doğru uzattı; sonra öyle acayip bağıırdı ki, kendi sesinden kendi korktu. O güzel kuşları unutamıyordu işte! O talihli kuşlar az sonra gözden kayboldu. Yavru ördek dibe daldı ve tekrar su yüzüne çıktığında kendinde değildi artık. Kuşların ne ismini biliyordu ne de nereye uçtuklarını, ama onları şimdiye kadar hiç kimseyi sevmediği kadar sevmişti işte! Onları hiç de kıskanmıyordu; keşke onlar kadar güzel olsaydı, o zaman öbür ördekler de onu aralarına alırdı. – Zavallı çirkin hayvan!

Derken kış geldi. Hava soğuktu, ama çok soğuk! Yavru

ördek donmamak için durmadan suda yüzmek zorunda kaldı. Ama her gece yüzmekte olduğu delik daraldıkça daraldı, sonunda her yer buz tuttu; zemin yürürken çatırdıyordu. Delik kapanmasın diye yavru ördek durmadan bacağını kıpırdatıyordu; sonunda yoruldu ve buza yapışarak donup kaldı.

Ertesi sabah bir çiftçi çıkageldi ve onu gördü; hemen tahta ayakkabısıyla buzu parçaladı, yavru ördeği eve taşıyarak karısına verdi. Orada hayvan hayata döndü.

Çocuklar onunla oynamak istedi, ama yavru ördek, kendisine kötülük yapacaklarını zannederek korkudan uçu ve içi süt dolu kazana düşüverdi; süt etrafa saçıldı; çiftçinin karısı haykırarak ellerini başının üzerinde çırpı, bu kez ördek, içinde tereyağı bulunan bir kâseyi devirdi, sonra da un fıçısına dalıp çıktı. Öyle bir görünüşü vardı ki! Kadın haykırdı ve ona maşayla vurdu; çocuklar onu yakalamaya çalışırken hem gülüyor hem bağışıyordu! – Neyse ki kapı açıktı; ördek oradan fırlayarak karla örtülü çalılıklar arasına ölü gibi düştü.

Bu şiddetli kışta yavru ördeğin başına gelen acıları ve sıkıntıları anlatmak sizleri üzecek! Ama işte zavallı hayvancık, güneş çıktığında hâlâ bataklıktaki sazların arasında yatmaktaydı; derken hava ısınır gibi oldu. Serçeler cıvıdamaya başladı. İlkbahar gelmişti.

Yavru ördek bir kez silkindi, kanatları eskisinden daha fazla ses çıkardı; şimdi daha güçlüydü. Nerede olduğunu anlayamadan kendini elma ağaçlarının çiçek açtığı, leylakların mis gibi koktuğu, uzun ve yemyeşil dalların kanallara sarktığı koskoca bir bahçede buldu. Burası o kadar güzeldi ki! Her yerde bir ilkbahar serinliği vardı.

Derken karşısına üç tane bembeyaz ve çok güzel kuğu çıkıverdi; hafifçe kanat çırparak, su yüzünde kayar gibi yüzerrek ona doğru geldiler. Yavru ördek bu görkemli hayvanları tanıdı ve o anda üzüntüsünden kurtuluverdi.

“Ben de uçarak yanınıza gelmek istiyorum! Ama çok çirkin olduğum için beni gagalayacağınızdan korkuyorum! Olun! Öbür ördeklerin alayına maruz kalmaktan, tavuklar tarafından gagalanmaktan, kümese bakan kız tarafından tek melenmekten ve kışı tek başıma geçirmektense böyle öleyim daha iyi!”

Böyle dedikten sonra onların yanına uçtu. Onu fark eden kuğular kanatlarını aç aça yavru ördeğe doğru yaklaştılar.

“Hadi bakalım, öldürün beni!” dedi zavallı ördek ve başını öne doğru uzatarak ölümü bekledi. – Ama bir de ne görsün? Berrak suda sadece kendi yansıması vardı: Artık gördüğü çaresiz kalmış, kirli kanatlı ve çirkin bir ördek değildi! Bir kuğuydu!

Bir kuğu yumurtasından ördek çiftliğinde dünyaya gelmişse ne olmuş yani?

Başından geçen onca sıkıntı ve soruna karşın şimdi sevinçliydi! Talihini ve gördüğü tüm güzellikleri şimdi daha iyi değerlendiriyordu.

Ve o kocaman kuğular etrafında yüzerek gagalarıyla yavruyu okşadı.

Derken bahçeye birkaç tane ufak çocuk geldi; suya ekmek kırıntıları ve buğday taneleri attılar. En küçükleri, “Yeni bir kuğu gelmiş!” diye seslendi. Öbür çocuklar da, “Evet, bu yeni gelmiş!” diye alkış tutarak hoplayıp zıpladılar ve anne babalarını çağırdılar. Suyu ekmek ve pasta kırıntıları atıl-

dı. Hep birlikte, “Evet, en yakışıklısı bu! Ne kadar genç, ne kadar güzel!” dediler. Yaşlı kuğular da onun önünde baş eğdiler.

Genç kuğu bu ilgiden ötürü utandı ve başını kanadının altına sakladı; bunu neden yaptığını da bilmiyordu! Çok, ama çok mutluydu şimdi, ancak kibirli değildi; iyi kalpli biri kibirli olmaz zaten! Kendisine nasıl takılıp dalga geçildiğini anımsadı; oysa şimdi herkes onun tüm kuğuların en güzeli olduğunu söylüyordu.

Leylaklar dallarını suya kadar uzatıyordu; güneş sıcacıktı. Genç kuğu tüylerini ıslattı, boynunu ileri uzattı ve içinden “Çirkin ördek yavrusuyken bu kadar şanslı olacağımı

hiç düşünmemiştim!” diye mırıldandı.

28|Çam Ağacı

Dışardaki ormanda güzel bir çam ağacı vardı; bulunduğu yer iyiydi, güneş alıyordu, havadardı; çevresinde öbür çamlar, hatta karaçamlar da yer almıştı. Ama ufak çam ağacı büyüyeyim diye can atıyordu; sıcak güneşe ve temiz havaya falan aldırış ettiği yoktu; birbirleriyle güle oynaya çilek ve dut toplamaya gelen küçük çocuklara bakmıyordu bile. Oysa o çocuklar çilekleri saplarıyla birlikte bir kaba doldurduktan sonra bu ufak çamın altına oturunca: “Vay canına, şu küçük çam ne de güzel!” dediler. Çam ağacı bunu duymak istemedi ama!

Bir yıl sonra oldukça boy atmıştı ve ikinci yılın sonunda boyu daha da uzadı. Filize bakarak bir çamın yaşını kestirebilirsiniz!

“Keşke ben de öbür çamlar gibi büyüsem!” diye içini çekti ufak çam. “Keşke dallarımı şöyle bir yaysam, tam tepemden de dünyanın öbür ucuna bakabilsem! O zaman kuşlar dalımda yuva yapardı; ben de rüzgârlı havalarda başkaları hep kaçışırken sadece biraz boynumu eğmekle yetinirdim!”

Güneş ışığından, başı üzerindeki kızıl bulutlardan ve sabahdan akşama kadar dolaşan kuşlardan hiç hoşlanmıyordu aslında.

Kış gelip de her yer karla kaplanınca, bir tavşan hoplaya hoplaya çevresindeki o beyazlığa gelir, onu bunu eziyorum demeden yanına oturuverirdi hep! Ne kadar canı sıkılırdı

buna! Neyse, aradan iki kış geçti, üçüncüsünde ağaç o kadar büyüdü ki, tavşan artık onun etrafında dönenir hale geldi. Ahh, büyümek, boy atmak ve yaşlanmak! Bu dünyada en güzel şey bu, diye aklından geçirdi.

Sonbaharda hep oduncular gelir ve en yaşlı ağaçları keserlerdi. Bu iş her yıl olurdu. Artık büyümüş olan çam ağacını bir korku aldı. Çünkü şimdi koskoca, görkemli ağaçlar büyük bir gürültüyle yere devriliyordu. Dalları kesilince de çırılçıplak kalıyor, upuzun ve dazlak gözüküyordu, yani tanınmayacak haldeydiler. Sonra da arabalara yükleniyor ve beygirler tarafından ormanın dışına çekiliyordu.

Nereye gidiyorlardı? Başlarına daha neler gelecekti?

İlkbahar olup da leyleklerle kırlangıçlar gelince çam ağacı, “Onları nereye götürdüklerini biliyor musunuz?” diye sordu. “Rastladınız mı onlara?”

Kırlangıçlar bilmiyordu, ama leylek biraz düşündükten sonra kafasını salladı: “Galiba ben biliyorum! Ben Mısır’dan gelirken yolda bir sürü gemi gördüm; hepsinin direkleri görkemliydi; bunlar onlar olmalıydı, çünkü hepsi çam kokuyordu. Ben selamladıkça daha da dikiliyorlardı sanki!”

“Ben de deniz aşacak kadar büyüdüm yani! Deniz nasıl bir şey ki? Neye benziyor?”

“Bunu açıklamak çok zor!” diyen leylek oradan uzaklaştı.

“Sen genç olduğuna şükret!” dedi güneş ışınları. “İyi beslenmiş olmana ve genç kalışına sevin!”

Derken rüzgâr ağacı öptü ve çiy gözyaşı döktü, ama ağaç bunu anlamadı.

Noel yaklaşırken çok genç ağaçlar birer birer kesildi; oysa

bunlar ne uzun boyluydu, ne de hiç durmadan dinlenen şu ağaç kadar yaşlıydı! En güzel çağında olan bu genç ağaçlar, dalları kesilmeden arabalara yüklenerek beygirler tarafından ormanın dışına götürüldü.

“Nereye gidiyorlar böyle?” diye sordu çam ağacı. “Onlar benden daha büyük değil, hatta çok daha küçük. Dalları da var. Nereye gidiyorlar?”

“Biz biliyoruz! Biz biliyoruz!” diye cıvıladı serçeler. “Aşağıdaki köyde tahta çitler arasından baktık! Nereye gittiklerini biliyoruz! Onlar çok güzel ve çok görkemli bir mekâna götürülüyorlar. Biz pencereden baktık ve gördük. Onları sıcak bir odanın orta yerine diktiler ve çok güzel süslerle süslediler. Hepsini altın yaldızlı elmalarla, kurabiyelerle, oyuncaklarla ve yüzlerce mumla donattılar.”

“Ee, sonra?” diye sordu çam ağacı ve tüm dallarıyla titredi. “Sonra? Sonra ne oldu?”

“Şey, daha fazlasını göremedik! Ama hepsi şahaneydi!”

“Ben bu parlak yoldan gitmek için dünyaya geldim!” diye coştı çam ağacı. “Denizde yol almaktansa böylesi daha iyi! Ahh, öyle bir özlem çekiyorum ki! Keşke şimdi Noel olsa! Ben şimdi geçen yıl alınıp götürülenler kadar büyüdüm. – Keşke şu anda o arabaya yüklenmiş olsam! O zaman ben de o sıcacık ve görkemli odada olurdum! Daha sonra da...? Evet, daha sonra herhalde daha güzel bir şeyle karşılaştırdım, yoksa beni yok yere süslemezler? Daha fazla beklentim olurdu... Ama nasıl bir beklenti? Üff, çok üzülüyorum! Özlem doluyum! Bana ne oldu, bilemiyorum!”

“Sen bize dua et!” dedi rüzgârla güneş ışığı. “Doğada ve sağlıklı oluşuna dua et!”

Ama çam ağacı hiç de sevinmedi, büyüdüğü büyüyüdü. Yaz kış yeşillendi, en sonunda koyu yeşile dönüştü. Onu görenler, “Bu ağaç çok güzel işte!” dediler ve Noel yaklaşırken ilk kestikleri o oldu. Balta ta iliğine kadar işledi.

Ve çatırdayarak yere devrildi; önce acı hissetti, sonra da güçsüzlük! Yurdundan ayrı düştüğü için öyle allak bullak oldu ki, şanslı olup olmadığını düşünemedi bile. Artık eski arkadaşlarını, onların etrafındaki çiçekleri ve çalılıkları bir daha göremeyeceğini biliyordu. Hatta tek bir kuş bile göremeyeceğini! Bu değişiklik hiç de iyi olmamıştı.

Diğer ağaçlarla birlikte bir avluya istiflenen genç çam ağacı birden kendine geldi. Bir adamın, “Bu hepsinden güzel! Başkasına ihtiyacımız yok!” diye seslendiğini duydu.

Derken iki kişi gelerek onu koskocaman ve güzel bir salona taşıdı. Duvarlara hep portreler asılmıştı; koskoca çini sobanın her iki yanında, kapağı aslan figürlü, kocaman iki adet Çin vazosu görölüyordu. Ayrıca bu salonda sallanır koltuklar, ipek döşemeli divanlar ve üzerleri resimli kitap ve saf gümüşten yapılma oyuncaklarla dolu büyük masalar vardı.

Çam ağacını içi kum dolu büyük bir kovaya diktiler. Ama kimse bunun bir kova olduğunu fark edemiyordu, çünkü üzeri yeşil bir örtüyle örtülmüştü. Ayy, ağaç öyle bir titredi ki! Şimdi ne olacaktı acaba? Hizmetçilerle evin genç kızı onu süslemeye başladı. Bir dalına renkli kâğıttan yapılma ufak torbalar astılar; her birinin içinde akide şekeri vardı; diğer dallarından yaldızlı elmalar ve cevizler sarkmaktaydı, sanki hepsi ağaçtan çıkmış gibiydi! Ayrıca her yerine kırmızı, mavi ve beyaz renkte yüzlerce ufak mum dikilmişti. Canlı insanı andıran bebekler –ağaç şimdiye kadar hiç böyle bir şey görmemişti– o yeşillikler arasına daldırılmıştı; tam tepeye de al-

tın varaktan yapılma koca bir yıldız kondurulmuştu. Anlatılamayacak kadar görkemli bir ağaç ortaya çıkmıştı şimdi!

Herkes “Akşam olsun da bir hele...” diyordu, “Mumları o zaman yakarız!”

“Ahh!” diye düşündü ağaç, “Keşke şimdi akşam olsa! Keşke mumları hemen yaksalar! Ormandaki ağaçlar çıkıp buraya beni görmeye gelecekler mi bakalım? Serçeler camdan içeri girebilecek mi acaba? Ben hep burada mı büyüyeceğim? Yaz kış hep burada mı süsleyecekler beni?”

Daha başına neler gelecekti bakalım! Ama ormana duyduğu özleminden ötürü kabukları acıyordu! Başkalarının baş ağrısına benzer bu kabuk ağrısı!

Derken ışıklar yakıldı. Her taraf pırıl pırıldı şimdi! Muhteşemdi! Ağaç tüm dallarıyla titremeye başladı; dallardan birindeki mum yaprakları yakıverdi. Neredeyse yangın çıkacaktı.

“Eyvah!” diye haykıran evin genç kızı hemen tüm mumları söndürdü.

O anda ağaç kıpırdamaya cesaret edemedi. Uff, korkunç bir şeydi bu! Tüm süsleri kaybedecek diye çok korktu. Şimdi kendinden geçmiş gibiydi. Derken kapılar açıldı ve içeriye bir sürü çocuk girdi; neredeyse ağacı devireceklerdi. Yaşlılar daha sonra geldi, düşünceliydiler. Çocuklar önce hiç ses çıkarmadı, ama birden hoplayıp zıplamaya başladılar; hepsi ağacın etrafında dönerek hediyelerini aldı.

“Bunlar ne yapıyor ki böyle?” diye düşündü ağaç. “Ne olacak şimdi?”

Şimdi mumların hepsi yanmaktaydı; çocuklara ağacı yağmalama izini verilince hepsi onun üzerine atıldı, tüm dalları

çatırdadı; tepesindeki yıldız tavana iple bağlanmamış olsaydı ağaç yıkılacaktı!

Çocuklar ellerindeki oyuncaklarla dansa başladı; yaşlı mürebbiyeden başka ağaca bakan yoktu artık; o da ağaçta acaba bir elma ya da incir kaldı mı diye bakıyordu aslında.

“Masal! Masal isteriz!” diye bağrıışan çocuklar şişman bir adamı elinden çektiler. Adam ağacın altına oturdu.

“Madem ki yeşil bir ağacın altında oturuyoruz, şimdi anlatacağım şey onun da hoşuna gidecektir!” dedi adam. “Ama sadece tek bir masal anlatacağım! İvede-Avede’yi mi anlatayım size, yoksa merdivenden aşağı yuvarlanan ve buna rağmen hem krallığı hem de prensesi elde eden Klumpe-Dumpe’yi mi?”

Bazısı “İvede-Avede” bazısı da “Klumpe-Dumpe” diye haykırdı. Bir bağırış çağırış gidiyordu ki, sormayın! Sadece çam ağacı susuyor ve “Ben de aralarında olmayacak mıyım, hiçbir şey yapmayacak mıyım?” diye aklından geçiriyordu. Oysa yapacağını yapmıştı işte!

Ve adam, merdivenden aşağı yuvarlanmasına karşın krallığı ve prensesi ele geçiren Klumpe-Dumpe’yi anlatmaya başladı.

Çocuklar el çırparak “Anlat! Daha anlat!” diye bağrıştı; İvede-Avede’yi de dinlemek istiyorlardı. Ama adam sadece Klumpe-Dumpe’yi anlattı.

Çam ağacı hiç sesini çıkarmadan öylece durdu ve düşünmeye başladı; ormandaki kuşlar şimdiye kadar ona hiç böyle bir şey anlatmamıştı: “Klumpe-Dumpe merdivenden aşağı yuvarlanıyor, yine de prensesi elde ediyor! Demek ki dünyada işler böyle dönüyor” diye düşündü çam ağacı ve adamın

anlattıklarına inandı. “Evet, evet, belki ben de merdivenden düşerim ve bir prenses elde ederim” diye aklından geçirdi.

Ve ertesi gün yine mumlarla, oyuncaklarla ve meyvelerle bezeneceğini umarak sevindi.

“Yarın korkup titremeyeceğim!” diye düşündü. “Süsle-
neceğime şimdiden seviniyorum. Yarın yine Klumpe-Dum-
pe’nin masalını dinleyeceğim, hatta belki de İvede-Ave-
de’ninkini de!

Ve bütün gece sessizce düşünüp durdu.

Ertesi sabah uşakla hizmetçi kız odaya geldi.

“Şimdi beni yine süsleyecekler!” diye düşündü ağaç, ama onu odadan dışarı çıkarıp merdiven sahanlığındaki karanlık bir köşeye yerleştirdiler. Orada hiç ışık yoktu. “Bu da ne de-
mek oluyor?” diye düşündü ağaç. “Ne yapayım ben burada?
Ne işitebilirim ki?”

Ve duvara yaslandıktan sonra düşünüp durdu.

Yeterince zamanı oldu, çünkü günler ve geceler geçti, kimse yukarı gelmedi. Geldiklerinde de koca koca sandıkları bir köşeye yerleştirip gittiler. Ve ağacın önü tamamen ka-
pandı, galiba unutuldu!

“Şimdi dışarda kış var!” diye düşündü ağaç. “Toprak sert ve karla kaplı; bu durumda insanlar beni toprağa dikemez; anlaşılan ilkbahara kadar burada çatı altında kalacağım. Şu insanlar ne kadar iyi! – Burası bu kadar karanlık ve ıssız ol-
masaydı keşke! – Tavşanlar bile uğramıyor! Halbuki orman-
dayken ne güzeldi! Yerler karla kaplıyken tavşanın hoplayı-
ş! Evet, üzerimden atlayıp geçişini bile özledim! Oysa o za-
manlar bundan hoşlanmamıştım! Burası ıssız mı ıssız doğru-
su!”

Aynı anda bir fare yavrusu “piip-piip!” diye bir ses çıkarak öne doğru çıktı, onu bir ikincisi takip etti. Çam ağacını koklayarak dalları arasından geçip gittiler.

İkisi de “Hava amma da soğuk!” diye söylendi. “Yoksa burası fena değil hani! Öyle değil mi, yaşlı çam?”

“Ben hiç de yaşlı değilim!” dedi çam ağacı. “Benden çok daha yaşlıları var!”

“Sen nereden geliyorsun?” diye sordu fareler, “Ve neler biliyorsun?” İkisi de gerçekten çok meraklıydı. “Bize yeryüzündeki en güzel yerleri anlatsana! Sen oralarda bulundun mu? Peynirlerin raflarda bulunduğu ve tavanda asılı pastirmaların gün ışığında sallandıkça beyaz yağlarının görüldüğü bir mutfağa girdin mi hiç?”

“Böyle bir şeyden haberim yok benim!” dedi ağaç. “Ama güneşin ışıldadığı ve kuşların cıvıldadığı ormanı iyi bilirim!”

Ve başladı kendi gençliğini anlatmaya! Fare yavruları şimdiye kadar hiç böyle bir şey dinlememişti. İyice kulak kabarttıktan sonra, “Yok yahu, sen bunların hepsini gördün mü? Kim bilir ne kadar mutluydun!”

“Ben mi?” dedi çam ve sonra kendi anlattıklarını düşünmeye başladı. – “Yaa, aslında güzel zamanlarmış onlar!”

Daha sonra da kurabiyelerle ve mumlarla bezendiği Noel akşamını anlattı.

“Vay be, ne kadar da mutluymuşsun meğer yaşlı çam!”

“Ben hiç de yaşlı değilim!” dedi çam ağacı. “Ben ormandan daha bu kış geldim; en olgun yaşımdayım şimdi; sadece biraz boy attım, o kadar!”

“Ne de güzel anlatıyorsun!” dedi fareler. Ve ertesi akşam yanlarında dört fare daha olduğu halde çıkageldiler. Ağacın anlattıklarını diğerleri de dinleyecekti. Anlattıkça da anıları tazelendi.

“Güzel zamanlardı! Ama o zamanlar yine geri gelebilir! Yine gelebilir! Klumpe-Dumpe merdivenden aşağı yuvarlandığı halde prensesi elde etmişti. Belki ben de bir prensenin gönlünü fethederim!”

Ve çam ağacı ormandaki o sevimli huş ağacını düşündü; kendi gözünde o gerçek bir prensesti!

Fareler “Kim bu Klumpe-Dumpe?” diye sordular.

O zaman çam ağacı tüm masalı anlattı, her bir kelimesi aklında kalmıştı. Fareler keyiften neredeyse ağacın tepesine sıçrayacaktı.

Ertesi gece daha da fazla fare geldi, hatta pazar günü iki de sıçan katıldı; ancak onlar bu masalı hiç de komik bulmayıp küçük fareleri de kederlendirdi; artık onlar da bu masaldan pek hoşlanmaz oldu.

“Sadece bu masalı mı biliyorsunuz?” diye sordular.

“Sadece bunu!” dedi çam ağacı. “Ben bunu en mutlu olduğum akşam dinlemiştim, ama o zaman o mutluluğumun farkına varmamıştım!”

“Ama bu berbat bir masal! İç yağından bahseden daha başka mutfak masalları yok mu?” diye sordu sıçanlar.

“Yok!” dedi çam ağacı.

“O zaman çok teşekkür ederiz!” diye karşılık veren sıçanlar evlerine döndü.

Küçük fareler de sonunda çekip gitti. Bunun üzerine çam ağacı içini çekti. “O giden farecikler hep etrafımda döneniyordu, ne güzeldi! Anlattığım masalları dinliyorlardı hep. Ama artık hepsi bitti! – Beni tekrar almaya gelirlerse o zaman eğlenmeye bakacağım!”

Ama kim bilir bu ne zaman olacaktı bu? – Derken bir sabah adamlar çıkageldi ve ortalığı karıştırmaya başladılar; çamı alıp yere fırlattılar; neyse ki döşeme o kadar sert değildi. Bir uşak onu yere sürte sürte merdiven altında iyi ışık alan bir yere getirdi.

“İşte hayat yeniden başlıyor!” diye düşündü çam ağacı; temiz havayı içine çekti, güneş ışınlarını içine sindirdi.

Ve şimdi avluda bulunuyordu; her şey o kadar çabuk oldu ki! Çam ağacı kendisine bakmayı bile unuttu; oysa etrafta görülecek pek çok şey vardı. Avlu bir bahçenin yakınınday-

dı; bu bahçede her şey yeşermiştir. Çitlerin üzerindeki güller yeni açmıştı ve mis gibi kokuyordu. Leylaklar da açmıştı. Etrafta dişi kırlangıçlar uçuşuyor ve “viik, viik, viik, kocam geldi!” diye cıvıldıyorlardı.

“Bundan sonra hayat bana güzel!” diyen ağaç çok sevindi ve yapraklarını açabildiği kadar açtı, ama hepsi sararıp solmuştu; şimdi ayrıkotları ile ısırganlar arasında yer almıştı. Altın varaktan yapılma yıldız hâlâ tepesindeydi ve güneş altında pırıl pırıl parlamaktaydı.

Noel zamanı çam ağacının etrafında hoplayıp zıplayan ufak çocuklardan birkaçı şimdi avluda oynuyordu. Onlardan en küçük olanı koşarak çam ağacının yanına vardı ve altın varaklı yıldızı koparıp aldı.

“Şu pörsümüş Noel çamının tepesindeki yıldızla bakın!” diye seslenirken ağacın dallarını ayaklarıyla çiğnedi.

Ağaç bahçedeki o güzel çiçeklere ve yemyeşil otlara baktı; ormandaki gençliğini, Noel akşamını ve Klumpe-Dumpe masalını anımsadı.

“Hepsi geçti, gitti!” diye söylendi zavallı ağaç: “O zamanlar ne kadar da sevinmişim! Ama hepsi geçti işte!”

Derken evin uşağı çıkageldi, ağacı kesmeye başlayarak ufak parçalara ayırdı ve hepsini bir yere istif etti. Daha sonra onları bir kazana doldurarak aleve verdi.

Ağaç zorlukla içini çekti; her iç çekiş onun için tam bir işkenceydi. Bu da oyun oynayan çocukların hoşuna gidiyordu; hepsi gelip ateşin başına geçerek: “Bum! Bum!” diye bağrıştı.

Her ateş çıtırtısında ağaç, ormandaki güneşli yaz günlerini ve kışın gökyüzündeki yıldızları anımsadı. Sonra Noel ak-

şamını ve ömründe ilk kez işittiği Klumpe-Dumpe masalını düşündü.

Ve işte o anda ağaç tamamen yandı.

Çocuklar hâlâ avluda oynuyordu; en küçükleri çam ağacının en mutlu olduğu akşam taşıdığı yıldızı göğsüne takmıştı.

Ağacın sonu gelmişti artık. Masalın da ...

Eh, her masalın bir sonu vardır ya!

29|Karlara Kraliçesi

YEDİ ÖYKÜLÜ MASAL

Birinci Öykü

AYNA VE PARÇACIKLAR

Dinleyin şimdi! Başlıyoruz. Öykünün sonuna geldiğimizde şimdikinden daha fazlasını biliyor olacağız; söz konusu olan kötü bir trol! Hatta kötülerin en kötüsü: yani şeytan! Günlerden bir gün bu şeytan çok keyiflendi, çünkü bir ayna yapmıştı. Bu aynanın özelliği, tüm iyi ve güzel şeyleri çirkin göstermesi, çirkin olanları da çok daha çirkin yansıtmasıydı. En güzel manzaralar bu aynada pişmiş ıspanak gibi, en iyi insanlar da iğrenç gözüküyordu; ya tepetaklak olmuşlardı ya da karınları hiç yoktu, yüzleri tanınmayacak şekilde parçalanmıştı. Eğer biri çilliyse çilleri hep burun ve dudak çevresinde toplanıyordu. Doğrusu bu çok komik diye düşünüyordu şeytan. Bir insan aklından iyi bir şey geçirdiği anda bu o aynada sırtıveriyor ve iğrenç görünüyordu. Trol de bu kendi buluşuna gülmeden edemiyordu. Onun yönettiği trol okulundaki herkes bir mucize gerçekleştiğini anlatıp duruyordu. Herkes bu aynaya baktıkça dünyanın ve insanların gerçekte nasıl olduğunu göreceğini sanıyordu. İnsanlar bu aynayla her yerde dolaşıyordu. Önce aynada çirkin görünmeyen hiç kimse ve hiçbir ülke kalmadı. Şimdi ise insanlar cennete kendi başlarına çıkmak istiyorlardı; hem melekleri hem de Yüce Tanrı'yı alaya alacak-

lardı! Birlikte göklere yükseldikçe ayna daha fazla sırtır oldu; insanlar artık onu tutamaz hale geldiler; gitgide yükseldiler, Tanrı'ya ve meleklerle yaklaştılar. İşte o anda ayna öyle korkunç sırtarak kasıldı ki, insanların elinden kurtulup yeryüzüne düştü ve yüz milyonlarca, milyarlarca, hatta daha da fazla parçaya ayrıldı. Bu kez eskisinden daha da beter bir uğursuzluk oluşturdu. Bazı parçalar kum tanesinden bile daha ufaktı; bunlar tüm dünyada uçuşup insanların gözüne kaçtı. O zaman insanlar her şeyi yanlış gördü ya da hatalı gördüğü şeye şöyle bir bakmakla yetindi. Çünkü en ufak parçacık bile tüm aynanın gücünü kendinde toplamıştı. Bazen daha iri parçalar insan yüreğine saplandı ki, bu müthiş bir şeydi; çünkü o yürekler buz kesildi! Bazı parçalar o kadar büyüktü ki, onlardan pencere camı yapıldı; ama bu pencere-lerden bakanlar dostlarını daha iyi görmediler. Diğer parçalardan gözlük camları yapıldı, ama onu takip da daha iyi gör-

mek ve daha adaletli davranmak isteyenler perişan oldu. Şeytan hep bu olanlara bakıp güldü, hatta gülmekten karnı patladı.

Ama işte o parçacıklar hâlâ havada uçuşmakta.

Dinleyelim bakalım.

İkinci Öykü

KÜÇÜK OĞLAN VE KÜÇÜK KIZ

İçinde bir sürü evin bulunduğu ve pek çok insanın yaşadığı koskoca şehirde yeterince yer olmadığı için kimsenin bahçesi yoktu. Çiçekler sadece saksılarda yetiştiriliyordu. Bu şehirde iki fakir çocuk vardı, saksıdan biraz daha büyük bir bahçeye sahiptiler. İki kardeş değildi, ama sanki kardeşmiş gibi birbirlerini çok seviyorlardı. Evleri de yan yanaydı; çocuklar çatı katlarında kalıyordu; iki evin yağmur olukları çatıdan aşağıya kadar yan yana uzanıyordu. Her iki çatı katının dışarıya açılan ufak birer penceresi vardı; hani yağmur oluklarına tutunarak bir evden öbür eve geçilebiliyordu.

Her iki ailenin de birer tane tahtadan büyük ve yüksek kasası vardı ki, bunların içinde mutfakta kullanacakları kokulu otların yanı sıra küçük bir gül ağacı da yetiştiriyorlardı. Daha sonra bu iki kasayı yan yana getirdiler; öyle ki, iki ev arasında sanki bir çiçek tarhı oluştu. Bezelye filizleri bu kasalardan aşağı sarkıyor ve güller de pencerelere kadar tırmanıyordu. Yeşil otların ve çiçeklerin süslediği bir giriş kapısını andırıyordu bu oluşum.

Kasalar çok yüksek olduğu için çocukların onların üstüne tek başına tırmanmasına izin verilmiyordu; ancak bazen

ufacık taburelerini güllerin altına koyup birlikte oturmalarına müsaade ediliyordu, onlar da orada oynuyorlardı.

Ama kış geldiğinde bu eğlence son buluyordu elbette. Sık sık pencereler buzlanıyordu; o zaman çocuklar, sobada ısıttıkları madeni paraları buz tutmuş cama yapıştırınca, yusuvarlak gözetleme delikleri oluşuyordu. Pencerelerdeki bu deliklerin arkasında sevimli ve parlak bir çift göz bulunuyordu. Bunlar küçük bir oğlanla küçük bir kızın gözleriydi! Oğlanın adı Kay'dı, kızınki de Gerda.

Yazları bir sıçrayışta bir araya geliyorlardı, ama kışın bir sürü merdiven inip çıkmak zorunda kalıyorlardı.

Dışarda kar atıştırıyordu şimdi.

“Beyaz arılar kovanı terk ediyor!” dedi yaşlı büyükanne.

“Onların da bir kraliçeleri var, değil mi?” diye sordu oğlan, çünkü gerçek arıların bir kraliçesi olduğunu biliyordu.

“Var!” dedi büyükanne. “Hepsi en büyüğünün etrafında döneniyor; çünkü o diğerlerinden daha büyük. Yerde hiç de rahat durmuyor, yine kara bulutlara karışıyor. Bazı gecelerde şehrin sokaklarında uçup duruyor; pencereden baksanıza! Bazen donuyor ve çiçeğe benziyorlar.”

“Evet, ben gördüm bunu!” dedi çocuklar ve bunun gerçek olduğunu biliyorlardı.

“Karlar kraliçesi içeri girsin mi?” diye sordu küçük kız.

“Girsin!” dedi oğlan. “Onu sıcak sobanın yanına koyarım, eriyip gider!”

Ama büyükanne onun saçını okşayarak başka masallar anlatmaya başladı.

Akşam olunca küçük Kay yarı çıplak şekilde pencere önündeki sandalyeye çıkarak gözetleme deliğinden dışarı

baktı; lapa lapa kar yağmaktaydı. Bu kar taneciklerden biri çiçek kasasının yanına iniverdi, gitgide büyümeye başladı, yıldızları andıran milyonlarca kar parçacığından oluşan ince ve beyaz tüllü bir kadına dönüştü; çok güzeldi, çok zarifti, ama sonuçta pırıl pırıl ve göz alıcı bir buzdan oluşmuştu; yine de canlıydı; gözleri bir çift yıldız gibi parlıyordu, ancak bakışlarında huzur yoktu. Pencereye yönelerek el salladı. Oğlan afalladı ve sandalyeden yere yuvarlandı; sanki kocaman bir kuş pencere önünden uçup gitmişti.

Ertesi gün her yer buzlanmıştı, derken karlar erimeye başladı – sonra bahar geldi ve güneş ışıdı. Etraf yeşillendi, kırlangıçlar yuva yaptı, pencereler açıldı, ufak çocuklar yine çatıda oynamaya başladı.

O yaz güller öylesine güzel açtı ki!

Küçük kız bir ilahi öğrenmişti; bu ilahide güller söz konuşuydu. Küçük kız kendi gülünü düşünüyordu ve şarkısını söylerken oğlan da ona katılıyordu:

Vadide açan güllere gidelim

Sonra da Tanrı'ya şükre delim.

Ve ufaklıklar el ele tutuşarak güllere öpücük kondurdu, güneş ışınlarıyla konuşup sohbet ettiler. Harika bir yaz günüydü! Dışarda olmak ve durmadan açan güllerin arasında dolaşp onları koklamak olağanüstü bir şeydi!

Kay ile Gerda orada oturup içinde hayvan ve kuş resimlerinin bulunduğu kitaba baktılar. Derken kilisenin saati beşi çaldı.

Kay, “Ayy, kalbimi bir şey soktu! Gözüme de bir şey kaçtı!” dedi.

Küçük kız elini boynuna götürdü; gözlerini kırptırdı, ama bir şey göremedi.

“Geçti galiba!” dedi, ama geçmemişti.

Bu, trolün kırılan aynasından sıçrayan ufacık parçacıklardan biriydi; hani o tüm iyilikleri ve kötülükleri kendinde barındıran, kendisine bakarı küçültüp çirkinleştiren ayna vardı ya! Ne var ki, hep kötü ve çirkin ön plana çıkıyordu. Ve ayna her hatayı açığa vuruyordu!

Zavallı Kay’ın kalbine o parçacıklardan bir tane saplanmıştı işte! Ve çok geçmeden de bir buz kitlesine dönüşecekti. Daha şimdiden bunun acısını hissediyordu.

“Niye ağlıyorsun?” diye sordu oğlan. “Ağladığın zaman çirkin oluyorsun! Oysa ben ne kadar da kusursuzum! – Vay canına!” diye ekledi birden. “Şuradaki gülü bir arı soktu! Bak, bak, gül nasıl da eğrildi! Aslında bu güller hiç de güzel değil! İçinde bulundukları tahta kasaya benziyor hepsi!”

Ve böyle dedikten sonra tahta kasaya bir tekme atarak içindeki iki gülü kopardı.

“Kay, ne yapıyorsun sen!” diye bağırdı küçük kız. Oğlan onun dehşet içinde kaldığını görünce bir gül daha kopardı ve sonra Gerda’dan ayrılarak kendi penceresine koştu.

Daha sonra küçük kız elindeki resimli kitapla onun yanına vardığında oğlan, bu kitabın yeni doğmuş çocuklar için olduğunu söyleyerek büyükanneden duyduğu masalları anlatmaya başladı; ancak her defasında “ama” demekten vazgeçmiyordu; fırsat buldukça gözlük takıyordu, tıpkı büyükanne gibi ve aynen onun gibi konuşarak hep kızın peşinden gidiyordu. O zaman başkaları ona gülüp duruyordu.

Çok geçmeden oğlan sokaktaki insanlar gibi konuşmaya

ve davranmaya başladı. Onlardan kaptığı özellikler hiç de hoş şeyler değildi. Ve Kay bunu fark etmekteydi. Ancak herkes “Bu oğlan gerçekten çok zeki!” diyordu. Aslında onu bu hale getiren, gözüne kaçan ve kalbine saplanan parçacıklardı; o kadar sevdiği Gerda’yla alay etmesinin nedeni de buydu.

Artık oynadığı oyunlar eskilerine hiç benzemiyordu; bunlar çok mantıklıydı. Bir kış günü yine lapa lapa kar yağarken kocaman bir büyüteçle güneş ışınlarını paltosunun bir köşesine yansıttıktan sonra kar tanelerini onun üzerine yağdırdı.

“Şu cama bak, Gerda!” dedi. Kar tanesi gitgide büyüüyü-verdi, görkemli bir çiçeğe ya da on köşeli bir yıldızla dönüştü.

Seyre değerdı doğrusu!

“Sanat işi değil mi bu?” dedi Kay. “Gerçek çiçekten daha da ilginç! Hiç hatası yok, hiçbir tarafı eğri değil; yeter ki erimesinler!”

Az sonra Kay kocaman eldivenlerle ve sırtındaki kızakla geri döndü, Gerda’ya şöyle seslendi: “Ben öbür çocukların olduğu kayak meydanına gidiyorum!” ve gitti.

O meydanda yaramaz çocuklar kızaklarını köylülerin arabasına bağlayıp çektiriyordu. Herkes çok eğleniyordu. Böyle oynarlarken kocaman bir kızak göründü; beyaza boyanmıştı; içinde biri oturuyordu, beyaz tüylü bir mantoya sarınmıştı, başında da yine beyaz ve tüylü bir şapka vardı; kızıağı iki kez meydanı dolandı. Kay hemen kendi kızıağını onunkinin arkasına bağladı ve birlikte yol aldılar. Gitgide hızlandılar ve dosdoğru karşılarına çıkan sokağa daldılar; kızaktaki, başını çevirerek Kay’a dostça baktı; sanki tanışıyorlardı. Kay kızıağını çözmek istediğinde yabancı yeniden başını salladı, oğlan olduğu yerde kaldı. Derken şehrin kapısından dışarı çıktılar. O anda öyle bir kar başladı ki, oğlan önünü göremez oldu. Yabancı yoluna devam etti. Kay büyük kızaktan ayrılmak için dizginleri bıraktı, ama bunun bir yararı olmadı; küçük kızıağı öndekine bağlı kaldı. Şimdi rüzgâr hızıyla gitmekteydiler. Oğlan yüksek sesle haykırdı, ama onu duyan olmadı. Tipi başladı ve kızak bu tipinin ortasına daldı. Bir ara zıplamaya başladı; Kay’a sanki mezarlıklardan geçiyor ya da çitle-ri aşıyorlar gibi geldi. Bayağı korktu ve dua etmeye başladı. O anda aklından sadece çarpım tablosu geçti.

Kar taneleri gitgide büyüdü, önce beyaz tavuğa benzedi; bir anda iki yana atladılar, kızak durdu. Kızıağı kullanan kişi

ayağa kalktı; mantosu da şapkası da kardan yapılmıştı! Bu bir kadındı: çok uzun boyluydu, kibirli bir görünüşü vardı, beyazlara bürünmüştü ve parlıyordu: Bu karlar kraliçesiydi!

“İyi geldik!” dedi. “Ama sen niye üşüyorsun ki? Gel benim kürk mantomun altına!”

Ve oğlanı yanına oturtup mantosuyla sardı; Kay sanki karlara gömüldü.

“Hâlâ üşüyor musun?” diye soran kadın alnına bir öpücük kondurdu. Uff! Bu buzdan da soğuktu! Oğlanın içine işledi; kalbi de zaten buza dönüşmüştü ya! Herhalde öleceğim diye aklından geçirdi. – Ama sadece bir an için. Bu öpücük ona iyi geldi ve artık soğuğu hissetmedi.

“Kızağım! Kızağımı unutma!”

İlk düşündüğü şey kızağı olmuştu, ama kızak beyaz tavuklardan birine bağlıydı ve bu tavuk kızağı sırtına almış uçuyordu. Karlar kraliçesi Kay’a bir öpücük daha verdi; o zaman oğlan büyükanneyi de, Gerda’yı da unuttu gitti.

“Artık öpücük falan yok ama!” dedi karlar kraliçesi. “Yoksa öpücükten ölürsün!”

Kay ona baktı, o kadar güzeldi ki! Böyle güzel ve zeki bir yüz hiç görmemişti! Bu, daha önce kendisine pencereden bakan ve el sallayan yüz değildi. Tamamen kusursuz birisiydi ve oğlan hiç korkmadı. Ona kafadan iyi hesap yapabildiğini anlattı; çıkarma ve bölmeyi, hatta ülkelerin yüzölçümlerini bildiğini anlattı. Karlar kraliçesi durmadan gülüyordu. Oğlan ne kadar bilse bunun yeterli olmayacağını söyledi ve göğe doğru başını kaldırıp baktı; karlar kraliçesi onunla birlikte havalara, kara bulutların üstüne uçtu; rüzgâr uğulduyor, sanki eski şarkıları okuyordu.

Ormanlar ve göller üzerinden uçarak denizleri ve çeşitli ülkeleri aştılar; altlarında soğuk rüzgâr esiyor, kurtlar uluyordu; kar parlıyordu, ama yukarıda ışıyan ay o kadar büyük ve parlaktı ki! Kay o uzun kış gecelerinde ona bakmaya doyamadı. Gündüzleri de karlar kraliçesinin ayakları dibinde uyudu hep.

Üçüncü Öykü

BÜYÜDEN ANLAYAN KADININ BAHÇESİNDE

Peki ama Kay geri dönmeyince Gerda'nın başına neler geldi? Oğlan neredeydi? – Kimse bilmiyordu ve kimse de bir bilgi veremedi. Sokaktaki çocuklar onu, ufacık kızağını daha büyük bir kızağa bağlayarak şehir dışına çıkarken gördüklerini anlattılar. Ama nerede olduğunu bilen çıkmadı. Çok gözyaşı döküldü; küçük Gerda durmadan ağladı ve günler hep böyle geçti. Bir ara onun öldüğünü söylediler; şehir dışında seyreden nehre düşmüşmüş! Ahh, işte o uzun kış geceleri hep böyle geçti.

Derken güneşli günlerle birlikte ilkbahar geldi çattı.

“Kay öldü, mahvoldu!” diye söylendi küçük Gerda.

“Hiç sanmıyorum!” dedi güneş ışığı.

“Öldü, mahvoldu!” dedi küçük kız kırlangıçlara. Onlar da “Sanmıyoruz!” diye karşılık verdi, ama Gerda yine inanmadı.

Bir sabah “Yeni kırmızı pabuçlarımı giyeceğim!” dedi. “Kay onları hiç görmedi; sonra nehre kadar gidip onu soracağım!”

Saat daha çok erkendi; küçük kız hâlâ uyumakta olan yaşlı büyükannesini öptü, sonra kırmızı pabuçlarını giydi ve tek başına kapıdan çıkarak nehre vardı.

“Benim oyun arkadaşımı yanına aldığın doğru mu? Onu bana geri verirsen sana kırmızı pabuçlarımı hediye ederim!” dedi nehre.

Dalgalar sanki tuhaf bir şekilde boyun eğdi; bunun üzerine küçük kız en çok sevdiği kırmızı pabuçlarını suya fırlattı; hemen kıyıya düşen pabuçları dalgalar yine karaya attı. Nehir, genç kızın dünyada en çok sevdiği pabuçlarını kabul etmez gibiydi, çünkü Kay’ı o yutmamıştı! Ama küçük kız pabuçları yeterince uzağa atmadığını düşündü ve sazlar arasında durmakta olan bir sandala bindi, kış tarafına yürüdükten sonra pabuçları yine suya fırlattı. Ancak sandal bir yere bağlı değildi ve kızın yaptığı hareketler nedeniyle kıyıdan uzaklaşıverdi. Kız bunun farkına vardı ve hemen karaya atlamak istediysede, buna zaman kalmadan sandal kıyıdan açılıverdi.

Küçük Gerda o kadar korktu ki, hemen ağlamaya başladı, ama serçelerden başka onu duyan olmadı. Bu kuşlar durmadan “Biz buradayız! Biz buradayız!” diye cıvıldaşarak küçük kızı avutmaya çalıştı.

Sandal akıntıya kapılmıştı; küçük Gerda ayaklarında sadece çorapları olduğu halde sessizce oturuyordu; kırmızı pabuçları onun arkasından sürükleniyor, ama hızlı giden sandala bir türlü yetişemiyordu.

Nehrin her iki kenarı şahane çiçeklerle bezenmişti; yamaç koyun ve inek doluydu, ama hiçbir insan görünmüyordu.

“Bu nehir beni belki Kay’a götürür!” diye aklından geçiren Gerda umutlandı; ayağa kalkarak saatlerce o güzel ve

yemyeşil sahile bakınıp durdu. Derken içinde kırmızı ve mavi pencereleli tuhaf bir evin bulunduğu büyük bir kiraz bahçesine geldi. Bu evin damı hasırdandı, önünde de omuzlarındaki silahı kaldırıp indirerek yürümekte olan iki tane tahta asker vardı.

Gerda onlara seslendi, çünkü onları canlı zannetti; elbette cevap alamadı; sandal o sırada sahile yönelmişken onlara iyice yaklaşma fırsatını buldu.

Yüksek sesle bir çağrıda bulununca evden bastonuna dayanarak yürüyen yaşlı bir kadın çıktı; başında üzerine en güzel çiçeklerin resmedildiği kocaman bir yazlık şapka vardı.

“Zavallı yavrum!” dedi yaşlı kadın. “Bu koca akıntıya nasıl kapıldın da ta buralara kadar geldin!”

Sonra suya girerek elindeki bastonla sandalı kıyıya çekti ve Gerda’yı karaya çıkardı.

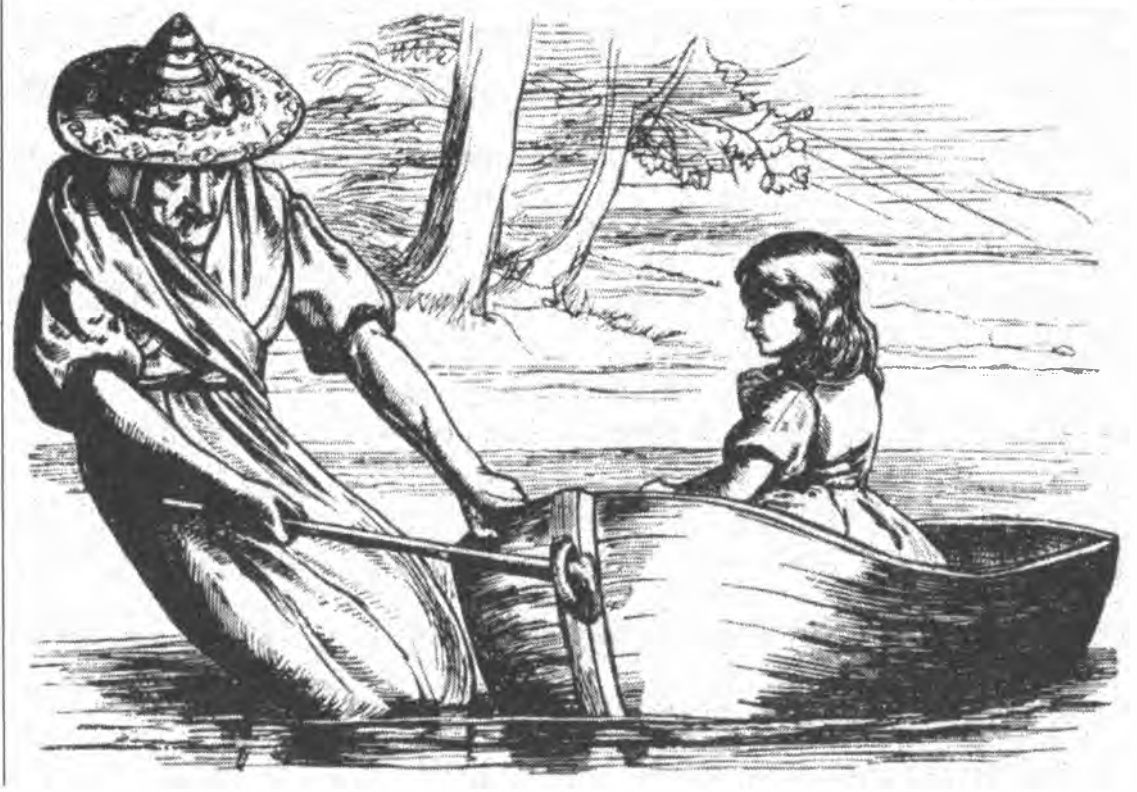
Gerda karaya varabildiğine sevindi, ama bu yabancı kadından biraz ürktü.

“Gel anlat bakalım, sen kimsin? Ve buraya nasıl geldin?”

Gerda her şeyi anlattı; yaşlı kadın başını sallayarak “Hm! hm!” demekle yetindi. Gerda ona her şeyi açıkladıktan sonra Kay’ı görüp görmediğini sordu. Kadın onun buralardan henüz geçmediğini, ama bir gün kesinlikle geleceğini söyledikten sonra kıza üzülmemesini, onun yerine kiraz yemesini ve çiçekleri seyretmesini söyledi. Bu çiçekler gerçekten de kitaplardakilerden daha güzeldi ve hepsi ona birer masal anlatabilirdi.

Yaşlı kadın elinden tutarak Gerda’yı küçük eve götürdü ve sonra kapısını kilitledi. Evin pencereleri çok yüksekti, pervazları kırmızı, mavi ve sarıya boyalıydı; içeriye vuran

gün ışığı, tüm bu renkleri kaynaştırıp öyle güzel yansıtıyordu ki! Masaya en güzel kirazlar konmuştu; Gerda yiyebildiği kadar yedi, çünkü buna ihtiyacı vardı.

O böyle yerken yaşlı kadın altın bir tarakla onun saçlarını taradı; bu saçlar kıvrıktı ve sapsarıydı; pırıl pırıl parlıyordu; küçük kızın sevimli yüzünü çevreliyordu ve bu yüz bir gülü andırıyordu.

“Böyle şirin bir yüz görmeyi çok özlemiştim!” dedi yaşlı kadın. “Bak göreceksin, ikimiz ne güzel anlaşıcağız!”

Ve kadın onun saçlarını taradıkça Gerda üvey kardeşi Kay’ı unuttu. Çünkü bu yaşlı kadın büyüden anlıyordu, aslında kötü niyetli bir büyücü değildi; biraz eğlenabilmek için yapıyordu bu büyüyü. Ama aynı zamanda Gerda’nın hep yanında kalmasını istiyordu. Bu yüzden bahçeye çıkarak bastonunu tüm güllerin üzerinde gezdirdi; hepsi de ne kadar güzel açmıştı; derken hepsi kara toprağa gömülüverdi, daha

önce nerede bulundukları belli olmadı.

Yaşlı kadın Gerda'nın bu gülleri görünce kendi güllerini anımsayacağını sanmıştı; o zaman küçük kız Kay'ı da hatırlayarak evden kaçabilirdi.

Yine de Gerda'yı çiçekli bahçeye çıkardı. – Aman Tanrım! Etraf nasıl da güzel kokuyordu! Çiçekler ne kadar şahaneydi! Her mevsimin çiçeği açmıştı! Hiçbir resimli kitapta bundan daha güzelini görmemişti! Gerda güneş yüksek kiraz ağaçlarının arkasında kayboluncaya dek sevinçle oynayıp sıçradı.

Kendisine güzel bir yatak verildi, yorganı kırmızı ipekten ve içi mavi menekşe doluydu. Güzel bir uyku çekti ve rüyasında kendisini düğüne hazırlanan bir kraliçe kılığında gördü.

Ertesi gün sıcacık güneş altında yine çiçeklerle oynadı. Böylece günler geldi geçti. Gerda her çiçeği tanıyordu; ne kadar çok olsalar da ona bir tanesi eksikmiş gibi geliyordu, ama bunun hangisi olduğunu bilemedi.

Bir gün oturup yaşlı kadının yazlık şapkasına resmedilen çiçeklere baktı; onların içinde en güzeli bir güldü. Kadın öteki çiçekleri büyüyle toprağa gömerken o gülü şapkasından silip atmayı unutmuştu. İnsan aklını toparlayamazsa hep böyle olur işte!

“Ne!” dedi Gerda, “Burada gül yok mu artık?” Çiçek tarhları arasından koşarak aradı aradı, ama tek bir gül bile bulamadı. Bunun üzerine oturup ağlamaya başladı ve sıcacık gözyaşları tam bir gül demetinin toprağa gömülü olduğu yere akınca o anda yerden bir gül demeti fışkırdı; bu gül tıpkı toprağa gömüldüğü sıradaki gibi muhteşemdi! Gerda bu de-

meti kucaklayarak öptü, kendi evindeki gülleri ve Kay'ı hatırlayıverdi.

“Ayy, burada ne kadar da vakit kaybettim!” dedi küçük kız. “Halbuki ben Kay'ı aramak istemiştim! – Onun nerede olduğunu bilmiyor musunuz? Öldü mü yoksa?” diye sordu güllere.

“Bizler toprak altındaydık, orada hep ölüler yatıyor. Ama aralarında Kay yoktu!” diye bir cevap aldı.

“Çok sağ olun!” diyen Gerda öbür güllerin yanına vardı ve onlara da, “Küçük Kay'ın nerde olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu.

Ama her bir çiçek şimdi güneş altında kendi masalının ya da öyküsünün rüyasını görmekteydi. Gerda hepsini tek tek dinledi, ama Kay hakkında hiçbirini bir şey bilmiyordu.

Kızıl zambak ne dedi dersiniz?

“Davul sesini duyuyor musun? Bumm! Bumm! Burada iki ayrı ton var: Bumm! Bumm! Kadınların ağdını dinle! Rahibin çağrısına kulak ver! – Kırmızı renkte uzun giysisi içindeki kadın yakılacak odun yığınının önünde durmuş; alevler onu ölü kocasıyla birlikte tutuşturmakta; ama bu kadın etrafını çeviren kalabalıktaki birini düşünüyor; o kişinin alevli bakışı, az sonra vücudu küle dönüşecek olan kadının yüreğine işliyor; bu yürekteki alevlenme odun yığınındaki ateşi söndürebilir mi?”

“Ben hiçbir şey anlamadım!” dedi küçük Gerda.

“Bu benim masalım!” dedi kızıl zambak.

Ya rüzgâr ne dedi?

“Dağa çıkan o dar yolda şövalyelere ait eski bir şato var;

onun eski ve kırmızımsı duvarlarını yeşillikler kaplar; yan yana sıralanan yapraklar tüm balkonu çevirir; bu balkonda güzel bir kız durmakta; balkondan öne doğru eğilmiş, yolu gözlemekte. Hiçbir gül, açtığı zaman onun tazeliğine erişemez; rüzgâr onu alıp uçursa elma çiçeğinden de hafif uçar; baksana pelerini nasıl da hışırdıyor: ‘Oğlan gelmiyor mu?’ ”

“Kay’ı mı kastediyorsun?” diye sordu Gerda.

“Ben kendi masalımdan, kendi rüyamdan bahsediyorum!” diye karşılık verdi rüzgâr.

Ya ufak kardelen ne dedi?

“Ağaçların arasında uzun bir tahta sallanıyor; bu bir salıncak; iki sevimli kız – giysileri kar gibi beyaz; şapkalarından uzun, yeşil renkte kurdeleler sarkarak uçuşuyor; ikisi de salıncağa binmiş sallanıyor. Onlardan daha büyük olan ağabeyleri salıncağa çıkmıştı ve kolunu ipe doladı; çünkü bir elinde ufak bir tabak, öbüründe de topraktan yapılma bir pipo vardı, bununla sabun köpüğü üfürüyor. Salıncak oradan oraya sallanıyor ve köpükler türlü renklere bürünerek önünde uçuşuyor; bak, son köpük pipoya yapışık kaldı ve rüzgârda titredi. Salıncak sallanmaya devam etti. Köpük kadar hafif, siyah bir köpek yavrusu arka ayaklarında dikilerek salıncağa atlamak istedi; uçar gibi oldu, sonra pat! diye yere düştü, havladı ve öfkелendi; dalına basılmıştı çünkü! Köpükler söndü. – Sallanan bir tahta parçası ve eriyip giden sabun köpüğü; işte benim şarkım!”

“Olabilir; hoş bir şey anlattığın! Ama öyle iç karartıcı anlattın ki, üstelik Kay’dan hiç bahsetmedin! Sümbüller ne diyor?”

“Üç güzel kız kardeş vardı, bunların hepsi şeffaftı ve na-

rindi; birinin pelerini kırmızıydı, ikincisinininki maviydi, üçüncüsünün de beyazdı. Mehtapta el ele tutuşarak sessiz gölde oynaşp duruyorlardı. Bunlar elf değil, insandı. Üçü de çok sevimliydi; derken ormana sıvıştılar; o sırada ormandan keskin bir koku geldi ve üç tane tabut gözüktü; içlerinde ormandaki göllerden gelen güzel kızlar yatmaktaydı; ateşböcekleri titreşen mumlar gibi etraflarında dönenip duruyordu. Bu kızlar uyuyor muydu yoksa ölü müydü? – Çiçek kokusu onların ceset olduğunu söyledi; akşam çanları da ölümlün işaretiydi!”

“Bizi çok üzdün!” dedi küçük Gerda. “Öyle keskin kokuyorsun ki, ister istemez ölü kızlar geliyor aklıma! Ahh, Kay’cık sahiden öldü mü? Toprak altındaki güller ‘Hayır!’ diyor.”

Çan çalan sümbüller “Biz bunu Kay için çalmıyoruz; tanımıyoruz ki onu?” dediler: “Biz sadece kendi türkümüzü söylüyoruz, başka türkü bilmeyiz ki!”

Gerda bu kez yeşil yapraklar arasından başını çıkaran düğün çiçeğine yaklaştı.

“Sen küçücük bir güneşsin!” dedi. “Söylesene, oyun arkadaşımı nerede bulabilirim ben?”

Düğün çiçeği ışıldadı ve bu ıslıl ıslıl bakışlarını Gerda’ya çevirdi. Bakalım hangi şarkıyı söyleyecekti? Ama Kay’la ilgili değildi bu.

“Tanrı’nın güneşi bir evin ufak avlusunu ısıtırken ışınları yandaki evin beyaz duvarını aydınlattı. Bu duvarın dibindeki çiçekler altın sarısıydı; hemen onların yanında yaşlı büyükanne dışardaki iskemlesine oturmuştu; torunu ona bir öpücük kondurdu; bu, altın değerinde ve içten gelen bir öpücük.”

cüktü. Sen niyete bak, derler ya! Kız iyi niyetliydi yani! Gördün mü, benim öyküm bu işte!” dedi düğün çiçeği.

“Zavallı büyükanneçim!” diye içini çekti Gerda. “Evet, beni özlüyor o! Bu yüzden üzüntülü. Kay’ın da gidişine üzü-lüyor. Ama ben yakında yine döneceğim! O zaman Kay’ı da getiririm! – Çiçeklere sormamın bir anlamı yok artık! Onlar sadece kendi şarkılarını söylerler! Bana bilgi veremediler!”

Sonra daha hızlı yürüyebilmek için eteğini yukarı topladı; üzerinden atlamak istediği düğün çiçeği bacaklarına dolandı; bunun üzerine küçük kız durdu, sarı çiçeğe baktı ve sonra ona, “Sen bir şeyler biliyor musun yoksa?” diye sordu ve düğün çiçeğini kendisine doğru çekti. Çiçek ne mi dedi?

“Kendimi görüyorum! Ben kendimi görüyorum!” dedi düğün çiçeği. “Ayy, ne de güzel kokuyorum! – Yukarıdaki ufak çatı katında, yarı çıplak, küçük bir dansçı kız görüyorum; bazen tek bazen iki bacak üzerinde duruyor, dünyayı tekmeliyor gibi görünse de; aslında sadece gözleri yanıltıyor. Bir çaydanlıktan elinde tuttuğu bir giysiye biraz su döktü şimdi, aslında bu bir korse. – Temizlik ne de olsa iyi bir şey! Beyaz elbise telde asılı duruyor, onu da çaydanlıkla yıkadıydı ya! Damda kurutmuştu, işte şimdi onu giydi, safran sarısı rengindeki şalı boynuna doladı. Giysisi bembeyaz parlıyor. Bir bacağına yukarı yükselen bir ağaç dalı gibi kaldırdı. Kendimi görüyorum! Kendimi görüyorum!”

“Bana ne! Anlatma bana bunları!” diyen Gerda bahçenin sonuna kadar koştu.

Kapı kapalıydı, onu paslı rezesinden sarstı sarsaladı; kapı açılıverdi ve Gerda kendisini yalınayak dışarı attı. Üç kez arkasına baktı, peşinden kimse gelmiyordu. Daha fazla yürü-

yemedi, kocaman bir taşın üzerine oturdu ve etrafına bakındığında yaz geçip gitmişti; şimdi mevsim sonbahardı ve akşam olmuştu! Bunu o güzel bahçedeyken fark etmemişti küçük kız; çünkü orada geçen her gün güneşliydi ve her zaman çiçek açmıştı!

“Tanrım! Ne kadar da geciktim!” dedi Gerda. “Sonbahar oluverdi! O zaman dinlenmeyi falan bir yana bırakayım!” diyerek oradan gitmek üzere ayağa kalktı.

Off, küçücük ayakları ne kadar da ağrıyordu! Hava kapalıydı ve çok soğumuştı. Söğüt yaprakları tamamen sararmıştı, üzerlerine çöken sis su damlacığı şeklinde aşağı akıyordu ve bu yapraklar şimdi tek tek dökülüyordu; sadece çalı dikenini meyve veriyordu, ancak meyveleri çok ekşiydi ve insanın ağzını kamaştırıyordu. Off, ne kasvetli bir dünyaydı bu!

Dördüncü Öykü

PRENS VE PRENSES

Gerda dinlenmek zorunda kaldı; tam karşısındaki yerde, karlar arasında koca bir karga gördü. Kuş çoktandır oradaydı; kıza bakarak kafasını salladı, “Gak! Gak!” dedi. Bu, “merhaba” demek oluyordu; çünkü kendisini başka türlü ifade edemiyordu bu kuş, aslında niyeti kötü değildi. Kıza böyle tek başına nereye gittiğini sordu. Bu “tek başına”yı Gerda gayet iyi anladı ve o anda yalnızlığını adamakıllı hissetti; sonra kargaya kendi hayat hikâyesini anlattı ve ona Kay’ı görüp görmediğini sordu.

Karga düşünceli düşünceli kafasını öne eğerek “Olabilir!” dedi.

“Sahi mi? Gerçek mi bu?” diyen küçük kız kargaya sarılarak onu öyle bir öptü ki, neredeyse hayvanı öldürecekti.

“Ağır ol, ağır ol!” dedi karga. “Sanırım o Kay’dı! Ama prenses yüzünden seni unuttuğu kesin!”

“Bir prensesin yanında mı kalıyor o?”

“Evet, dinle!” dedi karga. “Yalnız ben senin dilini zor konuşuyorum. Kuş dili bilmiş olsan sana her şeyi daha iyi anlattırdım.”

“Hayır, ben kuş dili öğrenmedim!” dedi Gerda: “Ama büyükanнем bilir; keşke ben de öğrenseydim!”

“Boş ver!” dedi karga. “Elimden geldiğince anlatmaya çalışayım o zaman!” diyerek bildiklerini şöyle sıraladı:

“Şimdi içinde bulunduğumuz krallıkta fevkalade zeki bir prenses yaşıyor; kendisi dünyadaki bütün gazeteleri okudu, ama yine unuttu; yani o kadar zeki! Şu anda tahtta oturuyor, ama anlatılanlara bakılırsa hiç de mutlu değil; durup dururken şarkı söylemeye başlıyor ki, o da şöyle: ‘Neden evlenmeyeyim?’ – Şey, kendisi ‘aklımdan öyle geçti!’ diyor, ama ger-

çekten evlenmek istiyor, ama kendisiyle konuşulduğunda ne cevap vermesi gerektiğini bilen bir adam olacak, yoksa öyle sap gibi duran, yakışıklı biri değil; çünkü öyle birisini can sıkıcı buluyor. İşte bu nedenle bütün saray kadınlarını topladı; onlar prensesin niyetini öğrenince çok sevindi. Hepsi ‘Bu işi beğendim!’ dedi. ‘Geçenlerde ben de bunu düşünmüştüm!’ – İnan bana, her söylediğim şey kelimesi kelimesine doğru!” dedi karga. “Benim uysal bir nişanlım var, sarayda serbestçe her istediği yere uçup duruyor, o anlattı bunları bana.”

Nişanlısı da bir kargaydı; bir karganın nişanlısı elbette yine bir karga olmalı!

“Prensesin gazetelerinin kenarları hep kalp şeklindeydi ve hepsinde onun ismi vardı; işte o gazetelerde her yakışıklı erkeğin saraya vararak prensesle görüşmesinin serbest olduğu yazılıydı; ancak adamın her söylediğini herkes duyacaktı ve prenses en güzel konuşan erkekle evlenecekti! – Evet, evet!” dedi karga. “İnan bana, burada bulunuşum nasıl gerçekse, anlattığım da öyle! Bir tanesi sokaktayken gayet güzel konuşuyordu, ama sarayın kapısına gelip de gümüşten nöbetçileri ve içerde altından uşaklar ile koskoca, aydınlık salonları görünce dilleri tutuluverdi. Gelenlerin hepsi şaşkıncı! Prensesin huzuruna çıktıklarında ne söyleyeceklerini bilemediler; sadece prensesin söylediği son söz kaldı hatırlarında ki, bunu da tekrarlamalarına genç kız hiç ilgi göstermedi. Adamlar dut yemiş bülbül gibiydi, sanki derin bir uykuya dalmışlardı; tekrar sokağa çıktıklarında konuşmaya başladılar oysa. Ben bunları kendi gözümle gördüm!” dedi. “Hepsinin karnı açtı, hepsi susamıştı, ama saraydan bir bardak su

bile alamadılar. Biraz akıllı olan yanında peynir ekmek getirmişti, ama yanındakine vermedi; herkes kendini düşünüyordu: Aç görünürsem prenses beni almaz diye endişelendiler.”

“Peki, Kay? Kay’a ne oldu?” diye sordu Gerda. “O ne zaman gelecek? Onların arasında değil miydi?”

“Sabret! Sabret! Şimdi ona geliyorum. Üçüncü gün ufak bir oğlan çıkageldi; yanında ne at vardı, ne araba! Kaygısızdı, gözleri seninki gibi parlıyordu, çok güzel ve uzun saçları vardı, ama üstü başı çok fakirdi!”

“Bu Kay işte!” diye sevinçle haykırdı Gerda. “Ohh, neyse ki onu buldum!” diyerek el çırpıttı.

“Sırtında küçük bir çanta vardı!” dedi karga.

“Hayır, bir kızaktı o!” dedi Gerda. Çünkü kızakla yola çıkmıştı!”

“Olabilir!” dedi karga. “Ben çok dikkatli bakmadım. Ama benim uysal nişanlımdan şunu biliyorum ki, o oğlan sarayın kapısına vardığında gümüş nöbetçiden olsun, altın uşaklardan olsun, hiçbirinden etkilenmedi! Sadece onları selamlayarak, ‘Merdivende beklemek can sıkıcı geldi, içeri gireyim daha iyi!’ dedi. Tam o sırada salondaki mumlar yandı; saray danışmanlarıyla yaverler çıkageldi, ellerinde altın tabaklar vardı; etrafta sanki bayram havası vardı. Oğlanın çizmeleri çok gıcırdıyordu, ama yine de korkmadı!”

“Bu kesinlikle Kay olmalı!” dedi Gerda: “Biliyorum, onun çizmeleri yeniydi; büyükannemin odasındaiken o çizmelerin gıcırtısını işittim ben!”

“Evet, gıcırdamasına gıcırdıyordu!” dedi karga. “Hiç çekinmeden prensesin yanına vardı; prenses araba tekerleği kadar büyük bir örekeye oturmuştu; tüm saray kadınları, ne-

dimeler ve nedimelerin nedimeleriyle tüm şövalyeler, onların uşakları, o uşakların uşakları prensesin çevresinde yer almıştı; ona en yakın olanı gururla kasılıyordu. Uşakların uşağının terlikle dolaşan seyisi meydanda yoktu, kapıda bekliyordu!”

“Korkunç bir şey!” dedi küçük Gerda. “Kay herhalde prensesi kazandı!”

“Karga olmasaydım ben alırdım onu! Hem de nişanlı olduğuma aldırış bile etmeden! O oğlan iyi laf etmiş olmalı, nişanlım anlattı bana. Dobra dobra konuşmuş, çok çekiciymiş; Evlenmek amacıyla saraya gelen bir tek o değilmiş, ama prenses onu beğenmiş!”

“Evet, bu Kay işte!” dedi Gerda. “Kendisi o kadar zekidir ki, toplama çıkarmayı kafadan yapar! – Şey, beni saraya götürür müsün?”

“Söylemesi kolay!” dedi karga. “Ama nasıl yapacağız? Ben nişanlımla bir konuşayım, bize fikir verir herhalde; sana şimdiden söyleyeyim, senin gibi küçük bir kıza asla saraya girme izni vermezler!”

“Ben o izni alırım!” dedi Gerda. “Kay burada olduğumu duyarsa beni hemen içeri alır!”

“Çitin girişinde beni bekle o zaman!” dedi karga ve başını salladıktan sonra uçup gitti.

Akşam olup da hava kararınca geri döndü. “Gak! Gak!” dedi. “Nişanlımın selamı var! Al sana biraz ekmek, mutfaktan aşırdım; orada çok var bundan. Acıkmış olmalısın! – Ama saraya böyle giremezsin! Yalınayaksın! Gümüş nöbetçi ile altın uşaklar seni almazlar! Hadi ağlama, şu veya bu şekilde seni içeri sokacağım ben! Nişanlım yatak odasına giden

ufak bir merdiven biliyor, odanın anahtarının yerini de biliyor!”

Ve bahçeye çıktılar; art arda ağaç yapraklarının döküldüğü büyük caddeden geçtiler; saraydaki ışıklar birer birer sönmünce karga, küçük kızı yarı aralık duran kapının önüne getirdi.

Ayy, Gerda’nın kalbi korkudan ve de duyduğu özleminden ötürü öylesine çarpıyordu ki! Sanki kötü bir şey yapacakmış gibi! Oysa niyeti, Kay’ın orada olup olmadığını öğrenmekti. Orada olmalıydı ama! Onun cin gibi bakan gözlerini, uzun saçlarını iyice hatırlıyor ve gül bahçesindeki gülüşünü görür gibi oluyordu. Onun uğruna nice yollar katettiğini ve yokluğunda herkesin ne kadar üzüldüğünü öğrenince Kay da sevi-necekti kesinlikle. Ahh, küçük kız hem korkuyor hem sevi-niyordu!

Merdiveni tırmandılar; bir dolabın üstünde bir lamba yanmaktaydı. Merdivenin ortasındayken uysal karga başını her yana çevirdikten sonra Gerda’ya baktı; küçük kız büyü-kannesinin öğrettiği gibi dizlerini bükerek selam verdi.

“Nişanlım sizden sitayişle bahsetti, küçük hanım!” dedi dişi karga. “Hani ne derler, öyle canlı ve hayat dolusunuz ki, insan etkileniveriyor! – Şu lambayı alır mısınız? Ben önden gideyim. Şu yoldan gidersek karşımıza kimse çıkmaz!”

“Bana sanki biri beni takip ediyormuş gibi geliyor!” dedi Gerda. Nitekim yanından hışırdayarak bir şey geçti, duvara yansıyan bir gölgeydi bu: yeleleri kabarık ince bacaklı atlar, avcı delikanlılar ve ata binmiş kadınlarla erkekler...

“Bunların hepsi rüya!” dedi karga. “Hepsi saraydakilerin düşüncelerini ava yöneltiyor; iyi ki böyle oluyor; şimdi onla-

rı yatakta görebilirsiniz. Ama sizden rica edeceğim, sizi onurlandırıp ödüllendirirlerse, siz de alicenaplılığınızı gösteriverin!”

“Lafı mı olur!” dedi orman kargası.

Derken ilk salona vardılar; duvarları yapay çiçeklerle süslenmiş gülkurusu rengindeki atlas kumaşla kaplıydı; burada rüyalar önlerinden hışırdayarak geçip gitti. Ama öyle hızlıydılar ki, Gerda onları göremedi.

Her salon bir ötekinden daha görkemliydi; yani insan şaşakalıyordu! Derken yatak odasına geldiler. Yorgan, koskoca palmiye yaprağını andıran çok kıymetli bir camdan yapılmıştı; odanın tam ortasında altın sapın üzerine kurulmuş iki yatak vardı, ikisi de zambak şeklindeydi; biri beyaz renkteydi ki, onda prenses yatıyordu; Gerda kırmızı renkteki ikinci yatakta Kay’ı aradı. Kırmızı yapraklardan birini yana sıyırınca kahverenginde bir erkek başı gördü. –Ahh, bu Kay’dı!– Onun adını haykırdı küçük kız ve lambayı ona yaklaştırdı. Ata binmiş rüyalar tekrar odaya doldu. Ve oğlan uyandı, başını çevirdi: ama bu Kay değildi! Prensın kafası sadece arkadan bakıldığında Kay’a benziyordu, ama o da gençti ve yakışıklıydı.

Beyaz yataktaki prenses yerinde doğrularak küçük kıza baktı ve ona kim olduğunu sordu. Bunun üzerine Gerda ağlayarak başından geçenleri ve de karganın yaptıklarını anlattı.

“Vah zavallı!” dedi prens ile prenses ve kargayı övdüler, hiç kızmadıklarını, ama bir daha böyle bir şey yapmamasını söylediler. Yine de onları ödüllendirdiler.

“Buradan uçup gitmek mi istersiniz?” diye sordu prenses,

“Yoksa sizi saray kargası yaparak mutfakta bir iş mi verelim?”

Her iki karga prensesin önünde diz çökerek ondan kendilerine kalıcı bir iş istediler; yaşlılıklarını düşünürken: “Elimiz ayağımız tutmaz hale gelirse bari tutunacağımız bir şey olsun!” dediler.

Prens yataktan çıktı, Gerda’yı uyuması için oraya yatırdı; daha başka bir şey yapamazdı.

Küçük kız ellerini kavuşturarak, “Ne kadar iyi insanlar ve hayvanlar varmış bu dünyada!” diye düşündü. Sonra gözlerini kapatarak mışıl mışıl uyudu. Yine bütün rüyalar uçuşup geldi, hepsi melekleri andırıyordu; bir kızak çekmekteydiler ve bu kızakta Kay oturmuş başını sallıyordu. Ama bunların hepsi bir rüyaydı; bu yüzden kız uyanınca hepsi yok oldu git-ti.

Ertesi gün Gerda’yı tepeden tırnağa kadar kadife giysilerle donattılar, ona kalıp sarayda yaşamasını önerdiler, ama o tek atlı bir arabadan ve bir çift çizmeden başka bir şey istemedi; bunlarla bütün dünyayı dolaşarak Kay’ı arayacaktı.

Kendisine hemen bir çift çizme ve el kürküne benzer bir eldiven verildi; güzelce giydirildi. Saraydan ayrılırken kapının önünde saf altından yapılmış yepyeni bir fayton durmaktaydı; prens ile prensesin arması yıldız gibi parlıyordu; arabacı, uşaklar, atlılar dahil hepsinin başında birer altın taç vardı.

Prens ile prenses Gerda’yı kendi elleriyle arabaya bindirerek bol şans dilediler. Bu arada evlenmiş olan orman kargası üç kilometre boyunca ona eşlik etti, daha doğrusu arabada onun yanına oturdu, çünkü ters gitmeyi sevmiyordu. Öbür

kargaysa sarayın kapısında durup kanat çırpı, Gerda'yla gitmedi, çünkü başı ağrıyordu; sarayda işe başlayalı çok yemek yemekten hep başı ağrıyordu zaten.

Faytonun içi tatlı çöreklerle kaplıydı; koltukların altında da meyve ve fındık vardı.

“Güle güle! Güle güle!” diye seslendi prens ile prenses. Küçük Gerda ağladı, karga da ağladı. Yolun ilk kısmı böyle geçti, ondan sonra karga da küçük kıza veda etti; bu ayrılış çok zor oldu; kuş bir ağaca kondu ve güneş gibi parlayan arabaya gözden kayboluncaya kadar kanat çırpı.

Beşinci Öykü

ÇAPULCU KIZ

Karanlık ormandan geçtiler, ama fayton alev gibi ışıyordu ki, bu da eşkıyaların gözlerini kamaştırdı ve doğru dürüst bakamadılar.

“Altın bu! Altın bu!” diye bağrışarak arabaya atıldılar, atları durdurdular, kısa boylu sürücüleri dövdüler; önce arabacıyla uşakları, sonra da küçük Gerda'yı arabadan zorla indirdiler.

Sakalları keçeleşmiş ve gözlerinin üstüne incek kadar gür kaşlı hırsız kocakarı: “Bu hem şişko hem de çok tatlı, fındıkla beslenmiş! Tıpkı süt kuzusu gibi! Bunun tadı güzel olacak!” diyerek keskin bir bıçak çıkardı ve pis pis sırtıttı.

Aynı anda “Ayy!” diye haykırdı, çünkü sırtlamış olduğu kendi arsız ve vahşi kızı kulağını ısırmıştı; anlaşılan çocuk bundan zevk alıyordu. “Ah seni yaramaz kız!” diyen anası, Gerda'yı kesecek zaman bulamadı.

“O benimle oynasın!” dedi çapulcu kız. “El kürkünü ve güzel elbisesini bana hediye etsin, sonra da benim yatağında yatsın!” Ve sonra anasının kulağını öyle bir ısırıldı ki, beriki havaya sıçradı ve olduğu yerde dönendi. Öbür haydutlar gülererek, “Bak, kızıyla nasıl dans ediyor!” diye bağıştı.

“Ben arabaya binmek istiyorum!” dedi küçük kız; illa isteği yerine gelecekti; çok huysuz ve tuhaf bir kızdı bu!

Gerda ile çapulcu kız faytona atladılar, dere tepe demeden ormana vardılar.

Çapulcu kız da Gerda kadar büyüktü, ama ondan daha kuvvetliydi; omuzları daha genişti, cildi de daha esmerdi. Gözleri simsiyahtı ve mahzun bakışlıydı. Gerda’yı kucaklayarak: “Sana bozulmadığım sürece seni kesmezler! Sen herhalde bir prenses olmalısın?” dedi.

“Hayır!” diyen Gerda, ona başından geçenleri küçük Kay’ı ne kadar sevdiğini anlattı.

Çapulcu kız ona ciddi ciddi baktı, başını biraz öne eğerek: “Seni kesemezler; sana çok kızarsam ben keserim!” dedi. Sonra Gerda’nın gözyaşlarını sildi, her iki elini o sıcacık ve yumuşacık mufa soktu.

Derken araba bir eşkıya şatosunun avlusunda durdu; bu şato çatıdan yere kadar çatlamıştı, açık kalan deliklerden hep kargalar girip çıkıyordu; avludaki kocaman buldog köpekleri insanı yutacakmış gibi havaya sıçırıyor, ama havlamıyordu. Çünkü bu yasaktı.

Duvarları kararmış eski salonun ortasında büyük bir ateş yakılmıştı; dumanlar çatıya kadar yükseliyor ve kendine bir çıkış arıyordu. Koskoca bir kazanda çorba kaynamaktaydı; evcil ve yabanıl tavşanlar şişte kızartılıyordu.

Çapulcu kız, “Geceyi küçük hayvanlarımla, benim yanımda geçireceksin!” dedi. Onlara yiyecek içecek verildi; sonra samanlığı andıran bir köşeye çekildiler. Salonun demir çıtaların ve kirişlerinde yüzlerce güvercin vardı, hepsi sanki uykudaydı, ama küçük kız gelir gelmez ona doğru döndüler.

“Bunların hepsi benim!” dedi çapulcu kız ve en yakınındaki kuşlardan birini yakalayarak havada salladı; hayvan kanat çırpı. “Şuna bir öpücük ver!” diyerek güvercini Gerda’nın yüzüne çarptı. “Öbürküler de şurda!” diye ekledi ve duvardaki bir deliğin önüne çakılı demir çubukları gösterdi.

“Şu ikisi yabangüvercini! Onları doğru dürüst kapamazsan uçup giderler. Bak burada da benim emektar gözdem Bah!” diyerek bir rengeyiğini boynuzundan tutup içeri aldı; hayvanın boynunda bakırdan bir halka asılıydı. Hayvan aslında bağlıydı. “Onu hep zincire vurmam gerekiyor, yoksa kaçır!” dedi çapulcu kız. “Her akşam onun boynunu keskin bıçağımla kaşırım; ondan çok korkar!”

Ve duvardaki bir yarıktan uzun bir bıçak çekip alarak geiğin boynuna dayadı; zavallı hayvan silkinerek kaçmaya çalıştı; çapulcu kız güldü, sonra Gerda’yı yatacağı yere götürdü.

“Uyurken de bıçağı yanında mı taşırsın?” diye sordu Gerda korkuyla bakarak.

“Ben hep bıçakla uyurum!” dedi çapulcu kız. “Kimin geleceği belli olmaz! Ama sen bana şu Kay’dan bahsetsene, niye onun peşine düştün?” Ve Gerda ta başından anlatmaya başladı; kafesteki güvercinler guruldarken kumrular uyuyordu.

Çapulcu kız bir elini Gerda'nın boynuna attı, öbür elindeki bıçakla uykuya daldı; horluyordu.

Gerda'nın gözüne uyku girmedi; ölecek miydi, yoksa hayatta mı kalacaktı?

Haydutlar ateş başında oturmuş, içip şarkı söylüyordu. Çapulcu kocakarı takla atıyordu. Ahh, küçük bir kızın tüm bunları görmesi çok acıydı.

İşte o sırada kumrular şöyle konuştu: “Gurr! Gurr! Biz Kay'ı gördük! Beyaz bir tavuk onun kızağını taşıyordu; o, karlar kraliçesinin arabasına binmişti; biz yuvadayken ormanda önümüzden geçtiler. Kraliçe hepimizin yüzüne üfürdü; işte o anda bütün kumrular öldü; biz ikimiz hariç! Gurr! Gurr!”

“Siz ne diyorsunuz yahu?” diye seslendi Gerda. “Karlar kraliçesi nereye gidiyordu? Bu konuda bir şey biliyor musunuz?”

“Herhalde Laponya'ya gidiyordu, çünkü orası hep karla ve buzla kaplıdır! Geyiğe sor istersen!”

“Orası hep karlı ve buzludur; çok güzeldir!” dedi rengineyi. “Her yanı aydınlık vadilerle çevrilidir. Karlar kraliçesi yaz çadırını hep oralarda kurar, ama onun asıl kaldığı yer kuzey kutbudur; orada, Spitzberg denen bir adada oturur.”

“Ahh, Kay! Kim bilir ne yapıyordur Kay!” diye sızlandı Gerda.

“Kes sesini yoksa şu bıçakla karnını deşerim senin!” dedi çapulcu kız.

Ertesi sabah Gerda kumruların söylediklerini anlattı; çapulcu kız ona ciddi ciddi baktıktan sonra başını öne eğdi ve

“Hadi öyle olsun!” dedi ve sonra rengineğine dönüp sordu: “Sen Laponya’nın nerede olduğunu biliyor musun?”

“Benden daha iyi kim bilebilir ki!” dedi hayvan, yüzünden nur akıyordu sanki.

“Dinle!” dedi çapulcu kız Gerda’ya dönerek: “Bak, bizimkiler gitti, annem hâlâ burada ve de burada kalacak; ama sabaha doğru damacanadan su içip uyuyacaktır. – İşte o zaman sana bir iyilik yapacağım!”

Böyle diyerek yataktan fırladığı gibi anasının boynuna sarılarak onun çenesindeki kılları çekiştirdi: “Günaydın benim keçiciğim!”

Annesi onun burnunu sıkarak mosmor etti; sevgisini böyle gösteriyordu kocakarı.

Çapulcu kızın anası damacanadan su içtikten sonra uyuyup kaldı.

Çapulcu kız geyiğe yanaşarak: “İçimden hep keskin bir bıçakla senin boynunu okşamak geliyor, çünkü komik bir hayvansın sen! Neyse, senin ipini çözeceğim ve dışarı çıkmaya yardım edeceğim ki, Laponya’ya varasın! Şu küçük kızı onun oyun arkadaşının bulunduğu karlar kraliçesinin sarayına götüreceksin. Onun anlattıklarını duydun elbet. Yüksek sesle konuşmuştu çünkü ve sen de işitmiş olmalısın!” dedi.

Rengelyiği sevinçle yerinden fırladı. Çapulcu kız Gerda’yı onun sırtına bindirdi ve düşmesin diye sımsıkı bağladı. Hatta rahat otursun diye de altına bir yastık verdi.

“Hadi sana hayvan postundan yapılma çizmelerini geri vereyim, oraları soğuktur, ama muf bende kalacak, çünkü çok hoşuma gitti! Yine de üşüme! Annemin kocaman eldi-

venlerini al, giydin mi dirseğine kadar gelecektir! O zaman ellerin anneminkine benzeyecek!”

Gerda sevinçten ağladı.

“Fazla zırlama!” dedi çapulcu kız. “Sevin artık da güzel görünesin! Al sana iki ekmek ve biraz da sucuk; aç kalmayasın!”

Sonra onları geyiğin sırtına yerleştirdikten sonra kapıyı açtı, bütün köpekleri içeri aldı; sonra geyiğin ipini keserek: “Hadi yürü, küçük kıza iyi bak!” dedi.

Gerda eldivenli elleriyle çapulcu kızı selamladıktan sonra “Hoşçakal!” dedi. Rengeyiği öyle bir fırladı ki! Dere tepe demeden ormanlardan, bataklıklardan ve bozkırlardan olanca hızıyla geçtiler. Kurtlar uluyor, kargalar “çabuk! çabuk!” diye çığlık atıyordu.

“İşte kutup ışığım benim!” dedi rengineyiği. “Bak, nasıl da ışıldıyor!”

Ve gece gündüz hızını arttırarak yol aldı. Bu arada ekmeği de, sucuğu da yediler. Sonunda Laponya’ya vardılar.

Altıncı Öykü

LAPON KADIN İLE FİNLİ KADIN

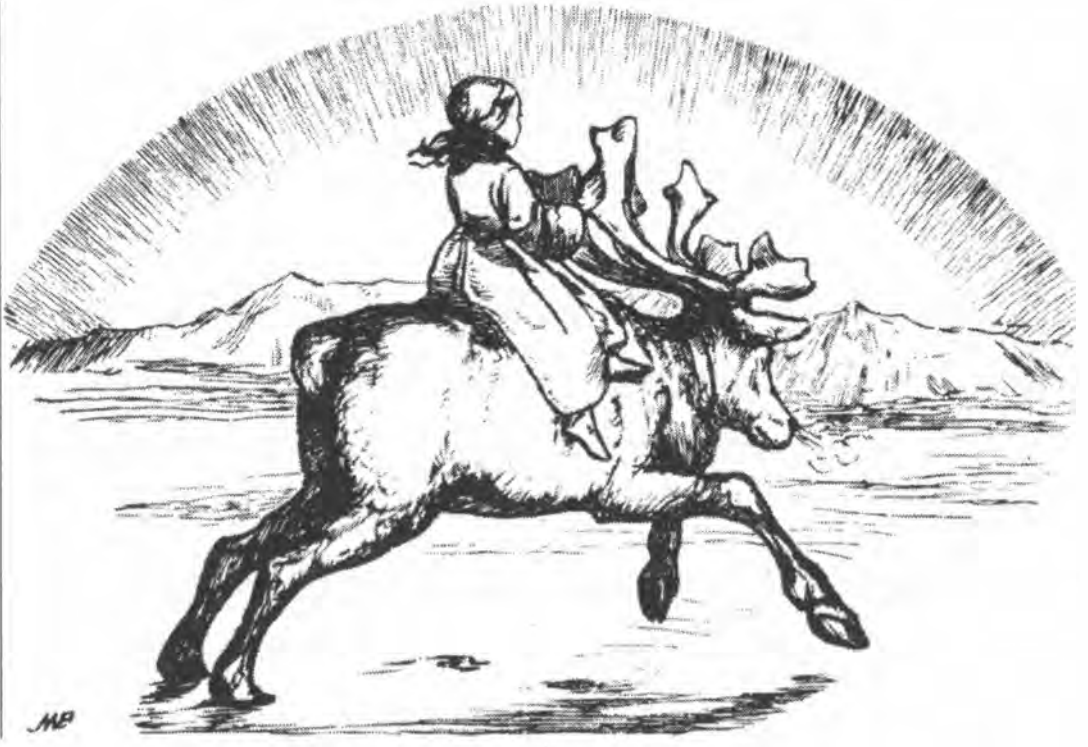
Küçük bir evin önünde durdular; öyle perişan bir evdi ki bu! Çatısı yere kadar uzanıyordu; kapısı o kadar alçaktı ki, içeri girip çıkarken emeklemek zorunda kalınıyordu. Burada yaşlı bir Lapon kadınından başka kimse yaşamıyordu; o da elinde bir yağ lambası olduğu halde balık kızartmakla meşguldü.

Rengelyiği Gerda’nın başından geçenleri olduğu gibi anlattı, daha önce de kendi öyküsünü; çünkü bunu daha fazla önemsiyordu. Gerda’nınsa soğuktan hiç sesi çıkmıyordu.

“Vah zavallılar!” dedi Lapon kadın. “Daha önünüzde çok uzun bir yol var! Fin pazarına kadar yüz kilometre katetmeniz gerekecek! Karlar kraliçesi oraya yazlığa gitti, her akşam mavi ışık saçıyor. Ben şu kurutulmuş balık derisine birkaç satır yazayım, oradaki Finli kadına gösterirsiniz; o size ben-den daha fazla bilgi verir.”

Gerda ısınıp da bir şeyler yiyip içtikten sonra Lapon kadın, balık derisine bir şeyler yazıp küçük kıza verdi ve bunu iyi saklamasını söyledi; hatta bu mektubu rengineyiğine bağladı.

Hayvan hemen sıçrayarak yola koyuldu. Bütün gece kutup ışığı ortalığı aydınlattı. Derken Fin pazarına vardılar ve

Finli kadının evinin bacasını çaldılar, çünkü evin kapısı yoktu!

İçerisi öyle sıcaktı ki, Finli kadın bile yarı çıplak dolaşıyordu; kısa boyluydu ve kir pas içindeydi. Hemen Gerda'nın giysisini, eldivenlerini ve çizmelerini çıkardı –çünkü küçük kız çok terlemişti!– rengineyiğinin başına bir parça buz koydu ve sonra balık derisine yazılmış yazıyı okudu; üç kez okudu; öyle ki, artık ezberlemişti. Sonra balığı kazana attı, ne de olsa yemesi lezzetliydi! Niye çöpe atsın ki!

Neyse, rengineyiği önce kendi öyküsünü anlattı, sonra sıra Gerda'ya geldi. Finli kadın gözlerini kırıştırtarak dinledi, ama bir şey söylemedi.

Geyik şöyle dedi: “Sen çok zekisin! Bütün rüzgârları bir ipe bağladığını biliyorum; yani bir gemici bir düğüm açtı mı, uygun bir rüzgâr alır; onu alır almaz ikinci düğümü açar, bu kez rüzgâr sertleşir; üçüncü ve dördüncü düğümü açınca fırtına çıkar ve ormandaki bütün ağaçlar eğilir. Şu küçük kıza

bir içki veriver de, on iki erkek kadar güçlü olsun! İşte o zaman karlar kraliçesinin hakkından gelebilir!”

“On iki erkek gücü mü?” dedi Finli kadın, “Eevet, bu yeterli olur!”

Ve duvardaki raftan kocaman, boru şeklinde katlanmış bir deri alarak onu açıp yaydı; üzerinde acayip harfler vardı. Finli kadın bunları okurken alnında boncuk boncuk ter birikti.

Rengeyiği Gerda için yine yalvardı; küçük kız da gözü yaşararak yaşlı kadına yakardı. Finli kadın yine gözlerini kırıştırmaya başladı, sonra geyiği bir kenara çekerek onunla bir şeyler fısıldaştı; o sırada hayvanın başına da buz kesesi koydu.

“Küçük Kay şu anda karlar kraliçesinin yanında bulunuyor; orada canı ne isterse gerçekleşiyor; yani dünyanın en güzel yerinde yaşıyor. Bunun nedeni de kalbine ve gözüne saplanan cam parçacıkları; onları o yerden çıkarmadıkça kendisi hiçbir zaman insan kimliğine kavuşmayacak; işte bütün güç karlar kraliçesinde!”

“Ama Gerda’ya bu gücün üstesinden gelebilmesi için bir şeyler veremez misin?”

“Ben ona daha büyük bir güç veremem; o güç zaten onda var! Görmüyor musun, ne kadar güçlü o? İnsanların ve hayvanların ne derece onun hizmetinde olduğunu görmedin mi? Ona güç bağışlamamız için hiçbir neden yok; bu güç onun yüreğinde var! Çok sevimli ve masum bir çocuk o! Karlar kraliçesinin huzuruna kendisi çıkabilir ve Kay’ın yüreğindeki ve gözündeki parçacıkları kendisi çıkardı mı artık bizim yardımımıza ihtiyacı kalmaz! İki kilometre ötede karlar

kraliçesinin bahçesi başlıyor, sen küçük kızı oraya götür ve kara dut ağacına oturt, fazla da çene çalma; hemen geri gel!” diyen Finli kadın, Gerda’yı geyiğin sırtına bindirdi. Hayvan da hızla yola koyuldu.

“Aa, çizmelerim yok! Eldivenlerimi de yanıma almadım!” dedi Gerda; üşümüştü! Ama geyik durmadı, kara dut ağacına varıncaya kadar koştu hep. Orada Gerda’yı sırtından indirerek ağzından öptü; aynı anda koca hayvanın gözlerinden yaşlar boşandı, sonra geldiği gibi hızla geri döndü.

Zavallı Gerda şimdi çizmesiz ve eldivensiz olarak buz gibi bir meydanda kalmıştı; hiç durmadan hızlı hızlı yürümeye başladı. Derken tipiye yakalandı; ama kar tanecikleri gökten yağmıyordu; bunlar çok parlaktı, kuzey kutbundan geliyor ve toprağın derinliğine işliyordu; bu parçacıklar yaklaştıkça büyüyordu! Gerda evdeyken ısıtılmış cam arkasından baktığında onların ne kadar büyük ve güzel göründüklerini anımsadı, ama buradakiler onlardan da büyüktü; adeta korkunçtu, çünkü canlıydılar. Bunlar karlar kraliçesinin öncüleriydi ve şekilleri de acayıptı; bazıları kocaman çirkin bir kirpiye benziyordu, bazıları da başını öne doğru uzatan yılanlara; bir kısmı da tüyleri diken diken olan beyaz ayı yavrusunu andırıyordu; hepsi birer kar tanesiydi ve canlıydı!

Gerda Tanrı’ya dua etti; hava o kadar soğuktu ki, kızcağız sanki nefes alamıyordu ve her soluyuşunda da ağzından duman çıkıyordu. Bu soluk gitgide yoğunlaştı, önce ufak ve parlak meleklerle dönüştü ve bu melekler büyüyerek yere kadar değdi: başlarında miğfer, ellerinde kalkanla mızrak vardı; sayıları gittikçe arttı ve Gerda duasını bitirdiğinde bir alay melek onun etrafında toplanmıştı; ellerindeki mızraklarla o

iğrenç kar tanelerini durdurarak yüzlerce parçaya ayırdılar. Şimdi Gerda cesaretle yoluna devam edebilirdi. Melekler onun ellerini ve ayaklarını okşar okşamaz küçük kız hızlı adımlarla karlar kraliçesinin sarayına doğru yürüdü.

Ama önce bakalım Kay ne yapıyor?

Aslında onun Gerda'yı falan düşündüğü yoktu; hele onun sarayın önünde beklemekte olduğunu aklından bile geçirmiyordu.

Yedinci Öykü

SARAYDA OLUP BİTENLER

Sarayın duvarlarını kar kaplamıştı; tipi, kapı ve pencereleri zorluyordu. Bu sarayda yüzlerce oda vardı; karın yağışına göre kimisi yüzlerce metre uzuyordu ve hepsi kutup ışığıyla aydınlanıyordu; hepsi koskocamandı, ama bomboştu, buz gibi soğuktu, yerler kaygandı. Burada hiçbir eğlence yoktu. Fırtınanın herkesi dansa davet ettiği o ufak balolar bile düzenlenmiyordu artık; hani beyaz ayıların arka ayakları üzerinde yürüyerek hava attığı balolar; el ve ayak oyunlarının oynandığı partiler, beyaz tilkilerin oturup birazcık dedikodu yaptığı kafeler falan da yoktu. Karlar kraliçesinin bu salonları o kadar büyük, o kadar boş ve o kadar soğuktu ki! Kuzey kutbunun ışığı buraları en ufak noktaları görülebilecek şekilde aydınlatıyordu. Tüm bu boş ve upuzun salonların tam ortasında suları donmuş bir göl vardı; bu gölün buzları binlerce parçaya ayrılmıştı, ama her parçacık diğerinin aynıydı, hepsi bir sanat eseriymiş gibi! Bunların tam ortasında da karlar kraliçesi yer almıştı; kendisi, “akıllı ayna”nın üstüne

oturduğunu savunuyordu ve ona göre dünyanın en iyi şeyi de buydu!

Bu sırada ufak Kay soğuktan mosmor kesildi, hani neredeyse kapkara oldu, ama oğlan yine de bir şey hissetmedi; çünkü kraliçe onu öperek üşümeyi ortadan kaldırmıştı. Ve Kay'ın kalbi şimdi bir buz parçasına dönüşmüştü. Oğlan düz ve keskin buz parçalarını toplayıp bir yere yığdı; bunlardan bir şey elde etmek istiyordu. Hani Çinlilerin tangram dedikleri bir oyun var ya, ufacık parçaları birleştirerek şekil elde edilir ... işte onun gibi!

Kay da figürler oluşturdu; bunlar “akıl işiydi” hep; ona göre bu figürler harikaydı ve çok önemliydi; gözüne saplanan parçacık da bunlardan biriydi. Tüm figürleri belli bir kelime oluşturacak şekilde yerleştirdi; ne olursa olsun “sonsuzluk” sözcüğünü oluşturmak istiyordu.

Karlar kraliçesi ona dedi ki: “Bana o figürü oluşturabilirsen sana özgürlüğünü geri veririm ve tüm dünyayı hediye ederim; hatta bir çift de patent!”

Ama oğlan bunu başaramadı.

“Ben şimdi sıcak ülkelere yollanıyorum!” dedi karlar kraliçesi. “Oralara varıp siyah kazana bakacağım!” –Bununla Etna ve Vezüv Yanardağlarını kastediyordu!– “Onları biraz beyazlatacağım! Öyle gerekiyor; o zaman iyi limon ve üzüm yetişir!”

Ve uçup gitti. Kay metrelerce uzunluktaki bomboş buz salonunda yapyalınız kaldı; buz parçacıklarına baktı; düşündü, düşündü, kafası çatlayacak gibi oldu; gözlerini bir noktaya dikti; sanki donmuştu.

Aynı anda, tipiyle birlikte Gerda sarayın büyük kapısını-

dan içeri girdi. Önce akşam duasını yaptı. Derken rüzgâr durdu, sanki uykuya yattı. Küçük kız o bomboş, koskoca ve buz gibi salonlara daldı; birden Kay'ı gördü! Oğlan onu tanıdı; kız onun boynuna atıldı ve sımsıkı kucakladı:

“Kay! Kay'cığım! Sonunda seni buldum!” diye haykırdı.

Ama oğlan hiç ses çıkarmadan dimdik oturuyordu ve soğuktu – işte o zaman Gerda sıcak gözyaşları döktü, başını onun göğsüne dayadı; o anda ufacık buz parçacıkları eriyiverdi ve oğlanın yüreğindeki ayna parçacıklarını da yok etti.

Kay ufak kıza baktı; kız da şu şarkıyı söyledi:

*Vadide ne güzel güller bitiyor,
Hepsi bizi Tanrı katına çağırıyor.*

Derken Kay hüngür hüngür ağlamaya başladı; öyle ağladı ki, gözündeki ayna parçacığı saplandığı yerden çıkıverdi. Ve oğlan Gerda'yı tanıdı!

“Gerda! Sevgili Gerda'cığım! Bunca zaman neredeydin? Ya ben neredeydim?” diyerek etrafına bakındı. “Burası ama da soğuk! Ne kadar da büyük ve bomboş!”

Ve Gerda'ya sıkı sıkı sarıldı; küçük kız güldü, sevinçten ağlamaya başladı. Her şey o kadar güzeldi ki, buz parçacıkları bile dansa başladı, sonra yorulduklarında tıpkı karlar kraliçesinin söylediği gibi harf şeklinde yere uzandılar. Oğlan o büyülü kelimeyi bulursa özgür kalacaktı ve o zaman kraliçe ona bütün dünyayı hediye edecek ve de bir çift paten verecekti!

Gerda onun yanaklarını öptü, başladı yanaklar açmaya; gözlerini öptü, o gözler kendisinininkiler gibi başladı parlamaya; elini ayağını öptü, oğlan sapasağlam oluverdi! Artık kar-

lar kraliçesi çıkıp gelsin isterse! Özgürlük tezkeresi buzdan harflerle yazılmıştı bile!

İki çocuk el ele tutuşarak koskoca saraydan dışarı çıktılar; büyükannelerinden ve damdaki güllerden konuştular hep. Nereye gittilerse orada rüzgâr duruyor ve güneş çıkıyordu. Kara dut ağacına vardıklarında rengineyiğinin orada beklemekte olduğunu gördüler; yanında memeleri sütle dolmuş genç bir geyik daha vardı; bu geyik sıcacık sütünü çocuklara içirerek onları ağızlarından öptü.

Sonra geyikler Kay ve Gerda'yı önce Finli kadının yanına taşıdılar; kadın kulübesini daha önceden ısıtmıştı, çünkü çocukların döneceğinden haberi vardı. Daha sonra Lapon kadının yanına vardılar; o da çocuklara yeni giysiler dikmiş ve kızaklarını hazırlamıştı.

Her iki geyik yan yana yürüyerek çocukları ülkenin sınırına kadar taşıdılar. Çocuklar hem geyiklerle hem de Lapon kadınla vedalaşarak "Hoşçakalın!" dediler.

İlk kuşlar cıvıdamaya başladı, orman iyice yeşillendi; derken ortaya yağız ata binmiş bir kız çıkıverdi. Gerda atı tanıdı –daha önce altın faytona koşulmuştu– genç kızın başında kırmızı bir başlık vardı, belinde de bir tabanca asılıydı. Bu çapulcu kızdı; evde oturmaktan canı sıkılmış ve kuzeye doğru yola çıkmıştı, oralardan hoşlanmazsa başka yere gidecekti.

Kız Gerda'yı hemen tanıdı ve çok sevindi. Kay'a dönerek: "Bakıyorum da, sen güzel bir oğlanmışsın!" dedi. "Dünyanın öbür ucuna gidecek kadar peşinden gidilmeye değer misin acaba?"

Ama Gerda kızın yanağını okşadıktan sonra prens ile prensesi sordu.

"Onlar yabancı ülkelere gitti!" dedi çapulcu kız.

"Ya kargalar?" diye sordu küçük Gerda.

"Erkeği öldü!" diye karşılık verdi kız. "Zavallı eşi şimdi dul kaldı; ayağında siyah bir şerit taşıyor hep. Durmadan sızlanıyor, aslında zırvalıyor işte! – Ama bana başına neler geldiğini ve bu oğlanı nasıl bulduğunu anlat!"

Ve Gerda ile Kay anlatmaya başladılar.

Çapulcu kız her iki çocukla tokalaştı; bir dahaki gelişinde onları ziyaret edeceğine söz verdikten sonra atına atladığı gibi oradan çekip gitti.

Kay ile Gerda el ele tutuşarak yola çıktılar; böylece gide-dursunlar derken ilkbahar oldu, çiçekler açtı. Kilise çanları çalmaya başladı ve her iki çocuk yüksek kuleleri gördüler, burası kendi şehirleriydi; büyükannenin oturduğu eve varıp içeri girdiler, merdivenden yukarı çıktılar. Hiçbir şey değişmemişti. Duvardaki saat bile hâlâ "tik-tak!" diye çalışıyor ve yelkovan dönüyordu. Ama kapıdan girer girmez çocuk değil

de artık birer yetişkin olduklarını fark ettiler. Pencere kenarındaki güller açmış, odanın içine doğru sarkıyordu. Ufacık iskemleleri hâlâ odanın bir köşesinde duruyordu. Kay ile Gerda onlara oturdu ve birbirlerinin elini tuttular; karlar kraliçesinin o buz gibi, ama bomboş odalarını unuttular, bunların hepsi bir rüya gibiydi!

Büyükanne güneş altında oturmuş İncil okuyordu: “Sizler cennet katına çıkmayacaksınız da kim çıkacak?”

Kay ile Gerda bakıştılar, işte o zaman eski ilahinin anlamını kavradılar:

*Vadide ne güzel güller bitiyor,
Hepsi bizi Tanrı katına çağırıyor.*

Orada iki olgun insan oturup kaldılar.

İşte çocuklar, sevgili çocuklar, o yaz böyle geçti, sıcak bir yazdı.

301 Mürver Kız

Bir zamanlar küçük bir oğlan soğuk algınlığına tutuldu, ayakları ıslanmıştı; kimse buna akıl erdiremedi, çünkü hava sımsıcak ve kupkuruydu. Neyse, annesi onu soyup yatağa yatırdı, sonra çaydanlığa mürver çiçeği atarak oğlana bir bardak çay hazırladı, bu onu sıcak tutacaktı.

O sırada yaşlı ve komik bir adam kapıdan içeri girdi, kendisi aynı evin üst katında oturuyordu ve yalnız yaşıyordu; ne karısı vardı ne de çocuğu; ama çocukları çok seviyordu, keyfi yerinde olduğu zaman onlara bol bol masal anlatıyordu.

Annesi oğlana “İç şu çayı!” dedi. “O zaman masalı hak edersin belki!”

“Evet ama ya yeni masal biliyorsam!..” dedi yaşlı adam ve dostça başını öne eğdi. “Bu çocuk ayaklarını nasıl ıslattı, anlamadım gitti!”

“Bana masal anlatacak mısın?” diye sordu oğlan.

“Evet, ama önce bana şunu söyle – çünkü bilmem gerek! Okula giderken yürüdüğün sokaktaki dere yolunun derinliği ne kadar?”

“Ayağımla basarsam topuğuma kadar geliyor!”

“Tamam işte, sen ayaklarını orada ıslatmışsın!” dedi yaşlı adam. “O zaman sana bir masal anlatayım, ama yeni bir tane bilmiyorum ki!”

“Hemen bir tane bulabilirsin!” dedi oğlan. “Annem diyor

ki, sen her baktığın şeyden bir masal çıkarabilirmişsin; dokunduğun şeylerden de masal uydurabilir misin?”

“Evet, ama o masallar bir işe yaramaz! Gerçek masal kendiliğinden oluşur, alnımı tıklar ve bana ‘tamam işte!’ der.”

“Şimdi yine tıklayacak mı?” diye sordu oğlan. Annesi güldü çaydanlığa kaynar su kattı.

“Anlat, n’olur anlat!”

“Aklıma bir masal gelirse, kendiliğinden gelmeli; o zaman daha iyi! Dur hele!” dedi yaşlı adam. “Geldi şimdi. Çaydanlığa bulaştı!”

Oğlan çaydanlığa baktı, kapağı kalkıyordu; kalktıkça kalktı ve içinden taptaze ve bembeyaz mürver çiçekleri çıkıverdi. Upuzun sapları iki yana açılırken gitgide büyüdü; bu, o zamana kadar görülmemiş güzellikte bir mürverdi, ağaca dönüşmüştü; yatağa kadar uzayarak perdeyi yana iteledi. Aman Tanrım! Öyle güzel çiçek açmıştı ki ve öyle güzel kokuyordu ki! İşte bu ağacın tam ortasında güler yüzlü bir kadın oturmaktaydı; tuhaf bir giysisi vardı, yemyeşildi; tıpkı beyaz çiçeklerle donanmış mürver ağacının yaprakları gibi! Bu giysi bezden mi yapılmıştı yoksa canlı ve yeşil yapraklardan mı, belli olmuyordu.

“Kadının ismi ne?” diye sordu oğlan.

“Eski Yunan ve Roma’da ona Dryade* derler, ama biz bunu anlamayız. Nyboder kasabasında buna ‘Mürver Kız’ diyorlar; ona dikkat etmelisin! Şimdi iyi dinle ve şu mürver ağacına iyice bak! Dışarda, Nyboder’de de kocaman bir mürver ağacı vardı; fakir bir evin küçük avlusundaki bir kö-

* Ağaç tanrıçası –çn.

şede büyümüştü. İşte bu ağacın altında, pırıl pırıl güneşin parladığı bir öğleden sonra iki yaşlı insan oturmuştu: yaşlı mı yaşlı bir gemiciyle yaşlı mı yaşlı karısı; bunlar büyükbaba ve büyükanne olmuşlardı ve ellinci evlenme gününü kutluyorlardı, ama tarihini tam hatırlamıyorlardı. Mürver Kız ağaçta oturduğu yerden onlara bakarak dalga geçti: 'Ben o tarihi biliyorum!' dedi. Ama yaşlı karı koca bunu işitmedi ve hep eski günleri konuştular.

'Evet, hatırlıyor musun?' dedi yaşlı gemici, 'Çocukken nasıl koşar oynardık! Şu oturduğumuz avluda! Toprağa çubuklar sokar, bahçe yapardık!'

‘Evet’ dedi yaşlı kadın. ‘İyice hatırlıyorum! Onları hep su-lardık; onlardan bir tanesi de şimdi altında oturduğumuz mürver ağacı; önce kök saldı, sonra büyüdü ve kocaman oldu.’

‘Doğru!’ dedi öteki. ‘Şu karşıda da su yalağı vardı; tahtadan oyduğum kayığı onun içinde yüzdürürdüm. Yelkenliy-di, ne de giderdi ama! Daha sonraları yelken kullanmayı öğ-rendim ama!’

‘Evet, ama daha öncesinde birlikte okula gittik! Sonra kutsandık! O gün ikimiz de ağlamıştık! Öğleden sonraları el ele vererek Kopenhag’da denizi seyrederdik. Sonra da Frederiksberg’de kral ve kraliçenin yelkenli sefası yaptığı kanallara giderdik.’

‘Ama benim aklım fikrim hep dünyayı dolaşmaktaydı; yıllarca hep yelken açtım, büyük seyahatlere çıktım!’

‘Evet, ben de senin arkandan hep ağladım!’ dedi kadın. ‘Bir ara seni öldün sandım; deniz dibinde paramparça olmuş, yatıyordun sanki! Bazı geceler uyanır bakardım, rüzgâr fırl-dağı dönüyor mu diye. Evet, dönüyordu, ama sen gelmiyordun! İyice hatırlıyorum! Bir gün öyle bir yağmur yağdı ki! Derken eve çöpçü geldi, ben çöp tenekesiyle aşağıya indiğim sırada postacı da çıkageldi ve bana bir mektup verdi: sen yaz-mıştın! Evet, nereleri dolaşmamıştı ki o mektup! Hemen açıp okudum. Hem güldüm hem ağladım; o kadar sevindim ki! Kahve çekirdeği yetiştirilen sıcak ülkelerdeymişsin! Ne ve-rimli topraklarmış oraları! Bir sürü şey yazmıştın; yağmur ya-garken tüm bunların hepsi gözlerimin önünden geçti ve ben çöp tenekesiyle orada öylece kalakaldım, ta ki biri gelip ko-lumu çekiştirinceye kadar!’

‘Evet, kolunu çekiştiren o adama bir şamar patlattın ama!’

‘Onun sen olduğunu bilmiyordum ki! Sen mektuptan önce gelmiştin. Kerli ferliydin! Şimdi de öylesin ya! Ceketine kocaman sarı ipek bir mendil iliştirmiştin, başında da parlak bir şapka vardı; çok şıktın!’

‘Sonra da evlendik!’ dedi adam. ‘Hatırlıyor musun? İlk çocuğumuzun dünyaya geldiğini? Ondan sonra Marie, Niels, Peter ve Hans Christian’ın doğumlarını?’

‘Evet, nasıl da büyüdüler; koskoca adam oldular; herkes seviyor onları!’

‘Onların çocuklarının da çocukları oldu!’ dedi yaşlı gemici. ‘Hepsi yetenekli! – Eğer yanlış hatırlamıyorsam galiba tam da bu mevsimde evlenmiştik...’

‘Evet, evlenme gününüz; tam bugündü!’ diyen Mürver Kız başını iki yaşlının arasına soktu; onlar onu komşuları sandı. Ele ele tutuşup bakiştılar; derken çocuklarla torunlar çıkageldi; Onlar büyük büyük büyükbaba ve büyük büyük büyükannelelerinin evlenme gününü biliyorlardı; daha sabah-tan kutlamıştılar onları, ama iki yaşlı bunu unutmuştu bile! Oysa taa yıllar önce olanları tam olarak hatırlıyorlardı.

Derken mürver ağacı öyle bir güzel koktu ki! Batan güneşin ışıkları iki yaşlının yüzüne vurdu; ikisinin de yanakları kızardı; torunlardan en küçüğü onların etrafında oynayıp zıpladı ve o akşam ziyafet verileceğini bildirdi sevinçle; evet, akşam yemeğinde sıcak patates vardı!

Mürver ağacı başını öne eğdi ve herkesle birlikte ‘Yaşasın!’ diye haykırdı.”

“Ama böyle masal olmaz ki!” dedi oğlan.

“Olur, anlamaya gayret et!” diye karşılık verdi adam. “Ama önce Mürver Kıza soralım!”

“Bu masal değildi!” dedi Mürver Kız. “Ama işte sana bir tane! Gerçeklere dayanan sıradışı bir masal; yoksa benim o güzel çiçeğim çaydanlıktan fırlamazdı.”

Sonra oğlanı yatağından alarak bağına bastı; üzeri çiçek dolu mürver dalları ikisini de sarıverdi, kameriyede oturmuş gibi oldular. Kameriye onlarla birlikte havada uçtu; herşey harikaydı.

Ve Mürver Kız bir anda olgun ve harika güzellikte bir kıza dönüştü, ama üzerindeki giysi tıpkı Mürver Kızinki gibi, beyaz çiçekli yeşil kumaştandı. Göğsünde gerçek bir mürver çiçeği vardı; sarı ve kıvrırcık saçlarına mürver çiçeklerinden bir çelenk geçirmişti; gözleri koskocamandı, masmaviydi, insan ona bakmaya doyamıyordu.

Oğlanla öpüştüler; artık ikisi de aynı yaşıydı ve aynı sevinci yaşıyorlardı.

El ele kameriyeden çıktılar, şimdi çiçek bahçesindeydiler. Oğlanın babasının bastonu yeşil çimenlerin yakınında bir kazığa bağlanmıştı; küçük çocukların gözünde bu baston canlıydı; onun üzerine ata biner gibi bindiklerinde canlanıverdi ve kişneyen bir ata dönüştü; uzun siyah yelesi uçuşurken dört tane ince, ama güçlü bacağı tırıs kalktı. Hayvan çok güçlü ve cesurdu. Çimlerin üzerinde dörtnala kalktı.

Oğlan “Çok yol aldık!” dedi. “Geçen yıl uğradığımız çiftliğe gidelim!”

Ve durmadan at koşturmaya başladılar. Artık Mürver Kızdan başka biri olmadığını bildiğimiz genç kız ikide bir “Şimdi varıyoruz!” diye bağıırıyordu. “Çiftlik evini gördün

mü? Bak, koskocaman sobası görünüyor! Evden dışarı taşmış, kocaman bir yumurta gibi, sokağa sarkmış! Mürver ağacının dalları da üzerine binmiş! Baksana, horoz tavuklara yan yan yanaşıyor; bak, nasıl da şişiniyor! – Bak işte, kiliseye geldik! Yıkılmak üzere olan o koca meşenin olduğu tepede. – Şimdi demircinin önünden geçiyoruz; ateşi yakmış; yarı çıplak adamlar demir dövüyor, kıvılcımları ta uzaktan görülüyor. İşte çiftlik!”

Ve bastonun arka tarafına binmiş olan küçük kızın tüm anlattıkları gözlerinin önüne geldi, geçti; oğlan bunları gördü. Yine de çimenlikte dönüp dolaştılar. Sonra yan yollar-dan birinesaparak orada oyun oynadılar; toprağı kazıyarak bir bahçe oluşturdular; genç kız başındaki mürver çelengi alıp yere dikti. Bu da bir zamanlar Nyboder'deki yaşlıların başına geldiği gibi –hani çocukken onlara böyle anlatılmıştı ya!– birden büyüüyüverdi. O yaşlı kişilerin çocukken el ele yürüdükleri gibi genç kızla oğlan da el ele tutuştu; ama şehir turu yapmadılar, Frederiksberg limanına da gitmediler; hayır, küçük kız oğlana sarıldı ve birlikte uçarak bütün Danimarka'yı seyrettiler. Mevsim ilkbahardı; derken yaz geldi, arkasından sonbahar! Ve sonra kış oldu; oğlanın gözlerinin önünden ve yüreğinden binlerce resim geçti. Genç kız durmadan “Bunu sakın unutma!” şarkısını söylüyordu.

Tüm bu uçuş boyunca mürver kokusu o kadar tatlı ve o kadar nefisti ki! Oğlan her ne kadar gülleri ve taze kayınları fark ediyorsa da, mürver kokusu o denli büyüleyiciydi ki! Çünkü çiçekleri küçük kızın kalbinde açmıştı! Havada uçarlarken kız sık sık başını o tarafa yaslıyordu.

“Burada ilkbahar harikaymış!” dedi genç kız. Kayın ağaç-

larının oluşturduğu genç bir ormanda durdular; her taraf yemyeşildi; anemonlar öyle güzel görünüyordu ki!

“Ahh, ilkbaharı hep bu ormanda yaşasak!” dedi genç kız. Sonra bir zamanlar şövalyelerin oturduğu şatoları ve bu şatoların, içinde kuğuların yüzdüğü kanala yansıyan kırmızı duvarlarını ve merdivenlerini, keza eski ve ıssız sokakları seyrettiler. Tarlalarda ekinler dalgalanıyordu, tıpkı deniz gibi. Mezarlıkları sarı çiçekler kaplamıştı, çitler boruçiçeği ve şerbetçiotuyla bezenmişti. Akşamları dolunay etrafı aydınlatıyor, saman yığınları hoş bir koku saçıyordu. “İnsan bunu asla unutamaz!”

“Buranın sonbaharı çok güzelmiş!” dedi küçük kız; gökyüzü masmaviydi, bulutlar yüksekten seyrediyordu; ormanda her türlü renk vardı: kırmızı, sarı ve yeşilin her tonu. Av köpekleri ormana dalmıştı; yabanıl kuşlar sürüler halinde böğürtlenlerin eski taşlara dolandığı Hun mezarlarının üzerinde uçuyordu. Deniz lacivertti, yelkenler de bembeyaz. Harman yerinde yaşlı kadınlar çömelmişti, kız ve oğlan çocukları hoplayıp zıplamaktaydı. Delikanlılar şarkı söylüyor, yaşlılar cadı ve trol masalları anlatıyordu. Bundan iyisi can sağlığı!

“Buranın kışı ne de güzelmiş!” dedi küçük kız. Ağaçların üzerine çığ düşmüş gibiydi, beyaz mercanı andırıyordu; kar, sanki herkes çizme giymiş gibi, ayaklar altında çıtırdıyordu. Ve gökyüzünde peş peşe yıldız kaymaktaydı. Kulübede Noel ağacı dikilmiş; hediyeler dizilmişti; herkes neşeliydi. Evlerden acemice çalınan keman sesleri geliyordu; istendiği kadar hamur tatlısı yeniyordu. En fakir çocuk bile “Kış ne de güzelmiş!” diyordu.

Evet, çok güzel bir şeydi bu! Küçük kız oğlana her şeyi gösterdi; hâlâ her yer mürver çiçeği kokuyordu ve Nyboderli gemicinin yelkenlisinde beyaz haçlı kırmızı bayrak sallanmaktaydı. – Derken küçük oğlan bir delikanlı olup çıktı! Bütün dünyayı dolaşmak üzere yola koyuldu; kahve çekirdeklerinin yetiştiği sıcak ülkelere gidecekti; vedalaşma sırasında genç kız hatıra olarak göğsündeki mürverden bir çiçek alıp delikanlıya verdi; o da onu dua kitabının arasına koydu ve uzak ülkelerde ne zaman kitabı açsa hep o çiçeği gördü, anıları canlandı hep. Ona baktıkça çiçek daha da açtı; oğlan onda Danimarka ormanlarının kokusunu hissetti ve “Burası ilkbaharda, yazda, sonbaharda ve kışta da güzel!” diye fısıldayan, çiçek yaprakları arasındaki mavi gözlü küçük kızı gördü. Ve zihninden yüzlerce görüntü geçti!

Böylece aradan yıllar geçti. Artık yaşlı bir adam olmuştu ve yaşlı karısıyla birlikte çiçek açmakta olan bir ağacın altına oturmuştu. El ele tutuşmuşlardı; tıpkı Nyboder’deki büyükanne ve babaları gibi! Onlar da aynı şekilde eski zamanları konuştular; ellinci evlenme günlerini de!

Ağaca çıkmış mavi gözlü ve saçları mürverli küçük kız onla-

ra selam vererek şöyle seslendi: “Bugün ellinci evlenme günü!”

Ve başındaki çelenkten iki çiçek alıp onlara bir öpücük kondurdu; çiçekler önce gümüş sonra da altın gibi parladı; onları yaşlıların başına yerleştirtince her bir çiçek altın taca dönüştü; şimdi karı koca, mis gibi kokan bir ağacın altında oturan bir kral ile kraliçe gibiydi ve bu ağaç da mürver ağacına benziyordu. Yaşlı adam karısına –gençken anlattığı gibi– yine Mürver Kızın masalını anlatıyordu. Bu masal kendi başlarından geçen şeylere çok benzediği için ikisinin de hoşuna gitti.

“Yaa, işte böyle!” dedi ağaçtaki kız. “Bazıları bana Mürver Kız der, bazıları da Dryade; aslında benim adım ‘Hatıra’dır! Yani ağaçtaki ben! Bu ağaç büyüdükçe büyür ve ben her şeyi hatırlarım! Her şeyi anlatabilirim! Bakayım, sen hâlâ o çiçeği taşıyor musun?”

Bunun üzerine yaşlı adam dua kitabını açtı; çiçek kitabın içindeydi; o kadar tazeydi ki, sanki oraya yeni konmuştu!

Ve altın taçlı iki yaşlı, akşam güneşinin altında oturup gözlerini kapadılar. – Ve bu masal da burada bitti!

Oğlan yatağında yatmaktaydı; rüya mı görmüştü, yoksa biri ona bir şeyler mi anlatmıştı? Bilemedi.

Çaydanlık masanın üstündeydi, ama içinden dışarıya mürver çiçeği falan çıkmadı. Masal anlatan yaşlı adam kapıdan çıkmak üzereydi ve çıkıp gitti.

“Ne kadar da güzeldi!” dedi küçük oğlan. “Anne, ben sıcak ülkelere gittim!”

“Evet, sana inanıyorum!” dedi annesi; “İki bardak mürver çayı içersen böyle olur!”

Sonra ay soğumasın diye çaydanlığın kapağını iyice kapattı: “Ben burada oturmuş, yaşlı adamla ‘bu öykü mü, yoksa masal mı’ diye tartışırken sen uyumuş olmalısın!”

“Peki, Mürver Kız nerede?” diye sordu oğlan.

“Çaydanlığın içinde!” dedi annesi. “Bırakalım da orda kalsın!”

31 Yorgan İğnesi

Bir zamanlar bir yorgan iğnesi vardı, kendisinin di-
kiş iğnesi kadar ince olduğunu savunurdu hep.
“Tuttuğunuz şeye dikkat edin ha!” diye uyardı
kendisini tutan parmakları. “Sakın beni yere düşürmeyin!
Düşürürseniz bir daha bulamazsınız, çünkü o kadar inceyim
ben!”

“Tamam! Tamam!” diye cevap veren parmaklar onu sıkı-
ca ortasından tuttu.

“Bakın, kimler geliyor peşimden!” diyerek ardındaki hiç
düğümü olmayan uzun ipi çekti.

Parmaklar iğneyi dosdoğru aşçı kadının terliğine yöneltti,
bu terliğin üst kısmı yırtıktı, dikilmesi gerekiyordu.

“Bu aşağılık bir iş!” dedi yorgan iğnesi. “Bunu yapamam!
Kırılırim! Kırılırim!”

Ve de kırıldı. “Demedim mi ben?” diye söylendi. “Ben
çok inceyim!”

Parmaklar onun artık bir işe yaramayacağını söyleseler de
onu sımsıkı tutuyordu. Aşçı kadın iğneye oje damlatarak
onu boyun atkısına tutuşturdu.

“Gördünüz mü, şimdi broş oldum!” dedi yorgan iğnesi:
“Bu şerefe layık olacağımı biliyordum; bir adamda yetenek
varsa ondan her şey olur!”

Ve sonra için için güldü; dışardan bakıldığında yorgan iğ-

nesinin güldüğünü hiç kimse fark edemez. Şimdi sanki bir faytonda gidiyormuş gibi, olduğu yerde kurularak etrafına bakındı.

Onun komşusu olan dikiş iğnesi: “Sizin altından yapıлып yapılmadığınızı sorma şerefine nail olabilir miyim?” dedi. “Çok güzel görünüyorsunuz, başınız da öyle, ama biraz ufak! Onu büyötmeye bakın! Çünkü her iğne buraya öyle kolay kolay ojelenmez!”

Bunun üzerine yorgan iğnesi yerinden doğrulmak isterken atkıdan kayıverdi ve aşçı kadının tam o sırada bulaşık yıkadığı lavabonun içine düştü.

“Şimdi seyahate çıkıyoruz!” diye söylendi yorgan iğnesi. “Tekrar yolumu şaşırmazsam elbette!”

Ama şaşırdı.

“Bu dünya için ben çok ince yaratılmışım!” dedi kendini olukta bulunca. “En azından aklım fikrim yerinde! Bu bile bir şeydir!”

Sonra yeniden kendini toparladı ve moralini bozmadı. Üzerinden bir sürü şey akıp gitti: kibritler, saplar samanlar, gazete parçacıkları. “Şunların nasıl yüzdüğüne bir bak! Kendilerine batan şeyin altlarında olduğunun farkında bile değiller! Ben batıyorum sizlere be, işte buradayım! Şu tahta parçasına bakın hele! Hep kendini düşünüyor, bu dünyada sanki başka tahta parçası yokmuş gibi! Şu pipete bakın, nasıl da eğilmiş, dönüp duruyor! Sadece kendini düşünme be! Dikkat et de, kaldırım taşına çarpma! – Şurada da bir gazete yelken açmış! – İçinde ne olduğunu unutmuş, durmadan sayfa değiştiriyor!– Bense burada hiç ses çıkarmadan sabırla oturmuşum. Ben kendimin ne olduğunu biliyorum, onun

için burada kalacağım işte!”

Ve bir gün yanı başında çok güzel bir şey ışıldadı; yorgan iğnesi bunu elmas sandı, ama bu bir şişeden kopmuş cam parçasıydı; öyle parlıyordu ki! Yorgan iğnesi onunla konuşarak kendisini broş olarak tanıttı.

“Siz herhalde elmassınız?” – “Şey, onun gibi bir şey!”

Böylece her biri karşısındakini kıymetli bir şey sanarak şişindi.

Yorgan iğnesi, “Evet, ben bir genç kızın dikiş kutusunda oturdum hep!” dedi. “Genç kız dediğim, aşçı kadındı, her elinde beş parmağı vardı, ama böyle kibirli parmak hiç görmedim ben! Buna karşın o parmakların yaptığı tek şey beni

kutudan alıp tekrar kutuya yerleştirmekti!”

“Soylu birileri miydi bari?

“Ne soylusu!” dedi yorgan iğnesi. “Yok yahu, hepsinin burunları havada! Hepsi beş kardeş! Parmak sülalesinden geliyorlar. Hepsi yan yana dizilmiş; çeşitli boylarda; en dış taraftakine başparmak deniyor; kısa ve kalın bir şey, serbest çalışıyor, ayrıca sırtında da bir büklüm var; öne doğru ancak bir kez eğiliyor. Ama kopuksa sahibini askere almıyorlar. İşaret parmağına gelince, o da her yemeğin tadına bakıyor, tatlı mı tuzlu mu diye; güneşi ve ayı hep o gösteriyor. Uzun adam, yani orta parmağın boyu hepsinden uzun, diğerlerine tepeden bakıyor. Altın parmak ya da yüzük parmağıysa karnında hep bir halka taşıyor; serçe parmak denen en küçük parmağa gelince, o hiçbir şey yapmıyor, hiçbir şey yapmama da övünüyor. Sırf palavra yani! İşte bunların arasında ben lavaboya düşüverdim!”

Aynı anda lavaboya daha fazla su geldi ve kenarlardan taşarak akıp gitti, etrafındaki her şeyi ve cam parçacıklarını da sürükledi.

“Bak hele, onu terfi ettirdiler!” dedi yorgan iğnesi. “Ama ben kalıyorum, ben inceyim ve bununla da övünüyorum; bu yüzden de her şeyden daha kıymetliyim!”

Sonra da yerinde doğrularak uzun uzun düşündü.

“Bana öyle geliyor ki, ben güneş ışınından doğmuşum! O kadar inceyim yani! Öyle olmasaydı güneş beni suyun dibinde de arar mıydı? Valla, ben öyle inceyim ki, gözüm olmasaydı anam bile beni bulamazdı! Ağlayasım geldi doğrusu! Ağlamasam da ayıp olacak!”

Bir gün birkaç sokak çocuğu çıkageldi; lavaboda oyun oy-

narlarken eski iğne ve para buldular. Gel de bozulma! Ama onların eğlencesiydi bu!

“Ayy!” dedi bir tanesi, çünkü iğne eline batmıştı. “Vay namussuz!”

“Ben namussuz değilim! Ben bir genç kıyım!” dedi yorgan iğnesi, ama kimse onu işitmedi. Ojesi yok olmuştu, simsiyah kesilmişti; ama siyah insanı zayıf ve ince gösterir ya! İşte o da şimdi daha ince olduğuna inandı.

“Bir yumurta kabuğu geliyor!” dedi oğlanlar ve iğneyi bu kabuğa saktular.

“Duvarlar beyaz, ben siyah!” dedi yorgan iğnesi. “Yakıştı! Beni görsünler bakalım! – İnşallah deniz tutmaz, çünkü kusacağım geldi!”

Ama deniz tutmadı onu ve kusmadı.

“Çelik gibi miden olursa deniz tutmaz ve hep bir noktaya bakarsan insandan daha dayanıklı olursun!”

Çaat! diye bir ses çıkardı yumurta kabuğu; üzerinden bir araba geçip gitmişti. “Uff, nasıl da ezdi!” dedi yorgan iğnesi. “İşte şimdi deniz tuttu! Kusacağım!”

Ama kusmadı; üzerinden araba geçmiş olsa bile!

Uzun süre orada yatakaldı; belki hâlâ yatıyordur.

Akşam olup da güneş koca şehrin sokaklarını, evlerini ve bacalarını altın sarısına boğarken, bir oradan bir buradan çan sesine benzer acayip bir ses duyulurdu, ama sadece bir an için; bir araba geçerken ya da bir bağırış yükselirken kayboluverirdi bu ses. Herkes “Akşam çanı çalıyor, neredeyse güneş batar!” derdi.

Bu şehirdeki evler birbirlerinden ayrı olup hepsi bahçeliydi; aralarında tarlalar vardı ve buralarda çan sesi çok daha yakından duyuluyordu, sanki orman içindeki bir kiliseden geliyordu. Orman o kadar güzel kokuyordu ki, oraya giren sevince boğuluyordu.

Gel zaman git zaman, herkes birbirine “Acaba ormanda bir kilise var mı?” diye sormaya başladı. “Çünkü bu çan sesi gerçekten sıradışı ve çok güzel! Oraya gidip bir baksak mı?”

Zengin olanlar arabalarıyla, fakirler de yürüyerek ormana gittiler. Ama yol uzadıkça uzadı. Orman kenarındaki bir sü-rü söğüt ağacının uzun dallarını aşağı saldığı yere vardıklarında kendilerini yeşilliğin içinde buldular. Şehrin tatlıcısı çıkıp çadırını kurdu, derken bir tatlıcı daha geldi, çadırının tepesine bir çan astı, çanın dışını da yağmura karşı ziftledi; ancak bu çanın tokmağı yoktu.

Herkes eve döndükten sonra bu gezinin çok romantik olduğu ve her gün böylesine rastlanmayacağı konusunda hemfikir oldu. İçlerinden üç kişi ta ormanın sonuna kadar gittikleri-

ni söyledi; oraya yaklaştıkça hep o harikulade çan sesini işitmişlerdi, ancak bu ses şehirden geliyormuş! Hele bir tanesi öyle abarttı ki, bu sesi zeki oğluna bir şeyler fısıldayan anne sesine benzeterек hiçbir sesin bu çan sesi kadar güzel olamayacağını savundu.

Ülkenin imparatoru da meraklandı ve bu çan sesinin nereden geldiğini öğrenmek istedi; hatta bunu keşfedene “dünya zangocu” unvanını vereceğini söyledi; ortada bir çan olmasa bile!

Bu yüzden pek çok kişi ormana gitti, ama geri döndüklerinde sadece biri biraz bilgi verebildi; aslında hiçbirisi yeterin-

ce kalmamıştı orada; bilgi veren de öyle! Yine de çan sesini bir ağacın oyuğundaki kocaman bir baykuşun çıkardığını savundu. Bu bir bilge baykuştı! Kafasıyla durmadan ağacı dövüyordu! Ancak ortaya çıkan bu ses onun kafasından mı kaynaklanıyordu, bunu açıklayamadı adam. Yine de onu “dünya zangocu” yaptılar. Ve bu adam her yıl baykuş hakkında bir araştırma metni yazdıysa da kesin bir sonuca ulaşamadı.

Cemaate kabul gününde rahip o kadar duygusal ve içtenlikli konuştu ki, büyükler de çocuklar da çok etkilendi; cemaate alınacaklar için o gün çok önemliydi; çünkü artık erişkin bir insan olacaktı, oysa henüz çocuktular. O sabah şahane bir güneş açmıştı; bu tören şehir dışına kadar uzadı; derken ormandan yine o tuhaf ve ne olduğu bilinmeyen çan sesi geldi. Herkes hemen oraya gitmek istedi; üç kişi dışında! Bunlardan biri genç bir kızdı, eve dönüp kabul günü nede niyle verilecek baloda giyeceği elbisenin provasını yapmak istiyordu; bu baloya katılmazsa cemaate alınmayacaktı yoksa! Öbürü fakir bir oğlandı, giysisini hancının oğlundan ödünç almıştı ve belirlenen bir zamanda geri verecekti. Üçüncüsü de çok söz dinler bir çocuk olduğunu savunarak yanında anne babası olmadan asla bilmediği bir yere gidemeyeceğini öne sürdü; bununla dalga geçilmemesini istedi, ama dalga geçtiler!

Yani bu üç kişi bu işe katılmadı, diğerleri yola koyuldu. Güneş çıkmıştı, kuşlar cıvıldıyordu; cemaate alınacak olan çocuklar el ele tutuşarak şarkı söylemeye başladı; henüz resmi olarak görevlendirilmemişlerdi ve Tanrı'nın gözünde henüz hepsi aynıydı.

Derken en küçüklerinden ikisi yoruldu ve şehre döndü; iki küçük kız ise yere çöküp çelenk yapmaya başladı, diğerlerine katılmadı. Gidenler kayın ağaçlarının bolca bulunduğu yerdeki zangocun evine vardılar. “Gördünüz mü? Buraya kadar geldik ve çanın çaldığı falan yok! İnsanlar uydurmuş olmalı!” dediler.

Tam o sırada ormanın derinliğinden öyle tatlı ve öyle neşeli bir çan sesi duyuldu ki, o tarafa doğru yürümeye karar verdiler.

Ormanda o kadar çok ağaç vardı ki, ilerlemek gerçekten zordu! Asperüller ve anemonlar adam boyuydu adeta; boru çiçekleri ve böğürtlenler ağaçtan ağaca hevenkler oluştuyordu; aralarında da hep bülbüller şakıyordu, güneş de dallar arasından ışınlarını oynatıp duruyordu. Ancak kızlar kendilerine bir yol bulamadı, elbiseleri parçalandı. Derken üzeri renkli yosun tutmuş büyük bir kayalığa geldiler ve “luk-luk” diye ses çıkararak akan bir kaynak suyu keşfettiler. “Çan sesi buradan gelmesin?” dedi içlerinden biri ve yere çömelerek kulak kabarttı: “İyice bakmak gerek!” Böyle dedikten sonra orada kaldı, diğerleri yollarına devam etti. Derken ağaç kabuklarından ve dallardan yapılmış bir eve geldiler; koskoca bir yabanıl elma ağacı, çatısında güller bitmiş evin üzerine onu kutsarcasına eğilmişti; bu evin içinde küçük bir çan asılıydı; ses buradan mı geliyordu yoksa? Evet, bu konuda hemfikirdiler; biri hariç! Ona göre bu çan çok ufaktı, çanı çalıp sesini tekrar dinlediler, ama bu bambaşka bir sestti, daha önceki gibi insanın ruhuna işlemiyordu. Bunu söyleyen aslında bir prensti! Diğerleri “Çok bilmiş!” diye onunla dalga geçti. Sonra da onu yalnız bırakarak yola koyuldular.

Prens yürüdükçe ormanın ıssızlığını daha da fazla hissetti; hâlâ kulağına diğerlerini neşelendiren küçük çanın sesi geliyordu; bu arada rüzgâr estikçe de zangocun evinin bulunduğu taraftan, o evde çay içerken söylenen şarkıyı duydu; ama bu kez çan sesi çok daha yüksekti, sanki org çalınıyordu ve bu ses kalbinin bulunduğu sol taraftan geliyordu!

Derken çalılıklar arasında bir şey hışırdadı, prensin karşısına ufak bir oğlan çıktı; ayağında nalınlar vardı ve ceket o kadar kısaydı ki, bilekleri görünüyordu. Birbirlerini tanıdılar. Bu, hancının oğlundan ödünç ceket ve çizme alan, onları geri vermek için evde kalan çocuktur. O işi yapmış, zavallı ceket ve ayağındaki nalınlarla tek başına yola çıkmıştı, çünkü çan sesi o kadar şiddetliydi ki, daha fazla dayanamamış, evden dışarı fırlamıştı.

“O zaman beraber gidelim!” dedi prens. Ama öbür oğlan çok ürkekti; ceket yırtılmıştı; o kadar hızlı yürüyemeyeceğini söyledi, öte yandan çan sesinin sağ taraftan geldiğini savundu; her şeye sağla başlamakta bir hayır olduğunu söyledi oğlan.

“Tamam, o zaman ayrılalım!” diyen prens ona selam verdi. Zavallı oğlan ormanın en karanlık yerlerine daldı, üstü başı çalılıklara takıldı, eli yüzü kan içinde kaldı.

Prens de üstü başı yırtıldı, ama her gittiği yerde güneş vardı; cesur biri olduğu için şimdi biz onu takip edelim!

“Ne yapıp yapıp şu çanı bulmalıyım!” diye söylendi. “Dünyanın öbür ucuna gitsem bile!”

Ağaçlara hep çirkin maymunlar tünemişti ve sırtarak dış gösteriyorlardı. “Dövelim mi şunu?” diyorlardı. “Dövelim mi? O bir prens!”

Ama oğlan hiç aldırış etmeden, tuhaf çiçeklerin açtığı ormanın derinliklerine doğru yürüdü. Her yerde rüzgârda salınen kan kırmızısı iplikçikleriyle zambaklar ve gök mavisi laleler açmıştı; elma ağaçlarındaki meyveler sabun köpüğü gibi güneş altında parlamaktaydı. Erkek ve dişi geyiklerin oynadığı otlak yemyeşildi; etrafta bir sürü meşe ve kayın ağacı vardı, onların yarıklarından yeni filizler çıkmıştı. Ormanın daha büyük bir parçasında, içinde beyaz kuğuların yüzerek kanat çırpıştırdığı sakin göller bulunuyordu. Prens sık sık durdu ve kulak kabarttı; ona göre çan sesi bu göllerden birinden geliyordu, ama sonra bunun böyle olmadığını anladı; bu ses ormanın daha da derinliklerinden geliyordu!

Derken güneş battı, gökyüzü kırmızıya boyandı; her yeri bir sessizlik kapladı; bu müthiş bir sessizlikti! Prens diz çökerek akşam duasını yaptı ve kendi kendine “Aradığımı asla bulamayacağım!” diye söylendi. “Güneş battı, az sonra gece olacak; kapkaranlık bir gece; batmadan önce güneşi bir daha görürüm belki. Şu kayanın üzerine bir çıksam, en yüksek ağacın tepesine çıkmış gibi olacağım!”

Ağaç kökleriyle filizlere tutuna tutuna, üzerlerinde suylanlarının dolaştığı ıslak kayalıklara tırmandı; bir kurbağa vırakladı ve o da yukarı tırmandı; bu yükseklikten bakıldığında güneş henüz batmamıştı! Ne manzaraydı ama!

Dalgalarını sahile gönderen o koskoca deniz önünde açıldıkça açılıyordu ve güneş şimdi ufukta batarken tüm renklerini etrafa saçıyordu; orman şarkı söylüyordu, deniz de öyle! Ve oğlan da içinden şarkı söylüyordu! Doğa sanki bir kilise gibiydi; ağaçlarla gökyüzünde seyreden bulutlar bu kilisenin kaidesiydi; çiçeklerle çimenler kadife kumaş yerineydi; gök-

yüzünün kendisi kilisenin kubbesi oluyordu; ta yukarıdaki kızıllık birden söndü ve güneş battı. Ama milyonlarca yıldız oraya çıktı; sanki milyonlarca elmas lamba ışıldıyordu.

Prens kollarını göğse, denize ve ormana doğru kaldırdı – aynı anda sağ taraftaki patikadan kısa kollu gömleği ve ayağındaki nalınla o fakir oğlan göründü. O da erkenden yola çıkmış ve yolu buraya düşmüştü.

Birbirleriyle tokalaştıktan sonra iki oğlan doğanın ve şirin oluşturduğu büyük kiliseye daldılar; tepelerinde görünmez ve kutsal bir çan çalıyor, gökyüzünde melekler süzülerek oynuyor ve Tanrı'ya şükrediyordu.

33|Büyükanne

Büyükanne çok yaşlıydı, yüzü buruştu, saçları bembeyazdı; ama gözleri, bir çift yıldız gibi parlardı, aslında o yıldızlardan da güzeldi; onlara bakmak insana öyle keyif verirdi ki!

Ayrıca büyükanne en güzel masalları bilirdi; çiçekli bir giysisi vardı, kalın ipekli kumaştan yapılmıştı; hışır hışırdı.

Büyükanne çok şey bilirdi, çünkü evlatlarından önce dünyaya gelmişti; buna hiç şüphe yok!

Büyükannenin gümüş kilitli bir dua kitabı vardı; bunu sık sık okurdu; bu kitabın içinde kurumuş, yamyassı bir gül vardı; vazosundaki taze güller kadar güzel olmasa da yaşlı kadın ona hep gülümseyerek bakardı; evet, aynı zamanda gözleri de yaşarırdı.

Büyükanne bu sararıp solmuş güle ne diye hep böyle bakardı, biliyor musun?

Ne zaman büyükannenin gözyaşı çiçeğe damlasa, oradaki gülün rengi açar, yaprakları kabarırdı ve kokusu tüm odayı öyle bir kaplardı ki duvarlar sis altında kalmışçasına gözden kaybolurdu. Evin etrafı yemyeşil ormanlarla çevriliydi ve güneş ağaç yaprakları arasından sızarak türlü ışık oyunları sergilerdi.

Büyükanne –ama şimdi genç haliyle, yani kıvrırcık sarı saçlı, pembe ve dolgun yanaklı çok güzel bir kız olarak– evin önünde oturmuştu; öyle güzel ve yumuşak bakışları vardı ki,

bu tazeliği hiçbir gülde bulamazdın! Onun yanında bir adam oturuyordu. Çok genç, güçlü ve yakışıklı bir delikanlı; büyükanneye bir gül verir, o da gülümserdi. –Büyükanne böyle gülmez yahu! – Ama gülerdi işte! Adam bir gün çekip gitti; gül dua kitabının içinde kaldı ve büyükanne ... evet, o yine yaşlı bir kadın olarak oturup kitabın içindeki o sararmış güle bakıp dururdu hep.

İyi de, büyükanne öldü gitti. –Rahat koltuğuna oturmuş, durmadan uzun uzun masallar anlatırken “Yeter artık!” dedi. “Yorulдум; biraz uyuyayım bari!” Sonra sırtüstü yattı ve derin bir nefes alarak uyumaya başladı; gitgide rahatladı, şimdi yüzünde huzurlu bir ifade vardı, mutlu görünüyordu; güneş ışınları onun yüzünden şöyle geldi geçti. Herkes onun öldüğünü söyledi.

Onu siyah bir tabuta yerleştirdiler; vücudu şimdi beyaz bir kefene sarılıydı; gözleri kapalıydı, yüzündeki tüm kırışıklıklar gitmişti; dudaklarında hafif bir gülümseme vardı; saçları gümüş gibi beyazdı ki, bu ona ağırbaşlı bir hava veriyordu. Bu ölüye bakınca insan korkmuyordu; evet, bu ölü, o sevimli ve iyi kalpli büyükanneydi!

Dua kitabını başının altına yerleştirdiler; kendisi öyle istemişti! Ve gül hâlâ bu kitabın içindeydi.

Derken büyükanne toprağa verildi.

Kilise duvarının yakınındaki mezara bir gül ağacı diktiler; üzeri gül doluydu ve bu güllerin arasında bülbül şakıyordu; kilisenin orgundan, ölünün başının altındaki dua kitabında yer alan en güzel ilahilerin nağmeleri geliyordu kulağa.

Derken ay mezarı aydınlattı; ama ölü orada yoktu artık! Geceleri her çocuk oraya rahatça gidip kilisenin duvarından bir gül koparabiliyordu. Bir ölü biz canlılardan daha çok şey bilir! Ölü, nasıl bir korku yaşadığımızı bilir! Biz de başımıza geleceği daha önceden bilebilsek keşke!

Ölüler bizlerden daha iyi durumda; işte bu yüzden geri gelmiyorlar. Tabutun üstünde de toprak vardır, içinde de!

Dua kitabının sayfaları tozlandı ve gül tüm anılarla birlikte toz oldu gitti. Ama mezarın üstünde şimdi yeni bir gül açmakta ve bülbül şakımakta; org da çalınıyor! Herkes büyükanneyi düşünüyor; onun o tatlı ve hiç yaşlanmayan gözlerini.

Bizimkiler eskiden olduğu gibi büyükanneyi sık sık hatırlayacaklar: onun genç ve güzel halini; bir zamanlar yeni açmış, ama şimdi mezarda toz olmuş o taze gülü öperkenki halini.

34! Elfler Tepesi

Yaşlı bir ağacın kovuğunda birkaç kertenkele oynayıp duruyordu; aralarında iyi anlaşıyorlardı, çünkü hepsi kertenkelece konuşuyordu. “Elfler tepesinde şu şamataya bakın!” dedi içlerinden biri. “Yaptıkları gürültüden iki gece gözüme uyku girmedi. Dişim ağrıdığı zaman da böyle uyuyamıyorum!”

“Orada bir şeyler oluyor!” dedi ikinci kertenkele. “Sabah horozu ötene kadar kıpırdanıp duruyorlar, sonra da etrafı topluyorlar; elfler yeni bir dans öğrenmiş olmalı. Orada bir şeyler oluyor!”

“Evet!” dedi üçüncü kertenkele. “Tanıdık bir solucan var, onunla konuştum; gece gündüz toprağı eşelediği o tepeden geliyordu; orada çok şey duymuş, gözleri olmadığı için göremez ya! Yaklaşıp kulak kabartmayı bilir ama! Elfler tepesinde misafir bekliyorlarmış, saygın bir misafir; ama kim olduğunu söylemedi solucan, belki o da bilmiyor. Meşale alayı yapmak için –öyle derler ya! – bataklık perilerini toplamışlar, altın ve gümüşleri de –ki bunlardan o tepede bir sürü var– parlatıp ay ışığına tutuyorlar.”

“Kim acaba bu ziyaretçi?” dedi kertenkeleler. “Burada işi ne? Duyuyor musunuz, nasıl homurdanıyor! Duyuyor musunuz, nasıl vızıldıyor!”

Aynı anda Elfler tepesinde yaşlı bir elf kızı gözüktü; sırtı açıktı, ama çok derli toplu giyinmişti; hızlı hızlı yürüdü; bu,

perilerin yaşlı kralının uzaktan akrabası olan kâhyasıydı; alnında yürek şeklinde bir kehribar vardı! Öyle çabuk yürüyordu ki! Patır patır... Ve dosdoğru bataklığa gitti, keçisağankuşunun yanına.

“Elfler tepesine davetlisiniz! Hem de bu gece!” dedi. “Önce şu davetiyeyi buyurun! Şu anda işiniz olmadığına göre bize faydanız dokunabilir! Çok saygın misafirler bekliyoruz; troller gelecek, onların anlatacak çok şeyi var! Bu yüzden kral onlara ikramda bulunmak istiyor!”

“Başka kimler davetli?” diye sordu keçisağankuşu.

“Şey, kral herkesi davet etti, hatta sadece uykuda konuşan insanları bile; ya da bize uygun olanları. Yemek olarak en mükemmel yemeği seçmek zorundayız. Ben kralla biraz tartıştım, bana kalırsa hortlak falan gelmemeli. Önce erkek su perisiyle kızını davet edelim; onlar kuru yerden pek hoşlanmazlar, ama oturmak için kendilerine ıslak bir taş buluruz; o zaman reddetmezler. Bütün soylu trolleri, kuyruklu ve hoşsohbet olanları ve cüceleri çağırırız; mezar domuzunu, cehennem atını ve kilise hortlağını da unutmayalım; onlar bizden değiller, ama rahiplerin sayılırlar, yani bir nevi akraba sayılırız; mutlaka gelirler!”

“Tamam efendim!” dedi keçisağankuşu ve onları davet etmek üzere uçup gitti.

Elfler Elf tepesinde dansa başladılar bile; sis ve ay ışığıyla örülmüş uzun şallarına bürünerek dans ettiler; onlardan hoşlananların gözünde bu çok güzel bir şeydi. Bu tepenin tam ortasında bulunan kocaman bir salonu temizlemişlerdi; döşemeleri ay ışığıyla yıkamışlardı, duvarlar da cadı yağıyla yağlanmıştı ki, ışık vurunca lale yaprakları gibi parlıyordu.

Mutfakta yemek olarak kurbağa şiş, serçe parmaklı yılan derisi dolması, mantar tohumu salatası, zeytinyağlı fare burnu ve baldıran otu, bataklık birası, güherçile şarabı gibi acayip şeyler vardı; çerez olarak da paslı tırnakla kilise penceresi parçacıkları...

Elfler kralı altın tacını iğneli parmakla parlatmıştı; bu parmaklar birinci sınıftı ve kral için böyle parmak bulmak çok zordu! Yatak odasındaki perdeleri kumru salyasıyla asmışlardı. Evveet, her yerde vızır vızır sesler duyuluyordu.

Yaşlı elf kızı “Burasını at kuyruğuyla temizledik, ben elimden geleni yaptım!” dedi.

En küçük kız “Babacığım” dedi, “gelecek misafirin kim olduğunu öğrenebilir miyim?”

“Hadi söyleyeyim!” dedi kral. “Kızlarımdan ikisi evlenmeye hazırlansın! Yani iki kızım evlenecek! Norveç’ten bir yaşlı trol gelecek, kendisi Dovre Dağları’nda oturuyor, kayadan yapılma pek çok sarayı var onun, bir de altın madeni; yani bundan iyisi can sağlığı; evlenmek isteyen iki genç oğlunu da beraberinde getiriyor.

Bu yaşlı trol çok önemli biri, son derece namuslu ve şakacı bir Norveçli; kendisini eskiden tanırım, birlikte kafayı çekmiştik. Buraya eş bulmaya gelmişti, buldu da! Möen kralının kızını kaçırdı. Bu herifi o kadar özlüyorum ki! Oğulları ele avuca sığmaz cinsten, kibirli yaramazlarmış; belki de onlara haksızlık ediyorum. Hizaya getirildiler mi belki de iyi oğlanlardır. Ona göre davranın!”

“Ne zaman geliyorlar?” diye sordu kızı.

“Havaya ve rüzgâra bağlı!” dedi elfler kralı. “Onlar seyahat ederken çok tutumlu davranırlar. Gemiyle gelecekler;

keşke İsveç üzerinden gelseler, ama bizimki o yöreyi sevmez pek. Kendisi dakik değildir, işte hoşlanmadığım tek yanı!”

Aynı anda iki tane bataklık perisi çıkageldi, çok telaşlıydılar. “Geliyorlar! Geliyorlar!” diye seslendiler.

“Tacımı verin bana da şöyle ay ışığına çıkayım!” dedi elfler kralı.

Kızları şallarını toplayıp onu diz bükerek selamladı.

Derken Dovre Dağları'nın yaşlı kralı sertleştirilmiş buz parçalarından yapılmış, kozalaklarla süslenmiş tacıyla çıka- geldi; üzerinde ayı postundan yapılma bir kürk, ayağında da kızak çizmeleri vardı. Oğulları yakası açık gömlek giymişti ve pantolon askıları da yoktu; eh, ne de olsa delikanlıydılar.

“Tepe dediğiniz bu mu yani?” dedi bir tanesi, elfler tepe- sini göstererek: “Biz Norveç'te buna çukur deriz!”

“Oğullarım!” dedi yaşlı kral. “Çukur dediğin şey oyuk olur, tepeyse yukarı doğru çıkmıştır! Hiç kafa yok mu sizde?”

Oradakilerin şaşırdığı şey misafirlerin konuştukları dili anlamalarıydı.

“Ukalalık etmeyin!” dedi babaları. “Yoksa sizi ‘görmemi- şin teki’ sanırlar.”

Sonra hep birlikte elfler tepesine gittiler; orada saygın ki- şiler toplanmıştı; hem de çok kısa bir zamanda; sanki hepsini rüzgâr alıp getirmişti buraya; misafirlere nazik davrandılar. Onları –tıpkı evlerindeki gibi– buzdan yapılma iskemlelere oturttular. Herkes edeplce yerlerini aldı, iki Norveçli trol dışında! Onlar ayaklarını masanın üstüne uzattılar, sanki bu- na hakları varmış gibi!

“İndirin ayaklarınızı!” dedi yaşlı trol. Oğlanlar söz dinle- di, ama hemen değil! Servis yapan kadınlar ceplerindeki çam kozalaklarıyla onları gıdıkladı; rahat oturmaları için çizmele- rini çıkardıktan sonra onları kadınların eline tutuşturdular. Ama babaları, yani yaşlı Dovre trol bambaşkaydı vesselam! Norveç'teki adalardan, beyaz köpükler saça saça akan, güm- bür gümbür aşağı düşerken org sesi çıkaran şelalelerden öyle bir bahsediyordu ki! Keza akarsuda sıçrayan som balıklarını anlatıyor ve kış gecelerinde duyulan kızak şakırtılarını, elle-

rinde yanan meşalelerle gençlerin buzda kayışını ve onların ayakları altında ürken balıkları... Yaa, bütün bunları öyle bir anlatıyordu ki, hem işitiyor hem de görüyor gibi oluyordunuz; sanki un değirmenleri dönüyor, delikanlılar ve kızlar şarkı söyleyip dans ediyordu. Derken yaşlı trol akraba olmadıkları halde elfi şap diye öptü.

Sıra elf kızlarının dansına geldi; bu, ayaklar yere vurularak yapılan hoş bir danstı; derken artistik danslara geçildi; aman Tanrım, nasıl bir bacak sallamaydı bu! Yukarıya mı, aşağıya mı sallıyorlardı, belli değil! Bacaklar ve kollar öyle bir çalışıyordu ki, tıpkı testere gibi! Ve sonra dönmeye başladılar; öyle ki, cehennem atının başı döndü ve masadan kalktı.

“Üff, amma eğlendik!” dedi yaşlı trol. “Ama bacak sallamaktan başka ne yapılabilir ki!”

“Az sonra görürsün!” diyen elf kralı, en küçük kızını yanına çağırdı. Kızcağız öyle narindi ki! Ay gibi parlıyordu; kardeşlerinin içinde en güzel oydu. Ağzına beyaz bir çubuk alarak oradan uzaklaşıp gitti; böylece sanatını göstermiş oluyordu!

Yaşlı trol bu sanatı karısının icra etmesinden hiç hoşlanmayacağını söyledi; ona göre, oğulları da bundan hoşlanmayacaktı.

İkinci kız kendiliğinden geldi, sanki gölgesi de yanındaydı. Oysa trollerin gölgesi olmaz!

Üçüncüsünün bambaşka bir yeteneği vardı; kendisi batıklık kadınının birahanesinde eğitim almıştı; keçiboynuzu kurdundan hap yapmasını biliyordu.

“Bundan iyi bir ev kadını olur!” dedi yaşlı trol göz kırparak; artık daha fazla içki içmek istemedi.

Derken dördüncü kız çıkageldi; yanında altından yapılma kocaman bir arp vardı; çok iyi çalışıyordu. Teline dokunur dokunmaz herkes sol bacağına havaya kaldırdı, çünkü troller hep sol bacaklarını kullanırlar; kız ikinci tele dokunur dokunmaz herkes ona uydu.

“Bu kız anasının gözü!” dedi yaşlı trol, ama iki oğlan onun peşine takılarak tepeden ayrıldı.

“Bundan sonraki kız ne yapabilir?” diye sordu yaşlı trol.

“Ben Norveçlileri sevmeyi öğrendim!” diye cevap verdi öteki. “Ve ben ancak Norveç’e gelmek şartıyla evlenirim!”

Ama kardeşlerin en küçüğü yaşlı trole şöyle fısıldadı: “Bir Norveç türküsü dinlediği için böyle konuşuyor o. Dünya batsa bile Norveç kayalıkları yapı taşı olarak kalırmış; bu yüzden Norveç’e gitmek istiyor, yani ölümden korktuğu için.”

“Bak hele!” dedi yaşlı trol. “Demek o yüzden! Peki, yedincisi neler yaparmış?”

“Yedinciden önce altıncı var!” dedi elfler kralı, ne de olsa saymasını biliyordu; ama altıncı kız konuşmak istemedi.

“Ben herkese ancak gerçeği söylerim!” dedi. “Kim ne derse desin umurumda değil! Ben şimdiye kadar hep ölü elbise mi diktim!”

Derken yedinci ve sonuncu kız eldi; o ne mi yapabiliyordu? O çok masal biliyordu; istemediğiniz kadar!

“İşte benim beş parmağım!” dedi yaşlı trol. “Her biri hakkında bir masal anlat!”

Elf kız onun bileğini tuttu, beriki huylanarak güldü; sıra göbeğinde altın halka taşıyan yüzük parmağına gelince yaşlı trol yakında bir nişan olacağını biliyordu sanki: “Sıkı tut!”

Neyi tutuyorsan o sana ait! Seninle ben kendim evlenmek isterim!”

“Ama sırada daha yüzük parmağıyla serçe parmak var!” dedi kız.

“Onların masalını kışa bırakalım!” dedi yaşlı trol. “Çam ağacını bir dinleyelim, huş ağacını, ölü ruhları ve dondurucu soğuğu düşünelim! Az sonra anlattırsın, yoksa yukarıdakilere haksızlık etmiş oluruz. Sonra çalı çırpının istif edildiği taş kulübeye oturur, Norveç kralının boynuzlarıyla İngiliz birası içeriz; bana birkaç tane hediye etmişlerdi. Orada oturursak sarayın trolü de gelip bizi ziyaret eder ve sana piyasadaki şarkıların hepsini okur! Öyle bir eğleneceğiz ki! Som balığı şelaleye sıçrasa da taş duvara çarpacak, ama buraya gelemeyecek! – Evet, inan bana! Norveç’te yaşamak güzel bir şey! Ama delikanlılar nerede?”

Evet, neredeydi delikanlılar? Etrafta dolaşıyor ve meşale alayı oluşturmak üzere balkabalarını üflüyorlardı.

“Şimdi maskaralığın sırası mı?” dedi yaşlı trol: “Size anelik edecek birini aldım yanıma, sizler da bu teyzenin kızlarını alın bari!”

Ama delikanlılar nutuk atmak istediklerini söylediler, evlenmeye hiç niyetleri yokmuş!

Ve birer nutuk atarak kadeh tokuşturdular; kadehte içki bırakmadıklarını kanıtlamak için tırnak deneyi yaptılar; daha sonra soyunup masanın üzerine uzandılar; hiç de utanmadılar.

Ama yaşlı trol genç nişanlısıyla dansa kalktı; onunla çizmelerini değiştirdi, çünkü bu, yüzük takmaktan daha makbule geçiyordu.

“Şimdi horoz öttü!” dedi evi çekip çeviren elf kız. “Pancurları kapayalım da güneş bizi yakmasın!” Ve tepe kapanı-verdi.

Ama dışarda, oyuk ağaçta kertenkeleler bir aşağı bir yukarı geziniyordu. Biri ötekine: “Norveçli yaşlı trol hoşuma gitti valla!” dedi.

“Ben daha çok delikanlılardan hoşlandım!” dedi solucan; ne var ki, zavallı hayvan göremiyordu işte!

35|Kırmızı Pabuçlar

Bir zamanlar küçük bir kız vardı; çok sevimliydi ve çok güzeldi, ama yaz oldu mu hep yalınayak dolaşırdı, çünkü çok fakirdi. Kışın kalın tahtadan ayakkabı giyerdi, o zaman ayakları soğuktan kıpkırmızı olur ve çirkinleşirdi.

O köyde yaşlı kunduracının karısı yaşardı, bir gün eski kırmızı kumaşlardan elinden geldiğince bir çift kırmızı pabuç dikti; şekilsiz bir şeydi bu, ama kızı için dikmişti işte! Küçük kızın ismi Karen'di.

Bu kıza o pabuçları ilk kez giymek, tam annesinin öldüğü gün kismet oldu; aslında cenaze günü giyilecek pabuç değildi bunlar, ama kızın başka ayakkabısı yoktu ki! Bu yüzden samandan yapılma tabutun ardından yalınayak yürüdü.

Derken eski ve kocaman bir araba çıkageldi, içinde uzun boylu ve yaşlı bir kadın oturuyordu; küçük kızı böyle görünce ona acıdı ve rahibe:

“Dinleyin, şu kızı bana verin; ben ona iyi bakarım!” dedi.

Karen bunun nedenini önce kırmızı pabuçlara bağladı, ama yaşlı kadın onları çirkin buldu ve yaktırdı; Karen'e tertemiz elbiseler giydirdi; küçük kız okuyup yazmayı ve dikiş dikmeyi öğrendi. Herkes onu çok beğendi ve sevimli buldu.

Ama ayna, “Sen sevimli olmaktan de öte, çok güzelsin!” diyordu.

Derken bir gün kraliçe ülkeyi dolaşmaya çıktı; yanına kü-

çük kızını da, yani prensesi de yanına aldı. Herkes kaleye koştu, aralarında Karen de vardı. Prenses bembeyaz elbisele-riyle bir pencere önüne oturmuştu, herkes onu seyrediyordu. Ne etekliği yerde sürünüyordu, ne de başında altın taç vardı; ama ayağına fevkalade güzel, sahtiyandan yapılmış bir çift ayakkabı geçirmişti ki, Karen'e dikilen o kırmızı pabuçlardan çok daha zarifti. Yine de kırmızı pabuçlar dünyada hiçbir şeyle karşılaştırılmazdı!

Neyse, Karen cemaate kabul edilme yaşına ulaştı, kendisine yeni giysiler alındı, yeni pabuç da giyecekti. Şehirdeki ünlü kunduracı onun ayağının ölçüsünü aldı; kunduracı kendi evinde çalışıyordu; odasındaki büyük camlı dolapta çok güzel bir çift ayakkabı ile pırıl pırıl bir çift çizme görölüyordu. İkisi de harikaydı. Yaşlı kadının gözleri pek iyi görmüyordu, bu yüzden fazla kurcalamadı, ama onların arasında bir çift kırmızı pabuç vardı; tıpkı prensesin ayağındakiler gibi! Gerçekten güzeldi bunlar! Kunduracı onları bir kontun kızı için diktiğini, ama ayağına tam uymadığını söyledi.

“Bunlar herhalde rugan!” dedi yaşlı kadın: “Öyle parlıyor!”

“Evet, çok parlıyor!” dedi Karen ve ayağına tam uydu; hemen satın aldılar. Ama yaşlı kadın onların kırmızı renkte olduğunu bilmiyordu, yoksa Karen'in cemaate kabul törenine kırmızı pabuçlarla gitmesine asla razı olmazdı! Ne var ki, genç kız onları giydi işte!

Herkes onun ayaklarına baktı, kilisenin girişinden koro-ya doğru yürürken mezar taşlarının üzerindeki kabartmalar; sert yakalı, uzun ve siyah giysileri içinde papazların ve papazların eşlerinin portrelerinin gözü hep bu pabuçlara takılmış

gibiydi. Ve rahip elini başına koyup dua ettikten sonra onun artık Tanrı'yla bütünleştiğini ve olgun bir Hıristiyan olduğunu söyledikten sonra kilisenin orguyla en güzel ilahiler çalınırken Karen'in aklı fikri sadece kırmızı pabuçlardaydı.

O gün öğleden sonra yaşlı kadın başkalarından, kızın kırmızı pabuçlarla kiliseye gittiğini öğrendi ve bunu çok çirkin buldu; böyle bir şey yakışık almazmış! Bundan böyle Karen artık kiliseye hep siyah pabuçlarla gitmeliymiş, yaşlansa bile!

Ertesi sabah Kutsal Yemek töreni düzenlendi; Karen önce siyah pabuçlara baktı, sonra kırmızılara ... ve kırmızılarını giydi!

Çok güzel ve güneşli bir gündü; Karen yaşlı kadınla birlikte buğday tarlaları arasından geçerek kiliseye gitti; yol biraz tozluydu.

Kilisenin girişinde yaşlı bir asker duruyordu; baston taşıyordu, sakalı acayip uzundu ve beyaz olacağı yerde kırmızıydı.

Bu asker yere kadar eğilerek yaşlı kadına pabuçlarının tozununu alabilip alamayacağını sordu. Karen ufacık ayağını uzattı.

“Şuna bakın, ne kadar da güzel bir dans ayakkabısı!” dedi asker. “Dans ederken hiç ayaktan çıkmaz, çok iyi oturmuş!” Ve eliyle pabuçların tabanını tokatladı.

Yaşlı kadın askere az bir para verdikten sonra Karen’le birlikte kiliseye girdi.

Karen sunağın önünde eğilip altın çanağı dudaklarına değdirirken kilisedeki herkes, hatta bütün figürler gözlerini genç kızın pabuçlarına dikti. Onunsa aklında sadece kırmızı pabuçlar vardı ve sanki pabuçlar tam önünde, ayin kadehinde yüzüyorlardı. Genç kız söylemesi gereken ilahiyi de, duayı da unutuverdi.

Derken herkes kiliseden çıktı, yaşlı kadın arabasına bindi. Karen de arabaya binmek üzere ayağını kaldırmışken yaşlı asker “Ay, ne güzel dans ayakkabıları!” dedi.

Bunun üzerine Karen ister istemez birkaç dans adımı attı, ama buna başlar başlamaz bacakları bu dansı sürdürdü; sanki pabuçlar iradesini ele geçirmişti! Genç kız kilisede dans etmekteydi, bunu engelleyemiyordu. Sonra arabaya bindi, ama ayakları hâlâ dans ediyordu! Ve bu arada yaşlı kadını adeta tekmeledi! Sonunda pabuçlar ayağından çıkartıldı da

genç kız rahat etti.

Eve gelince pabuçları dolaba koydular, ama Karen ne yapsa bakışlarını onlardan ayıramıyordu.

Derken yaşlı kadın hastalandı, herkes onun öleceğini söylüyordu; ona göre üstü başı temizlendi ve beklemeye başlandı. Bütün işi Karen yapmak zorundaydı. Ancak şehirde büyük bir balo vardı ve Karen de bu baloya davetliydi. Yaşlı kadına baktı, nasıl olsa ölecekti; kırmızı pabuçlara baktı, onları giymek günah olmayacaktı. Onları giydi. –Neden giymesin ki?– Ve baloya gitti. Orada dansa başladı.

Ama sağa gitmek istediğinde pabuçlar dansı sola yöneltti; salonun üst katında dans etmek istediğinde pabuçlar alt kata yollanarak merdivenlerden indi ve sokağa çıktıktan sonra sur kapılarına kadar gitti.

Derken ağaçlar arasında bir şey parladı; kız bunu önce ay zannetti; çünkü bir surata benziyordu. Ama bu ay kızıl sakallı askerdi! Oturduğu yerden şöyle seslendi: “Ay, ne güzel dans ayakkabıları!”

Bu onu kızdırdı; hemen ayağından çıkarmak istedi, ama öyle sıkı oturmuşlardı ki! Çoraplarını yırtı yırtı çıkardı, ama pabuçlar ayağına yapışmıştı, sanki onun bir parçasıydı. Ve de dans etmekteydiler; kızcağız hep dans etmek zorunda kaldı: çayırdı, bayırdı, yağmurlu havada, güneşli havada ... gece gündüz; hele geceleri felaketti!

Kilise mezarlığında dans etti, ama oradaki ölüler ona katılmadı, onların dans etmekten başka yapacak işleri vardı. Genç kız solucanotlarının türediği fakirler mezarlığının taşlarından birine oturmak istedi, ama ona yine dinlenmek kısmet olmadı; kilise girişine kadar dans ede ede gittiğinde orada beyazlara bürünmüş ve kanatları omzundan yere kadar uzanan Azrail'i gördü; suratı çok asıktı, elinde uzun ve geniş enli bir kılıç tutmaktaydı.

“Dans et bakalım!” dedi. “Ayağındaki kırmızı pabuçlarla dans edeceksin! Ta ki suratın sararıp buz kesinceye kadar! Ayak derilerin aşınıp kemikleri iskelete dönene dek! Dans ederek kapı kapı dolaşacaksın; kendini beğenmiş çocukların kaldığı evlerin kapısını çalacaksın ki, seni görünce korksunlar! Dans et bakalım, hadi dans et!”

“Acı bana!” diye seslendi Karen, ama Azrail'in ne karşılık verdiğini duymadı; çünkü pabuçları onu kapıdan dışarı çıkarmış ve tarlalara, oradan derelere tepelere sürüklemişti. Ve kız hiç durmadan dans etmek zorundaydı.

Bir sabah yine dans ede ede iyi tanıdığı bir evin kapısı önüne geldi. Evin içinde ağıtlar okunuyordu; çiçeklerle bezenmiş bir tabut taşıyorlardı; o zaman kız yaşlı kadının ölmüş olduğunu anladı; zavalıcık herkes tarafından terk edilmiş ve meleklerin gazabına uğramıştı!

Genç kız dansa devam etti, ister istemez etti; gece yarısına kadar dansetti, ayağındaki pabuçlar onu dağlardan taşlardan yürüttü; ayakları kan içinde kaldı. Kırıları aşarak terk edilmiş bir eve vardı. Burada celladın oturduğunu biliyordu. Kapıya vurdu ve parmağıyla camı tıkırdatarak: “Çık dışarı! Çık dışarı! –Ben içeri giremiyorum, çünkü dans etmekteyim!” dedi.

Cellat, “Sen benim kim olduğumu bilmiyorsun galiba?” dedi. “Ben kötü kişilerin kellesini uçururum! Baltam titrerse kimin kellesini uçuracağımı hissederim ben!”

“Uçur kelleme öyleyse!” dedi Karen. “Yoksa günahlarımı ödeyemem! Ama ayaklarımı da pabuçlarla birlikte kes at!”

Ve genç kız işlediği suçu anlattı; bunun üzerine cellat onun ayaklarını –pabuçlarıyla birlikte– baltayla bir vuruşta kesti. Ama o pabuçlar kesilen ayakla birlikte tarlaları aşarak ormanın derinliklerine vardı.

Cellat kıza birer tahta bacak ve koltuk değneği yaptı; günahkârların kendisine okuduğu ilahilerden birini ona öğretti. Genç kız onun balta tutan elini öptükten sonra fundalığa yollandı.

“Bu kırmızı pabuçlardan yeterince çektim ben! Şimdi kiliseye gideyim de herkes beni görsün bari!” diye söylenen kız hızlı adımlarla kilisenin kapısına kadar yürüdü; ama oraya vardığında, önünde dans eden o kırmızı pabuçları gördü; öyle korktu ki, hemen geri döndü.

Bütün hafta boyunca üzüntüden kurtulamadı ve acı acı gözyaşları döktü. Pazar günü gelip çatınca, “Eh, artık yeterince çektim, uğraştım! Bana kalırsa, ben de kilisede başlarını dik tutan insanlar kadar iyiyim!” diye söylenerek cesaretle kapıdan içeri girmeye karar verdi. Daha kapıya gelmemişt

ki, önünde dans etmekte olan kırmızı pabuçları gördü; o kadar korktu ki, geri dönerek işlediği günahlar için pişmanlık duydu.

Ve rahibin evine vararak orada çalışmak istediğini söyledi adama; ne iş olursa yapacaktı, paranın hiç önemi yoktu! Tüm istediği, başını sokacak bir yer ve iyi insanlarla bir arada bulunmaktı. Bunu rahibin karısına defalarca söyledi, kadın ona acıyarak bir görev verdi.

Karen çalışkandı, ama dalgın ve düşünceliydi. Rahip akşamları İncil'den parçalar okuduğu zaman ses çıkarmadan dinliyordu. Çocuklardan çok hoşlanıyordu, ama onlar temizlikten ya da kraliçe gibi güzel olmaktan söz açınca sadece baş sallamakla yetiniyordu.

Ertesi pazar hep birlikte kiliseye gitmek istediler ve genç kıza da gelmek isteyip istemediğini sordular; Karen yaşlı gözlerle koltuk değneklerine bakarken çok üzgündü. Diğerleri Tanrı'nın sözlerini duymak üzere kiliseye gitti, genç kız da tek başına odasına çekildi. Bu oda o kadar ufaktı ki, sadece bir yatakla bir iskemle sığıyordu, o kadar! Kız bu iskemleye oturduktan sonra dua kitabını açtı; iyi niyetle birkaç ilahi mırıldanırken, kiliseden org sesi gelince gözlerinden akan yaşlar yanaklarından aşağı süzülürken "Tanrım, bana yardım et!" dedi.

O anda güneş ışıdı ve genç kızın karşısına, geçen gece kilisenin girişinde gördüğü beyaz pelerinli melek çıkıverdi; elinde o keskin kılıç yoktu artık, onun yerine üzeri güllerle dolu çok güzel bir yeşil dal vardı; onunla tavana dokundu, bütün tavan yukarı kalktı ve altın bir yıldız gözüktü; melek, duvarlara dokundukça hepsi genişleyerek açıldı; genç kız ça-

lınan orgu, eski figürleri, rahiple rahibeleri gördü; cemaat süslü sıralara oturmuştu, ilahi okuyordu. –Yani kilise genç kızın odacığına gelip yerleşmişti ve o da bunun içindeydi! Rahiplerin yanındaki bir iskemleye o da oturmuştu. İlahiler sona erince herkes genç kıza bakarak “İyi ki geldin, Karen!” dediler.

“Günahlarım affolundu!” diye cevap verdi genç kız.

Org çalarken çocukların sesi o kadar yumuşak ve güzel çıkıyordu ki! Güneş sıcak ışınlarını pencereden içeri, tam Karen’in oturduğu iskemleye gönderiyordu. Genç kız yüreği sevinçle dolarken kendinden geçti; ruhu güneş ışınlarına binerek Tanrı katına ulaştı; orada artık kimse kırmızı pabuçları sormayacaktı.

36/Yaramazlar

Pire, çekirge ve zıpzip kimin en fazla sıçrayacağını saptamak istediler ve bu yüzden herkesi davet ettiler. Kim isterse gelebilecekti, saraydaki bu üç yarışçıyı seyretmek keyifli olacaktı!

“En yüksek sıçrayana kızımı vereceğim!” dedi kral. “Yani boşu boşuna sıçramasınlar!”

Sahneye önce pire çıktı; çok görgülüydü, etrafa bakınarak herkesi saygıyla selamladı; ne de olsa kanında küçük hanım kanı vardı, sadece insanlarla haşır neşir olmaya alışmıştı ki, bu çok etkileyiciydi.

Derken çekirge çıkageldi; oldukça kiloluydu, yine de güzel bir vücudu vardı; yeşil bir üniforma giymişti, doğuştan öyleydi zaten; ataları Mısır’dan geliyordu, kendisi burada çok rağbet görüyordu. Onu tarladan alıp iskambil kâğıtlarından yapılma üç katlı evceğize koymuşlardı. Evin kapı ve pencereleri vardı, hepsi de kupa kızı kartından kesilerek yapılmıştı.

“Hep söylerim...” dedi çekirge, “ben on altı çekirge tanırım, çocukluklarından beri vızıldayıp dururlar, hâlâ bir ev sahibi olamadılar. Benim evim olduğu kulaklarına gidince kıskançlıktan kahroldular!”

Pire de, çekirge de kendi geçmişlerini iyi bildikleri için prensese talip olma cesaretini bulmuşlardı.

Zıpzip bir şey demedi, ama herkes onun her şeyi düşünüp taşınıp sonra karar verdiğini söylüyordu. Üç madalya kazan-

mış eski belediye başkanı, onun sessiz kaldığı sürece gelecek kışın hafif mi yoksa şiddetli mi geçeceğini bildiğini savundu; takvimler bile bunu önceden yazamıyordu aslında!

“Evet, ben de önceden söyleyemem!” dedi kral: “Ama sözüm sözdür!”

Neyse, sıra sıçramaya geldi.

Pire o kadar yüksek sıçradı ki, kimse onu göremedi, bunun üzerine onun hiç sıçramamış olduğunu savundular ki, bu da haksızlıktı doğrusu!

Çekirge şöyle böyle sıçradı ve kralın tam suratına tünedi ki, bu iğrenç bir şeydi!

Zıpzıp uzun süre sustu ve düşündü; önce onun sıçrayamayacağını sandılar.

“Niye sıçramasın ki!” diyen saray köpeği onu şöyle bir koklayınca, zıpp diye diye zıpladı ve kendisini altından yapılma alçak koltuğa oturmuş olan prensesin kucağında buldu.

O zaman kral “En yüksek sıçrayış kızımın kucağında son bulan sıçrayıştır; bunu yapabilmek için akıllı olmak gerekir. Zıpzıp bunu kanıtladı, çünkü kafası çalışıyor!” dedi.

Ve zıpzıp prensesle evlendi.

“Ama ben daha yüksek sıçramıştım!” dedi pire. “Neyse, varsın o siskayla evlensin! En yükseğe ben sıçradım, bunun için kas gerekir kas!”

Bu sözlerden sonra pire orduya katıldı. Anlatılanlara göre cephede şehit düşmüş!

Çekirgeye gelince, dışarda hendekte tünedi ve bu dünyada neler olup bittiğini düşündü yine. “Kas gerek! Kas gerek!” diye üzüntülü üzüntülü mırıldandı yine.

Bu masal da burada bitti, çoğu palavra elbette; kitap halinde çıksa bile!

371 Çoban Kızı ile Baca Temizleyicisi

Ahşap ve el yapımı, zamanla kapkara olmuş eski dolaplar vardır, gördün mü hiç? Hani üzerinde figürler ve yapraklar işlenmiş cinsten? İşte odada, büyükanneimin ninesinden kalma böyle bir dolap vardı; üzeri oyma güller ve lalelerle bezenmişti; kapağına acayip kabartma figürler oyulmuştu, bunların arasında boynuzları öne çıkan bir geyik kafası görünüyordu; ancak tam orta kısımda yine ahşap ve tamamen el yapımı gülünç bir adam yontulmuştu; sırtkandı, ama buna gülüyor da denmezdi; keçi ayaklıydı ve alnında ufak boynuzları vardı, sakalı da uzundu. Evdeki çocuklar ona “Keçiyaklıgeneralbozuntusu” diyorlardı ki, bu zor bir isimdi, pek rastlanır değildi. Bu figürün yontulması da zaten tesadüfen olmuştu. Ama yontulmuştu işte! Bu figür, aynanın altındaki masanın üzerinde duran, porselenden yapılma küçük bir çoban kızına bakmaktaydı hep. Kızın pa-buçları altın yaldızlıydı ve kendisi çok güzeldi, kırmızı bir gül iştirilmiş giysisi de öyle! Altından bir şapkasıyla bir çoban değneği vardı. Yani harika bir kızdı bu! Hemen yanında baca temizleyicisi bir oğlan duruyordu ki, kömür gibi karaydı. Porselenden yapılmıştı; o da öteki gibi hoş ve güzeldi. Her ne kadar baca temizleyicisi kılığındaysa da aslında bir prensti o!

Elindeki merdivenle öyle bir duruş sergiliyordu ki! Ama suratı bir kızinki kadar beyaz ve kırmızıydı. Aslında bu bir

hataydı, yüzüne biraz siyah bulaşmalıydı yani. Çoban kızının hemen yanında yer almıştı. İkisi de konuldukları yerde kalmıştı ve kıpırdamıyordu. Böylece nişanlanıverdiler. Birbirlerine uyuyorlardı, ikisi de gençti, ikisi de aynı porselenden yapılmıştı ve aynı şekilde ikisi de kırılabilir cinstendi.

Hemen yanlarında, onlardan üç misli büyüklükte bir kukla vardı; bu, başını sallayan yaşlı bir Çinliydi! O da porselenden yapılmıştı; söylediğine bakılırsa kendisi çoban kızının büyükbabasıymış, ama bunu tam olarak ispat edemiyormuş. Ama kızın üzerinde hakkı varmış, işte bu yüzden çoban kızına talip olan Keçiyaklıgeneralbozuntusu'nu destekliyordu.

“İyi bir kocan olacak!” dedi yaşlı Çinli. “Sanırım maundan yapılmış; o seni Bayan Keçiyaklıgeneralbozuntusu yapacak! Dolabı gümüş dolu zaten; gizli çekmeceleri hiç saymıyorum!”

“Ben karanlık bir dolapta yaşamak istemem!” dedi çoban kızı. “Duyduğuma göre o dolapta on bir tane porselen kadın varmış!”

“Sen de on ikincisi ol!” dedi Çinli. “Bu gece o dolap çatırdarken senin düğünün kıyılmış olacak, ona göre!”

Sonra başını öne eğerek uykuya daldı.

Ama çoban kızı ağlamaya başladı, çünkü gönlünü porselen baca temizleyicisine kaptırmıştı.

“Senden rica edeceğim, hemen birlikte kaçıp gidelim; artık burada kalamayız!” dedi.

“Sen ne istersen yaparım!” diye karşılık verdi baca temizleyicisi. “Hadi hemen gidelim! Elimde mesleğim var, sana bakabilirim herhalde.”

“Şu masadan sağ salım aşağı bir inebilsek!” dedi kız. “Dış dünyaya açılmadan içim rahat etmeyecek!”

Oğlan onu teselli etti ve ayaklarını nasıl oymalı köşelere ve masa bacağındaki yaldızlı yapraklara basacağını gösterdi; yanına merdivenini de aldı; böylece döşemeye indiler. Eski dolaba baktıklarında orada bir karmaşadır gidiyordu: tüm yontulmuş geyikler başlarını öne uzatıp boynuzlarını sallayarak sağa sola çevirdi. Keçiyaklıgeneralbozuntusu yerinden fırlayarak Çinliye baktı ve “Gidiyorlar! Gidiyorlar!” diye bağırdı.

Biraz ürktüler ve pencere altındaki çekmeceye sıçradılar.

Burada üç dört deste iskambil kâğıdı vardı, ama sayıları eksikti; bunlardan derme çatma ufak bir kukla tiyatrosu ya-

pılmıştı; işte burada oyunlar oynanıyordu. Tüm damlar, yani karo, kupa, sinek ve maça damları yelpazeyle serinleniyorlardı; hepsi ön sıradaydılar; arkalarında valeler yer almıştı, oyun kâğıtlarındaki gibi birer başları olduğunu gösterircesine; kâh yukarıda kâh aşağıda! Birbirine kavuşamayan iki kişiye ait bir komedi oynuyorlardı. Çoban kızı ağlamaya başladı, çünkü bu bir bakıma kendi öyküsüydü.

“Dayanamayacağım!” dedi. “Bu çekmecedен dışarı çıkmalıyım!”

Ama döşemeye inip de masaya baktıklarında yaşlı Çinli uyanıverdi ve tüm vücuduyla sallanmaya başladı: evet, aşağıda biçimsiz bir şey vardı!

“Şimdi de yaşlı Çinli geliyor!” diyen çoban kızı, kendini porselen kutusuna attı; o kadar bezmişti yani!

“Aklıma bir şey geldi!” dedi baca temizleyicisi. “Şu köşedeki alacalı bulacalı çanağın içine girip saklansak! Orada güller ve lavantalar arasında uyuruz, Çinli gelirse suratına tuz atarız!

“Yetmez!” dedi kız. “Ayrıca bu çanak ile Çinli nişanlılar; iyi biliyorum. Doğal olarak birbirlerini kollayacaklardır; en iyisi biz buradan çekip gidelim!”

“Benimle gelecek kadar cesaretin var mı gerçekten?” diye sordu oğlan. “Düşünsene bir kere, dünya ne kadar büyük! Bir daha geri dönemeyeceğiz.”

“Seninle geleceğim!” dedi kız.

Baca temizleyicisi ona sımsıkı sarılarak: “Benim yolum bacadan geçer! Yani sobadan girerek bacanın ta tepesine kadar gidecek cesaretin var mı senin? Varsa gel, girip geçelim şu sobadan, ben yolu biliyorum!” dedi.

Sonra onu sobaya götürdü.

“Burası biraz karanlık!” dedi kız, ama onunla birlikte yürüdü; içleri zifiri karanlıktaki silindir şeklindeki borulardan ve kapakçıklardan geçtiler.

“Şimdi bacadayız!” dedi oğlan. “Bak, bak, yukarıda nasıl yıldızlar parlıyor!”

Gerçekten gökyüzü yıldız doluydu ve sanki onlara yol gösterircesine ışık tutuyordu. Tırmandılar, tırmandılar; ür-kütücü bir yoldu bu! Gittikçe yükseliyordu! Oğlan kızı kolundan tuttu, o da ona yaslandı; oğlan küçücük porselen ayaklarının basacağı yerleri işaret etti genç kıza; derken bacanın çıkış yerine vardılar ve tuğlaların üzerine oturdular; çok yorulmuşlardı; o kadar olacaktı elbette!

Tepelerindeki gökyüzü yıldız doluydu; altlarında tüm şehrin damları gözükiyordu; bakabildikleri kadar uzağa baktılar; zavallı çoban kızı bu kadarını aklından geçirmemişti; küçücük başını boya temizleyicisinin başına dayadıktan sonra ağlamaya başladı; boynundaki altın kopup yere düştü.

“Dayanamayacağım!” dedi kız. “Dayanamayacağım! Dünya çok büyükmüş meğerse! Keşke yine aynanın altındaki masada olmuş olsam! Orada olmadığım sürece hiç sevinemeyeceğim! Şimdi her iki dünyayı da görmüş oldum. Beni biraz olsun seviyorsan yine eve götür!”

Baca temizleyicisi onu ikna etmek için bir şeyler söyledi; Keçiyaklıgeneralbozuntusu’nu ve yaşlı Çinliyi hatırlattı. Kızcağız hüngür hüngür ağlamaya başladı ve oğlanı öptü; oğlanın onunla gitmekten başka seçeneği yoktu – verdiği karar yanlış bile olsa!

Daha sonra zar zor bacadan aşağı indiler bu kez, borular-

dan ve kapakçıklardan geçtiler; yolculuk hiç de hoş değildi. Derken sobaya vardılar, kapısına varınca odada kimse var mı yok mu diye kulak kabarttılar. Her taraf sessizdi; sobadan dışarı çıkıp baktılar: Aa, odanın tam ortasında yaşlı Çinliyi gördüler. Peşlerinden gitmek isterken masadan düşmüş ve üç parçaya ayrılmıştı! Sırtından kocaman bir parça kopmuştu; kafasının bir parçası yerde yuvarlanıyordu. Keçiayaklıgeneralbozuntusu her zamanki yerindeydi ve düşüncelere dalmıştı.

“Korkunç bir şey!” dedi çoban kızı. “Yaşlı büyükbaba kırıldı gitti, hep bizim yüzümüzden! Buna dayanamayacağım ben!” Ve küçücük ellerini kavuşturdu.

“Yapıştırılır!” dedi baca temizleyicisi. “Hem de gayet iyi yapıştırılır! – Dur bakayım, o kadar acele etme! Onun sırtına bir parça ekleyip yapıştırırsak olur bu iş! Yine de başımız belaya girebilir!”

“Öyle mi dersin?” dedi kız.

Ve sonra ikisi de masaya tırmanarak yerlerini aldı.

“Bak, bunu da hallettik!” dedi oğlan. “Boşuna zorlanmışız!”

“Büyükbaba iyice yapışmış olsa bari!” dedi çoban kızı. “Acaba pahalı mı?”

“Kırıldıktan sonra antika değeri artar herhalde!” diye fikir yürüttü Keçiayaklıgeneralbozuntusu. “Ama bence bu kadar uğraşa değmez! Ben kızı alıyor muyum, almıyor muyum?”

Çoban kızı ile baca temizleyicisi yaşlı Çinliye öyle acıyarak baktılar ki! Onun başını sallayarak general bozuntusuna onay vereceğini sandılar, ama bu olmadı. Başkalarına da bü-

yükbabanın boynunun yapıştırılmış olduğunu söylemeye utandılar.

Böylece porselen takımı bir arada kaldı; büyükbabanın yapıştırılmış boynuna dua ederek birbirlerini sevdiler ve hep böyle yaşadılar, ta ki kendileri de kırılınca kadar elbette!

38|Danimarkalı Holger

Kronborg Şatosu Danimarka'nın Öresund Limanı'ndaydı; buraya yalnızca İngiliz değil, Rus, hatta Prusya gemileri de uğrar ve her gelişlerinde şatoyu “bum-bum” diye top atışıyla selamlardı. Şato da tek bir top atışıyla “bum” diye karşılık verirdi. Bu top atışları “Merhaba!” – “Teşekkürler!” anlamındaydı. Kışın buraya gemi gelmezdi, çünkü ta İsveç sularına kadar deniz buz tutardı; ama geliş yolları şosedden farksızdı. İsveç ve Danimarka bandıralı gemiler hep “Merhaba!” – “Sağ ol!” şeklinde karşılıklı selamlaşır, ama bu selamlaşma topla değil el sıkışarak gerçekleşirdi. Biri çavdar ekmeği verirken öteki çörek takdim ederdi; hani, komşunun yemeği daha lezzetli olur ya, o hesap! Ama emektar Kronborg Şatosu'na diyecek yoktu doğrusu!

Bu şatonun en alt katında, daha doğrusu derin ve karanlık bodrumunda Danimarkalı Holger demirden ve çelikten yapılma zırhını giymişti, bir elini başına destek yapmıştı, uzun sakalı masanın üzerine çakılmış gibiydi. İşte bu şövalye uyuyor ve rüya görüyordu. Rüyasında Danimarka'da olup bitenleri görüyordu hep. Her kutsal akşamda Tanrı'nın meleği çıkageliyor ve ona, gördüğü rüyanın gerçek olduğunu, rüya görmeye devam etmesini ve bundan böyle Danimarka'nın ciddi bir tehlike içinde bulunmadığını bildiriyordu. Öyle bir tehlike söz konusu olursa Danimarkalı Holger nasıl olsa yerinde doğrulacaktı ve sakalını çektiği gibi masa da devrilecekti! O zaman ileri atılacak ve öyle bir çarpışacaktı

ki, dünyada bunu duymayan kalmayacaktı!

Danimarkalı Holger hakkındaki tüm bu öyküleri yaşlı bir büyükbaba torununa anlatıyordu ve oğlan onun anlattıklarının doğru olduğunu biliyordu. Bu yaşlı adam orada öyle oturmuş anlatırken odundan bir figür yontmaktaydı: bu figür Danimarkalı Holger'di! Figür bir geminin ön ucuna takılacaktı! Aslında büyükbaba ağaç oymacısıydı. Hep gemilere –isimlerine göre– kalyon başlığı yontardı. Bu kez Danimarkalı Holger'i yontmuştu; figür dimdik duruyordu, uzun sakalıyla ve mağrur görünüşüyle bir elinde bir kılıç, diğerinde de Danimarka bayrağı tutuyordu.

Büyükbaba Danimarkalı erkek ve kadınlar hakkında öyle acayip öyküler biliyordu ki! Torunu onun en az Danimarkalı Holger kadar çok şey bildiğine emindi; kendisi Danimarkalı Holger'i hep rüyasında gördüğü için yatağına her yatışında sakalı çıksın diye çenesini yorgana öyle bir bastırıyordu ki!

Bu arada büyükbaba oturmuş işini yapıyordu; figürün son kısmını yontmaktaydı ki, bu Danimarka armasıydı. İşte şimdi o da tamamlanmıştı; yaşlı adam okuduğu, gördüğü ve küçük oğlana anlattığı her şeye inanıyordu. Neyse, başını öne eğerek gözlüğünü çıkarıp temizledikten sonra tekrar yerine yerleştirdi ve “Evet, ben Danimarkalı Holger'i hiç görmedim! Ama oğlan yataktayken belki onu görecektir; bu, onu ne kadar isteyeceğine bağlı!” dedi.

Sonra başını öne eğdi, yonttuğu Danimarkalı Holger'e bakınca iyi bir iş çıkarmış olduğuna aklı yattı; figürün yüzüne sanki renk gelmişti, zırhı demir ve çelik gibi parlıyordu; Danimarka bayrağı gitgide kırmızılaşıyor, aslan figürleri başlarına altın taç geçirmek için dönüp duruyordu.

“Dünyada bundan daha güzel bir arma olamaz!” dedi yaşlı adam. “Aslanlar gücü simgeliyor, kalplerin anlamı ise hoşgörülü olma ve sevgi!” Üst sıradaki aslana iyice bakınca İngiltere ve Danimarka Krallıklarını birleştirmeye çalışan kralı düşündü; ikinci aslana baktığında aklına Danimarka birliğini kuran Valdemar geldi; üçüncü aslan ona Danimarka, İsveç ve Norveç’i birleştiren Margarethe’i anımsattı. Derken gözleri eskisinden daha da fazla parlayan kırmızı kalplere takıldı, bunlar dalgalanan bayraklara dönüştü sanki ve aklı fikri tek tek onlara odaklandı.

İlk bayrak onu daracık ve karanlık bir hapishaneye yönlendirdi; orada bir kadın mahpus vardı; bu Dördüncü Christian’ın olağanüstü güzel kızı Eleonore Ulfeld’di ve küçük

bayrağı göğsüne gül gibi ilıstırmıştı; o gül Danimarka'nın en güzel ve en soylu kadınının yüreğıyle birlikte büyüyordu.

“Evet, Danimarka armasının yüreğı bu ıste!” dedi büyük-baba.

Ve düşünceleri bayrağın peşinden gitti sanki; topların atıldığı ve gemilerin yanarak battığı açık denizlere... Tüm fi-loyu kurtarmak için kendi gemisini havaya uçuran Hvitfeldts'in kazandığı göğsündeki madalyaya.

Üçüncü bayrak onu alıp rahip Hans Egede'nin Grönland'daki salaş kulübesine götürdü; bu rahibin söyledikle-riyle yaptıkları, göğsündeki yıldızda ve Danimarka armasın-daki yürekte yazılıydı!

Büyükbabanın zihni dalgalanan bayrağı odaklandı; onun kendisini nerelere götüreceğini biliyordu. Bir çiftçi kadın-ının harap kulübesinin önünde Dördüncü Frederik durmuş, kalaslara tebeşirle kendi adını yazıyordu; göğsüne sardığı bayrak dalgalanıyordu; bu kulübede onun kalbi Danimarka armasındaki kalbe dönüşmüştü!

Yaşlı büyükbaba kırpıstırdığı gözlerini sildi; kral Frede-rik'i gümüş renkli saçından ve dürüst bakışlı mavi gözlerin-den tanıyıverdi, ellerini kavuşturarak sessizce önüne baktı.

Derken büyükbabanın gelini gelerek ona vaktin geç ol-duğunu, biraz dinlenmesi gerektiğini ve akşam yemeğinin hazır olduğunu söyledi.

“Harika bir şey yaptın büyükbaba!” dedi. “Danimarkalı Holger'le eski armamızı! –Bu yüzü sanki bir yerde görmüşüm gibi geliyor bana!”

“Hayır, sen kesinlikle görmedin!” dedi yaşlı büyükbaba. “Ama ben gördüm ve aklımda kaldığı kadarıyla onu ahşap-

tan yontmaya çalıştım. O zamanlar İngilizler limana demir atmıştı, Nisanın 2'siydi, onlara nasıl bir Danimarkalı olduğumuzu göstermiştik! Danimarka'daki Steen Bile süvari alayındaydım; yanımda bir tane asker vardı, kurşunlar sanki ondan korkuyordu! O neşeli türküler okurken aynı anda ateş ediyor ve çarpışıyordu; insanüstü bir yaratıktı adeta! Suratını hâlâ hatırlıyorum, ama nereden geldiğini ve nereye gittiğini bilmiyorum; kimse de bilmiyordu. Şimdi düşünüyorum da o herhalde Danimarkalı Holger'di! Kronborg Şatosu'ndan kalkıp en tehlikeli bir anda yardımımıza gelmişti; suratı aklımda kalmış, işte resmi de şurada!"

Ve duvara büyük bir gölge düştü, hatta tavana kadar uzanıyordu; sanki bu gerçek Danimarkalı Holger'di! Mum ışığı onu yeterince aydınlatmadığı için gölgesi titreyip duruyordu.

Gelini büyükbabayı öptükten sonra masa başındaki koltuğuna oturttu, sonra da yaşlı adamın oğlu ve yataktaki küçük oğlan çocuğunun babası olan kocası ile birlikte oturup akşam yemeği yediler. Büyükbaba Danimarka aslanlarından ve armadaki kalplerden, kuvvetler gücünden ve merhametten laf açtı ve kılıçtan da kuvvetli başka bir güç bulunduğunu savunarak içinde eski kitapların yer aldığı rafları gösterdi; bunlar Holberg'in çok okunan komedileriydi; kitaplar o kadar eğlenceliydi ki, insan bu eski zaman kahramanlarını adeta tanıdığını zannederdi.

"Bakın, ahşabı keskiyle yontmayı o da iyi biliyormuş!" dedi büyükbaba. "Bütün çıkıntıları elinden geldiğince düzeltirmiş!" Ve yuvarlak kuleli saatin olduğu yerdeki aynaya bakıp başını sallayarak: "Kılıca ihtiyacı olan biri varsa o da

Tycho Brahe'ydi! İnsan etini kemiğinden ayırmak için değil de, yıldızlara giden yolu açmak için! – İşte onun babası benimle aynı çevredendi; hani benim gördüğüm o gür ve gümüş rengi saçlı, adı her ülkeye nam salmış olan adam var ya! Evet, o keskiyle keser, ben yontardım! İşte böyle, Danimarkalı Holger'in becerileri sadece bununla kalmıyor; o, Danimarka'nın gücünü tüm dünyaya yaydı! Onun şerefine içelim!”

Ama yataktaki küçük oğlan şimdi Öresund'daki eski Kronborg Şatosu'nda olan gerçek Danimarkalı Holger'i iyice gözünde canlandırdı. Mermer masanın başına oturmuştu ve sakalı da bu masaya perçinlenmişti sanki; şimdi o da tahta yontucunun harâp kulübesini rüyasında görüyordu: her şeyi, her konuşulanı duyuyordu ve rüyada “Evet, Danimarka halkını iyice hatırlıyorum! Beni düşünün! Tehlike anında yanınızdayım!” diyordu.

Kronborg Şatosu'ndan çıkıldığında hava açmıştı; rüzgâr, komşu ülkedeki av borularının sesini o tarafa getirirken gemiler limandan geçti ve “bum-bum” diye top ateşiyle selam verdi. Kronborg'dan gelen cevap da “bum-bum” şeklinde oldu.

Ama ne kadar ateş edilirse edilsin Danimarkalı Holger uyanmadı; sonuçta bu atışlar “Merhaba!” – “Sağ ol!” dan başka bir şey ifade etmiyordu. Onun uyanması için top atışlarının başka türlü olması gerekir. Ne de olsa erkektir Danimarkalı Holger!

39|Kibritçi Kız

Feci bir soğuk vardı; kar yağıyordu. Derken akşam oldu, biten yılın son akşamıydı bu! İşte bu soğukta ve bu karanlıkta ufacık ve zavallı kız yalınayak yollara düşmüştü. Gerçi evden ayrılırken terlikleri ayağındaydı, ama ne fayda! O terlikler bir kere çok büyüktü, onları en son annesi kullanmıştı. Küçük kız caddenin karşısına geçerken yoldan büyük bir hızla iki araba geçince korktu ve ayağına büyük gelen bu terliklerden birini kaybediverdi; öbürünü de bir oğlan aldı gitti, onu beşik yapacaktı! Sanki baba olacak yaştaymış da!

Böylece küçük kız yola koyuldu, ayakları soğuktan mosmor kesildi elbette. Eski önlüğünün cebinde birkaç kutu kibrit taşıyordu, hiçbirini satamamıştı; kimse ona bir kuruş bile vermemişti. Küçük kız aç aç ve üşüyerek yürüyüp durdu; çok üzgündü zavalıcık!

Ensesinde topladığı uzun ve sarı saçlarına kar taneleri kondu, ama kızın buna aldırış ettiği yoktu.

Tüm pencerelerden ışık yansıyor ve bütün sokağa yayılan kızarmış kaz kokusu öyle iştah açıcıydı ki! Yılbaşı akşamıydı ne de olsa!

Sokağın başındaki iki evin birleştiği köşede –ki bu evlerden biri çok öne çıkmıştı– yere oturdu, ayaklarını altına aldı, ama bu kez daha fazla üşüdü. Eve gitmeye cesareti yoktu, çünkü hiç kibrit satamamış ve tek bir şilin dahi kazanama-

mıştı; bu yüzden babasından dayak yiyecekti. Zaten ev de çok soğuktu, başlarının üstünde sadece bir çatı vardı, çatlakları samanla ve bezle tıkadıkları halde rüzgâr her delikten üflüyordu. Ah! O uzun kibritlerden bir tane yaksa ona iyi gelecekti. O tek kibriti duvara sürtüp yakarsa en azından parmaklarını ısıtabilirdi. Bir tane aldı ve jitt! diye duvara sürttü, kibrit hemen tutuştu! Alevi aydınlık ve sıcacıktı, elini üzerine tuttuğu zaman ufak bir muma yaklaştırmış gibi oldu. Bu acayip bir ışıktı! Sanki kapağı pirinç tokmaklı koskoca bir demir sobanın başına oturmuştu; ateş tutuşuverdi, insanı öyle bir ısıtıyordu ki! Aman Tanrım, neydi bu? – Ufaklık, ısınsın diye bacaklarını uzattı – ama o anda ateş söndü. Soba ortadan kayboldu, elinde sadece bir kibrit çöpü kaldı.

Bir kibrit daha yaktı, o ışıktaki duvara yansıyan görüntüsü bir peçe gibi hayal meyalıydı. Şimdi evin içi gözüküyordu: parlak ve beyaz bir örtüyle kaplı bir masa gördü; üzerinde porcelen tabaklar vardı; içpilavlı, elma ve erik kurusuyla doldurulmuş kaz kızartması nefis kokuyordu. İşin tuhafı, kaz tavadan sıçrayıverdi ve göğsüne saplanmış çatal ve bıçakla odada paytak paytak yürümeye başladı ve dosdoğru küçük kızın önüne geldi; o anda kibrit söndü, sadece kalın ve soğuk duvar görünür oldu.

Kız yeni bir kibrit yaktı. Şimdi en güzel Noel ağacının altında oturuyordu; bu ağaç, zengin tüccarın evinde gördüğü ağaçtan daha da görkemliydi; yeşil dallarında binlerce mum yanıyordu, dükkân vitrinlerini süsleyen resimli kitaplar şimdi hep ona bakıyordu sanki. Ufaklık ellerini havaya kaldırdı – işte o sırada kibrit söndü; Noel ışıkları gitgide havaya yükseldi, bunların hepsi pırıl pırıl yıldızlardı; onlardan bir tanesi

ardında uzun bir kuyruk bırakarak yere doğru kaydı.

“Yine biri öldü!” dedi ufaklık, çünkü kendisini çok seven büyükannesi hep şöyle derdi: Bir yıldız düşerse bir ruh Tanrı katına varır!

Duvara bir kibrit daha sürttü, o da yandı. O ışık altında yaşlı büyükanne göründü; öyle nur yüzlü, öyle şefkatli ve öyle kutsaldı ki!

“Büyükanne!” diye haykırdı ufaklık. “N’olur, beni yanına al! Biliyorum, şu kibrit sönünce gideceksin sen; tıpkı o sıcak soba, o lezzetli kaz kızartması ve o görkemli Noel ağacı gibi!”

Sonra cebinde kalan kibritleri de duvara sürterek yaktı; büyükanneyi kaçırmak istemiyordu! Kibritler öyle bir yandı ki, etraf gün gibi aydınlandı. Büyükanne hiç bu kadar güzel ve iri görünmemiştir! Küçük kızı kollarından tutarak havaya kaldırdı, ikisi birlikte neşe içinde havaya uçtular ve gitgide yükseldiler. Artık soğuk, açlık ve korku diye bir şey yoktu, çünkü Tanrı katındaydılar.

Ama evin bir köşesinde, soğuk bir sabahın erken saatinde kırmızı yanaklı küçük kız ağzında hafif bir tebessüm olduğu halde öylece oturup kalmıştı. Biten yılın son akşamında donarak ölmüştü! Yeni yılın ilk ışıkları, önlüğü kibrit yanıklarıyla dolu ölü bedenine düşüyordu şimdi. “Kızcağız sadece ısınmak istemiş!” dedi herkes; oysa onun ne güzel şeyler gördüğünü, büyükannesiyile birlikte yeni yılı nasıl hoş bir biçimde karşıladığını kimse anlamadı!

Mevsim sonbahar. Kastel tepesinden bir sürü geminin yüzmekte olduğu denize ve batmakta olan akşam güneşinin aydınlattığı İsveç sahiline bakıyoruz; ardımızdaki siper dik bir yamaçla sonlanıyor; orada koskoca ağaçlar var, sararmış yaprakları dallardan dökülmekte. Ta aşağıda etrafı tahta çitlerle çevrili evler görünüyor; işte onların da ardında bir nöbetçinin nöbet tuttuğu yer oldukça ürkütücü, ama ondan da ürkütücü olan penceresi demir parmaklıklı bir hücre. Orada esirler var, en gözü kanlı katiller var.

Batan güneşin son ışıkları bu soğuk hücreye girdi ve hem iyinin hem de kötünün üzerine düştü! Kötü olanı bu soğuk ışığa kin dolu bakışlarla baktı. Küçük bir kuş demir parmaklığa doğru uçtu. Kuş, hem iyi hem de kötü adam için öttü. Kısa bir “cik-cik!” O kadar! Sonra kanat çırpıp, tüylerini gagalayıp kabarttı ve boynuyla göğsündekileri düzeltti – ve zincire vurulmuş adam buna baktı, çirkin suratında şefkatli bir ifade belirdi; açıklayamadığı bir düşünceye dalıverdi, göğsü inip kalktı, demir parmaklık arasından sızan ışıqla akrabası hissetti kendini; ilkbaharda açan menekşelerin kokusuyla da akrabaydı!

Derken av borusunun sesi çınladı etrafta; harikaydı, tınısı çok yüksekti.

Kuş mahkûmun penceresinin önünden uçup gitti. Güneş

ışınları da gitti; hücrenin içi de, kötü adamın kalbi de karar-

dı! Ama güneş ışınları onun içine işlemiştii bir kere, kuş sesi de aynen öyle!

Ötün bakalım av boruları!

Akşam sakindi, deniz dümdüzdü ve her yer sessizdi.

41 Vartou'daki Pencereden

Kopenhag'ı çeviren yeşil tepelerden birinde pek çok penceresi olan eski ve kırmızı bir bina vardı; etrafı kınaçiçeği ve amber çiçekleriyle çevriliydi. Ama evin içi perişandı, çünkü burada fakir insanlar oturuyordu. Oraya Vartou deniyor.

Bakın! Pencerelerden birinde yaşlı bir hanım, kınaçiçeğinin kurutulmuş yapraklarını ayıklarken, yeşil tepede koşuşup oynaşan çocukları seyrediyor. Acaba aklından neler geçiyor? Herhalde yaşamın bir trajedisini anımsıyor!

Küçük çocuklar oynarken ne kadar da mutlular! Hepsinin yanakları kızarmış, öyle hoş gözleri var ki! Ama ayaklarında ne pabuç var, ne de çorap. Yeşil tepede hoplayıp zıplamaktalar. Efsaneye göre, bundan yıllar önce, küçük bir çocuk toprak kayması yüzünden elindeki oyuncaklarla yeni açılmış bir mezara düşüverdi, orada oynayıp yemek yerken onu fark etmeden mezarın üstünü kapatıverdiler. Bu tepedeki toprak çok verimliydi; kısa zaman sonra burada güller bitti. Küçük çocuklar bu efsaneyi bilmez; yoksa hâlâ o mezarda yatan çocuğun ağlayışını duyarlardı! Düşmanlarının yüzüne karşı, burada, karşısında titreyerek duran tüm saray erkânının önünde, başkent halkıyla beraber ayak direyeceğine ve yuvasında öleceğine dair yemin eden Danimarka kralının hikâyesini bilmez onlar. Karları aşarak tepenin öbür tarafına tırmanan o beyazlara bürünmüş düşmanın başından aşağı kaynar su boşaltan kadın ve erkekleri de bilmezler.

Oyna bakalım küçük kız! Yıllar gelip geçecek – evet, o tatlı yıllar! Senin annene pahalıya patlayacak! Daha büyük bir kızın elbisesini küçülterek yapmış olsa bile! Sana kırmızı bir boyun atkısı verecekler, ta aşağıya kadar sarkan bir şal. Onu büyük bulacaksın, hem de çok büyük! Önce saçma sapan şeyler gelecek aklına, ama sonra Tanrı'yı düşüneceksin! Sonra da tepeye çıkacaksın, harika bir şey! Acılı günler dolu yıllar da gelip geçecek; bir erkek arkadaşın olacak, unuttun mu? Bir gün karşılaşacaksınız; ilkyazda, paskalya çanları çalarken birlikte tepeye çıkacaksınız. Menekşeler henüz açmamış, ama Rosenberg Şatosu'nun bahçesindeki ağaç çiçeklenmiş işte; onun önünde duracaksınız. Yüreğinin aksine her yıl bu ağaç filizlenecek. Kuzey semalarındakinden bile çok kara bulut kaplayacak yüreğini. Zavallı çocuk! Nişan-

lının gerdek yatağı tabuta dönüşecek ve sen bâkir kalacaksın! Vartou'nun penceresinden, dışarda oynayan çocuklara bakarak kendi başından geçenlerin tekrarlandığını göreceksin.

İşte, güneşin ısıdığı ve yalınayak, kırmızı yanaklı çocukların tıpkı gökyüzündeki kuşlar gibi özgürce hoplayıp zıpladıkları tepeye bakan yaşlı hanımın trajedisi.

42|Eski Sokak Feneri

Eski sokak fenerinin hikâyesini duydun mu hiç? Biraz acıklı, ama her zaman dinlenebilir cinsten.

Vaktiyle eski bir sokak feneri vardı, yıllarca hizmet vermişti. Ama şimdi olduğu yerden kaldırılması gerekiyordu. Tutturulduğu direktan sokağı aydınlatacağı son akşamdı; son kez dans edecek olan yaşlı balerinin hissettiklerini hissediyordu ve ertesi sabah kendisini bodrum katına atacıklarını biliyordu. Ve ertesi sabahtan çok korkuyordu, çünkü ilk kez belediye binasının önüne çıkacaktı; otuz altı belediye memuru onun bir işe yarayıp yaramayacağını saptayacaktı!

Bir kasabada ya da bir fabrikada aydınlatma görevi üstlenilip üstlenemeyeceğine karar verilecekti; belki de bir hurdacının eline düşecek ve bir demirci tarafından eritilip gidecekti. Aslında ondan her konuda yararlanılabilirdi; ne olacağını bilemediği için çok endişeliydi; bir zamanlar sokak lambası olduğunu hatırlayacak mıydı acaba? Koşullar ne olursa olsun, artık akrabadan saydığı bekçiden ve karısından ayrılmak zorundaydı. Bekçi görevini yeni üstlendiği gün o da sokak lambası olmuştu. Bekçinin karısı o zamanlar çok güzeldi; onu sadece akşamları, ışıklar yandığı zaman fenerin önünden geçerken görüyordu; gündüzleri hiç görmemişti. Şimdi bekçi, bekçinin karısı ve kendisi; üçü de üç yıl yaşlanmıştı. Kadın onu güzelce temizlemiş, yağını değiştirmişti. Bekçiyle karısı namuslu insanlardı, kendisini tek bir damla

yağ dolandırmamışlardı.

Sokaktaki son akşamıydı, yarın belediyenin önüne çıkacaktı; iki kötü ihtimal vardı, işte bu yüzden o akşam nasıl yandığını düşünebilirsiniz. Onun aklından daha başka şeyler de geçiyordu; şimdiye kadar öyle şeyler görmüştü ki! Belki de şu “otuz altı kişi”nin gördüğünden daha fazlasını. Ama kimseye bir şey söylemedi; çünkü dürüst ve emektar bir fenerdi, kimseyi üzmedi, özellikle de belediye çalışanlarını. Çok şeyleri hatırlayıverdi şimdi! Arada bir ışığı titriyordu, ya da ona öyle geliyordu. “Evet, şimdi benimkini hatırlıyorum! Hani yakışıklı bir delikanlı vardı! – Aradan yıllar geçti! Bir gün pembe kâğıda yazılmış bir mektup aldı; kâğıt çok zarıftı, kenarları altın yaldızlıydı; yazısı çok güzeldi, bir hanım elinden çıkmıştı. Oğlan onu iki kez okudu ve öptü, sonra bakışlarını bana çevirdi; o bakışlarda ‘Dünyanın en mutlu adamı benim!’ ibaresi okunuyordu. – Evet, ilk mektupta neler yazıldığını bir o bir ben biliyorum. İki başka gözü daha anımsıyorum; tuhaftır, insanın akli nerelere gidiyor! Bu sokakta bir cenaze töreni vardı; tabutta çok genç ve güzel bir kadın yatıyordu; çevresinde pek çok çiçek ve çelenk görünüyordu; ayrıca o kadar çok meşale yanıyordu ki, benim ışığım solda sıfır kalıyordu. Kaldırımı insanlar doldurmuştu; cenazenin arkasından gidiyorlardı. Meşaleler gözden kaybolduktan sonra etrafıma bakındım, direğe dayanmış bir delikanlı ağlıyordu, onun bana bakan acıklı gözlerini hiç unutmuyorum!” – Bu akşam son kez yanacak olan emektar fenerin düşünceleri işte böyle dönenip durdu. Bekçi nöbet değiştirirken fener yeni gelenle birkaç laf edemedi; en azından ona hava hakkında bir şeyler söyleyebilirdi. Yağmurlu mu, rüzgârlı mı

olacak? Ay ışığı kaldırıma vuracak mı? Ya da rüzgâr hangi yönden esecek gibilerden...

Şimdi üçü fenerle tanışmak için bir araya gelmişti; hepsi belediyedeki işini bırakmıştı. Bunlardan birisi karanlıkta ısıldayan ringa balığıydı; fenerin direğine gelmişken ona yağ verebilecekti. İkincisi, çürümüş bir tahta parçasıydı; o da parlıyordu, hiç değilse morinadan daha fazla! Ama bunu kendisi söylüyordu. Aslında vaktiyle ormandaki görkemli bir ağaçtan geriye kalan son parçaydı. Üçüncüsü bir ateşböceğiydi; onun nereden geldiğini bilmiyordu sokak feneri. O da ışık saçıyordu ringa balığıyla tahta parçasının dediğine bakılırsa, ancak sadece belli bir süre ışık verdiği için işe yaramazdı. Sokak feneri hiçbirinin gerektiği kadar ışık veremediğini söylediğinde ona inanmadılar ve onun işinden kendi isteğiyle ayrılmak istemediğini öğrenince sevindiler; fenerin artık iş görmez olduğuna hükmettiler.

Aynı anda sokağın köşesinden rüzgâr çıkageldi ve lambanın deliklerinden üfledikten sonra ona: “Duyduğuma göre yarın gidiyormuşsun? Yani bu akşam seni son kez mi görmüş olacağım? Öyleyse sana bir hediye vermem gerekiyor! O zaman senin beynini öyle bir temizleyeyim ki, sadece gördüklerin ve duyduklarınla kalmayasın, bundan sonra sana anlatılanları ya da okunanları da aklında tutabilesin!”

“Evet, iyi olur!” dedi emektar fener, “Çok sağ ol! Yeter ki, beni eritmesinler!”

“Böyle bir şey olmaz!” dedi rüzgâr. “Dur şimdi senin bellegini bir üfleyeyim; buna benzer daha başka hediyeler aldın mı yaşıllığında rahat edersin!”

“Ah, keşke eritilmesem!” dedi fener. “Eritilsem bile bana belleğimi geri verebilir misin?”

“Yaşlı fener, biraz kafanı çalıştır!” diyen rüzgâr ona doğru üflledi. Aynı anda ay doğdu.

“Ne hediye veriyorsunuz?” diye sordu rüzgâr. Ay, “Hiçbir şey!” dedi. “Ben daha çok alıcı konumundayım. Fenerler bana hiçbir şey vermedi ki! Tersine ben onları aydınlattım.”

Böyle söyleyen ay yine bulutların arkasına gizlendi; rahatsız edilmek istemiyordu. Tam o sırada duman kapağının üstüne bir damla su düştü; bu, damdan düşmüş gibiydi, ama aslında kurşuni bulutlardan geliyordu ki, o da bir hediye sayılırdı, hatta en güzel hediye idi! “Ben şimdi senin içine işleyeceğim ki, istediğin şey bir gecede yerine gelsin. Yani hemen paslanıp, gövdeni yitirip toz haline gelebilirsin!” Ama fenere göre bu iyi bir fikir değildi. Rüzgâr da aynı kanıdaydı. “Daha iyi bir şey yok mu? Daha iyi bir şey yok mu?” diye esti esebildiği kadar. Derken bir yıldız kaydı, ardında uzun bir ışık bıraktı.

“Neydi bu?” diye sordu ringa balığı. “Bir yıldız mı kaydı yoksa? Galiba fenerin içine düştü! – Ha, şimdi herkes belediyede bir makam elde etme peşinde! Başka verecek haberimiz yok!” diyerek gitti, öbürküler de onu takip etti. Ancak eski fener öyle bir ışıdı ki! “Bu iyi bir hediye işte!” dedi. “Bakmaktan hep hoşlandığım o pırıl pırıl yıldızlar öyle harika ışıyor ki, ne yapıp ettimse aynı aydınlığı ben hiç veremedim. Beni hep sefil bir fener olarak gördüler ve sanki şu an önündeymişçesine net olarak hatırladığım ve gördüğüm her şeyin sevdiklerim tarafından da görülmesini sağlayacak bir yeti hediye ettiler bana! İşte bu çok hoş bir şey! Bunu başka-

larıyla paylaşamazsam sevincim yarıya iner!”

“Bu şekilde düşünmüş olman çok anlamlı!” dedi rüzgâr. “Ama galiba mum ışığından haberin yok senin? Sana bir mum dikip yakmazsam kimse göremez seni! Yıldızlar bunu düşünmedi, onlar her ışık veren şeyin içinde bir mum bulunduğunu sanıyor. Ama ben yoruldum artık!” dedi rüzgâr. “Biraz yatıp dinleneyim!” Ve rüzgâr dindi.

Ertesi gün –evet, o günü bırakalım da akşamına bakalım!– sokak feneri bir iskemlenin üzerine konmuştu. Nerede mi? Bekçinin odasında. O feneri alabilmek için “otuz altı adam” a ricada bulunmuştu; adamlar ona gülmüş, sonra da feneri ona hediye etmişlerdi. İşte şimdi fener sıcacık sobanın yanındaki rahat koltuğun üzerindeydi, böylece sanki daha bü-

yümüş gibi görünüyordu, hani neredeyse iskemleyi tamamen kaplıyordu. Odadaki yaşlı karı koca akşam yemeğine oturmuştu; masanın karşısındaki fenere keyifle baktılar. Oturdıkları yer toprağın iki metre altında bir zemin katıydı; eve girince bir taşlıkla karşılaşılıyordu, ama burası sıcaktı; çünkü kapıya keçe asılmıştı. Ortalık tertemizdi ve hoş görünüyordu. Yatağın etrafı perdeyle çevriliydi ve ufak pencerenin önüne fil biçiminde kilden iki acayip saksı konmuştu, sırtları görülmüyordu; sanki yere gömülüydüler; bir tanesine yaşlı karı kocanın yetiştirdiği soğancıklardan ekilmişti, diğeline de bahçedeki sardunya çiçeği. Duvarda Viyana Kongresi'ni gösteren bir resim asılıydı, tüm krallar ve imparatorlar hep bir arada görünüyordu. Bornholm marka ağır bir duvar saatinin yelkovanı tik-tak diye diye hep ileri gidiyordu; ama yaşlı karı koca “keşke geri gitse!” diyordu. Akşam yemeğine oturmuşlardı.

Ve emektar sokak feneri sobanın yanındaki rahat koltuğun üzerindeydi. Ona herkes tepetaklak olmuş gibi geliyordu. Ama yaşlı bekçi ona bakarak birlikte yağmurlu ve karlı havalarda neler görüp geçirdiklerini anlatmaya başlayınca, fener şu anda bodrum katında bulunduğuna şükretti. Ona göre artık her şey yolundaydı, sanki değişen hiçbir şey olmamıştı. Yaa, rüzgâr gerçekten de onun içini açmıştı!

Yaşlı karı koca o kadar çalışkan ve becerikliyd ki, tek bir saati bile boşa harcamıyorlardı. Pazar günleri öğleden sonra hep bir kitap seçiyorlardı, genellikle seyahat kitapları. Adam Afrika'daki koskoca ormanları ve vahşi filleri okurken, karısı onu dikkatle dinliyor, arada sırada da içinde çiçeklerin bulunduğu filli saksılara göz atıyordu. – “Hayal edebiliyorum!”

diyordu. O anda fener, keşke bir mum olsa da yakıp içime yerleştirseler diye dilekte bulundu. O zaman yaşlı kadın fenerin gördüğü gibi her şeyi görebilirdi: Yüksek ağaçları, birbirine dolanan dalları, ata binmiş siyah insanları, kocaman ayaklarıyla çalılıkları ezen fil sürülerini...

“Mum olmayınca elimden bir şey gelmez ki!” diye içini çekti fener. “Bunlarda sadece balıkyağı ile donyağı var! Bu yetmez ki!”

Bir gün bodruma bir yığın mum artığı getirdiler; büyük parçaları sobaya attılar, küçüklerini kadın, dikiş dikerken ipliği sertleştirmekte kullanacaktı. Sağlam mum da vardı, ama onlardan bir tanesini fenere dikip yakmak akıllarına gelmedi.

“Şimdi olağanüstü yeteneklerimle baş başa kaldım!” diye söylendi fener. “İçimdeki enerjimi onlarla paylaşabilsem! Beyaz duvarları nasıl renklendirebileceğimi, onları ormanlarla süsleyebileceğimi bir bilseler!” – Ama bilmiyorlar işte!

Fener şimdi herkesin görebileceği bir köşeye çekilmişti, biraz ürküyordu. Başkaları onun bir işe yaramayacağını söylese de karı koca buna aldırış etmedi, çünkü feneri seviyorlardı.

Derken bekçinin yaş günü, yaşlı kadın fenere yaklaşarak gülümsedi. “Ona bir fener alayı yapayım!” diye söylendi. Fener şöyle yerinde kapağını gacırdatarak “Şimdi kafası çalışıyor!” diye aklından geçirdi. Ama içine mum yerine balıkyağı koydu kadın ve fener bütün akşam yandı; ama en güzel hediyein yıldızların ışığı olduğunun bilincindeydi. Derken rüya gördü. Böylesine yetenekleri olan bir fener neden rüya görmesin ki? – Karı koca ölmüştü, sıra kendisine gelmişti. Şimdi

onu dökümhaneye vererek eriteceklerdi; belediyenin karşısına çıktığında “otuz altı kişi”nin gözetiminde yaşadığı korkuyu yine yaşadı; o zaman isteseydi toz haline gelirdi, ama istememişti; şimdiyse fırına verildi ve içinde mum bulunan en güzel sokak feneri olup çıktı; bir demet çiçek taşıyan melek şeklini almıştı ve içinde de bir mum vardı artık. Onu yeşil bir masanın üzerine koydular; oda çok hoştu, her tarafta bir sürü kitap vardı ve duvarlarda resimler asılıydı; burası bir yazarın odasıydı, düşünüp yazdığı eserlerin hepsi etrafa serilmişti. Derken bu oda karanlık bir ormana dönüştü; güneş alan çimenlerin üzerinde leylekler dolaşıyordu, derken kendisini bir geminin güvertesinde buluverdi.

“Ne kadar yetenekliyim!” dedi emektar fener uykusundan uyanır uyanmaz. “Hani neredeyse gerçekten toz haline gelecektim! – Yoo, şu yaşlılar hayatta kaldığı sürece buna razı değilim! Onlar beni adam yerine koydu, bana kendi çocukları gibi baktılar, beni temizlediler ve yağladılar! ‘Kongre’ tablosundakiler gibi ben de artık saygın biri oldum!”

Ve o saatten sonra içi rahat etti. Aslında bunu hak etmişti emektar fener!

43 Komşular

Köydeki küçük gölde hep bir şeyler oluyor sanırlar, ama olmuyordu işte! Sakince yüzdükleri suya başlarını sokarak amuda kalkan ördekler –onlar bunu hep yaparlar!– birden karaya çıkıverdiler. Çamurda ayak izleri görünüyordu, cırtlak sesle bağırışları ta uzaktan işitiliyordu. Bu sırada su iyice hareketlendi, oysa az önce ayna gibi parlaktı, her ağacın ve her çiçeğin görüntüsü yüzeye yansıyor; çatısı delik deşik olmuş çiftlik evi, kırlangıç yuvaları ve duvarı aşarak suya kadar uzanan güller ... tüm bunlar bir kır manzarası oluşturuyordu. Ama su hareketlenince birbiri ardına kaçışan ördekler bu manzarayı bozdu. Ördeklerden koparak suya düşen iki tüy bir aşağı bir yukarı sallanıp durmaktaydı; derken rüzgâr çıkmışçasına hızlanarak yol aldılar, ama yine durdular ve su dümdüz oldu. Yine evin çatısıyla kırlangıçlar görünür oldu; güller de! O kadar güzellerdi ki! Ne var ki bundan haberleri yoktu, çünkü kimse bunu onlara söylememişti. Güneş taze yapraklar arasından ışıırken her yeri güzel bir koku kaplamıştı ve en büyük mutluluğumuzun düşüncesi içimizi sardığında nasıl hissediyorsak öyle hissediyorduk!

“Dünyaya gelmiş olmak ne kadar güzel bir şey!” diyordu her bir gül. “Tek istediğim güneşi öpebilmek; çünkü o kadar sıcak ve aydınlık ki! Tıpkı bize benziyor. Şu kuş yuvasındaki yavruları da öpmek istiyorum. Başlarını çıkarmış kısık sesle

bağrışıyorlar; hiç tüyleri yok, anaları gibi. İyi komşular onlar, üstümüzdekiler de öyle! Ah, dünyaya gelmiş olmak ne kadar güzel bir şey!”

Yukarıdaki ve aşağıdaki yavrular –ki alttakiler yukarıdakilerin suya düşen yansımalarıydı!– serçe kuşuydu; anne babaları da serçeydi; bu yuvayı bir yıl önce boş olarak bulmuşlar ve kendi evleri gibi kullanmışlardı.

“Şurada yüzenler ördek yavrusu mu?” diye sordu serçeler, onları yüzerken görünce.

“Akıllıca soru sorsanıza!” dedi anaları: “Tüylerini görmüyor musunuz? Canlı elbise bunlar, tıpkı benimki ve sizlerinki gibi! Ama bizimkiler daha ince ve narin! O tüylerden keşke bizim yuvamızda da olsa, bizi sıcacık tutarlardı! Acaba ördekler neden böyle birdenbire korktu? Herhalde suda bir şeyler var, yoksa sizleri ‘cik-cik’ diye çağırdığım için onları ürkütmüş olamam! Şu inatçı güller bilir belki; ama bilmezler, çünkü onların işi gücü kendilerine bakıp parfüm yaymak! Bu komşulardan bıktım artık!”

“Yukarıdaki yavrulara kulak verin!” dedi güller. “Onlar

da ötmeye başladı! – Tam ötemiyorlar, ama yakında başarır-
lar! – Ne hoş bir şey olmalı! İyi ki böyle neşeli komşularımız
var!”

Aynı anda iki at dörtmala çıkageldi; su içeceklerdi! Bir ta-
nesine köyün delikanlısı binmişti; o da –siyah şapkası hariç–
üstündekileri çıkararak soyundu; uzun boylu ve geniş omuz-
luydu. Küçük bir kuş gibi ıslık çaldıktan sonra gölün en de-
rin yerine kadar at sürdü ve gül fidanlarının olduğu yere ge-
lince bir gül kopararak şapkasına sokuşturdu; iyice yıkandı-
ğına kanaat getirdikten sonra atıyla birlikte çekti gitti. Öbür
güller kardeşlerine baktılar ve sonra birbirlerine: “Nereye
gitti bu?” diye sorular; ama kimse bilmiyordu.

Bir tanesi diğerine: “Ben dünyayı görmek isterdim, ama
burası güllük gülistanlık! Gündüzleri güneş sıcacık, geceleri
de gökyüzü çok daha güzel! Bunu onun küçük deliklerinden
iyice görebiliyoruz!”

Yıldızları kastetmişti gül; onları başka türlü tanımlayama-
mıştı.

“Biz eve canlılık getiririz!” dedi serçe ana. “Zaten insanlar
‘Kırlangıç uğur getirir!’ derler ya! Onların eve girmesinden
hoşlanırlar. Oysa evin duvarını saran gül ağaçları rutubeti
muhafaza eder; bence onları oradan kaldırmak gerek ki, hiç
değilse buğday yetişsin! Gülleri sadece bakıp koklamak ya
da şapkaya sokuşturmak için yetiştiriyorlar. Ben annemden
biliyorum, onlar her yıl dökülürler, köylü kadın onları şeke-
re basar; bunun Fransızca bir ismi var, ama dilim dönmüyor!
Yani gülün hayatı bu: Göze ve burna hitap etmek! Şimdi bi-
liyorsunuz işte!”

Akşam olup da sıcak havada sivrisinekler dans ederken

bulutlar kırmızıya boyanınca bülbül çıkagelerek gülün önünde şakımaya başladı. Güzelin güneş gibi olduğunu ve baki kaldığını anlattı. Ama güller bülbülün aslında hep kendisinden bahsettiğini savundu ki, haksız sayılmazlardı. Bu şarkının kendilerine ait olduğu hiç akıllarına gelmese de sevindiler ve keşke küçük serçeler de bülbül gibi ötse diye temennide bulundular.

Yavru serçe, “Ben kuşun ne söylediğini iyice anladım!” dedi. “Sadece tek bir kelimeyi anlamadım: *Güzel* ne demek?”

“Hiçbir şey!” dedi anası. “Sadece dış görünüş. Yukarı çiftlikte güvercinlerin yuvaları var ya, orada onlar için avlu-ya her gün bezelye ve buğday serpiliyor; bir keresinde ben de onlarla yedim, sizlere de verir onlar! Kiminle arkadaşlık ettiğini söyle bana, kim olduğunu söyleyeyim sana! – İşte o çiftlikte yeşil boyunlu, başında hotozu olan iki tane kuş var; kuyrukları açılıyken kocaman bir tekerleği andırıyor; o kadar renkli ki, göz acıtıyor; tavuskuşuymuş adları; işte güzel diye ona derler! Tüylerini biraz yoldun mu, bizden de güzel oluyorlar! Çok büyük olmasalar bu işi kendim yapardım!”

“Ben onları gagalarım!” dedi en küçük yavru, oysa daha kendi tüyleri bile çıkmamıştı.

Çiftlikte genç bir çift yaşıyordu; birbirlerini çok seviyorlardı; ikisi de çalışkandı ve çok yetenekliydi; hoş bir hayat sürüyorlardı. Pazar sabahları genç kadın dışarı çıkıyor ve bir deste gül topluyor, sonra onları cam bir vazoya sokarak sandığın tam ortasına yerleştiriyordu.

“Şimdi günlerden pazar olduğunu anladım!” diyen adam, karısını öptü; sonra birlikte oturup ilahi kitabını alarak el ele tutuştular; güneş pencerelerden içeri giriyor, hem gülleri

hem de genç çifti aydınlatıyordu.

Bulunduğu yerden evin içini görebilen serçe ana “Bunları görmekten bıktım!” dedikten sonra oradan uçup gitti.

Ertesi pazar aynı şeyi yaptı, çünkü her seferinde vazoya yeni gül konuyordu ve bu güller çok güzel açıyordu. Artık tüylenmiş olan yavru serçeler de uçmak istediler, ama anaları “Siz yuvada kalıyorsunuz!” dedi ve onlar da söz dinledi. Serçe ana uçtu, ama nasıl uçtuysa, birkaç oğlanın ağaç dalına yerleştirdiği at kılından yapılma bir ökseye takıldı. At kılı ayaklarına dolandı; uff, öyle bir dolandı ki, neredeyse ayağı kesilecekti. Canı acıdı ve korktu. Oğlanlar hemen yanına geldi; kuşu yakaladılar, o arada da tartakladılar. “Aa, bu serçeymiş!” dediler, ama yine de onu serbest bırakmadılar. Alıp eve götürdüler ve serçe ne zaman cik! dese gagasına bir fiske yedi.

Çiftlikte yaşlı bir adam vardı, el ve traş sabunu yapıyordu; ya yuvarlak ya da ufak kalıplar halinde. Gezmeyi çok seviyordu, neşeliydi; çocukların getirdiği ve hiçbir işe yaramaz dediği serçeyi görünce, “Onu biraz güzelleştirelim bari!” dedi. O böyle söyleyince serçe ana ürperdi. Adam içinde en güzel renklerin bulunduğu boya kutusundan bir sürü altın varak çıkardı. Çocuklar gidip bir tane yumurta getirdi, adam yumurtanın akını kuşun her tarafına yaydı, üzerine de altın varak sürdü. Böylece serçe altına bulandı; ama o her tarafına bulaşan bu gösterişe aldırış etmedi, tüm bedeniyle titredi. Sabuncu bu kez eski püskü ceketinden kırmızı bir astar parçası yırttıktan sonra ondan bir horoz ibiği yapıp kuşun başına yapıştırdı.

“Şimdi bakın, altın kuş nasıl uçacak!” diyerek serçeyi ser-

best bıraktı; kuşcağız panik içinde dışarıya gün ışığına uçtu. Nasıl da parlıyordu ama! Tüm serçeler, hatta genç olmadığı halde büyük bir karga bile, onu görünce dehşet içinde kaldı. Serçe yine de onlara doğru uçtu; onlar bu soylu kuşun kim olduğunu merak etmekteydi.

“Nereden çıktın sen? Ha, nereden çıktın?” diye sordu karga.

“Dur! Dur!” dedi serçeler. Ama o durmak istemedi; korku içinde yuvasına döndü, neredeyse yere yıkılacaktı. Bu kez irili ufaklı bir sürü kuş çıkageldi; bazıları yakınından uçarak onu gagalamak istedi.

Ve ana yuvaya vardığında yavrular “Şuna bak! Şuna bak!” diye bağıştılar. “Bu herhalde bir tavuskuşu yavrusu! Rengârenk! Annemizin dediği gibi göz alıyor! Ciik! Güzel denen şey bu olmalı!” dedikten sonra ufacık gagalarıyla serçe anayı gagalamaya başladılar. Beriki, “Ben sizin annenizim!” diye haykırdı; öbür kuşlar da bu gagalamaya katılınca serçe ananın bütün tüyleri yolundu, vücudu kan içinde kaldı ve kuş güllerin arasına düşüverdi. “Zavallı hayvan!” dedi güller, “Gel, seni saklayalım! Başını bize yasla!”

Serçe ana kanatlarını açtı, sonra vücuduna daha da yapıştırdı ve komşunun taze güllerinin koynunda can verdi.

“Ciik!” dedi yuvadaki yavrular, “Annemiz nerede kaldı, anlamadım gitti! Kendi kendimize beslenelim diye bunu kasten mi yapıyor yoksa? Yuva bize miras kaldı, peki biz kendi ailemizi kurduğumuzda kime kalacak?”

“Ben evlenip de çoluk çocuk sahibi olursam başkasını istemem burada!” dedi en küçükleri. Öbürü, “Benim senden daha fazla eşim ve çocuğum olacağı kesin!” diye karşılık ver-

di. Üçüncüsü “Ama en yaşlınız benim!” dedi. Saç saça baş başa girdiler, kanat çarpıştırdılar, birbirlerini gagaladılar ve pat küt diye yumruklaştılar. Hepsi bir yana serildi; hepsi kızgındı; başlarını yana eğip yukarı kaldırdıkları gözlerini kırıştırmakla homurdandılar sanki.

Az buçuk uçabiliyorlardı; biraz daha çalıştılar; artık dışarda karşılaştıklarında birbirlerini tanıyabilecek hale geldiler; biri “ciik!” dediği zaman öbürü sol bacağıyla üç kez eşeler gibi yapıyordu.

Yuvada kalan en genç serçe kendine iyice yer açtı açabildiği kadar; ne de olsa artık ev sahibiydi. Ama bu uzun sürmedi. – O gece yangın çıktı, alevler bacayı sardı, kupkuru samandan çatı tutuştu ve bütün ev yandı, ama içinde oturanlarla yavru serçeler kurtuldu.

Ertesi sabah güneş çıktığında çiftlik evinden geriye sadece bacayla ona destek veren simsiyah ve yanmış kalaslar kalmıştı; harabeye dönmüş ev yanık kokuyordu. Ama onun önündeki güller çiçek açmıştı; her bir dal ve her bir çiçek suya yansımaktaydı.

Oradan geçen bir adam, “Yanmış evin önündeki şu güllere bakın, ne de güzel!” diye seslendi. “Bunu çizmem gerek!” Böyle diyerek cebinden beyaz yapraklı bir defterle bir kurşunkalem çıkardı. Adam ressamdı. Hemen yıkık evi, yanmış balkonu, eğrilmiş bacayı ayakta tutan kalasları çiziverdi; en ön planda çiçekleri açmış koskoca bir gül ağacı o kadar güzeldi ki, adam sırf onun hatırına bütün bir evi çizmişti.

O gün öğlen orada dünyaya gözlerini açmış olan iki serçe çıkageldi: “Nerdeymiş o ev?” dediler. “Yuva nerede? –

Ciik! Hepsi yanmış! Güçlü ağabeyimiz de yanıp gitti! Yuva-
da kaldı da ne oldu sanki! – Güller kurtulmuş! Hâlâ kırmızı-
lar. Komşunun acısını paylaştıkları yok. Evet, ben konuşmu-
yorum onlarla. Burası iğrenç bir yer bence!”

Ve sonra hep birlikte uçup gittiler.

Güzel bir sonbahar günüydü, hava güneşliydi; çiftlik evi-
nin geniş merdivenlerinin önündeki avlu kupkuruydu ve
tertemizdi; burada siyah, beyaz ve lacivert renkli güvercinler
dolaşıyordu; hepsi güneşin altında parlıyordu; yaşlı güvercin
analar tüylerini kabarta kabarta yavrularına, “Toplanın!
Toplanın!” dedi. Onlar da bu söze uydular.

“Aramızda dolaşan şu gri kuşlar da neyin nesi?” diye sordu yaşlı güvercin; bir gözü yeşil, öbür gözü kırmızıydı. “Zavallıcıklar! Zavallıcıklar!” diye seslendi.

“Bunlar serçe! İyi kuşlardır! Hani biz herkese iyi davranırdık, adımız öyle çıkmıştı ya! Bırakalım, onlar da bizim artıklarımızı gagalasın! – Bizimle konuşmuyorlar, ama bacaklarıyla öyle güzel eşeliyorlar ki!”

Evet, eşelediler; sol ayaklarıyla üç kez eşeleyip ciik! dediler; birbirlerini tanımışlardı; bunlar yanmış evden gelen üç serçeydi.

“Buranın yemeği hiç de fena değilmiş!” dediler.

Bu arada güvercinler onların etrafında dönenerek şişindi ve sonra her biri yemek hakkında kendi görüş ve fikirlerini söyledi. Bir tanesi öbürüne: “Şu evcil güvercini görüyor musun? Şuna bak, bezelyeleri nasıl da yutuyor! Ona çok veriyorlar! En iyi bezelyeyi o alıyor! Gurr! Gurr! Kafasına baksana, nasıl dazlak! En çok da şu çirkini seviyorlar! Knurr! Knurr!” Daha sonra da çekememezlikten hepsinin gözleri kızardı. “Toplanın! Toplanın! Zavallı serçe! Zavallı serçe! Knurr, knurr, Gurr!” İşte bu böyle devam etti ve binlerce yıl sürdü.

Serçeler iyi yiyordu, söz de dinliyordu; evet, bir ara güvercinlerin rütbesine ulaştılar ama onlar kadar başarılı olamadılar. Yine de tatmin olmuş bir şekilde onlardan ayrıldılar, onlar hakkındaki fikirlerini birbirleriyle paylaştılar. Sonra da hoplayarak bahçenin çitini aştılar. Bahçe kapısı açıktı; bir tanesi eşikten atladı; karnı iyice doyduğu için cesaretlenmişti. “Ciik!” dedi, “Ben bu işi yaparım! – “Ciik! Ben de yaparım, hem de daha iyisini!” diyen ikincisi evin içine

daldı. İçerde kimse yoktu; üçüncü serçe bunu görünce içeriye uçu. “Ya iyice dalacaksın ya da bu işe hiç kalkışmayacaksın! Komik bir insan yuvası bu! Hem de burada neler yok ki! Deme gitsin!”

Serçelerin kaldığı yerde güller açmıştı ya? Hani hepsi suya yansımıştı; kömürleşmiş kalaslar bacayı tutmaya çalışıyordu ya! – Aa, şimdi ne oldu? Aynı tablo nasıl geldi bu eve?

Üç serçe de güllerin üstünden bacaya doğru uçmak isteyince düz bir duvara çarptılar; aslında gördükleri şey, koskoca bir tabloydu, ressam daha önce defterine çizdiği resmi büyüterek duvarda bir tablo yapmıştı.

“Ciik!” dedi serçeler, “Hiçbirşey yokmuş! Sadece bir şey varmış gibi duruyormuş! Ciik! Güzel bu işte! Bunu anlayabiliyor musun? Ben anlayamıyorum!”

Ve kuşlar uçuşup gitti, çünkü odaya insanlar girmişti.

Böylece günler geçti, yıllar geçti ve güvercinler, o kindar hayvanlar, guruldayıp durdular. Serçeler kışın hep üşüdü, yazın ise iyi yaşadı; birbirleriyle –deyim yerindeyse– nişanlanıp evlendiler, yavruladılar; her biri kendi yavrusunun en güzel ve en zeki olduğunu savundu; biri oraya uçu, öbürü buraya! Ve birbirleriyle karşılaştıkları zaman “ciik!” diyerek sol ayaklarıyla üç kez yeri eşelediler. İçlerinde en yaşlısının yuvası yoktu; onun yavruları da olmamıştı; büyük bir şehre gitmeyi o kadar istemişti ki, bir gün Kopenhag’a uçu.

Orada türlü renklere boyanmış büyük bir ev vardı. Elma ve kap kacak yüklü gemilerin yüzdüğü kanala yakın şatonun hemen yanındaydı. Alt pencereleri yukarıdakilere göre daha genişti. Serçeler oralardan içeri baktılar, odaların hepsi birbirine benziyordu. Sanki bir lalenin içine bakmış gibi oldu-

lar; lalenin ortasında beyaz insanlar vardı hep, ama bunların bir kısmı mermerden, bir kısmı da alçıdan yapılmıştı. Serçe gözüyle bakıldığında hepsi birbirine benziyordu. Binanın yukarı katında metalden yapılma bir araba vardı; atları da metaldendi. Zafer tanrıçası da metaldendi ki, göz alıyordu. Burası Thorwaldsen Müzesi'ydi!*

“Nasıl da parlıyor! Nasıl da parlıyor!” dedi serçe. “Güzel olan şey bu, kesinlikle! Ciik! Bu, tavuskuşundan da büyük!” Çocukluğundan beri, anasından en büyük şeyin en güzel olduğunu öğrenmişti çünkü. Derken avluya uçtu; orası şahaneydi. Evin duvarlarına palmiye ağaçları çizilmişti, dallarıyla birlikte! Avlunun ortasında, açmakta olan kocaman bir gül ağacı vardı ki, çevresinde hep serçeler uçuşuyordu. Bunlardan biri “ciik!” diyerek sol ayağıyla üç kez yeri eşeledi; bu selamlamayı yıllardan beri yapmış olsa da kimse onu anlamamıştı; yine de yuvadan ayrıldı ayrılalı bu selamlamayı adet haline getirmişti. Ama o gün iki serçe “ciik!” diyerek sol ayaklarıyla yeri eşelemişti işte! Yanlarında da bir yavru vardı!

“Vay bee, şu işe bak! Merhaba! Merhaba! Kısmette burada buluşmak varmış, desene!” dediler. “Burası soylu bir yer, ama yiyecek pek fazla bir şey yok! Yine de güzel! Ciik!”

İçinde görkemli mermer heykellerin bulunduğu bölmelerden bir sürü kuş çıkararak büyük üstadın üzeri mermer figürlerle süslü mezarına yaklaştı; hepsi ıslıl ıslıl yüzleriyle Thorwaldsen'in mezarının başına dizildi; bazısı dökülmüş gül yapraklarını yerden alarak onun üzerine bıraktı. Buraya

* Bertel Thorwaldsen (1770-1844). Danimarka'nın ünlü heykeltıraşı –çn.

İngiltere, Fransa ve Almanya'dan çok kimse gelmişti; içlerindeki hanımların en güzeli güllerden bir tanesini yakasına iliştirdi. O zaman serçeler burada güllerin sözü geçtiğini ve bu binanın onlar için yapıldığını düşündüler, hatta bunu biraz abartılı buldular. Yine de insanlar gül dikmekten geri kalmamışlardı! “Ciik!” diyerek kuyruklarıyla yeri temizlediler, tek gözle de güllere bakıyorlardı; bu işi uzatmadılar; eski komşularının orada olduğundan emindiler. Nitekim oradaydılar. Yanmış evin önündeki güllerin resmini yapan ressam, bir yıl sonra aldığı izinle o gülleri ortaya çıkarmış ve heykeltıraşa hediye etmişti; çünkü şimdiye kadar hiçbir gül bunlar kadar güzel olmamıştı. Yani ressam o gül ağacını Thorwaldsen'in mezarına dikti; güzellik timsali olarak çiçek açtı bu ağaç. Ressam onun anısına mis gibi kokan kırmızı çiçekleri herkese hediye etti.

“Şehirde kendinize bir yer buldunuz mu?” diye sordu serçeler. Güller baş salladı; eski komşularını hatırlamışlardı; onları gördükleri için çok sevindiler.

“Yaşamak, çiçek açmak, eski dostları görmek ve her gün zarif yüzlerle karşılaşmak ne kadar da güzelmiş! Sanki her gün bir bayram günü!”

“Ciik!” dedi serçeler. “Sahiden eski komşular bunlar! Köydeki küçük gölden gelmişler! Ciik! Hoş geldiler, şeref verdiler! Tanrı, kuluna istediğini bazen rüyada da verir! – Şu kırmızı boyada ne bulurlar, anlamış da değilim! – Şurda da sararmış bir yaprak var, iyice görebiliyorum!”

Ve sonra bu yaprağı eşeleyerek yere düşürdüler; derken gül ağacı eskisinden daha taze ve daha yeşildi. Güneşin altındaki güller kokularını Thorwaldsen'nin mezarı üzerine yağdırarak onu güzelleştirdiler.

44 Küçük Tuk

Evet, bir zamanlar bir Tuk vardı; aslında adı Tuk değildi, ama o zamanlar tam konuşamadığı için kendi kendine Tuk diyordu, yoksa asıl ismi Carl'dı. Hani bilmiş olabilirsiniz!

Kendisinden daha küçük olan kız kardeşi Gustave'a bakmakla yükümlüydü; ama aynı zamanda okul ödevini de yapmak zorundaydı; ne var ki, bu iki iş bir arada yürümüyordu. Zavallı oğlan, kız kardeşini kucağına alarak ona bildiği tüm şarkıları okurken, gözleri önündeki sayfaları açık coğrafya kitabındaydı; sabaha kadar Danimarka'nın tüm şehirlerini ve onların tipik özelliklerini bilmek zorundaydı.

Derken dışarı çıkmış olan annesi eve geldi, küçük Gustave'ı kucağına aldı. Tuk pencereye koştu, aklında tuttuklarını ezbere tekrarladı; çünkü hava kararmak üzereydi ve karardı da. Mum almak için annesinin parası yoktu.

“Çamaşırcı yaşlı kadın yine yola çıkmış!” dedi annesi, pencereden dışarı çıkarken. “Doğru dürüst yürüyemediği halde kuyudan kovayla su çekiyor! Hadi Tukçuğum, dışarı çık da, şu zavallı kadına yardım et! Hadi canım!”

Tuk hemen dışarı fırladı ve yardım etti; ama geri döndüğünde hava iyice karardı; ışık diye bir şey kalmamıştı. Yatağa gitti; eski bir kereveti kullanıyordu; yatınca coğrafya ödevini düşündü. Danimarka'yı, şehirleri ve öğretmenin bu konuda anlattıklarını. İyi de, bunları aklında tutması gerekirdi ki,

bunu yapamıyordu. Coğrafya kitabını yastığının altına soktu; işittiğine göre ezberlemede bunun çok yararı olurmuş! Ama yine de buna çok güvenmemeliymiş!

Orada öylece yatakaldı ve düşünmeye başladı; bir ara biri onu gözlerinden ve ağzından öpmüş gibi geldi ona. Yine de gözünü uyku tutmadı; sanki yaşlı çamaşırcı kadın dostça bakışlarını ona çevirerek, “Ödevini yapamazsan çok ayıp olur ama! Sen bana yardım ettin, şimdi de ben sana yardım edeyim; zaten Tanrı da hep yardımcı olur!” diyordu.

Tam o sırada Tuk’un yastığının altındaki kitap sürünmeye başladı.

“Kikiriki! Tuk! Tuk!” Gelen tavuktu; Kjöge şehrinden geliyordu. “Ben Kjögeli tavuklardanım!” diyerek oranın kaç nüfus olduğunu, gelmiş geçmiş savaşları anlatmaya başladı, hiç sebepsiz!

“Patır! Kütür!” Yere bir şey düştü: Bu kez gelen tahtadan yontulmuş bir kuştı. Bu Praestö’deki avcılar bayramının pağanıydı! O da o yöredeki nüfusun karınca sürüsü kadar fazla olduğunu söyledi. Bunu söylerken de gururlandı sanki. “Thorwaldsen komşumdu!” diye ekledi.

Ne var ki, küçük Tuk yatakta değil de at üstündeydi şimdi. Dörtnala gitmekteydi. Şövalye kılığındaydı; başında parlak bir miğferle tüy sorgucu vardı. Ormanı geçerek Vordingborg’a vardı; burası eski, büyük ve hareketli bir şehirdi; yüksek kuleleriyle ünlüydü; her pencerede ışık vardı; evlerin içinde şarkı ve dans eksik olmuyordu. Kral Valdemar* sarayındaki soylu genç kızlarla dans etmekteydi. – Derken sabah oldu, güneş doğmak üzereydi; şehir uykuya dalmıştı, sarayın

* Danimarka kralı I. [Büyük] Valdemar (1131-1182) –çn.

kuleleri tüm haşmetiyle yükselmekteydi. Aslında şehir küçücük ve çok fakir görünüyordu. Okul çocukları kollarının altına sıkıştırdıkları kitaplarla çıkageliyor ve “Nüfus iki bin!” diyordu. Ama bu doğru değildi, çünkü o kadar bile yoktu! Küçük Tuk yine yatağındaydı ve rüya gördüğünü düşünüyordu, ama bu bir rüya değildi; sanki hemen yanında biri vardı.

“Tukcuk! Tukcuk!” dedi bir ses. Bu bir gemiciydi, ufak bir oğlandı; denizcilik okulu öğrencisine benziyordu, ama değildi! “Sana özellikle Korsör’den selam getirdim. Bu, Werden’e bağlı bir kasaba! Hareketli bir yer! Posta arabaları ve vapurları var. Vaktiyle çok çirkin bir şehir olduğu söyle-

niyordu, ama artık değil! Korsör ne diyor biliyor musun: ‘Ben bir limanım, bir anacaddem var, bir de şehir surları; bu dünyaya bir şair getirdim; çok nüktedan birisiydi, herkes böyle değildir oysa! Dünyanın her yerine gidebilecek bir gemim var benim, ama göndermiyorum; istesem gönderirdim. Ayrıca çok güzel kokarım ben, hele hele şehrin kapısı önündeki güllerim!’ ”

Küçük Tuk görüyordu onları; gözlerinin önünde önce her şey kırmızıya, sonra da yeşile dönüştü; bu renk curcunası yatıştığında karşısına koy yakınlarında ormanlarla kaplı bir yamaç çıktı; tam ortasında yüksek ve sivri kuleleriyle eski bir kilise vardı; fokurdayan kaynaklardan sular fışkırarak akıyor ve bir kaynağın yanı başında, tacını uzun saçlı başına geçirmiş olan yaşlı kral oturmuştu. Bu kaynak kralı Hroar’dı! Burası, şimdiki adıyla Roeskilde denen yerdı. Tepedeki eski kiliseye giderken Danimarka kralı ile kraliçesi ele ele tutuşmuştu; ikisinin de şimdi başında altın taç vardı; bir yandan org çalarken öte yandan kaynak şırıldıyordu. Küçük Tuk hepsini görüyor, hepsini işitiyordu. “Dersini unutma!” diyordu kral Hroar.

Bir anda hepsi silindi gitti! İyi de, bu nerede olmuştu? Sanki biri kitabın sayfalarını çevirmişti; şimdi karşısında yaşlı bir kadın vardı. Bu kadın yabani otları ayıklardı, pazar yerinde bile otların bittiği Sorö’den geliyordu. Başından aşağı ketenden gri bir önlük geçirmişti; üstü başı sıırılsıklamdı – yağmur yağmış olmalıydı. – “Evet, yağdı!” dedi kadın ve sonra Holberg’in* komedilerinden eğlenceli pasajlar okudu. Valdemar ve Absalon hakkında çok şey biliyordu; ama bir-

* Ludwig Holberg (1684-1754). Danimarkalı yazar ve tarihçi –çn.

den olduğu yerde büzülüverdi ve kafasını salladı, sanki hoplamak istedi: “Vrak!” dedi. “Her yer ıslak, her yer ıslak ve mezar sessizliği kadar güzel – bu Sorö’de!” dedi. Ve aniden bir kurbağaya dönüştü. “Vrak!” – Sonra yeniden yaşlı kadın oluverdi. “Havaya göre giyinmeli!” dedi. “Her yer ıslak, her yer ıslak!” dedi. “Benim şehrim ağzı mantarlı bir şişe gibi! İçine bir girdin mi yine çıkman gerek! Yayınbalığım da vardı benim, şimdiyse şişenin dibinde taze ve kırmızı yanaklı yavru rularım var ki, orada bilgeliği öğreniyorlar: Yunancayı! İbraniceyi! Vrak!” Sesi tıpkı kurbağanınki gibi çıkıyordu ya da bataklıkta lastik çizmelerle yürürken çıkan ses gibi! Hep aynı sestti bu; monoton ve can sıkıcı; öyle ki, küçük Tuk’u uyuttu bu ses; iyi de oldu.

Ama bu kez de başka bir rüya ya da ona benzer bir şey gördü oğlan. Mavi gözlü ve kıvrırcık sarı saçlı kız kardeşi Gustave büyümüş, koskoca ve güzel bir kız olmuştu. Kanatları olmadığı halde uçabiliyordu; Danimarka’nın üzerinden uçuyor, yeşil ormanları ve mavi denizleri aşıyordu.

“Horozun ötüşünü duyuyor musun Tukcuğum? Ö-ö-rö-öö! Kjögeli tavuklar da uçup gelmiş! Senin kocaman bir tavuk çiftliğin var! Artık açlık sıkıntısı çekmeyeceksin! Hani ne derler? Turnayı gözünden vurdun! Zengin ve mutlu bir adam olacaksın! Senin sarayın Valdemar’ın kulelerinden daha görkemli olacak! Hep mermer heykellerle süslenecek. Hani şu Praestö’deki gibi, anlıyor musun? Senin ismin dünyaya yayılacak, Korsör’den kalkıp Roeskilde’ye varan gemi gibi; Roeskilde şehrinde de adın duyulacak. – ‘Ama dersini unutma!’ diyordu ya kral Hroar! O şehirde senin hakkında akıllıca ve iyi şeyler söylenecek hep ve sen mezarında sakın sakın yatacaksın ...”

“... sanki ben Sorö’de yatıyorum da!” diye söylenen Tuk birden uyanıverdi. Sabah olmuştu, gördüğü rüyadan aklında hiçbir şey kalmamıştı. Aslında bilmemek daha iyi! Bırakalım, ne olacaksa olsun!

Ve oğlan yataktan fırladı; kitabını okudu; artık dersini öğrenmişti!

Yaşlı çamaşırcı kadın kafasını kapıdan içeri sokarak: “Dünkü yardımın için çok sağ ol, çocuğum! Tanrı senden razı olsun, rüyalarını gerçekleştirsin!” dedi.

Oysa küçük Tuk ne rüya gördüğünü hatırlamadı bile. Ama Yüce Tanrı biliyordu!

451 Gölge

Sıcak ülkelerde güneş öyle bir yakar ki! İnsanlar marsık gibi olur; evet, o sıcak ülkelerde yaşayanlara da siyahi derler işte! Günün birinde böyle bir yere soğuk ülkelere bir adam geldi; bu, bilge bir kişiydi. Burada önce kendi evindeymişçesine dolaşmaya başladı, ama sonra vazgeçti. Akli başında olan herkes –o da dahil– evde kalıyordu çünkü; tüm pencereler ve pancurlar hep kapalı tutuluyordu; evlerde ya herkes uyuyordu ya da kimse olmuyordu. Yüksek binaların bulunduğu daracık sokaktaki evi sabahtan akşama kadar güneş alıyordu; yani dayanılacak gibi değildi! – Soğuk ülkeden gelen bu bilge genç ve akıllı bir erkekti; kendisini sanki yanar sobanın üstünde oturmuş gibi hissediyordu; işte bu onu mahvetti, gitgide zayıfladı, hatta gölgesi bile küçüldü, çünkü güneş onu da aşındırmıştı. Ancak akşamları yaşanabiliyordu bu ülkede.

Bunu seyretmek gerçekten eğlenceliydi; odaya mum getirilir getirilmez gölge duvarda kımıldayarak büyüyor, hatta tavana kadar uzuyordu; güç kazanabilmek için kendini kasmayı gerekiyordu. Bilge adamsa gerinmek için balkona çıkıyordu; tertemiz ve güzel havada ne kadar yıldız görürse kendisini yeniden doğmuş gibi hissediyordu. Sokaktaki evlerin balkonlarına –sıcak ülkelerde her evin bir balkonu vardır– gençler çıkıyor şimdi çünkü hepsi marsık gibi yansalar da temiz havaya ihtiyaç duyuyordu. Hem yukarıda katlar hem de

aşağıda sokak canlılık kazandı. Kunduracı ve terzi, artık kim varsa herkes kendini sokağa atıyordu. Masa ve sandalyeler dışarı alınıyordu. Mumlar yakılıyordu, evet, binlerce mum yanıyordu; kimi insan sohbet ediyor, kimisi şarkı söylüyor, kimisi de dolaşıyordu; sokaktan arabalar geçiyordu, eşekler koştururken boyunlarındaki çanlar “dong-dong” diye ses çıkartıyordu. Cenazeler merasimle defnediliyordu; bu arada da kilise çanları duyuluyordu. Yani sokak gerçekten çok, ama çok canlı ve hareketliydi. Ne var ki, bilge adamın kaldığı evin karşısındaki ev gayet sessizdi; yine de orada biri olmalıydı, çünkü balkonunda çiçekler vardı ve bunlar güneş altında bile çok güzel açmıştı; onları biri sulamamış olsaydı böyle açmazdı. Demek ki orada birileri vardı.

Kapı akşama doğru açıldı, içerisi karanlıktı, en azından ilk oda öyleydi; içerden ise müzik sesi geliyordu. Bu müzik bilge adamın çok hoşuna gitmişti! Belki de ona öyle gelmişti; yine de sıcak ülkelerin bu sıcak sokaklarına bayılıyordu, sadece şu güneş olmasaydı! Bilge adamın ev sahibi, karşıdaki evi kimin kiraladığını bilmediğini söyledi, çünkü kimseyi görmemişti; müziğinse kötü ve çok can sıkıcı olduğunu düşünüyordu. “Orada biri oturuyor ve hep aynı melodiyi çalmaya çalışıyor galiba; herhalde ‘sonunda bu işi kıvracağım!’ diye düşünüyor, ama bu gidişle asla başaramayacak!”

Bir gece uyandı bilge adam; balkon kapısını hep açık tutuyordu; rüzgârın etkisiyle perde yukarı kalktı, karşı evin balkonunda acayip bir ışık parladı, yani ona öyle geldi; çiçekler en güzel renkleriyle bu ışık altında parlıyordu. Zayıf ve çok güzel bir kız gözüktü bu ışıkta; sanki asıl ışığı oydum! Adamın gözleri iyice kamaştı, uykudan yeni kalkmışçasına

gözlerini dört açtı; hemen yatağından fırladı, usulca perdeye yaklaştı, ama genç kız kayboluverdi; o parlayan ışık da! Çiçekler parlamaz oldu, ama yine eskisi kadar güzeldiler. Kapı aralıktı ve içerden gelen müzik öyle hoş, öyle hafif ve öyle hoştu ki, insanı tatlı düşüncelere daldırıyordu. Her şey büyümlü gibiydi, orada kim oturuyordu acaba? Bu evin girişi neredeydi ki? Çünkü alt katta sadece dükkânlar vardı, yani dışardan gelen birisi bu binaya dükkanlardan geçerek giremezdi.

Bir akşam bilge adam balkona çıktı, kendi odasında ışık yanıyordu, dolayısıyla kımıldadıkça gölgesi de hareket ediyordu. Kendi gölgesinin karşı evin duvarına düşmesi normaldi elbet. Bu gölge şimdi balkona tırmanmış ve çiçeklerin arasına oturmuştu. Bilge adam hareket ettikçe o da hareket ediyordu. Zaten bu hep böyle olur!

“Karşı evdeki tek canlı benim gölgem olmalı!” diye söylendi. “Baksana, çiçeklerin arasına nasıl da oturmuş! Kapı yarı açık; içeri girse, orada ne var ne yok diye bakıp sonra bana gördüklerini anlatsa ya! Evet, yap şu işi!” dedi şakayla karışık, başını gölgeye doğru salladı, o da aynı şekilde karşılık verdi. “Hadi gir içeri, ama sakın beni de kaybetme!”

Ve adam ayağa kalktı, karşı evin balkonundaki gölge de ayağa kalktı; adam şöyle bir döndü, gölge de aynı şekilde döndü.

Bilge adam kendi odasına girip de perdeyi aşağı çekerken gölgesinin karşı evdeki yarı açık balkon kapısından içeri daldığını iyice gördü.

Ertesi sabah kahve içmek ve gazete okumak için güneşli havada dışarı çıkınca, “Bu da nesi?” diye söylendi. “Gölgem

yok olmuş yahu! Dün akşam karşı eve girmişti, ama bir daha geri dönmedi; çok acayip bir şey bu!”

Bu onu öfkелendirdi; gölgesinin gittiğine yanmıyordu. Gerçi gölgesi olmayan adam masalını tüm soğuk ülke insanları bilse de, şimdi kendi başına geleni anlatsa, kimse inanmayacaktı! Kafadan atıyor diyeceklerdi, oysa böyle bir şeye ihtiyacı yoktu. En iyisi bundan hiç bahsetmemekti.

O akşam yine balkona çıktı, ışığı tam arkasından vuracak şekilde ayarladı; çünkü gölgesinin –kendisini korumak için– hep onun bedenine ihtiyacı olduğunu biliyordu. Ama onu bir türlü geri getirtemedi; kendisini büyüttü, olmadı; küçülttü, yine olmadı! Gölge geri gelmedi! “Hımm-hımm!” diye söylendiyse de bir yararı olmadı.

Sıcak ülkelerde her şeyin çok çabuk büyümesi pek hoş bir şey değildi aslında. Ama sekiz gün geçtikten sonra, güneş her çıkışında bacaklarından başlamak üzere yeni bir gölgenin türemesi adamın hoşuna gitti. Bu gölgenin kökü kendi vücudunda olmalıydı. Çünkü üç haftada gölge aşağı yukarı tamamlandı. Bu gölge sıcak ülkelerde dolaştıktan sonra kuzey ülkelerine geri dönerken yolda kocaman oluvermişti, aslında bunun yarı büyüklüğünde olsa yeterdi!

Neyse, bilge adam sonunda evine döndü, dünyada görüp geçirdiklerini kaleme aldı; neyin iyi ve neyin güzel olduğu hakkında yazdı hep; böylece günler ve de yıllar geçti; hatta uzun yıllar!

Bir akşam evinde otururken kapı çalındı.

“Buyur!” dedi, ama kimse içeri girmedi. Bunun üzerine oturduğu yerden kalkarak kapıyı açtı; karşısında zayıf mı zayıf bir adam durmaktaydı, hani nasıl yaşadığına şaşılırdı! Ne var ki, çok güzel giyinmişti; soylu biri olmalıydı.

“Kiminle tanışmak şerefine nail oluyorum?” diye sordu bilge adam.

“Beni tanıyacağınızı düşünmemiştim zaten!” dedi kibar adam. “Artık benim de bir bedenim oldu, ben de etten kemiktenim; benim de giysilerim var! Beni bu şekilde göreceğinizi hiç düşünmediniz herhalde. Eski gölgenizi tanımadınız mı? Tekrar geri döneceğime hiç inanmadınız, değil mi? Sizden ayrıldıktan sonra durumum çok düzeldi; çok zengin oldum! Yani görevimden serbest kalmam için şimdi fidye ödemek gerekiyorsa öderim!” dedikten sonra altın köstekli cep saatiyle birlikte bir zincire bağlı pahalı mührünü şakırdattı; sonra elini boynunda asılı duran saf altından zincire attı!

Parmaklarındaki elmas yüzükler öylesine parlıyordu ki! Bunlardan hiçbirisi sahte değildi!

“İnanılır gibi değil!” dedi bilge adam. “Nasıl oldu bunlar!”

“Evet, sıradan bir şey değil!” dedi gölge. “Ama siz de sıradan bir insan değilsiniz. Bana gelince, bildiğiniz gibi tepeden tırnağa kadar size bağılydım. Ne zaman ki siz, dünyada kendi başıma dolaşacak kadar olgunlaştığıma karar verdiniz, aldım başımı gittim. En iyi koşullarda yaşadım, ama bir gün sizi özledim, ölmeden önce sizi bir kere daha göreyim dedim, nasıl olsa öleceksiniz ya! Bu ülkeyi de bir kez daha görmek istedim; ne de olsa hâlâ sevdiğim vatanım burası! Biliyorum, şimdi sizin yeni bir gölgeniz olmuş; ona ya da size ödenecek bir borcum var mı? Varsa söyleyin, o da söylesin!”

“Vay canına, gerçekten sen misin?” dedi bilge adam. “Bir gün kendi gölgemi karşımda insan olarak göreceğim hiç aklıma gelmezdi!”

“Ne kadar ödemem gerek, siz onu söyleyin bana!” dedi gölge. “Çünkü hiç kimseye borçlu kalmak istemem!”

“Nasıl böyle söylersin!” dedi bilge adam: “Borcun lafı mı olur? Herkes gibi özgür hisset kendini; durumunun iyi olduğuna çok sevindim; otur şuraya eski dostum! Karşı eve girdikten sonra sıcak ülkelerde neler gördüğünü anlat bakalım!”

“Olur, anlatayım” diyen gölge yere oturdu. “Ama önce bana söz verin: bu şehirde hiç kimseye bana nerede rastladığınızı ve vaktiyle sizin gölgeniz olduğumu söylemeyeceksiniz! Çünkü nişanlanmaya karar verdim; ben bir aileden daha fazlasını geçindirecek güçteyim!”

“Hiç merak etme!” dedi bilge adam. “Senin kim olduğun kimseye anlatmam; işte söz veriyorum! Erkek dediğin sözünde durur!”

“Gölge de durur!” diye karşılık verdi gölge; öyle demesi gerekiyordu.

Öte yandan gölgenin bir insana dönüşmüş olması pek tuhaftı. Giysileri siyahtı; ceket cebine beyaz bir ipek mendil sokmuştu; ayağında rugan ayakkabı, başında da silindir şapka vardı; kısacası iki dirhem bir çekirdek giyinmişti. Köstekli saati, altın zinciri ve elmas yüzükleri de cabası! İşte bu giyinişle tam bir insana dönüşmüştü.

“Anlatayım şimdi!” diyen gölge, bacaklarıyla pabuçlarını sahibinin ayakucunda bir kaniş gibi duran bilge adamın yeni gölgesinin kollarına yerleştirdi. Bunu belki gururundan yapmıştı, belki de yeni gölge hep orada kalsın diye! Bilge adamın anlatılanları iyice duyabilmek için hiç sesini çıkarmadı. Gölgenin nasıl geri döndüğünü anlayacaktı az sonra.

“Karşıdaki evde kim oturuyordu, biliyor musunuz?” diye sordu gölge. “Her şeyin en mükemmeli ve en güzeli: yani Şiir! Ben orada üç hafta kaldım ve bana sanki üç bin yıl yaşamışım gibi geldi. Bugüne kadar yazılan tüm şiirleri ve kitapları okumuş gibi oldum; yani bana öyle geldi. Doğru gerçekten! Ben her şeyi gördüm ve artık her şeyi biliyorum!”

“Şiir ha!” dedi bilge adam. “Evet, evet, sık sık büyük şehirlere inen bir münzevidir o! Evet, ben onu sadece bir kez, o da kısa bir süre için gördüm. Ne var ki, uyku gözlerimden akıyordu! O balkonda durmuş, Kutupyıldızı gibi pırıl pırıl parlıyordu. Anlat, anlat! Sen balkondaydın, sonra aralık kapıdan içeri girdin; ya sonra?”

“Sonra kendimi ön odada buldum!” dedi gölge. “Siz hep orada oturmuş o odaya bakıyordunuz. Ama orada normal bir ışık yoktu, alacakaranlıktı, ama bir kapı da açıktı ve o kapıdan içeri bakıldığında sıra halinde bir sürü oda ve salon görünüyordu, bunların hepsi apaydınlıktı; hani ışık bolluğundan neredeyse ölecektim; belki o zaman o genç kıza ulaşabilirdim! Ama kendimden geçmiştim, biraz bekleyeyim dedim. Zaten öyle yapmak gerekirdi!”

“Peki, ne gördün?” diye sordu bilge adam.

“Her şeyi gördüm, size hepsini anlatacağım, ama –hani gururumdan söylemiyorum– özgür ve eğitilmiş bir kişi olarak, yaşam biçimimin gerektirdiği koşullara bakılarak, benimle senli benli değil de, siz’li konuşmanızı isteyeceğim!” dedi gölge.

“Özür dilerim!” dedi bilge adam. “Eski alışkanlık işte, içime işlemiş! – Tamamen haklısınız! Bunu unutmayacağım! Şimdi gördüklerinizi anlatın bakalım!”

“Hepsini!” dedi gölge. “Çünkü hepsini gördüm ve her şeyi biliyorum!”

“İçerdeki odalar nasıldı?” diye sordu bilge adam. “Yeşil orman gibi miydi? Kilisedeki gibi miydi her şey? Öbür salonlar, dağdan bakıldığı zaman yıldızlı gökyüzü nasıl görünüyorsa öyle mi görünüyordu?”

“Orada her şey vardı!” dedi gölge. “Zaten her yere gitmedim ben, sadece ön odada kaldım; alacakaranlıkta! Ama iyi yerde durmuştum, her şeyi görüyordum; artık her şeyi biliyorum! Ön odada kendimi Şiir’in sarayında buldum!”

“Peki, ne gördünüz? Antikçağın tanrılarının olduğu o büyük salonlardan geçmediniz mi? Eski kahramanlar orada sa-

vaşmıyor muydu? Sevimli çocuklar hem oynuyor hem de rüyalarını anlatmıyor muydu?”

“Size söyledim ya, oradaydım ben. Görülecek ne varsa hepsini gördüm, anlıyor musunuz? Oraya giden siz olmuş olsaydınız bir adama dönüşemezsiniz; oysa ben dönüştüm! Aynı zamanda iç benliğimi kavradım, beni şiirle özdeşleştiren akrabalığımı. Evet, bir zamanlar gün batışında acayip büyüyordum, hele ay ışığında sizden daha belirgin görünüyordum. O zaman kendi karakterimi anlamamıştım, onu ancak ön odaya girdiğim zaman anladım! Artık insan olmuştum! – Oradan olgunlaşmış biri olarak çıktım, ama siz artık sıcak ülkede değildiniz; ben de bir insan olarak o şekilde dolaşmaya utandım; en kısa zamanda kendime ayakkabı, elbise ve bir insanın gereksindiği diğer şeyleri ayarladım; yani insana dönüştüm! – Ve yola çıktım, evet, bunu size söylüyorum! Bunu kitaba dönüştürmezsiniz herhalde. Önce bir aşçı kadının eteğinin içinde saklandım; kadın bunun hiç farkında olmadı; ancak akşam oldu mu, oradan çıkıyor ve ay ışığındaki sokaklarda yürüyordum. Bazen duvara yaslanıyordum ki, böyle yapınca sırtım kaşınıyordu hep. Kâh yukarı çıkıyor, kâh aşağı iniyor, en yüksek pencerelerden içeriye girip salona ve çatıya bakıyor ve hiçbir gözün görmediği ya da görmesine izin verilmediği şeyleri görüyordum. Aslında şu dünya çok kalles! Zaten böyle olmasaydı insan olmak istemezdim! Kadınlarda, erkeklerde, karı koca arasında ve de o sevimli çocuklarda neler görmedim ki! Kimsenin bilmediği ama bilmek için can attığı mahallede olan biteni bile gördüm! Hani bir gazete çıkarsam, çok satardı! Ama ben söz konusu kişilere doğrudan yazdım ve onun hakkında yazdım mı, her şehirde

ibretle okunurdu! Herkes benden korkardı o zaman! Adam olup çıktım ben! Neyse, ben gidiyorum artık; işte kartvizitim! Güneşlikte kalıyorum, yağmur yağdı mı hep içeri dalıyorum!” Bunları söyledikten sonra gölge çekip gitti.

“Amma acayip şey yahu!” diye söylendi bilge adam.

Aradan yıllar ve günler geçti, gölge yine geldi.

“Ne haber?” diye sordu.

“Şey!” dedi bilge adam. “Gerçek, iyi ve güzel gibi kavramlar hakkında yazıyorum, ama bu konuları kimse dinlemek istemiyor; bu beni tereddüde düşürdü, çok canım sıkıldı!”

“Ben olsam aldırış etmem!” dedi gölge. “Keyfime bakarım; önemli olan da bu! Evet, siz dünyayı anlamıyorsunuz. Kendinizi hasta ediyorsunuz. Uzun bir geziye çıkmalısınız! Yaza bir geziye çıkacağım ben, gelmek ister misiniz? Bir refakatçim olmasını çok isterdim! Gelir misiniz, ama gölgem olarak? Sizi yanımda görmek benim için büyük bir zevk olacak; masrafları öderim!”

“Bu kadarına da pes yani!” dedi bilge adam.

“Adamına göre değişir!” dedi gölge. “Bu gezi size çok iyi gelecek! Gölgem olmak isterseniz tüm masrafları ben öderim!”

“Amma yaptın ha!” dedi bilge adam.

“Dünya böyle işte! Ve de hep böyle kalacak!” dedikten sonra gölge gitti.

Bilge adam kendini hiç de iyi hissetmedi; içine bir hüznün çöktü ve üzüntüden kurtulamadı. Gerçek, iyi ve güzel hakkındaki fikirleri ona saçma sapan geldi. – Ve sonunda hastalanıp yatağa düştü.

Ona bakan herkes ürpererek, “Gölgeye dönmüşsün!” diyordu. O da bu soruyu kendine soruyordu.

“Kaplıcalara gidin!” dedi kendisini ziyarete gelen gölge. “Başka çareniz yok! Sizi yanıma alayım; ne de olsa eski dostuz. Yol parasını ben öderim; siz fikirlerinizi savunarak beni biraz cesaretlendirin. Ben banyo yapmak istiyorum, çünkü sakalım çıkmıyor! Bu da bir hastalık işte! İnsanın sakala ihtiyacı var! Hadi, aklınızı başınıza toplayın da, teklifimi kabul edin. İki arkadaş gibi geziye çıkacağız!”

Ve yola çıktılar. Ne var ki gölge efendi olmuştu; efendi de onun gölgesi! Birlikte yola çıktılar, kimi zaman ata bindiler, kimi zaman yan yana veya güneşin durumuna göre biri kâh önde, kâh arkada yürüdü. Gölge hep efendisinin yanında kalmayı öğrendi ve bu konuda da fazla kafa yormak istemedi; aslında kendisi çok iyi bir insandı, çok uysal ve hoşgörülüydü; bir gün yanındakine şöyle dedi: “Artık yoldaş sayıldığımıza ve çocukluğumuzdan bu yana birlikte büyüdüğümüze göre senli benli olmak için kadeh tokuştursak nasıl olur?”

“Öyle mi dersiniz?” diye sordu gölge, aslında şimdi kendisi efendi konumundaydı. “Siz açık sözlüydünüz, ben de açık sözlü olacağım! Siz bir bilge kişi olarak insan doğasını iyi bilirsiniz; bazı insan kesekâğıdını elle tutmaya dayanamaz, bazısı da bir iğnenin cama sürtünmesinden gıcık kapar. Bende de şöyle bir şey var: Siz bana sen diye hitap ederseniz kendimi küçülmüş hissedeceğim ve hep bir zamanlarki durumumu hatırlayacağım. Bu yüzden bana sen diye hitap etmenize izin veremem, oysa ben size sen diye hitap edersem karşılıklı verilen sözlerin yarısı yerine gelmiş olur!”

Ve gölge eski efendisine sen demeye başladı.

Bilge adam “Şu işe bak!” diye düşündü. “Ben ona siz derken o bana sen diyecek ha!”

Derken bir kaplıcaya vardılar; burada yabancı çoktu. Aralarında güzel bir prenses de vardı; çok güzel görünüyordu, ne yazık ki oldukça ciddi bir hastalığa yakalanmıştı.

Genç kız yeni gelenin öbür insanlardan bambaşka biri olduğunu hemen anladı. “Herkes onun sakalı çıkmadığı için buraya geldiğini söylüyor, ama asıl nedenini biliyorum ben: adamın gölgesi yok!” diye aklından geçirdi.

Meraklanmıştı; hemen bu yabancı adamla tanışarak onunla dolaşmaya çıktı. Kendisi prenses olduğu için konuyu saptırmadan ona: “Siz hastasınız, çünkü gölgeniz yok!” dedi.

“Majestelerinin şifa bulduğu belli oluyor!” dedi gölge. “Biliyorum, her şeyi çok iyi görmek sizin midenizi bulandırıyor, ama bu geçti artık, siz iyileştiniz. Benimse şu anda acayip bir gölgem var! Yanımdan hiç ayrılmayan adamı gördünüz mü? Başka insanların hep birer gölgesi vardır, ama ben öyle sıradan bir gölgem olmasından hoşlanmıyorum. Soylular sanki kendi giyecekmiş gibi uşaklarının üniformasını en iyi kumaştan yaptırır ya, ben de uşağımı öyle giydirdim. Evet, hatta ben ona kendi gölgemini verdim gördüğünüz gibi! Bu bana pahalıya patlayacak, ama olsun, başkalarında olmayan bir şeye sahip olmayı çok seviyorum!”

“Vay canına?” diye düşündü prenses. “Ben sahiden iyileştim mi? Bu kaplıca bana yaradı galiba! Günümüzde şifalı suların acayip bir gücü var. Ben buradan ayrılmayacağım, çünkü yakında eğlence başlayacak! Yabancıdan çok hoşlandım. Sakalı çıkmadıkça buradan gitmez o.”

Aynı akşam büyük balo salonunda prenses gölgeyle dans

etti. Genç kız tüy gibi hafifti, ama öteki ondan da hafifti. Prenses ömründe böyle biriyle dans etmemişti. Ona geldiği ülkeden bahsetti; adam bir defasında oraya gittiğini, ama prensesin o sırada sarayda bulunmadığını söyledi. Aşağıdan yukarıya kadar tüm pencerelere bakmışsa da genç kızı görmemişti. Sonra öyle açıklamalarda bulundu ki, kız hayretler içinde kaldı. Karşısındaki dünyanın en akıllı adamı olmalıydı! Adama karşı büyük bir saygı duymaya başladı, o da bunun farkındaydı. Ve bir daha dansa kalktıklarında adama âşık oldu! Gölge de bunu pekâlâ fark etti; genç kız onun içini okumuş gibiydi. Sonra bir kez daha dans ettiler, kız aklından geçenleri ona neredeyse söyleyecekti, ama kendini tuttu ve kendi imparatorluğunu ve yönettiği halkı düşündü. İçinden “Bilge bir kişi!” diye geçirdi. “Öyle oluşu da iyi. Şahane dans ediyor, bu da iyi. Acaba genel kültürü nasıl? Bu çok önemli! Onu sınavdan geçirmeli.”

Sonra ona kendisinin bile zor cevaplayacağı sorular sordu, adam bir tuhaf oldu.

“Bunun cevabını veremezsiniz!” dedi prenses.

“Ben bunu daha çocukken biliyordum!” dedi gölge. “Hatta şu kapıda duran gölgem bile bunu cevaplandırır!”

“Gölgeniz mi?” dedi prenses. “Bu çok ilginç!”

“Evet, yüzde yüz cevap verir demiyorum, ama inanıyorum, çünkü kendisi yıllarca bana eşlik etti ve konuştuğumu dinledi – sanırım! Ama majestelerinin dikkatini çekerim, insan yerine konmak onun gururunu okşayacaktır; bu yüzden soruları doğru cevaplandırabilmesi için formunda olması, yani ona insan muamelesi yapılması gerekiyor.”

“Bu hoşuma gitti!” dedi prenses.

Sonra birlikte kapıdaki bilge adamın yanına gittiler; genç kız ona güneş ve ay hakkında, insanlar; onların dış görünüşleri ve karakterleri hakkında sorular sordu. Adam hepsine akıllıca ve doğru cevaplar verdi.

“Gölgesi böyle akıllı olan biri nasıl bir adam olmalı?” diye düşündü. “Bununla evlenirsem ülkeme ve halkıma büyük yararı olacak – evleneceğim onunla!”

Prenses ile gölge çabuk anlaştılar; ancak prensesin krallığına dönünceye kadar kimse bir şey bilmemeliydi.

“Kimseye söylemeyeceğiz, hatta benim gölgeme bile!” dedi gölge ve bunu söylerken kendisine göre düşünceleri vardı.

Daha sonra prensesin ülkesine vardılar.

“Dinle dostum!” dedi gölge bilge adama. “Ben şimdi olabileceğim kadar mutlu ve güçlü bir adam oldum; sana özel bir şey yapmak istiyorum! Sen hep benim yanımda, yani sarayda kalacaksın, hep benim arabamla dolaşacaksın ve sana her yıl yüz bin altın ödenecek! Buna karşın herkese kendinin sıradan bir gölge olduğunu söyleyeceksin; bir zamanlar insan olduğunu kimseye söylemeyeceksin! Yılda bir kez, kendimi balkondan halka gösterirken benim gölgemmiş gibi ayaklarımın dibine serileceksin. Bak sana bir şey söyleyeyim. Ben prensesle evleniyorum! Bu akşam düğün olacak!”

“Hayır, bunu yapamazsın!” dedi bilge adam. “Bunu istemiyorum, buna razı olamam! Herkese gerçek insanın ben olduğumu, senin de benim gölgem olduğunu... seni insan kılığına benim soktuğumu anlatacağım!”

“Sana kimse inanmaz ki!” dedi gölge. “Aklını başına topla, yoksa muhafızları çağırırım!”

“Ben doğru prensese gidiyorum şimdi!” dedi bilge adam.

“Önce ben gideceğim!” diye karşılık verdi gölge. “Ve sen hapse giriyorsun!”

Ve bunu yapmak zorunda kaldı; ona boyun eğen muhafızlar onun prensesle evlenmek istediğini biliyordu.

“Titriyorsun!” dedi prenses, gölge onun yanına vardığında. “Bir şey mi oldu? Sakın hasta filan olma, bu akşam düğünümüz var!”

“Benim başıma kimsenin başına gelemeyecek kadar büyük bir felâket geldi! Düşünsene –zavallı bir gölgenin beyni fazla çalışmıyor işte!– benim gölgem aklını kaçırdı, kendisinin bir insan olduğunu sanıyor ve –düşün bir kere!– ben onun gölgesiymişim!”

“Korkunç bir şey!” dedi prenses. “Umarım hapse atılmıştır!”

“Atıldı! Ama galiba hiç iyileşmeyecek!”

“Zavallı gölge!” dedi prenses. “Onu zaten kısa sürecek bir hayattan hemen mahrum bırakmak daha iyi olur bence; düşünüyorum da, onu şamataya meydan vermeden öldürmek gerekiyor!”

“Bu acımasız bir ceza olacak!” dedi gölge. “Çünkü kendisi sadık bir uşaktı!” Ve derin derin içini çekti.

“Soylu bir karakteriniz var!” dedi prenses.

O akşam tüm şehirde fener alayı düzenlendi, toplar bumm diye atıldı, askerler silahlı gösteri yaptı. Öyle bir düğün oldu ki!

Prenseler ile gölge kendilerini göstermek üzere balkona çıktı. Yaşa çılgınlıklarıyla alkışlandılar.

Bilge adamı ne arayan oldu, ne de soran. Onu öldürmüş-
lerdi ya!

ANDERSEN MASALLARI

CİLT 1

Çirkin Ördek, Kibritçi Kız, Karlar Kraliçesi, Kurşun Asker, Gerçek Prenses gibi bugün dünya çapında bilinen ve hemen hemen her çocuğun büyürken dinlediği masalların Danimarkalı yazarıdır Andersen. İlkın 1835'te Çocuklar için Masallar adıyla basılan ve 1852'de Hikâyeler adını alan bu eser toplamda 156 tane masal ve hikâyeden oluşmaktadır. Bu eser, romandan seyahat güncesine, tiyatro oyunundan şiire kadar birçok farklı türde eserleri olan Andersen'e kalıcı bir başarı sağlamış ve tüm dünyada tanınmasına sebep olmuştur.

Yaşamı boyunca çocuklarla haşır neşir olan ve yeri geldiğinde anlattığı hikayeleri kağıttan keserek yaptığı figürlerle görsel bir şölene dönüştüren Andersen, hikayelerini çocukken kendisine anlatılan masallardan esinlenerek yazdı. Kullandığı canlı dil ve özlü sözler, yazıda koruduğu akıcı ve yalın sözel anlatım biçimiyle okuyucular arasında ortak bir bakış açısı, ortak bir duygulanım yakalamaya çabaladı. Bu çabanın bir sonucu olarak hikâyeciliğe yeni bir boyut kattı ve bu türü yazar kimliğiyle başarıyla harmanladı.

Kuğuya dönüşen prens ve prensesler, canlanan oyuncaklar, denizkızları gibi fantastik öğeleri yaşamış olduğu yerler ve yakın çevresindeki insanlar gibi otobiyografik öğelerle harmanlayan Andersen, elden hiç bırakmadığı gerçekçiliği sayesinde çocukları olduğu kadar büyükleri de düş ve şiir dünyasına sürüklüyor.

ISBN : 978-605-5302-32-0

35 ₺

 pinhanyayincilik.com

 /pinhanyayincilik

 /pinhankitap